

STARI PISCI HRVATSKI

STARI PISCI HRVATSKI

Knjiga 37

Urednik

JOSIP TORBARINA

A

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

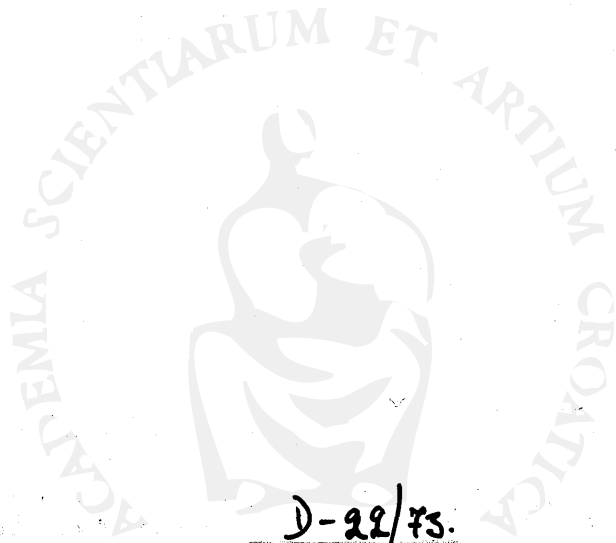
DUBROVAČKE PRERADBE
MOLIÈREOVIH KOMEDIJA

Priručio

MIRKO DEANOVIĆ

Knjiga druga

ZAGREB
1973

D-22/73.

REPUBLIKA
SOCIJALISTIČKA
HRVATSKA
ZAGREB

14

VUKAŠIN aliti LJUBAV PITUR¹
Komedijs²

Le Sicilien ou L'Amour peintre
Comédie
1667

¹ Tekst komedije sačuvan je u tri rukopisa, dva iz 18. vijeka (A i B), a jedan iz početka 19. vijeka (C). A i C u Historijskom arhivu u Dubrovniku, a C u prof. Petra Kolendića, koji mi je ljubazno dao njegovu foto-kopiju.

² U rukopisu C: Komedijs dubrovaška.

VUKASCIN
alliti
GLJUBAV PITTUR
COMEDIA

Att Parvi
Scena Parva
Cosetiza, i Muscizi
Cosetiza

Litto. . . nehoote vechje naprieda, neggo strannite
ru, i cekajte, doklevas ja saforem. Ne viose, koli :
ko ni u pechu. Suvseje stislo, i na oblauilo, nie jed-
ne sricioe Tusena bichja jednoga Djettichja, ne
ima po urre svoje, svegh podlojean mahnesostima
svoga gospara, nigda ne cini druggo, neggo seo kad
gnemu doghje u pamet, vagha, da gleda svaki gneg-
gov peso vechje, neggo svoj isti, olle hochjese, olle-
nechjese, da nagn nastoi i s trudem, i s pamerim.
Mennise moj cinio vechje vjenciat sa gneggove in-
quicetere, i biuseie namuran, ne dami ravestit no-
gim ni dan, ni noch. Ma evo fanetta saistore ovo
in.

Scena Druga
Giono, i prio gim djetih i seavrom, i Cosetiza
Giono
Jesetico, Cosetiza.

Cos-

32. Gravira u II knjizi pariškog izdanja 1716.

33. Dubrovačka kopija pariške gravire u I knjizi rukopisa A.

Imena koja ulaze

Džono, ljubovnik Aničin	Jedan sudja
Vukašin, ljubovnik Aničin	Mužici
Anica, Grkinja, robinja Vukašinova	Jedan skup sužanja
Jëla, sestra Džonova	Jedan skup Mórā
Koštica, djetić Džonov	Jedan djetić

AT PRVI

Šena prva

Koštica i mužici

Koštica: Zitto ... Ne hod'te veće naprijeda, nego stanite tu i čekajte dokle vas ja zazovem. Ne vidi se koliko ni u peći. Sve se je stislo i naoblačilo, nije jedne zvijezde. Tužna bića jednoga djetića! ne ima pō ure svoje, sveđ podložan mahnitostima svoga gospara; nigda ne čini drugo nego što kad njemu dođe u pamet! valja da gleda svaki njegov posō veće nego svoj isti, oli hoćeš oli nećeš, da na nj nastoji i s trudom i s pametnim. Meni se moj činio veće vjenčat za njegove inkvjetece, i bivši je namuran, ne dā mi razvestit nogom ni dan ni noć. Ma evo fenera, zaisto je ovo on.

Šena druga

Džono i prid njim djetić s fenerom i Koštica

Džono: Jes' ti to, Koštica?

Koštica: A ko drugi može bit? U ovu uru od noći osvem mene i tebe, goparu, ja držim da ne dohodi nikomu na pamet skitat se po ulicam.

Džono: Na isti način držim i ja da nije opet nikoga ko ćuti u svom srcu muke koje ja ćutim, zašto nasvrhu imat vojevat s jednom l'jepotom koja kaže da se ne stavlja od tebe oli se čini oštra i nemila prema tebi; za mene to je sve ništa, zašto tada sveđ ti ostaje naslade da se možeš tužiti na nju i slobodno za njom uzdisat. Ali ne moć iznać nikakve prigode za govoriti s onom koju ljubiš, ne moć znati od jedne lijepe ali joj je ugodna ali neugodna ljubav koju su nje oči uzrokovali, ovo je po onemu što ja sudim jedna muka najtrudnija za podnijet je, i ovo je na što me je doveo oni dosadni džiljoznik koji s toliko

pomnije gleda i čuva moju lijepu Grkinjicu, koji neće da je pusti odovle-donle što nije sveđ uza nju.

Koštica: Ma u ljubavi jes mnoštvo načina za razgovorit se i, koliko se meni čini, tvoje oči i nje od nazad dva mjeseca izrekli su se koliko je dosta i dosta.

Džono: Istina je da ja i ona veće smo puta drugomu s očima govorili; ma kako poznat da smo se činili jedna drugomu razumjet u oni jezik kako toka? i što ja znam iza svega hita li me sve što joj ja s mojijem pogledima govorim i govoru li opeta nje oči sve ono što mi se veće puta uzčini da govoru?

Koštica: Valja iznać štogod kako ćete se na drugi način prorazgovorit.

Džono: Jesu li ti tu mužici?

Koštica: Jesu.

Džono: Neka dođu bliže. Hoću činit da kantaju i udaraju do zore i vidjet hoće li njihova mužika činit mojoj lijepoj izit na koju od funjestara.

Koštica: Evo ih, što ćete da kantaju?

Džono: Što umijedu najbolje.

Koštica: Neka zakantaju jedan tril koji su zakantali onomadne meni.

Džono: Ne, ne, to nije na pripozit.

Koštica: Ah, gosparu, ovo je u *beccaro*.³

Džono: Koga malana razumiješ s tezijem tvojijem *beccarom*?⁴

Koštica: Ja sam mrtav za *B carom*.⁵ Vi znate da se ja štogod razumijem. *B caro* zanese me.⁶ Izvan *B caro* nije duše u muzici. Danu počuj malo.

Džono: Ajbo, ja hoću štogod sladko i ljuveno, kojugod stvar koja će me držat u jednomu ovako sladku pokouju.

Koštica: Ja vidim, ti si vas s *B mollom*.⁶ Ništa, lasno je smirit vas obudvojicu. Valja da ti zakantaju šenu od jedne malahne pastorale koju sam vidio da spravljaaju. Ovo su dva pastijera prolivena i puna prinemaganja, dje dohodi svaki od sebi u jednu dubravu i s *B mollom*⁷ tuži se i jada na svoju nesreću; zatezijem odkriva jedan drugomu nemilosti svoje ljubjene; a uto pristupa k njima jedan pastijer veseo i podrugavac s jednijem *B carom*⁴, koji se ruga njihovijem slabostima.

Džono: Da, kontenat sam: da mi je vidjet što je to.

Koštica: Evo džusto mjesta koji će služit za palak, a imamo fenera za iluminat ga.

Džono: Stani džusto prema ovoj kući za da kad čuješ najmanju tresku unutra, mogu činit udunuti sviće.

Šena treća

Ovu šenu kantaju tri mužika.

*Prvi mužik: Sred pustoši ako mile
pokoj smetam tvoj žudjeni
i kroz tužbe moje i cvile
vaj ti odkrivam ki je u meni,*

³ Ibid.: ovo je jako lijepo.

⁴ Ibid.: trilom.

⁵ Ibid.: trilo zanese me.

⁶ Ibid.: ti si vas u žalosti.

⁷ Ibid.: s žalostim.

*prosti, er duše mē stravljenje
kada nemir moj priljuti
i hrid ova čuje od mene
mnim da će se razpuknuti.*

*Drugi mužik: Ovijem luzim prostranime
netom suncē dan objavi
ptice glasim veselime
dragos pōju svē ljubavi.*

*A prihude ja sred česti
vazdan suze grozne lijevam
i cijec gorke mē bolesti
moj nesrečni vaj pripijevam.
Ah, Zelenko moj srčani.*

Prvi mužik: Ah privjerni moj Mil'jene.

Drugi mužik: Prem me ubitno ljubav rani.

Prvi mužik: Većma udes kolje mene.

*Drugi mužik: Sveder gluha na mē plače
Lovorka je neħarnica.*

*Prvi mužik: Zlo me gledat svak čas začē
srcu u svomu mā Ljubica.*

*Svi zajedno: O udesu prem nemili,
ħudīem vilam tač na sviti
zašto silnu moć udili
svačja srca zatraviti?*

*Treći mužik: Ljubovnici prem nesvjesni,
nije razborstvo, razlog nije
trajat danke u ljuvezni
gdi koristi viku nije.*

*Ljubovnika vik nemile
čudi oštrina ne priteže,
a dobrota blage vile
svako srce silom veže.*

*Sto po našijem dubravami
mlad obljubih lijepijeh vila,
srečni bjehu moji plami
čim svaka me vil ljubila.*

*Nu kō tigra ako koja
uzprohodi s mnom opako,
s njom će imat mlados moja
srce od tigre sveđ jednako.*

Šena četvrta

Vukašin, Džono, Koštica i mužici

Vukašin (izlazi u bareti od spanja i u košulji, zagrnut samijem ćurkom, s sabljom pod pazuhom): Ele prođe mnogo zemana da čujem pjevat ovde kod moje avlije; bre ne more ovo da biva manje, jok da nije prosto. Trijeba je sa svijem mrakom da radim dosegnut ko mogu bit ovi muzuvijeri.

Džono: Koštica!

Koštica: Što je?

Džono: Čuješ li veće što?

Koštica: Ne. (*Vukašin stoji za njima i sluša ih*).

Džono: Kako? Svi naši trudi neće moć doprijet da ja za jedan čas progovorim s mojom ljubljenom Grkinjom? I ovi prokleti džiljoznik, ova Vlašina neoprana zaprječivat će mi sve pute po kojijem bih mogo doć do nje.

Koštica: Dô bih ne znam što da su ga vragovi dosle ponijeli za ovo što nam se čini ovoliko lomit i mučit, manigoda jednoga. Ah, da nam je ovdí, imo bih nazbilj gusta osvetit mu se na škini za ono što nam njegova džiljozija čini zaludu trudit.

Džono: Sa svijem tezijem valja nać koji mu drago naćin i izmislit koju mu drago furbariju za ulovit ovu našu mahmištinu i đidištinu. Meni je jako trudno da je iko ko mi može rijet da sam slago, kad bih postavio . . .

Koštica: Gosparu, ja ne znam što ovo hoće rijet, ma su vrata otvorena, i ako hoćeš počú popolako uljestit za vidjet što ovo može bit. (*Vukašin hodi i staje na vrata od kuće*).

Džono: Da uljezi, ma polako i bez treske; ja ću bit ovdí uza te. Jeda nebesa dopuste da ovo bude draga Anica!

Vukašin (*zamlativajući Koštici zaušnicu*): Ko ovo iđe?

Koštica (*davajući Vukašinu drugu zaušnicu*): Prijatelj.

Vukašin: O Jovane, Stojane, Mijate, Petre, Ilija, Martine, najbrže dorenite mi onu krivajicu, moj dževerdo, samokres, onu diljku i paloš, najbrže da ste sletjeli! De sijecite, ne parjajte nikoga dok sve ne izkrešete.

Š e n a p e t a

Džono i Koštica

Džono: Ne čujem nikoga da se kreće. Koštica! Koštica!

Koštica (*skriven za kantunom*): Gosparu.

Džono: Dje si se to skrio?

Koštica: Jesu li izišli ona čeljad?

Džono: Ako nije nikoga, niko se i ne kreće.

Koštica (*iza kako je izišo odonle dje se bio skrio*): Ako dođu, na vjeru ću ih nakolečit.

Džono: Kako? svi naši trudi dake bit će zaludu? I ovi džiljoznik, koji nam je veće dosadio, ima se rugati svijem našijem spravama?

Koštica: Ne, ćutim se nazbilj dje vrim vas, i vrim za moju čas; neću da se reće da je on došo vrha i meni i mojoj furbariji. Ja se rugam svijem njegovijem zaprječicam i pretendžam ukazat svakomu talenat koji mi su nebesa udijelili.

Džono: Hotio bih samo da na koji mu drago naćin, ili s knjigom ili s porukom, bude doćut misô koju imam za nju i primit opet odgovor za znat što ona ćuti za mene, pak iza tega lasno je naći naćin . . .

Koštica: Pusti mene samoga; imam učinit toliko i toliko, da nasvrhu valja da mi jednom veće čeda. Hod'mo veće se počelo svitat; idem iznać čeljadi koja mi su od potrebe, pak ću doć ovdí i čekat dokle ovi džiljoznik izide.

Šena šesta

Vukašin i Anica

Anica: Ja ne znam koji gus imaš buditi me ovako rano; to se jako malo ugađja, kako mi se čini, s onijem što imaš misō za činiti me danaske letrat, bivši ne može se imat ni dobre čire ni oči veselijeh iza kako se ustaneš ovako u zoru.

Vukašin: Imadem njevakva posla koji me tiska da ovako zaran izmaham iz kuće.

Anica: Ma koji god poso možeš imat, cijenim da se može proć bez mene; i mogō si bez trudit se pustiti me ćutjet sladki san koji se zorom uživa.

Vukašin: Jesam, ma mi te milō gledat sveđ kod mene, a i ne uđi, jer ovako ne imam već bojazni od onijeh koji ne spavaju već sveđ iđu ter čine stražu i ne mogu da miruju ter ti su i ove noći dolazili pjevat u nas pod pendžerom.

Anica: Istina je, mužika je bila jako lijepa.

Vukašin: Ono se sve porad tebe okupilo?

Anica: Ja hoću vjerovat da je tako pokli mi ti govoriš.

Vukašin: Znadeš li ko je oni ko je doveo one talambase?

Anica: Ne, ma ko god je, ja mu sam držana.

Vukašin: Držana, je l'te?

Anica: Držana zaisto, pokli ište kako me će razveselit.

Vukašin: Zaer⁸ te begeniše da ti se ovako ko privlači oko tebe i kalaši, znadeš?

Anica: Veoma; to je stvar za koju se ima bit svakomu harna.

Vukašin: Međer ti oćeš dobro svakoga ko tako s tobom prolazi?

Anica: Zaisto da hoću.

Vukašin: To je sasma oćito kazivat što ti je u pameti i što misliš.

Anica: A zašto imam tajat? Što god se kaže zdvora, sveđ je stvar nami jako mila bit ljubjene; ta posvetilišta nije nigda mrzjela naša l'jepos; neka govori ko što hoće: najveća pohlepa koju žene imaju jes, vjeruj meni, uzrokovat ljubavi u svaćijem srcu. Pomnje koje one stavjaju i trudi koje uzimlju nijesu za drugo negoli za to i nije te koja se nahodi tako ohola i zle ćudi da se ne dići u svomu srcu od dobiti koje su učinili nje oči.

Vukašin: Ma ako tebi prija dobro i raduješ se vidjet da te ljube i dobro hoće, znadeš li ti da ja, koji te ljubim, da meni to ne islaiše⁹ ni se temu radujem nimalo.

Anica: Ja ne razumijem zašto to, er kad bih ja koga nazbilj ljubila, ne bi mi bilo ni moglo bit draže stvari nego vidjet dje je to ćeljade ljubjeno od svega svijeta. Je li stvari koja bolje svjedoći da se nijesi privario u l'jeposti koju si izbro? i nije li za dićit se da ono što mi ljubimo odveće je ljubežljivo u sebi?

Vukašin: Svak ljubi onako kako koga begeniše, ali mene tako ne begeniše, jok da nije prosto. Ja bih se vrlo obradovo u meni i mirno se naspavō da te pomanje zal'jepivaju i da niko ne mari za te baš koliko da te nije žive na svijetu; ter mi ćeš težak hator učiniti kad uzradiš kako ćeš pomanje lijepa sinut pred svakom inom muškom glavom izvan mene.

Anica: Kako? od takijeh si stvari džiljoz?

Vukašin: Od takijeh tastaman kakve ti rekoh; ali da znadeš kako, kaono ris i ako ćeš još i suviše kaono hudoba. Bre, ja te ljubim i oću te svu za mene. Meni je handžar u prsi kad te vidim odilje nasmijat se ali da si na koga okom

⁸ Ibid.: zer.

⁹ Ibid.: iskleiše.

svrnula; i svu ovu pomnju što viđaš da stavjam vrh tebe i dnevim i noćim već nije ino već za pripriječit klance ovezijem kicošijam i delinkalijam dubrovačkijem da ne mogu k tebi dosegnut i po ovom putu usidžilatit da sam osvojio sasvijem tvoje srce, od koga ne mogu podnijet da mi drugi zafati najmanjeg paradžika.

Anica: Hoć' da ti rečem onako kako je? Ti si se jako zlo za te promislio, ukoliko se može veoma malo ko uzdat da je osvojio jedno srce koje se ište pod silu uzdržat. Koliko za mene spovijedam ti svu istinu da kad bih ja bila što ste vi i namurana na čiju tuđu ženu, najveće što bih nastojala bilo bi učinit tega čija je sve što se može džiljoza na nju i činit mu da čini stražu i dan i noć tom koju bih htjela pridobit. Ovo je najmoćiji način za uputit tvojijem poslom, i ončas se može okoristit od srdžbe i dizgusta koja je uzrokovana jednoj ženi, kad god se vidi saviše stiještena od onega koji ima oblas više nje.

Vukašin: Tot po tvomu hešapu ko god se privuče k tebi i stane davat ti riječi i lakrdija, ti bi se našla odmaha spravna za prefatit mu ruku koju bi ti pružio?

Anica: Ja ti više tega ništa ne odgovaram. Ma žene nasvrhu ne mogu podnijet da ih se saviše muči. Prem se na vele stavlja ko god kaže da ima sumnju od njih, sved ih čuva i drži zatvorenijeh.

Vukašin: Nearne ženske glave! Ti malo poznaváš ono što mi si držana i hator koji si od mene primila. Mni mi se da jedna koja je bila u sužanstvu pak odkupjena i spravlja je se učinit svojom ženom . . .

Anica: Što ti sam ovo držana ako si promijenio moja sužanstvo u drugo vele gore? ako mi ne daš da mogu oćutjet ni uživat ikakve slobode i mučiš me kako svak vidi s jednom čuvnjom koja nigda ne dospijeva?

Vukašin: Nu porad šta to već porad velike ljubavi.

Anica: Ako je to način s kojijem me ti ljubiš, mrzi me, molim te.

Vukašin: Ti si danas nastala kako ćeš se nearnija kazat, ali ti ću sve to oprostit i odvalit, jere mnim da si na trnu što si ovako podranila te ti se ne mili već se srdiš i stega si jutros take ćudi.

Š e n a s e d m a

Vukašin, Koštica i Anica

(Koštica obučen na tursku čineći velike riverence Vukašinu)

Vukašin: Pomanje čaramunija; kaži šta tražiš.

Koštica (obrće se na Anicu na svaku riječ koju govori Vukašinu i čini joj džeste s kojijem hoće da pozna misō svoga gospara): Gosparu (s ličencom gospođinom) rijet ću vam (s ličencom gospođinom) da sam došō za nać vas (s ličencom gospođinom) za molit vas (s ličencom gospođinom) da biste htjeli (s ličencom gospođinom) . . .

Vukašin: S ličencom gospođinom, bre prođi na ovu stranu.

Koštica: Ja sam jedan majstor.

Vukašin: Ne imam ti šta dat poslovat.

Koštica: Nije to što ja ištem. Ma kako se razumijem štogod u mužiku i u bal, naućio sam udarat i balat njeke skjave koje bi se žudjele namjerit na koga dobra gospara koga ovo delekta, i kako ja znam da ste vi ćeljade od koga ima svak cijene, htio sam vas moliti da biste ih pogledali, jeda ih ustjebudete kupit, oli me naputit na koga od vašijeh prijatelja koji bi se hotio s njima služit.

Anica: Ovo je jedna stvar koja se može pogledat i koja će nas podelektat. Činite da dođu.

Koštica: *Hala bala...*¹⁰ Evo jedne kanconete koja se stoprva čula. Sluša'te dobro: *Hala bala*.

Šena osma

Koštica, četir skjave, Anica i Vukašin

(Koštica kanta u ovoj šeni, a skjave balaju mimo što on pristane kantat).

Koštica (kanta): Gdi god vidi svoju gospoju
jedan stravljen vene i blijedi,
i ljubovnik lijepu svoju
svako u mjesto vjerno slijedi.
Nu nju dragi viku samu
ne ostavlja; straža kleta
protivi se svomu plamu
i svud njegov stupaj sreća.
I načinu po nijednomu
razumjet se ne da njima,
neg što čute srcu u svomu
izgovarat samo očima.
Ah, vidje li nebo ikada
po udesu silnu komu
sličnu muku ovoj sada
jednom srcu ljuvenomu?

*

Skjave: *Chiribirida, uhala!*¹¹
star bona turca,
non aver danara.
Ti voler comprara?
mi servir a ti,
se pagar per mi:
far bona cucina,
mi levar mattina,
far bollir caldara.
Parlara, parlara:
ti voler comprara?

*

Koštica: Ovo je boles vaj prihuda
koja srce muči odviše
ljubovniku svoga od truda
pod kom svakčas duša izdiše.
Nu prilijepa kâ ga travi
luda od straha vil ne prêda,
zamjenitom neg ljubavi
s dobrijem okom ljubav gleda.

¹⁰ I u originalu »Chala bala« bez značenja.

¹¹ Tekst ovih pjesama odgovara potpuno originalu, gdje su isto tako u komično iskrivljenom talijanskom jeziku.

*I sve nje su čestitosti
da ne uzmaža plam ljuveni,
i da svudjer nje l'jeposti
ti su uzdasi posvetjeni.*

*Zgodit će se brzo dake
da će uživat svoju razbludu
i pak činit ruge svake
za rečenu čuvnju ludu.*

*Skjave: Chiribirida, uhala!
Star bona turca,
non aver danara.
Ti voler comprara!
Mi servir a ti,
se pagar per mi:
far bona cucina,
mi levar mattina,
far bollir caldara.
Parlara, parlara:
ti voler comprara?*

*Vukašin: Muzuvijeri drazi, znajte,
dobavit će lasno vami
ta začinka kû pjevate
sto pritaka po leđami.*

*Chiribirida, uhala!
Mi ti non comprara,
ma ti bastonara,
se ti non andara.
Andara, andara,
o ti bastonara.*

Pazi, koji su ovo muzuvijeri! Uljez' mo u našu kuću; nješto se razmislih ter već ne idem na posō, a nješto se stiskiva i po nebu, strah me od godine. (*Koštica*) Još si tu, haranzado! nek te najdem drugi put ovdje!

Koštica: Da dobro; kad je tako, znaj da moj gospodar mahrita za njom i ne ima veće požude neg joj ukazat ljubav koju joj nosi; i samo da ona ustjebude, on će je uzet za svoju ženu.

Vukašin: De dobro, kaži mu da mu je baš žirim i ranim za njega.

Koštica: Imat ćemo je, oli hoć' oli neć'.

Vukašin: Kako? šta? telbizu . . .

Koštica: Govorim ti, imat ćemo ti je u bradu.

Vukašin: Ako ufatim . . .

Koštica: Možeš joj činit stražu koliko hoćeš: zakleo sam se da ima bit naša.

Vukašin: E, pušti mene, imam te dofatit, i dopašćeš mi do šaka bez da se ja i trudim trčat za tobom. Ulovih te, ne staraj mi se.

Koštica: Ulovit ćemo mi tebe; ona će bit naša žena; to je veće stvar, može se rijet, učinjena. Oli imam poginut kô nijedan čovjek, oli ti je imam doklat.

Šena deveta

Džono i Koštica

Džono: E ben, Koštica, naši posli idu li što nabolje?

Koštica: Gosparu, ja sam doslek počeo štogod kretat, ma...

Džono: Ne smetaj se ništa; ja sam po sreći iznašō sve što sam hotio i imat ću sreću za uživat onu moju lijepu u nje doma. Namjerio sam se na Pera Irbandi¹², našega pitura, koji mi je rekō da danaske ima doć za učinit ritrat ovoj dragoj Grkinjici; i kako je on još odavna moj jaki prijatelj, hotio je služit moju ljubav i poslō me na svoje mjesto. Dō mi je u isto doba jednu knjigu za da budem dobro primjen. Ti znaš da sam se ja sveđ delectō pengat i da kadgod učinim s penilom ne zlijeh stvari, zasve ovdī hoće da se malo stvari pristoji jednomu vlastelinu, anci da ne ima umjet ništa. Ovako ću imat slobodu za vidjet moju lijepu kako god ja uztjebudem. Ma ja ne vjerujem da oni moj džiljoznik, koji mi sveđ dodijeva, ne ustije bez pristanka uza nju stat i ne zabrani nam sve što bismo mogli zajedno govorit. Nu za rijet ti svekoliko, imam po putu od jedne mlade robinje jedan način spravan za izvadit ovo drago čeljade iz ruka svoga džiljoznika, samo da mogu od nje čut da i ona hoće isto što i ja.

Koštica: Pusti mene, ja ću ti dat način kako ćeš se s njom tratenjat. (Govori polako Džonu na uši) Neću da se reče da ja u ovemu poslu ne služim ništa. Kad ćeš ti otit?

Džono: Sad ončas, spravio sam sve što mi je od potrebe.

Koštica: Idem s moje strane za spravit se i ja.

Džono: Neću gubit vremena; ola, čini mi se sto godišta dokle je vidim.

Šena deseta

Vukašin i Džono

Vukašin: Što tražiš, vlasteline, kod ove kuće?

Džono: Ištem gospara Vukašina.

Vukašin: De, evo ti ga prid očima.

Džono: Hoćeš li se zatrudit prolegat ovu knjigu?

Vukašin (lega knjigu na levantinsku): Pošiljem ti, na mjesto moje za oni ritrat što ste mi zapovidjeli, ovega čovjeka koji, kako je požudan za učinit svaki pjadžer poštenom i skladnom čeljadim, htio je uzet ovi trud iza kako je bio moljen od mene. Uistinu je najprvi čovjek od svijeh u ovemu mestijeru. Zato sam cijenio da ne mogu vašemu gospostvu učinit stvari draže nego vam ga poslat, bivši vaše gospostvo žudi imat jedan ritrat ljudcki učinjen od one koju ljubi. Više svega nemoj da ti dođe na pamet uzet ga što plaćat, bivši ovo jedno čeljade koje bi ti imalo taku stvar veoma za zlo i koji ne čini ovo za drugo nego za svoju slavu i za svoju čas.

Vukašin (slijedi govorit Džonu): Gosparu, ovo je velik hator koga mi hoćete učinit. Ringraziatogase voscioria i vrlo ringraziatogase na milosti; mnogo ti sam držan.

¹² P. Kolendić (1936) konstatirao je da je prepisivač knivo pročitao »Irbandi« mjesto »Mattei«, tj. Matijašević, koji je slikar dubrovački uistinu živio, a umro je 1. 12. 1726. Vidi G. M. Appendini, *Notizie storico critiche...* II, Ragusa 1803, 210—11; P. Kolendić, *Iz staroga Dubrovnika*, Beograd 1964, 219, 265.

Džono: Sva je moja požuda moć služiti čeljad od take vrste kako je vaše gospodstvo.

Vukašin: Iđem dobiti da dojde ko je od potrebe.

Šena jedanaesta

Anica, Vukašin, Džono i dva djetića

Vukašin: Evo ovđe ovoga gospodar koga nam šalje *il scior Piero* i koji se hoće da zatrudi upengat te. (*Ovdi Džono ljubi Anicu, a Vukašin mu govori*) E, ej, gospodar piture, tako se ne javlja u našem vilajetu.

Džono: Ovako se u nas prohodi kad dođeš u koga u kuću.

Vukašin: To je dobro za vašijeh žena, ali za našijeh nije taki adet.

Anica: Ja primam ovu čas s velikijem veseljem. Prigoda koju imam odveće me priuzima, i za rijet svu istinu, nijesam se nadala imat ovako vrlo pitura.

Džono: Ne bi se našlo bez sumnje nikoga ko se ne bi cijenio čestit moć staviti ruku na jednu taku operu. Ja ne umijem onoliko koliko bi se htjelo, ma više česa imam staviti moj trud, to će me isto po sebi pomoć i ne može nego iziti što dobro kad se ima jedan oridžinō kakav je ti tu.

Anica: Oridžinō je ništa, ma hitrina od pitura umjet će nadomjeriti i pokrit sva pomankanja koja su u njemu.

Džono: Pitur ne nahodi nijednoga i sve što žudi jes da¹³ bi mogō prikazati s njegovijem penilom svemu svijetu dragosti onako velike i onake kakve ih i on vidi.

Anica: Ako tvoje penilo tako sladko vara kako i tvoja usta, vi ćete mi učiniti jedan ritrat koji neće imati nimalo od mene.

Džono: Nebesa koja su učinili oridžinō ne dadu nam da možemo učiniti jedan ritrat koji može ikoga privariti.

Anica: Nebesa, možete govoriti što hoćete, nijesu . . .

Vukašin: De, parjajmo već te trice, bacimo čaramunije i da vidamo od letratu.

Džono: *Via*, donesite sve ovdi. (*Donosi se što je od potrebe za upengat Anicu*)

Anica: Dje zapovijedate da stanem?

Džono: Ovdi, ovo je džusto najbolje mjesto i u komu primamo svjetlos koja nam je od potrebe.

Anica: Stojim li dobro ovako?

Džono: Stojite. Podignite se malo, ako vam je drago. Malo veće na ovu stranu ovamo, životom da vam je obrnut ovako. Glavu malo uzgori za da se vidi čin od vrata¹⁴; ovo ovdi malo otvorenije. (*Ovo razumije prsi*) Tako, dobro, malo veće, još mrvicu.

Vukašin: Mnogo se hoće truditi za uporabiti te; ne umiješ li se jednom namjestiti kako iđe?

Anica: Ovo su stvari sasvijem nove za mene, ovdi gospodar ima me staviti kako on hoće.

Džono: O, ide veoma dobro, i stojite da se bolje ne može. (*Obraćajući je malo put sebe*) Ovako, ako vam je drago. (*Vukašinu*) Sve stoji u atedžamentu koji se dava čeljadetu koga se penga.

Vukašin: Vrlo dobro.

¹³ U rukopisu C: kad.

¹⁴ U rukopisu B: ča do vrata.

Džono: Malo veće s ove strane; čini da ti su oči sveđ prema meni, molim ti se; vas pogled sveđ stučen s mojijem.

Anica: Ja nijesam od onezijek žena koje hoće, kad ih se penga, ritrat koji ne ima ništa od njih i pitur im ne može nikako ugodit dokle god ih ne učinu l'jepšijeh nego su. Htjelo bi se, za smirit ih, učinit jedan sâm ritrat koji će služit za svijeh, zašto svekolike ištu isto: meso da im je bijelo i rumeno, nos skladan, rilica malahna, oči velike i vesele i jako otvorene, a više svega obraz, može bit najveći, da nije deblji nego ga možeš u ruke uzet. Ja hoću da ga meni učiniš u komu se pozna mene i koga ko god vidi ne ima potrebe pripitivat: ko je ovo?

Džono: Ne može se to pripitivat od vašega. Vi imate njeke dragosti, u koji-jem malo je onezijek žena koje su vami prilične, i toliko vežu i zanosu jedno srce da se jako za strašit pengajući ih.

Vukašin: Čini mi se nos odeblji.

Džono: Legō sam, ne spomenivam se dje, da je Apele u njeko doba pengō gospođu Alesandrovu, koja je bila veoma lijepa, i da pengajući tako se na nju namurō da omalo što nije s nje život izgubio. Alesandro, gledajući to za svoju blagodarnos, puštio je njemu onu koju je on isti toliko ljubio. (*Govori Vukašinu*) Ja bih mogō ovdi učinit što je u to doba učinio Apele, ma ti ne bi možešbit učinio što je učinio Alesandro. (*Vukašin se na ovo mrđi.*)

Anica: Zaisto se pozna po vašemu govorenju koliko ste u svemu skladni i galanti.

Džono: Nije lasno privarit se u ovakijem stvarima. Vi imate toliko spirita da možete ončas vidjet odkle izhodu stvari koje vam se govoru. Tako je, da je ovdi Alesandro i da je on tvoj ljubovnik, ja ne bih mogō od manje nego ti rijet da ja nijesam vidio stvari l'jepše od ove što sad gledam, i da . . .

Vukašin: Šjor piture, mnim da bi bolje bilo da manje besjediš, er te ometa da ne činjavaš patigu koju činjavaš.

Džono: Ne, ne, ja sam naučan sveđ što govorit kad pengam, i od potrebe je u ovezijem stvarima malo razgovora za držat rastreseno i veselo u obrazu čeljade koga pengaš.

Š e n a d v a n a e s t a

Koštica obučen od Španjula, Vukašin, Džono i Anica

Vukašin: Šta traži ovi čoek ovđe i ko pušća brez moga testijera čeljad po mojoj kući?

Koštica: Ja sam uljezō ovdi slobodno koliko u mene doma, ma je to dopušteno među kavalijerima. Gosparu, poznate li me?

Vukašin: Ne gosparu, scior no.

Koštica: Ja sam don Gilles d'Avalos. U istoriji od Španje bit ćeš vidio ko sam ja.

Vukašin: Šta išteš od mene?

Koštica: Ištem da me posvjetuješ u jednomu poslu od moje časti. Ja znam da u ovakijem prigodam trudno je iznać jednoga gospara razumna kako ste vi. Ma te molim učinit mi milos da se uklonimo malo zbande.

Vukašin: Evo smo se zadosta odalečili.

Džono (Ide k Anici za govorit joj na blizu, ma ga ugleda Vukašin koji dohodi k njemu): Razgledō sam malo iz bližega kolur od oči.

Koštica (potežući Vukašina na stranu): Gosparu, ja sam primio jednu zaušnicu; ti znaš što je jedna zaušnica kad ti je prilijepe sa svom šakom posred

obraza. Jako mi je na srcu ova zaušnica i stojim ovako što imam učinit za osvetit se od ovakoga kriva, ali ću se poč pobit s ovijem mojijem neprijateljom, ali mu činit *a tradimento* dat biljom po glavi.

Vukašin: Do moje glave biljom po tikvi, ta je najbolja i najmirmija, bez bojazni i bez velika truda. Ko je ti tvoj dušmanin?

Koštica: Polako govorimo, ako vam je drago.

(Džono klekniva prid Anicu ukoliko Koštica govori polako s Vukašinom)

Džono (klečeći): Tako je, lijepa Anica, moji pogledi govorili ti su od nazad veće od dva mjeseca dana i ti si ih veoma dobro razumjela. Ja te ljubim veće i sve što se najveće može i ne imam druge misli, druge svrhe, druge požude nego bit svega moga života tvoj.

Anica: Ja ne znam govoriš li mi istinu sve što mi govoriš, nu govoriš u jedan način s kojijem mi činiš vjerovat da je istina što god čujem da iz tvojijeh usta izhodi.

Džono: Ma to što mi vjeruješ je li zadosta za uzrokovat štogod dobrote za mene?

Anica: Strašim se da ne imam i saviše.

Džono: Hoćeš li je imat toliko koliko je zadosta za uzrokovat tvoje prignuće, lijepa Anica, na ono što ti sam rekō da sam namislio?

Anica: Ne mogu ti joštera rijet.

Džono: Što te uzdrži za ne rijet mi?

Anica: Dokle odlučim.

Džono: Ah, kad se nazbilj ljubi, lasno je ončas sve odlučit.

Anica: Kad je tako, pođi, ja sam se dobrovoljno na sve prignula.

Džono: Ma dopuštivaš li mi, reci mi, da se ovo ončas učini?

Anica: Kad smo jedanput odlučile učinit jednu stvar, jacu se ima gledat i iziskivat vrijeme za učinit je?

Vukašin (Koštici): Ovo je što ti sam kazō kako bih uporavio tezijem poslom i sluga, *sciorie voštre*.

Koštica: Gosparu, kad vi budete primit od koga zaušnicu i ja ću umjet vami dat svjēta i moću vam odvratit što ste mi danas zajmali.

Vukašin: Ej, iđi, ne pratih te; ovo se more među skladnom čeljadim uzet ovoliko slobode kad čoek imava svoga posla,

Džono: Ne, nije stvari koja može izkorijepit iz moga srca sladku ljubav koju si ukazala . . . *(Videći da ga je ugledō Vukašin da govori izbliza s Anicom)*: Razglēdō sam ovu šupčicu koju ima na bradi, er sam iz početka cijenio da je koja maća; ma za danaske dosta je, povratit ćemo se drugi put za dospjet ga. *(Vukašinu koji gleda ritrat)* Ne gledajte ga joštera, nego ga činite stavit djegod u zatvoreno. *(Anici)* A vas molim i zaklinjem nastojte ne promijenit se, nego stojte veselo za da možemo dospjet što smo počeli.

Anica: Uzdržat ću podpuno sve veselje koje je od potrebe za tega.

Š e n a t r i n a e s t a

Anica i Vukašin

Anica: Što se tebi čini? oni pitur ima njeku skladnos l'jepšu od ovega svijeta i u njemu se vidi njeka galantarija koje nije u svakomu.

Vukašin: Jest, ma mi i on ponajlahše muzuvijeri i mnj mi se da je od onihel vijoglava koji, dje god dojdu ter zamjere žensku glavu, stanu kalašit s nje-

kakvijem čudnijem riječima i pripovijestima, nije im česa za rijet; ali u onemu što govore jest dosta vragolstva.

Anica: To hoće rijet da znadu da one stvari koje govore i pripovijedaju da gospođe delektaju.

Vukašin: Dobro, ma ako begenišu gospođe, ne begenišu gospodare, i nije lijepo vidjat dje ti na tvoje oči bezočno čantraju oko tvoje žene ali oko one koju si namijenio za ljubovcu.

Anica: Sve što čine, ne čine nego za poburlat se.

Šena četrnaesta

Jela, Vukašin i Anica

Jela (zamotana valom po glavi): Ah, gosparu, sakri me, molim te, od rasrdžbe jednoga muža od koga sam progonjena. Njegovu džiljoziju nije za vjerovat, i u njom kakav je nije ko može promislit. Dotle je da hoće da idem sveđ zamotana; i što mi je vidio jednu mrvicu face odkrivene, uzō je mač u ruku suproč meni i usilovō me uklonit se u vas u kuću za pitat vam pomoć suproč njegovom nepravdi. Ma vidim ga dje ide; molim te, gosparu, oslobodi me od njegove rasrčene plahosti.

Vukašin: Ukloni se unutra s Anicom i ne staraj se.

Šena petnaesta

Džono i Vukašin

Vukašin: Kao, gosparu? More li bivat da ni vami ne idu njeke stvari po srcu kad vidate u ženami i da se toliko mučite i srdite? Ja mnijah dosad da smo već mi samo taki i da niko drugi ne znade za tu nemoć.

Džono: Mi smo veće puta u ti konat nemoćniji od vas, i kad je ko od nas džiljoz, džiljoz je dvaes puta veće nego vi Levantini. Vjeruje zličina da se je veće sačuvala u tebe, ma si ti čoek razložit, koji nećeš pohulit er hoću da uzmem moje osvete suproč njom. Pusti me, dragi, da učinim ono od česa je dostojna.

Vukašin: Iđi, maniti, ne hiti, molim te. Bre nije te uvrijedila da se imaš tako srdit.

Džono: Veličina od jedne ovake uvrjede nije u stvarima koje se činu nego u onemu što nije poslušala što sam joj maredio; i u ovezijem poslima, ono što nije u sebi nego stvar od ništa, učini se ta stvar od ništa jaka krivina kad ti je zabranjena.

Vukašin: Kaono je ona kazala, sve što je učinila, bilo je neote; i ja te navsvrhu molim da se vi lijepo smirite kaono Bog zapovijeda.

Džono: Kako? ti si vas za nju? ti koji toliko gledaš u ove stvari?

Vukašin: Jest, fatam se za nju; i ako me hoćeš počastit da ti ostanem harran, ti se imadeš zaboravit od svega i bačit sve za pleći, ter se lijepo smirit i mirbožit¹⁵ s njome. Ovo je jedan hator koga prosim od tebe i koga valja da mi pogodiš, i zaer ću poznat po temu jesmo li jarani, kako bih rad da smo vavijek.

Džono: Na ti način ne mogu ti ništa zakratit, učinit ću sve što vi hoćete.

¹⁵ U rukopisu A odovle umetnute su četiri strane pisane kasnijom rukom i na drugom papiru.

Šena šesnaesta

Jëla, Džono i Vukašin

Vukašin: Ne staraj se, o der, ja ti velju: ti ne imadeš ino već mene slijedit. Ja te pomirih, nije te mogla sreća bolje nagnat već na mene.

Jëla: Ja ti sam veoma držana i koliko ti ne umijem izrijet; ma neka mi je uzet val, ja se jako čuvam ne doć prida nj bez nje.

Vukašin: Evo je ovđe, sad će odmaha doć k vami, i vjeruj mi da se toliko obradovala kad sam joj kazō da je sve umireno koliko da sam joj oni čas život povratio.

Šena sedamnesta

Anica priobučena i pokrivena valom Jelinom, Džono i Vukašin

Vukašin: E, ma kad mi si hotio pokloniti tvoje osvete, dopusti mi da ovđe na ovomu mjestu činim da ufatite ruku i ruku i da vas zakunem obodvojicu da i porad moje ljubavi uživate i umrete kaono pravi muž i žena i da se zava-zda dobro pazite.

Džono: Ne bojte se, obećavam vam da za vašu ljubav idem zajedno s njom za živjet u nje družbi svega moga života sve što se najljepše može na ovomu svijetu.

Vukašin: Bimberičatos, mnogo ću ti držan biti i neću se zaboravit dokle god živ uzbudem.

Džono: Davam ti moju riječ, gosparu Vukašine, da ja cijejć tebe tratat ću je sve što uzmogou bolje.

Vukašin: Lijepo vam fala na milosti koju mi činjavate. Dobro je vazda smirit i podušit svaku stvar. Ej, Anica, nuder amo.

Šena osamnesta

Jëla i Vukašin

Vukašin: Šta? Šta ovo hoće reći?

Jëla (Bez vale): Što ovo hoće rijet? Hoće rijet da jedan čoek džiljoz, jedno je monstro mrzeće svemu svijetu, i nije čeljadeta koji ne nastoji na njegovu štetu, zasve da ga ništa u njom ne utišti; hoće rijet da svi zatvori, ključi i kantanci od ovega svijeta ne uzdržu čeljade i da je srce ono koje se ima uzdržat sladostim i s lijepijem načinima. Nasvrhu hoće rijet da je Anica u rukami od one-ga mladića koga ona ljubi i da si ti privaren.

Vukašin: I po temu hesapu Vukašin ima podnijet jedan ovaki rug? Neće, zdravo mi glava: imade u njemu i srca i snage. Idem dake najprvo pitat pomoć u pravde i moga prisvijetloga principa za da pogubi ovi tradimjent. Ovo su baš ovđe dvori jednoga od gospode sudja.

Šena devetnеста

Sudja i Vukašin

Sudja: *Schiavo*, Vukašine, džusto si došō u vrijeme.

Vukašin: Iđem u vas za tužit vam se na jedan zulum koje mi se čini.

Suāja: Spravio sam jednu maškaratu l'jepšu neg' se može dat.

Vukašin: Jedna od ovezijekh mončade mlade učini mi jednu ružnu bertu.

Suāja: U život nijesi l'jepše stvari vidio.

Vukašin: Digō mi je jednu divojku koju bijah odkupio iz sužanstva.

Sudja: Ovo su čeljad obučenā od mōrā koja balaju za začudit se.

Vukašin: Recite vi, može li se podnijet ovaki zulum.

Sudja: U haljinam su famozijem, učinjene su āposta.

Vukašin: Pitam pravdu, da me pomozete u ovemu. Ljudi pomoga'.¹⁶

Sudja: Hoću da vidiš ovu maškaratu, bit će opet iznova učinjena za da se može puk arajdat.

Vukašin: Te od čemu, gosparu, besjedite?

Sudja: Od mojoj maškarati.

Vukašin: A ja tebi govorim o poslu koga imam.

Sudja: Danas neću družijekh posala nego divertiškat se. *Via*, gospari, hod'te. Vidimo hoće li dobro balat.

Vukašin (idući ća): Ala belaversi i ovega manica i njegovu maškaradu!

Sudja: Vrag uzō i ovega sekatura s njegovijem poslima.

Šena najposlednja

(Njekoliko Mōrā činu bal među njima, s kojijem dospijeva komedija)
Svrha.

¹⁶ U rukopisu C: pomozite, kumim vas!

15

AMFITRION
Komedija

Amphitryon
Comédie
1668

AMFITRION

COMEDIA

Act Parvi

Scena Parva

Sofia sam.

Koje to ramo' jach, Ludgod srupam, na svaki asri-
me vecki svahich hita. Gospari, jasam priateglski
ciorvat, jaje ne imam i nikiem. Ah, kojese sarze hochje
imat, i koje besjancarstvo, sa skitasse u ovo nesrano dob-
ta od nochi. Ja vidim, mojise Gospar takö opio u gneg-
goviem dobirima, i slavi, kojije sreko, dati veckje ne
haje sa nikoga, i s' regatieje menni na opustio na ciudan
nain; Lado ne? da ima isera glubavi visce svoga Is-
Largniga, bilime pustio, dasse dielim nochiom, Ladse
ne vidi, setose recce ni bjestimat, a neggoli hodit' seto-
mije bilo cestat, daklese rasvane, a pakone postat, da
usmem ti blasceni kolac dase vrackja, isa Lado koje
pridobio svoje neprateglje, daje takö ucenio, gnemii-
bi isto bilo, a jase netih rriso, i celo, Ladchjemeh ko
otli okinut, otlise namjervit na Laju nemän, Laja cini
u Nochi Slondu, ret dostaje, date samo susstere, sa da
veckje ne vaghase svega seivota ni rebt, ni druggomse,
a, tujeni Sofia, na kojese susjancarstvo podloscan, na vjer-
ruje gorre bichje jednoja Djerichje, Lad slušci Loga
velida Gospara, neghli daje u Loga od svoje rüke
erto svi ti veliri Gospari hochje, da svesitose nahodi
u naravi, dasmo dascane gnema, i gnehoviem sverogham
posvetit; allie dan, allie noch, da jedite, Inesjeli, garmi
li

35. Gravira u III knjizi pariškog izdanja 1716.

36. Dubrovačka kopija pariške gravire u I knjizi rukopisa A.

Imena koja ulaze¹

Mèrkurio	Sozija, djetić Amfitrionov	
Noć	Argatifontido	} vojvode tebanske
Džove u prilici Afitrionovoj	Neukrate	
Amfitrion, prvi vojvoda od Tebana	Polidio	
Alkmena, žena Amfitrionova	Posiklo	
Kleanta, službenica Alkmenina i žena Sozijova		

Prolog

(*Merkurio na jednomu oblaku i Noć na jednijem kolima
potezanim od dva konja*)

Merkurio: Ponajlahše, moja Noći; ne budi vam mučno ustavit se za jedan čas, pokli se žudi jedna malahna pomoć od vaše dobrote, i imam vam dvije riješce od strane Džovine.

Noć: Vi ste, gosparu Merkurio! Ko bi se igda stavio da ste to vi dje tako sjedite?

Merkurio: Bio sam se oćutio nazbilj umoran i dje ne mogu, ako ću i puknut, izćinit njeколко posala koje mi je bio Džove naredio; stega ti sam uzō ponajlahše i postavio se na ovi oblak za čekat vas dokle doćete.

Noć: Vi se rugate, gosparu Merkurio, oli zaisto ne promišljate na ono što govorite. Pristoji li se bogovima govorit da su umorni?

Merkurio: Ali cijeniš da su bogovi od gvozdja učinjeni ali od koje mrkijente usjećeni?

Noć: Nijesu; nu je od potrebe uzdržat diku božanstvenu. Jes rijeći koje nje-koj vrsti velikoj i visokoj ne pristuju se, nego je ćinu potišćenu kad se njima služu; tako bo su njeke rijeći nedostojne u sebi da nijesu negli za samijeh ljudi.

Merkurio: Tebi je lasno tako govorit er imaš tuđe noge koje te nosu. Zasjeđeš kō gospođa, pak neka te družu vodu kud god ti hoćeš. Ma meni nije te kukanje na taki način, da ću je pantit za sveđ suproć ovijem gosparima poetam kojijeh se ne može trpjet; svakomu su od bogova razredili kako će koji it i kako će ih nosit, a mene su samoga ostavili na nogami, kō da imam služit za koga ulaka vlašćkoga, a ja, ako iko, koji sam, kako svak zna, sveđ tamo i amo

¹ U originalu: La scène est à Thèbes, devant la maison d'Amphitryon.

na službi od najvećega poglavice od bogova i koji na svakčas imam toliko njegovijeh posala, imō bih prije nego iko drugi imat na čemu ću it.

Noć: Što ćete učinit? jeda je to sama mahnitost koju imadu ti gospari poete? Sa svijem tijem vi ne imate razloga za tužit se na njih, bivši imali svu pomnju za stavit i vami krila na noge.

Merkurio: Istina je; ali zato jeda ću se što manje umorit kad bude potreba da brzo idem?

Noć: Pustimo to, gosparu, na stranu i recite mi što vas je k meni dovelo, koji posō od mene imate.

Merkurio: Kako sam vam rekō, Džove ište da ga štogod pomožete s vašim crnijem i tmušavijem plaštom za da može bolje postaviti u djelo njeku spravu ljuvenu. Držim da znate njegove klopotarije i kako veće puta ostavi nebesa i side na zemlju za sjedinit se u pūti čovječanskoj s l'jepotama umrlijem. On ti ih umije na svaku ruku kad god je od potrebe pritegnut k sebi i podložiti l'jepos najnemiliju. Zašō ti je kurvić za Alkmenom; ukoliko sadara nje muž Amfitrion zapovijeda četam tebanksijem u poljima od Boecije, uzō ti je njegovu priliku za tako smirit svoje muke i trude zabavljajući se i stojeći veselo zajedno s njome. Što su oženjeni, ne samo da mu to ne smeta, nu saviše pomaže njegovu ljubav, ukoliko je malo je, malo dana da su sadruženi i bivši su još u početcima od ljubavi; stega je izabrō ovu prijevaru za imat je, s kojom u drugo doba veoma bi se malo okoristio, er na dosta mjesta prilika od muža nije za tako lasno ugoditi onoj koju ljubiš.

Noć: Ja se zaisto snebivam od Džova, niti umijem razumjeti toliko prilika u koje mu dohodi na pamet priobraćati se.

Merkurio: S težijem hoće oblažiti svaku vrstu i kaže da je u njemu jedan bog koji zna što čini, nije lud nimalo. Za mene, zasve da je cijenjen od svakoga, ja bih ga držō jako tužna kad ne bi kadgod odpustio od one njegove gronde, neg sveđ stō zaduben u poslima nebeskijem. Cijenim da se ne može obrat ljudjega života koliko stati sveđ zatvoren u svomu veličanstvu; i više svega kad nas ljubav počne moriti, vjeruj mi da ti to veličanstvo veoma dosadi i služi za smeću. Džove, ako iko, razumije se i zna što je dobro, umije se skloniti kad je potreba i za prihititi ono što mu je ugodno, umije odpustiti od samoga sebe, niti veće u to doba gleda toliko na svoje božanstvo.

Noć: To što će odpustiti od svoga veličanstva za proč malo veselo vrijeme zajedno s ljudima i otiti za onezije za čijem i oni idu, to je ništa. Ma mi se ne čini lijepo vidjeti Džova dje se je promijenio u vola, u zmiju, ili u štogod tako; stega se paka nije za čuditi kad se koga čuje govoriti i mrmošiti o njemu.

Merkurio: Pustimo neka govore i mrmoše što god im je drago, er prilike koje on uzimlje donosu sobom takijeh sladosti kakvijeh svi ti koji mrmoše ne mogu nigda s njihovom pametom da dopru. Ovi bog, vjeruj mi, zna što čini ne samo u ovemu nego i u svemu ostalomu, i živine nijesu toliko živine koliko ih mi cijenimo kad god uzmu ljubiti.

Noć: Povratimo se na to ljubjeno čeljade. Nu mi reci, kad je on čestiti po putu od prijevaru koju je iznašō, što ište veće od mene, u čemu li ga ja mogu služiti?

Merkurio: Žudi da mu produljiš ovu moć sve što se veće može, za da ima vremena bolje smirit svoje požude i udilje prouživat ovo ljubjeno čeljade, a da u isto doba ustaviš dan u koji se čeka da će doći oni čije je mjesto on postō.

Noć: Uistinu, službu koju ište od mene gospar Džove nije mogō iznaći s čijem će me l'jepše počastiti, sveđ bo su te službe s kojijem skladnijem i poštenijem imenom pokrivena.

Merkurio: Ti si jedna božica mlađa i koja si sveđ bila prijateljica od dobra vremena²; a te službe nijesu sramotne negli samo čeljadim potištenom i ubogom. A ko god je čeljade veliko sve što čini sve mu dobro stoji: kako se kad u komu biću nahodimo, tako se s bićom promjenjavaju i imena svijem našijem djelima.

Noć: U to ste vi pametniji od mene; zato ću se prignut na što me svjetujete i služiti vas kako vi hoćete, bivši se u tu službu tja bolje od mene razumijete.

Merkurio: Polako, polako, *signora* Noći, ako vam je drago. Zna svak da se nijeste nigda tako sadruživali. Pak što ćemo od riječi? bonte nije mjesta, kuće ni ulice dje nijesu vama priporučeni svi ovi tanki posli. U koga se čeljad veće uzdaju, negli u te, i ako ćemo govorit onako kako je, niti ostaješ u temu ti meni, ni ja tebi po tragu, ne ima čijem jedan drugoga prikorit.

Noć: Što ćemo od tezijeh riječi među nami? nemojmo se zato karat, nego nastojmo da smo ono što smo. I ne dajmo da se čeljad mogu nama rugat govoreći mi njeke istine koje ne mogu nigda znat ako ih od nas ne čuju.

Merkurio: Zbogom; silazim na zemlju, bivši mi je tako naredjeno. Ostavit ću priliku od Merkurija, a uzet onu od Sozije djetića Amfitrionova.

Noć: A ja ću utoliko otit zajedno s mojijem tmastijem službenicam i stat ovdi posred neba.

Merkurio: Dobar dan, *signora* Noći.

Noć: Zbogom, Merkurio.

(Merkurio slazi na zemlju, a Noć ulazi u svoju dvokolnicu)

AT PRVI

Šena prva

Sozija, sam

Ko je to tamo? Jaoh, kud god stupam, na svakčas ti me veći strahić hita. Gospari, ja sam prijateljski čovjek, ja je ne imam s nikijem. Ah, koje se srce hoće imat i koje bezočanstvo za skitat se u ovo neznano doba od noći! Ja vidim, moj ti se gospar tako opio u njegovijem dobitima i slavi koju je stekō da ti veće ne haje za nikoga i stega ti je je meni naoputio na čudan način. Kako ne? da ima išta ljubavi više svoga iskmjega bi li me pustio da se dijelim noćom kad se ne vidi, što se reče, ni bjestimat, a negoli hodit? Što mu je bilo čekat dokle se rasvane, a pak me poslat da uzmem ti blaženi kolač, da se vraća iza kako je pridobio svoje neprijatelje? Da je tako učinio, njemu bi isto bilo, a ja se ne bih tresō i čekō kad će mi ih ko oli okinut, oli se namjerit na koju neman koja čini u noći ronu ter dosta je da te samo susrete za da veće ne valjaš svega života ni tebi ni drugomu. A, tužni Sozija, na koje si sužanstvo podložan! Na vjeru je gore biće jednoga djetića kad služi koga velika gospara negli da je u koga od svoje ruke, erbo svi ti velici gospari hoće da sve što se nahodi u naravi da smo držani njima i njihovijem svevoljam posve-

² U originalu: Pour une jeune déesse, /Vous êtes bien du bon temps! (125—25). Ch. -L. Livet, *Lexique* cit. III, 683, interpretira ovako: du temps passé 'prošlog vremena'.

tit. Ali je dan, ali noć, daždi li, sniježi li, grmi li, pucaju li gromovi, zima li je, tu nije druge, jesu li zapovidjeli, leti i slomi se. Dvaes godišta i veće službe, i kakve službe, jeda su od kakva boljinka za nas prid njima? Najmanji montokus koji im skoči ima ih rasrčit prema nami. A mi u svemu temu opijemo se nekome ludom časti koja nam ne da da se možemo rastavit od njih, neg ti se razladimo što nas druzi cijenu da smo čestiti i srećni, er služimo koga velika gospara. Jeda ti što nami razlog vlada? Vraguta bata, on nas uzsvjetuje toliko puta da se vratimo natrag, ma zaludu. Razjedimo se i čestje dje nam dosadi, da bismo se odrekli i materina mlijeka, a negoli od koga vražjega gospara, i odlučimo u oni čas za nazbilj ga ostavit i uteć makar na kraj svijeta od njega, ali domalo sve to abunaca i pade gore nego maestrō. Dosta je da pristupu blizu nas, ončas te priuzmu ne znaš ni kako; najmanje dobra riješca razladi ti nas i pritegne k njima, da ostanemo zamamjeni gore nego l'jepirica kad svi-jeću vidi ter se zaboravi da joj najposlije ima opalit krila. Ma nuti dje u svoj tmuni vidim našu kuću, a, a, nješto mi počinje prohodit strāha. Nu ne bi zlo bilo da se što pripravim kako ću govorit u ovoj mojoj poklisarštini. Ovdj nije tako lasno, valja lijepo i potanko pripovidjet Alkmeni kako je sve prošlo, kako su se sastali, kako su se bili i kako su nasvrhu ostali razbjeni svi naši neprijatelji. Ma kako ću ja vraški to učinit ako me tu nije ni bilo? Ali tešto er me nije bilo, govōrimo i mlatimo na svaku ruku što nam dođe na pamet i kažimo baš koliko da smo se na svemu namjerali. Nijesam ja sam, jes mnoštvo te čeljadi koja pripovijedaju što se u komu boju dogodilo, kako su se udrili s neprijateljōm, a ne budu neprijatelja ni vidjeli i bili sto milja daleko od svega onega više česa pripovijedaju. Hođ'mo se mi, za da nam je paka lašnje, pripravit na vrijeme kako ćemo ih opravištat. Činimo konat da je ovo mjesto aliti kamara u kojoj imam bit primjen kō poklisar, a što je ova intijerna, da je to Alkmena kojoj imam počēt govorit. (*Stavlja intijernu na tle i počinje s njom govorit, koliko da govori s Alkmenom.*) »Gospo, Amfitrion, moj gospodar, a vaš muž... (Kāšpita, koji je ovo lijep početak!), nahodeći se zapleten i zamršen u vašijem božanstvenijem l'jepostima, između svih ostalih djetica izabrō je mene za poslat me ovdj i doglasit vam kako je srećnu i čestitu svrhu imalo njegovo oružje, ma vele veće za da vam pripovijem da je njegova najveća požuda kako bi se prije s vami sastō.«

»Uistinu, moj dragi Sozija, tvoje mi je došastje veoma drago.«

»Gospo moja, vaše gospostvo prisvijetlo toliko me jako časti, da će na ovu moju sreću povlačit oči dosta čeljadi i bolje od mene.« (Kako je ovo lijepo odgovoreno!)

»Kako je Amfitrion?«

»Kō jedan čovjek koji ima srca, i srca nazbilj, srca prid potrebi, i koji umije ukazat junaštva kad god se nađe u kojoj prigodi u kojoj se može steći slave i časti.« (Ovo je nazbilj vrlo promišljeno.)

»Kad će se vratit za razveselit ovu dušu koja bez pristanka za njim uzdiše?«

»Koliko prije, nu nigda toliko prije koliko bi on žudio.«

»Da kako ga trudi od boja podnose? što čini? što govori? Smiri malo moje srce, dragi.«

»Vele veće čini nego govori, gospo, i da vidiš kako ga se tresu svi neprijatelji.« (Da me je upitat odkle vadim ove lijepe riječi!)

»Što čine odmetnici? što se od njih dogodilo?«

»Gospo moja, bonte ti im se dogodilo baš što ti im se imalo dogodit: nijesu mogli nikako odoljet našoj sili, isjekli smo ih na tisuću bokuna i zatjerali tamo na drugi svijet da idu lonce kovat; ma jeda samo njih negli bonte i vrloga Pterelasa njihova poglavicu. Udrismo na Tebe i uput je osvojismo. Veće ti se drugo ne čuje po svoj luci negli naše junaštvo.«

»Ah, srećne svrhe, bogovi! Ko bi se bio igda nadō? Pripovjed' mi, Sozija, sve što je bilo i kako je bilo.«

»Hoću, gospo, zašto, bez hvalit vam se, niko vam to ne može do mene bolje i l'jepše povidjet. (*Kaže mjesta na ruci oli na tlima*) Uzmite, gospo, da je Tebe s ove strane odovamo. Ovo je jedan grad, neću rijet veći, ma nije ništa manji od Tebe. Rijeka je s ove strane ovdj dje ti su se naši utvrdili, a neprijatelj postavio se s ove druge strane odovamo. Ovdj iz višega stali mu su pješnici i većma malo put ove strane, a dolj niže na desnu bili mu su konjici. Iza kako se je posvetilo bogovima i sve razredilo, zapovidjelo se je, da se ima udrin. Tu ti su naši neprijatelji držali u ruci da će nas uhitit po srijedi pak učinit od nas što god im bude drago; stega ti su ončas iz početka razdijelili njihove konjike na tri strane, ma ti smo im domalo uzpregli vas prnjic, da ti su ostali privareni, sad ćeš čut kako. Naše prve čete, koje su bili sve od junaka po izboru, stali su ovdj, a streljavci, s kojijem je vladō Kreon naš kralj, stali su onamo. Najveći pak dio od naše vojske stō je s ove druge strane bez kretat se; ma potom je . . . (*Sozija čujuć tresku pripade se*) Slušajte, najveći dio od vojske . . .« Strahića, jadni Sozija; čini mi se da čujem njeku tresku.

Š e n a d r u g a

Merkurio i Sozija

Merkurio (pod prilikom od Sozije izlazi iz kuće Amfitrionove): Pod ovom prilikom, koja ima sva od njega, otit ću ga potjerat odovle, da mi ne bi s njegovijem čepljučkanjem smeo ova naša dva ljubovnika koji ti nam mirno i pokojno sad najveće uživaju i sladunižaju.

Sozija: Nješto mi je prošla strāha, držim da ono nije ništa, neg se meni pričulo. Uljezimo ponajlahše u kuću i dospjevmo što smo počeli, er nam se može ovdj nadvoru koja dogodit; a kad budem unutra, neka dođe ko hoće, veće nije straha.

Merkurio: Od potrebe je prvo da imaš veće snage nego Merkurio, ako mišliš ulazit unutra, inako ga ne uljeze.

Sozija: Ova mi se noć učinila saviše duga, da dulje nijesam u život vidio: zaisto valja da kad sam se ja dijelio, oli je moj gospar uzeo večer za jutro, oli da još sunce počiva i hropi u postelji; lasno ti će se bit sinojke malo saviše ponapio i uheresio kurvić s dobrom kapljicom, pak ne može da se raztrijezni.

Merkurio: Kako da ova živina ima govorit s ovako malom cijenom i poštenjem s bogovima! Ništa, sad će ove ruke časom časom pedepsat tu slabostinu. Imam se uhitit s njim kako se ide i dignut mu zajedno s prilikom koju sam uzeo od njega i ono žlje imena što mu ostaje.

Sozija (ugledajuć Merkurija): Aoh! zdravlja mi sam ja imō razloga. Veće ti je dospijena za tebe, tužni Sozija! Vidim nekoga prid kućom; nješto mi ona faca ne ide po ćudi; strah me da se koje veliko zlo ne spravlja za mene. Uzet ću stat popijevat za ukazat da ne imam straha od ničesa.

(*Sozija popijeva, i kad Merkurio govori, njemu se glas malo pomalo gubi*)

Merkurio: Ko je ovo ništo koji uzimlje toliku potolas za doći ovdj popijevat mi i razbijat glavu? ali hoće da stavim ruke na nj i protrem ga malo, ma kako ide?

Sozija: Zaisto je ovi ima s mužikom.

Merkurio: Jes nekoliko dana da se nijesam namjerio na nikoga komu bih ovako shrustō kosti, ter ištem jeda je dje čija škina da mi ruke ne zakržljave.

Sozija: Koji je ovo vrag od čovjeka? Vas se tresem od njega. Ma opeta od česa se toliko strašim? Možebit da je i njega strahić ništa manje od mene, neg' se ono pelemiše jeda bih se ja privario da je u njemu koji velik junak. Ne, ne, ne dajmo se, Sozija, poništa, nemojmo pustit da nas tako uzmu za koga ludoriju. Ako ovdī nije srca, a ono činimo da cijenu da ga je. *Animo!* Sozija, nije razlog da se strašiš. On je sam kako i ti; imaš snage koliko ti je dosta i možebit veće neg ti je od potrebe za njega; pak služiš velika gospara, kod kuće si, što ti ko može, od česa li se bojiš?

Merkurio: Ko to ide tamo?

Sozija: Ja.

Merkurio: Ko si ti?

Sozija: Ja sam ja. *Coraggio*, Sozija!

Merkurio: Reci mi što to činiš? koje je tvoje biće?

Sozija: Bit čovjek kako i svi ostali ljudi i govorit kako i svak govori.

Merkurio: Ali si gospar, ali si djetić?

Sozija: Kako mi je kad drago.

Merkurio: Za dje si se uputio?

Sozija: Za onđi dje imam u pameti za doć.

Merkurio: To mi je žō.

Sozija: A meni drago.

Merkurio: Tu nije veće riječi; oli na zlē oli na dobre ja hoću da mi rečeš, lupežu jedan, što činiš, odkle ideš na ovu uru, za dje si uputio i čiji si.

Sozija: Ja činim i dobra i zla, kako mi se kad namjeri; došō sam odovamo i idem putonamo; a ako išteš znat čiji sam, gosparev.

Merkurio: Ti bi htio da te ja uzmem za koga vrla čovjeka puna posala i od koga se ima potreba. Znaš li da me nješto dohodi volja, za da se ovako poznamo, omlatit ti jednu dobru prdeljusku.

Sozija: Meni?

Merkurio: Tebi u glavu, i evo ti je za da veće ne misliš. (*Dava mu zaušnicu*)

Sozija: Jaoh, jaoh!

Merkurio: Ovo nije ništa, ovo je ištom tot za narugat se i odgovorit na one tvoje ludosti.

Sozija: *Cošpetto de Bacco*, prijatelju, nije ti niko ništa ni pisnuo, a ti ončas odgovaraš i činiš se čut zaušnicom!

Merkurio: Ja kad imam koga udrīt za najlahše što mogu, dam mu ovako zaušnicu, ne mogu manje.

Sozija: Da da još meni trču tako ončas ruke kako i tebi, moglo bi bit čudna vruga među nami.

Merkurio: Sve je ovo doslek ništa, malo paka vidjet ćemo l'jepšijeh stvari; sad slijedimo što smo počeli.

Sozija (Hoće da ide ća): Ja vas ostavljam tu. Zbogom vam.

Merkurio: Dje ideš?

Sozija: Što ćeš ti od tega?

Merkurio: Ja hoću znat dje ideš.

Sozija: Zašto mi ne daš proc? Idem da mi otvore vrata.

Merkurio: Ako ti dođe na pamet pristupit prid ova vrata, činit ću da ti bude tako modra škina od bata, da ćeš se spomenivat svega života.

Sozija: Kako? namislio si jacu s tvojijem psovkam zabranit mi da ne uljem u moju kuću?

Merkurio: Kako to u tvoju kuću?

Sozija: E, e, u moju.

Merkurio: Gleda' kô bezočanstva: ovo zoveš tvoju kuću?

Sozija: Sîkūro da zovem. Nije li Amfitrion gospodar od nje?

Merkurio: Da, dobro, jes; ter koji je to razlog?

Sozija: Razlog je, er sam ja njegov djetić.

Merkurio: Ti?

Sozija: Ja.

Merkurio: Njegov djetić?

Sozija: A česa je za više tega govorit; ova je zaisto lijepa.

Merkurio: Djetić Amfitrionov?

Sozija: E, Amfitrionov, džusto Amfitrionov.

Merkurio: Kako ti je ime?

Sozija: Sozija.

Merkurio: Kako?

Sozija: Sozija.

Merkurio: Počuj: znaj da ti ću ja danaska činit pustit dušu pod batima.

Sozija: Zašto? Što ti je ter si tako razjedjen?

Merkurio: Reci mi odkud ti je došlo tako bezočanstvo u pamet uzet ime od Sozije.

Sozija: Ja? ja ga nijesam uzeo, sveđ sam ga imō.

Merkurio: Kāpita, lijepe laži, vrle telbizarije! I smiješ rijet da je tebi ime Sozija?

Sozija: Smijem, er govorim i govorit ću s razlogom u ruci i s najvećijem razlogom od sve što je razloga na svijetu, to jes da su me nebesa učinili Sozijom i da ne stoji u meni bit drugo nego sam.

Merkurio: Tako bezočanstvo ima bit plaćeno s tisuću bata. (*Bije Soziju*)

Sozija: Ljudi, žene, pomozite! je li pravda, je li koga?

Merkurio: Kako, manigōdo, još vičeš, je li?

Sozija: Ova je lijepa zaisto! Ubio me si i nećeš da vičem?

Merkurio: Ovako moje ruke...

Sozija: Na vjeru se nijesi podnio najskladnije. Namjerio si se na mene slabića, to si i stō kazat junaštvo; ma ti to ne valja ništa, er nije od poštena čovjeka hitat se s jednijem koga znaš da nije dobar za odgovorit ti. Jedan čovjek koji ima srca ne hita se nigda nego s onijem koga zna da će i on njemu zube ukazat.

Merkurio: Da na, jesi li sad Sozija? što prajiš?

Sozija: Vjeruj mi da mi tvoji bati ne činiše promijeniti ime poništa. Ovo ovoliko, što si učinio u meni da sam se do maloprije zvō samo Sozija, a sad se saviše zovem Sozija bijen.

Merkurio: Sad će opeta bit sto bata za tako govorenje.

Sozija: Molim te dospjej veće s tezijem batima.

Merkurio: A ti dospjej i ne svevolji.

Sozija: Što ti drago, veće ne progovaram riješce, zašto se ja ne mogu hitat s tobom; jači si od mene, jeda smo jednaci za pobit se.

Merkurio: Govori, lupežu, jesi li veće Sozija?

Sozija: Ja sam ono što ti hoćeš da budem: tvoje su te ruke učinile sasvijem mojijem gospodarom.

Merkurio: Kako si ono govorio da ti je bilo ime, Sozija, je li?

Sozija: Istina je da sam govorio, er sam cijenio da je tako; ma mi su tvoji bati ukazali da sam se bio privario.

Merkurio: Ja sam Sozija; sva me Tebe tijekom imenom zazivlje, niti je Amfitrion igda imō drugoga djetića izvan mene.

Sozija: Ti si Sozija?

Merkurio: Jesam, ja sam Sozija; i ako se ko nađe, ko će mi u temu najmanje zabavit, neka ima vrlo opas vrhu sebe.

Sozija: Ah, nebesa! može li se igda dat ovake da sam usilovan odreć se od samoga sebe i gledat dje mi jedan muzuvijer laživi grabi moje ime? *Basta*, zahvali Bogu da sam ovako za ničesa, a da nije tega, kunem ti se po smrt...

Merkurio: Čini mi se da nješto mrmošiš tamo iza zuba?

Sozija: Ne mrmošim, nego te molim i zaklinjem svijem na svijetu da mi dopustiš jednijem časom progovorit s tobom.

Merkurio: Govori.

Sozija: Ma te molim, obećaj mi da veće neće bit bata, neg' da se podpiše za malo mir među nami.

Merkurio: Da, tu ću ti pogodit. Podpišivam ti ga, da ti bude.

Sozija: Reci mi, zdravlja ti, koja ti je mātāna došla u pamet htjet mi dignut ime? Koju ćeš koris iz tega izvadit? Odkuda možeš, još da si hudoba a negoli čovjek kō i ja, učinit da ja nijesam ja, da ja nijesam Sozija?

Merkurio: Kako, tot možeš...

Sozija: Polako, polako: znaš da smo za bate učinili mir među nami.

Merkurio: Kako? obješenjače, lupežu...

Sozija: Govori što god ti drago, psuj me kako god hoćeš, za to malo hajem, er psovke ne bole, samo nemoj da je što drugo.

Merkurio: Ti se zoveš Sozija?

Sozija: Zovem, čudna ruga...

Merkurio: Ja se poričem od onega što ti sam obećo i opeta je razbijam s tobom; naš je mir dospio.

Sozija: Kako god ti drago; ja se ne mogu uništiti za te, ni slušati te govoriti nekijeh ludosti koje niti su bile niti mogu bit. Jeda stoji u tebi učiniti da nijesam ono što sam? ali mogu li ja pristat ne bit ja? Je li igda takijeh došlo komu u pamet? Ko li može sakrit što svak vidi i čuje? Ali mi se ovo sni, ali sam zamahnitō, da mi se ne čini jedno za drugo? Je li me moj gospodar Amfitrion poslō da dođem ovdje u njegove žene a moje gospođe Alkmene? Ne imam li joj povidjet koliko je velika njegova ljubav za njom? Kako se junački podnio i kako je pridobio svoje neprijatelje? Nijesam li se ovijem časom iskrcō doli na luci i došō ovdje? Ne držim li ja ovu untijernu u ruci? Nijesam li našō tebe u nas prid kućom? Ne govorim li s tobom sve što se skladnije i mirnije može? Ne služi li ti moje zločestvo za zabraniti mi da ne uljзем u kuću? Nijesi li na mojoj škini zaplatio sve što si kad u život suproč komu imō? Nijesi li me izmlatio koliko si mogō i ne mogō? I ovo je prava istina, makar bi Bog dō da je laž! Dake što išteš veće, nego pusti jednoga siromaha tužna i nevoljna da može s mirom činiti svoje posle i ostavi ga stat.

Merkurio: Stan' tu, er potom vidim da si se krenuo s mjesta, naprtiću ti škinu takijeh bata da će ti biti dosta i polovica. Znaj da sve što si to reko sve mene utišti, a ne tebe, osvem samijeh bata koji su tvoji.

Sozija: Zna ova intijerna kako sam se jutros pun straha dijelio z drijeva. Je li me ali ne Amfitrion poslō da otidem u Alkmene?

Merkurio: Lažeš, nije. Ja sam koga je poslō u Alkmene i koji sam se ovijem časom iskrcō na luci od Persije i došō ovdī. Ja sam koji nosim glas kako se Amfitrion junački podnio, kako je razbio naše neprijatelje i pogubio njihova poglavicu. Ja sam nasvrhu pravi Sozija, sin Davidov, onega poštenoga pastijera, brat pokojnoga Arpaga, koji je umro tja daleko odovle; muž skladne i vrijedne Kleante, koja je tako dobre čudi da nije dana kad mi se ne čini ijediti i zgučulavat; koji sam veće od tisuću puta u gradu od Tebe bio za majdeši pritučen od bata bez da sam se igda potužio, nego sveđ mirno podpisō policu i odnio što bi mi dali na taki način da se neće nać ko je igda rekō zla za mnom, er sam sveđ bio saviše dobar i trpeć.

Sozija: Ima razlog, er niko drugi osvem Sozije ne može znat ovo što on govori; i zasve da ne znam ni dje sam, toliko bo sam smeten, počinjem štogod vjerovat. Tu ti nije drugo sad, kad razgledam na nj, nahodim da ima sve od mene: stas, priliku, glas i svekoliko. Hod'mo ga što upitat za doć bolje u spoznanje kako je ovo. Danu mi reci: što je došlo u dio Amfitriona od onega što su oteli naši neprijateljim?

Merkurio: Pet dijamanta jako velikijeh i veoma lijepo vezanijeh. Ovo su dijamanti njihova poglavice, u kojijem se češće činio vidjet i nosio ih za najljepšu stvar koju je imō.

Sozija: Da komu je odredio darovat tu bogatiju?

Merkurio: Svojoj ženi; hoće da se ona u nje načini.

Sozija: Da utoliko sada dje su spremjeni?

Merkurio: U jednoj škatulici odizgara zapećatjenom s pečatom gosparevijem.

Sozija: Sve što govori sve je onako, da ti ja počinjem nazbilj sumnjit više mene. Doslek je bio prida mnom Sozija pod silu, a moglo bi bit da odsad bude po razlogu. Ma opet s druge strane, kad se tičem i kad uzimljem mislit na samoga sebe, čini mi se da ja jesam ja. Je li koji način za znat istinito kako je ovo? Danu da mi rečeš kad su se udrili i počelo se lupat, što si činio u nas pod šatorom dje si se bio sakrio?

Merkurio: Otišō sam dje stoje slanine.

Sozija: Jes istina.

Merkurio: Tu ti sam skinuo jedan vrō pršukat i junački osjekō jednu dobru pečū s kojom ti sam se namlatio kako ide; pak ti sam za njom huknuo dvije čaše najboljega vina koga je bilo, i tako uzeo malo snage za ono naše ćeljadi koja se utoliko bila i hrdala.

Sozija: Ovo veće čini sasvijem za nj, ne ima mu se česa odgovorit, nemoj samo da je bio u arkulu iz koga sam lijevō za napit se. Po temu što si rekō, brate, ja ne mogu kud ni kamo, to je tako, imaš ti razlog, ja neću bezočit. Jesi Sozija, ja sam isti od tvoje. Samo, ako si ti Sozija, ko hoćeš da sam ja, erbo i ja imam bit štogod?

Merkurio: Kad veće ja ne uzbudem Sozija, budi ti, ja ti ne branim; ma dokle sam ja, ako ti doće na pamet htjet da si ti, ne broji se da si živ.

Sozija: Toliko se nahodim smeten da ne znam što ću. Ma valja je nasvrhu dospjet na koji mu drago način. Znaš koja je najbolja za mene? da ti ja uljзем unutra.

Merkurio: Ne možeš stat s mirom, obješenjaće jedan, je li? tebe opet srbi škina, ter te dohodi volja od bata?

Sozija: Kašpita, čudna posla! Ovi je uzimlje ončas nazbilj; kako je zabučio ter mi je nješto odgovorilo posred škine da me je strah da ne obležim za nje-koliko dana. Ostavimo se dokle smo na vrijeme ovega vraga od čovjeka i vratimo se na luku. Ah, nebesa! Ah, pravde! učinih lijepu poklisarštinu i opravih sve što mi je bilo naredjeno!

Merkurio: Nasvrhu činih mu pobjegnut i dah mu pokoru od sve što je kad u život sklopotō. Nu vidim Džova dje izlazi i s kojom ljubavim vodi sobom svoju dragu Alkmenu.

Š e n a t r e ć a

Džove, Alkmena, Kleanta i Merkurio

Džove: Zapovjed', draga Alkmena, da uklone svijeću. Ko bi žudio veće do mene moć ovako izbliza razgledat i uživat tvoj ures, ali bi se moglo po temu putu odkrit moje došastje, a potrebno je da ga držimo skrovita. Toliko je velika moja ljubav za tobom da ni vladanje koje mi je bilo pridato od naše vojske, ni pomnja koju sam imō od njega imat nije me moglo uzdržat da ne ukradem ovo malo vremena momu držanstvu za tebi ga i tvomu uresu poklonit. Ali ovo isto vrijeme, koje moje srce tvojoj l'jeposti posvećuje, prid očima od puka moglo bi bit veoma zlo vidjeno; zato neću družijeh svjedoka izvan samo tebe, koja mi možeš ostat držana na ovemu što za nju činim.

Alkmena: Istina je, Amfitrione, da moje srce čuti rados neizrečenu kad god čuje slavu koju je steklo tvoje oružje i tvoje junaštvo, niti je tega mjesta u njemu koje ne očuti veselja na glas od tvojijeh dobiti. Ali kad vidim da ova za mene smrtna čas i slava grabi mi jedino dobro, ne mogu u mojoj neizmjerne ljubavi negli što god mrzjet na njih i tužit se na oni udes koji te čini prvijem vojvodom od Tebana. Istina je da se kuša slados privelika kad vidiš, iza jedne dobiti, slavno uzvišena onega koga ljubiš, ali kad promišljaš na pogibija i raspe s kojijem je ta slava sadružena, eto ti, ajmeh, jednijem časom dje ti se što žalosno događa. Koje trude, koje smeće jedna duša ne očuti na najmanji glas od boja koga dočuje, i u takijem mislima odasvuda s strahom i nemirima obkruženijem nahodi li išta s čijem se može igda smirit u zlu koje joj je bez pristanka prijetjeno! kolika god je slava koja kruni jednoga dobitnika, koliko god je dijela koga se ima u njoj, može li igda, zasve da je privelika, zaplatit ljubavim jednoga srca koje se na svak čas brine i prēda onijem koga ljubi?

Džove: Sve što vidim u tebi, sve mi veće moj oganj uzmaža, sve mi kaže koliko je velika tvoja ljubav za mene, a nije stvari, ako ne znaš, koja većma može zamamit jedno srce u ljubavim razgorjeno koliko kad nađe da je pod-puno ljubjeno od čeljadeta za kojijem uzdiše. Nu, draga Alkmena, ako ti smijem rijet, jes što god što me smeta u svom ljubavim koju kažeš za mene koju za do kraja uživat htio bih da nije nimalo tvoga držanstva u njom, da na milostima koje primam od tebe ne nahodiš nikoga komu imam ostat haran negli sama tvoja ljubav, negli sâm ja, i da ime koje nosim od tvoga muža ne bude mi od nikakve pomoći u težijem milostima.

Alkmena: Ako je to ime, koje uzmaža moju ljubav za tobom i dopuštiva mi da ne krijem od ikoga pravedne plame od kojijeh se ovo srce razgorjeno nahodi, stega ne razumijem koja nenadana sumnja može tako tvoju ljubav smestit.³

³ U originalu: C'est de ce nom pourtant que l'ardeur qui me brûle/ Tient le droit de paroître au jour./ Et je ne comprends rien à ce nouveau scrupule /Dont s'embarasse votre amour (577—80).

Džove: Ja imam za tobom čak veće ljubavi negli je ona koju kuša jedan muž, i ti ne znaš u ovo vrijeme od toliko sladosti koliko se sve potanko razgleda. Ti ne promišljaš nimalo da jedno srce koje nazbilj ljubi ima sto stvari najmanjijeh za koje se zadijeva; i zasve da je čestit, muči ga po komu je putu ta njegova čestitos. U meni, lijepa i draga Alkmena, ti razgledaš jednoga ljubovnika; nu sâm je ljubovnik, za rijet ti svom slobodom, komu se brinem, a stavljam se da mu je muž prid tobom od štete. Zato ovi ljubovnik, pun sumnje i stràhe, žudi da se njemu samomu tvoje srce sasvijem podloži i njegova ljubav neće ničesa od svega onega što mu muž dariva. Hoće da od same tebe izhodi sva tvoja ljubav za nj, bez da mu ženidba ikakve koristi donosi, da u svemu što čini ne čini za držanstvo, koje vidimo kako dan-današnji svakomu diže slas najdražijem milostima. Nasvrhu u sumnjam koje ga muču htio bi, za moć uživat onako kako žudi, da ga razlučiš od onega što ga vrijeđa i da ime od muža ne služi za drugoga nego za obranu samo od tvoje časti, a da ljubovnik ima sve tvoje srce i svu tvoju ljubav.

Alkmena: Uistinu, Amfitrione, ti se rugaš kad tako govoriš i strašila bih se veoma kad bi te ko čuo da bi te uzeo da nijesi u svom pameti.

Džove: Ovo je govorenje, draga Alkmena, vele veće razložito negli ti promišljaš. Ali veće bez velike krivine nije mi dopušteno stat u dulje. Od potrebe je da se vratim. Zbogom. Moje držanstvo ište da se za koje vrijeme razdijelim od tebe; ali, moja lijepa Alkmena, kad god vidiš muža, molim te spomeni se od ljubovnika.

Alkmena: Ja ne mogu razlučit ono što su bogovi sadružili; toliko muž, koliko ljubovnik meni su obodvojica jednako dragi.

Kleanta: Ah nebesa! koje su ovo sladke riječi! Kako se ovo miluje svoja žena, a ja s onezijem mojijem obješenjakom i ne znam za ovo!

Merkurio: Valja mi činit znat Noći da veće ne imamo potrebe od tmina; neka zatvori sva jedra, a sunce izide kad god je njemu drago.

Šena četvrta

Kleanta i Merkurio (Merkurio uputiva za otit)

Kleanta: Kako? tot ćeš me tako ostavit?

Merkurio: Da kako? Valja li da idem za gosparom i činim što sam držan?

Kleanta: Izdajniče, s takom ćeš se grondinom razdijelit od mene!

Merkurio: Kāšpita! Znaš da si lijepu iznašla za zakinut je. Ostaje nam vremena kad ćemo bit zajedno.

Kleanta: Kako? odijelit se tako kô živina od mene i ne rijet mi najmanje ljuvene riječi ikoja bi mi ostala za uspomenu od tebe?

Merkurio: Dje s vragom hoćeš da ja idem iziskivat tijeih ludosti? Petnes godišta ženidbe osuši sve što je riječi i u toliko dugo vremena izrekli smo veće sve što smo znali i umjeli.

Kleanta: Nu pogledaj, ništo, Amfitriona, kako je raztopjen za Alkmenom, a ti za tvojom ženom kô peča stijene. Imalo bi te bit i sram.

Merkurio: Ah, Bože! Još su mladoženje, sad je njihovo vrijeme i što stoji dobro njima od onijeh godišta nami bi starcima bilo jako zlo vidjeno. Zaisto bi uživō iko bi nas čuo dje se jedan prema drugomu razmaziva!

Kleanta: Kako? tot nijesu moja godišta za činit još komu uzdisat za mnom?

Merkurio: Ja ne mogu govorit nego onako kako je. Žinti ti za mene veće s ovom bradinom, ko bi me vidio da činim ljubav, što bi drugo rekō nego da sam se po staros pomamio i stali bi se rugat mnom.

Kleanta: Hodi, hodi, obješenjače, nijesi nigda meritō jednu ženu ovako časnu.

Merkurio: Ko ti što govori? Časna si i pričasna, ma sva ta čas meni ne masti kupusa i ja bih malo manje časti, samo da mi ne razbijaš sveđ glavu.

Kleanta: Kako, crna? Imaš se zadjestit er nastojim kako ću živjet dobro i imam opas više moga poštenja?

Merkurio: Ja drugo ne ištem u ženi nego da je mirna, dobre ćudi i da ne labari; a ti s tom tvojom častim imaš jednu jezičinu od koje da me Bog sačuva.

Kleanta: Na vjeru znaš što bi se za tebe htjelo? da te je dopala jedna od onezijeh žena koje s lijepim riješcama oko muža ušikaju ti ga siromaha, da ti veće ne uzzna ništa za ovi svijet; a one ti stoje veselo, pjadžeraju se kako god je njima drago.

Merkurio: Zdravlja mi, hoć' da ti rečem onako kako ćutim? Ja malo ha-jem za njeke nemoći od kojijeh se niko i ne stavlja, nemoj njeke ludorije, i ja za mene sad bih upisō na škini da svak zna od koje sam u ti konat: »Manje časti, a veće mira i pokoja.«

Kleanta: Kako? tot bi pritrpio vidjet me dje činim ljubav s kijem družijem osvem tebe?

Merkurio: Bonte ja bih i s ovolikijem očima, samo s pogodjajem da imaš pometnut tu tvoju vražiju ćud, ne zakidivat, ni labarit, erbo ja vele veće volim jedno zlo koje mi ne udi negli jedno dobro koje mi dodijeva. Zbogom, Kleanta, moja dušo, saviše sam se zastō, valja mi it slijedit Amfitriona. (*Ide ća*)

Kleanta: Zašto se ne umiješ jednom nazbilj uslobodit i pedepsat ovega obješenjaka? Ijed mi je na samu sebe da sam u ovoj prigodi ovako časna kako sam!

Svrha prvoga ata.

AT DRUGI

Šena prva

Amfitrion i Sozija

Amfitrion: Amo stani. Znaš li ti, barune jedan, da to što si mi izputio i izčepljuskō bilo bi dosta za činit te pribit i prituć od bata i da se drugo neće za da postavim u djelo, što veoma žudim, nego da mi se namjeri jedan dobar štap s kojijem bih stavio srce na mjesto, er me si nazbilj navio?

Sozija: Ako je vi tako uzuzimljete, tu veće nije česa za govorit, i vi ćete sveđ imat razlog.

Amfitrion: *Baron disgraziato*, ti hoćeš da ti imam vjerovat nekijeh koje ne imadu prvoga početka od istine i što ne može da stoji ni na nebu ni na zemlji?

Sozija: Tako je, ja sam vaš sluga a vi moj gospar; valja da bude kako vi hoćete, vaša je sveđ starija i bolja.

Amfitrion: Amo, otit ću ovega puta zbit samoga sebe i poslušat te da mi pripoviješ od početka do svrhe kako je to bilo. Od potrebe mi je, prije nego uljezem u kuću i dođem k ženi, rasputit ovu smeću. *Orsu*, imaj vrlo opas i otvori ovalike oči za odgovarat mi riječ po riječ na što te uzpitam.

Sozija: Ma vas molim od straha, da ne bih u čemu pomankō, da mi prije ičesa rećete kako biste žudjeli da se prođe u ovemu poslu. Hoću li govorit onako po duši kako je, ali kako se dan-današnji govori s većijem od sebe i od koga imaš potrebu? Hoću rijet, imam li govorit istinu, ali kako vidim da bi vam išlo po čudi?

Amfitrion: Ne, ja ne ištem drugo od tebe nego da mi pripoviješ pravu istinu od svega i da niti što pristavljaš ni dižeš.

Sozija: Kad je tako, toliko mi je dosta; pustite veće mene, vi ne imate sada drugo neg' me pitat.

Amfitrion: Više onega što sam ti bio maloprije naredio, povjeđ'mi što si učinio? . . .

Sozija: Ončas sam se dijelio i kako je bilo sve stisnuto, da se nije viđō ni prs pred očima, uzeo sam psovat i bjestimat na tursku prema vami, dje ne znam ni dje sam ni kud idem, i u isto doba nijesam pristajō proklinjat kad vam je došlo na pamet i poslat me i išta mi naređivat.

Amfitrion: Kako, birbo jedna?

Sozija: Gosparu, vi ne imate drugo nego zapovidjet, ja ću slagat, ako hoćete.

Amfitrion: Evo ti kako djetići imadu ljubavi svomu gosparu! Prođimo naprijeda. U putu što ti se dogodilo?

Sozija: Da ti sam imō jednoga strahića za umrijet, kud god bih prohodio ali što vidio.

Amfitrion: Zločešnjače!

Sozija: Gosparu, nije svak od istoga drva usječen. Narav, kad nas je stvarala, stvarala nas je kako je njoj šunulo; učinila je razlikijeh čudi u ljudima: njekijeh da trče kō na pir dje god se stavit na koje pogibije, a mene da nastojim uzdržat ovo žlje života koliko god najveće mogu.

Amfitrion: Da kad si došō doma? . .

Sozija: Htio sam u nas prid vratima prvo vidjet malo sam sobom kako mi će izit za pripovidjet vaše junaštvo, kako ste se podnijeli, što ste učinili i na koji ste način nasvrhu puni slave pridobili neprijatelja.

Amfitrion: Iza tega?

Sozija: Došli su me i smeli.

Amfitrion: Ko?

Sozija: *Sozija*, jedan drugi ja isti, koga ste poslali s luke u Alkmene i koji zna fino sve naše najpotajnije stvari, koliko i ja isti koji s vami govorim.

Amfitrion: Vrljijeh pričica!

Sozija: Zaisto, gosparu, ovo je prava istina. Ovi ja našō se prije mene u kući i kunem vam se da sam bio došō doma prije neg' sam dopro do kuće.

Amfitrion: Reci mi, molim te, odakud ti dohodi takijeh mahnitosti u tikvu? spiš li? ali si se opio? ali ti je u pameti da si koju lijepu izmislio?

Sozija: Ovo što vam govorim ovako je, i nijesu *miga* ovo pripovijesti i izmišljotine. Siromah sam čojek, ma pošten; kad vam govorim, možete mi vjerovat, ako vam je drago. Govorim vam da, u doba kad sam cijenio da nije nego jedan sam *Sozija*, našō sam se dva prid vratima od kuće; i da od ova dva ja, koji ne mogu da probavu jedan drugoga, jedan je doma, a drugi uza te. Ovi

ja, koji je vas umoran od truda i od straha, našo je drugoga mene zdračna, zdrava, jakoga i komu ti nije drugo na pameti negli bit i ako je komu kosti shrustat.

Amfitrion: Htjelo bi se bit prem bez posla i mirne pameti za moć trpjet da ti ih jedan djetić oprastiva i mlati što ne bi ni pas s maslom pokusō.

Sozija: Ako se imate stavljat u kōloru, ja ću uput dospjet; znate što smo se pogodili.

Amfitrion: Ne. Služit ću te kako ti sam obećō; samo mi reci, ma u tvoju dušu, u temu što mi sad povijedaš nahodi li se najmanje prilike od istine?

Sozija: Ne nahodi, to imate razlog, i stvar je koja ne može bit vjerovana od nikoga, er nije u njoj ni kude ni glave; jedna pripovijes smješnija i dišapitija neg' se igda čula, i koja zaisto ne bi mogla uljestit najgoremu ludoriji. Sve je tako, ma to sve ne čini nimalo da ovo nije istina i istina prava.

Amfitrion: Hoće se samo bit mahnit za moć vjerovat, er drugoga načina nije?

Sozija: Nijesam vjerovō ni ja nego po veliku trudu, ter da znaš kako mi je bilo mučno bit dvojica, i dokle god sam mogō, držō sam ovega mene istoga za jednoga laživca i telbiza kakva nije drugoga; ma me je nasvrhu usilovō da se spoznam. Vidio sam da sam ono ja, niti je tu bilo ikakve prijevare. Što ćeš drugo? počni od vrh glave do dno peta, eno ti mene, lijep, prilike gosposke, dobro učinjen, skladni načini u njemu; nasvrhu u svemu koliko da si razdrezō jednu jabuku, toliko ima jedan od drugoga; i da nije da su u njega ruke saviše pizetne, za sve bih ostalo bio veoma miran.

Amfitrion: Koje ustrpjentstvo valja da imam! Ma nasvrhu jesi li uljezō u kuću?

Sozija: Uljezō! ma na koji način? Ali sam htio čut koji razlog? Nijesam li zatvorio sam sebi vrata za da ne mogu uljestit i ne dō da mogu pristupit ni na blizu?

Amfitrion: Kako to?

Sozija: Sve sam to opravio s jednijem štapom, koga ja i moja škina još i sada čuti.

Amfitrion: Izbili te su?

Sozija: O, o, i kako!

Amfitrion: Ko te izbio?

Sozija: Ja.

Amfitrion: Ti bit sâm sebe?

Sozija: E, e, ja; ma ne ovi ja koji sam ovdi, nego oni ja koji je u kući i koji kad stane lupat, lupa za četvericu.

Amfitrion: Malan da te zaduši s takijem govorenjem! ko te može razumjet?

Sozija: Nijesu miga ovo ludosti i pripovijesti nego prave istine. Ja koji s tobom govorim ne mogu stat poništa s onijem ja na koga sam se maloprije namjerio: oni ima i srca i jakosti, to ti najbolje može svjedočit moja škina, koju ti mi je oni vražji ja protrō kako ide.

Amfitrion: Dospjemo je. Jesi li govorio s gospođom?

Sozija: Ne.

Amfitrion: Ma zašto?

Sozija: Za jedan veličak razlog.

Amfitrion: *Baron disgraziato*, ko ti je mogō zabranit da ne činiš ono što ti sam naredio? Govori.

Sozija: Tot se od potrebe povraćat po sto puta na isto?

Ja, govorim ti, oni ja čak jači nego ja,
oni ja koji je silom osvojio vrata i učinio se gospar od njih,
oni ja koji me učinio da sam dva,
oni ja koji hoće bit sâm ja.
oni ja komu je mučno da sam ja,
oni ja pun jakosti i junaštva koji se činio poznat na meni slabu i zločestu,
nasvrhu oni ja koji sam u nas u kući,
oni ja koji se ukazō moj gospar,
oni ja koji me istukō pod batima.

Amfitrion: Valja zaisto da se jutros toliko izlokō pak su mu se smeli moždani.

Sozija: Okipio na vješalima ako sam ga i okusio izvan same vode: možete mi vjerovat kad vam se ovako kunem.

Amfitrion: Tot si bio zaspō, pak ti su se snjele te babuštine koje pripovijedaš koliko da su istine.

Sozija: Još manje to; niti sam ga spō, niti mi manje san na pamet dohodi. Probudjen vam govorim; probudjen sam bio jutros po smrt koju imam učinit; probudjen mi je bio i drugi Sozija i probudjen ih je lijepo meni probudjenu okinuo.

Amfitrion: Hod' sa mnom i da nijesi veće pisnuo. Ovo je za izgubit pamet; i ja sam pravi mahnitac stat slušat ludosti jednoga djetića koji ne zna ni što mlati ni što mu se hoće.

Sozija: Sve što govori jedan siromah čoek, sve su ludosti, niti se ko stavlja, može najbolje govorit. Ma da ovo što ja pripovijedam uzme pripovijedat koji velik gospar, to bi svak i zjō i slušō, koliko da je štogod što je s neba sišlo. Taki ti je ovi svijet, tužni Sozija.

Amfitrion: Uljezimo u kuću bez čekat drugo. Ali evo Alkmene dje ide i u njoj se vidi sve što je ljeposti i uresa s kojijem je nakićena. Ostat će uistinu kad me vidi dje mi se nije zaisto poništa nadala.

Š e n a d r u g a

Alkmena, Kleanta, Amfitrion i Sozija

Alkmena: Kleanta, hod'mo umjesto moga muža, kako smo držani, poklonit se bogovima i zahvalit im na srećnoj svrsi koju je po putu od njegova slavna junaštva i kreposti imala danaska sva Tebe. (*Ugledajući Amfitriona*) Ah bogovil što vidim?

Amfitrion: Jeda mi nebesa dopuste, moja draga, da Amfitrion pun dobiti i slave bude veselo od svoje žene pričekan i da ovi dan danaske blagodaran momu ognju povratite mojijem očima s istijem srcem s kojijem sam te ostavio onada otkad sam se od tebe dijelio, da iznadjem dje tvoja duša uzdrži jednaku ljubav za mene koliko i moja tebi povraća.

Alkmena: Kako! tako se opeta brzo vraćaš?

Amfitrion: Uistinu to je danaske jedno rđavo svjedočanstvo od tvoje ljubavi, i to tvoje »Kako? tako se opeta brz ovraćaš?« nije jezik s kojijem se u ovoj prigodi služi jedno srce u ljubavi razgorjeno. Varō sam se i držō sam da se s razlogom varam, da daleko od tebe neće se nigda cijenit da sam se do brzo vratio.

Alkmena: Ja ne vidim ...

Amfitrion: Ne, Alkmena, u ovemu se po samomu neustrpjenstvu vrijeme mjeri; a ti sve čase i ure koje si od mene razlučena prošla brojiš kô čeljade koje ne imaš nimalo ljubavi. Koga se nazbilj ljubi, potom se imalo odaleči od tebe, čutu se muke i trudi neizrečeni; niti se može igda prem brzo vratiti oni koga se žudi da bi bio sveđ uza te. Moja ljubav, spovijedam ti, tuži se na način s kojijem sam bio primjen od tebe; nadō sam se da će tvoje srce ukazat drugo veselje i drugu ljubav kad me vidi.

Alkmena: Ja ne razumijem više česa padaju te riječi; i ako se što tužiš na mene i na moju ljubav, ja ti govorim svu istinu, da niti znam ni umijem što bih saviše izčinila nego sam za smirit te u temu više česa mi prigovaraš. Vidio si me sinojke koje sam veselje učinila i kako je moje srce odgovorilo na tvoju ljubav u svemu onemu što si se mogō nadat od njega.

Amfitrion: Kako?

Alkmena: S kojijem te veseljem ovo srce pričekalo! i može li što veće ukazat ijedna žena koja nazbilj ljubi svoga muža negli sam ukazala ja tebi netom sam te nadazrela da dohodiš?

Amfitrion: Od čemu govoriš?

Alkmena: Da je i tvoja ljubav ukazala rados neizmjernu videći se onako pričekan od mene; i iza kako si se jutros prid zoru odijelio, ne nađim koja je krivina što se čudim videći te dje se opeta brzo tako povraćaš.

Amfitrion: Zaisto to moje došastje tako pospješno i prešno ne može bit drugo negli koji san koga si noćaske imala; i bivši me speći može bit dobro primila i veselo pričekala, cijeniš da je veće s tezijem tvoje srce podpuno zaplatalo svemu onemu što je držano mojoj ljubavi?

Alkmena: Zaisto je to koja vapa nezdrava koja ti je udrila u glavu, ter ti se čini tako ončas od svega zaboravljat, i da iza kako sam te primila onako kako je držana jedna žena svoga muža, hoćeš sadara da po temu putu digneš sve poštenje mojoj čistoj ljubavi.

Amfitrion: Ta vapa s kojom me častiš, koliko mi se čini, mogla bi se i proć bez nje; nije bo stvar koja se tako lasno događa.

Alkmena: Ovo možeš promijenit s onijem snom o komu mi govoriš.

Amfitrion: Bez da je san, nije način za opravdat te od onega što mi si sad rekla.

Alkmena: Bez da je vapa, koja ti je smela pamet, nije način za moć obranit ono što sam te sad čula.

Amfitrion: Ostavimo na stranu tu vapu, Alkmena.

Alkmena: Ostavimo na stranu ti san, Amfitrione.

Amfitrion: U ovemu razgovoru među nama igre ne služu, er nije najmanje stvari u njemu koja jednu strašnu kudu za sobom ne poteže.

Alkmena: Ali i ne služu; i za da vidiš očito da je tako, znaj da i doslek počinje u meni na čudan način krv vret.

Amfitrion: Tot po temu putu išteš za zamazat studen s kojom sam od tebe bio primjen i na koju sam se s razlogom tužio?

Alkmena: Tot si to iznašō s čijem se hoćeš malo raztrestit?

Amfitrion: Učini mi milos, dospjemo je, molim te veće, i uzmimo govorit onako kako ide.

Alkmena: Amfitrione, dosta smo i stali u ovakijem ludostima; dospjemo je.

Amfitrion: Kako? tot mi smiješ uzdržat u facu da si me mogla vidjet ovdje prije nego stoprva sadara?

Alkmena: Kako? tot ćeš imat bezočanstva za rijet mi da sinoć k samomu večeru nijesi ovdje doš?

Amfitrion: Ja sinoć doš ovdje?

Alkmena: Doš i opet prid zoru odovle otiš.

Amfitrion: Nebesa! je li se ovake igda vidjelo? I ko ne bi ostō izvan sebe, Sozija, da mu se ovaka dogodi?

Sozija: Njom ti je od potrebe pustit jedne dobre pet litara krvi, kad ti ja govorim. Tot je ne vidiš da mahnjita; vjeruj mi nije je doma.

Amfitrion: Alkmena, zaklinjem te s ovijem bogovima, znaj da to na temu ne dospijeja; zato osvijesti se, molim te, i promisli jako dobro na ono što govoriš.

Alkmena: Ja sam na sve jako dobro promislila; ista čeljad od kuće vidjeli su kad si doš. Ja zaisto ne znam koji uzrok imaš za sve ionako govorit nego je. Kad bi bila ovo jedna stvar koja se može zaboravit, ali da je potrebito kazat da je istinito, po komu bih putu ja mogla znat srećnu svrhu koju je imalo tvoje oružje da mi ti nijesi povidio? Odkud li za one pet dijamanta koje je našō Perelao, odkud da je isti od tvoje ruke poginuo? Reci mi može li se iznać većega svjedočanstva od ovega što ja tebi donosim?

Amfitrion: Kako? dô ti sam dijamante koji su me došli u dio i koje sam, kako je istina, tebi samoj bio odredio?

Alkmena: Dô; niti je velika truda za činiti sad ončas da to vidiš.

Amfitrion: Na koji način?

Alkmena: Evo ih. (*Uzmi ih za skinut dijamante s prsta*) Uzmi ih, to ćeš ih i vidjet.

Amfitrion: Sozija!

Sozija: Ovo se sve ruga s nami, ma joj je zaludu, er ih evo ovdje u mene spremljenijeh i zapečatjenijeh onako kako si mi ih i pridō. (*Vadi škatulicu od dijamanta*)

Amfitrion: Pečat je cio. Vidi se da nije niko ticō u nj.

Alkmena (dava dijamante Amfitrionu): Da mi se i ovo ne sni? Drži. Je li ti dosta?

Amfitrion: Ah nebesa! što vidim ovo!

Alkmena: Hodi, hodi, Amfitrione; s načinom s kojijem sa mnom prohodiš kažeš da se očito rugaš mnom; ali bi te uistinu imalo bit i sram.

Amfitrion (Soziji): Ončas digni ti pečat i otvori škatulicu.

Sozija (iza kako je otvorio škatulicu i nahodi praznu): Po muku moju, nije ničesa. Valja da su ih po kojoj vragoliji izvadili, ili nemoj da ti su se sami uputili i bez čekat drugoga pratila omahali k onemu čeljadetu komu su bili određeni, neka se može prije u nje načinit.

Amfitrion: Bogovi, koji s vašijem mogućstvom sve krećete i vladate, odkri'ite mi koja je ovo nenadana zgoda i čemu da se nadam u ovemu od česa se moja ljubav veoma straši.

Sozija: Ako je ovo istina, mi ti smo, gosparu, iste sreće; sad si se i ti duplō.

Amfitrion: Da si umukō.

Alkmena: Što je, s česa te vidim tako smetena?

Amfitrion: Ah, nebesa! što ovo igda može bit? Ja ovdje poznam štogod što nije naravno i moja čas straši se komu zlu koga ljudska pamet ne dopire.

Alkmena: Danu malo, iza kako ti sam učinila da tegneš rukom da je istina sve što ti govorim, reci, ako možeš, da se nijesi prem brzo vratio.

Amfitrion: Imaš vas razlog, ma te molim pripovjed' mi sve što je bilo kad sam prvi put došō.

Alkmena: Zaisto, kad išteš da ti ja povijedam što je bilo, s tezijem hoćeš rijet da to nijesi bio ti, nego ko drugi?

Amfitrion: Prosti mi; nije to, nego imam koji uzrok i ne malahan za koji ištem da mi ti budeš svekoliko pripovidjela.

Alkmena: Koja misō veća činila ti se prem brzo od svega zaboravit?

Amfitrion: Možebit, nu mi ćeš nasvrhu učinit milos ne malahnu kad mi poviješ sve što je prošlo među nami.

Alkmena: Tu nije velika truda, sve bo se može u malo povidjet. Kad si došō, ončas sam prema tebi dotrčala i zagrlila te puna veselja i nastojala na sto načina da poznaš koliko je velika moja ljubav za tobom.

Amfitrion (sam sobom): Kako bih se bio prošō od svega tega.

Alkmena: Ončas mi 'si darovō one dijamante odkrivajući mi u isto doba koliko je velik tvoj oganj za mnom i požuda koju si imō za vidjet me, muke koje ćutiš kad si daleko od mene, koliko ti se trudno odijelit. Nasvrhu nigda nijesam mogla poznat veće ljubavi u tebi koliko u ovoj prigodi od kojom ti govorim.

Amfitrion (sam sobom): Je li se vidjelo nesrećnijega čeljadeta do mene? sasvijem sam izgubjen.

Alkmena: Svu tu ljubav, koju si kazō za me, možeš vjerovat da me nije nimalo mrzjela; nego, ako hoćeš da ti spovijem onako kako je, nahodila sam u njoj sve što je najvećijeh sladosti.

Amfitrion: Iza tega, molim te?

Alkmena: Učinili smo tisuću ljuvenijeh razgovora među nami. U temu smo otišli na večeru, a iza tega, puni radosti i veselja, zajedno počimut.

Amfitrion: Zajedno?

Alkmena: Zajedno. Te što hoće rijet da me za to pripitivaš?

Amfitrion: Ah, to me veće sasvijem dospijeva pogubit i od česa se moje srce ončas iz početka strašilo!

Alkmena: Što hoće rijet da te ta riječ toliko smeta? Ali sam koje zlo učinila što sam spala zajedno s tobom?

Amfitrion: Ne, nijesam to ja, za moju gorku boles, koji sam bio s tobom; i ko god govori da sam ja ovdī došō, to je jedna laž od najvećijeh što se igda čulo.

Alkmena: Amfitrione!

Amfitrion: Izdajnico!

Alkmena: Što može bit što ga ovako smeta?

Amfitrion: Ne, veće ne mogu, dosta sam i ovoliko stō. Ova nesreća sasvijem me privraća; nijesam veće u biću za trpjēt i moje srce sadara drugo ne ište negli gnjev i osvetu.

Alkmena: Od koga se hoćeš svetit? u čemu sam pomankala da me krivu nahodiš?

Amfitrion: Ja ne znam; nu znam ovo ovoliko da ono nijesam bio ja; a to je jedna boles koja se ne može podnijet i koja te na sve dovodi.

Alkmena: Digni mi se s oči, ukloni se od mene, izdajniče. Veće stvari same po sebi govore; i laž koju mi si nametnuo odveće je i strašna i nemila. Nije malahno krivo jednomu skladnu čeljadetu potvorit ga od najmanje nevjernosti; i ako s tezijem tvojijem vačelanjem išteš za razvrć one sfete zavezaje koje me držu zajedno s tobom sadruženu nije od potrebe da se toliko trudiš; evo me ovdī za raskinut ih kad god je tebi drago.

Amfitrion: Ali valja da se i spraviš na tu odluku iza kriva koga mi si učinila. Ja sam oni koji sam uvrijeđen, i stvari možeš da neće tako s tezijem samijem dospjet. Nečas koju primam očita je, i moja ljubav zaludu ište kako bi je sakrila; nu je od potrebe da dođem bolje od svega u spoznanje. Tvoj brat može svjedočit jesam li se kad do jutros od njega razdijelio. Idem ončas za nać ga za da te on ubezoći više ovega došastja koga mi zaisto namećeš. Iza tega doćemo na kraj od svega ovega otajstva do danas nigda ne ćuvena. I zlo po onega koga naćem da me je izdō.

Sozija: Gosparu . . .

Amfitrion: Ne hodi ništa za mnom, neg' ostani tu i ćekaj me.

Kleanta: Može li se igda dat? . . .

Alkmena: Ne mogu slušat da mi iko govori; pusti me samu, niti hodi za mnom.

Š e n a t r e ć a

Kleanta i Sozija

Kleanta: Valja zaisto da nije u svom svijesti; ma ništa, sad će nje brat sve ovo opravit.

Sozija: Ovo je nješto rđavo za moga gospara da žinti ne ima kud gore ter ti se veoma strašim i ja za moj posō dje će biti i mene dopalo štogod oko tako. Poću ponajlahše izvadit od nje i uzaznat što je; tu bo veće nije druge nego što ti je, tu ti je.

Kleanta: Samo stani, crna, te gleda' dasi mi se i ne javi! Ma ništa, poću se unetrmit koliko da ne ćinim ni konta od tega.

Sozija: Jes nekijeh stvari od kojijeh nije načina da možeš doć sam po sebi u spoznanje, a opeta s druge hita te trešnja kad god staneš pitat za nje. Ajā, tu nije druge, neka ide kako god hoće, valja vidjet za ovo. Ćudna ti je ova slabos ljudska koja hlepi za prije znat što ne bih htio poništa znat. Kako mi si, moja dušo?

Kleanta: A, a, obješenjaće! i još imaš ānima za k meni pristupit!

Sozija: Za karitāt, što ti je? sveđ si kō na trnu i ončas je uzimlješ za ništa.

Kleanta: Reci mi malo što zoveš ti to »za ništa«?

Sozija: Zovem »za ništa« ono što se i u prozu i u versu zove »za ništa«; i ništa, kako ti dobro znaš, hoće rijet ništa oli štogod veoma malo.

Kleanta: Ne znam što me drži da ti ovdj ne izvadim obadva oka i naućim te na što se može dovestit jedna žena kad je nazbilj rasrćena.

Sozija: Ola, što ti je ter se tako ijediš?

Kleanta: Jacu zoveš ništa način s kojijem si maloprije sa mnom prošo?

Sozija: S kojijem?

Kleanta: Na, ugrizi, ne zna siromah ništa! dasi se hoćeš izgledat u gospara ter si namislio i ti bezoćit da nijesi ovdj dohodio?

Sozija: Ajbo; ja znam vrlo dobro da sam ovdj dohodio i spomenivat ću se svega moga života; samo ne znam koga smo malanskoga vina pili ter sam se zaboravio od sve što je bilo među mnom i tobom.

Kleanta: Tešto ovo cijeniš da ćeš je z tezijem zalijepit i . . .

Sozija: Ne zaisto, nego ti nazbilj govorim. U takōmu sam biću bio da sad ja isti poznam da sam mogō štogod ućinit od ćesa bih se paka kajō i od ćesa se nimalo ne spomenivam.

Kleanta: Ne spomenivaš se nimalo na koji si način sa mnom prošo kad si došo s luke?

Sozija: Na, ni ovoliko, ako mi ti ne pripoviješ. Ja sam paka čovjek razložit i miran; ako budem kriv, ja ću isti sam sebi pravdu učinit i dat se u dug.

Kleanta: Sinoćka, kad sam vidjela Amfitriona dje dohodi, nijesam ni legla za tebe pričekat, ma sve zaludu, koliko da nijesi ni dohodio. Nije u život bilo takoga studenila u tebi kako ti večer, da mi se valjalo nasvrhu meni istoj usudit za zvat te da dođeš uza me; i kad sam stala za poljubit te, to mi si i obratio škinu i otišo na drugu stranu!

Sozija: Dobro!

Kleanta: Kako dobro?

Sozija: Ti ne znaš zašto ja ovako govorim. To sam učinio, er sam jednu mrvu prije ijo česan, stega sam se vrlo pametno obrnuo na drugu stranu da ti ne bi zasmrdjelo i udrilo u glavu.

Kleanta: Mogla sam se ominat i govorit sve što je ljuvenijeh riječi; sve je bilo zaludu, sve što sam oko tebe čantrala, a ti kô peča trupine; tu ti nije bilo sladke riješce ni ničesa, da nije prosto.

Sozija: *Coraggio*, doslek vrlo, *Sozija!*

Kleanta: Nasvrhu moja čista ljubav nije našla u tebi drugo nego pečū stije-
ne od koje mi se valjalo najposlije odijelit kad sam vidjela dje mi nećeš da pogodiš doć k meni leći kako je svaki muž držan uz svoju ženu.

Sozija: Kako? nijesam htio leć uza te i? . . .

Kleanta: Ne, ništo jedno.

Sozija: Može li to bit?

Kleanta: Može, obješenjače, i kako može. A znaš li da je to najveće krivo koje muž može učinit jednoj ženi? Paka da bi jutros s čijem nadomjerio, nego se onako odijelit od mene, koliko da ti nijesam žena; da bi mi, ako ništa, sladku riječ rekō.

Sozija: Ėviva *Sozija!*

Kleanta: Lijepo zaisto, iza kako mi si onaku opravio još se i smiješ?

Sozija: Arajdavam se na mene istoga!

Kleanta: Tot tako kažeš da si se pokajō od kriva koga mi si učinio?

Sozija: Ne bih nigda vjerovō da sam bio toliko pametan.

Kleanta: Manigōdo, umjesto za ukazat da ti je žō, a ti u svemu temu uživaš!

Sozija: Za karitāt, ne srči se ako me vidiš da se veselim. Vjeruj mi da u sebi imam koji veličak razlog i da, bez promislit, nijesam u život mogō učinit stvari bolje koliko proć s tobom onako kako sam prošō.

Kleanta: Zō čovječe, još se rugaš mnom?

Sozija: Ne zaisto, nego ti govorim onako kako je. Bio sam od nječesa u veliku strahu, to sam se i obeselio dje s tezijem što mi si povidjela nahodim dje mi je stalo srce na mjesto. Da znaš kako sam se tresō strašeći se da nijesam koju ludos učinio s tobom.

Kleanta: Danu da čujemo s česa ti je ta straha.

Sozija: Svi liječnici govore da kad je čovjek pijan ima stat na daleko od svoje žene, zašto, kad bi u temu biću učinio dijete, oli bi bilo to dijete za ništa, oli bi dobrzo umrlo. I vidiš li kako sam se ja umio dobro podnijet i uzpregnut sam sebe, er da sam uzeo svezoljit, to bi nam se i bilo lasno dogodilo koje veliko zlo, er se ne može žalosnije stvari jednomu ocu i materi, nego kad vidu da su rodili koga kojuna oli da imadu kopat svoju djecu.

Kleanta: Ja se rugam svijem tijekom liječnicima i njihovijem razlozima s kojijem ne znadu ni što mlate ni što im se hoće. Neka imaju pomnju od nemoćnikā a ne ulazu među zdravu čeljad. Prem se u sve prte, do htjet držat na mukam još i muža i ženu, naredivajući im da poste bez ikakve potrebe; i sada, u najveću vrućinu, dohodu nam još i oni razbijat glavu s novijem zakonima i hoće da nas potežu za nos s nekijem ludijem pripovijestima koje ne bi ni pas s maslom pokusō.

Sozija: Polako, ženo!

Kleanta: Ne, ja ti govorim da je to jako slab razlog; to bo su neki razlozi koji ne mogu izit nemoj iz koje šuplje i mahnite tikve. Liječnici su živine, zašto niti je vina ni doba koji može naudit, ali zabranit jednomu mužu i ženi da ne čine ono što su držani. I opeta ću ti rijet, liječnici su živine kad tako govore.

Sozija: Molim te, nemoj izlazit tako suproc njima, er zaisto, zasve da vas svijet inako govori, ono su nazbilj skladna čeljad.

Kleanta: Zdravlja mi, nijesi dje cijeniš. Zaludu se ominaš: sve što si to rekō nijesi se nimalo opravdō prida mnom; i imam ti se oli prije oli poslije osvetit ne samo od ovega što mi si *ultimo* učinio, nego i od onega što mi svaki dan činiš. Još mi su na pameti one tvoje maloprijašne riječi, od kojijeh se neću nigda zaboravit. Ništo, a ne mužu, obješenjače jedan, nastojat ću, ne boj se, za stavit u djelo i služit se s onijem što mi si dopustio.

Sozija: Što?

Kleanta: Nijesi li mi rekō maloprije, malo vrijedan, da mi dopustivaš ljubit i koga drugoga?

Sozija: Vidiš, u temu imam krivo. I otvori vrlo oči za ne služit se tezijem što ti sam kō pijan dopustio.

Kleanta: Na vjeru, ako ikako djegod uzmožu pridobit samu sebe...

Sozija: Pristani o temu zamalo: vidim Amfitriona dje se vraća i čini mi se nješto miran po faci.

Šena četvrta

Džove, Kleanta i Sozija

Džove: Dohodim utažit Alkmenu za da iza kako joj dignem trude i misli, u koje se zadubla, može moja duša uživat one sladosti koje se kušaju kad god se s čeljadetom od tebe ljubjenijem pomiriš. Je li gori Alkmena?

Kleanta: Jes, otišla je odovle puna jada i nemira i naredila mi je da je ne slijedim, er neće nikoga uza nju.

Džove: To što je tebi naredila ne razumije se za mene.

Kleanta: Po onemu što vidim, udilje mu je prošla sva kōlora.

Šena peta

Kleanta i Sozija

Sozija: Što prajiš ti Kleanta od onega džiljoza obraza iza maloprijašnje ventreske?

Kleanta: Znaš li što govorim, da da mi žene imamo pameti, poslali bismo sve što je ljudi da idu s vragom, ukoliko jaoh ti najboljemu.

Sozija: To samo govorite kad vam što ne ide po kontu s njima; a toliko ste za ljudima pomamljene, da kad ih ne bi bilo, negli svi otišli tu dje ih šlješ, čudno biste trčali za njima i našli se smetene ako ih ne biste dostigli.

Kleanta: Zaisto . . .

Sozija: Umukni, evo ih dje idu.

Šena šesta

Džove, Alkmena, Kleanta i Sozija

Džove: Ah, prilijepa Alkmena, ustavi se, molim te, i utazi tvoju boles ako me nećeš sasvijem pogubit.

Alkmena: Ne, ne, nije načina da mogu začas stat s onijem koji je uzrok od onijeh muka i nemira.

Džove: Molim te . . .

Alkmena: Pusti me.

Džove: Kako? tot?

Alkmena: Pusti me, govorim ti. (*Plače*)

Džove: Te suze meni srce prohodu i ta boles mene tužna ubija. Dopusti, draga, da moje srce . . .

Alkmena: Neću da me slijediš poništa.

Džove: Dje ćeš? reci mi.

Alkmena: Dje tebe ne bude.

Džove: Sve ti je to zaludu, er je moje srce tako jako tvojom l'jeposti pritisnuto, da ne može jednijem časom bit od nje razlučeno. Slijedit ću te dje god uzbudeš, Alkmena.

Alkmena: A ja ću te sveđ bježat.

Džove: Nije druge, nego sam ja koja stvar strahovita?

Alkmena: Na mojijem očima vele veće nego cijeniš. Tako je, ja te gledam kô jednu prikazan najstrahovitiju, najnemiliju i najsrđitiju, od koje se ima strašit da i ne pristupi blizu tebe, nasvrhu kô jednu prikazan od koje se ima daleko bježat. Moje srce kad god te vidi čuti muke neizrečene i za mene je isto nać se uza te koliko da me na smrt vode, niti se nahodi pod nebom stvari sve što je najstrahovitije i najmržećije, što ne bih prije negli tebe pritrpjela.

Džove: Ajmeh, što čujem iz tvojijeh usta!

Alkmena: Vele je veće od ovega u momu srcu prema tebi i ijed mi je dje ne imam rijeći za izrijet sve što bih htjela.

Džove: Što ti sam mogō igda sakrivot, draga Alkmena, za da me imaš gledat kô jednu prikazan?

Alkmena: Pravedna nebesa, što čujem! ovaku me stvar pitat? Je li za činit mi crknut na mjestu?

Džove: Ah, draga, molim te, što god mirnije . . .

Alkmena: Ne, neću te veće poništa ni gledati ni slušat te.

Džove: Tot imaš srca za tako sa mnom prohoditi? I to je ona privedlika ljubav koju mi si jućera na ovemu mjestu vjekovitu obećavala?

Alkmena: Ne, ne, ali i nije; krivo koje mi si učinio usilovalo me je da promijenim sve misli koje sam imala za tebe. Nije veće one ljubavi; ti si je s tisuću rana nemilo pogubio. Sad su na nje mjesto postali gnijijev, srđžba i osveta jednoga srca s razlogom podbunjena i koji te žudi mrzjet do smrti za ovo krivo

ovako veliko, i koliko je istina da te je ljubilo, toliko opeta žudi mrzjet te sve što se najveće može.

Džove: Prem je bila slaba tvoja ljubav kad je mogla s ovako male stvari dospjet! što nije rečeno negli ištom tot danas može razlučit,⁴ i za jednu ludos od ništa je li razlog za hitat se?

Alkmēna: Ah, to je ono što me najveće vrijedja i što moja srdžba ne može nikako da pritrpi. Čak bih manje bolesti ćutjela da je koja sumnja ljuvena koja te je na ovo dovela, erbo veće puta tako nam čini stravidjet da ne uzbudemo gospari od nas istijeh i najsvjesnije ćeljade u težijem prigodam ne uzbude u biću za uzdržat se. Rasrdžba jednoga srca koje se moglo privarit ima s čijem će opeta k sebi pritegnut ćeljade koje vrijedja; i u ljubavi koje povraća nahodi sa svom krivinom razloga za opravdat se. Take bo rasrdžbe imadu sveđ za obranu prema komu hoćeš ono isto od česa su porodjene, i lasno se smilovat jednomu pomankanju u komu mi nijesmo gospari. Ali kad se, hoteći i samo er ti je tako drago, udire u njeke savišnje mahnitosti, kad se bez ikakva uzroka dohodi vrijedjat sve što se najjače može čas i ljubav jednoga srca koje nas nazbilj dobro hoće i ljubi, ah, to je jedna boles koja dopire do živoga i od koje se neću uvijek zaboravit.

Džove: Tako je, imaš razlog, Alkmēna, i ja valja da se pridam: ovo je djelo uistinu jako rđavo. Veće ga ne ištēm branit; samo mi dopusti da se moje srce prid tobom opravda i prida u tvoje ruke onega na koga se s razlogom imaš srčit. Za da znaš pravu istinu, muž je, Alkmēna, sve sagriješio; njega se ima gledat kō krivca. A tužan ljubovnik ne ima nikakva dijela u svijem tijem mahnitostima, niti je njegovo srce poništa podobno za tebe uvrijedit; neka bi mu samo prošlo priko pameti za učiniti najmanje žō, ne bi se kratio dat mu sto štiletata i iskorijepit ga za sveđ iz svojijeh prsi. Nu je muž koji se zaboravio od onega poštenja koga ti je držan u svako doba; cijenio je, kō mužu, da mu je sve dopušteno. On je dake oni koji je sakrivio prema tebi; on je sam koji se zlo podnio i uvrijedio ćeljade tako ljubežljivo. Zato mrzi ga, osveti mu se, učini mu sve što se najgore može; eto ti ga tu, ja ti ga dobrovoljno puštavam, čini od njega što god ti drago. Ali, draga Alkmēna, neka ti je priporučen ljubovnik, sačuvaj ga od one omraze koju ti uzrokuje jedna taka uvrjeda. Razluči njega od onega koji se nahodi u krivini i nemoj da podnosi pokoru za ono što on nije učinio.

Alkmēna: Sve te visine, to su zaludnji razlozi, niti mogu utažit srdžbu jednoga srca odveće uvrijedjena. Nije sad vrijeme od takijeh riječi; to su nekji izvijači koje si jako ludo iznašō. Ja ne umijem razabrat među mužom i ljubovnikom koji me od njih uvrijedio. Oba su dvojica ujedno smiješni, oba su dvojica s istijem očima od mene gledani, oba su dvojica krivi, oba su me dvojica uvrijedili i oba su mi dvojica masvrhu mrzeći.

Džove: Pokli ti hoćeš, valja mi uzet vas grijeh na mene. Tako je, imaš razlog, posveti me kō krivca tvojoj osveti. S razlogom je imaš prema meni i srdžba koju kažeš jako je pravedna; sve što s nje podnosim, ne podnosim nigda onoliko koliko bih imō. S razlogom me nećeš na oči, s razlogom mi prijetiš da ćeš svud bježat od mene; imō bih ti bit mrzeć za vazda, imala bi me htjet zlo do smrti, niti je zadovoljne pedepse momu grijehu iza kako sam tvoju l'jepos uvrijedio. Ovo je jedan grijeh koga ne može podnijet ni nebo ni zemlja, sve više osvetu prema njemu; nijesam od drugoga dostojan negli da tvoja omraza za pedepsu od ovega smionstva oruža prema meni sve što najgore zna i umije. Samo te moje srce moli za jednu milos, koju za izprositi evo ti pada na koljena i

⁴ Mjesto te nejasne rečenice u originalu: Ce qui n'étoit que jeu doit-il faire un divorce ? (1270).

pitam ti je u ime od najživljijeh plama od najdraže ljubavi s kojom može igda jedna duša gorjeti za tobom. Nu ako mi tvoje srce, lijepa Alkmene, ne dopusti milos koju podnižemo prosim, tu nije druge, ta me veće u ništa obraća čineći mi umrijet pod mukam koje ne bih mogō nikako podnijet. Toliko je, u ovemu biću ne ostaje mi veće česa ufat na svijetu, a ne cijeni, Alkmene, da ljubeći kako ja ljubim tvoju božanstvenu ljepos mogō bih jedan dan življiet u tvojoj rasrdžbi. Veće doslek vidim prid očima i čutim moje srce podložno smrtnijem bolestima, niti je u paklu tujeh muka koje mogu stat s onijem koje moja duša čuti. Alkmene, ti ne imaš drugo nego se izustit: ako ne imam ufat da mi češ prostit, ovo gvozdje za najveću milos sad ovijem časom proće prid tvojijem očima s jedne strane na drugu srce ovega tužna nesrećnika koji nije od drugoga dostojan negli izdahnut iza kako je mogō uvrijedit jedno čeljade komu se ima podniženo svak klanjat: čestit i pričestit, ako s mojom smrtnim utažim tvoju rasrdžbu i iza ovega dana ne ostane nikakva biljega od omraze na uspomenu od moje ljubavi. Ovo je sve što čekam za najveću milos koju mogu primiti od tebe.

Alkmene: Ah, nemili Amfitrione!

Džove: Govori, izreci, Alkmene.

Alkmene: Tot da ti imam prostit iza kako me si ovako uvrijedio?

Džove: Nije te uvrjede na svijetu koja može privratit jednijem srcem koje nazbilj ljubi.

Alkmene: Jedno srce koje nazbilj ljubi prije će podnijet sto smrti negli u najmanjoj stvari uvrijedit čeljade koje ljubi.

Džove: Koliko se veće ljubi, toliko se čuti manje muke kad...

Alkmene: Ne, ne, ne govorim naprijeda; dostojan si da te mrzim i mrzim za sveđ.

Džove: Tot me dake mrziš?

Alkmene: Činim, ajmeh, sve što mogu za mrzjet te i ijed mi je na samu sebe dje sa svijem uvrjedam koje sam primila od tebe ne umijem se jednom osudit za osvetit se.

Džove: Ma zašto toliko trudit, kad ti ja poklanjam moj isti život, ako se žudiš svetit? Ne hoće se drugo nego da zapoviješ i evo me ončas spravna za služit te.

Alkmene: Koga se ne može da mrzi, može li se igda htjet da umre?

Džove: A ja ne mogu da živem ako ne ostavite tu rasrdžbu koja mene sasvijem dospijeva i ne dopustiš mi u isto doba proštenje koje ti prid tvojijem nogami podniženo prosim. Izaberi jedno od ovo dvoje: oli me pedepsat, oli mi prostit.

Alkmene: Ajmeh, sve što ja mogu obrat čak se jače vidi i pozna nego bih ja htjela! Prem me srce izdava u mojoj rasrdžbi. Ko govori da ne umije mrzjet, nije li isto koliko rijeti da prašta?

Džove: Ah, lijepa Alkmene! valja da pun veselja sadara...

Alkmene: Pusti me, molim te. Mrzim na samu sebe videći se ovako slaba.

Džove: Trči, Sozija, i da si se ončas vratio. Nađi vojvode i ostale poglavice od vojske ter ih zovi u mene na objed, neka mi budu u družbi od veselja koga sadara moja duša čuti i uživa. Ukoliko ga se oslobodim odovle, Merkurio će postat na njegovo mjesto.

Š e n a s e d m a .

Kleanta i Sozija

Sozija: Danu, Kleanta, hoćemo li i mi uzet izgled od njih i to se lijepo mir-božiti među nami?

Kleanta: Uistinu htjelo bi ti se, imam se i zašto pomiriti za tu lijepu facu veràmēnte.

Sozija: Kako? tot nećeš?

Kleanta: Ne.

Sozija: Na vjeru, ja malo i hajem; toliko gore za tebe! (*Uputiva se za otit*)

Kleanta: Stani amo, vrati se.

Sozija: Ajà, tu neima ništa! Sad opeta toka mene stat s trinketom i ne htjet se pomirit.

Kleanta: Hodi, hodi, obješenjače, pusti mene, može ti se dogoditi štogod što i ne cijeniš, može i meni kadgod šunut ne stat ovako više svoje časti kako sam i doslek.

Svrha drugoga ata.

AT TREĆI

Š e n a p r v a

Amfitrion, sam

Tu nije druge, tolika je moja nesreća da bi rekō da mi ga osobito krije da ga ne nađem; toliko sam se izhodio i umorio se nasvrhu da ne mogu ni stupiti. Obijō sam dje god sam znō, da veće ne umijem ni iskat ga, a sve se namjeram na njeku čeljad, od kojijeh da znadu kako bih se prošō. Mogu rijet da me jedva i poznadu, a dohodu mi čestitivat i veselit se, kad je meni po glavi sve drugo negli oni cijenu, i držu za lijepu stvar stat me grlit, a ja sam vas smeten, da mi pomute krv s tijem njihovijem grljenjem. Uznastojim sve što mogu za osloboditi ih se, ma sve zaludu, er me zaokupu sa svijeh strana s njihovijem prijateljstvom, na koje, osvem što krenem glavom, ne uzprogovaram riječi, nego sâm sobom uzproklinjem čas i uru kad su se na me namjerali. Malo se čeljade može pastiti s častim i hvalami koje ti donosi sobom jedna dobit, kad se čuti u duši koja prava boles i kad si spravan⁵ za dobrovoljno promijeniti svu tu slavu za malo mira i pokoja koga bi mogō imati u svomu srcu. Sumnje lju-vene, koje me muče, uzmnadžaju na svak čas trude i muke mojijem nesrećam, i koliko veće mislim i razmišljam, toliko se jače nahodim zaputjen i manje umijem iznaći kraja u svemu ovemu. Ne smeta me što mi su bili dignuti dijamanti, ni što je škatulica razpečaćena bez da se išta pozna, nu me smeta što govori da su joj jučer bili darovani iz mojijeh ruka, i to je što mi čini da ne znam ni dje sam. Vidi se veće puta u naravi stvari jako priličnijeh jedna drugoj, i jes čeljadi koja se po temu putu okoriste za koga privariti, nu se ne može dati da te s

⁵ U rukopisu: *spravna*.

tezijem prijevaram uzmu za muža; jes bo tisuću stvari koje se ne mogu tako lijepo u svemu ugodit i po kojijem je jako lasno jednoj ženi domislit se i doć u spoznanje da to nije nje pravi muž. Jes ćeljadi koju se povazdan ćuje povijedat koliko se ćuda po putu od mađija dogadja, nu u take pripovijesti niti sam kad vjerovō niti vjerujem, er sam ih sveđ držō za prave mahnitosti; nu bi mi se strašna dogodila da iza dobiti pune slave i junaštva uzbudem ih usilovan vjerovat s štetom od moje ćasti. Otit ću je opeta bolje ispitat više ovega za mene smrtna otajstva i vidjet bolje, jeda joj bude što smelo pamet s ćesa joj se zabilo u glavu vjerovat stvari koje se ćeljadetu ne mogu ni snjet. Ah, kad bi nebesa hoćeli da tako bude i da za moju sreću nađem da je ono bila zamahnitala.

Šena druga

Merkurio i Amfitrion

Merkurio (na funjestri od kuće Amfitrionove): Pokli mi ovdi ljubav ne donosi nikakve naslade, imam nastojat uzet jednu od druge naravi: poću malo postāt veselo dje se nahodim ovako bez ikakva posla i ćinit zamahnitat Amfitrionu. Neće bit djelo od jednoga boga koji haje za iskrnjega; ali se ne imam za to vele mućit, er sam po naravi malo nadrt na zlo.

Amfitrion: S ćesa su u ovo doba zatvorena ova vrata (*Kuca*)

Merkurio: Ola! polahše, ko kuca?

Amfitrion: Ja.

Merkurio: Ko je to ja?

Amfitrion: Otvori.

Merkurio: Koji otvori? Tot si ti koji ćiniš toliku tresku i isavaš tako visoko glas?

Amfitrion: Kako? dasi me ne poznaš?

Merkurio: Ne, niti manje hajem za poznat te.

Amiftrion: Danaske se je vas svijet pomamio? Valja da je ovo koja nemoć koja se rasijala po svemu gradu? Sozija, o Sozija!

Merkurio: Da, ćuli smo te, Sozija, ugonenuo si: to je džusto moje ime. Ali se brineš da ga ne bih zaboravio?

Amfitrion: Vidiš li me dobro, tako ti zdravlja?

Merkurio: Vidim veoma dobro. Ma ko te je naućio tako jako lupat i ćinit tresku? Što išteš oko tezijeh vrata?

Amfitrion: Obješenjaće jedan! ja što ištem?

Merkurio: E, što išteš? govori, ako hoćeš da te se razumije.

Amfitrion: Ćuj me, sad ću ti ćinit, kad dođem gori, s jednijem dobrijem štapom da me vrlo razumiješ, i naućit ću te kako ćeš ti sa mnom tako govorit.

Merkurio: Ponajlahše, er ako drugi put dotegneš u ti romazin za zakucat, ćinit ću ti se pokajjat kako ide, da ćeš lahat na daleko od ovijeh vrata.

Amfitrion: Ah, nebesa! je li se igda ovake vidjelo da jedan djetić, jedno ništo, smije ovoliko s svojijem gospodarom?

Merkurio: E ben, što je? Jesi li me veće svega razmjerio? Jesi li me dobro razgledō s tezijem oćima od vukodlaka? Da se može s pogledom koga zagristit, ti bi bio mene doslek raskinuo na tisuću bokuna. Gledaj ga, kako je izvalio ono oći, je li za pripastit se?

Amfitrion: Ja isti žalim dje će ti se nazbilj dogodit sve što spravljaš sam sebi s takijem govorenjem. Vidim te dje će ti se izlit ćudni bati na škinu!

Merkurio: Prijatelju, ako se ne ukloniš odtole, mogō bi nagrajisat koje veliko zlo.

Amfitrion: Obješenjače jedan, naučit ću te ja i na sramotu što hoće rijet jedan djetić koji se hita svojijem gosparom.

Merkurio: Ti, moj gospar?

Amfitrion: E, barune, dasi imaš bezočanstva za rijet da nijesam?

Merkurio: Ja ne poznam drugoga gospara izvan Amfitriona.

Amfitrion: A ko drugi može bit Amfitrion izvan mene?

Merkurio: Amfitrion?

Amfitrion: Sikūro.

Merkurio: Koji su ovo svijetnjaci prid očima! Nu mi reci malo: u kojoj si časnom tovijerni pio ter ti su se tako napojili moždani vina?

Amfitrion: Kako? još je nećeš dospjet?

Merkurio: Je li bilo vino čurus vino?⁶

Amfitrion: Nebesa!

Merkurio: Ali je bilo staro, ali novo?

Amfitrion: Koji će bit bati!

Merkurio: Novo dava sasma u glavu, ako ga se pije bez vode.

Amfitrion: Imam ti izvadit ti jezik, vidjet ćeš.

Merkurio: Jadan prijatelju, pođi odtole, kad ti govorim, da te ne čuje ko tako govorit. Ja bo ti odbijam na vino; pođi zbogom, ukloni se i pusti Amfitriona neka uživa mirno i pokojno; vjeruj mi, on dobro stoji.

Amfitrion: Kako? Amfitrion je tu unutra?

Merkurio: *Sticurissimo.* Iza kako je pridobio svoje neprijatelje i došō ovdi pun slave, stoji i pribiva uz njegovu prilijepu Alkmenu, s kojom uživa sve slastosti koje ljubav može donijet onijem koji nazbilj goru jedan za družijem. Imali su je štogod među njima, ma toliko opeta veće uživaju iza kako su se malahno prije pomirili. Zato stavi opas ne smetat ih u njihovu veselju, ako nećeš da bude pedepsano tvoje savišnje bezočanstvo.

Š e n a t r e ć a

Amfitrion, sam

Ah koje su ovo smrtne rane za mene! U kojoj se smeći moja duša ne nahodi! I ako je istina što oni obješenjak govori, u kakvu se biću sada nahodi moja čas i moja ljubav? Sto da učinim, što li da oberem? Ali ću mučat, ali ću da se zna moja sramota, i ali imam u mojoj pravednoj srdžbi zdušit ali odkrit nečas od moje kuće? Odkud se od potrebe svjetovat u jednomu krivu ovako potištenu? Tu nije česa razgledat, ni česa veće iskat, i vas moj nemir ne ima drugo nego sve što prije može otit i osvetit se.

⁶ Valjda za tursko *čuruk* 'pokvaren, patvoren' (ARj, Škaljić); u originalu: *Etoit-ce un vin à faire fête?* (1541).

Šena četvrta

Sozija, Neukrate, Polidio i Amfitrion

Sozija: Gosparu, za da vidite pomnju koju stavljam kad mi što zapovijete, nijesam mogō drugo učinit negli vam dovestit ove gospare ovdi.

Amfitrion: O, o! ovdi mi si?

Sozija: Gosparu . . .

Amfitrion: Barune! obješenjače!

Sozija: Kako?

Amfitrion: Naučit ću te ja kako ćeš ti ovako sa mnom prohodit.

Sozija: Što je? što vam je?

Amfitrion: Što mi je? tugo, je li? (*Hoće da bije Soziju*)

Sozija: Ola, gospari, hod'te najbrže.

Neukrate: Ustavite se, molimo vas.

Sozija: Što sam učinio? U čemu sam sakrivio?

Amfitrion: Manigōdo, još pitaš, je li? (*Vadi mač za ubit ga*) Pustite me, molim vas, da smirim prema njemu moju pravednu rasrdžbu.

Sozija: Kad se ima koga objesit, valja da mu prvo reku zašto ga vješaju.

Neukrate: Molimo te da nam rečeš što je sakrivio.

Sozija: Gospari, molim vas, dršte ga dobro, nemojte da vam se izmakne.

Amfitrion: Kako? smjet mi zatvorit vrata u facu, i još više svega tega psovati me i prijetiti mi! (*Opeta ide s mačem put njega*) A, a, barune infami!

Sozija: Ja sam veće umro.

Neukrate: Utaži se, molim te.

Sozija: Gospari.

Polidio: Što je?

Sozija: Je li me udrio?

Amfitrion: Tu nije druge, valja da primiš platu od svih onijeh riječi kojih si sad govorio.

Sozija: Kako to može bit ako sam dosada bio ondi dje si mi ti naredio? Ovi gospari, koji su ovdi i koje sam doveo po tvojoj zapovijedi u vas na objed, ne dadu mi lagat i mogu svjedočit je li istina ovo što govorim.

Neukrate: Istina je da nas je došō i zazvō od vaše strane i nigdje nas nije htio ostavit, nego nas je svud pratio i došō ovdi zajedno s nami.

Amfitrion: Ko te je tamo poslō? ko li ti je to naredio?

Sozija: Vi.

Amfitrion: Kad?

Sozija: Iza kako ste se pomirili s gospođom u onemu veselju, zatjerō si me ončas da idem po njih i da ih zovem u tebe na objed za da bolje postojiš veselo i da ti i oni pomogu.

Amfitrion: Ah, nebesa! dje god se obrnem, dje god stupim, svud nahodim da se štogod prilaga mojijem nemilijem bolestima, i u ovako smrtnijem smećam niti znam što imam činit ni što imam vjerovat.

Neukrate: Sve što nam je pripovidjeno, sve nahodimo da je priko naravi; zato imali biste staviti svu pomnju za doć u spoznanje od svega i vidjet kako to može bit.

Amfitrion: Hod'mo; vi me možete zajedno sa mnom u temu ne malo pomoć. Ko zna da su vas nebesa džusto u vrijeme ovdi doveli. Vidjet ćemo koja

me sreća danaska čeka: raspustimo ovo otajstvo, i da mi je znat koja je moja čas. Ajme! ja prije čekam za čut je, a u isto se doba od nje strašim veće veće negli od smrti.

Šena peta

Džove, Amfitrion, Neukrate, Polidio i Sozija

Džove: Što je ova treska koja me siluje da slazim? Ko ovo kuca koliko da je gospodar od kuće kad sam ja u njoj?

Amfitrion: Nebesa! što vidim?

Neukrate: Bogovi, koja su ovo čudesa? Ovdje dva Amfitriona!

Amfitrion: Ja sam ostō, veće ne mogu; sasvijem je očita moja nesreća i s ovijem što vidim sada sve mi je ukazano.

Neukrate: Koliko iz veće razgledam, tolikom veće nahodim da je u svemu jedan drugomu priličan.

Sozija: Gospari, evo ovdje prvoga, a to je jedan laživac koji je dostojan od jake pedepse.

Polidio: Uistinu vidjet ih ovako priličnijeh među njima uzdrži me da ne umijem ni tamo ni amo.

Amfitrion: Saviše je da te ima privariti jedan ovako strašan lupež. Sad ću ja s ovijem gvozdjem razčinit sve te čari. (*Vadi mač*)

Neukrate: Ustavi se!

Amfitrion: Pusti me!

Neukrate: Molim te, što si namislio?

Amfitrion: Pedepsati izdajstvo jednoga zlotvora, jednoga lažca.

Džove: Polako, psovke i srdžbe ovdje ne služe; i kad god čeljade saviše izlazi izvan sebe i hita se za ono što je i ko je, čini poznat da su njegovi razlozi prem slabi.

Sozija: Vjerujte mi, ovo je jedan mađionik koji drži štogod uza se s čijem se čini priličan gospodarima od kuće.

Amfitrion: Imam te činiti pribiti i prituć od bata ako te čujem tako sramotno govoriti.

Sozija: Ima srca u momu gospodaru za ne pritrpjet da mu družu stavu ruku na njegovu službu.

Amfitrion: Pustite me malo staviti srce na mjesto i oplakat krivo koje mi se čini u krvi jednoga ovakoga zlotvora.

Neukrate: Ne, ne možemo podnijeti poništa jedno čudo nigda dosle ne vidjeno. Tot da pustim Amfitriona da se prema sebi istomu bije?

Amfitrion: Kako? tako li se od vas izdava moja čas? Moji prijatelji idu u obranu jednoga moga zlotvora umjesto što bi imali bit prvi za osvetiti me i saviše zaprječavaju put mojoj istoj osvjeti?

Neukrate: Što da odlučimo imajući prid očima ono što imamo i kad drugo ne vidimo negli dva Amfitriona koji nas drže stegnutijeh da ne znamo kud se imamo obrnut? i uzdržu nas da ne kažemo što bismo i žudjeli i bili držani u ovakoj prigodi, strašimo se ne privariti. I zasve da se mi poznamo za Amfitriona slavnu obranu i život od svijeh Tebana, sa svijem težijem istu priliku vidimo i u njemu, niti možemo razabrati laž od istine. Mi smo s naše strane spravni učiniti sve što nas ide, i oni koji se uzbude priprodo za ono što nije, vjeruj da će je imati s nami činiti, niti će mu proć kako može bit da cijeni. Ma

utoliko među vama dvojicom, tako u svemu jednake prilike, nami je sakriven krivi od pravoga Amfitriona, i moglo bi nam se dogoditi što god od česa bismo pak imali uzroka za ne malo se kajati kad god bismo uzeli išta činiti kô slijepci u ovakijem tminam. Ustrpi se, molim te, neka dođemo bolje u spoznanje od istine i paka ćeš nas vidjeti da nam neće biti potrebe napomenivat naše držanstvo.

Džove: Tako je, to dobro govorite i ova naša priličnost s razlogom vam ima činiti sumnjiti od obodvojice. Ja se ne tužim niti umijem uzeti za krivo što vas vidim dje razmjerate i s jedne i s druge strane: ja sam u svemu razložitiji od njega i umijem vas opravdati i dat vam razlog kad ide. Oko ljudsko ne može doprijeti među nami ikakve razlikosti i poznajem da se je lasno privariti. Zato vidite mene dje se ne krećem ni uzimljem je prema nikomu, bivši to jako rđav način za doći u spoznanje od ovega otajstva i ja ću vam iznaći jednoga i boljega i lašnjega. Jedan je od nas Amfitrion, a na vaše oči možemo biti cijenjeni da smo obodvojica. Nu mene ide dospjeti svu ovu smeću; i obećavam vam činiti da se svak tako lijepo pozna, da će i on isti na toliko očitijih biljega neće biti tega vremena u koje će moć iko česa rijeti. Prid svijem Tebanima na od onega što može biti, zajedno sa mnom spovijedat krv od koje izhodom, i njihove oči zajedno s vami činiti ću da se dođe u spoznanje od prave istine; ovo bo je jedna stvar koja me vele utišti. Alkmene ište od mene ovo očito svjedočanstvo: nje krepos, koju veoma vrijedja ova smeća, hoće da je se opravda, i ja imam staviti svu pomnju više tega. Na to me siluje ljubav koju imam više nje; s česa kupim najplemenitije poglavice, neka tako većma zasja nje slava kad od svakoga bude poznana nje pravednos. Utoliko, čekajući zajedno s vama ovo žudjeno svjedočanstvo, ne budi vam mučno doći mi počastiti trpezu na koju ste po mojoj naredbi bili zvani od Sozije.

Sozija: Nijesam se ja privarilo. Moji gospari, ovo što je sad najposlije rekō, zatvora usta svakomu: ne ima se veće česa sumnjiti; koje ko ne vidi da je pravi Amfitrion Amfitrion u koga se objediva.

Amfitrion: Ah, nebesa! Mogu li se vidjeti potišteniji nego sam? Kako? tot za moju gorku boles da imam slušati jednoga lašca na moje oči sve ovo što je rekō i da u srdžbi koju mi njegove riječi uzrokuju stoju mi vezane objedivije ruke?

Neukrate: Ne imaš razloga za tužiti se. Dopusti nam da pričekamo dokle se vidi kako je ovo; tad će biti vrijeme za uzeti prave mjere od naše osvete. Ja ne znam ima li mu se vjerovat ovo što ga se čuje, nu sve što govori, govori u način koliko da ima vas razlog.

Amfitrion: Hod'te, hod'te, prijatelji prem slabi i gladite jednoga lašca. Naće Tebe za mene družijeh negli ste vi; i idem sad ončas za nać onijeh koji će uzeti na se ovu uvrjedu i pomoć me u mojoj pravednoj rasrdžbi.

Džove: Da dobro, ja ih čekam i obećavam ti da ću umjeti dospjeti na njihove oči sve što je među nami.

Amfitrion: Lupežu jedan, ti cijeniš po temu putu da ćeš iziti, ali nije stvari koja te može sačuvati od moje osvete.

Džove: Na take riječi pune uvrjede ne pristoji mi se sada ti odgovarati, nu ću te domalo zabušiti s cigle dvije riječi.

Amfitrion: Nebo, nebo isto ne može te osloboditi od mene, slijediti ću te dje god budeš, još i u paklu da se nađeš neću te ni tu ostaviti.

Džove: Nećeš imati potrebe od tega i do brzo vidjeti ćeš da neću pobjegnuti.

Amfitrion: Hod'mo, trčimo prije nego odovle izide, i skupimo prijatelje koji će slijediti moju rasrdžbu, pak silom uljezimo u mene u kuću za proć mu s sto štiletata s jedne strane na drugu.

Džove: Molim vas, dospjejte je i uljezite, ako vam je drago, unutra.

Amfitrion: Uistinu sva ova zгода smeta i svijes i pamet.

Sozija: Pristanite, gospari, i dospjejte se veće čudit, nego veselo zasjedite za trpezu, ter se ne dižite dokle god ne svane. Ja ti se idem pripraviti kako ću se vrlo nabubati za moć paka povijedat našu valentidžiju na trpezi! Jedva prije čekam zalatiti ruke i početi činiti posō. Nijesam u život ćutio ovakoga glada kako danaska.

Š e n a š e s t a

Merkurio i Sozija

Merkurio: Stan' tu, Kako? još hoćeš zabadat ovdje nos, je li? bezočni obli-zalo od plitica.

Sozija: Molim te, ponajlahše!

Merkurio: A, a, opet se povraćaš! Na vjeru ću ti naprtiti škinu.

Sozija: Moj hrabri i junački ja, uzpregni se zdravlja ti, Sozija, i prođi malo bolje s Sozijom, ne budi tako pohlepan za lupat tebe istoga.

Merkurio: Ko ti je mogō dopustiti da se zoveš s tezijem imenom? Nijesam li ti osobito zapriječio, pod pijenu od tisuću bata, da se ne imaš tako zvat?

Sozija: Ovo je jedno ime koje možemo obodvojica držati pod istijem go-sparom. Svud sam poznat za Soziju; ja trpim da si ti Sozija, pritrpi i ti mene da sam i ja. Pustimo dvjema Amfitrionima neka se oni kordekaju koliko hoće, a mi utoliko pustimo ova dva Soziju neka žive u miru i u pokoju.

Merkurio: Ne, saviše je i jedan; ja sam temeljito zabio u glavu da se ne imam dijeliti s nikijem.

Sozija: Ali ćeš imati u svemu bolji dio od mene. Ti ćeš sveđiti prvi, a ja za tobom; ti ćeš biti koliko brat stariji, a ja mlađi.

Merkurio: Ne, ne, sveđi jedan brat smeta drugomu, a ja u svemu hoću biti jedinac.

Sozija: Ah, koje je ovo srce od Ocinjanina! Pusti me, ako ništa, da budem tvoja sjena.

Merkurio: Ajä.

Sozija: Molim te imati što god milosrđa vrhu mene, jedan, neka budem u sjeni uza te. Bit ću ti podložan kako god uztiješ i svud ću ti za tobom i služiti te da ćeš se zaisto hvaliti mnom.

Merkurio: Po nijedan način: što sam rekō, rekō. I ako ti samo dođe na pamet za uljesti ondje unutra, dat ću ti sto bata.

Sozija: Na što si došō, tužni Sozija!

Merkurio: Kako? još se smiješ nazivati imenom koga neću da se čuje iz tvojijeh usta?

Sozija: Ne razumijem ovo govoriti o meni, nego od nekome staromu Soziji momu rodjaku koga bi tjerali iz kuće kad god bi se imalo objedivati.

Merkurio: Ako ti je drag život, nemoj da ti veće ta mahnitost nigda dođe u pamet.

Sozija: Ah, da je ovdje malo srca, kako bih ga izrebrušō, kurvaskoga sina!

Merkurio: Što govoriš?

Sozija: Ništa.

Merkurio: Čini mi se da si nješto rekō.

Sozija: Upitaj jesam li i pisnuo.

Merkurio: Začuo sam njeke riječi od kurvaskoga sina i nije da mi se je pričulo.

Sozija: To će bit neki papagō ovdi koga se sveđ čuje kad je lijepa godina kô danas.

Merkurio: Zbogom. Ako te djegod uzsrbi škina, evo ovdi da znaš dje stojim.

Sozija: Ah, bogovi, hoćete li vi ovega? U vrijeme od objeda nać se dje su te iztjerali nadvor, znate li da je jedna vražija menestra. Tu nije druge nego leć i pridat se zlu vremenu; hod'mo odovle i združimo nesrećnoga Soziju s nesrećnijem Amfitrionom. Vidim ga dje je s toliko družine s sobom.

Š e n a s e d m a

Amfitrion, Argatifontido, Posikle i Sozija

Amfitrion: Gospari, ne hod'te naprijeda nego me slijedite iz daljega i ne pristupa'te dokle god ne vidite da je potreba.

Posikle: Promišljam uistinu da ti se strašna dogodila i koja ne može nego ti doprijet do srca.

Amfitrion: Odasvuda sam obkružen bolestima od smrti, niti su manje one koje podnosim cijeca moje ljubavi negli one koje ćutim cijeca moje časti.

Posikle: Ako je ta priličnos među vami kakva je pripovijedaju, mogla bi Alkmena ne bit kriva nimalo, nego . . .

Amfitrion: U ovijem poslima najmanja privara biva jedna prava krivina, i još i da nije uljezlo svoga hotjenja, zaludu je bit pravednoj⁷. Takve privare, uzmi ih kako god hoćeš, dohodu do živoga, i razlog veće puta prašta što čas i ljubav neće poništa da prosti.

Argatifontido: Ja ti u to ne ulazim; nu mi je nazbilj ijed na one gopare, na njihovo sramotno izčekivanje; nije to način s kojijem se ima prohodit, i cijenim da ko god ima pravoga srca neće ih niko pohvalit. Kad nas jedan naš prijatelj zove na pomoć, ima se usrnut sl'jepački i služit ga. Argatifontido ne dohodi tako lasno na pogodjaje, ne bivši od časna čoecka slušat što govori jedan protivnik tvoga prijatelja, i u to doba osvem samo osvete drugo se ne sluša. Ja ne mogu tolíkijeh iziskivanja, niti se ima toliko razmjerat, nego počet ončas s mačom u ruci činit što ide; i bez gledat na išta drugo promlatit ga s jedne strane na drugu. Vidjet ćete, može izit što hoće, da Argatifontido u ovezijem poslima zna što se hoće i drugo ne ište od vas nego da mu dopustite da ne ima ovi obješenjak poginut od ičije ruke negli od same njegove.

Amfitrion: Uputimo.⁸

Sozija: Dohodim vam, gosparu, klečeći na kol'jenima, da pedepšete moje savišnje bezočanstvo, er sam kriv, i kriv vraški. Izlupajte me, ubi'te me, razkvarta'te me, objesite me: sve ćete bit dobro učinili, dostojan sam od vele veće, niti ću se igda potužit na vas.

Amfitrion: Digni se. Što je ovo?

Sozija: Lijepo ti su me čisto čisto otjerali. Kako sam cijenio jestit i stat veselo kako i oni ostali, nijesam od drugomu mislio nego kad će se prije počet; kad ti se nahodim dje se čekam na vratima za bit me. To je tako. Drugi ja, djetić od drugoga tebe, učinio je opeta prema meni vraga i njegova oca. Ova-

⁷ U originalu: Ah! sur le fait dont il s'agit, /L'erreur simple devient un crime véritable/, Et, sans consentement, d'innocence y périt (1820—23).

⁸ Tj. 'hajdemo'; u originalu: allons (1846).

kijeh se odkad je svijet držim nije dogodilo. Mi ti smo se pod nekom čudnom zvijezdom rodili: ne dobre dospije jedna nesreća, eto ti dje nam prihodi druga ča gora. Nasvrhu mene ti su raz-Sozijali na isti način kako i tebe raz-Amfitrionali.⁹

Amfitrion: Slijedi me.

Sozija: Ne bi li bilo bolje pogledat da nije kogod ko ide za nami?

Šena osma

Kleanta, Neukrate, Polidio, Sozija, Amfitrion, Argatifontido i Posikle

Kleanta: Nebesa!

Amfitrion: Od česa se tako pripadaš? Koji li te strah hita od mene?

Kleanta: Tužnoj meni! Eno vas gori, a ja vas vidim ovdil!

Neukrate: Ne prešite nimalo; evo vam ga ovdil spravna za ukazat prid sva kijem očitu istinu od onega što žudite; i, ako se može vjerovat njegovijem riječima, sad će vas oslobodit od svijeh smeća u kojijem se nahodite.

Šena deveta

Merkurio, Kleanta, Neukrate, Sozija, Amfitrion, Argatifontido i Polidio

Merkurio: Ne brinite se, sad ćete ga svi vidjet; utoliko znajte da je ovo veliki gospodar od nebesa i od bogova, koji je s l'jepote Alkmenine sišō s nebesa i došō u ovo mjesto za k njome moći tako pristupit. Ja sam paka Merkurio, koji, ne imajući česa činit, okinuo sam ih malo ovemu ovdil od koga sam uzeo priliku; ina sad, kad je sve dospjelo, ima uzroka za veselit se ukoliko bati jednoga boga donosu časti onemu koji ih prima.

Sozija: Na vjeru, moj gospodaru bože, ja ti sam dobar sluga, ma bih se prošō od te dobrote koju kažeš za mene.

Merkurio: Sad ti dopustivam da budeš Sozija zašto mi je veće dodijalo držat na meni jednu priliku tako gadnu; i idem ončas na nebesa izumivat se i izplákat u ambroziji. (*Leti na nebesa*)

Sozija: Jeda bog dā da te veće nigda bude volja dohodit k meni! Zdravlja mi nijesam vidio u život ijednoga boga gorega vraga od tebe.

Šena deseta

Džove, Kleanta, Neukrate, Polidio, Sozija, Amfitrion i Argatifontido

Džove (u oblaku na jednomu orlu držeći u ruci trjeskove, čuje se lampat i gorjet): Amfitrione, pogledaj ko je tvoj potvornitelj i viđi pod tvojom istom prilikom Džova dje ti se kaže. Na ovo što čuješ i viđiš lasno me mož' poznat; i cijenim da ti je ovo dosta za stavit srce na mjesto i povratit ti mir i pokoj izgubjeni. Moje ime, komu se bez pristanka klanja i nebo i zemlja, podušiva ovu smeću koja ti se mogla porodit. Učinit dio jednomu Džovu ne donosi ni-

⁹ U originalu: Et l'on me dés-Sosie enfin / Comme on vous dés-Amphitryonne (1860—61).

kakva mečasti, i vidjet se natjecat u ljubavi s najvećijem od bogova sveđ ti ima biti od slave i od dike. Ne nahodim na što se tvoja ljubav može tužit; i ako iko, ja sam sâm u ovoj prigodi koji, zasve da sam bog, ostaje mi što me mori u mojoj ljubavi. Alkmena je, neka čini ko što hoće, sva tvoja; i tvoji plami imadu čutjet rados ne malahnu dje vide da za njoj ugodit nije drugoga puta negli da te cijeni svojijem mužom i da Džove, zasve okrunjen slavom neumrlom, nije mogō pridobit nje srce koje je samomu tebi posvetila, neg saviše sve što je primio, primio je kō tebi dano.

Sozija: Kako gospodar Džove umije lijepo zlatit ove pinjulice!

Džove: Otjeraj dake vas gnijev i smeću koju je dosada tvoje srce uzdržalo i povrati jedan pravi pokoj srdžbi koja te muči. Ima ti se porodit jedan sin, koji će pod imenom od Erkula napunit vas svijet svojijem viteškijem i junačkijem djelima. Blago, bogastvo i sreća, s kojom ćeš bit u svemu nadaren, činit će da svak pozna da sam ja tvoj branitelj, činit ću da ti vas svijet nenavidi tvoju čestitos. Možeš sve ovo temeljito ufat, krivina bo je sumnjit od onega što Džove obećava, budući njegove riječi naredbe od udesa. (*Gubi se među oblacima*)

Neukrate: Uistinu drago mi je da vam ne umijem izrijet dje vidim ovako svjedočanstvo u...

Sozija: Gospari, hoćete li me počut što ću vam rijet? Puštite sve to slatko čestitanje i veselje koje biste mogli kazat; ne prтите se ovega puta u te lakrdije, zašto što god rećete, načete se zaputjeni i s jedne i z druge strane. Veliki bog Džove čini nam dosta časti i njegova je dobrota za nas zaisto neizmijerna. Obećava nam sve što je blaga, bogastva i dobre sreće. Rodit će nam se jedan sin pun hrabrenstva i junaštva, što hoć' veće? To je sve dobro da ne ima kud bolje; nu vas molim da na temu dospijemo i ne slijedimo naprijeda, nego neka se svak ponajlahše uputi put doma, er je u ovijem poslima najbolje držat jezik za zubima i ne pisnivat mi riješce, vjerujte meni.

Svrha od *Amfitriona*

16

ILIJA ALITI MUŽ ZABEZOČEN

Komedija

George Dandin ou Le Mari confondu

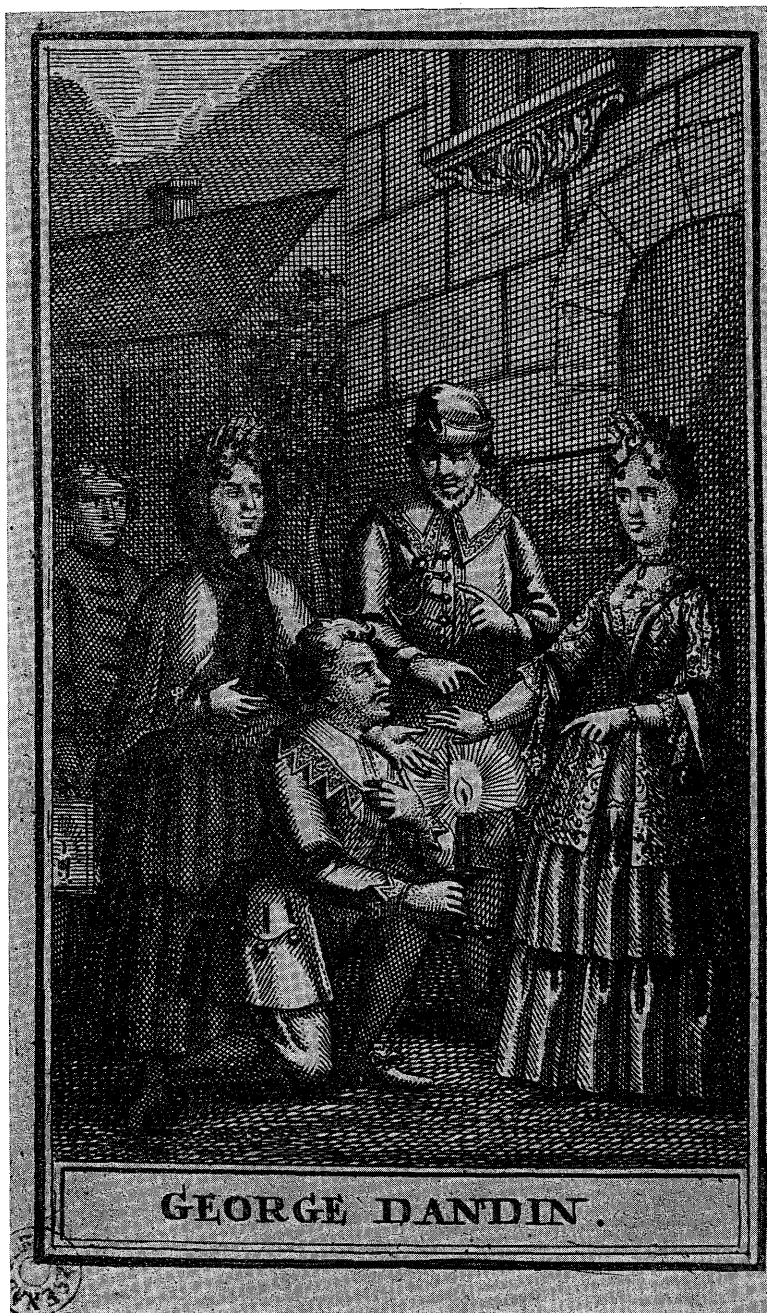
Comédie

1668

ILIA,
allesi
MUSC SABESOCEN
COMEDIA

Att Parvi
Scena Parva
Ilia s'im

Ach bellan, ceseka posta jedna scenna od orabala
i moja scennidba ima cinet orovris varlovise pecu
svatomu od nascega rufesa, loj ighje, setse i pi
gniat ochje na visci, neghmusc Babo bio, i tra
fess, Lancosam i ja uccinio, Rojebinu, koja nie
prema rebbi. Plemenstvo po setbi i dobro, krep
tu nie seta, strarja doriste varla, alle reghli ja
sobom mnoghe jadoc, dafse naj dravie kurtanias
od gne jasamse svemu ovemu usjeglo na morem to
ghima i pojno sve ove ogjatkunde. Lo proiste i
nami kadnas hochje domatas meghiu anih namo
gne mare ja nasen Rojebinu, vecinas simo usim
ghiu porac nasceh jazuri. Jatih macgo boghe
tiv uccinio sasvrem blagom, seto imadem, da
sam misno profatio jednu od more varste, neghli
seto u'ek jednu scennu, kojase sama sobom pebi
mesci i mni dase boglia od menne srancujese
na'ivatse moja i sidise od moja imena miste
ihe da sasvrem moiev blagom i sermion nicsam

38. Gravira u pariškom izdanju 1716.

39. Dubrovačka kopija pariške gravire u IV knjizi rukopisa A.

Imena koja ulaze

Ilija, muž Aničin	Krila, žena Renova i mati Aničina
Anica, žena Ilijina	Đuro, djetić Franov
Franu, ljubovnik Aničin	Franuša, djevojka Aničina
Reno, starac, muž Krilin i otac Aničin	Vuko, djetić Ilijin ¹

AT PRVI

Šena prva

Ilija, *sam*

Aoh, bolan, teška posla jedna žena od odžaka i moja ženidba ima činit otvorit vrlovito oči svakomu od našega rufeta koji ide ter se izpinjat oće na više neg mu je babo bio i tražit, kaono sam i ja učinio, rožbina koja nije prema tebi. Plemstvo je po sebi i dobro i lijepo, tu nije šta, stvar je doisto vrla, ali tegli za sobom mnoge jade, da se najzdravije kurtarisat od nje. Ja sam se svemu ovomu uvjedžbō na mojijem leđima, i poznō sve ove odžakovke kō prolaze s nami, kad nas hoće domatat među njih, najmanje mare za našu rožbinu, već nas samo uzimlju porad našijeh jaspri. Ja bih mnogo bolje bio učinio sa svijem blagom što imadem, da sam mirno prefatio jednu od moje vrste, negli što uzeh jednu ženu koja se sama sobom pelemiše i mni da je bolja od mene, sramuje se nazivat se moja, i stidi se od moga imena misleći da sa svijem mojijem blagom i smijom nijesam doseğō za steć moć bit prema njom, ni bit njezin muž. Ile, bijedni Ile, ne učini u tvoj život budalastije stvari do ove. Čovik ne imade ino na svijetu, jã mu je štogod, jã da se nasrdio, već svoju kuću i svoju domaćicu; a ja tužan i žalostan ne imadem nemirnije i strašivije stvari do moje kuće, i ne mogu da nije prosto u nju ul'jestit bez da iznadjem štogod što mi ima bit veoma ljuto na srcu.

¹ U originalu: La scène est devant la maison de George Dandin. — Osim rukopisa A postoji i mlađi B u Dominikanaca u Dubrovniku.

Šena druga

Ilija i Đuro dje izlazi iz kuće Ilijine

Ilija: Šta imade oni osladžak činit u mojoj kući?

Đuro: Ovo je jedan čovjek koji gleda na mene.

Ilija: Ne pozna me.

Đuro: Oni se nječemu domišljiva.

Ilija: Stan' te pazi kô mu se trudno javit.

Đuro: Zdravlja mi me strah da ovi ne otide komu i pripovije da me je vidio izit odovle iznutra.

Ilija: Zdravo, momče, dobar dan ti.

Đuro: Sluga ti sam.

Ilija: Po onemu što vidjam, ti nijesi odovle.

Đuro: Ne, ja sam s Ml'jeta,² nego sam došō ovdj za pogledat ordenancu i idem sjutra uput ća.

Ilija: Nu mi kaži malo, ako ti je drago, ti iđeš ovdje iznutra?

Đuro: Zitto!

Ilija: Šta?

Đuro: Muči, praljuh ti!

Ilija: Kao bre?

Đuro: Katanac na usta, govorim ti, da nijesi ti komu rekō da si me vidio odonle izit er bi se mogō namjerit na velika vraga.

Ilija: Te porad šta?

Đuro: Za karitā, muči.

Ilija: Ma kaži, porad šta?

Đuro: Polako, jes' me čuo, mene je strah da nas ko ne sluša.

Ilija: Ne staraj se, nije nikoga.

Đuro: Imaš znati da sam govorio ovdj s gospođom od ove kuće od strane jednoga gospara koji mahnita za njom, i ne valja da se ovo zna, razumiješ?

Ilija: Razumijevam i vrlo razumijevam.

Đuro: Evo ti razloga. Ovi mi je gospar najveće priglavio da imam opas da me ko ne vidi, i ja te molim, ako ništa, nemoj komu rijet da si me vidio.

Ilija: Te što ću ja od tega?

Đuro: Ja ti najveće nastojim činit stvari potajno, kako mi je bilo zapovidjeno.

Ilija: Te dobro činjavaš.

Đuro: Muž ove gospođe, kako govoru, tako je džiljuz da neće da mu niko čini ljubav s njome, i učinio bi vraga kad bi njemu došlo ovo pod uši; hitaš li me dobro?

Ilija: Fatam jako dobro.

Đuro: Najveće je od potrebe da on ne zna ništa od ovemu.

Ilija: To se razumijeva.

Đuro: Hoće ti ga da privare lijepo polagahno. Hitaš li me?

Ilija: Fatam veće nego bih ti umio kazivat.

Đuro: Kad bi otišō i rekō da si me vidio izit u njega iz kuće, ištetio bi vas posō. Hitaš li me?

² U oba rukopisa: Mlieta.

Ilija: To dobro veliš. Da kako se naziva ti koji te posla u ovu kuću?

Đuro: To je jedan gospodar ovdje iz Grada, gospodar... gospodar oni... kako se ono zove, nigda mi ne može da dođe ončas na pamet kako mu je ono vraški ime. Gospar Fra... ahà Frano.

Ilija: Je li to oni mladi vlasteličić koji stoji?...

Đuro: Džusto ovdje u ovoj ulici suproč ovoj kući.

Ilija (zbande): Zato ti mi se privukō ti gospodar ovdje u konšiluk prema meni; omah mi je to zasmrdjelo i udilje mi je ti konšiluk dō mislit.

Đuro: Zaisto ti umijem rijet da nećeš bit vidio nigda skladnijega gospara do njega. Darovō mi je dvaes dinarića za samo što ću otit rijet jedanput ovoj gospodi da je on namuran na nju i da jako žudi imat čas za moć s njome govorit. Gleda' što je ovdje truda za ovako me platit, uzkopam po vazdan i maham objetelicom i vrlo, kad mi ostanu tri dinarića.

Ilija: Da opravi li što bi naredjeno?

Đuro: I kako! našō sam unutra njeku Franušu koja me ončas od prve razumjela sve što sam htio, i činila mi govorit s gospodom.

Ilija (zbande): Eh, kurve i s materom!

Đuro: Zdravlja mi ona Franuša, ono je vrlo djevojka, ne nahodim druge prema njom, zanjela me i ne stoji nego u njom, samo da hoće, mi ti smo uput muž i žena.

Ilija: Da što odgovori ta gospođa temu gospodaru?

Đuro: Rekla mi je da mu rečem... počekaj, ne znam hoću li se od svega dobro spomenut... da mu je ona veoma držana na ljubavi koju kaže za nju, i da za uzrok od nje muža, u komu je jedna čudna mahniština, ima opas da joj se ko od česa ne stavi, ma da će bit od potrebe promislit za iznać koji dobar način za moć bit zajedno.

Ilija (zbande): Ah, potezaničine!

Đuro: Zdravlja mi će ova bit vrlo, er mužu ne može doć nigda na pamet kako će ga lijepo privarit; ovo je za arajdat se; i učiniti će mu brke sa svom njegovom džiljozjom. Je li ovako?

Ilija: To je istina.

Đuro: Zbogom i da ti su ključi na ustima, da nijesi pisnuo, da ne bi nje muž što obaznō.

Ilija: Spavaj s mirom i ne boj se.

Đuro: Za mene, ja ti idem i činim facu koliko da nijesam nigdje bio; ja ti sam u ti konat jedan fini listić, i nećeš rijet da ja ne umijem mućat što je od potrebe i dje ulazu neki tanki posli.

Š e n a t r e ć a

Ilija, sam

Ah halo i nevolje, bijedni Ile! evo viđaš kaono tvoja žena s tobom prolazi. Evo što hoće reći što se nakani htjet oženit za jednu od višega odžaka neg si ti: činjava ti ih se svakakijeh bez da se možeš i osvetit; i to prokleta njihovo pleme drži ti ruke vezane, da se ne smiješ prefatit pečom topuza. A da je jedna od moje ruke i prema meni, mogō bi jedan muž slobodno činit što je držan prid svojom časti. Šta? da je ovo između nas ženska glava, sad bi mogō topuzom ali ćulumom te uz dušu i niz dušu barem po sebi pravdu učinit. Ali si ti hotio oblazit kakvo je plemenstvo dubrovačko i te trice i govna, pak ti je

sad oteškalo bit gospodar i u svojoj kući. Sad bih od kvahara raskinuo sam sebe i iskubō ovo žlje brkova na meni. Kako? slušat će ti jedan kicoš i delinkalija dubrovački traži krećat oko uskura ženi, i gdi se ugovaraju u isto doba kako će se sastat! Do moje duše ne pustih proč lasno jednu ovaku prigodu, već idem odmaha nać joj baba i mater, a potom tega skazat im svekoliko, neka oni svjedoče i dadu mi razlog od moga jada, nevolje i ijeda što podnosim s njihove kćere. Ali nut' evo ih baš obojice u vrijeme.

Šena četvrta

Reno, Krila i Ilija

Reno: Što je naš zete? činiš mi se vas smeten.

Ilija: Uistinu mi je i nevolja, jer ...

Krila: Za karitāt, zete, jako je malo čiviltati i skladnosti u tebi, ne umiješ se ni javit prvo kad ko blizu tebe pristupa!

Ilija: Zdravo mi, moja punico; znadeš li što to hoće reći da imadem što drugo po glavi, da mi stega to na um i ne pada već ...

Krila: Opet! Je li koji način, naš zete, da tako malo znaš kako se ima živjet i da te se ne može naučit i uglavit kako se ima prohodit s čeljadim većom od tebe?

Ilija: Šta?

Krila: Nećeš li se kadgod zaboravit da kad sa mnom govoriš ne stoji dobro u tvojijem ustima, kō da smo sve isto, zvat me s tezijem imenom od tvoje punice, i naučit se da ti otide u običaj zvat me »gospo«?

Ilija: Do moje duše, lijepo. Kad ti mene nazivlješ tvojijem zetom, čini mi se da ja opet mogu tebe nazivat mojom punicom.

Krila: Tu jes dosta česa rijet, i stvari nijesu jednake. Nauči, ako ti je drago, da tebi ne stoji dobro služit se s tezijem imenom s jednijem čeljadetom od moje vrste; da zasve da si ti naš zet, njeholiko je od nas do tebe, i imō bi poznat što si ti a što smo mi.

Reno: Krile, dosta mu je veće toliko; pustimo sada to na stranu.

Krila: Za karitāt, Reno, ti si saviše dobar, a ovo najveće tebe utišti; prem ne umiješ činit da ti čeljad nosu respekt koji ti se ima.

Reno: *Coşpetto de Bacco*, Krila, prosti mi er džusto u ti konat nije nikoga ko me može zalegat; ne puštavam se ja tako lasno; činio sam vidjet veće od dvaes puta u moj život da nijesam ja čeljade koje odpuštiva najmanje mrve od onega što ga ide. U ti sam konat sveđ bio malan. Ma mu je dosta veće ono što si ga pokarala i stavila mu prid oči. A sada reci nam malo, naš zete, što ti je, što imaš po glavi.

Ilija: Pokli ištete da govorim po tenanu, kazat ću vam da ja imadem uzroka za tu ...

Krila: Polako, moj zete. Nauči da je to s malijem rispetom govorit zovući čeljad s njihovijem imenom i da onezijeh koji su veći od nas zove ih se samo »gosparu«.

Ilija: De, da vam bude. Ej, gospodaru samo, a ne veće gospodaru Reno, imam vam kazat da moja žena podava mi ...

Krila: Ponajlahše! Nauči joštera da ti ne imaš govorit »moja žena« kad govoriš od našom kćeri.

Ilija: Ljudi, crkoh! Kako? moja žena nije moja žena?

Krila: Jes, naš zete, ona je tvoja žena, ma je ti ne imaš tako zvat; to bi mogō, da si se oženio i uzō jednu od tvoje vrste.

Ilija: Aoh! Ilija, bijedni Ilija, dje upade? E, lijepo vas molim i zaklinjem, bacite za jedan čas to vaše gospostvo nabaška ter me pritrpите sadara da vam kažem onako kako mogu i umijem. S vragom i tolike lakardije s kojijem bi čoek odmaha drugo ništa već zamanitō! Ja vam kažem u jednu riječ da nijesam nimalo miran od moje ženidbe.

Reno: Razlog, moj zete?

Krila: Kako? tako govoriš od jednoj stvari od koje si primio toliko veliku koris?

Ilija: Kakvu koris, gospo, kad je gospina sva koris? Nije vas rđava buha upekla sa mnom, za vas je vrlo islašalo, kako god je za mene, jer brez moje će-se, oprostite ćete mi, ali vaši posli bjehu doslek u čudnijem smokvam, i moje jaspri služiše za zatisnut njekakve goleme provale. Ali ja u čemu se okoristih, molim vas? Kažite mi je li što ino već što mi po vami nadostaviše na ime, ter namjesto od Ilije zovu me »šjor Ile«?

Reno: A ne brojiš li ništa koris koju imaš što si aparentō s kućom od Andrićevićā?

Krila: I s onom od Libričićā, od koje imam čas da sam ja izišla, kuća koja i po samoj ženi čini jednako plemenita ko god se rodi od nje na taki način, da po ovemu putu tvoja djeca bit će pravi i fini pučani.

Ilija: To je baš dobro, ne more kud bolje; moja će djeca bit pučani, a ja ću bit jarac, ako se za ovo ne vidi.

Reno: Što to hoće rijet, moj zete?

Ilija: Ovo hoće rijet da vaša kći a moja žena ne žive kako je potrebno da žive i da činjava njekakvijeh gubina koje smrde i časti i poštenju.

Krila: Polako, polako, imaj vrlo opas na to što govoriš. Moja je kći od jedne trage pune kreposti i pune svake izvrsnosti za ne pustit se u nijedno doba zanijet od ikakve stvari od koje može bit nje čas uvrijedjena; i u kući od Libričića jes veće od trista godišta da je ostala od čeljadeta do čeljadeta uspomena da u sve ovo vrijeme nije bilo jedne žene koja je dala uzroka da se o njom govori.

Reno: *Coşpetto de Bacco*, u kući od Andrićevićā nije se nigda vidjelo bizgiča, i koliko su sveđ bili ljudi bistri i pametni toliko opeta žene vrijedne i časne.

Krila: Sveđ mi je pokojna mati spovijedala da smo imali u kući jednu pratetku, koja nije sve što je djevojčicom bila nigda izišla na funjestru i toliko se krila da je ne bi ko vidio, da paka, kad se imala udat, ne samo da je nije ni vjerenik poznō prije neg je uljezō oni večer od pira za vijenčat se, ma niko ni od ostale čeljadi koja su imali bit na piru, ni manje iko od rodjaka; toliko je sveđ bila vrhu sebe.

Reno: A ja sam od oca čuo povijedat da smo imali u kući njeku Maru, u čije je ime ona mala što nam je umrla, koja se razvjerila i obukla dumna za samo što je je vjerenik jadanput po djevojci pozdravio.

Ilija: Da, da znate, vaša kći niti će da stoji tako u zabiti, ni manje da je cijenu tako divjačnu, već da vidite kō se upitomila i raztresla otkad je prišla k meni, da bi vam vrlo omililo.

Reno: Reci sve, moj zete, nijesmo mi čeljad za pritrpjet nikakva neskladna djela u njom, i mi ćemo bit prvi, nje mati i ja, za učiniti svu pravdu.

Krila: Mi ne razumijemo burala dje ulazi naša čas i mi smo sveđ stali s njom vrhu sebe, i dokle god je bila u kući, jako oštro s njom prohodili za ne dat joj nigda nikakve potolasti.

Ilija: Sve što vam mogu kazat jest da imadem ovdje u konšiluku jedno mlado momče koga ste i vi vidjali, koji ti mahrita za njome meni u bradu; i on ti joj je lagahno poručivō kako bi se žudio sastat s njome, ter ti je to njome veoma milo i te ti je poruke veselo pričevala.

Krila: Kunem se svijem na svijetu da je imam zadušiti ja s mojijem rukami, ako se bude u ičemu što čas utišti izrodila od nje oca i od nje matere, i ne ukazala se u svakomu djelu da se može poznat od koga je porodjena.

Reno: *Cušpetto de Bacco*, prošō bih prsi s ovom dagacom z bande na bandu i njoj i temu belzovinu, kad bi se iznašlo da je najmanju stvar sakrivila se proc̄ svojoj časti.

Ilija: Ja ti kazah kako stvar prolazi i potužih ti se; zato pitam u tebe razlog vrhu ovega.

Reno: Ne muči se ti zato ništa, sa mnom će je imat činit obodvojica. U ti konat po muku moju razigraću je, može bit ko hoće. Ma jesi li ti sikur da je to istina?

Ilija: Bre, priko istina.

Reno: Otvori vrlo oči na to što govoriš, erbo među skladnom čeljadim to su njeke stvari jako škakljive, i ovdī nije to tako kō u čemu drugomu rijet paka: »Privario sam se«, zašto i privarit se od velike je štete.

Ilija: Ja ne rekoh ništa što nije istina i prava istina, da već nije ni kud ni kamo.

Reno: Krila, pođi ti i govori s kćerom, a utoliko ću ja otit zajedno s mojijem zetom za iznaći ovega belzovina.

Krila: Može li bit, dragi Reno, da se je ona tako lasno zaboravila od onega dobra izgleda koga si ti isti vidio da je mogla uzet od mene?

Reno: Sad će nam sve izit na kraj. Hodi zajedno sa mnom, moj zete, i ne muči se nimalo. Sad ćeš vidjet kako mi prohodimo kad nam se tiče u ono što nas utišti.

Ilija: Evo ga baš dje iđe put nas.

Šena peta

Reno, Frano i Ilija

Reno: Gosparu, poznate li me?

Frano: Što mi se čini, gosparu, ne.

Reno: Ja se zovem Reno Andrićević.

Frano: Ja vam se veoma veselim.

Reno: Poznadu me sva gospoda i u moju mlados imō sam čas za bit s poklisarima na kapetanu od kufa kad god bi galije oli nizdoli išli oli se vraćali.

Frano: U dobar čas.

Reno: A moj otac Lambro Andrićević bio je jedanput poslan od Gospode u Carigrad sam s cijelijem haračom, kad je njeka sila turska bila.

Frano: Veselim vam se.

Reno: A imō sam jednoga moga pradjeda koji je sved bio konsuo imperaturov i zasve paka da su Španjuli osvojili Napulu, sa svijem tezijem i Španjuli konfermali su ga i dali mu oni isti konsolat koji mu je bio dat od imperatura.

Frano: Ja vam sve to mogu vjerovat.

Reno: Bilo mi je rečeno, gosparu, da vi ljubite i idete za jednijem mladijem čeljadetom koje je moja kći, i koja mene veoma utišti i ovemu čovjeku ovdí koga vidiš koji ima čas za bit moj zet.

Frano: Ko? ja?

Reno: E, ti, i jako mi je drago s tobom progovorit za izvadit od tebe istinu od svega ovega.

Frano: Što neće iznijet zli jezici! Ko vam je to rekō, gosparu?

Reno: Kogod ko cijenim da zna.

Frano: Ko god je ti koji je to rekō, slagō je. Ja imam poštenja i skladstva koliko mu drago drugi. Cijenite li me vi, gosparu, da sam ja čeljade za učinit jedno djelo tako nečasno? Ja ljubit jedno mlado i lijepo čeljade koje ima bit častjeno za bit kći gospara Rena Andrićevića? U ti konat ja vam se podniženo klanjam, ja sam vam dobra sluga. Ko god vam je to rekō zaisto nije imō nimalo svijesti u glavi.

Reno: Da, moj zete.

Ilija: Šta?

Frano: To je jedna birba i jedan barun.

Reno: Odgovaraj.

Ilija: A jer ti ne odgovaraš?

Frano: Da znam ko to može bit, prošō bih mu s ovezijem mačom na vaše oči prsi s jedne bande na drugu.

Reno: Uzdrži što si rekō.

Ilija: Uzdrži se i samo po sebi, i ovo je prava istina.

Frano: Je li vaš zet, gosparu, koji . . .

Reno: *Appunto*, on isti koji mi se tužio.

Frano: Zaisto može zahvalit veoma sreći koja ga je pomogla er je vaš zet, erbo da nije tega naučio bih ga ja kako će on takijeh stvari govorit od jednomu čeljadetu kako sam ja.

Šena šesta

Anica, Frano, Ilija, Franuša, Reno i Krila

Krila: U ti konat džiljozija je čudna stvar! Dovala sam ovdí moju kćer neka se vidi prid svijem svijetom istina u ovakomu poslu.

Anica (Anici): Jeste li vi, gospo, rekli vašemu mužu da vas ja ljubim?

Anica: Ja, gosparu? ma kako bih mu ja to rekla? Je li to više česa govorite? Ne, ne, žudim uistinu veoma vidjet vas dje me ljubite. Stavite se na to, molim vas, i počnite mi od temu govorit, er nećete gluhu bit govorili. To je jedna stvar koju vas svjetujem da učinite. Uzmite, za vidjet kako će vam proć, sve načine s kojijem se služe najbistriji ljubovnici: obidite malo istom tot poslat koga u mene, pisat mi da niko ne zna koju ljuvenu knjigu, nastojte uzaznat kad mi muža nije doma, oli kad ja izhodim nadvor iz kuće, za moć mi govorit o vašom ljubavi. Vi samo dođite a vidjet ćete kako ćete bit primjeni.

Frano: Ta, ta, gospo, polahše, ako vam je drago. Nije od potrebe da mi toliko prigovarate, ni da je tako rđavo uzimljete. Ko vam govori da ja mislim o vašom ljubavi?

Anica: Što ja znam o čemu mi se ovdí govori?

Frano: Neka govori ko što hoće; ma vi najbolje znate jesam li vam ja govorio od ljubavi onada kad sam vas susreo.

Anica: Imali ste mi govorit, vidjeli biste kako bih vas lijepo pričekala.

Frano: Zaisto od mene se ne imate ništa strašit; ja nijesam čeljade za do-
nijet nikakve smeće onijem lijepijem kojijeh susretam, i ja činim toliku cijenu
i od vas i od svakoga vašega, da mi ne može doć nigda ni na pamet za bit na
vas namuran.

Krila: A sada ti vidiš svekoliko.

Reno: Evo te sasvijem mirna, moj zete. Što na ovo odgovaraš?

Ilija: Odgovaram da su sve ovo lijepe pripovijesti i lakardije koje ne služe
već za ino neg ako će čoek priko njih spavat, da ja znavam dobro ono što zna-
vam, i da tolič, pokli valja govorit otvorenijeh usta, primila je jedno čeljade
koje joj je bilo poslano od njegove strane.

Anica: Ja primila jedno čeljade od njega?

Frano: Ja poslō jedno čeljade u nje?

Anica: Franuša!

Frano: Je li to istina?

Franuša: Ajmeh, crna Frane! je li se čulo igda veće laži do te?

Ilija: Muči tu, pogani. Znam i o tebi, jer si ti koja maloprije privede ono
rofijanče.

Franuša: Ko? ja?

Ilija: Ti, baš ti. Ne trebujе da mi se toliko pričinjaš, vrlo dobro ja pozna-
vam što leži u tebi.

Franuša: Ajmeh, kako je svijet dan-današnji pun zlobe! it sumnjit ovako o
meni koja sam ista pravednos!

Ilija: Muči tu, dobroto. Ko je vidi, bi li reko da ni musi zla ne misli; ma je
prošlo mnogo zemana da te ja vrlo poznavam, ter bi ti vraga na ledu podkovala.

Franuša: Gospo, je li ovo da? . . .

Ilija: Muči ti, veljuh ti, ti bi mogla zaplatit za sviјeh i sve se na tvoјijem le-
đami osušit. Bre ni ti ni tvoj babo nijesu pučani, andžak se već tebe ne bojim.

Anica: Ovo je jedna laž tako velika i koja me tiče do živoga, da je ćutim u
srcu na taki način, da ne imam jakosti ni za odgovorit. Ovo je stvar odveće
strašna bit potvorena od jednoga muža u doba kad mu ne činiš ništa što nije
dostojno za činit. Ajmeh! ako sam u čemugod kriva, kriva sam samo er s moje
strane saviše dobro prohodim s njime.

Frano: To i jes istina.

Anica: Sva je moja nesreća da ja činim savišnju cijenu od njega i da mi
hoće nebesa dopustit da sam te naravi za pritrpjet, kako mi se govori, ljubov-
nike da idu oko mene, ne bih ni napola žalila, niti bih se ovoliko tužila. Zbogom;
ja se idem uklonit, niti mogu podnijet da mi se ovako krivo čini.

Krila: Hodi, hodi, nijesi dostojan imat ženu ovako časnu kakva ti je bila
data od nas.

Franuša: Na vjeru bi meritō da mu učini da je istina džusto ono što on
govori; i kad bih ja bila namjesto nje, ne bih dugo stala za pogodit se u tom
trgovini. Džusto, gosparu, ti bi imō za pedepsu njegovu po svaki način činit lju-
bav s mojom gospođom. Nastojte sve što možete, kad vam ja govorim, to ćete
veoma dobro učinit; a evo vam mene ovdі za služit vas, pokle su rekli da sam
vas i doslek u temu služila neka ne budu u ničemu slagali.

Reno: Meritaš, moj zete, da ti se sve ovo govori; i tvoјi načini nabunili su
svakoga prema tebi.

Krila: Hod', hod', misli kako ćeš bolje prohodit s jednom ženom koja je
onako dobro rodjena, i otvori oči jedanput za ne činit unaprijeda ovakijeh ma-
karula.

Ilija: Crkam od ijeda gđi mi se dava krivo, kad imam vas razlog.

Frano: Gosparu, vi vidite kako sam bio laživo potvoren, vi ste čeljade koje znate što hoće rijet čas, zato vam pitam razlog od kriva koji mi je bio učinjen.

Reno: To je stvar pravedna, i tako se ima prohodit: Ončas, moj zete, smiri ovdı gospara.

Ilija: Kako smiri?

Reno: Tako, to si držan i to je u putu iza kako si ga krivo potvorio.

Ilija: Niti sam slagō, ni krivo ga potvorio, i ja vrlo promišljam šta imam reći i šta besjedim.

Reno: Ne služi ništa. Mogō si promislit što hoćeš, dosta je da je on rekō da nije tega učinio i da te s tezijem u svemu umirio. Ne možeš se tužit na nikoga kad ti se ko od šta poriče.

Ilija: Zdravo mi dobro; andžak još da ga ja ulovim na dušek u gdje kondiše s mojom ženom, imō bih se smirit i puštit ga slobodno, kad bi se porekō i kazō da to nije istina?

Reno: Ne okora razloga tvojijeh, nego ončas da si mu pitō proštenje onako kako te ja naučim.

Ilija: Ja da mu još pitam proštenje iza . . . ?

Reno: Ončas, govorim ti. Nije česa tu razmjerat ni strašit se da štogod saviše ne učiniš, pokli sam ja sad ovdı koji tobom vladam.

Ilija: Ne bih mogao . . .

Reno: Veće je ovo saviše, moj zete, ne podžiži me, erbo ću se sastat zajedno s njim suproc tebi; ončas pusti se vladat od mene.

Ilija: Aoh, bijedni Ilija!

Reno: Baretu u ruke, er je ovo gospar, a ti nijesi.

Ilija: Crkoh od ijeda.

Reno: Govori što ja govorim: »gosparu«.

Ilija: »Gosparu« . . .

Reno: »Pitam ti proštenje«. (*Videći da je Iliji trudno odgovarat*) A! a!

Ilija: »Pitam ti proštenje«.

Reno: »Od onega što sam zlo promislilo na tebe«.

Ilija: »Od onega što sam zlo promislilo na tebe«.

Reno: »Ne bivši imō časti za poznat vas«.

Ilija: »Ne bivši imō časti za poznat vas«.

Reno: »I molim vas da vjerujete«.

Ilija: »I molim vas da vjerujete«.

Reno: »Da sam vam ja dobra sluga«.

Ilija: Kako? ljudi! tot očete da se ja isti izustim za slugu jednomu koji oće da mi posadi roge na glavu?

Reno (Prijeteći): A!

Frano: Dosta, gosparu, pustite ga.

Reno: Ne, ne, hoću da dospije i da sve otide onako kako je razlog. (*Iliji*) »I da sam vam ja dobra sluga.«

Ilija: »I da sam vam ja dobra sluga.«

Frano: Gosparu, ja ostajem veoma držan vašemu gospostvu i cijeca vas za boravit ću se od svega što je bilo. (*Iliji*) Vami se, gosparu, klanjam i žō mi je ovo malo dizgusta što ste imali.

Reno: *Bacio le mani a Vossignoria*, i ovega l'jeta, kad zapovijete da se divertiškamo malo zajedno s kraguljcom u Konavlima.

Frano: To će bit moja čas za služit vas.

Reno: Evo, moj zete, skladna načina s kojijem se imamo služit u ovakijem prigodam. Imaš znati da si ti uljezō u jednu kuću na koju ćeš se moć sveđ naslonit u svakoj potrebi i koja neće nigda pritrpjet da ti se učini najmanje krivo.

Š e n a s e d m a

Ilija, *sam*

Ej, ne bio . . . Ma si ti hotio, ti si hotio, Ilija, ti si hotio: sve ti dobro stoji, još da je i gore, i eto ti te napravljena da ne imadeš šta ino tražit. Što si iskō, to i iznadje. Ali ništa, ovdje se drugo ne oće negli moć ukazat ocu i materi da ja istinu kažem ter da se oni varaju. Ej, ko zna da upade vuk u gvozdja i da ih privedem da je vidu baš kad bude kvočka na jajima: to ćemo se tad i obiće.

AT DRUGI

Š e n a p r v a

Franuša i Đuro

Franuša: Na vjeru sam ja od prve ugonenula; nijesam se nimalo privarila što sam promislila da si ti svom ovom menestrom privratio i komugod povidio ko je opet sve rečito našem gospodaru.

Đuro: Mogu ti se zaklet da nijesam nikomu ni pisnuo nego što sam rekō jednu ciglu riješcu ovako uz put jednomu čovjeku, i to za da ne bi komugod pripovidio da me vidio izit iz vaše kuće. Ma valja da ovd i čeljad od ovega paiza prem saviše govore i da ne mogu ništa primučat.

Franuša: Zaisto, gospodar Frano da je iskō po svemu gradu nije mogō iznac boljega u ovoj poklisarštini do tebe. Služio se s jednijem čoekom komu basta, svaki mu posō izlazi kō po loju.

Đuro: Pušti mene, vidjet ćeš kako ću se drugi put podnijet: otvorit ću ovolike oči da me ne bi ko privario.

Franuša: Dobro, dobro, vidjet ćemo.

Đuro: Veće nije potrebe da više tega govorimo. Ne boj se, vidjet ćeš me; nego počuj.

Franuša: Što hoćeš da slušam?

Đuro: Obrni se, jadna Franuša, put mene.

Franuša: Da evo sam se obrnula, što je novo?

Đuro: Franuša.

Franuša: Što je?

Đuro: Jadna, ne razumiješ me?

Franuša: Ja ne.

Đuro: Ka . . . ka . . . kašpita, ja te ljubim!

Franuša: Govoriš li to nazbilj?

Đuro: Govorim poranebore, govorim i mož' mi vjerovat kad ti se kunem.

Franuša: Š dobrom srećom.

Đuro: Kad god gledam na tebe, kad god mislim od tebi, da vidiš kako mi trepti i kuca srce da bi rekō da lupa u nj romazin od vrata.

Franuša: Veselim ti se.

Đuro: Koga vruga činiš za bit tako lijepa?

Franuša: Činim ono što činu i ostale žene.

Đuro: Počuj, bolje se jednom zacrljenit nego sveđ blijedjet. Ja ti ću je rijet: ako hoćeš bit moja žena, ja ću bit tvoj muž, i tako ćemo ja i ti ujedno bit muž i žena.

Franuša: Možebit da bi ti bio džiljoz kō i moj gospar.

Đuro: Ajbo.

Franuša: Ja ne mogu ćut ni vidjet one mužove koji sumnje više najmanje stvari; ja hoću jednoga koji se od ničesa ne pripada, jednoga koji se sasvijem uzda u moju čas i da ga ne smeta još da me vidi dje stojim među sto muškijeh glava.

Đuro: Da, ne brini se, ja ću bit džusto taki.

Franuša: Nije veće mahnitosti nego ne uzdat se u ženu i bez pristanka je crvotočit. S tezijem se ništa ne dobiva nego nam činu gore mislit o zlu, i veće puta mužovi s njihovijem grintanjem s nami učinu sami po sebi da su ono što im se dogodi da budu.

Đuro: Da dobro, ako je zato, ja ću te pustit da činiš sve što ti uztjebudeš.

Franuša: Evo ti što se hoće za ne bit privaren. Kad se jedan muž pušti i uzda sasvijem u nas, ne uzimljemo veće slobode negli nam je od potrebe, i džusto bude kako kad nam ko otvori tobolac i reče nam da uzmemo; ne budemo bezočne za uzet saviše i mirne smo od onega što je razložito. Ma oni koji saviše otežu, nastojimo kako ćemo ih bolje ogulit i ne štedimo ih u ničemu.

Đuro: Ne brini se, ja ću ti bit od onezijeh koji otvoraju njihov tobolac, i ti ne imaš drugo nego se oženit za mene.

Franuša: Da, da, vidjet ćemo.

Đuro: Da, nu hod' amo, Franuša.

Franuša: Što hoćeš?

Đuro: Kad ti govorim nu hod', nu hod'.

Franuša: E, e, polako; ja ne mogu vidjet onezijeh koji hoće ončas ćantrat oko nas.

Đuro: Da molim te ukaži mi samo jedno zrnce od tvoje ljubavi.

Franuša: Pušti me, govorim ti, ja ne imam gusta od pasal'jeričina.

Đuro: Franuša.

Franuša: A, a.

Đuro: Ah, saviše si oštra prema jadnijem ljudima. Znaj da nije skladno tako odmećat ćeljad od sebe. Kako se ne sramiš bit tako lijepa a ne htjet da te se može pomilovat? Ola!

Franuša: Dat ću ti zaušnicu, jes' me čuo?

Đuro: Ah, strašna ti si, divjaćna ti si, nemila ti si!

Franuša: Tebi se saviše dalo.

Đuro: Što bi ti bilo da me pustiš malo potintirikat s tobom?

Franuša: Valja da se pasaš i da stojiš o sebi.

Đuro: Ljubimo se na konat od ženidbe, pak će bit u tvojijem rukami; to ćeš se i naplatit kako ti ustjebudeš.

Franuša: Zbogom ti, zbogom.

Đuro: Franuša, molim te.

Franuša: Ne, ne, dosta si me ulovio. Zbogom. Reci gospodaru Franu da ću nastojat sve što uzmagu za pridot mu onu knjigu.

Đuro: Zbogom, l'jepoto nesmotrna!

Franuša: Ta je riječ jako ljuvena.

Đuro: Zbogom hridi, mrkijento, škarpjelu i sve što se može nać najtvrdje na svijetu.

Franuša: Idem pridot gospođi . . . Ma evo je dje ide s mužom; uklonimo se i pričekajmo dokle bude sama.

Šena druga

Ilija, Anica i Frano

Ilija: Ne, ne, nije me tako lasno privarit, i držim temeljito da je istina ono što mi je bilo rećeno. Imam bolje oći negli se tebi ćini, i sve tvoje maloprijašnje ćepljuskotine nijesu me nimalo zaslijepili.

Frano (navrh palka): Evo je ovdi; ma je muž s njom.

Ilija: Zasve da iskupi mnogo izvanština i lakardija za zabljujećit me, ali još izpriko njih vidjeh istinu od sve što mi kazaše i kao malo poštuješ svete zavezaje koji nas sastaviše. (*Ovdi Frano i Anica klanjaju se jedan drugomu*) Ostavi, veljuh ti, to tvoje pricucnivanje, ne ištem tijeć trica od klanjanja, niti ti od temu poštovanju razumijevam besjedit, i ne imadeš se stat ovdje podrugivat.

Anica: Ja se podrugivat? Po nijedan naćin.

Ilija: Znadem ja što je tebi u pameti, i poznavam . . . (*Opeta se Frano i Anica klanjaju*) Opeta? Veće dosta maskare! Nije da ne znadem i vićam da ti s tega tvoga plemstva držiš mene nego da sam vićlje. Zato neću ti ja reći od poštovanju koga imadeš nosit meni kô meni, već razumijem besjedit od onemu poštovanju koga si držana onezijem poštovanijem zavezajim kakvi su oni od svete ženidbe. (*Anica klima na Frana*) Nije od potrebe ovdje da uzdižeš ta ramena; nijesam ja mamit niti govorim mahnitosti.

Anica: Komu dohodi na pamet uzdzat ramena?

Ilija: Zahvale Bogu još nijesam oćoravio, već ti jednom za vazda govorim da je ženidba jedna veriga koja se imade ćastit i poštovat, i da ti tako prohodeći i živeći kaono i prohodiš i živeš, jako grdo i ružno ćinjavaš. (*Ovdi opet Anica klima glavom na Frana*) Zlo, tere zlo, i nije šta ovdje s ćesa imadeš klimat glavom i vrtjet se.

Anica: Ja? ne znam što mi s tezijem hoćeš rijet.

Ilija: Ako ne znađeš ti, znadem ja, ter kako znadem i još vrlo znadem da ti ne mariš vražije mrve za sve što znadem. Ali ćuj me, ako nijesam rodjen kaono i ti, ali sam od poštene trage, i zahvale momu Bogu kuća od Bićićā . . .

Frano (za Anicom bez da ga vidi Ilija): Da mogu za jedan ćas s vami bit.

Ilija: A, a?

Anica: Što je? ja ne govorim.

Ilija (ide oko Anice, a Frano ide na bandu klanjajući se do tli Iliji): Evo ga dje ide ćantrat oko tebe.

Anica: Dobro, da što sam ja u temu kriva? Što hoćeš da ti ja ućinim?

Ilija: Oću da ćinjavaš ono što je držana jedna žena koja ne mari ugodić nikomu inomu već svomu domaćinu. I neka sprda ko što hoće, znadem vrlo

dobro da svi ovi koji obziraju oko tuđijeh žena ne iđu već samo kad vide da one oće da se iđe: jesu bo njeke muzuvjerštine u ženama s kojijem ih pritežu i mataju kô muhe na mlijeko; nu opeta poštena žena imade u ruci za dat im testijer prije neg su i pristupili k njome i odagnat ih odmaha brez ikakve kavge, da se već nigda ne povrate.

Anica: Ja ih otjerat? za koji razlog? Meni niti je žô, niti je ikakva zla ako me cijenu da sam lijepa, nego to je jedna stvar koja mi je veoma draga.

Ilija: Tako je. Ma šta da imade činjavat jedan muž priko tjih lijepijeh zabava i igara među vami?

Anica: Ima činit ono što čini jedan skladan čovjek koji uživa kad vidi da svak čini cijenu od njegove žene.

Ilija: Sluge vi smo na to. Po momu hesapu ne nahodim fajde; sva je korisinijeh a šteta meni. Nije se tako nigda vladala kuća od Bičića, nije nam adet tako trgovat.

Anica: Bičići će se lijepo naučit, ako hoće. Zašto za mene, ja ti govorim neka da znaš da moja misô nije poništa ostavit ovi svijet i zakopat se svega moga života s jednijem mužom! Kako? tot erbo dođe na pamet jednomu čoeku za uzet nas, valja da ončas sve dospije za nas i da veće ostavimo svakoga? To je jedna tiranija od onezijeh gospara mužova prem velika; saviše su ludi ako cijenu da smo veće umrli svakoj drugoj veseloj zabavi i da samo živemo za njih. Ja se rugam svijem tijem rutinam, niti ću umrijet, ni zakopat se ovako mlada.

Ilija: Međer tako uzdržiš tvrdu vjeru koju mi dade pred svijem vilajetom?

Anica: Ja? Ja ti je nijesam nigda dala s dragijem srcem, ti si je silom htio od mene. Jesi li me pitô prije nego si se oženio hoću li te? Pitô si samoga oca i mater; i, ako ćemo govorit onako kako je uprav, za njih si se vjerio, i zato imat ćeš vas razlog za tužit se na njih od svakoga kriva koje ti bude učinjeno. Koli-ko paka za mene, koja ti nijesam rekla da me uzimlješ i koju si uzeo bez pitat moju misô, cijenim da nijesam poništa držana podložit se kô sužanj na ono što tebi dođe u pamet. Ja hoću uživat moju mladost, uzet svaku slobodu koju mi godišta dopuštivaju, vidjet malo svijeta i poznat svakoga skladna i galanta. Spravi se na sve ovo za tvoju pokoru i zahvali nebesima da nijesam podobna učinit još štogod gore.

Ilija: Ba! Lijepo do moje duše! tot je ti tako uzimlješ? Čuj me, ja sam tvoj muž, muž, što hoće reći muž, i velju ti da ja tega ne razumijem.

Anica: A ja sam tvoja žena, i ja ti govorim da tega razumijem.

Ilija: Dolazi mi jedna za sad joj odmaha napravit facu i učinit joj je ovo-liku, kako će se uklanjat na daleko svi ovi vijoglavi koji oko nje oblijetaju. Bje-žmo, zdravo ti, Ilija, ja vidam da se neću moć uzdržat; najbolje je da se uklonim odovle prije gorega belaja.

Š e n a t r e ć a

Franuša i Anica

Franuša: Jedva sam, gospo, prije čekala kad će otit za pridat vam ovu knjigu od strane onega čeljadeta što znate.

Anica: Neka vidim što piše. (*Lega u sebi*)

Franuša (zbande): Po onemu što se mogu domislit ne mrzi je nimalo što je pisô.

Anica: Ah, Franuša, ova knjiga kaže mi kolika je njegova skladnost; i valja rijet istinu, može govorit ko što hoće, da ovdje vlasteli toliko u riječi koliko u

djelu imadu njeku galantariju koja ne može nego te sasvijem zanijet. Što su ti naši najprvi pučani prid njima?

Franuša: Ja držim da, iza kako si ih počela poznavat, Ilije te ne delektaju nimalo.

Anica: Počeka' tu, er mu idem ončas odgovorit.

Franuša: Što mi se čini nije potrebe napomenivat joj da mu što lijepo i skladno piše. Ma evo...

Šena četvrta

Frano, Đuro i Franuša

Franuša: Znete li, gosparu, da ste vrlo čoecka izabrali! Nijeste li imali koga drugoga iznać?

Frano: Strašio sam se slat ikoga od moje čeljadi. Ma, draga Franuša, razlog je da ti što darujem zašto si me ovako lijepo poslužila. (*Stavlja ruku u špag*)

Franuša: Za karitāt, gosparu, nije potrebe od tega. Zaisto se ne trudite, ja vas služim er ste dostojni da se za vas i vele veće učini i er mi nekako osobito idete po srcu.

Frano: Ja ti sam zato toliko veće držan. (*Dava Franuši dinara*)

Đuro: Pokli ja imam bit tvoj muž, daj mi to neka stavim ujedno s onijem što ja imam; najbolje je da sve smiješamo zajedno.

Franuša: Ospremit ću ti ih kako i ono maloprije kad si me htio ljubiti.

Frano: Reci mi jesi li mi pridala onu knjigu tvojoj lijepoj gospođi?

Franuša: Jesam, i pošla ti je ončas odgovorit.

Frano: Ma je li, Franuša, koji način za moć bit zajedno s njome?

Franuša: Jes, hodi sa mnom, sad ću ti ja činit s njom govorit.

Frano: Hoće li ona to dobro razumjet, i da nije koga straha?

Franuša: Ne strašite se od ničesa, muža joj nije doma; a paka nije on za koga joj se vele haje. Dosta je njoj da je dobro prid ocom i materom, i, kad su se onako maloprije privarili, sve ostalo ne čini nam straha nimalo.

Frano: Ja se spuštavam u te.

Đuro: Kašpita! dobavit ću se jedne vrle žene! daj mi drugu koja ovoliko umije! Ima moždani za četvericu.

Šena peta

Ilija i Đuro

Ilija: Evo ti onega moga maloprijašnjega trgovca. Ej da mi hoće nebesa dopustit da ga se uzmože prignut da mi svjedoči prid materom i prid ocom ono što meni već neće da vjeruju!

Đuro: Ovd si, gosparu, koji ne umiješ da primučiš? Pukō bi na boku kad bi ti ostalo što za jezikom. Koliko ti sam bio priporučio da staviš katanac na jezik za ono što ti sam pripovidio, i bio mi si tvrdo obećo da nećeš pisnut, a paka? Vidim ja kakav si ti; ti si mrtav da se činu riječi i ne možeš pōstāt za jedan čas za primučat što ti se najveće priporuči.

Ilija: Zar ja?

Đuro: Ti, da ko drugi? otišō si ončas i pripovidio sve nje mužu i bio si uzrok da se učini tolika treska. O, o, drago mi je da sam te poznō da si duga jezika za veće ti nigda ništa ne pripovidjet.

Ilija: Počuj, jaranе.

Đuro: Da nijesi otišō čepljuskat, to bih ti i bio pripovidio što se sad čini; ma krepa', nećeš znat ništa.

Ilija: Kako? šta bi iznova?

Đuro: Ništa, ništa. To si dobio za ono maloprije; ne brini se, nećeš znat ništa, i idem ončas zbogom, tako ću te ja . . .

Ilija: Stan' za čas.

Đuro: Ajbo, tu ne ima ništa.

Ilija: Neću ino već jednu samu riječ.

Đuro: Neka paka, još da me isaju i na muke; ne oduši Đuro, naučio je jednom za sveč, a tebi para to tako lasno. Ne izvadi ništa.

Ilija: Bre, nije što se tebi mni.

Đuro: Kad bih ja bio lud, koliko da ja ne vidim na što ideš.

Ilija: Ovo je sve ino. Slušaj, alajsi³ versi.

Đuro: Tu nije ničesa. Ti bi htio, ja te poznam, da ti pripovijem kako je gospodar Frano darovō dinara Franuši i kako ga je ona odvela u gospođe. Ma ja nijesam tako lud, ajā, jadan; nađi koga drugoga, er sa mnom nećeš učinit ništa.

Ilija: Molim te.

Đuro: Ajā.

Ilija: Darovah ti . . .

Đuro: Tarara, tarara! Neka paka. (*Ide ća*)

Šena šesta

Ilija, sam

Ne more da mi islaiše s ovijem divjakom ono što bijah namijenio. Ali ono što mu nehoteći izađe iz usta jednako će mi doteć za posla što spravljam; i ako ovi vijoglav bude u mene u kući, to mi je zadosta za imat razlog prid ocom joj i materom, i činit im tegnut rukom bezočanstvo njiove kćeri. Već ovo mi je najteže da ne znadem kako ću za ne izpustit iz ruke ovo što dobavih da mi dojde do uši. Ako se ja uzmem te vratim i uljezem u kuću, uteče mi tić iz kajpice, i mogō bih vidjat mojijem očima nepoštenje koje mi se činjava, tu mi ne bi bilo fajde nijedne, jer mogō bih se ja najveće klet i preklinjat, sve bi bilo zaman; ne samo da mi se ne bi vjerovalo, već suviše natovarili bi mi jeftiru da sam zabudalio, ter da ludujem kaono da sam manit. Ako li se opeta na drugu stranu obrnem ter idem tražit tasta i punicu, a potom toga ne zaskočim u kući moga vijoglava, eto ti mene na istomu, jer upadoh kaono sam i tolič. Ali ću otić najprvo ja mojom glavom ufatit je li ovo ovako, i stat ću ter provirit kroz prosjek od vrata je li mi još unutra. (*Iza kako je provirio kroz vrata*) Tu veće nije šta ino, upazih ga, sreća mi pristupi za moć ubezočit moje dušmane i za podpuno me smirit. Evo mi dje ide baš na vrijeme divan⁴ od koga imadijah potrebu.

³ Valjda turski *alayis* 'divan'; ovdje ironički; u originalu samo: C'est autre chose. Écoute (str. 555).

⁴ Tj. 'suci'; u originalu: les juges (str. 557).

Š e n a s e d m a

Krila, Reno i Ilija

Ilija: Eman nasvrhu tolič mi ne htjeste vjerovat i osudiste vašoj kćeri sve kako je ona zaiskala. Ali sad držim u ruci za činit vam očito vidjet kako me lije-po napravja, i, zahvale Bogu, moje se nepoštenje tako vidi da već ne morete kud uteć.

Reno: Kako, moj zete, tot ti je još to po glavi?

Ilija: Po glavi, i nigda nije većma mi bilo do sada.

Krila: Ti nam opet dohodiš razbijat glavu?

Ilija: Dolazim, gospo, ali je gore meni probijaju.

Reno: Kako? možeš nam veće toliko dodijevat?

Ilija: Mogu, er mi je veće dosadilo da me cijenu ovako budalom.

Krila: Nećeš li se kadgod oslobodit od težijeh mahnitosti koje ti dohodu na pamet?

Ilija: Ne, gospo, ali bih se hotio i da znadeš kako kurtarisat od jedne žene koja me sramoti i čini nepoštena.

Reno: Po muku moju, naš zete, nauči se bolje govorit.

Krila: Kašpita! tot nećeš jedanput dospjet s težijem neskladnijem riječima!

Ilija: Trgovac koji gubi kažu da se ne more smijat.

Krila: Spomeni se da si se oženio za jednu koja je drugo nego si ti.

Ilija: Spominjem se i dosta spominjem, i spomenivat ću se dokle god sam živ da mi neće nigda s pameti proć.

Reno: Ako se spominivaš, misli kako ćeš govorit o njom s većijem ri-spetom.

Ilija: Andžak čemu ona ne misli kô će sa mnom poštenije živjeti? Kako? tot er je ona bolje rođena negli ja ima ružnije živjet od mene, i zato imade imat oblas i kurtarisat se za činit mi što god joj je drago bez da ja u svemu te-mu ne smijem i usta otvorit?

Reno: Da što ti je? i što je što možeš rijet Nijesi li vidio jutroske dje ti je činila tegnut rukom da ne pozna onega više koga mi si govorio?

Ilija: Jest; ma što ćeš reći ako ti ja činim sad odmah tegnut rukom da oni baš koga govori da ne poznavaju nahodi se zajedno s njome?

Krila: S njome?

Ilija: Baš s njome i u mojoj kući?

Reno: U tvojoj kući?

Ilija: E, e, u mojoj kući, baš što se zove moja kuća.

Krila: Ako je to istina, mi ćemo bit zaisto suproč njom.

Reno: Dakako, nami je draža čas od naše kuće nego išta drugo; i ako ti go-voriš istinu, nećemo je veće poznat za našu krv i pustit ćemo je u tvoje ruke, da činiš što god hoćeš od nje.

Ilija: Da, hod'te sa mnom ter pazite.

Reno: Otvori vrlo oči da se ne varaš.

Krila: Nemoj da bude paka kako i maloprije.

Ilija: Aoh, moje nevolje! viđaćete vi. Stan'te! jesam li slagō? Ištete li što drugo?

Šena osma

Anica, Frano, Franuša, Krila, Reno i Ilija

Anica: Zbogom. Strašim se da te ne bi ko susreo, a valja mi imat jaku pomnju.

Frano: Obećavaš li mi dake, gospo, da ću moć noćaske s vami govorit?

Anica: Činit ću sve što uzmogu za služit vas.

Ilija: Pristupimo lagahno odizada i radimo da nas ne ugledaju.

Franuša: Ah, gospo, izgubjeni smo: evo ti oca i matere zajedno s mužom.

Frano: Ah, nebesa!

Anica: Ne smetaj se ništa i pusti mene. — Kako? tot se i na tē umiješ iza onega što je maloprije bilo? i tako ti lijepo basta jedno zdvora kazat a unutra sve drugo ćutjet? Dohodu mi pripovidjet da me ti ljubiš i da spravljaš kako ćeš privesti i mene i moju čas. Izlazim na to izvan sebe i očitujem ti prid svijem svijetom moju misō. Vičeš u sve glase da to nije istina i davaš mi riječ da ne imaš nikakve misli za učinit mi najmanjega kriva; a paka sa svijem tezijem isti dan imaš bezočanstva dohodit u mene na posjed, govorit mi da me ljubiš i nastojat s tisuću izvanština za prignut me da pogodim tvojijem mahnitostima, koliko da sam ja žena za ockvrnut išta od vjere koju sam dala momu mužu i uklonit se od one izvrsnosti koju sam naučila od mojijeh roditelja. Da zna moj ćaće, on bi te naučio kako ćeš se na to stavljat. Ma jedna skladna žena ne ište da se činu riječi. (*Kaže Franuši da joj donese jedan štap*) Njemu neću ništa rijeti, nu ti hoću ukazat da, zasve er sam žena, imam hrabrenstva koliko mi je dosta za osvetit se samoj po sebi od kriva koga mi se čini. Djelo koje mi si učinio nije od vlastelina, zato kō s vlastelinom neću ni ja s tobom proć (*Uzmilje štap, i što bi bila Frana, bije Iliju koga su stavili posrijedi*).

Frano: Ajmeh, ajmeh! polako! (*Bježi ća*).

Anica (*Čini koliko da govori s Franom*): I ako ti je što krivo, umjet ću ti odgovorit.

Franuša: Nauči s kijem si se bio uhitio.

Anica: Ah, ćaće, tu si?

Reno: Jesam, moja kćerce, i vidim da i u srcu i u pameti kažeš se dostojni ostatak od kuće Andrićevića. Stani amo, pristupi, neka te zagrlim.

Krila: Neka te zagrlim i ja, moja kćerce (*Grli je*). Žalosna, plačem od veselja, spoznam po temu samo što si sad učinila da si moja kći.

Reno: Moj zete, ti se imaš obeselit i ova te zgoda ima napunit mira i pokoja. Imō si pravedan uzrok za uzet je kako si je uzō, ma se tvoje sumnje nahode razbijene s jednom koristim većom od ovega svijeta.

Krila: Uistinu, naš zete, ti imaš sad biti najmirmiji od sve što je ljudi.

Franuša: Zaisto, ovo je ko zna što je žena⁵, i ti si veoma čestit, er je imaš. Imō bi ljubit stupaje kud ona prohodi.

Ilija: Aoh, izdavničine!

Reno: Što ti je, moj zete? zašto malo ne zahvališ tvojoj ženi na ljubavi koju vidiš da ti kaže?

Anica: Ne, ne, moj ćaće, to nije ništa od potrebe. Za sve što me vidio učinit meni nije ništa držan, i sve što ja činim, činim za ljubav od mene iste. (*Uputiva se za otit*)

Reno: Dje ideš, moja kćerce?

⁵ U originalu: Voilà une femme, celle-là (str. 563).

Anica: Uklonit ću se, ćaće, za ne bit držana gledat dje mi zahvaljiva.

Franuša: Ima razlog bit ovako rasrčena prema njemu. Ona je jedna žena dostojna da joj se klanjate, a vi ne prohodite s njom kako biste imali.

Ilija: Šejtana od žene!

Reno: Ovo je malo izvan sebe s onega maloprijašnjega posla, ma će sve ovo proć kad je malo pomiluješ. Zbogom, moj zete, sad si veće miran i ne imaš što te može smetat. Pođite se pomirite zajedno, i nastoj je utažit moleći je da se zaboravi od tvojijeh sumnja i mahnitosti.

Krila: Ti imaš promislit da je ovo jedna kći koja je uzrasla među svijem krepostima i da nije nimalo naučna gledat da se činu od njom sumnje u konat od ikakva potištena djela. Zbogom, drago mi je da su veće dospjele tvoje smeće i ludosti, i da imaš bit pun veselja koga ti uzrokuje skladan način s kojijem se podnijela.

Ilija: Ne progovaram. A šta mi služi govorit, kad mogō bih se i nadut, ne bih imō nikakve fajde. Ljudi, vidje li ko nesreće prema mojom? Ja se isti snebivam s jedne strane mojoj tuži i nevolji, z druge opeta kako kurva vrlo izvrće i šara poslom ter navede da ona imava sveđ pravo a ja sveđ krivo. More li ovo islaisat ovako, ter da ona imade sveđ ostajat na vrhu sa mnom? I je li za vjerovat da će ovako laži odolijevat a istina bit pokrivena, pak se okrenut sve prema meni, i bivat mi od štete ono što bi mi imalo bivat od fajde i da ne mogu nigda doć vrha ovom bezočnici? Ah, nebesa, pomos'te me i dopustite mi da mogu činit vidjet svemu vilajetu ko me osramoti.

AT TREĆI

Šena prva

Frano i Đuro

Frano: Veće je prošlo nekoliko noći, strah me da nije prem docna. Taka je tmina da ne umijem ni hodit.

Đuro: Gosparu?

Frano: Ide li se ovuda?

Đuro: Držim da ide. Kašpita, lude noći, uzet se i ovako izmrčit, pak se ne vidi ni tamo ni amo.

Frano: Zlo je učinila; ma ako nam smeta da ne vidimo, ne dā opeta ni da nas družu vidu.

Đuro: To imaš razlog da nije ni toliko zlo učinila. Htio bih, gosparu, znat, ti koji si pametan, zašto obnoć nije dan?

Frano: Znaš da to nije tako lasno, tu se hoće jaka pamet. Ti hoćeš sve znat, Đuro.

Đuro: O, o, da sam učio, bio bih dopro nekijeh stvari koje nije niko dopro ni manje na nje promislilo.

Frano: Ja vjerujem; pozna ti se i po faci da si duboke i sōtile pameti.

Đuro: To je istina. Poćuj. Umijem iztomačivat latino kō juhe, zasve da nijesam nigda tega učio; onomadne ugledam na jednijem vratima upisano *Monasterium* i ugonenuo sam ončas da ono hoće rijet manastijer.

Frano: Ta je za začudit se! Tot umiješ i legat, Đuro?

Đuro: Štampu umijem koliko jedan po jedan, ma oni vražji rukopis nije sam mogō nigda naučit.

Frano: Evo nas prima kući. Ovo je senjō koji mi je dala Franuša da se vladam za poznat je.

Đuro: Zdravlja mi ono je vrlo djevojka, valja zlata, i ja ti sam mrtav za njom.

Frano: Zato sam te i doveo sa mnom da se porazgovoriš zajedno s njome.

Đuro: Gosparu, ja ti za ...

Frano: Zitto! čujem, da se nješto polako otvora.

Š e n a d r u g a

Anica, Franuša, Frano i Đuro

Anica: Franuša!

Franuša: Što je?

Anica: Ostavi vrata pritvorena.

Franuša: Učinjeno je sve kako ide.

Frano: Ovo su one. Ct!

Anica: Ct!

Đuro: Ct!

Franuša: Ct!

Frano (Franuši): Gospo.

Anica (Đuru): Što velite?

Đuro (Anici): Franuša.

Franuša: Što je?

Frano (susretivajući Franušu): A, gospo, koje je moje veselje!

Đuro (susretivajući Anicu): Franuša, moja jadna Franuša!

Franuša (Franu): Polako, gosparu.

Anica (Đuru): Ne preši, Đuro.

Frano: Ti si, Franuša?

Franuša: Jesam ja.

Đuro: Vi ste, gospo?

Anica: Jesam ja.

Franuša: Ti si uzō jednu za drugu.

Đuro (Anici): Na vjeru obnoć se ne vidi ništa.

Anica: Jesi li ti, Frano?

Frano: Jesam, gospo.

Anica: Moj ti je muž zahropō kako toka, i uzela sam ovo vrijeme za noć bit s tobom.

Frano: Naćemo koje mjesto dje ćemo se uklonit odovle.

Franuša: Nije ti zla došla na pamet. (*Idu u jednu ulicu*)

Đuro: Franuša, dje si?

Šena treća

Ilija i Đuro

Ilija: Dočuo sam ponajlahše ženu dje mi hmili i vuče se niz skalu te navr-goh odmaha ćurak za izlizat za njom. Dje se može bit stanila? Da nije odpješila ponajlahše na jabanu.

Đuro (Uzimplje Iliju za Franušu): Dje si, brate Franuša? A, a, evo mi te. Zdravlja mi, znaš da je lijepo privaren oni tvoj gospar, znaš da ova nije ništa gora od onezijek maloprijašnjih bata što su mi pripovidjeli. Rekla je gospođa Anica da sada hropi kô prasac, a ne zna siromah čoek da gospar Frano i ona, džusto sad kad spi, sastali su se zajedno i tintirikaju.⁶ Htio bih samo znat što mu se sni sada, er držim da mu se snijeva štogod za puknut od smijeha. Ja ne razumijem zašto je toliko džiljov i zašto je začelio da hoće da je samo njegov. Znaš da se ne može trpjjet, i gospar mu Frano čini veće časti neg bi imō, er ne ima komu. Ti mučiš, Franuša. Hod'mo i mi, hod'mo za njima. Daj mi tvoju mekahnu ručicu da ti je mogu izljubit. Ah, kako je mekahna! čini mi se koliko da sisam med. (*Đuro ljubeći ruku Iliji, Ilija ga zamlativa po faci*) Polako, kašpita, malahne ručice ma prucave.

Ilija: Ko je ovo?

Đuro: Niko. (*Bježi*)

Ilija: Uteče i ostavi mi da znadem sve što činjava ona moja kučka bez vje-re i bez stida. Hod'mo odmaha da joj pošaljemo po oca i po mater, nek mi ovo bude za rastavit se s njome. O Vuko, Vuko!

Šena četvrta

Vuko na funjestri i Ilija

Vuko: Gosparu.

Ilija: Odmaha dolje.

Vuko (skačući niz funjestru): Evo me, ne mogoh prije.

Ilija: Jes' tu?

Vuko: Jesam, gosparu. (*Ukoliko Ilija ide za govorit s Vukom, Vuko prohodi na drugu stranu*)

Ilija: Lagahno, besjedi sve što lahše moreš. Slušaj, da si otišō odmaha k momu tASTU i k mojom punici, ter im kaži da ih molim što god se jače more da odmaha trču ovdje k meni u kuću. Jes' upantio? čuješ li? Vuko, Vuko.

Vuko (s druge bande): Gosparu.

Ilija: Kud se smače?

Vuko: Evo me ovdj.

Ilija (Ukoliko ište jedan drugoga, jedan odhodi na jednu stranu a drugi na drugu): Vrat slomila i ovaka budala koja ne umije da priđe k meni već se sve odmiče! Velju ti da ideš uput za nać moga tasta i moju punicu, i da im rečeš da ih zaklinjem hljebom i solim da se ovijem časom stanu ovdje. Hitaš li me dobro? Vuko, Vuko.

Vuko (s druge strane): Gosparu.

⁶ U rukopisu B nema toga glagola koji je prevodilac dodao; u originalu samo: Monsieur le vicomte et elle sont ensemble pendant qu'il dort (str. 571).

Ilija: Ova mi će se budala činit rasrdit. (*Ovdi se susretivaju obodvojica i padaju*) A, nikoviću jedan, ništo i od ništa ništo, slomi me. Dje si? stan' bliže, er te oću bit. Dasi uteče?

Vuko: Da što si drugo cijenio?

Ilija: Oć' li stat amo?

Vuko: Do moje vjere ne idoh tamo.

Ilija: Stan', velju ti.

Vuko: Zdravo mi neću, ti me hoćeš bit.

Ilija: De, prosta ti, neću ti ništa.

Vuko: Je li vjera?

Ilija: Jest, pristupi bliže. Vrla te je sreća, er imadem potrebu od tebe. Naoputi noge kako znadeš i teci k mojom punici i k momu tastu, i moli ih da sve što prije mogu idu ovde, ter im kaži da je ovo za jedan posō kakav veći ne more bivati; i ako bi ti što nastali govorit i lijenit se jer je ovo doba, ne zaboravi činjavat što znadeš oko njih i umjej im dobro prikazat da je potreba da dojdu, kakvi god se nahodu. Jes' li sad razumio?

Vuko: Jesam, gosparu, upantio sam sve.

Ilija: Teci brzo i da se sad udilje opet najdeš ovdje. A ja idem uljes' u kuću za izčekat dok . . . Ali čini mi se da čujem stupaje nječije. Dje bi bila ovo moja žena? Imajmo pomnju i poslušajmo, a baš se ne vidi, to će me pomoć.

Š e n a p e t a

Frano, Anica, Ilija, Franuša i Đuro

Anica: Zbogom. Veće je vrijeme za otit.

Frano: Zašto ovako brzo?

Anica: Dosta smo zajedno govorili.

Frano: A, gospo, a mogu li ja zadosta s vami govorit i iznać u ovako malo vremena sve one riječi od kojijeh imam potrebu? Htjeli bi mi se cijeli dni za moć vam dobro prikazat sve ono što ćutim, niti sam vam manje rekō najmanjega dijela od onega što vam imam rijet.

Anica: Drugi ćemo put u dilje govorit.

Frano: Koje su smrtno rane za mene kad mi govoriš da imaš it i u kojijem me mukam sada ostavljaš!

Anica: Iznaćemo do brzo način za opeta se vidjet.

Frano: Tako je. Ali promišljam da ostavljajući mene ideš iznać jednoga muža. To je jedna misō koja me sasvijem posijeca; i oblas koju imadu mužovi stvari su nemile za jednoga ljubovnika koji nazbilj ljubi.

Anica: Tot si toliko slab da te to smeta? Cijeniš li ti da se može igda ljubiti mužove od njeke vrste, kakvi su njeke ter njeke? Uzimlje ih se er se ne može od manje, i er budemo podložene ocima i materam koji ne gledaju drugo nego koris; ma umijemo s tezijem mužovima prohodit onako kako se ima: rugamo se njima i cijenimo ih onoliko koliko su dostojni.

Ilija: Evo ti našijeh kućaka.

Frano: Valja rijet istinu, oni koji ti je bio dāt, nije bio dostojan od časti koju je primio, i družba koja je bila učinjena od jednoga čeljadeta kako ste vi s jednijem čovjekom kakav je on, stvar je strahovita.

Ilija (zbande): Bijednijeh mužova! Evo kō vas se časti!

Frano: Vi ste uistinu bili dostojne od ča bolje sreće i zaisto vas nebesa ni-
jesu bili odredili za bit žena jednoga komu je otac držo do juče motiku u ruci.

Ilija: E, da je mogla bit tvoja, inako bi govorio. Uljez' mo unutra; veće je
dosta. (*Ulazi i zatvora kuću*)

Franuša: Ako imaš još što rijet suproč mužu, izreci i dospjej je, er je veće
docna.

Frano: Ah, Franuša, prem si nemila!

Anica: Ima razlog. Razlučimo se veće.

Frano: Od potrebe je dake da na to dođem, pokli vi tako hoćete. Ali vas ovo
ovoliko zaklinjem da me požalite u ovo tužno vrijeme što ću bit bez vas.

Anica: Zbogom.

Duro: Da dje si ti, Franuša, za da ti mogu dat dobar večer?

Franuša: Ništa, ništa, ja ti ga primam i odtoleka; dobar večer i tebi.

Šesta šena

Anica, Franuša i Ilija

Anica: Uljezimo polako, da nas se ne čuje; nemojmo činit treske.

Franuša: Bonte su, gospo, vrata zaskačana.

Anica: Imam ja skačatur u mene.

Franuša: Da oskačajte ponajlahše.

Anica: Zatvoreno je iznutra. Ja ne znam što ćemo sad učinit.

Franuša: Zazovi djetića koji spi tu u saloči navrh skale.

Anica: Vuko, Vuko, o Vuko!

Ilija (izlazući na funjestru): Vuko, o Vuko! je l'te? Ufatih te jednom, moja
gospoje ženo, tako ti se ti izvlačiš u doba kad ja spavam. Milo mi je to znavat
i vidjet te na jabani u ovo doba.

Anica: Tešto, molim te, koje je veliko zlo što sam izišla uzet malo hlada?

Ilija: Nije, već dobro. Stara se trava pogubila a mlada je porasla, to si i
izašla na jajer, sad bo je sahat od lada. Zdravo mi, moja potezaničino, bolje bi
rekla da rečeš da tražiš u ovo doba kô ćeš se bolje stoplit, već za lad ti malo
mariš. O, o, dočuh sve vaše besjede i nekakve lijepe popijevkinje koje spjevaste
u moju pohvalu. Ali znadeš što mi je milo i čemu se radujem da ću se do brzo
od svega osvetit? Sad će ti doć otac i mati, i koji će poznat koliko su pravedne
moje tužbe i jadi, i kako naopako i pustopašice živeš. Poslah ih molit da dojdu
ovdje; već ne mogu dugo stat.

Anica: Ah, nebesa!

Franuša: Gospo.

Ilija: Ovake se ne nadaste, ova vas udari iz vedra neba. Sad ja imadem
uzrok za uživat i s čijem ću ti skućit glavu; ali je bješe visoko i uzpela; sad će
se oborit sve tvoje građe i pleteri. Doslek si se maskarila i vodila svakoga za
nos, zalijepila bi, mogla bi učinit što mu drago; sve što bih ja kazō i govorio
prema tebi, meni se ne bi vjerovalo ništa da nije prosto, sve bi ti to zamazala i
prid ocom i prid materom, kojijeh bi zabavila kako god bi htjela; mogō bih ja
ćinit što god sam hotio, sve zaman, ti bi sveđ iznašla način za doć mi vrha i
imat razlog prema meni i prema razlogu. Ma ovega puta, zahvale nebu, izaće sve
na kraj, vidjet će se pravica od svega, i tvoje bezočanstvo, ufam u Boga, otit će
ovega puta priko vrata.

Anica: Ah, molim te, čini mi otvorit.

Ilija: Tu ne imade ništa. Potrebno je da pričekaš dok dojdū oni po kojijeh se poslalo, er oću da te najdu u ovo doba tude na sokaku. Pričekaj još jednijem časom, bre ne hiti, već ti utoliko dok dojdū, stan' ako ti se mili, ter misli za iznać s tvojom pametim kô ćeš je provestit za izać iz ove zapute sadašnje. Izmisli kakogod za zamastit ovu tvoju šetnju i iznajdi koje lijepo ždrijelo kroz koje ćeš izmahat, pak kad budeš na jabani još i družijeh zagradić, a ti sama ostat, kaono ulje na vrhu. Tebi se ne oće mnogo za svega tega, ako ništa kaži da te je koja jaranica zvala na rodjenje, ter da nijesi mogla od manje.

Anica: Ne, ne, moja misō nije za ništa ti sakrit. Ja se ne pretendžam nimalo branit, i pokli ti znaš, ja ću ti sve kako je pripovidjet.

Ilija: To hoće reći da već poznavaš da nije kud ni kamo; nahodiš se dje ti su zatvorena sva vrata i da u ovemu poslu ne imadeš šta izmislit što te ne bih bez ikakva truda ukazō da lažeš posred usta.

Anica: Tako je, spovijedam da sam kriva i da imaš vas uzrok za tužit se. Ma molim te učini mi ovu milos, nemoj me pustit rasrdžbi moga oca i matere, nego brzo čini mi otvorit.

Ilija: Ljubim ti poštene šake.

Anica: Da, moj dragi Ile, zaklinjem te.

Ilija: Moj dragi Ile! ja sam ti sada »dragi Ile«, jer upade vuk u gvoždja. Milo mi je znat, prije ti ne pade na um tako me milovat.

Anica: Počuj, obećavam ti ne dat unaprijeda nijednoga uzroka za tužit se i da me ćeš . . .

Ilija: Sve mi to ne masti kupusa vragut zalogaj. Ne izgubih ovake lijepe prigode i mnogo mi hoće reći da jednom izidu na jabanu i vidu se sve gubine što si doslek činjavala.

Anica: Molim te, dopusti mi da ti rečem, počuj me za jedan čas.

Ilija: De, kaži što je.

Anica: Istina je da sam sakrivila, opeta ti spovijedam, i tvoja je rasrdžba jako pravedna, bivši uzela ovo doba kad si ti spō za nać se s onijem s kojim ti govoriš. Ma nasvrhu to su njeke stvari koje ti imaš prostić mojim godištima i odbit na plahos jednoga mlada ćeljadeta koje joštera nije ništa vidjelo i stoprva je na svijet izišlo. Ovo su njeke slobode u kojijem se nije ni promislilo o zlu, i u kojijem zaisto u sebi ne imadu nikakve . . .

Ilija: To ti tako kažeš, ali se hoće bit pridobar za tako vjerovat.

Anica: Ne cijeni da se ja s ovezijem hoću kazat što manje kriva prema tebi, molim te samo da se zaboraviš od jedne uvrjede za koju ti pitam proštenje iz svega srca, i zaštedjet mi ovu boles i ovu žalost koju bi mi mogli donijet u ovoj prigodi prikori moga oca i moje matere. Ako mi dopustiš blagodarno ovu milos koju ti pitam, dobrota koju ćeš mi ukazat učinit će me svu tvoju, tegnut će sasvijem moje srce i porodit će u meni sve što ni oblas mojijeh roditelja, ni zavezaj od ženidbe nijesu mogli učinit. U jednu rijeć, ona će bit uzrok da ja zaboravim vas prijašnji život i da ne mislim nego o samomu tebi. Obećavam ti i davam ti moju vjeru da ćeš me vidjet unaprijed bolju ženu od svijeta, da ću te ljubiti i toliko ljubiti da ćeš bit podpuno miran od mene.

Ilija: A, a, kućko! kako si se lijepo umikulila za moć bolje koga prifatit.

Anica: Učini mi ovu milos, molim te!

Ilija: Tu ne ima ništa, već sam ogluhō.

Anica: Ukaži se blagodaran.

Ilija: Jok, neću.

Anica: Molim te!

Ilija: Ne učini ništa.

Anica: Zaklinjem te sa svijem srcem.

Ilija: Jok, jok, oču da se poznade kakva si, i da se zasramiš i zastidiš prid koga god pristupiš.

Anica: Da dobro, samo ako me pritisneš prid mir i učiniš da ne znam što ću veće od mene, znaj da jedna žena u takomu biću stavlja se na sve i da ću učiniti štogod od česa ćeš se kajati i ti isti.

Ilija: Nuder, što ćeš ovo lijepo učiniti?

Anica: Moje ćeš srce dovesti na sve što se najgore može, i imam se s ovom britvicom ubiti sad na ovemu mjestu.

Ilija: Tot ne imade drugo već to? aferin, da ti je prosto, u dobar čas.

Anica: Nije ni tako u dobar čas za tebe, kako se tebi čini. Zna se svudara kako je sved' imamo među nami, da si se bez pristanka tužio na mene. Kad me sutra nađu ovd' mrtvu, neće bit čeljadeta koji neće sumnjat da me nijesi ti ubio i moji rodjaci nijesu čeljad za tako snom puštit moju smrt. Učinit će suproć tebi koju mu drago osvetu, oli po putu od pravde, oli po njihovom rasrdžbi. Ovo je način koji ću iznać za osvetiti se, a nijesam prva koja je umjela obrat ovaku osvetu; našlo se i prije žena koje su digle same sebi život za pogubit onezijeh koji su imali srce toliko nemilo za dovelik ih dovesti.

Ilija: Klanjam ti se. Nije se dan-današnji tako lasno ubijati. Proš'o je ti zeman, to je bilo u njeki stari zeman.

Anica: Ovo je jedna stvar koju zaisto možeš vjerovat; i ako mi ne pogodiš što ištem u tebe ter mi ne otvoriš, kunem ti se da sad u ovi čas činit ću ti vidjet na što može doć odluka jednoga čeljadeta koje je dovedeno da ne zna veće što će od sebe.

Ilija: Sprda' koliko god ti drago, ne poplaši.

Anica: Da dobro, pokli je tako, evo lko će nas smirit i obodvojicu i ukazat ti ali se rugam ali nazbilj govorim. Na, veće je stvar učinjena. (*Anica čini koliko da se ubija*) Nebesa, dopustite da moja smrt bude osvećena onako kako ja žudim i da oni koji je bio uzrok od nje primi pedepsu kakvu dostoji nemilos s kojom je sa mnom proš'o!

Ilija: Pazi šejtana od žene! Dje bi se ona bila ubila baš za vragolstvo za činit me objesit! Poću prifatit paradžik utarka za vidjet što je od sebe učinila.

Anica: Ps! muć'. Stanimo obodvojica blizu vrata, neka netom on izide mi možemo uljestit unutra.

Ilija (Otvorajući vrata): More li vragolstvo jedne žene dovre dosegnut? (*Ovdi Anica i Franuša ulazu u kuću i ončas zatvoraju za sobom vrata a Ilija ište je li ko*) Ne bi nikoga. Ja sam se ovemu i nad'o; omakla je potezaničina, kad je upazila da joj nije fajde sa mnom ni na zle ni na dobre. Toliko bolje za mene, a za njezin pos'o gore; kad joj dojde otac i mati, lijepo će vidjet njezinu krivinu. (*Dohodi da uljeze u kuću*) A, a, kako ovo bi? zatvoriše se vrata? Čujte, da ste odmah otvorili!

Š e n a s e d m a

Anica s Franušom na funjestri i Ilija

Anica: Kako, gosparu, ti si? Odkle, obješenjače, u ovo doba? ovo je ura za dohodit doma kad će veća zora? tot ovaki život ima činit jedan skladan muž?

Franuša: Lijepo zaisto skitat se svu noć pijan pò placi i ostavljat ovako samu jednu mladu ženu.

Ilija: Kako? vi ste...

Anica: Hodi, hodi, pijanče, veće je meni dosta tvojijeh, idem se ončas tužit ćaći i majci...

Šena osma

Reno i Krila u haljini od večera, Vuko s fenerom, Anica, Franuša i Ilija

Anica: Hod'te, molim vas, i učinite mi pravdu od jednoga kriva većega od svijeta koga mi čini jedan muž komu vino i džiljozija tako su krenuli pametim da ne zna ni što čini ni što govori, i poslō vas je on isti zvat za bit sam sebi svjedok od jedne mahnitosti tako strahovite i kakve se joštera nije ni čulo ni vidjelo. Evo ga kako vidite dje se u ovo doba vraća doma nakon kako se činio čekat svu noć; ma ako ćete ga slušat što on govori, rijet će vam da ima velike tužbe prema meni. Govori da kad je spō da sam ja potajno izišla nadvor za skitat se po noći i tisuću ovakijeh pripovijesti koje su mu se u pijanstvu snjeli.

Ilija: Pazi ko ovake potezaničine!

Franuša: Tako je, gosparu, htio je nas istijeh zabezočit da je on bio u kući a da smo mi bili nadvoru; i ovo mu se zabilo u pamet da nije načina izvadit mu.

Reno: Kako? što je ovo? što ovo hoće rijet?

Krila: Gleda' ko tovara bez džudicija, poslat nas budit u ono doba.

Ilija: Nigda...

Anica: Ne, ne, moj ćaće, ja ne mogu veće podnijet jednoga ovakoga muža. Ja sam trpjela dokle sam mogla trpjet, i iza svega tega dohodi mi govorit tisuću neskladnijeh riječi.

Reno: *Al coşpetto de Bacco*, veće si nazbilj sasvijem neskladan, ne imaš ni časti ni poštenja.

Anica: Je li pravedno vidjet jednu mladu ženu da se ovako s njom prohodi? ovo zaisto ište osvetu prid svijem svijetom.

Ilija: More li se?...

Krila: Muči tu, imō bi se zakopat pod zemlju od srama.

Ilija: Bre, dajte mi da rečem i ja dvije riječi.

Anica: Pustite ga, molim vas, er ćete vidjet kojijeh će vam lijepijeh ludosti ispriповijedat.

Ilija: Pogiboh.

Franuša: Toliko ije ispio, gospo, da nećete moć podnijet da blizu vas stoji; vapa je od vina i gori do nas došla.

Ilija: Gosparu taste, kumim vas...

Reno: Ukloni se odtole. Smrdiš vinom koliko da si ga sad lokō.

Ilija: Gospo, molim vas...

Krila: Nemoj mi pristupit blizu mene; ajmeh, zadušio bi me hakom, vas smrdiš vinom, pu!

Ilija: Pritrpite da vam...

Reno: Ukloni se, rekō ti sam. Veće ga se ne može.

Ilija: Dopustite mi, molim vas, neka mi...

Reno: Sad ćeš mi činiti orijeva izbljuvat. Govori iz daleka, ako hoćeš govorit.

Ilija: Da, evo me, sve što hoćete kazat ću iz daleka. Kunem vam se da bi od mene bilo ne znam česa, crkō kaono pseto, ako se ja i krenuh iz kuće, već ja netom sam blagovō što sam imō, uput sam se zafistō u postelju i uzō spavat, a ona je, potom sam ja zaklopio oči, izmahala nadvor.

Anica: A, a! jesam li vam ja rekla?

Franuša: Samo promislite vi, može li ovo bit ovako.

Reno: Veće je ova velika! ti se prem rugaš s čeljadima. Sidi doli, moja kóerce, i stani ovamo.

Ilija: Opet vam se kunem, da bih na vješalima okipio, da sam ja bio u kući, i da...

Krila: Da si umukō, er se tvoje mahnitosti ne mogu trpjet.

Ilija: Prosio se sad na ovemu mjestu ako...

Reno: Ne razbija' nam veće glavu i spravi se kako ćeš ovdī ženi pitat proštenje.

Ilija: Ja! ljudi! imat proštenje pitat? je li pravde?

Reno: E, e! proštenje i ončas.

Ilija: Kako? ja...

Reno: *Cušpetto de Bacco*, ako mi progovoriš drugu, ukazat ću ti ja kako se imaš s nami rugat.

Ilija: Ah, Ilija, bolan Ilija!

Reno: Ončas, moja kóerce, hodi neka ti Ilija pita proštenje.

Anica (iza kako je sišla): Ja prostit mu sve što mi je rekō? Ne, po nijedan način, moj ćaće, nego te molim razluči me od jednoga s kojijem ja ne bih nikako umjela živjet.

Franuša: Ili joj iznađite način kako se može s njim odoljet.

Reno: Ne razlučiva se tako lasno bez velike, i ti se imaš ukazat pametna za nj i pritrpjet ga još za ovega puta.

Anica: Kako? pritrpjet ovake neskladnosti? Ne, moj ćaće, to je jedna stvar na koju se ne mogu poništa prignut.

Reno: To valja da učiniš, moja ćerce, ja bo ti tako zapovijedam.

Anica: To je što mi zatvora usta. Ti si gospodar činit od mene što je tebi drago.

Franuša: Koja je ovo dobra ćud!

Anica: Trudno je moć zaboravit ovake uvrjede; ma zasve da mi je trudno, ja imam dobrovoljno obslužit sve što mi vi zapovijedate.

Franuša (zbande): Jadne živine!

Reno (Iliji): Stan' amo.

Anica: Sve što mi činite činit sve će bit zaludu, i vidjet ćete da ćemo bit prije sjutra opet na početku.

Reno (Anici): Mi ćemo sve ušestat. *(Iliji)* Ončas klekni tu.

Ilija: Klekni?

Reno: E, e, klekni, i ončas.

Ilija (Kleknjiva s svijećom u ruci): Aoh, tuge! šta imadem govorit?

Reno: »Gospo, molim te prosti mi.«

Ilija: »Gospo, molim te prosti mi.«

Reno: »Mahnitos koju sam učinio.«

Ilija: »Mahnitos koju sam učinio« ... *(zbande)* što se oženih za tebe.

Reno: »I obećavam ti da ću unaprijed bolje živjet.«

Ilija: »I obećavam ti da ću unaprijed bolje živjet.«

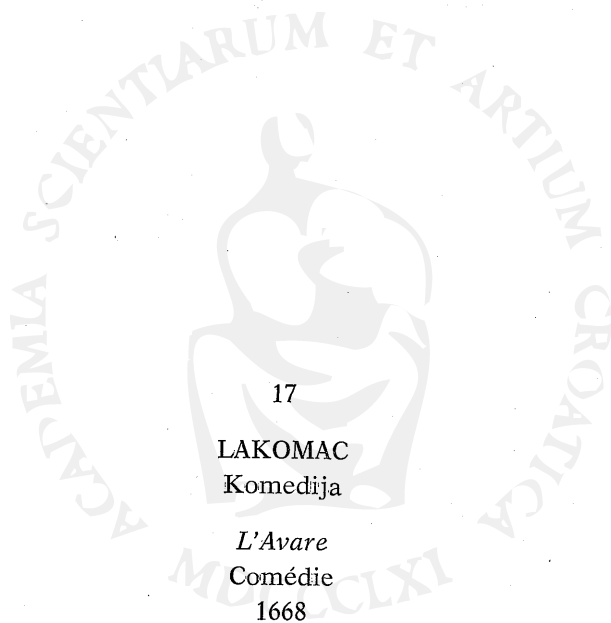
Reno: Digni se i stavi pamet u glavu, i znaj da ti je ova najposlednja koju ćemo ti pritrpjet.

Krila: Po Blaženicu, ako se drugi put povратиš, naučit ćemo te s kojijem respektom imaš prohodit s tvojom ženom i s onijem od koga ona izlazi.

Reno: Veće je počela zora. Zbogom. Uljezi u kuću i misli vrlo za steć pamet unaprijeda. A mi, moja Krile, hod'mo opet u odar.

Ilija: Sad je se ja odmaha kurtalisah; tu nije već inoga lijeka nego, ko se je sastō kō i ja s jednom ovakom vražijom ženskom glavom, najbolje je otić i uzet jednu golemu stijenu pak napraviti jednu zračicu, i to sve objesiti o vrat pak se baciti u more. I da ti se ne more dogoditi da po kojoj zloj sreći izađeš na vrh, najbolja je uput se metnut glavom nizdoli. Zdravo mi Ilija bio, ovako ću se sad ja nje kurtalisat.

Svrha.

17

LAKOMAC
Komedija

L'Avare
Comédie
1668

LAKOMAZ
COMEDIA

Att Parvi
Scena Parva
Giono, i Aniza
Giono

Kako liepa Aniza! slovoĝnasi sa kakosi imalla
dobrotu potvardisime svoju viernos? i vidimse sme-
renu, kao ja imam vas usrok, sa veselitse? rezri-
me, draga, da ne secalise, setosime uccinalla ovako
cestira i dafse na kajese od one vjerri, na kojuse
prighnuda moja ghybat?

Aniza

Ne, Giono, ne mojsese pokazat od sveseto cinim sa
rebe; chjutimse priteghnuta od gneti prem moggi-
chji stadosti, nitti imam snaghe, sa scudjet, dati
svvari bili inako, neggosu. Nu sa riet se istinu,
svarhame smiera, i strascimse, date ne usbudem
ghybita vechje, neggosam imalla

Giono

Ma setore ima strascut, draga Aniza, u dobrosi,
koju kajsese sa menne?

Aniza

Ajmah! stro svvari ujedno sadriscenick. Plasargba
od Orza, psidot od Kuchje, ricci od Plaze, a
visec svega Giono, promjena svoga sarra, i ona
studen, i kojim vechje putu ghydi saplachju-
ju

41. Gravira u III knjizi pariškog izdanja 1716.

42. Dubrovačka kopija pariške gravire u I knjizi rukopisa A.

Imena koja ulaze

Reno, otac Aničin i Franov, i ljubovnik Mārin
Frano, sin Renov, ljubovnik Mārin
Anica, kći Renova, ljubovnica Džonova
Džono, sin Lambrov, ljubovnik Aničin
Māra, ljubovnica Franova i ljubjena od Rena
Lambro, otac Džonov i Mārin
Kāta, Lopujka
Pardo, Žudio
Petar, zapostat i kuhač
Koštica, djetić Franov
Maruša, djevojka Renova
Jozo } djetići Renovi
Đuro }
Džore, kančilijer od sudija
Jovo, skrivan.¹

AT PRVI

Šena prva

Džono i Anica

Džono: Kako? lijepa Anica! zlovoljna si iza kako si imala dobrotu potvrditi mi tvoju vjernos? I vidim te smetenu kad ja imam vas uzrok za veselit se! Reci mi, draga, da ne žališ što si me učinila ovako čestita i da se ne kaješ od one vjere na koju te prignula moja ljubav?

Anica: Ne, Džono, ne može se pokajati od sve što činim za tebe. Čutim se pritegnuta od njeke prem moguće sladosti, niti imam snage za žudjeti da bi

¹ U rukopisu fali u tom popisu ime: Jovo, skrivan, koje sam dodao prema originalu: Le Commissaire et son Clerc. — I ovdje u rukopisu ispred svakog imena lica dodano je drugom rukom i drugim crnilom po jedno veliko slovo s tačkom kao i u prijevodu *Mizantropa* (v. ovdje I knjiga, str. 365). Ta su slova ispisana ovim redom ispred svakog lica: M — M. — M. — V. — N — M. — M. — D. — L. — L. — M. — L. — N. — N. — U originalu na kraju popisa: La scène est à Paris. — U Slavoniji je satiričar Vilim Korajac (1839—99) preveo istu komediju neovisno od Dubrovčana i pod naslovom *Tvrđica*; i tu su ponašena imena lica, ali na drugi način; rukopis se nalazi u Arhivu JAZU.

stvari bili inako nego su. Nu, za rijet ti istinu, svrha² me smeta i strašim se da te ne uzbudem ljubila veće nego sam imala.

Džono: Ma što te ima strašit, draga Anice, u dobroti koju kažeš za mene?

Anica: Ajmeh! sto stvari ujedno sadruženijeh: rasrdžba od oca, prikor od kuće, riječi od place, a više svega, Džono, promjena tvoga srca i ona studen s kojom veće puta ljudi zaplaćuju naše najpravednije plame.

Džono: Ah! ne čini mi krivo sudit me po družijem. Cijeni od mene sve ino, lijepa Anica, negli da ću se uvijek zaboravit od onega što ti sam držan. Ja te ljubim koliko se najjače može i moja ljubav za tobom ne može dospjet negli s samijem životom.

Anica: Ah! Džono, svak isto govori. Svi su ljudi u riječima prilični jedan drugomu, i sama su djela koja ih kažu razlikijeh.

Džono: Pokli sama djela kažu nas kakvi smo, počekaj, ako ništa, za po njima sudit o meni, niti iziskivaj kako ćeš me činit kriva po putu jednoga nepravedna straha. Ne ubija' me, molim te, s jednijem sumnjam koje me ranjaju do živoga. Dopusti mi malo vremena neka ti činim vidjet s tisuću očitijeh biljega koliko je izvrsna i pravedna moja ljubav za tobom.

Anica: Ah, kako se lasno vjeruje onezijem kojijeh se ljubi! Tako je, Džono, ja cijenim da tvoje srce nije podobno za privarit me. Vjerujem da me ljubiš s jednom pravom ljubavim i da mi ćeš bit vjeran za sveđ. Neću od tega ni sumnjit, niti hajem za sve ono što ko može govorit.

Džono: Da što je što te smeta?

Anica: Ne bih se od ičesa strašila, kad bi me svak gledō tvojijem očima; nahodim da imam vas razlog u svemu onemu što činim za tebe. Moje srce za svoju obranu ima sve tvoje dostojanstvo stučeno s jednom harnostim na koju me nebesa za te podlagaju. Sveđ mi je prid očima ono strašno pogibije koje je bilo prvi početak od našega spoznanja; ona blagodarnos neviđena koja ti se činila zaboravit od tvoga istoga života za mene sačuvat i ugrabit nemilijem valovima; pomnja koju mi si ukazō iza kako si me iz morske pučine izvadio i ona privelika ljubav koju ni vrijeme ni toliki trudi nijesu mogli učinit da dođe na manje, i koja, čineći ti ne hajat ni za roditelje ni za rodno mjesto, uzdrži te u Dubrovniku za činiti se cijeca mene pričinjat, i usilovala te nasvrhu da priđeš na službu moga oca i, za moć me vidjet, da nam se učiniš od kuće.³ Sve to prida mnom da znaš koliko hoće rijet, i to je dosta, kako ja sudim, za opravdat samu sebe od one vjere na koju me mogla prignut tvoja ljubav; ali može bit da nije dosta za opravdat me prid družijem, i ne znam hoće li svak ovo uzet u oni način u koji ja uzimam.

Džono: Od sve što si rekla, ja ne ištem da mi imaš bit za drugo harna nego za samu ljubav koju ti nosim; a koliko za sumnje koje imaš, tvoj isti otac zadosta je za opravdat te prid svijem svijetom; njegova savišnja lakomos i oštri načini s kojijem prohodit s svojom djecom mogli bi te opravdat od vele većijeh stvari. Prosti mi, lijepa Anica, ako ovako prid tobom govorim. Ti ista znaš da ga se u ovi konat ne može najveće pohvalit. Ali nasvrhu, ako uzmogu, kako ufam, iznać moje roditelje, nećemo imat vele truda za učinit ih od naše. Jedva prije čekam za štogod čut od njima, i ja ću ih isti otit iskat ako utoliko nikakva glasa ne uzimam.

Anica: Ah, Džono, ne kreći se nigdje odovle, molim te, nego samo nastoj kako ćeš bolje ugodit momu ocu.

² U originalu: le succès me donne de l'inquiétude (I, 1, str. 54).

³ Tj. kao djetić, sluga; prijevod talijanskog *di casa*; u originalu: à vous revêtir de l'emploi de domestique de mon père (I, 1, str. 56).

Džono: Ti vidiš kako se podnosim i s kojijem mu sam načinima ulajō dokle mu sam se uvukō da me uzme u kuću, kako mu se nastojim kazat priličan i slijedim sve njegove stupaje za bolje mu ugodit, kako se svaki dan pričinjam za dobit bolje njegovu milos i umijesit ga da me dobro hoće. Verāmēnte činim dosta napredka i sveđ veće poznam da za uhitit ljudi nije boljega načina negli se kazat da imaš iste požude koje i oni, u svakoj stvari bit od njihove, hvalit iste slabosti i uzdizat na nebesa sve što vidiš da činu. Ne imaš se strašit da ti se od česa ne stave i da ne bi u čemu priforō, er sve što činimo za ulovit ih, može se činit da svak vidi. Najbistriji budu koji najprvi upadu u stupicu i ostanu privareni kad im se stane adulavat. Nije stvari, može bit najdišapitija i najsmješnija, koju ti ne popiju, samo da je okorunana s kojom hvalom za njihov konat. Ovo ovoliko da u biću u komu sam ja sadara istina malo ima svoga mjesta; ali kad se ima potreba od kogagod, valja se priklanjat na sve što on hoće kad nije drugoga načina za pridobit ga i imat ga od svoje; nije kriv oni koji adulava, nego oni koji ište da mu se adulava.

Anica: Ma zašto ne nastojiš imat od tvoje i moga brata za da nam bude u pomoći kad god bi se dogodilo da djevojka otkrije ono što držimo toliko skroveno?

Džono: Ne može se imat od svoje i jednoga i drugoga; čud od oca i od sina toliko je različna u sebi, da je jako trudno moć obodvojici ugodit. Nu ti s tvoje strane čini što znaš prid tvojijem bratom, i služi se s onijem prijateljstvom koje je među vami za da nam bude u pomoći. Evo ga dje ide; ja ću se uklonit, a ti uzmi ovo vremena za s njim govorit i ne odkriva' mu od našijem poslma negli onoliko koliko uzvidiš da je od potrebe.

Anica: Ne znam hoću li bit jaka za išta mu povidjet.

Š e n a d r u g a

Frano i Anica

Frano: Drago mi je, sestro, da te ovdi samu nahodim, er jedva prije čekam za odkrit ti se u jednoj stvari koju držim toliko skrovenu.

Anica: Evo me ovdi, moj brate, za čut te. Što je što mi hoćeš rijet?

Frano: Dosta stvari, moja sestro, u jednoj samoj riječi zamršenijeh: ja ljubim.

Anica: Ti ljubiš?

Frano: E, e, ja ljubim. Ma prij nego ti ostalo pripovijem, ja znam da imam oca koga sam držan u svemu slušat i da ime od sina podlaga me na sve što on hoće; da mi ne imamo obećavati naše vjere bez hotjenstva od onezijeh koji su nas dali na svijet; znam da su ih nebesa postavili gospare od svijeh našijeh požuda; znam da mi ne imamo ništa odlučit o nami nego onako kako oni uzbudu odredili i da, ne bivši zaokupjeni od ikakva plama ljuvenoga, čak se manje mogu privarit negli mi, i vele bolje vidjet što nam se hoće i što nam je korisnije; da je od potrebe veće vjerovat svjetlosti od njihova razborstva negli sl'jepilu koga našega prignuća; i da plahos od mladosti dovede nas veće puta na koje strašivo pogibje. Ovo ti sam sve rekō, moja sestro, za da se ne trudiš prigovorit mi; zašto nasvrhu moja ljubav neće ništa da sluša i molim te nemoj mi ništa napomenivat.

Anica: Jesi li se obećō, moj brate, tom koju ljubiš?

Frano: Ne, nu sam temeljito odlučio; opeta te zaklinjem nemoj mi donosit razloga s kojijem možeš cijenit odustavit me od onega što sam namislio.

Anica: Jesi li igda poznō u meni da sam ćudi tako usione?

Frano: Nijesam, sestro; nu ti ne ljubiš, niti znaš koliko može ljubav više našijeh srca; i ja se veoma strašim od tvoje kreposti.⁴

Anica: Ajmeh! moj brate, ne govorimo nimalo od mojom kreposti. Nije ćeljadeta koji ne pomanka za najmanje jedanput u život; i, ako ja tebi odkrijem moje srce, može bit da me ćeš nać vele manje kreposnu od tebe.

Frano: Ah! kad bi nebesa htjela da tvoja duša, ikako i moja...

Anica: Dospjemo najprvo tvoj posō, i reci mi ko je ta koju ljubiš.

Frano: Jedna mlada djevojćica koja nam je od nazad malo dana došla ovdī u susjedstvo i koja bi rekō da nije za drugo učinjena negli za uzrokovat onćas ljubavi u svakomu ko je vidi. Narav, moja sestro, nije učinila stvari ljubežljivije; i ja sam se oćutio zanesen netom sam je prvi put vidio. Ime joj je Māra, koja žive slijedeći u svemu nauke jedne vrijedne matere, koja se može rijet da je sveć odru nemoćna i koju ova ljubežljiva kći ćuti veće nego se igda može promislit. Bez pristanka je služi, žali je i nastoji oko nje s jednom pomnjom i ljubavim koju bi zaisto u srcu oćutjela. Sve što ćini, ćini s jednom skladnošćim većom od ovega svijeta, i vidi se sjat tisuću milosti u svakomu nje djelu: ima naćina tako sladkijeh i blagijeh za zamamit najtvrdje srce, jednu dobrotu koja zaveživā, jedno poštenje, jedno... Ah! sestro, žudio bih da si je vidjela.

Anica: Zadosta vidim, moj brate, u stvarima koje mi ti povijedaš; i za poznat kakva je, dosta mi je da je ti ljubiš.

Frano: Obaznō sam potajno da ne stoju vele dobro i da sa svom malahnom spenzom koju ćine jedva mogu rastegnūt na sve njihove potrebe ono žlje bića što imaju. Promisli sadara, draga sestro, koja se veća rados može imat, negli pomoć uboštvo jednoga ćeljadeta koga se ljubi, negli potajno dat koju malahnu pomoć potrebam jedne kuće ovako izvrsne; i promisli koja je moja žalos vidjet da, cijeać lakomosti jednoga oca, nijesam u biću oćutjet ove radosti i dat ovoj lijepoj ikakva svjedoćanstva od moje ljubavi.

Anica: Tako je, ja promišljam koliko je dosta, moj brate, koliko ima bit velika tvoja žalos.

Frano: Ah! moja sestro, vele je veća neg' se može vjerovat. Zašto nasvrhu može li se vidjet stvari nemilije od ove oćtre lakomosti s kojom s nami prohodi, od ovega njegova nevidjena kušuparenja u komu nam se ćini prinemagat? Što će nam služit da imamo dobara i bogastva, ako nam ne imadu doć negli u ono doba kad veće ne uzbudemo na vrijeme za užitvat ih? i ako za moć sadara imat ošklopito što mi je od potrebe, valja da se dužim po sve što je butiga, ako sam usilovan zajedno s tobom svaki dan iskat pomoć od koga od žudjela za moć it obućen kako i svak ostali? Nasvrhu ja ti sam htio govorit za da me pomožeš vidjet mi s ocem više ovega što imam u pameti; i ako ga nađem prema' meni, odlučio sam otit po svijetu s ovezijem ljubjenijem ćeljadetom i užitvat onu sreću koju mi nebesa uztjebudu udijelit. Za ti uzrok naredio sam da mi ištu svud za zaimat dinara; i ako tvoji posli, moja sestro, prilićni su mojićjem, ter se naš otac oprijeći našijem požudam, ostavit ćemo ga obodvojica i oslobodit ćemo se od ove tiranije u kojom nas drži od nazad toliko vreme na njegova lakomos, koju nije naćina za trpjeti.

Anica: Istina je da nam svaki dan dava većega uzroka za žalit smrt naše matere i da...

⁴ U originalu: j'appréhende votre sagesse (I, 2, str. 59).

⁵ Tj. proti; u originalu: si je l'y trouve contraire (I, 2, str. 61).

Franjo: Čujem njegov glas. Uklonimo se malo za dospelje što smo počeli, pak ćemo sastavit sve što znamo i umijemo za doć k njemu, jeda kakogod uzmožemo učinit da odpusti od ove njegove čudi toliko lakome.

Šena treća

Reno i Koštica

Reno: Da mi si se ončas iskidō odovle nadaleko od moje kuće, obješenjače jedan!

Koštica: Ja u život nijesam vidio gorega vraga od ovega prokletoga starežine i ja cijenim zaisto da je koja neman u njemu.

Reno: Što to brontulaš sam sobom?

Koštica: Zašto me ćeraš?

Reno: Tot me ti imaš pitat zašto te ćeram, manigodo. Izidi mi ončas, da te ne usmrtime.

Koštica: Što ti sam učinio?

Reno: Učinio mi si ih toliko da hoću da izideš.

Koštica: Moj gospodar, a vaš sin naredio mi je da ga čekam.

Reno: Pođ' ga čeka' na ulici i ne stoj mi u kući utesan kō kvintana razgledat što se čini i aferavat dje god se što može. Ja ne mogu gledat povazdan na očima jednoga spijuna od mojijeh posala, jednoga lupeža koji me svijetli sve što činim, ždere mi sve što imam i šnjuri po svijem kantunima jeda je dje štogod za ukrastit.

Koštica: Kako vraški hoćeš da ti se može ukrastit? Jesi li ti čeljade komu se može išta dignut, kad sve držiš zatvoreno pod ključom i činiš stražu dan i noć?

Reno: Hoću zatvorat sve što je meni drago i činit stražu kako meni dođe na pamet. Ali se stavjam da imaš pomnju od onega što ja činim. (*Zbände*) Strah me da se nije što stavio od mojijem dinarima. Dasi ti basta, kakav si, činit da se razglasi po placi da ja imam dinara skrovenijeh u mene u kući?

Koštica: Imate dinara skrovenijeh?

Reno: Ne, birbo, ja tega ne govorim. (*Zbände*) Dohodi mi za zaklat se. Nego te pitam da ne bi ti po komu vragu otišō i razglasio da ih imam.

Koštica: A što nam služi da ih imate ali da ih ne imate, to je za nas sve isto.

Reno: Ti saviše dokturaš, ma ću ti ja s tom dokturijom dat po gubičini. (*Isava ruku za dat mu zaušnicu*) Iskida' mi se odovle, opet ti govorim.

Koštica: Dā, ja idem.

Reno: Počekaj. Da mi što ne nosiš?

Koštica: Česa bih ti mogō odnijet?

Reno: Amo, amo, da vidim. Ukaži ruke.

Koštica: Evo ih.

Reno: Drugu.

Koštica: Drugu?

Reno: E, e.

Koštica: Evo je.

Reno (tićući gaće Koštici): Da nijesi stavio što ovdj unutra?

Koštica: Vidi ti.

Reno: Ove gaće ovako velike rekō bi da su àposta učinjene za primat kad se što ukrade; žudio bih da su koga objesili.

Koštica: Zaisto bi ovaki čovjek meritō da mu se dogodi od česa se straši. Koji bih gus imō pokrastit ga!

Reno: A, a?

Koštica: Što je?

Reno: Što govoriš to od pokrastit?

Koštica: Govorim da zavirite svuda da vas nijesam što pokrō.

Reno: Ali i hoću. (*Ište u Koštice po špazima*)

Koštica: Febra da zaduši i lakomce i vražiju lakomos!

Reno: Kako? što govoriš?

Koštica: Što govorim?

Reno: E, e, što je što govoriš od lakomosti i od lakomcima?

Koštica: Govorim da febra zaduši i lakomce i vražiju lakomos.

Reno: O komu to govoriš?

Koštica: Od lakomcima.

Reno: Ma ko su ti lakomci?

Koštica: Njeke beštije i lupeži.

Reno: Ma koga ti razumiješ s tezijem što govoriš?

Koštica: Te što se ti za to brineš?

Reno: Brinem se za ono za što je od potrebe.

Koštica: Dasi ti cijeniš da ja razumijem govorit od tebi?

Reno: Cijenim ono što cijenim; ma hoću da mi rečeš od komu ti hoćeš govorit s tezijem što govoriš.

Koštica: Govorim . . . govorim o mojoj bareti.

Reno: Mogō bih i ja govorit od tvojoj bareti, i da znaš kako!

Koštica: Tot mi ćeš zabranit da me proklinjem lakomce?

Reno: Ne, ma ti ću zabranit da vele ne govoriš i da ne imaš toliko anima. Muči, jesi li me čuo?

Koštica: Ja ne imenujem nikoga.

Reno: Pribit ću te od bata, ako progovoriš.

Koštica: Ako je ko gnusan, neka se umije.

Reno: Hoć' mučat ali ne?

Koštica: Hoć' i za nevolju.

Reno: Oo, oo!

Koštica (kažući špag od džupeta): Pogledaj, evo ti ovdje još jednoga špaga; jesi li miran?

Reno: Dā, vrati mi na dobre, nemoj da ti veće prigledam.

Koštica: Što?

Reno: Što mi si digō.

Koštica: Ja ti nijesam digō ničesa.

Reno: Zaisto?

Koštica: Zaisto.

Reno: Zbogom. Pođi s vragom.

Koštica: Zdravlja mi sam lijepo opravljen.

Reno: Stavljam ti sve više tvoje duše. Ovo ti je jedan djetić s konca i s konopca koji ti me jako smeta; ne ide mi nimalo po ćudi imat ovega psa u kući.

Šena četvrta

Anica, Frano i Reno

Reno: Uistinu nije malahno držat u kući dosta dinara i imat pomnju od njih; i veoma je čestit oni koji je sva svoja dobra dje na sikhuro namjestio i ne drži u sebe nego samo koliko mu je od potrebe za drobne spenze. Čudno se nađeš zapanjen i zaputjen kad uzmeš izmišljat po kući koje mjesto skrovito u koje se možeš pouzdat; zašto, za mene, jatiti u valize, zasve da su jake i tvrde, malo imam vjere, niti ću se nigda uzdat u nje. Paraju mi džusto bokun na koji idu lupeži, na nje se sveđ najprvo udara. Utoliko ne znam hoću li bit dobro indovinō što sam zakopō u džardin one deset tisuć dukata što mi su juče vratili. Deset tisuć dukata u kući jedan je dinar jako... (*Ovdi brat i sestra govoru polako zbande, a utoliko ih ugleda Reno.*) Ja ću se bit izdō sam po sebi: u nesvjestici bit ću jako govorio. Što je?

Frano: Ništa, ćaće.

Reno: Je li koliko vremena da ste tu?

Anica: Sad smo džusto došli.

Reno: Jeste li čuli...?

Frano: Što? ćaće.

Reno: Ono...

Anica: Što?

Reno: Ono što sam rekō.

Frano: Ne.

Reno: Tako je, tako.

Anica: Nijesmo zaisto.

Reno: Ja vidim da ste vi dočuli kojugod riječ. Ono sam se sam sobom razgovarō i govorio koliko je trudno dan-današnji dobit se dinara i da je jako čestit ko ima deset tisuć dukata u kući.

Frano: Mi nijesmo htjeli pristupat k tebi od straha da vas ne bismo smeli.

Reno: Ja vam gustam ovo pripovidjet za da ne biste uzeli sve na drugi način nego je i da vam ne dođe na pamet da govorim da sam ja koji imam deset tisuć dukata.

Frano: Mi se ne prtimo u tvoje posle.

Reno: Ah, kad bi nebesa htjeli da ja imam deset tisuć dukata!

Frano: Ja ne vjerujem...

Reno: To bi bilo vrlo za mene.

Anica: To su stvari...

Reno: Jako bi mi bili od potrebe.

Frano: Ja cijenim da...

Reno: Okrpili bi me da znate kako.

Anica: Vi ste...

Reno: I ne bih se tužio, kako i sada, da su tijesna vremena.

Frano: *Per carità*, ćaće, ti ne imaš uzroka za tužit se, i zna svak da stojiš dobro.

Reno: Kako? da stojim dobro! Ko god to govori slagō je, niti se čulo veće laži do te. To su koje birbe i baruni koji to rasipju.

Anica: Ne rabijajte se poništa za to.

Reno: Ova je veće velika da moja ista djeca imadu me izdavati i postati moji najveći neprijatelji!

Frano: Tot je tvoj neprijatelj oni ko govori da imaš i dobro stojiš?

Reno: Neprijatelj, i koji neprijatelj. Zašto take riječi i mjedi koje prosipjete bit će uzrok da će mi se jedan od ovezijekh dana ko uvuć u kuću i zaklat me misleći da sam ja krcat srebra i zlata.

Frano: Koji su to velici dinari koje ja prosipjem?

Reno: Koji? Je li stvari koja većma dava u oči koliko vidjet vas dje idete tako obučeni? Jučera sam ti se karō tu s sestrom, ma sve zaludu. Samo vas pogledat od vrh glave do dno peta, znate li da bi se tu skupilo dobrijež dinara. Ja sam rekō veće od sto puta, vi ste zavezli sasvijem živjet koliko da ste se u koga prinčipa rodili; i zaisto za it tako obučeni, tu nije druge, valja da me kradete.

Frano: Tebe krasit! ma kako?

Reno: Što ti ja znam? Da dje ovo iznahodite za uzdržat se u temu biću?

Frano: Ja, čaće? Ovo hoće rijet da igram, i da kako sam srećan na karata, stavljam na se sve što dobivam.

Reno: To jako zlo činiš. Ako si srećan na karata, imō bi se s tezijem okoristit i stavit na koju časnu dobit dinare koje dobivaš, neka ih paka jedan dan nađeš *quando verranno i giorni negri*. Htio bih znat, ako išta drugo, za šta služi ti galun koga si natrapio na se od vrh glave do dno peta. Je li potreba pendžat tolike dinare u peruke kad se mogu nosit svoje kose u koje se ne pendža ni mince. Okladio bih se da u samu peruku i galun pasa dvaes cekina; a dvaes cekina da staviš na dobit, neću veće nego dvanaes posto, imō bi deset dukata, tridesti i devet dinara, tri solda i tri mince na godište.

Frano: Imate razlog.

Reno: A puštimo to na stranu i govorimo od drugomu. Ah, po muku moju, namigivaju se kako će mi ukrasit tobolac. Što se to namigivate i klimate jedan na drugoga?

Anica: Dogovaramo se, ja i moj brat, ko će vam počēt govorit, ukoliko vam imamo i obodvojica štogod za rijet.

Reno: I ja na isti način imam vami obodvojici štogod rijet.

Frano: Ovo je od ženidbi više česa vam mi žudimo govoriti.

Reno: I ovo što vam ja imam govorit, i ovo je od ženidbi.

Anica: A ,dragi čaće!

Reno: Što vičeš? Ali te ovo pipadaju riječi ali djela od ženidbe?

Frano: Ženidba nas može pripastit i obodvojicu u način u koji biste je vi mogli uzet; i mi se strašimo da naše požude neće se poništa moć pogodit s onijem što vi budete izabrali.

Reno: Počekajte jednu mrvu, nemojte se tako ončas pripadat. Ja znam što se hoće obodvojici i nećete imat ni jedan ni drugi uzroka za tužit se na ono što sam odlučio učinit. I za prihitit s jednoga kraja, recite mi jeste li vidjeli njeku djevojčicu kojom je ime Māra i koja stoji ne vele daleko od nas?

Frano: Jesam, čaće.

Reno (Anici): A ti?

Anica: Čula sam o njoj govorit.

Reno (Franu): Kakva ti se čini ona djevojčica?

Frano: Jako lijepa i ljubežljiva.

Reno: Što bi je sudio ovako po faci?

Frano: Da je veoma poštena i živa.

Reno: Da nje načini?

Frano: Skladni, da se ne imaju kud skladniji.

Reno: Nijesi li i ti od moje da jedna onaka djevojčica dostojna je da se misli o njoj?

Frano: S razlogom zaisto, čaće.

Reno: Da je za požudjet imat je u kući?

Frano: Uistinu za požudjet.

Reno: Čini mi se da je skrojena za vladat kućom i umjet uzdržat i razredit svaku stvar.

Frano: To je istina.

Reno: I da bi jedan muž živio jako mirno s njom?

Frano: Zaisto.

Reno: Samo jes jedna malahna stvar koja me smeta u njom, to jes da ne ima najveće prćije i da se ne može imat dinara onoliko koliko bi se žudjelo.

Frano: A, čaće, ne imaš gledat na prćiju ni na dinare kad se uzimlje jedno skladno i pošteno čeljade. To je najmanje.

Reno: Prosti mi, prosti mi, to nije tako. Nu jes ovo za promislit, da ako nije dinara onoliko koliko se ište, jes način za dobit ih i stavit na mjesto po drugomu putu.

Frano: To se razumije.

Reno: Nasvrhu drago mi je da ste i vi od moje, zašto nje načini u svemu skladni i poštenu i nje čud sladka i blaga tako me su zanjeli da sam se odlučio oženit za nju, samo da nađem da ima štogod prćijice.

Frano: Ajmeh!

Reno: Kako?

Frano: Ti si odlučio, kako govoriš . . . ?

Reno: Oženit se za Märu.

Frano: Ko? ti?

Reno: E, e, ja, ja, ja. Što s tezijem hoćeš rijet?

Frano: Došlo mi je sad ovijem časom nješto da mi se sve bliješti; nijesam u biću za držat se na nogami; zato se idem uklonit odovle.

Reno: To neće bit ništa. Pođ' ončas u ognjište i uzmi jednu kupu hladne vode, to ti će i pasat. Evo ti mojijeh gizdelina, u kojijem nije snage koliko ni u jednomu kokotiću još igličaru. Ovo je, moja kćerce, što sam odlučio za mene. Koliko opeta za tvoga brata, spravio ti mu sam jednu udovicu više koje mi su došli jutros govorit; a tebe ću dat gosparu Lambriu.

Anica: Gosparu Lambriu?

Reno: E, e, njemu, koji je čovjek sazdrrio, stavan i pametan, koji ne ima nego stoprva peset godišta, a koga svak drži za jako bogata.

Anica (Klanja se Renu): Ja se neću, čaće, udavat, ako vam je drago.

Reno (Klanja se na isti način opet on Anici): A ja, kćerce, hoću da se udaš, ako ti je drago.

Anica: Prostite mi, molim vas, čaće.

Reno: Prosti mi, molim te, kćerce.

Anica: Ja sam dobra sluga gosparu Lambriu, ma, s vašom ličencom, ja se neću udat za nj.

Reno: Ja ti sam dobra sluga, ma, s tvojom ličencom, ti ćeš se udat za nj večeraske.

Anica: Večeraske?

Reno: Večeras.

Anica: Tega neće bit, moj čaće.

Reno: Tega će bit, moja kćerice.

Anica: Neće.

Reno: Hoće.

Anica: Neće, kad ti ja govorim.

Reno: Hoće, kad ti ja govorim.

Anica: To je jedna stvar na koju me nećeš prignut poništa.

Reno: Ovo je jedna stvar na koju te hoću prignut.

Anica: Prije ću se ubit negli uzet jednoga takoga muža.

Reno: Ti se nećeš ubit, i uzet ćeš ga. Ma gleda' ko, koje je ovo bezočanstvo! Je li se igda vidjelo jednu kćer govorit na ovi način svomu ocu?

Anica: Ma je li se igda vidjelo jednoga oca na ovi način udavat svoju kćer?

Reno: Ovo je jedan partit u komu nije česa rijet, i okladit ću se da će svak pohvalit vjerenika koga ti sam obrō.

Anica: A ja ću se okladit da ga neće pohvalit niko ko ima išta pameti.

Reno: Evo Džono; hoćeš li da on bude sudac među nami u ovemu poslu?

Anica: Dobrovoljno.

Reno: Hoć' se pridat na ono što nam on osudi?

Anica: Hoću, stat ću na sve što on reče.

Reno: Da veće je stvar učinjena.

Š e n a p e t a

Reno, Džono i Anica

Reno: Nu hod' amo, Džono, izabrali smo te da nam rečeš ko ima razlog od nas dvojice, ali ja, ali moja kći.

Džono: Vi, gospodar, bez promislit.

Reno: A znaš li od čemu govorimo?

Džono: Ne, ma vi ne možete imat kriva i vi imate vas razlog.

Reno: Ja joj hoću da dam večeraske za vjerenika jednoga čovjeka koliko bogata toliko pametna, i pasaljeričina govori mi u facu da se ona tezijem ruga i da ga neće. Što govoriš ti od ovemu?

Džono: Što ja govorim?

Reno: E, e.

Džono: Eh, eh.

Reno: Što?

Džono: Govorim da *in sostanza* ja sam od vaše i vi ne možete negli imat razlog; ma opeta ne ima mi ona sasvijem krivo i . . .

Reno: Kako? Gospar je Lambro jedan partit da ga se ne može kud boljega; pučanin od prvijeh između nas, vrijedan, stavan, pametan i jako bogat, i komu od prve žene nije ostalo nijedno dijete. Bi li se mogla na išta bolje namjerit?

Džono: To je istina. Ma bi vam ona mogla rijet da je to htjet malo saviše sprešit stvari i da je od potrebe, ako ništa, štogod vremena za vidjet hoće li se nje pužude moć ugodit s o . . .

Reno: Ovo je jedna sreća koju valja ončas uhitit za kose. Ja nahodim ovdj jednu koris koju veće drugovdje neću iznać: hoće da je uzme bez prćije.

Džono: Bez prćije?

Reno: E, e.

Džono: Ja veće ne govorim ništa. Vi vidite, to je jedan razlog na koji se ne ima česa odgovoriti; to je jedna stvar na koju valja da se svak prida.

Reno: Ovo je za mene jedna koris ne malahma.

Džono: Sikūro, tu nije česa, što vam ko može na to odgovoriti? Istina je, samo bi vam vaša kći mogla prikazat da je ženidba jedan posō vele veći negli se može vjerovat; da od njom visi bit čestit ali nesrećan svega svoga života, i kad se imaš komugod do smrti zavezat, ima se prije negli taku stvar učiniš vrlo razmjerit i otvorit sto oči za vidjet hoćeš li je učinit.

Reno: Bez prćije.

Džono: Imate razlog. To dospijeva sve⁶ i to se razumije. Nu jes ćeljadi koja bi vam mogli rijet da u takijem prigodam požuda jedne kćere jes uistinu jedna stvar na koju se imamo obzirat, i da ova velika nepriličnos od godišta, od ćudi i od ćućenstva podlaga za vazda jednu ženidbu na njeke zgode jako rđave

Reno: Bez prćije.

Džono: Ah, to je sve tako; ko je ko to ne zna? Zaisto ne može se nać ćeljadeta koji bi inako rekō. Nu sa svijem težijem jes mnoštvo otaca koji bi veće hajali za ugodit svojijem kćerami negli za sve dinare koje bi im mogli dat, i koji ih ne bi poništa htjeli posvetit svojoj koristi, negli saviše nastojali bi veće nego išta drugo da je u svemu prilična ta ženidba, da ima istu ćud, ista godišta; stvar koja paka za sveđ uzdrži ćas, mir i veselje i koja...

Reno: Bez prćije.

Džono: Istina je, to zatvora usta svakomu: »bez prćije«; a može li se ko ne pridat ko ćuje jedan taki razlog?

Reno (Gledajući put džardīna): Ajmeh, ćini mi se da ćujem jednoga kućka dje laje. Dasi je kogod oko mojijeh dinara? Poćekajte me tu, sad ću se onćas vratit.

Anica: Ali se rugaš, Džono, govorit mu na oni naćin?

Džono: Ovo sve ćinim za ne uzbunit ga i za doć lašnje na svrhu od onega što žudim. Otit u facu suproć njemu, to je isto koliko htjet sve ištetit; jez bo njekijeh ljudi s kojijem se ne može govorit nego izokola, ćudi nadrite prema svakomu, naravi unetrmnjene, kojijeh istina onćas uzbući i koji se sveđ unetreme prema pravomu putu od razloga, da nije naćina za dovestit ih dje hoćeš, ako ne obneš put one strane kud oni hoće, er će se tako lašnje doć na svrhu od tvojtijeh posala, i...

Anica: Ma ova ženidba, Džono?

Džono: Ne boj se, iskat ćemo naćin za smestit je.

Anica: Ma koji naćin da se iznaće, ako se ima dospjet večeraske?

Džono: Valja pitat da se za malo odmakne i izmislit utoliko koju nemoć.

Anica: Ma će se doć u spoznanje da je to privara, ako dovedu koga od lijećnika.

Džono: Ti se to rugaš? a što je što oni poznadu? Hodi, hodi, s njima ćeš moć bit nemoćna od koje nemoći ti uztjebudeš; oni će iznać razloga za rijet ti s ćesa ti je to.

Reno: Zahvale Bogu, nije ništa.

Džono: Nasvrhu, kad drugo ne uzmožemo, a mi ćemo pobjegnūt, da se ne zna za nas i tako se saćuvat od svega; i ako tvoja ljubav, lijepa Anica, uzbude stavno... (*Ugleda Rena*) Tu je toliko, jedna kći valja da sluša svoga oca,

⁶ U originalu: voilà qui décide tout (I, 5, str. 85).

ne ima ona gledat kakva joj se muža dava, ni ali je lijep, ali grub, i kad ulazi oni veliki razlog »bez prćije«, ona ima ončas zatvorenijem očima uzet što god joj se dava.

Reno: Bravo! to je vrlo rečeno.

Džono: Gosparu, molim vas prosti mi ako sam izišo malo saviše nego sam imo i smijem govorit u ovi način.

Reno: Ne, ne, nego mi je jako drago da joj tako govoriš i hoću da imaš više nje svu oblas. Ooo, možeš it kad hoćeš. Davam mu onu istu oblas koju su mi nebesa vrhu tebe udiželili, i razumijem da hoću da činiš sve što ti on reče...

Džono: A sada iza ovega ne slušaj kad ti što uzgovorim, ako ti basta. Gosparu, otit ću za njom za slijedit joj što sam počeo.

Reno: Pođi, pođi, to mi ćeš učinit veoma drago.

Džono: Nije zlo držat joj uzdu malo uzgori.

Reno: To je istina. Od potrebe je...

Džono: Stojte vi s mirom i ne mučite se ništa. Pustite mene, ufam da ću doć s njom dje ustijem.

Reno: Nastoj. Poću se otit nješto prošetat po gradu; sad se opet ončas vraćam.

Džono: Tako je, dinari su najljepša stvar od sve što se može dat na svijetu, i vi biste imali zahvalit nebesima da su vam dali jednoga oca ovako skladna i vrijedna. Kad se namjera da ko hoće uzet jednu djevojčicu bez prćije, veće se ne ima gledat na ništa drugo, erbo u temu sve stoji, i ovo »bez prćije« služi namjesto od d'jepote, od mladosti, od časti, od pameti i od dobrote.

Reno: A, vrlo mladića! Ovo je govorit koliko jedan orakuo. Čestit i srećan ko god ima jedno ovako čeljade na službi!

Svrha prvoga ata.

AT DRUGI

Šena prva

Frano i Koštica

Frano: A, *baron disgraziato*, dje si se zavuko? Nijesam li ti bio naredio...

Koštica: Jesi, gosparu, i bio sam došo ovdi za čekat te; ma tvoj gospar ćaće, kakva se drugoga još nije vidjelo na svijetu, usion, da bi rekō rođjen za despet, iztjerō ti me silom nadvor i o dlaci što ih nijesam buškō.

Frano: Što se čini od našem poslu? Sad je potreba, ako igda; i u ovo malo vremena što te nijesam vidio, došo sam u spoznanje da mi otac ljubi na onemu istomu mjestu na komu sam sve moje požude postavio.

Koštica: Tvoj otac namuran?

Frano: On *appunto*; i imō sam muke od pakla za sakrit prid njime smeću u kojoj sam se našo kad sam to doćuo.

Koštica: On postat ljubiti! Što misli, s vragom? Ali se namislio rugat nami? Tot je ljubav učinjena za onakijeh? Drugo mu se i neće.

Frano: Htjelo se, za moje grijehе, da mu i ti crv dođe u glavu.

Koštica: Ma za koji razlog krit mu tvoju ljubav?

Frano: Za ne dat mu nikakve sumnje i čekat bolju zgodu za smestit na koji način ženidbu koju spravlja. Što ti su odgovorili?

Koštica: Na vjeru, gosparu, ko god zaimava jako mu ih se grubijeh događja i valja čudnijeh da trpi i proždire jedan koji je usilovan, kako i vi, dohodit na ruke od onijeh kamatnika.

Frano: Tot neće bit ništa?

Koštica: Nije da neće bit ništa. Naš Žudio, koji mota tijem poslom, govori da se izmučio i valjō montanje za tvoju ljubav i kune se, zasve da je Žudio, samo što te vidio, da si ga tako zanio da bi za tvoju ljubav u more skočio.

Frano: Hoću li imat one dvije tisuće dukata koje ištem?

Koštica: Hoćeš, ma s nekoliko pogodjaja, na koje valja da se prignete ako hoćete sklopit ovi posō.

Frano: Je li ti činio govorit s težijem koji nam ima zaimat dinare?

Koštica: Nije to tako. Ima veću pomnju ti koji ih zaimava za da ga se ne zna nego vi isti, i ovo ti su njeka otajstva vele veća nego vi možete i promislit. Neće poništa da se reče njegova imena; nego se vi dvojica imate danaske sastat u jednoj kući, koja se āposta za tega spravila, za čuti iz vašijeh usta kako stojite, ko ste, koga imate; i ja zaisto držim da samo ime od vašega oca učinit će da nam sve stvari otidu kō po loju.

Frano: A najveće paka, bivši mi umrla mati i ja ostō gospar od nje prćije, što mi ne može dignut niko.

Koštica: Evo ti nekoliko pogodjaja koje je on isti detō našem Žudjelu za da ti se ukažu prije, nego se na išta dođe. (*Ovdi Koštica lega listu*)

Najprvo da oni koji dava dinare ima imat prid očima sve sikurtati koje su od potrebe, a da oni koji zaimava nije djetetina, da je od kuće dje jes dosta dobara, da je sve čisto i da nije što komu drugomu založeno ali na koji mu drago način zaputjeno. Iza tega, što god se budete pogodili, da se od svega učini skritura s vašom rukom podpisana od najpoštenijega kandžilijera, koga da ima izabrat oni koji dava dinare, er njemu najveće utišti da je sve dobro utvrđjeno i učinjeno kako toka.

Frano: Tu nije česa rijet.

Koštica: Oni koji dava dinare, za ne imat paka nikakva skrupula, ni manje ogriješit svoje duše, ne ište drugo nego osamnaes posto.

Frano: Osamnaes posto? Kašpita! jako je častan. Ne imaš se na što tužit. Može li manje?

Koštica: To je sve tako. Slušaj:

Ma ukoliko oni koji dava dinare ne ima ih svojijeh, nego za požudu koju ima za pomoć onega koji zaimava usilovan je i on zaimat ih u drugoga s pet posto, bit će od potrebe da oni koji uzimlje rečene dinare plati više onega ostaloga i one pet posto, ukoliko i ovi koji mu zaimava ove dinare ne uzimlje ih u drugoga, nego za učinit pjadžer onemu komu ih dava.

Frano: Kako vraški! Koji je to Žudio, koji li Turčin? To je veće nego dvadesi posto.

Koštica: Tako je; to sam isto i ja rekō. Zato vidite vi.

Frano: Što ćeš da vidim? Imam potrebu od dinara, valja da se podložim na sve što hoće.

Koštica: To sam isto i ja odgovorio.

Frano: Je li veće što?

Koštica: Još jedan malahan kapitulo.

Od dvije tisuće dukata što se pitaju, oni ko ih dava neće moć dat u gotovu nego samu tisuću i pecat, a ostalo što se hoće do dvije tisuće od potrebe je da oni koji prima dinara uzme nekoliko roba i ostalih bagatela kojijeh evo ovdí na dnu svijeh izpisanih i procijenjenijeh po duši sve što se najmanje može, da ih ne bi cjenje ni brat bratu dô.

Frano: Što to hoće rijet?

Koštica: Počuj inventario.

Najprvo jedan odar zlatni s trabakom od svite i s jednom kopertom od demaška zajedno s šes stola od istoga demaška i sve ovo još u jako dobru biću.

Frano: Te česa hoće da ja od tega učinim?

Koštica: Počekajte.

Saviše koža zlatnijeh koliko je dosta za ogrnut jednu dobru kamaru. Saviše jedna trpeza od oraha, obla, može služít komodno za deseterice.

Frano: Što da učinim od tega *cušpetto de Bacco*? ...

Koštica: Ustrpíte se jednu mrvicu.

Saviše tri mušketa intercana s madriperlom. Saviše dva kotlića od mjeda i jedan lambek malahan jako dobar ko hoće što pristelat.

Frano: Ja sam izišo, veće ne mogu.

Koštica: Ponajlahše.

Saviše jedna spineta, u njoj sve što je od potrebe, malo žica joštera, može se ončas udarat. Saviše jedan tavlíjer sa svijem tavluzícam i carima, stvar jako dobra kad se nađeš nadvoru ter ne imaš česa čínít za proć vrijeme. Saviše jedna koža od jednoga guštera od tri pedi i pô nadjevena paljam za objesít je više koje kamare kô stvar raru i koja se malo kad vidí. Sve ovo, što se odizgara imenovalo, valja za najmanje jedno dvije tisuće dukata, ma oni koji zaimava dava cijeno i kaľo je sve na same pecat dukata.

Frano: Febra da ga zaduši i s takom cijenom, manigoda jednoga! Je li se kad čulo ali vidjelo take kamate? Nije li mu dosta uzet toliku dobit, nego me još htjet usilovat da imam za pecat dukata primit sve što je antikaljã i rutinã pokupio po kući? Ne bi se izvadilo peset dukata iz svega tega, a valja da se poklonim na sve što on hoće. *Non c'è altro*, može čínít od mene što god mu drago, stíješten sam prid mir, s štíletom mi je na vratu, što mogu?

Koštica: S vašom ličencom, gosparu, vidim vas sa svijem jedrima dje ste se uputili drito drito za otít rêmengo, ikako i njeki moj prijatelj koji, kad bi hotio veće nazbilj udrít repom od tle, uzó bi, prije neg bi mu bilo od potrebe iskat dinara, za dobat ih se, kupovat u dug sve drago a prodavat cijenu, i našo bi se dje bi sve izio prije nego je i požnjío.

Frano: Što ćeš da učinim? Evo na što su dovedeni siromasi sinovi s vražije lakomosti od otaca; pak se čude zašto djeca žude smrt i jedva prije čekaju da otidu na drugi svijet.

Koštica: Valja rijet istinu da bi zaisto oni tvoj uzbunio prema njegovoj lakomosti najmírnije čeljade. Zahvale Bogu, zasve da nijesam učinjen od naravi da hlepim mrljat ruke u njeke posle koje smrdú zãnčicom, i među mojom baćicom, kad vidim dje se prte u onake bagatele, ja ti umíjem izít kô jegulja i ponajlahše se izvuć i umít ruke od svijeh onijeh intrigarija koje navonjavaju vješalima: nu, za rijet vam istinu, oni njegov naćin s kojijem žíve sa svakijem činío bi mi doć nazbilj volju za dignut mu sve što ima, i zaisto cijenio bih dobit proštenje kad bih ga pokrô do ostavit ga bez košulje.

Frano: Daj mi malo to inventario, da mi ga je još jedanput pogledat.

Šena druga

Pardo žudio, Reno, Frano i Koštica

Pardo: Tako je, *gošparo*, ovo je jedno vlasteličić koji ima potreba od dinari; *e para che tiene grande bisogno*, kontentaće se od sve što mu reci vaše gošpoštvo.

Reno: Ma držiš li ti, *Pardo*, veràmēnte da nije ikakva straha da mi može što poginut? i znaš li ime, biće i od koje je kuće ti o komu govoriš?

Pardo: Ne, *gošparo*, me mogu vam ništa *per appieno* špovidjet *ne darvi una vera informazione*, samo što sam bio poslan u njega *a caso*, niti sam ga od prije poznavō; *ma lui vi darà informazione di tutto, et il suo omo m'ha assicurato* da kad ga upoznate, vaše će gošpoštvo prisvijetlo bit mirno *in tutto e per tutto*. Ovo ovoliko što vam mogu pripovidjet od jedno je kuća jako bogato. *La sua madre è morta*, a oblegaće vam se, ako uztijete, *che il suo padre morirà* prije šes mjeseci.

Reno: To hoće štogod rijet. *Pardo*, mi smo krstjani držani učinit pjadžer svakomu od iskrnjijeh kad god možemo.

Pardo: To se razumije, *gošparo*.

Koštica: Što ovo hoće rijet? *Pardo* govori s vašijem ocom!

Franu: Dasi mu je ko rekō da sam ja koji zaimavam dinare i dasi me si ti izdō?

Pardo (Franu i Koštici): Prem ste zaprešili, *gošparo!* Ko vam je povidio da se ovd i u ovoj kući ima govorit o vašemu poslu? (*Renu*) Nijesam ja, *gošparo*, koji mu sam odkrio *il vostro nome e la vostra famiglia*, *ma con tutto questo* u temu *non c'è gran male*. Ovo su čeljad veomi diskreti, i možete se ovd i zajedno odkrit sve što hoćete.

Reno: Kako?

Pardo (Franu): Ovo je, *gošparo*, ovd i koji će vam zaimat one dvije tisuće dukata što sam vam govorio.

Reno: Kako? obješenjaće, tot si ti oni koji se dovodiš na ovaka pričipicija?

Franu: Kako? ćaće, tot si ti oni koji se dovodiš na ovako sramotna djela? (*Pardo* bježi)

Reno: Jesi li ti oni koji hoćeš otit *in malora* čineći toliko dugova bez ikakva obzira i potrebe?

Franu: Jesi li ti oni koji išteš obogatit s kamatam tako neskladnijem?

Reno: I smiješ mi još doć prid oči iza kako si učinio jedno tako djelo?

Franu: I smiješ još doć među čeljad iza kako si nastojō učinit jednu stvar toliko gnusnu i potištenu?

Reno: Ne sramuješ li se, reci mi malo, dotle se dovodit? It sa svijem jedrima priko vrata, čineći toliko strahovitijeh spenaza i prosipljući bez ikakva obzira blago i biće koje su tvoji stari stekli s toliko truda znojući se i dan i noć za štogod prikupit?

Franu: Ne pada li ti obraz na zemlju tako sramotit biće u koje te Bog postavio čineći što činiš? Posvetit i čas i slavu pohlepi koju imaš za uzumnožit dinare na dinare i iznahodit, samo da ti je što buškat, najnepoštenije načine koji su igda došli na pamet najgoremu kamatniku?

Reno: Iskida' mi se s oči, barune jedan! iskida' mi se s oči!

Franu: Ko je veće kriv prid tobom, reci mi molim te, ali oni koji ište dinare od kojijeh ima potrebu, ali oni koji krade dinare od kojijeh ne ima česa činit?

Reno: Ukloni mi se, govorim ti, i ne poteži me silom za kose. Nije mi ni malo žo što mi se ova dogodila, i ovo mi služi za činit mi otvorit ovolike oči vrhu svega njegovog života.

Šena treća

Kata Lopujka i Reno

Kata: Gosparu...

Reno: Počekaj jedan čas, sad ću se povratit za s tobom govorit. (*Zbande*) Nije zlo da otidem malo pohodit moje dinare.

Šena četvrta

Koštica i Kata

Koštica: Ova je zgoda sasvijem lijepa, galanta je do senja. Valja zaisto da ima djegod koji vrô magazin koji mi ne znamo, ter mu stoju one robe, zašto po svom onom listi što smo imali nijesmo nigda vidjeli ničesa od onega što je u njom upisano.

Kata: Ti li si, moj Koštica? Odkud se ovo lijepo ovdje sastasmo?

Koštica: A, ti si Kate! odkud te imam, što lijepo činiš ovdje?

Kata: Ono što i svud drugodje: nastojat kako ću komu koji posalak opravit, poslužit kogagod što mogu i po temu putu okoristit se s ovo žlje pameti što mi su nebesa udijelili. Ti znaš da na ovemu svijetu valja živjet na svaku ruku i da čeljad od moje vrste ne imadu druge intrate nego koji tuđ posō i svoje džudicio.

Koštica: A imaš li što pod rukom s ovezijem gosparom ovdje?

Kata: Imam, sad mu džusto obrćem njeki posalak za koji ufam bit dobro plaćena.

Koštica: Od njega? Zdravlja mi, sestro, tebi će bastat što nije još nikomu ako izvadiš najmanju stvar iz njegove ruke, i ja ti povijedam na vrijeme da su ovdje dinari jako drazi, nije ih tako lasno kupovat.

Kata: Ali jes nekijeh služba koje vadu dinare od najgorega lakomca.

Koštica: Ja sam s tobom, ma ti još ne poznaš ko je gospar Reno. Gospar je Reno među sve što je ljudi jedan čovjek koji ima najmanje od čovjeka, jedno čeljade tvrde od sve što je čeljadi na svijetu; niti je te službe koja njemu može činit otvorit tobolac. Da te stane hvalit, govorit da te dobro hoće, da ti je prijatelj i tisuću takijeh riječi, imat ćeš ih od njega koliko god ti drago; ma dinara, tu ne ima ničesa. Može te najbolje htjet, prije bi iztiještio štogod iz jedne suhe rožine nego iz sve što je milosti koje bi ti on mogō učinit; i toliko mu se ne može nikomu ništa darovat, da kad ima komu dat dobro jutro, za da se ne bi u čemu drugomu zarekō, neće nigda da se izusti »davam ti«, nego »zaimavam ti dobar dan«.

Kata: Za karitāt! pušti mene, umijem ja način za priverstit svakoga od ljudi, umijem ih obsjenit i činit im zač za mnom, razrarakat im srce i dotegnut ih dje valja da upadu još i da neće.

Koštica: To sve ovdje malo valja; da mi ih se okine u Luži i da ti imam dat sve što zapitaš, ako ti ga uzbasta išta omehšat u konat od dinara. Ovo ti je u temu jedan Ocinjantin, jedan Turčin, vrag i njegov otac, da nije nekoga ko bi ti

se mogō pouzdat u nj; mogō bi te vidjet dje zijehaš, ne bi ti se on što krenuo za to. U jednu riječ, toliko ljubi dinar, da veće haje za jednu minčicu nego za čas, poštenje i sve što je na svijetu; i samo da vidi jedno čeljade koje ima pitat u njega, ončas mu dođu ačidenti. To mu je isto koliko komu drugomu da ga dotegneš u mjesto od života ali da mu srce probodeš; u jednu riječ, to mu je uzet i izvadit svu utrobu; i ako . . . Ma evo ga dje se vraća, ja ću se uklonit.

Šena peta

Reno i Kâta

Reno: Sve je dobro, zahvale Bogu. *E ben*, *Kata*, što je?

Kata: Ah, Bože! kako si zdračan i rumen! poznat je da ste nazbilj zdravi!

Reno: Ko? ja?

Kata: Zdravlja mi nijesam vidjela pomasti tako freške i njekako pune soka.

Reno: Nazbilj?

Kata: Što govorite? nijeste u život bili mlađi nego ste sada; i nješto gledam u pameti po čeljadim i vidim ih od dvaes godišta gdje su stariji od vas.

Reno: Utoliko, *Kata*, imam ih lijepo šeset.

Kata: Veliku stvar, te što je, crna, to, šeset godišta? Zato li mi ti je! To ti su najbolja godišta, sad počinjete bit džusto u najljepše doba.

Reno: Tako je; ma jedne dvaes godišta samanje sa svijem težijem cijenim da mi ne bi rđavo učinili.

Kata: Ali se to rugate? Vi ne imate potrebe od tega i vi ste usječeni od nekoga drva za živjet do sto i dvaes godišta.

Reno: Vjeruješ li ti to?

Kata: Vjerujem i kako, ako vam se to pozna po svijem senjalima. Stanite jednu mrvu, ako vam je drago. Gleda', gleda', evo vam lijepo među očima jednoga rijeza od duga života!

Reno: Tot se ti razumiješ u to?

Kata: Razumijem, zahvale Bogu, koliko mi je dosta. Ukažite mi ruku. Ah, crna! koji je ono rijež od duga života!

Reno: Kako?

Kata: Ne vidite li dokle se produživa ovi rijež ovdi?

Reno: *E ben*, te što hoće rijet?

Kata: Na vjeru, ja sam rekla sto i dvaes godišta, ma ćete prič i sto i šeset.

Reno: Može li to bit?

Kata: Bit će vas potreba ubit, kad vam govorim, i vi ćete pokopat i vašu djecu i od djece djecu.

Reno: Toliko bolje! Kako ide naš posō?

Kata: Odkud je od potrebe za to pitat? A što si vidio, na što se *Kata* stavila ter nije na kraj dovela? A paka vrhu svega kad je od potrebe sadružiti dvojicu i sklopit koju vjeru, u temu joj osobito basta. Nije te ženidbe na svijetu koju u malo vremena ne nađem način za sastavit; i zaisto cijenim, da kad bih stavila u glavu, sadružila bih ono što se reče i *Mrkan* s *Bobarom*. A u ovemu poslu ovdi nije mi bilo od potrebe velika truda. Kako sam ja sveđ u njih po kući, stala sam i jednom i drugom po veće puta od vami govorit; pak sam joj pripovidjela materi *misō* koju ste uzeli za *Mâru*, što ste je vidjeli proc niz ulicu i izit kadgod na funjestru.

Reno: Da što ti je odgovorila?

⁷ Tj. Zato što ti je do toga! u originalu: voilà bien de quoi! (II, 5, str. 107).

Kata: Sve je to primila u veliku veselju. I kad sam joj rekla da biste vi veoma žudjeli da joj bude i kći večeraske kad se uzdospijeva vjera vaše gospođe Anice, ončas je je dobrovoljno pustila i priporučila meni da je čuvam i budem uza nju.

Reno: To je er ne mogu od manje negli učinit večeru gosparu Lambriu; i zato bi mi bilo veoma drago da u isto doba bude i ona i s istijem putom učinim dva posla.

Kata: Imate razlog. Ona ima doć po objedu u vaše gospođe kćere na posjed; odtoleka će se odnijet do Pila u njeke nje prijateljice i uzet malo arije, za doć paka na večeru kako ste zapovidjeli.

Reno: Da dobro, otit će objedviije zajedno.

Kata: To ti je džusto što joj se hoće, i bit će joj veoma drago.

Reno: Ma nu mi reci, Kate, jesi li joj izvadila što od matere? Što ti para da ima i koliko može dati prćije kćeri? Jesi li joj rekla da se valja malo inkomodat, da u ovezijem prigodam valja se veće stisnut za grlo i ako se trata ostat i bez košulje? Nije bo još nikoga ko je udō kćeri bez da mu je što izvukla iz kuće.

Kata: Što govorite? ovo je jedna djevojčica koja će vam donijet veće od pecat dukat intrate.

Reno: Pecat dukat intratel!

Kata: Lijepo. Najprvo, ona je naučna prohodit se s toliko malijem, da bi rekō da žive s samom arijom. Ovo je jedna djevojčica koja se obikla na malo kruha, jednu jabuku i kad najveće uzme jedno jaje. Jeda kad ona načini trpezu, nego što se onako založi na nogami ili sjedeći i fatigajući na stočiću. Tu nije veće ni rućinčića ni nape ni ničesa. Za kafu, cukar i ostale izvanštine od ješe može se rijet da im ne zna ni imena, za koje stvari sve ostale žene hoće pendžat oli muž ima oli ne, da do brzo pošlju po turom⁸ najbogatiju kuću, i znaš da ovo nije od malahne koristi; za najmanje će ti ovo frutat sto i peset dukata na go-dište koje bi spendžō koliko jednu mincu. Osvem pak ovega nije ti ona za velikijem haljinam nego ide veoma pozitivno obučena: nije ti tu kamižolā, galunā, petorinā, ni ikakve stvari od ovezijeh sadanjijeh izmišljotina s kojijem žene prećipitaše jadne mužove; i znaš da će ti i ovo valjat veće od dvjesti dukat na go-dište. Jeda će kad ona sēdžete uzet ali veće od jedne sluge držat! Ona je dobra za prihitit svaki posō s svojom rukom, a to ne hoće rijet tako ništa: bit ćeš koristan i u temu jedne peset dukata. Peset dukata a onamo trista i peset od haljina i od hrane. A možemo li stavit manje od sto dukata što bi pendžala u babu koja doji, tot su lijepo pecat dukata da ti ne odpade ni minčice, je li ovako?

Reno: Tako je, to ne ide zlo; ma ti konat ne donosi ništa u gotovu.

Kata: Prostitute mi. Nije na odmet kad vam bude donijela u prćiju jedno grlo koje se s malijem prohodi, gdje ne može čut ni vidjet posjedā ni izvanština, miti joj dohodu savišnje haljine ni naprave na pamet nego samo što se može proć u svomu tērminu i načinu, a vrhu svega, moj gosparu, gdje ima obzira vrhu svoje časti i poštenja.

Reno: To se htjet lijepo rugat uzet mi i postavit svu prćiju u onemu što neće pendžat. Ja ne mislim saldat partitu s onijem što ne budem primio, nego je od potrebe da mi se što dā.

Kata: Za karitāt! daće ti se i saviše; govorili mi su od njejoj baštini koju imaju; ti ćeš bit gospar od nje.

⁸ Tj. upropaste; u originalu drukčije (II, 5, str. 112).

Reno: Valjat će to vidjet. Ma, draga Kate, jes još štogod što me smeta. Djevojčica je mlada, kako ti znaš, a čeljad mlada *per ordinario* ne ljube nego onezijeh koji su njima prilični i hoće samo onezijeh koji su od njihove družine. Zato ja se strašim da jedan čovjek od mojijeh godišta neće joj it po čudi i da pak to ne porodi u mojoj kući nekijeh klopotarija koje mi ne bi bili od ikakve koristi.

Kata: Ah, vi je jako rđavo poznate! To je džusto jedna stvar više koje vam imam osobito pripovidjet. Ona ima jednu omrazu strahovitu za svom mladom čeljadi, i ne može da očuti ljubavi nemo' samo kad vidi ovako koga postarijega.

Reno: Ona?

Kata: E, e, ona. Ja bih žudjela da ste je čuli više tega govorit. Nećete vjerovat, a ne može po nijedan način ni na oči jednoga mlada čovjeka; a nije ti joj opeta većega veselja, govori ona, nego kad joj se namjeri vidjet jednoga lijepa starca s jednom poštenom bradom. Koliko je ko stariji, toliko ti je za nju galantiji; i imam ti rijet da imaš opas da ne bi ti nehote rekō da si što mlađi nego si: ona hoće za najmnaje da čovjek ima jedne šeset godišta. Nijesu četir mjeseca joštera da je bilo veće sve spravno i imala se veće kō sutra udat, a ona ti je lijepo udrila nase i razvrgla vjeru ne za drugo negoli što je ti nje vjerenik ukazō da ne ima veće od peset i šes godišta i što su joj povidjeli da nije imō potrebu od očala kad je podpisō skrituru.

Reno: Zato samo?

Kata: E, e, ona govori, da peset i šes godišta nijesu nje pokoj; a više svega ona je mrtva za nosima koji nosu očale.

Reno: Uistinu, povijedaš mi jednu stvar koju se nijesam nigda nadō.

Kata: Ovo je ća veće nego ti se može povidjet. Jes u nje u kamari koji kvadar i koja inkunica, ma ko bi rekō da je u težijem kvadrima upengan jacu koji mladac? Ne, ne! tu ti se ne vidi drugo nego nje djedi i šukundjedi, ma ne u njihovo mlado doba upengani nego kad su imali veće sedamdeset i ozamdeset godišta.

Reno: To je veràmēnte čudnovito! Ne bi mi moglo nigda doć na pamet da se može nać take žene, i veoma mi je drago ćut da ima jednu taku ćud.

Kata: Ja vam vjerujem. Zaisto lijepe menestre uzet ljubit one poletariće! Tot da onake ludorije i rutine imadu ćinit da te doće volja od njih! Žudjela bih samo znat koji se sapur može nać u njima.

Reno: Za mene, ja ne razumijem poništa; i ne znam kako se nahodi ženā koje mahnitaju za njima.

Kata: Valja bit sasvijem mahnitoj i bez moždani. Kako se može iznać išta u mladosti što je dostojno za ljubit je! Mogu li se igda zvat ljudi njeke ljuvene ludorije samo pune vjetra i ludosti na koje da te gad doće? i može li se nać te žene koja će zać za takijem živinama? Zaisto džusto ti je mladost za bit ljubjena; lijepe rabote; je li među njom krštena čeljadeta? Tot su ono, crna, ljudi? Njeki puzdri puni vjetra i ludosti. I može li se igda nać koja će otit za onakijem animalima kakvi su oni?

Reno: To je što ja povazdan govorim. S onijem njihovijem glascom rekō bi da pilići pijuču, s one tri dlake na bradi koje pribrićiju da bi rekō da imaju veće od brade od maćke nego od čovjeka, s gaćam otegnutijem da ti puca mesō izpod njih, a s prsima otvorenijem za da im se vidi dje im srši apertūra od košulje, kō da su stavili dva dobra lista od ćihore.

Kata: E, gosparu, tako se hoće bit ućinjen kakvi ste vi! To je bit čovjek ko zna što je čovjek; tu je i soka i moska, jes ćesa vidjet, i tako se hoće it obućen ako hoćeš da koja posvedi za tobom.

Reno: Tot nahodiš da ovako dobro stojim?

Kata: Što govorite? Vi ste za ončas razveselit; kod god vas vidi i ne bi vas mogō boljjih pitur upengat. Obrnite se malo, ako vam je drago. Ne može se bolje, neka vas vidim malo prošetat se; kako ste lijepo utesani, lak i slobodan, džusto kako je od potrebe; nije vidjet u vašemu tijelu da vas išta smeta.

Reno: Ne smeta vele, zahvale Bogu, osvem samo malo katara, što mi dođe kad ter kad.

Kata: To je ništa. Ti vam katar veoma dobro stoji i lijepo vas je vidjet kašljat.

Reno: Reci mi malo: je li me kad Mara doslek vidjela? Je li se kad stavila od mene ovako kad je mimo me prohodila?

Kata: Nije; ma smo se dosta i dosta od tebi izrazgovarali. Ja sam vas upengala prid njom džusto kakvi ste, i nijesam propustila prikazat joj i činit joj razumjet koliko možete i koliko vam basta a najveće koris, koju će očutjet kad uzima jednoga muža kako vas.

Reno: To si dobro učinila, Kata, i ja ti jako zahvaljivam.

Kata: Imala bih vas, gosparu, molit za njeku bagatelicu. Imam ti jednu lit, a ne imam odkud pendžat što se hoće, da ako ne dobavim štogod dinarica neću imat koga ko će vidjet za mene, i dignut će mi nješto žlje kućice što imam i iztjerat me iz nje; a ja sam siromašica, ne imam odkud plaćat ako neću na gomilu otit, a vi biste me mogli s malijem pomoć u ovoj mojoj potrebi, ako imate išta karitāti za mene. (*Doslek je govorila s glasom žalosnijem, a sad veselijem*) Vi ne možete vjerovat koju će ona imat rados kad vas vidi. Ah, kako ćete joj po srcu otit! Ta vaša krovata duga na antiku učinit će čudesa u njoj za vami! Ma više svega te vaše gaće na bario zanijet će je. To je za činit joj mahnitat; i zaisto jedan ljubovnik kakvi ste vi bit će joj jedna masna menestra.

Reno: Uistinu me razveselivaš čut te tako govorit.

Kata (Z glasom žalosnijem): Zaisto, gosparu, od ovoj mi liti mogu rijet visi sve moje biće. Prečipitana sam ti, ako je izgubim; i koja malahna pomoćca bila bi mi od velike koristi. (*Opeta veselo govori*) Htjela bih samo da ste vidjeli kako bi bila ni na nebu ni na zemlji kad bi me čula od vami govorit. Vidjelo bi se dje joj igraju oči od veselja kad bih stala pribrajat joj što je u vami i kakvi ste, da sam nasvrhu učinila da drugo jedva prije ne čeka nego kad će se podpuno dospjet ova ženidba.

Reno: To mi si, Kata, učinila veoma drago, i spovijedam ti da ti sam držan veće nego se može.

Kata (Z glasom žalosnijem): Molim vas, gosparu, dat mi ovu malahnu pomoć koju vam pitam. Vami se neće ni vidjet, a mene će jadnu na noge stavit i bit ću vam držana svega moga života.

Reno: Zbogom. Poću nješto dospjet.

Kata: Zaisto, gosparu, ne biste me nigda mogli pomoć u većoj potrebi negli je ova koju sad imam.

Reno: Poću naredit da stavu sèdžete i zazovu sodate za da je sve pronto kad dođe Mara.

Kata: Ne bih vam dodijevala, zaisto, da me ne siluje moja velika nečesitāt.

Reno: I imat ću pomnju da se zaran sjede na večeru, a da se ne sjedi prem udugo za da ne bi komu naudilo.

Kata: Nemojte mi zakratit ovu milos koju vam prosim. Bog mi vas uzdržō do stare starosti. (*Veselijem glasom*) Ne biste mogli nigda vjerovat, gosparu, rados, koju je...

Reno: Idem ća... Eno dje me zovu. Sad ću se povratit.

Kata: Febra da te zaduši, kilavče jedan! Lupeža, kako je tvrd na sve što mu sam govorila; ma sa svijem tezijem ne valja ostavit što smo počeli, er nije zaludu ono rečeno: »tanta', tanta' dokle iztjeraš kralja i fanta«, a pak, kako god mi ovdj izide, imam na drugomu mjestu gdje se mogu pouzdat da ću bit dobro plaćena.

Svrha drugoga ata.

AT TREĆI

Šena prva

Reno, Frano, Anica, Džono, Maruša, Đuro, Jozo i Petar

Reno: *Via*, stanite amo svikolici, neka vas razredim za paka ko što ima činit. Maruša, amo, neka mi je počēt s tebe. (*Maruša drži metlu u ruci*) Tako te hoću s oružjem u ruci. Ti mi ćeš imat pomnju da je svud sve dobro pometeno; ma najveće imaj opas da, kad uzčistiš od praha, nemoj trt saviše ni stole ni vestijarija ni ništa za da se ne hara. Osvem tega hoću da ti imaš pomnju priko večere od tal'jerića i od kupā, i ako što pogine ali se razbije, neću iskat nikoga nego samu tebe i odbit ću ti za sve od plate.

Petar: Pametne pedepse.

Reno (Maruši): Ti pođ' zbogom, reklo ti se što imaš činit. A ti Jozo i ti Đuro, vaš posō ne ima bit drugo nego da su čiste kupe i davat se napit, ma samo onada kad ko bude žedan, a ne ko njeke forke od djetića koji ti prezentavaju kupu i nudu te da piješ kad najmanje misliš od piću, nego počekajte dokle vas zazovu i dva puta, i ne zaboravite nosit sveđ s vami dosta vode.

Petar: Dobro govori; vino cijelo udara u glavu.

Jozo: Hoćemo li, gosparu, dignut kanavce?

Reno: Hoćete kad vidite da su počeli dohodit čeljad; i imajte vrlo opaz ne zakinut gdje haljine ali ih pokipljet.

Đuro: Znete, gosparu, da mi se onomade izlio lukjerner na džupet i ostala, vidite, kolika maća.

Jozo: A što ću ja, gosparu, koji imam odizada sve gaće propadene, da mi se vidi *con riverenza*...

Reno: *Zitto*, to se sve može akomodat, samo malo pomnje. (*Jozu*) Drži se sveđ pritismut k miru kad ko prohodi mimo te, i samo se kaži odsprijeda. (*Ovdi Reno stavlja svoj klobuk odsprijeda na velatu, za ukazat Đuru kako ima pokrivat ono što mu je pokipljeno od ulja*) A ti drž' sveđ ovako baretu kad uzslužiš priko trpeze. A ti, moja kćerce, imaj pomnju više onega što uzostaje, i otvori oči da se ne raznosi nego sve zatvora u kamaru. Ovo je džusto za djevojčica. Utoliko sadara spravi se kako ćeš pričekat moju vjerenicu, koja ima doć u tebe na posjed, paka ćete se otit zajedno prošetat se do Pila. Jes'me razumjela što ti sam rekō?

Anica: Jesam, ćaće.

Reno (Imitavajući Anicu): Jesam, kojona. (*Sinu*) A ti, moja ljuvena ludorijo, komu sam imō dobrotu prostit onu maloprijašnju, nemoj da te vrag natanće pogledat je najmanje mrve krivijem okom.

Frano: Ja, ćaće, pogledat je krivijem okom? Za koji uzrok?

Reno: Za karitā! znamo kako sinovi prohode kad im se otac drugi put ženi, i s kojijem su okom naučni gledat onu koja ima ime od maćehe. Ma ako žudiš da se zaboravim od one ultimate koju mi si sklopotō, najveće ti priporučivam da primiš veselo ovo čeljade i da prođeš s njime sve što se najbolje može.

Frano: Za rijet ti istinu, čaće, ja ti ne mogu poništa obećat da mi će bit drago da ona bude moja maćeha. Slagō bih ti kad bih ti to rekō; ma koliko za dobro je primit i veselo je pričekat, obećavam ti da ću u temu postaviti svu pomnju za služiti te kako žudiš.

Reno: Otvori vrlo oči što činiš.

Frano: Vidjet ćeš da nećeš imat uzroka za tužiti se.

Reno: To ćeš veoma pametno učiniti. Džono, sad da me u ovemu poslu pomožeš. Petre, amo stani, tebe sam na ultimate ostavio.

Petar: Ali me zovete, gospodaru, kō zapostata ali kō kuača? zašto sam i jedno i drugo, kako vi je ikad od potrebe.

Reno: Zovem te kō obodvojicu.

Petar: Ma koga prvoga ištete od ove dvojice?

Reno: Kuača.

Petar: Da pričekajte me, ako vam je drago. (*Petar ide i uzimlje kanavac s kojijem se zastire*)

Reno: Koje su ovo izvanštine i istorije?

Petar: Sad ne imate drugo već kazat što hoćete.

Reno: Tu nije druge, Petre, nego sam se impenjō večeras učiniti jednu večeru.

Petar: Čuda do duše!

Reno: Reci mi malo, hoć' nam spraviti dobru večeru?

Petar: A zašto ne? Samo da date dosta dinara, večera je uput.

Reno: Koji je ovo vrag, sve dinari! Htio bih da svak zaboravi veće ime od njih. Para da ova čeljad drugo ne umijedu govoriti nego: »Dinari, dinari, dinari«. Drugo im nije u ustima nego »Dinari«, sveđ samo »Dinari«. Drugoga oružja ne imadu nego dinara.

Džono: Ja nijesam nigda vidio odgovora impatinentijega do tega. Zaisto se vele hoće za spraviti dobru večeru s dosta dinara; tako je najlašnje i nije najgorega ludorije komu ne bi to bastalo; ma za ukazati se čeljade, hoće se umjet spraviti dobru večeru s malo dinara.

Petar: Dobru večeru s malo dinara!

Džono: E, e, e.

Petar: Na vjeru, moj gospodaru skrivane, vrlo ćemo vam zahvaliti da nas naučite taku majstoriju i da prifatite vi moje opicio od kuača; a već ti neće bit trudno, er ti zabijaš nos po kući u svašto i u svašto očeš da se razumijevaš.

Reno: Muči tu. Što je što će nam bit od potrebe?

Petar: Evo vam gospara skrivana koji će vam pripraviti dobru večeru s malo dinara.

Reno: Ajmeh meni, ja hoću da mi ti odgovaraš.

Petar: Koliko će vas bit na trpezi?

Reno: Bit će nas osam do deset; ma čini sveđ konat da će nas bit osam: dje imadu česa jestit osmerica, imat će i deseterica.

Džono: To se razumije.

Petar: Oće se par i pō vintuša, ne imaš kud manje, osam para kokoši, četini kapuna, deset kosova, pet jarebica, deset oka jalovice i dva kvartijera zadnja školjeva.

Reno: Koji je to vrag? to bi bilo dosta jestit svemu gradu.

Petar: Tri zeca, šes para kokotića, šes goluba, dvanes . . .

Reno (zatvorajući mu rukom rilicu): A, manigodo jedan, ti mi hoćeš izjestit sve što imam!

Petar: Dobra larda za začinit . . .

Reno: Joštera? (*zatvorajući mu opeta rukom rilicu*)

Džono: Ali bi htio učinit da svak pokrepa? što cijeniš da je ovdje gospodar dozvo čeljad za zaklat ih na forcu od ješe? Danu neka te kogod malo nauči na koji način zdravlje se uzdrži i upita' liječnike je li stvari štetnije na svijetu jednomu čovjeku koliko saviše jestit.

Reno: Ima razlog.

Džono: Zapanti, Petre, i nauči ne samo ti negli sva čeljad od tvoje vrste, da je isto koliko nož u grlu trpeza puna ješe, i da za ukazat se pravi prijatelj onezijem kojijeh dozivlješ u tebe, od potrebe je najveće da je trpeza tako razredjena da, i da hoćeš, ne možeš se poništa na njom prijestit; er, slijedeći ono što je rekō jedan pametan čovjek, »od potrebe je jestit za živjet, a ne živjet za jestit«.

Reno: Ah! kako je to lijepo rečeno! Pristupi amo, neka te zagrlim za taki nauk. Nijesam u vas moj život čuo l'jepše sentence. »Od potrebe je živjet za jestit, a ne jestit za živ . . .« Ne, ne, nije ovako. Kako ono ti govoriš?

Džono: »Od potrebe je jestit za živjet, a ne živjet za jestit«.

Reno: Tako je. (*Petru*) Čuješ li? Koji je ti vro čovjek koji je to rekō?

Džono: Ne dohodi mi sad na pamet kako mu je bilo ime.

Reno: Ne zaboravi mi izpisat te riječi; hoću ih činit intaljat slovima zlatnijem na korniču od saloče, neka svak vidi i može legat.

Džono: Bit ćete služeni. A za večeru više ne mislite, nego pustite mene. Ja ću razredit i spravit sve kako toka.

Reno: Sve na tebi.

Petar: Toliko bolje, manje muke i truda.

Reno: Htjelo bi se štogod spravit ovako što se ne ije i što nikoga ne gusta, ili štogod što potom iziješ dva bokuna ima zatrupit da veće ne možeš ni okusit.

Džono: Ti se ne brini, to je moja misō.

Reno: A sada, Petre, kad ne imaš nijednoga tvoga posla, stani amo. Pođi dolji i spravi one objedvije sedžete.

Petar: Počekajte, to ne govorite s kuhačom. (*Diže kanavac s sebe*) Reko-ste . . .

Reno: Da otideš spravit one dvije sedžete, kortinu i lance i pasove.

Petar: Znae, gospodar, da je jedna sedžeta sva gnjila, čavli izpuali, a kad se nosi sve popucivaju i staje je škripa da obide strah i ko je u njom i ko nosi.

Reno: Kako vraški, što je da se ona sedžeta učinila? Nijesu malo veće od šeset godišta, u onom mi se majka udala.

Petar: Bre, gospodar, kako god očete, ono ti već ne služi za inoga neg pod tendžeru.

Reno: Ne može ne valjat, a pak ne ima se ne znam dje it nego tu do vrh Pila; zato spravi objedvije i sve što je od potrebe. I pođi zivni četir sodata. Ali ne, ne, dosta su tri, a ti ćeš im služit za četvrtoga kad ne imaš česa činit.

Petar: Ja da nosim? nijesam nigda činio tega zanata, ne činih ga, zdravlja mi, ni sadara. A nješto sam gladan da se jedva i održim, a negoli da družijeh nosim.

Reno: To što si gladan ne importa ništa kad imaš mislit da ćeš se večeras najestit.

Petar: Ne nosih ako ćete me i ubit.

Reno: A ja ti govorim da valja da nosiš. Vrla bi bila da, kad imam tebe, da pendžam u četvrtoga sodata; malo bo je ovo što imam platit trojicu; zato da si umukō i spravi se nosit.

Petar: Nosit ću, ma, na vjeru, ako ko ogruzi, ja malo i hajem; samo znajte da nijesu nego tri pása i ta rđava a četvrti da se raskinuo sasvijem, a nijeste htjeli da ga se načini.

Reno: Ali neću ni da ga se načinja; drugo ne mislim nego još pendžat u pasonve od sedžete.

Petar: Da kako će se to nosit ako znate da nam neće niko da zaimlje ništa?

Reno: To ne importa kad ne manka nego jedan; a ti uzmi pešteman, to ga i uveži na lancu od sedžete, i veće mi ne razbija' glavu nego pođi po sodate.

Petar: Otit ću, ma . . .

Reno: Nu hod', nu hod', čini da dođu ončas i izaberi ih da su jaci za da utoliko, dokle uzimadu nositi sedžetu, izcijepaju nam nješto drva i prinesu po kući njekoliko stvari što nam je od potrebe večeras za večere, tako ćemo što-god avancat na onemu što ih imamo platit za sedžete.

Petar: Bonte, ja ne znam kako će to danas bit; hoćete u silu Božiju da se nosu sedžete koje prije neg se sjede u nje imadu propastit; pak nije ni pasova ni nijednoga načina, a da se ištu sodati za stavit ih prvo poslovat pak im ne platit nego za samu sedžetu i to Bog ti zna kako. Zdravlja mi, neka ih ide te zove ko hoće, ja ih ne zвах.

Džono: Gosparu, ja ću zivnut ovdj iz susjestva Matiju, neka ih zove on, pogodit će mi pomoć i nosit, a paka ja znam da će nas poslužit što nam bude od potrebe i oko večere.

Petar: Neka ga, bolje je da se njemu što dogodi i da ga pak proklinju i psuju nego mene.

Džono: Petre, znaš da lijepo razložiš.

Petar: A ti, gosparu, u sve se razumijevaš i utječeš za da se u svakomu poslu ima potreba od tebe.

Reno: Da si umukō.

Petar: Gosparu, ubi' me na ovemu mjestu, ne mogu podnijet ove muzuvijere koji ulajaju, er ja vidim što on čini; stane sve ter se kara da vele ide krua, vina, drva, soli i svijeća; a to nije za drugo nego za it vam niz dlaku i u svemu priguzivat za vami. Ter mi to čini jedan ijed za crknut, ukoliko mi je dodijalo svaki dan slušat što se paka o vami govori; ja bo vas oču dobro još i ne hteći i iza vašijeh baština i vinograda nije mi milije stvari do vas.

Reno: Bih li mogō znat, Petre, što je to što se o meni govori?

Petar: Bi, gosparu, kad bi mi dô tvrdu vjeru da vam neće bit nimalo žō.

Reno: Neće poništa.

Petar: Ja znam veoma dobro da ću vas ljuto najjedit.

Reno: Nećeš zaisto, nego saviše s tezijem ćeš mi učinit pjadžer; meni bo je jako drago čut kako se o meni govori.

Petar: E, gosparu, kad očete, da vam bude; ja ću vam oblo kazat da nije mjesta dje se ne činu ruzi o vami. Odasvuda nam ih dodavaju cijeca vas i cijeca vaše lakomosti. Njeko govori da večerivate za vidjela za ne užizat svijeće, kad-god opeta da činite svoj kući toliko puta na godište postit govoreći da ste ih zavjetovali u kojoj velikoj vašoj potrebi. Kažu da se niko ne spomeniva da se djevojka iz vaše kuće spravila već jedna jedina s kojom se bjehoste pogodili

da što se skupi da imate dijelit popola; a ostala sva služba, kad bi došlo doba za koga spravit, štogod bi ih ste zakinuli i naveli kako ćete ih iztjerat i ne platit. Jednom kažu da ste otišli na sudja suproč susjestvu što vam nječija mačka izjede pò litre mesa. Ter mi to nije najveće, bonte se povijeda po svoj placi kô se jednom obnoć privukoste u tmice u ognjište u njekakvu skrinjetinu za dignut mlađijem ono žlje paljavca što im davate za opet im ono isto za konat od hrane pomicat. Pak bogme djevojke imaše pameti, čuše dje im njeko čantra oko skrinje, ter vam ih da prostite nadavaše motovilom onako u tmice po leđima, da ih ćućešte za njekoliko dana, a ne smjeste se od srama oglasit. Nasvrhu hoćete li da vam kažem onako kako je? Niko od vaše kuće ne može da se obrne na nijednu stranu što ne čuje kakovogod pogan više vas. Vi ste pripovijes i rug od svega grada, i kad god se o vami govori, drugoga već imena ne imate neg od lakomca, od lupeža, od alimana i od kamatnika.

Reno (Lupajući Petra s štapom): Ti si jedna đidiya neoprana, jedna ludorija, jedna bestijetina, pijanac, manigodo i sve što se najgore može.

Petar: Jesam li ja ugonenuo? Vi mi ne htjeste vjerovat. Ja sam vam bio rekao na vrijeme da vam ne bi bilo otišlo po ćudi kad bih vam istinu kazô.

Reno: Nauči kako ćeš govorit.

Š e n a d r u g a

Petar i Džono

Džono: Po onemu što vidim, Petre, tvoje govorenje jako je rđavo plaćeno.

Petar: Do moje duše, gosparu pridošoće, koji si nam se postavio u sve prtit po kući, ovo nije tvoj posô. Uzmi se te smijej i rugaj kad tebe što dopade po leđima, a ostav' se smijat onijem što je mene dopalo.

Džono: Pero, nemoj, molim te, da ti je žô ovo što ti govorim.

Petar (zbande): Po ovemu što vidim strah ga je. Poću mu ukazat zube, i ako bude tolika budala za pripastit se od mene, lagahno mu ću protrt škinu. Znaš li ti, gosparu, da ako je tebe volja smijat se, nije mene, i da ako mi saviše uzdodijevaš i uzideš uz nos, da ću ti se na njeki ćudan način ja činit smijat? *(Tiska Džona do kraj palka)*

Džono: Polako, što činiš?

Petar: Kako polako? Što neću, neću.

Džono: Molim te.

Petar: Tebi se vele dalo.

Džono: Pero dragi...

Petar: Nije tu »Pero dragi«, nego ako uzmem peću štapa, pročešljaću te ma kako se ide.

Džono: Kako štapa? *(Ovdi Džono tiska opet Petra na isti način do dno palka).*

Petar: Stani, ja tega ne govorim.

Džono: Znaš li ti, budalo, da sam ja ćeljade za izmlatit te od vrh glave do dno petar?

Petar: Ko ti što govori? Ja to znam.

Džono: Da ti nijesi drugo nego jedan vilan iza motike, rodjen u Konavlam, kako i svaki drugi od onezijeh vilana?

Petar: Znam veoma dobro.

Džono: I da ti mene još ne poznaš?

Petar: Prostitute.

Džono: Ti govoriš da ćeš mene proćesat?

Petar: Ono sam govorio za maskaru.

Džono: Ali ja neću tvojijeh maskara. (*Bije ga s štapom*) Nauči da za tebe nije se burlat.

Petar: Vrag uzō i ko je najprvi počeo istinu govorit! ovo ti je rđav zanat. Odričem ti se veće za sveđ od njega, i ne rekoh ti veće istine baš da mi će glavu odsječ. Ma prosto što mi ih okinu moj gospar, barem je gospar; ma ona pogan što nam pridode u kuću pak u svašto nos zabija, osvetit ću mu se ako ikako uzmogou.

Šena treća

Kāta, Māra i Petar

Kata: Znaš li, Petre, je li ti gospar doma?

Petar: Jes, i kako jes, to najbolje ja znam i moja škina.

Kata: Reci mu, molim te, da smo ovdī.

Petar: Iđem uput.

Šena četvrta

Kāta i Māra

Mara: Ah, Kata, nahodim se u jednomu biću veoma tužnu! i ako je od potrebe da govorim ono što ćutim, čini mi se ne malo trestit ovi posjed!

Kata: Ma zašto? što je što te smeta?

Mara: Ajmeh; te to me ti to pitaš? a ne promišljaš li strahu i smeću jednoga ćeljadeta koje se vidi veće blizu mjesta na komu ima poginut?

Kata: Ja vidim po temu veoma dobro da ti, za z gustom umrijet, ne nahodiš da je Reno mjesto koga bi hotjela izabrat; i ja ti poznam po čiri da oni mladić od komu si govorila opet ti se za srce zadijeva i ne može ti se zaboravit ga.

Mara: Tako je, Kata. To je jedna stvar koju ja nimalo ne krijem, negli spovijedam istinito da načini u svemu skladni s kojijem sam ga vidjela veće puta u našu kuću dohodit uzrokovali su štogod u momu srcu za nj što ti ja ista ne umijem izrijet.

Kata: Ma jesi li obaznala ko je to?

Mara: Ne, ko je, ja ne znam; nu znam ovo ovoliko da je toliko skladan, toliko lijepo učinjen, da se čini i silom ljubit; i kad bih ja imala obirat ono što hoću, uzela bih ga prije nego ikoga drugoga; saviše rijet ću ti da, gledajući na njega, čini mi nahodit muke od pakla u vjereniku koga mi davaju.

Kata: Moj Bože! svi su ti mladići skladni i galanti i umijedu lijepo svit u kiticu svaki njihov posō; ma veći dio od njih, osvem ono što vidiš na njima, ne umijedu odkud objeda kupit. I za tebe ti je najbolje uzet jednoga starca bogata s kojijem nećeš imat potrebe od nikoga. Ja znam ovako naša put ne nahodi nje konta i da je veoma mučno imat sušit s jednijem takijem mužom: ma to, moja gospo, ne može u dugo otit, i njegova smrt, vjeruj meni, postavit

će te dobro u jedno biće s kojijem ćeš moć izabrat drugoga i skladnijega i mlađega, koji će nadomjerit na sve ono što budeš s njim izgubila.

Mara: Ah, Kata! stvar je jako rđava kad, za da ti je bolje, imaš žudjet da ko veće dospije; paka ta smrt ne ide za onijem što mi budemo namislili neg se nađemo privareni kako nigda kad se u nju uzdamo.

Kata: Rugaš li se ali to zbilja govoriš? Ti se za nj me udavaš nego s pogodjajem da te dobro ima ostavit udovicom. To ti je na što ti se ima najprvo podpisat. Prem bi bezočan bio kad ne bi otišo na drugi svijet prije ova tri mjeseca dana. A evo džusto njega istoga.

Mara: Ah, Kata! koja je ono prilika!

Š e n a p e t a

Reno, Mära i Kätä

Reno: Ne budi vam žö, moja lijepa, ako dohodim k vami s očalima. Ja znam da vaši uresi imadu toliku svjetlos da udaraju u oči i činu se vidjet sami po sebi bez ikakve pomoći, i da nijesu od potrebe očali za gledat ih. Ali nasvrhu ovako se s očalima i zvijezde razgledaju, a ja uzdržim i hitam se jamac da ste vi jedna zvijezda, najljepša zvijezda među svijem zvijezdami koje se nahodu u nebeskomu mjestu od zvijezda. Kata, ona ne odgovara ništa niti kaže, kako mi se čini, ikakva veselja što me vidjela.

Kata: To hoće rijet da je joštera sva priuzeta; a paka djevojčice sveđ imadu srama kazat ončas u početak ono što u srcu čute.

Reno: Imaš razlog. Evo ti, lijepa dragušice, moje kćere, dje ti se ide poklonit.

Š e n a š e s t a

Anica, Reno, Mära i Kätä

Mara: Gospo, ja sam se prem odocnila imajući uživat jedan ovako lijep posjed.

Anica: Vi ste učinili ono što sam bila držana ja učinit, i išlo je da ja budem prva k vami došla.

Reno: Vidite li je kolika je velika; ali zla trava brzo raste.

Mara (polako Kati): Mrzeća čovjeka!

Reno: Što govori moja l'jepušica?

Kata: Da vas nahodi do kraja galantijeh.

Reno: To me saviše častiš, moja pridraga i primila.

Mara (zbande): Koja je ovo živina!

Reno: Ja ti sam veoma držan da tako čutiš o meni.

Mara (zbande): Veće ne mogu.

Reno: Evo vam još i moga sina koji vam se ide poklonit.

Mara (zbande Kati): Ah! Kata, koga ovo vidu moje oči! Ovo je džusto oni o komu ti sam govorila.

Kata: Zgoda je zaisto čudnovita.

Reno: Ja vidim da se ti čudiš videći me s ovoliko velikom djetim oko mene; ma ću se spřitit s vrata malo vremena prođe i obodvojice.

Šena sedma

Frano, Reno, Anica, Māra i Kāta

Frano: Gospo, za rijet vam svu istinu, ovo je za mene jedna zgoda kojom se nijesam nigda nadō; i moj ćaće ćinio mi je ostat ne malo kad mi je malo-prije povidio misō koju je uzō za vas.

Mara: Ja isto mogu rijet. Ovo je jedna zgoda nenadana koja me priuzela ništa manje nego vas; nitī sam mogla igda prividjet jednu ovako srećnu prigodu.

Frano: Istina je da moj otac, gospo, nije mogō l'jepše stvari izabrat negli je izabrō, i da imat ćas vidjet vas jedno je veselje neizrećeno za mene; nu sa svijem tezijem ja vam neću poništa rijet da mi je draga misō koju biste mogli imat za vidjet se jedan dan moja maćeha. Komplimentat je, spovijedam vam, prem trudan za mene; i to je jedno ime, ako vam je drago, koje vam ne žudim poništa. Ovo paka što se sada spravjam za rijet vam, ćinit će se neskladno prid kijemgod, ali znam stanovito da ćete vi sve uzet u oni naćin u koji ide; to jes da je ovo jedna ženidba, gospo, koja možete promislit koliko mi malo ide po ćudi; da vi, znajući onio što sam, poznate veoma dobro koliku mi štetu donosi; i da vi ištete nasvrhu da vam rećem, s lićencom ovdī moga oca, da kad bi stalo u meni, ovi se pir ne bi nigda dospio.

Reno: Gleda' kō lijepa komplimenta! ovo je bezoćno da se ne može kud veće; kako se ovo govori!

Mara: A ja, za odgovorit vam, imam vam rijet da su sve stvari veoma jednake među nami; i ako je tebi trudno vidjet me tvojom maćehom, ništa manje nije meni trudno vidjet tebe da me imaš zvati s tezijem imenom. Ne cijenite, molim vas, da sam to ja koja ištem za donijet vam tu smeću. Bilo bi mi veoma mućno bit vam uzrok od najmanje žalosti; i ako ne uzbudem usilovana od kogod komu mi nije dopuštano oprijećit se, obećavam vam da se neću poništa prignut na jednu ženidbu koja vas smeta.

Reno: Ima razlog: na ludo govorenje ludo se i odgovara. Ja ti pitam proštenje za nj, moja lijepa. Ovo ti je jedna šuplja tikva bez pameti, koja kad govori ne zna ni što govori.

Mara: Govorim vam istinito da sve što mi je rekō ne samo da mi nije ni malo žō, nego još saviše ćinio mi je veoma drago odkrit mi onako istinito sve što u srcu ćuti. Ja se radujem ćut ga dje se ovako izustio; i da je na drugi naćin govorio, ća bih manje cijene od njega imala.

Reno: To je savišnja vaša dobrota htjet tako pokrivati njegovu pomankanja. S vremenom će steć veće pameti, i vidjet ćete dje će promijenit sve ovo što sad govori.

Frano: Ne, moj ćaće, nijesam poništa podoban za promijenit se, i molim iz svega srca ovu gospođu da mi vjeruje sve što ćuje od mene.

Reno: Pogleda' ko, koje su ovo mahnitosti! slijedi gore nego je i počeo.

Frano: Hoćete li da izdam moje srce?

Reno: Tot još! Hoćeš li promijenit to govorenje, ali ne?

Frano: Da dobro! pokli vi hoćete da ja govorim na drugi naćin, dopustite mi, gospo, da stanem ovdī namjesto moga ćaće i da vam spovijem da ja nijesam vidio na svijetu stvari draže ni ljubežljivije do vas, i da u mojoj pameti ne mogu iznać veće ćestitosti koliko bit vami u milosti, da ime od vašega vjerenika to je jedna slava, jedna sreća prid kojom bih pustio najveće kraljestvo od ovega svijeta. Tako je, gospo, ćestitos za vas uživat prid mojijem je oćima najveća i najl'jepša od sve što ih se može ufati; to je gdje ja postavljam sve moje

misli, sve moje požude i svu moju hvalu. Nije stvari koju mijesam spravan učiniti za jednu dobit od mene toliko cijenjenu, i sve što bi mi se moglo suprotiviti . . .

Reno: Polako, *galantuomo*, ako ti je drago.

Frano: Ovo je jedan komplimenat koji činim za te ovoj gospođi.

Reno: Za karitā! imam i ja jezik za govoriti što hoću, niti imam potrebe od takoga dragomana. *Via*, stočiče.

Kata: Ništa. Ako vam je drago, bolje je da otidemo ončas put Pila, za opeta se na vrijeme vratiti i imati vremena za biti u dulje s vami.

Reno: Ončas neka spravu sedžete. Molim te, moja lijepa, prosti mi ako sam zaboravio prije nego otidete spravit vam štogod užini kako bi me tokalo.

Frano: Ja sam, čaće, providio⁹ na sve to; uzō sam u Raka od tvoje strane savojarada, konditā, rozolina i vina od Ćipra koliko držim da će nam biti dosta.

*Reno (polako Džonu)*¹⁰: Džono!

Džono (Renu): Ovi je zamahnitō.

Frano: Ali vam para da ovo nije dosta? Ovdje gospođa imati će dobrote za prostiti nam za ovega puta, a drugi ćemo put nadomjeriti na ono što uzbudemo pomankali.

Mara: To je jedna stvar koja nije bila nimalo od potrebe.

Frano: Jeste li, gospo, vidjeli nigda ljepšega dijamanta do ovega što je u čaće na prstu?

Mara: Uistinu je jako lijep.

Frano (Diže prsten ocu s ruke i dava ga Mari): Danu da ga vidite iz bližega.

Mara: Uistinu je veoma lijep, pun je svjetlosti, ja ljepšega nijesam vidjela.

Frano (Hotijući Mara vratiti Renu dijamant Frano prisijeca da ga ne vrati): Ne, gospo: u dobrijem je rukami. To je jedan malahan dar koga moj čaće hoće da ga uživati za njegovu ljubav.

Reno: Ja?

Frano: Je li istina, čaće, da vi hoćete da ga gospođa Mara uzdrži za vašu uspomenu?

Reno (zbande sinu): Kako?

Frano: Što okora drugo? Ačenava mi da vam ga činim uzeti.

Mara: Ja neću poništati . . .

Frano: Ali se rugate On ga veće ne misli uzeti.

Reno (zbande): Sad ću krepiti!

Mara: To bi bilo . . .

Frano (ne dâ Mari da može vratiti prstena): Nemojte, kad vam govorim, to mu je učiniti veliko krivo.

Mara: Molim vas . . .

Frano: Ajbo.

Reno (zbande): Febra da ga . . .

Frano: Vidiš dje se čudi i dje mu je žō da mu ga vraćate.

Reno (polako sinu): A, a, obješenjače!

Frano: Vidite li dje mu dohodi za gućula pastiti.

Reno (polako sinu prijeteći mu): Manigodo jedan!

Frano: Čaće, zaisto ja nijesam kriv nimalo. Ja činim i nastojim sve što mogu za činiti joj ga uzeti; ma se ona unetrmila i neće ga.

⁹ U rukopisu: prvi dio; u originalu: j'y ai pourvu (II, 7, str. 148).

¹⁰ U rukopisu greškom: Franu.

Reno (polako sinu): Forko!

Frano: Vi ste, gospo, uzrok da ćaće ovako viče na mene.

Reno (polako sinu): Zančico moja!

Frano: Vi ćete učinit da mu se što dogodi. Molim vas, gospo, uzmite ga.

Kata: Za karitā! čudnijeh stvari, smiješnijeh istorija! Uzmi i spremi prsten, kad tako gospar zapovijeda.

Mara: Za da vam nije žô na mene, ja ću ga sada spremi; a iznaću drugo vrijeme za vratit ga i učinit što me toka.

Š e n a o s m a

Reno, Mära, Kāta, Frano, Đuro, Anica i Džono

Đuro: Gosparu, čeka vas ovamo jedan čovjek koji bi žudio govorit s vami.

Reno: Reci mu da sad imam potrebu, neka se povrati drugi put.

Đuro: Rekô mi je da vam nosi nješto dinara.

Reno: Prostitute mi. Sad ću se opet ončas vratit.

Š e n a d e v e t a

Reno, Mära, Frano, Anica, Kāta, Jozo i Džono

Jozo (Ide trčeći i čini da pade Reno): Gosparu ...

Reno: Ajmeh! umrijeh.

Frano: Što je, ćaće? jesi li se u što udrio?

Reno: Oni obješenjak zaisto nije za drugo primio dinare od mojijeh dužnika nego za činit mi se stuć.

Frano: Ne bojte se, neće bit ništa.

Jozo: Gosparu, prostite, ja sam za bolje uzô i dotrčô sve što sam prije mogô.

Reno: Koju potrebu imaš ovd, manigodo?

Đuro: Rijet vam da sve one lance od sedžete ne valjaju za drugoga nego ako će se metnut na oganj; sve su izagnjile i popucivaju da ne bi mogô ni praznu sedžetu podignut na njima.

Reno: Sad ste mi to došli rijet. Neka otidu ončas gdje ovd u susjestvo i zaimlju čet lance.

Frano: Utoliko dokle ih nađu, otit ću malo s ovom gospođom, na vaše mjesto, da nas počasti doć nam po kući, pak ću je odvestit u džardin, gdje ću činit da nam donesu što užini.

Reno: Džono, otvori vrlo oči na sve ovo; i imaj, molim te, pomnju da se vele ne ije, nego skupi i spremi sve što veće uzmožeš za da vratimo Raku što ostane.

Džono: Ne bojte se, toliko mi je dosta.

Reno: Ah, mālana od sina! ne misli drugo nego kako će me prečipitat.

Svrha trećega ata.

AT ČETVRTI

Šena prva

Frano, Mära, Anica i Kätä

Frano: Stanimo ovdje, jer ća bolje stojimo. Veće nije nikoga među nami od koga bismo se mogli strašiti, i možemo govoriti slobodno sve što hoćemo.

Anica: Tako je, gospo, moj mi je brat povidio ljubav koju ima za vas. I ja znam muke i trude koje su podobne uzrokovati take suprotive kakve mi vi povijedate; i istinu ti govorim da se brinem i ćutim u srcu svaku vašu nesreću.

Mära: Nije malahna rados imati jedno ćeljade kô vas da se brine tvojićem poslima. Zaklinjem te, dake, gospo, uzdržati za sveć tako blagodarno prijateljstvo za mene, koje je podobno za utažit svaku moju i veliku nesreću.

Kata: Na vjeru ste vi nesrećni i obodvojica; što mi nijeste prije svega oveća ćinili znati vaše posle? Zaisto bih vas bila oslobodila od svih težijeh muka i nemira, niti bih bila poništa dovela stvari u biće u komu se sad nahodu.

Frano: Što ćeš? Ovo je moj rđav udes koji je ovako htio. Nu, lijepa Mära, koje su tvoje odluke u ovemu?

Mära: Ajmeh! a jesam li ja u biću za išta odlučiti? I posluh, od koga se nahodim stegnuta, dopuštiva li mi drugo izvan samijeh požuda?

Frano: Tot druge pomoći za mene ne nahodiš u tvomu srcu izvan samijeh požuda? tot nije nimalo njeke blagodarne milosti? nimalo stanovite dobrote? nimalo one prave ljubavi koja sve ćini za onega koga se ljubi?

Mära: Što ćete da vam rećem? Stanite na moje mjesto, i vidite što je što ja mogu. Napomenite mi, zapovidićte mi vi isti: ja se u vas spuštavam i ćijenim vas razložitijeh za ne iskat od mene nego onoliko koliko mi ćas i poštenje dopuštiva.

Frano: Ajmeh! što je što išteš od mene? da slijedim ono što mi dopuštiva jedna ćas u svemu prem stegnuta i jedno poštenje koje nije stvari na koju se ne obzire i koja ga ne straši?

Mära: Ma što hoćete da ja učinim? Kad bih mogla još i prić sve ono što nas naše biće podlaga, ja se sveć obrćem na moju mater. Ona me uzhranila s jednom ljubavi većom neg se igda vidjela, i ne bih se nigda mogla dovesti do učiniti joj žd. Ćini, nastoj oko nje, stavi svu pomnju za privediti je od tvoje. Možete joj govoriti sve što vi hoćete, ja vam davam svu slobodu; i ako se ne hoće drugo nego da se ja odkrijem za te, ja ću se dobrovoljno prignuti za nijet joj iz mojijeh usta sve što ćutim za vas.

Frano: Kate, moja draga Kate, hoćeš li nas i ti poslužiti i pomoć što možeš?

Kata: Odkud me, crna, za to služi pitati? Ja bih vas žudjela poslužiti iz svega srca. Vi znate kako sam dobre i pogodljive naravi. Nebesa me nijesu učinili nimalo srca od kamena i jako sam požudna za svakoga pomoć što mogu, navlaštito kad mogu i kad vidim ovako dvojicu dje se ćasno i pošteno dobro hoće i ljube. Ma što da učinimo u ovemu?

Frano: Promisli malo ti, molim te.

Mära: Napomeni nam štogod, draga.

Anica: Iznađi kako znaš za razvrć ovu vjeru koju si učinila.

Kata: To je jako trudno. Koliko za vašu majku, ona nije tako sasvijem bez razloga, i može biti da se ne bi vele trudilo za pridobiti je i ćiniti joj da prinese

na sina ono što je bila za oca pripravila. Ma znate li što je najgore, da je vaš otac vaš otac.

Frano: To se razumije.

Kata: Hoću rijet da on neće nigda pritrpjet, da ga se otjeralo, niti manje iza tega prignut se za dopustiti da je ti uzmeš. Htjelo bi se, za dobro obrnut ovijem poslom, da je kakogod on sam po sebi ne ustije, i nastojat po komugod putu, moja gospo, da mu dođeš u omrazu.

Frano: To imaš razlog.

Kata: Znam i ja da imam razlog. To je ono što bi se htjelo; ma je zô kolač moć iznać kako bi se tijekom poslom provelo. Počekajte. Da imamo jednu ženu ovako veće od etati a od moga judicija i pameti, koja bi se umjela utonit koliko najprva vladika ovdí od grada, ter bismo je načinili na frustijersku i rekli da je koja dama koja je došla iz Jakina. Ja bih paka umjela provestit za činit popit vašemu ćaći da je ta dama čeljade od velike bogatije i da, osvem dvorova i baština što ima tamo, može sastavit veće od peset tisuća samoga gotova dinara a da mahnita za njime što ga je jednom vidjela, ter ište kako bi se za nj udala; da ti se starica tako upalila da bi mu domijela u prćiju sve to veliko biće što ima samo da je uzme za ženu. A ja ne vjerujem da mu neće zvrnut ovolike oči kad ovo čuje, i potežit se uzet je kô vruću opeku; zašto zasve da je on zašō za vami, ali je zašō vele veće za đinarima, i kad ti on, opit ovakom pićom, izpusti jednom iz usta da vam dopuštiva ono što žudite, malo ćemo paka hajat što će se nać privaren kad dođe u spoznanje ko je i što je ova naša dama.

Frano: To je vrlo dobro promišljeno.

Kata: Pustite mene. Dohodi mi na pamet jedna moja prijateljica koju bih rekla da je džusto okrojena za ovega našega posla.

Frano: Zaisto, Kate, neće ti poginut tvoj trud, ako dođeš na svrhu od tega što spravljaš. Nu utoliko, draga Mara, počnimo, molim te, nastojat kako ćemo pridobit tvoju majku, er nam sveđ ostaje dosta truda za razbit ovu ženidbu. Nastoj ti s tvoje strane, zaklinjem te, sve što znaš i umiješ, služi se svijem onijem što može vrhu nje ljubav i prijateljstvo koje kaže za tebe. Sadara savvijem nadvor sve one tvoje skladne načine koje su nebesa postavili u svakomu tvomu djelu i koji imadu toliku jakos da bi prignula na sve što hoćeš najtvrdje srce. Ne propusti, ako ti je drago, najmanje stvari; pritisni se oko nje, miluj je, grli je, moli je, kleči joj, er zaisto kad sve to uzčiniš, neće moć od manje što ti neće pogodit sve što ti uztjebudeš. (*Ovdi Frano ljubi Mari ruku*)

Mara: Činit ću sve što uzmogu i neću se od ničesa zaboravit.

Šena druga

Reno, Frano, Māra, Anica i Kāta

Reno: *Cāffari!* Moj sin ljubi u ruke onom koja ima bit njegovu maćeha, a maćeha se nimalo ne oprječiva. Ovdí će bit koje čudno otajstvo; ovo ne može bit ovako škleto.

Anica: Evo ćaće.

Reno: Sedžete su spravne. Možete otit kad god vam drago.

Frano: Pokli vi nećete, ćaće, s njima, poču ih ja odpratit.

Reno: Ne, ne, ostani ti ovdí. Sad je dosta da je djevojka s njima, mogu otit i same, a ti si meni od potrebe.

Šena treća

Reno i Frano

Reno: Stani amo. Ali maćeħa, ali nemaćeħa, to stavimo na stranu, i reci mi što tebi para od njom.

Frano: Što meni para?

Reno: E, e, kako ti para učinjena, kakva od sklastva, kakva stasa i l'jepote, kakvijeh načina?

Frano: He, he.

Reno: Ma pure?

Frano: Za rijet ti sa svom slobodom, nijesam je našo onako kako sam je cijenio. Nje načini paradu mi od pravoga bizgiča, stasa veoma gofa, l'jepote jako priproste i u svemu ostalomu kako i svak drugi, nije česa za pohvalit. Ne cijeni, čaće, da ti ovako govorim za omrazit je prid tobom, zašto nasvrhu ali će mi bit maćeħa ona ali druga, ja sam na istomu.

Reno: Sa svijem tezijem ti si joj maloprije govorio...

Frano: Rekō sam joj četir riječi sladke i ljuvene na tvoje ime, ma je ono bilo za tebi ugodit.

Reno: Tot je taka prid tobom da ne bi mogō imat nikakve inklinacioni za nju?

Frano: Ja? poništa.

Reno: Žō mi je; zašto mi to razbija nješto što mi je bilo došlo na pamet i što sam spravljo učinit. Promislio sam maloprije, kad sam je vidio doć ovdi, više mojijeh godišta; i učinio sam konat da bi se našo ikogod ko bi što rekō videći mene veće stara dje se ženim za jedno onako mlado čeljade. Ova misō činila mi se promijenit i ostavit sasvijem što sam spravljo; ma kako sam ja bio prvi koji sam je činio pitat i dō riječ za nju, bio bih je dō tebi, da ne nahodim da si tako prema njom.

Frano: Meni?

Reno: Tebi.

Frano: Za vjerenicu?

Reno: Za vjerenicu.

Frano: Počujte: istina je da mi ona ne ide sasvijem po ćudi; ali za vami pogodit, čaće, prignuo bih se uzet je za vjerenicu, kad vi tako hoćete.

Reno: Ja u ti sam konat razložitiji nego ti cijeniš. Neću te silovat poništa.

Frano: Prosti mi, ja ću učinit tu silu sam sebi za tvoju ljubav.

Reno: Ne, ne; ta bi ženidba otišla sasvijem naopako. Ko uzimlje ženu koja mu ne ide po srcu, bolje bi mu bilo da se ončas utopi.

Frano: To je jedna stvar, čaće, koja može bit da bi se s vremenom sva adžustala, er se govori da ljubav veće puta ista ženidba porađa.

Reno: Ne, z bande od čovjeka ne ima se rizikat u temu, i to su njeķi čudni posli u koje ja imam vrlo opaz za ne prtit se. Da si imō koju inklinacion za nju, *in buon' ora*, bio bih ti činio da se vjeriš na mjesto moje; ma ne bivši tega, valja mi slijedit ono što sam počeo i oženit se ja za nju.

Frano: E ben, čaće, pokli se stvari nahodu u temu biću, od potrebe je da vam odkrijem moje srce i očitujem sve ono što smo držali toliko skrovito među nami. Istina je da je ja ljubim od nazad malo dana što sam je vidio proć njegdje na posjed; i moja je misō bila ončas vas molit da mi se dopustite vjerit za nju; niti me drugo uzdržalo da to ne stavim u djelo negli er sam čuo misli koje vi imate za isto čeljade i strah da vam ne bih žō učinio.

Reno: Jesi li bio kad u nje na posjedu?

Frano: Jesam, čaće.

Reno: Veće puta?

Frano: Dosta, u ono malo vremena što sam imō.

Reno: Jesi li bio dobro primjen?

Frano: Jako dobro, ma bez da je znala ko sam; i to je s česa je maloprije Mara ostala onako začudjena.

Reno: Jesi li joj odkrio tvoju ljubav i misō koju si imō za vjerit se za nju?

Frano: Dakako, i još sam se bio činio što god znat i nje materi.

Reno: Da ona od koje je bila u temu? je li te dobrovoljno čula?

Frano: Jes zaisto s velikom čiviltatim.

Reno: Da kći kaže li da i ona tebe ljubi i dobro hoće?

Frano: Ako imam vjerovat onemu što vidim, cijenim da ima što god dobrote za mene.

Reno: Drago mi je jako da sam skopriškō (to sèkrèto, i to je džusto što sam iskō. *Orsù, galantomo*, znaš li ti koja je? Da je od potrebe da vrlo promišliš, ako ti je drago, kako ćeš se rasprtiti te tvoje ljubavi i da se odustaviš it za jednijem čeljadetom koga ja hoću za mene, i da se oženiš koliko prije za onu koju ti sam ja odredio.

Frano: Razumijem, tot se na ti način, čaće, mnom rugaš! *E ben*, pokli su stvari veće dovlak došle, govorim ti da neću pustiti poništa ljubav koju imam za Maru i da nije stvari na koju se neću staviti za dignuti ti je na koji mu drago način; i ako ti imaš s tvoje strane mater nje, imam i ja s moje može bit kogagod ko će se umjet bit za mene i pomoć me, kad god mi bude od potrebe.

Reno: Kako, obješenjače? imaš bezočanstva stat prisijecat ocu put po komu je počeo hoditi?

Frano: Nego si ti oni koji ga meni prisijecaš, i ja sam prvi koji sam se po njemu uputio.

Reno: A nijesam li ja tvoj otac? i ne imaš li me ti rispetat?

Frano: Nijesu ovo stvari u kojijem su djeca držana slušati oće; a pak ljubav nikoga ne pozna.

Reno: Činit ću ja s jednijem dobrijem štapom da me nazbilj poznaš.

Frano: Sve tvoje prijetnje neće ništa učiniti.

Reno: Ti imaš ostaviti Maru.

Frano: Neću poništa.

Reno: Dajte mi ončas peču štapa.

Šena četvrta

Petar, Reno i Frano

Petar: Stante, stante, gospari, što je to? što ste se pomamili?

Frano: Ja se rugam svijem težijem.

Petar: Mirujte, gosparu.

Reno: Meni u facu s onakom sfačatecom!

Petar: Gosparu, molim vas.

Frano: Neću mu se poništa podložiti.

Petar: Kako? vašemu ocu?

Reno: Pušti mene. (*Ovdi hoće da bije Frana*)

Petar: Kako? vašega sina? Prije uzmite pak udarite mene.

Reno: Petre, hoću učinit tebe istoga sudca u ovomu poslu, za ukazat svakomu koliko imam razloga.

Petar: Evo me ovdi. (*Franu*) Samo stante vi malo tamo.

Reno: Ja sam namuran na jednu djevojčicu, za koju sam se namislio vjerit, a ovi obješenjak ima anima ljubit je pored sa mnom i htjet mi je dignut u bradu iza kako mu sam se činio oblo znat da neću da misli od njom.

Petar: Bre, što ćeš? tu nije druge, ima krivo.

Reno: Nije li ovo jedna stvar strašna vidjet gdje jedan sin hoće da prigrabi ocu ono što je otac obrō za sebe? i ne ima li, ako za ništa za rīspet, ustručat se za ne ticat u ono što je otac za sebe odredio?

Petar: Vi imate razlog. Puštite mene s njime govorit i ostante tu. (*Ide k Franu na drugu stranu od palka*)

Franu: E ben, pokli je htio tebe izabrat za sudca, ja se ne uklanjam nimalo, er ne hajem neka nam sudi ko hoće; anci i ja, Petre, spuštavam dobrovoljno u te ovo što imamo među nami.

Petar: To me suviše častite, gosparu.

Franu: Ja ljubim jednu mladu djevojčicu koja mogu rijet da jednako ljubi i ona mene i prima veselo vjeru koju joj davam; a moj otac dohodi mi iznenadne smetat moju ljubav pitajući je on za sebe.

Petar: Ima krivo uistinu.

Franu: Kako ga nije sram od onoliko godišta mislit o ženi? stoji li mu dobro veće se namuravat? i ne bi li imō pustit da se mlada čeljad oko tega zabavljaju?

Petar: Vi imate razlog, to se on maskari. Puštite mene nek mu ja rečem dvije besjede. (*Ide k Renu*) E, vaš sin nije taki kakva ga vi kažete, i zdravlja mi se vrlo pridava razlogu. On govori da zna poštenje¹¹ koje vam ima nosit, i da ono što se razijedio i izišō malo saviše izvan sebe, ono je bilo u prvi mah, kad čoek ne bude čoek ter ne zna što činjava, i da će se on podložit na sve što vami bude drago, samo da prohodite s njime bolje neg ste dosle i date mu da se može oženit onom koja je njemu omilila.

Reno: Ah, Petre, reci mu da će po temu putu moć ufat od mene svekoliko, i da, osvem Mare, ja mu puštavam da uzme koga on hoće.

Petar: Puštite mene. (*Ide k Franu*) De slušaj, vjere mi babo ti nije tako nerazložit kako ga vi činite; i kleo mi se da se on nije s drugoga razijedio na vas negli s vaše svevolje; on drugo ne žali neg samo što vas vidi da tako s njime prohodite, a samo da vi umijete, on će vam dopustit što god hoćete, već nastojte s njim na dobre, podložite mu se i poštuju ga kaono je držan jedan sin svoga oca.

Franu: Ah, Petre, možeš mu rijet od moje strane da, ako mi dopusti Maru,¹² vidjet će me svega moga života najpodložnijega od sve što je sinova, i da nigda neću učinit stvari koje on ne ustije.

Petar: To je opravjeno. (*Renu*) On se podlaga na sve što vi hoćete.

Reno: Manco mal, to ide da se ne može bolje.

Petar (Franu): Sve je dospjeveno. On je miran od onega što mu vi obećavate.

¹¹ Jamačno mjesto: poštovanje; u originalu: le respect (IV, 4, str. 168).

¹² U rukopisu omaškom: Mara; u originalu: s'il m'accorde Marianne (IV, 4, str. 169).

Frano: Hvala nebesima!

Petar: Gospari, vi ne imate drugo neg se porazgovorit među vami; eto vas tu sad mirmijeh obodvojice, i drugo vam nije bilo već što se nijeste razumijevali.

Frano: Zaisto, Petre, bit ću ti držan svega moga života.

Petar: Ne imate zašto, gosparu.

Reno: Učinio mi si, Petre, jedan pjadžer za koji meritaš da te darujem. Pođi zbogom, spomenut ću se u svoje vrijeme, ne brini se. (*Ovdi Reno vadi iz špaga ubručić, a Petar cijeni da vadi za štogod mu dat*)

Petar: Ljubim vam ruke.

Š e n a p e t a

Frano i Reno

Frano: Čaće, pitam ti proštenje od onega što si me vidio pomankat, meni je zaisto žō da sam onako s tobom izišō.

Reno: To je sve ništa.

Frano: Zaisto ćutim cijeca tega jednu boles veću nego ti umijem izrijet.

Reno: A ja ćutim jednu rados kakvu ti ne umijem izrijet videći te dje si se tako pridō razlogu.

Frano: Koja je vaša dobrota tako se ončas zaboravit od moga pomankanja!

Reno: Lasno se zaboravlja svaka dječina krivina onada kad ih se vidi dje su se povratili na ono što su držani.

Frano: Kako sasvijem zaboravit sve moje mahnitosti?

Reno: To je jedna stvar koju ište od mene tvoje podniženstvo i rīspet koji si mi ukazō.

Frano: Obećavam ti, čaće, da dokle god uzbude duha u meni ne ću se nigda zaboravit od vaše dobrote.

Reno: A ja tebi obećavam da nije stvari na svijetu koju ti neću pogodit.

Frano: Ah čaće, ja ti veće ništa ne pitam, i dosta mi si darovō kad mi si Maru darovō.

Reno: Kako?

Frano: Govorim, čaće, da ste mene podpuno smirili, i da ja nahodim svekoliko u dobroti koju ste imali za dopustit mi Maru da bude za sveč moja.

Reno: Ko je ti ko govori da sam dopustio da je Mara tvoja?

Frano: Vi, čaće.

Reno: Ja?

Frano: Bez dubija.

Reno: Kako? A nijesi li ti koji si obećō da je imaš ostavit stat?

Frano: Ja je ostavit?

Reno: E, e.

Frano: Poništa na svijetu.

Reno: A nijesi li se odustavio za veće ne mislit od njom?

Frano: Nego sve inako; odlučio sam mislit od njom veće nego igda.

Reno: Kako, obješenjače, opet iz početka?

Frano: Nije stvari koja mi se u temu može činit promijenit.

Reno: Pušti mene, barune, pušti mene.

Frano: Činite sve što vam drago.

Reno: Da mi nijesi veće došō nigda na oči.

Frano: U dobar čas.

Reno: Ostavljam te sasvijem.

Frano: Ostavite.

Reno: Odričem se od tebe i veće te ne poznam za moga sina.

Frano: Da vam bude.

Reno: Dizereditāvām te.

Frano: Sve što hoćete.

Reno: Davam ti moje proklestvo.

Frano: Ne okōrā da mi ga davaš, er neću tvoga davanja.

Šena šesta

Koštica i Frano

Koštica (*Izlazi iz džardina s jednom valizicom*): Ah! gosparu, džusto vas nahodim na vrijeme! hod'te najbrže sa mnom.

Frano: Što je?

Koštica: Hod'te sa mnom i mućite; stojimo dobro, ne brinite se.

Frano: Kako?

Koštica: Evo ti tvoga posla.

Frano: Što je?

Koštica: Vaz dragovetni ti sam dan trudio oko ovega. (*Kaže valizicu*)

Frano: Ma što je tu?

Koštica: Blago ti očino, koje ti mu sam lendrio *in corpo e in anima*.

Frano: Kako si to opravio?

Koštica: Znat ćete svekoliko. Salvajmo se prvo, er ga čujem dje više.

Šena sedma

Reno

(*Viće iznutra na lupeža i dohodi bez klobuka*)

Na lupeža! na lupeža! je li koga? Je li pravde? Nebesa, sad pravdu, ako igda! Ja sam izgubjen, ja sam zaklan, prikrali mi su grlo, ukrali su mi moje dinare. Ko ovo može bit? Što se od njega učinilo? Gdje je? Gdje se sakrio? Što imam učinit za nać ga? Kud da trčim? Nije li ovo ovdi? Nije li ovo ovdi? Ko je ovo? *Ferma*. Vрати mi moje dinare, obješenjaće... (*Hita sam sebe za ruku*) Ajmeh! ovo sam ja isti. Pamet mi je veće zašla, toliko sam smeten, ne znam ni dje sam, ni što sam, ni što činim. Ajmeh! moji jadni dinari, moji jadni dinari, moji dragi prijatelji! razlućili su me od vas; i pokli ste mi vi dignuti, veće sam izgubio moj mir, moj pokoj, moju rados, moje veselje; sve je dospjelo za mene. Ja veće ne imam česa činit na svijetu: bez vas nije načina da ja mogu živjet. Stvar je učinjena, ja veće ne mogu; mrem, umro sam, ukopan sam. Je li kogod ko me hoće uzkrnut vraćajući mi moje drage dinare, ali pripovijedajući mi ko mi ih je digō? A, a, što govoriš? Gleda', nije nikoga.

Zaisto valja da, ko god je ko mi je ovu sklopotō, da je imō vrlu pomnju za izpre-
žat vrijeme; i džusto ga je, držim, iznašō onada kad sam govorio s onezijem
obješenjakom od moga sina. Destrigajmo se odovle. Idem iskat pravdu i učinit
lamenat na svu moju kuću: na djevojke, na djetice, na sina, na kćer i na
mene istoga. Koja su čeljad ondi! Na koga god svrnem okom nije čeljadeta na
koga ne sumnjim, i svak mi para da je moj lupež. O čemu se govori to tamo?
Dasi od onemu ko me pokrō? Što je ta treska doli? Je li tu moj lupež? Molim
vas, ako što znate o momu lupežu, klečim vam na koljenima da mi rečete.
Da se nije sakrio tu među vas? Svi me gledaju, pak se smiju. Vidjet ćete dje
su i oni u ovoj lupeštini; poznam ih ja, imadu kojigod dio. Hod'mo ončas da
se ište zdure, sodate, barabante, kančilijere, suđe, tamnice, zančice i manigode.
Imam činit objesit vas grad; i ako ne iznađem moje dinare, objesit ću najpo-
slije samoga sebe.

Svrha četvrtoga ata.

AT PETI

Šena prva

Reno i kančilijer od sudija

Kančilijer: Puštite mene. Ja znam, zahvale Bogu, što me toka. Nije stoprva
danaske da je po mojijem pročesima izišlo nadvor toliko lupeština; da imam
onoliko cekina koliko je čeljadi s mojom asistencom obješeno.

Reno: Svu gospodu utišti imat u rukami ovega lupeža; i ako mi ne izna-
đu moje dinare, iskat ću pravdu od iste pravde.

Kančilijer: Od potrebe je da mi ončas pripovijete njeke nečesarije čirkon-
stance za da uputimo poslom kako toka i da ne bismo falili štogod u lamentu
što bi vas moglo predžudikat. Govorite da je bilo u tom valiži . . . ?

Reno: Deset tisuć dukata pribrojenijeh jedan više drugoga.

Kančilijer: Deset tisuć dukata!

Reno (plaćući): Deset tisuć dukata.

Kančilijer: To nije malahna lupeština.

Reno: Nije pedepse podobne za ovako strašne krivine; i ako se ovo pušti
ovako snom, veće ni crkve neće bit sikūre.

Kančilijer: U kojoj su muniti bili ti dinari?

Reno: Svikolici u cekinima od mjere i nješto malo u talarima.

Kančilijer: Na koga sumnjate da vam je učinio tu lupeštinu?

Reno: Na vas svijet; i hoću da mi pohitaju vas grad, sve Pile i sve Ploče.

Kančilijer: Ako se kontentate i uzdate u ovega vašega dobra slugu, ne valja
pripadat nikoga, nego s flemom i s pacijencom nastojat dobiti se koga ma-
lahna indicija, za paka moć iza tega po putu od pravde iznać ko vam je digō
dinare. *Basta*, puštite se služiti od mene.

Šena druga

Petar, Reno i kančilijer

Petar (na dno palka obrćući se na onu stranu odkle je izišo): Sad ću se uput vratit. Neka mi ga ončas zakolju, pak u vrelu vodu da ga se opari, pak mi ga ponajlahše objesite o pod.

Reno: Koga? je li to onega koji me pokrō?

Petar: Ovo govorim od jednomu praćicu od mlijeka što je poslō oni vaš skrivan Jovo, er vam ga hoću uzet i napravit na moj način.

Reno: Ne ima to česa sad činit; i evo ovdī ovega gospara prid kojijem valja da govoriš o nječemu drugomu, oli hoćeš oli nećeš.

Kančilijer (Petru): Ne pripadajte se nimalo. Ja nijesam čeljade za učiniti nikomu ikakve štete; činit ćemo da sve otīde lijepo i mirno.

Petar: Ima li, gosparu, i ovi prič k vami na večeru?

Kančilijer: Moj gosparu, ovdī ne valja da ništa zatajiš tvomu gosparu.

Petar: Zdravlja mi, gosparu, neću, a nijesam ni doslek, bogami; što znam i umijem kazat ću mu večeras sve. Za izpeć što bude ne bojim se drugoga, a i za svarit, jačit ćemo se.

Reno: To nije od čemu sad mislim.

Petar: Ako vam ne namirim dobru večeru, neće bit moja krivina, već onega vašega gospara skrivana koji od svašta uzpreže, da pak najposlije (ja za mene malo hajem) ma neće bit česa jestit ni onezijem što su na trpezi.

Reno: Barune jedan, sad je drugo nego večerivat; i ja hoću da mi poviješ štogod od ovezijem dinarima što mi su digli.

Petar: Digoše vam dinare?

Reno: E, birbo, i imam te činit objesit, ako mi ih ne vratiš.

Kančilijer: *Per carità*, ne psujte ga. Ja poznam po njemu da je ovo pošten čovjek, i da će vam on i bez tamnice pripovidjet sve što vi ushtijete. Tako je, prijatelju, ako nam pripoviješ kako je ovo bilo, ne straši se od ničesa, nego još saviše bit ćeš vrlo darovan od tvoga gospara. Danaske mu su bili dignuti dinari, i ne može bit da ti štogod ne znaš od ovemu poslu.

Petar (zbande): Evo ti meni što mi se htjelo za pokalat malo roge onemu jebenu jarcu od našega skrivana, koji mi je doduše ljuto dosadio a i svakomu po kući. Odkad je uljezō ovdī unutra, on ti je sâm sve, što on reče, tako je; a još mi su na srcu i oni bati što me maloprije dobavio.

Reno: Česa imaš tu mislit?

Kančilijer: Puštite ga. Spravlja se za smirit vas; ja sam vam dobro rek na početak da je ovo pošten čovjek.

Petar: Gosparu, ako ćete da vam ja kažem baš kako ti je to prošlo, ja bih ruku u oganj postavio da u tom patizi nije ti drugi bio neg vaš dobri skriban, on ti ti je to opravio.

Reno: Džono?

Petar: Baš dobri Jovo.

Reno: On koji mi se činio toliko vjeran?

Petar: On njegovom glavom. Ja cijenim da je on koji te lagahno pokrō.

Reno: Ma s česa to cijeniš?

Petar: S česa?

Reno: E, e.

Petar: Ne samo cijenim neg' vjerujem; a s česa cijenim...? er cijenim.

Kančilijer: Ma je od potrebe da daš koji biljeg s koga tako vjeruješ.

Reno: Jesi li ga vidio što čantrat oko onega mjesta gdje sam bio stavio moje dinare?

Petar: Jesam do duše. A gdje bjehoše vaši dinari?

Reno: U džardinu.

Petar: Tu baš vidjeh ga dje čantra u džardinu. Da u čemu vam bjehu?

Reno: U jednom valizići.

Petar: To i iskah; vidjeh mu baš jednu valizicu, kako kažete.

Reno: Da ta valiža, kako je bila učinjena? Da mi je vidjet je li to moja.

Petar: Kako je bila učinjena?

Reno: E, e.

Petar: Bješe učinjena... Bješe učinjena kaono ti valiža.

Kančilijer: To se razumije. Ma nam reci ali je bila velika ali malahna, crljena, crna, za da malo vidimo.

Petar: Ovo bješe golema valiža.

Reno: Ova koja mi je ukradena bila je malahna.

Petar: E, tako, bila je malana, ako je uzmeš za veličinu od valiže; već je ja nazivljem golemu za ono što je u njom.

Kančilijer: Da koga je kolura?

Petar: To hoće rijet kakve pomasti?

Kančilijer: E, e.

Petar: Bješe pomasti... njekakve pomasti... ne bi li mi umio kazat... E, tamo vrag da je ponese, bješe...

Reno: Što govoriš?

Petar: Ne bješe li crvena?

Reno: Ne, nego orna.

Petar: E, tako crna na crvena; to i ja htijah rijet.

Reno: Veće ne imam česa dubitat: valiža moja, ter moja. Piši, gosparu kandže, što je rekō i stavi ga za svjedoka. Nebesa, u koga veće da se uzdam? Nije za zaklet se za nikoga na svijetu; i iza kako mi se ova dogodila imam se strašit i od samoga sebe; er kad me on mogō pokrastit veće ću moć pokrastit i ja mene istoga.

Petar: Evo ga dje ide k nami. Nemojte mu vi povidjet da sam ja koji sam vam ovo kazō.

Š e n a t r e ć a

Džono, Reno, kančilijer i Petar

Reno: Amo stani i spovijedaj djelo najcrnje i najstrahovitije koje se igda vidjelo.

Džono: Što zapovijedate, gosparu?

Reno: Kako, barune, ne pada li ti obraz na zemlju od onega što si učinio?

Džono: Što je što sam učinio? O čemu razumijete govorit?

Reno: O čemu razumijem govorit, obješenjače infāmi! koliko da ne znaš što ti hoću rijet! Zaludu ti je htjet pokrivat: zna se sve i sve mi su pripovidjeli. Kako! Ovako se rđavo služit mojom dobrotom i uvuć mi se u kuću za izdat me! Za kalat mi jednu ovaku baronatu?

Džono: Pokli su vam sve pripovidjeli, ja neću poništa it iziskivat načina za sakrit vam što znate ni manje vam rijet da nije ono što jes.

Petar: Gleda', gleda' gdje bih ja ponajlahše ugonenuo bez da sam i promislilo?

Džono: Ja sam vam isti hotio sve ovo povidjet, samo sam čekō koju bolju zgodu; ma pokli se stvari nahodu u temu biću, zaklinjem vas da se nimalo ne smetate i da mirno poslušate moje razloge.

Reno: Koje mi lijepe razloge možeš donijet, lupežu infāmi?

Džono: Ah, gosparu, nijesam dostojan od tega imena. Istina je da sam vas uvrijedio, ali iza svega tega moj grijeh ima mi bit zaisto prošten.

Reno: Kako, prošten? Jedno ovako izdajstvo? Jedna ovaka lupeština?

Džono: Molim vas, nemojte se srčit nimalo. Kad me budete počuli, vidjet ćete vi isti da nijesam učinio ni toliko veliko zlo koliko ga vi cijenite.

Reno: Nije ni toliko veliko zlo koliko ga ja cijenim! Kako? moju krv, moje sve, obješenjače?

Džono: Vaša krv, gosparu, nije u rđave ruke upala. Rodjen sam kako joj zaisto neću učinit nikakva kriva, i u svemu što sam učinio ne nahodi se stvari na koju ja ne mogu podpuno nadomjerit.

Reno: To je *appunto* moja misō, i da mi vratiš ono što mi si digō.

Džono: Vaša čās, gosparu, bit će podpuno smirena.

Reno: Ovdi ne ima česa činit čās. Ma mi reci što te dovelo za učinit ovako crno djelo?

Džono: Ajmeh! tot me vi to pitate?

Reno: *Appunto*, pitam te i nazbilj te pitam.

Džono: Jedno božanstvo s kojijem se možeš opravdat od svega onega što je on uzrok da si učinio: ljubav.

Reno: Ljubav?

Džono: E, e.

Reno: Zdravlja mi lijepe ljubavi! Po muku moju lijepe ljubavi! Ljubav na moje cekine.

Džono: Ne, gosparu, nije vaše bogastvo koje me na to ponukalo; nije to što me zablještilo i kunem vam se i obećavam da ja neću ništa od vašijeh dobara, samo da mi pustite ono što je u mene.

Reno: Nigda tega, da bi me vragovi ponijeli, ako ti išta puštim. Ma gleda' ko ovakoga bezočanstva htjet uzdržat lupeštinu koju mi je učinio!

Džono: Tot vi zovete ovo lupeštinu?

Reno: Zovem li lupeštinu? Jedno blago kako je ono!

Džono: Istina je, ono je jedno blago neprocijenjeno koje imate; ali ga nećete bit izgubili kad ga meni puštate. Pitam vam klečeći na koljenima ovo blago puno dragosti; i za vaše bolje imate mi ga dopustit.

Reno: Neću nigda. Što ovo hoće rijet?

Džono: Mi smo jedan drugomu dali vjeru, i s tvrdom zakletvom obećali da se nećemo nigda ostavit.

Reno: Zdravlja mi lijepe zakletve! čudna obećanja!

Džono: Tako je, mi smo utvrdili među nami ne razlučit se svega našega života.

Reno: A ja vam se kunem da vam neće probit i da ću vas razlučit ončas.

Džono: Ništa drugo osvem same smrti ne može nas razdijelit.

Reno: Ovo je bit čudno unetrmjen za mojijem dinarima.

Džono: Ja sam vam i doslek rekō, gosparu, da nije koris koja me dovela da učinim što sam učinio. Moje srce nije nigda djelovalo za da izide ono što vi cijenate, i jedan uzrok ća skladniji i plemenitiji učinio je da dođem na ovu odluku.

Reno: Gleda' ko dje će htjet za puru karitat krstjansku pohaľubutit mi moja dobra. Ma ništa, uporabit ću ovijem poslom kako ide, i pravda će, obješnjače bezočni, činit da mi daš razlog od svega.

Džono: Vi ste gospari činit što hoćete, i evo me ovdj spravna za podnijet sve što vami uzbude drago; ali vas molim ovo ovoliko, vjerujte mi, da ako je koje zlo, ja sam sâm na koga se imate tužit, i vaša kći u svemu ovemu ne ima najmanje krivine.

Reno: To ti vjerujem; još bi se i ta htjela da se i moja kći uzela prtit u jedno tako infāmo djelo. Ma ja hoću imat što je moje i da mi pripoviješ dje si je odnio.

Džono: Ja? nijesam je odnio nigdje, ona je još u vas doma.

Reno: Ah, moja draga valižica! Tot još nije izišla iz moje kuće?

Džono: Ne, gosparu.

Reno: Da reci mi malo: jesi li što tegō u nju?

Džono: Ja tegnut u nju? Ah, gosparu, činite krivo i meni i njom; i ovo je jedna ljubav sva čista s kojom moja duša gori za njom.

Reno: Gorjet za mojom valižicom!

Džono: Prije bih volio da me nije živa na svijetu negli joj s najmanjom rđavom mislim učinit najmanjega kriva u ti konat; ona ima i svijesti i poštenja koliko je dosta.

Reno: Moja valižica svijesti i poštenja!

Džono: Sve moje požude ne prihode naprijeda negli do samijeh pogleda, i nijedna stvar koja ne pristoji nije pogrdjela ljubav koju su nje lijepe oči u meni uzrokovali.

Reno: Lijepe oči od moje valižice! Govori od njom koliko jedan vjerenik od svojoj vjerenici.

Džono: Maruša, gosparu, zna istinu od svega ovega što se dogodilo, i ona vam može svjedočit . . .

Reno: Kako? i moja je djevojka još u temu, je li?

Džono: Jes, gosparu, ona je bila za svjedočanstvo kad smo jedan drugomu dali vjeru; i to se dogodilo iza kako je poznala koliko je časna i izvrsna moja ljubav; tad bo me pomogla prid vašom kćerom da se prigne dat mi vjeru i dobrovoljno moju primit.

Reno: Valja zaisto da nije drugo nego da mu strah od pravde čini vaćelat. Što putiš i rutiš ovdj od mojoj kćeri?

Džono: Govorim, gosparu, da sam imō sve što se najveće truda može dokle sam prignuo nje sram na ono što je moja ljubav iskala.

Reno: Sram od koga?

Džono: Od vaše kćere; i to je stoprva jućera da se prignula podpisat vjeru koju mi je obećala.

Reno: Moja ti se kći podpisala da se vijera za tebe!

Džono: Jes, gosparu, kako sam se opeta s moje strane podpisō i ja njom.

Reno: Ah nebesa! Ovo je druga dižgracija!

Petar: Piši, kandže, piši.

Reno: Još se i ova htjela! Jedna više druge za da ti ončas gučula pade! *Via, signor cancelliere,* činite što vas toka, i štampajte mu na moje ime jedan lamemat ne samo kô lupežu, nego i kô onemu koji privodi časne djevojčice.

Petar: Kao lupežu i barjaktaru prema poštenijem djevojkam.

Džono: To su imena koja mi se poništa ne pristoj; i kad se uzna ko sam ja ...

Šena četvrta

Anica, Mära, Kâta, Reno, Džono, Petar i kančilijer

Reno: Ah, zličino! ah, kćeri nedostojna jednoga ovakoga oca! tot ovako stavljaš u djelo nauke koje ti sam ja dô? Puštavaš se priuzet od ljubavi za jednijem infamijem lupežom, i obećala si mu bez mene tvoju vjeru? Ma ćete se nać privareni i obodvojica. Četr dobra mira od manastijera osvetit će me od sve što si učinila; a ona dva pilastra na Dančam, obješenjaće jedan, zaplatit će mi sve tvoje bezoćanstvo.

Džono: Ali neće poništa vaša srdžba bit koja će sudit u ovemu poslu; i ako ništa, pravda će poslušat i mene prije neg' me osudi.

Reno: Zlo sam rekô ona dva pilastra na Dančam, bit ćeš užežen živ u pakljenom baćvi posred place.

Anica (klećeci prid ocem): Ah! ćaće, utaziće se, molim vas, i ukažiće se ćudi jednu mrvu blagije, ne pritežiće stvari do mira i odpustite što god od onega što može sila i oblas oćina. Nemojte da vas ončas vlada sama srdžba, nego dajte vremena vami istijem za moć promislit ono što imate ućinit. Uzmite malo truda za bolje razgledat onega od koga se cijenite uvrijedjeni; vjerujte mi da je vas drugi negli ga vaše oći sude; i nećeće se toliko snebivat što sam se njemu obećala, kad uzaznate da bez njega još od nazad nekoliko vremena ne bi me bilo na svijetu. Tako je, ćaće, on je oni koji me saćuvô od onega velikoga pogibija u komu sam se, kako znate, sred morske pućine nahodila, i komu si držan život od ove iste kćere od koje ...

Reno: To je sve ništa; i ća bi bolje bilo za mene da te pustio utopit se negli da je ućinio ono što je ućinio.

Anica: Ćaće, zaklinjem te ljubavim oćinom, da mi ...

Reno: Ne, ne, neću slušat nićesa; i od potrebe je da pravda ućini ono što je držana.

Petar: Zdravlja mi ćeš mi platit one bate.

Kata: Ovo ti se nješto ćudno zamelo.

Šena peta

Lambro, Reno, Anica, Mära, Džono, Petar i kančilijer

Lambro: Što je, gosparu Reno? što vam je? vidim vas sasvijem smetenijeh.

Reno: Ah, gosparu Lambro! ja sam najnesrećniji od sve što je ljudi na svijetu; i sad ovo što mi se dogodilo privraća svijem onijem zašto ste došli i što smo jedan drugomu obećali. Dignuta mi je i ćas i biće; i evo ovega baruna, ovega birbe, ovega obješenjaka, koji se nije kratio opoganit sve što je najsvětije među ljudima, koji mi se uvukô u kuću s imenom od džovina za pokrastit mi dinare i privestit mi kćer.

Džono: Ko misli od tvojijem dinarima? odkle ti dohodi na pamet za tako mi mlatit?

Reno: Lijepo ti su se dali jedan drugomu vjeru. Ovo krivo, gosparu Lambro, vas utišti i toka vas uzet je s njime i činit da vam dâ razlog; zato imate iskat pravdu na vaše spenze za osvetit se od njegove baronate.

Lambro: To nije poništa moja misõ. Ja neću da me niko uzimlje ni vijera se za me pod silu, niti ću manje česa iskat od jednoga srca koje se drugomu darovalo. Koliko paka za ono što vas utišti, evo me ovdj spravna za uhitit se da svaki vaš posõ koliko da je moj isti.

Reno: Evo nam ovdj kančilijera koji je jedno čeljade jako pošteno i koji neće zaboravit ništa, kako mi je rekõ, od onega što toka. Zato, *signor cancelliere*, naprti kako ide i nastoj kako će svaka najmanja stvarca bit dosta za činit ga objesit.

Džono: Ne vidim koju mi krivinu mogu iznać u ljubavi koju imam za vašu kćer, ni manje da mogu bit osudjen kako ti cijeniš na ikakvu pedepsu cijeca vjere koju je jedan drugomu dõ, kad god se uzzna ko sam ja...

Reno: Ja se rugam tijem pripovijestima; i dan-današnji krcat je svijet tih baraba koji se priprodavaju za ono što nijesu i spaćavaju se da su kavalijeri a budu najgora feća od čeljadi, i nastoju kako će se okoristit s kojijem titulom koga budu stavili sami sebi kako im kad bolje komporta.

Džono: Znete li vi da ja ne imam potrebe za priprodavat se ono što nijesam i da sva Napula može svjedočit ko je moja kuća i od koga sam rodjen.

Lambro: Polako, ako vam je drago. Imajte vrlo opas na to što govorite, er vam se ovdj može dogodit štogod od česa se nigda ne nadate. Znajte da govorite prid jednijem koji zna svu Napulu i može ončas, bez vele mislit, znat je li istina što god budete rekli.

Džono (namićući klobuk na glavu): Nijesam čeljade za strašit se od ničesa, i ako znate Napulu, znat ćete ko je don Tomas d'Albursi.

Lambro: Uistinu da ga znam; i malo je čeljadi koju poznam bolje do njega.

Reno: Ja malo hajem i za don Tomasa i za don Martina. Što će meni Jaketa i Jaketina brada. (Ovdj ugledajući dvije svijeće užezene, jednu udunjiva).

Lambro: Molim vas, puštite ga govorit, samo da vidimo što je što hoće rijet s ovezijem.

Džono: Hoću rijet da je on koji me dõ na svijet.

Lambro: On?

Džono: E, e, on.

Lambro: Hodi, to ti se hoće rijet, to se htjet rugat. Iznadite koju drugu pripovijes, koja vam može bolje pristat, niti cijeni saćuvat se s takijem lažima.

Džono: Mislite kako ćete bolje govorit. Ovo nije laž, i ja ne izustivam najmanje stvari ovdj koju mi nije lasno činit svakomu da tegne rukom da je istina što god govorim.

Lambro: Kako? ti se smiješ nazivat sin don Tomasa d'Albursi?

Džono: Smijem, i kako smijem; i spravan sam za uzdržat ovu istinu suproc komu mu drago.

Lambro: Strašna bezočanstva! Znaj, za činit ti ostat sasvijem, da jesu šesnes godišta za najmanje da ti o komu govoriš poginuo je na moru zajedno s svojom djecom i s svojom ženom; to mu se dogodilo u vrijeme kad je htio i sebi i kući život saćuvat u doba od velike persekucioni koja je bila tada u Napuli cijeca nekoliko smeća s kojijeh je bilo oćerano mnoštvo od najprvijeh kuća.

Džono: Tako je; ali, za činit ti ostat opet i tebi, da njegov sin, koji je imō stoprva sedam godišta, zajedno s jednijem djeticom od kuće bio je sačuvan da se ne utopi od jednoga drijeva španjola, i da ti sin oni je isti koji s vami sad ovo govori. Znaj saviše da kapetan od tega drijeva, čuteći u duši moju nesreću, uzō mi je toliko ljubavi da me činio uzhraniti koliko da sam njegov isti sin. Paka u svoje doba oružje je bilo na što sam se stavio netom sam imō jakosti za s njima vladat; da nakon malo vremena uzaznō sam da moj otac nije mrtav, kako sam ja cijenio; da prohodeći ovuda za otit ga iznać, jedna zgoda, tako od neba odredjena, činila mi je vidjet prilijepu Anicu; da to što sam je jednom vidio učinilo me ončas sužnjom nje nevidjene ljeposti, i da sila od moje ljubavi i oštri načini nje oca činili mi su nastojat uljestit u nje-govu kuću i poslat drugo čeljade da ište moje roditelje.

Lambro: Ma možeš li što drugo donijet, izvan tijeih samijeh riječi, s čijem ćeš nam činit poznat da je to nazbilj istina a ne, kako lasno može bit, koja pripovijes zgradjena od tebe više iste istine?

Džono: Mogu ovega istoga kapetana španjola, jednu škatulicu dijamanata koja je moga oca, jedan kordun koga mi je bila mati stavila na ruke, staroga Nikolu i ovega djetica koji je zajedno sa mnom skapulō.

Mara: Ajmeh! na te tvoje riječi ja ista mogu svjedočit da je sve tako kako ti govoriš; i sve što govoriš čini mi očito poznat da si ti moj brat.

Džono: Ti moja sestra?

Mara: Tako je. Ončas mi je srce zaigralo netom sam te čula govorit; i naša mati, koju ti cijeniš da je poginula, tisuću mi je puta povijedala nesreće od naše kuće. Nebesa sačuvali su i mene i nju od onega strašna pogibija; ali nam mijesu po drugomu putu život sačuvali negli u isto doba izgubit našu slobodu; to bo su bili gusari koji su se namjerali na mene i na mater mi dje se držimo jedne štice razbjene od našega drijeva. Nakon deset godišta sužan-stva, jedna srećna zgoda povratila nam je našu slobodu, i tad smo se vratili u Napulu, dje smo našli prodana sva naša dobra, bez moć čut ikakva glasa od našem uocu. Odtrole smo prišli u Dzenovu, dje je majka bila došla za pokupit nješto žlje što je ostalo od jedne ereditati koju su bili veće napola raznijeli ko god je bolje mogō. Pak odtoleka, bježeći nepravdu od svojijeh rodjaka, došla je ovdje u Dubrovnik, dje nije može se rijet drugi život provela nego u tuzi sveđ nemoćna i malo dobra života.

Lambro: Ah, nebesa! Što neće učinit vaše mogućstvo! vi sami činite vidjet da nikomu osvem vas nije dopušteno tvoriti čudesa! Zagrlite me, moja dijete, i sadružite vaše veselje s veseljem i radostim vašega oca.

Džono: Vi ste naš otac?

Mara: Tot ste vi oni koga je moja mati toliko plakala?

Lambro: Jesam, moja kćerice, jesam, moj sinko, ja sam don Tomas d'Albur-si, koga su nebesa sačuvali od morskijeh valova sa svijem dinarima koje je sobom nosio, i koji cijeneći, biće veće od šesnes godišta, da se vi svi mrtvi nahodite, spravljo se, iza tolicijeh duzijeh puta i truda što je izčinio, iskat s ženidbom jednoga skladna i vrijedna čeljadeta rados i veselje u novoj djeci. I kako sam vidio, ja se veoma malo mogu uzdat za moj život kad god bih se opeta vratio u Napulu, odlučio sam za sveđ ostavit to mjesto za mene toliko nesrećno, i iznahodeći način za prodat sve što sam imō, učinio sam kuću ovdje u Dubrovniku, dje, pod imenom od Lambra, hotio sam dignut sam sebi muke i trude od ovega drugoga imena koje mi je uzrokovalo mnoštvo i mnoštvo strahovitijeh nesreća.

Reno: Tot je ovo tvoj sin?

Lambro: Jes.

Reno: Sad je imam i s tobom za da mi platiš ove deset tisuć dukata što mi je ukrō.

Lambro: Da te on pokrō?

Reno: On u glavu.

Džono: Ko vam je to rekō?

Reno: Moj Petar.

Džono: Jesi li ti koji mu si to rekō?

Petar: Vidite da ja ne progovaram ni riječi nego stojim ter mučim.

Reno: On, ter on, evo ovdj gospara kandže koji je zapametovō za upisat sve što je rekō.

Džono: Možeš li mi vjerovat da sam podoban za učinit djelo tako potišteno?

Reno: Ali podoban ali nepodoban, ja hoću imat moje dinare.

Š e n a š e s t a

Frano, Džono, Māra, Anica, Kāta, Reno, Lambro, Petar, Koštica i kančilijer

Frano: Nu muči se ni trudi, moj ćaće, miti manje ikoga potvaraj. Ja sam uzaznō vas tvoj posō i došō sam ovdj za rijet ti da, ako ćeš se prignut puštit me da se vjerim za Maru, tvoji će ti dinari bit ončas vraćeni.

Reno: Dje su?

Frano: Ti se ne brini, na mjestu su dje ću ja za nje odgovarat, svi su na mojoj zapovijedi. Samo se hoće da mi vi rećete što je vaša misō, i u vami stoji izabrat, oli dat mi Maru, oli izgubit vašu valjiću.

Reno: Je li što diženo iz nje?

Frano: Ništa āfato. Viđite veoma dobro hoćeš li se podpisat na ovu vjeru i bit dākōrdo s nje materom, koja joj dopuštiva da obere koga god hoće od nas dvojice.

Mara: Ma ti ne znaš da to sada nije zadosta, i da nebesa zajedno s jednim bratom koga vidiš, povraćaju mi jednoga oca u koga valja da me izpitaš.

Lambro: Nebesa! moja djeco, nijesu me k vami povratili za da se suprotivim vašijem požudam. Gosparu Reno, vi ćete isti bit od moje da jedna mlada djevojčica prije će obrat jednoga sina negli jednoga oca. *Via*, nemojte činit da vam se govori ono što nije potreba da se govori. Prignite se ovako kako i ja na ova obadva pira.

Reno: Od potrebe je, za moć se svjetovat što ću učinit, da vidim moju valjiću.

Frano: Vidjet ćete je zdravu, cijelu i netegnutu.

Reno: Ma ja ne imam dinara za dat djeci u pomoć od njihove ženidbe.

Lambro: Ne impōrtā, imam ja sve što je za njih od potrebe; neka te to ništa ne smeta.

Reno: Hoćeš li mi obećat da ćeš ti učinit spenzu što bude od potrebe za oba pira?

Lambro: Obećavam. Jesi li miran?

Reno: Jesam, samo da mi činiš učinit za pira jedne haljine nove.

Lambro: Volēntijeri. Hod'mo izradovat veselje koje nam je ovako čestit dan udijelio.

Kančilijer: Ola! *signori*, ola! polako, ako vam je drago: ko će mi platiti lamente što sam učinio?

Reno: Mi ne imamo česa činiti od tvojijeh lamenata.

Kančilijer: Jes! ma ja ne razumijem bit ih spravio zaludu.

Reno: Za tvoju platu evo ti ovdi jednoga čoeaka koga ti davam da ga možeš činiti objesiti.

Petar: Do moje duše, trudne patike! kako se ovo bre ima živjeti? Er kazah istinu, dobavih po leđima da i još ćutim, kad opeta postah lagat, eto oće da me objese. Već ne umijem ni tamo ni amo.

Lambro: Gosparu Reno, ovega puta valja mu prostiti to što je slagō.

Reno: Da hoćete li vi platiti kančilijera?

Lambro: Da ti bude, ja ću ga platiti. Hod'mo ončas dat na znanje ovo naše veselje i vašoj materi neka jadna starica oćuti kojigod pokoj iza toliko truda i tužna života koga je zajedno s vami provala.

Reno: A ja za vidjeti i radovat se s mojom dragom valizicom.

Svrha od *Lakomca*.

18

JOVADIN
Komedijska

Monsieur de Pourceaugnac
Comédie-ballet
1669

JOVADIN COMEDIA

Acta Parvi

Scena Parva

Anira, Siono, i Catta

Anira

Ja carita, Siono, imajmo pomgnu, ca kogo ne is-
de. Jase sva tresem, danas ne vion sajedno, erti sve
vechje dospjelo isa onega seromie bilo sabagneno.

Siono

Gledam sasviek strana, i saisto nie nigdje nikoga.

Anira

Stoj i ti, Catta, na strasi, i crvori varlo oci, da
ko ne iside.

Catta

Nie bojtese, spustitese name, i govorite bes straha, sero-
geovanje ce potrebe.

Anira

Jesilli premislio setegod, serobinas pomogle u nasem
poslu, i uslaslise ti, Siono, moch doch na kraj, sa
smestit ovu scenidbu, kojuc moz chjachje toliko face
lio?

Siono

Ako niseta, nastojmo, kolikogodse moze, i gia ima
mo gneloliko rebbe, sa cinir erti u vjetar svu tu
spravu.

Cat

Imena koja ulaze

Jovadin	Antun, župljanin
Reno	Māra, župka
Anica, kći Renova	Vice
Kāta, Lopujka	Mato
Jēla	Marko
Džono, ljubovnik Aničin	Franco
Mascariglio, djetić Džonov	Jakob
Purgonio, liječnik	Vuko
Lancronio, liječnik	Felič, madžor
Kristo, spičar	Dva Brgaćanina.

Skup mužika koji udaraju i tancaju.¹

AT PRVI

Šena prva

Anica, Džono i Kāta

Anica: Za karitā, Džono, imajmo pomnju da kogod ne izide. Ja se sva tresa da nas ne vidu zajedno, er bi sve veće dospjelo iza onega što mi je bilo zabranjeno.

Džono: Gledam sa svijeh strana i zaisto nije nigdje nikoga.

Anica: Stoj i ti, Kata, na straži i otvori vrlo oči da ko ne izide.

Kata: Ne bojte se, spustite se na me i govorite bez straha što god vam je od potrebe.

Anica: Jesi li promislio štogod što bi nas pomoglo u našem poslu? i uzdaš li se ti, Džono, moć doć na kraj za smestit ovu ženidbu koju je moj ćaće toliko začelio?

¹ Sačuvana su u Dubrovniku dva rukopisa ove komedije: jedan u sjemeništu (A), a drugi, mlađi, u dominikanskom samostanu (B). — Uz neznatne ortografske promjene prenosim novim pravopisom tekst objavljen od T. Matića u *Gradi za pov. književ. hrvatske*, 4, Zagreb JAZU, 1904, 74—115. U originalu: La scène est à Paris.

Džono: Ako ništa, nastojmo, koliko god se može; i dža imamo nekoliko robe za činit otit u vjetar svu tu spravu.

Kata: Žimoči! evo ti oca.

Anica: Ajmeh! razlučimo se ončas.

Kata: Ne, ne, ne krećite se: ja sam koja sam se privarila.

Anica: Za karitā! Kata, zaisto nijesi u tonu davat nam ovake skose!

Džono: Tako je, lijepa Anica, mi smo za tega pripravili mnoštvo stvari i ne rugamo se nimalo, nego se imamo služiti svakom do jedne; dosta mi je da mi si ti tako dopustila. Ne pitaj nas što imamo činit, er ćeš imat tako veće veće divertimenta, ukoliko i na komedijam najbolje je ne znat što ima bit, i da ti nigda sve do svrhe ne pripovijedu, za oćutjet onu nasladu koja se ima kad štogod čuješ ali vidiš od česa se nijesi nadala. Zato budi ti dosta znat da mi imamo pod rukom razlikijeh varka i privara svijeh spravnijeh za dat nadvor kako kad od koje uzbude potreba i da vrla Kata i findrić Mascariaglio uzeli su za glavu ovi naš posō.

Kata: Uistinu, ali ti se otac ruga htjet te sadružiti s tujem njegovijem trgovcom tamo iz Sarajeva, gosparom Jovadinom, koga u svoj život nije nigda ni vidio i koji se uputio za doć na Ploče i dignut te nami na sramotu? Je li razlog da tri-ćetr tisuće veće, što se govori da ima ti vlašina, na samu riječ tvoga dunda činu mu izpustit jednoga ljubovnika koji ti toliko srcu prilipće? I jedna taka djevojčica je li učinjena za bit žena jednoga vlašine? Ako on ima volju za oženit se, zašto ne uzme jednu vlahinju i pustiti s mirom živjet nas krstjane? Samo ime od Jovadina čini mi jednu rabiju da ne umijem izrijet. Vrim na Jovadina. Kad ne bi bilo drugo nego samo to ime od Jovadina, užegla bih sve što imam, kad mi ne bi bastalo razvrć tu ženidbu; i može bit što mu drago, ne boj se, budi živa Kata, ti nećeš bit Anica Jovadinova. Jovadin! može li se ovaka pritrpjet? Ne, zaisto. Jovadin je jedna stvar koju nigda ne bih mogla podnijet; i mi ćemo mu ih toliko i toliko sklopotat, i učinit take ruge od njega, da ćemo se činit gosparu Jovadinu vratiti u Sarajevo, odkle je i došō.

Džono: Evo našega Mascariaglia koji će nam umjet štogod rijet o njemu.

Š e n a d r u g a

Mascariaglio, Anica, Džono i Kāta

Mascariaglio: Gosparu, vaš je čobo blizu i ne može vele stat za doć; ja sam ga vidio jutros na Brgatu kad se sjahō i uljezō u Savinovića za nućat. Razglēdō ti sam ga od vrh glave do dno peta veće od pō ure i znam sve što ti je u njemu. Od njegovoj prilici neću vam ni pisnut: hoću da vi isti vidite kakvu je snopinu neutesanu u njemu narav učinila i udara li se na njemu svekoliko jedno z družijem; paka vrhu svega tako tupe i goveđe pameti kakve se ne nahodi pod kapom nebeskom, na taki način da nahodim u njemu da je usjećen od jednoga drva, od koga ćemo moći činit sve što uztjebudemo, i da ti je jedno bravće za upastiti u svaku mrežu koju mu zapenješ.

Džono: Govoriš li to istinu?

Mascariaglio: Ako se što razumijem u ćeljad, govorim nazbilj.

Kata: Gospo, evo junaka; vaši posli nijesu mogli otit u bolje ruke, i ovo ti ti je dan-današnji prvi u Dubrovniku, za obrnut ovijem od česa imamo potrebu. Jedan ćoek koji se, veće od dvaes puta u svoj život na službi od svojijeh prijatelja, rvō s fustam i s galijam, koji je na trudu od svoje škinie i od svojijeh mišica doveo junački na kraj stvari veoma trudnijeh, i koji, ovakoga ka-

kva ga vidite, prognan je iz svoga mjesta za nekoliko plemenitijeh djela na koja se hrabreno bio postavio.

Mascariglio: Smeten sam, gospo Kata, od hvala s kojijem me častite, i s većom bih ih pravdom mogō ja vami dat, kad bih uljezō više čudesa od vašega života i navlaštito više slave koju ste stekli onada kad ste s tolikom častim i poštenjem očistili i skurlali onega Senjanina što je malo dana postō u vašoj kući, ter je bio usilovan za vratit se doma, prodat ne samo marcilijanu, ma i ono žlje haljina što je imō na sebi; onada, kad ste se s tolikom galantarijom uklepali u onu vjeru i tako skladno izmotrili i tamo i amo, da ste nasvrhu pričipitali i vjerenika i vjerenicu; kad ste franko, *per Diana*, umjeli zabezočit da vi ne znate ništa za ono dinara što je u vas bilo ostavljeno i koju se tako vrlovito i hrabreno vidjelo svjedočit prema onom dvojici, koji su paka stega pravedni okipjeli na vješalima.

Kata: To su prem rutine da nije o čemu ni govorit i tvoje mi se hvale činu sramit.

Mascariglio: Neću rarakat tvoju modestiju. Pustimo to na stranu, i za počet naš posō, hod'mo susrestit našega trgovca, a utoliko ti s tvoje strane držat ćeš nam spravnu, za kad god bude potreba, ostalu čeljad koja nam ima služiti u ovoj komediji.

Džono: Ako ništa, gospo, imajte na pameti ono što vas toka činit; i za bolje pokrit što smo spravili, kaži kako ti se reklo da si prikominna od sve što je vaš otac odlučio.

Anica: Ako se neće drugo nego to, stvari naše neće nigda moć bolje otit.

Džono: Nu, lijepa Anica, ako sve naše sprave budu nasvrhu zaludu?

Anica: Tad ću slobodno odkrit momu ocu sve što u srcu ćutim.

Džono: Da ako se on prema svemu temu unetrmi u onemu što je namislio?

Anica: Rijet ću mu da ću se prije zatvorit u koji mu drago manastijer.

Džono: Da ako te sa svijem tijem uztjebude usilovat na tu ženidbu?

Anica: Što hoćeš da ti odgovorim?

Džono: Što hoću da mi odgovoriš?

Anica: E, e.

Džono: Ono što se odgovara kad se nazbilj ljubi.

Anica: Ma što?

Džono: Da nije stvari koja te može na to usilovat, da, sa svom oblastim koju ima jedan otac, obećavaš mi ne bit ničija negli moja.

Anica: A, Džono, budj miran od ovega što sada činim za tebe, niti hodi iskat za unaprijeda što će moje srce odlučit; ne muči moje držanstvo da govori što bih učinila kad bih se našla stiještena sve što se najgore može i od česa može bit da nećemo imat ni potrebe; to li uzavlja doć na to, dopusti, ako ništa, da budem malo pomalo dovedena.

Džono: E ben...

Mascariglio: *Per verità*, evo našega prijatelja; mislimo o nami.

Kata: Jaoh, crna, kakav je!

Jovadin i Mascarioglio

Jovadin (obrće se na onu stranu s koje je izišo i kara se s čeljadim koja idu za njim): Bre ljudi, pomaga', šta ovo biva? Što vi je, šta li ste upazili? Vrag uzō i ovaku pogan od grada; budalast i grad i ko u njemu spava! Ne more čoek da postupi, što se odasvud ne okupe oko njega njeakve hale, ter ga zaviruju i stanu se maskarit i tamašit njime. Bre čujte me, maniti, ne drljajte, već radite o svom poslu, a pustite da ljudi mirno prolaze, ni si smijejte poštenu čovjeku u obraz. Do moje duše, nek mi oskubu brkove kō nijednom čoeku ako ne natovanim golemo prvoga koga ugledam da mi se smije i cijeri zube.

Mascarioglio: Što je ovo, *baroni disgraziati*? što to hoće rijet? s kijem je imate? Je li to lijepo stat se rugat forestijerima skladnijem i poštenijem koji ovdī dohodu?

Jovadin: Zdravo mi, pravedna i svijesna onega čoeka.

Mascarioglio: Koji je to način? i čijem se imate smijati?

Jovadin: Aferim, do moje glave.

Mascarioglio: Ali ste ugledali što smiješno u ovemu gosparu?

Jovadin: Ba.

Mascarioglio: Ali nije kako i svak drugi?

Jovadin: Ali sam hrom ali čorav?

Mascarioglio: Naučite se bolje poznavat skladnu čeljad.

Jovadin: Vrlo dobro zbori.

Mascarioglio: Po svemu, što se vidi u ovemu gosparu, ima se činit cijene od njega.

Jovadin: Tastaman.

Mascarioglio: Čeljade dobro rodjeno.

Jovadin: Među prvijem usred Sarajeva.

Mascarioglio: Koji ima i pameti i razuma.

Jovadin: Ter je proučio i štit i pisat da se ne boji drugoga.

Mascarioglio: Učinio vam je saviše časti što vam je ovdī u grad došo.

Jovadin: Pravo doisto.

Mascarioglio: Nije ovi gospar koje čeljade od ruga ni za da se njime iko smije.

Jovadin: Tako, do moje duše.

Mascarioglio: I ko god se njim uzsmije, imat će je činit sa mnom.

Jovadin: Gospodaru, bimeričatos. *Ringraziato* ga se i vrlo *ringraziato*.

Mascarioglio: Žō mi je, gosparu, vidjet da jedno čeljade kō vaše gospostvo ima bit primjeno na ovi način i ja vam pitam proštenje za vas grad.

Jovadin: *Sciorie voštre*, klanjam vi se.

Mascarioglio: Ja sam se namjerio vidjet vas jutros na Brgatu kad ste se sjahali ter ste stali ručat; i skladnos s kojom ste jeli ono kruha ončas mi je činila zač za vami; i kako ja znam da vi nijeste nigda bili u ovemu mjestu, nego ste sasvijem novi, drago mi je da sam vas ončas našō za poklonit vam moju službu i doć s vami i vodit vas po gradu, zašto veće puta ovo puka ovdī² ne uzima sve pomnje koja bi se imala imat od skladna čeljadeta.

² U rukopisu B nema: ovdī.

Jovadin: Fala vi lijepo; to je suviše milosti što činjavate za mene.

Mascariglio: Ja sam vam rekō: netom sam vas vidio, ončas sam oćutio dje³ ste me zanjeli.

Jovadin: Oblegado, vrlo sam vam držan.

Mascariglio: Što ćete? Vaša me fizonomija podelektala.

Jovadin: To mi je golema čas.

Mascariglio: Poznō sam ončas u vami njeku skladnos.

Jovadin: Sluge vi smo.

Mascariglio: Nješto ljubežljivo.

Jovadin: Ba!

Mascariglio: Milo.

Jovadin: Ba!

Mascariglio: Sladko.

Jovadin: Ba!

Mascariglio: Plemenito.

Jovadin: Ba!

Mascariglio: Razdriješeno, otvoreno.

Jovadin: Ba!

Mascariglio: I srćano.

Jovadin: Ba!

Mascariglio: Vjerujte mi da sam ja vaskolik vaš.

Jovadin: Sciorie, obligado.

Mascariglio: Ovo što vam govorim, govorim vam iz svega srca.

Jovadin: Vjerujem vam, do moje duše.

Mascariglio: Da sam ja imō prije čas za bit poznan od vas, vi biste ončas znali da sam ja jedno ćeljade koje što mu je u srcu to mu je sved i na ustima.

Jovadin: Ja ne mnim inako, da Bog saćuva.

Mascariglio: Neprijatelj od farfantarija.

Jovadin: Sve to ja vrlo znadem.

Mascariglio: I koji nijesam za rijet jednu za drugu. Pogledajte moje haljine dje nijesu kako u družijeh; ma imate znat da sam ja rodod iz Napule, na vašu službu, i htio sam uzdržat i naćin od oblaćenja i sinćeritat od moga paiza.

Jovadin: To je baš dobro ćinjavano. Nijesam ni ja hotio već ine odjeće do ove što se nosi po našem vilajetu i po svoj Bosni i Hercegovini.

Mascariglio: To vam bolje stoji nego sve što je haljina ovd i u Dubrovniku.

Jovadin: Ovi sam ćurak skrojio baš kad sam se hotio uputit na ovu stranu. Stan, te pazi mu, ovo je fina nafa bosanska, nije je bolje usred Sraajeva; dao sam za nju petnaes ćekina zlatnijeh i majstor koji mi je je sastavjō poklanjō mi je pet fajde da mu je aliverišem, već ne htijah, er je doisto lijepa, a i ovde ćuh da vrlo begenišu ovu odjeću; imat će šta pazit.

Mascariglio: Imat, verāmēnte još se takoga kuntoša nije vidjelo u Dubrovniku.

Jovadin: I ja mnim da nije.

Mascariglio: Jeste li iznašli dje kuću za vas?

Jovadin: Jok, ne, već idem dje odmaha tražit jedan oturak.

Mascariglio: Doću i ja dobrovoljno s vami za proiskat vam je, ja bo sam se veće uvježbō ovd i znam svakoga.

³ U rukopisu B: da.

Šena četvrta

Džono, Mascarioglio i Jovadin

Džono: O! ko je ovo ovdje? koga ovo vidim? Koja je ovo za mene srećna namjera! Gosparu Jovadine, koliko sam radostan vidjet vas! Kako? dasi me ne poznate, što vidim?

Jovadin: Gosparu, ja vi sam dobra sluga.

Džono: Može li bit da pet-šest godišta dana veće su vam se činili tako sasvijem zaboravit od mene? i da ne poznate najdražega prijatelja svega plemena Jovadinovića?

Jovadin: Oprostite. (*Mascariogliu*) Duše mi ne znamem ni ko je ni što je.

Džono: Nije jednoga od Jovadinovića u Sarajevu koga ja ne poznam, počni od najstarijega do najmlađega. Sve što sam vremena onamo stô, sveđ sam s njima bio i imô sam čas za vidjet vas, mogu rijet, svaki dan.

Jovadin: To ste vi mene počastili, gospodaru.

Džono: Tot me ne razaznavate ništa u obrazu?

Jovadin: Ej, poznavam. (*Mascariogliu*) Ne poznavam, da mi je prosto.

Džono: Tot se ne spomenivate da sam imô nekolicu puta sreću objedovat zajedno s vami?

Jovadin: Šta ne spominjam? (*Mascariogliu*) Ja ne znamem o čemu ovo besjedi.

Džono: Kako zovete u Sarajevu onega Turčina što ide obnoć na konju svud po ulicam s nekolicu još Turaka?

Jovadin: Aga janjičarski.

Džono: *È vero*, u moje doba zvô se Mustaf-aga, i ono je bio skladan Turčin. Kako zovete u Sarajevu ono mjesto dje su butige i sveđ puno čeljadi?

Jovadin: Bezisten.

Džono: Apūnto, onuda sam s vami dosta puta bio za štogod kupit. Veràmēnte se nahodi u onijem butigam česa hoćeš... vi se od ničesa ovega ne spomenivate?

Jovadin: Oprostite, opomenivam se. (*Mascariogliu*) Vrag da me ponese ako ja išta znamem za sve ovo!

Mascarioglio: Bude mnoštvo stvari koje nam izidu ovako s pameti.

Džono: Da zagrlite me, molim vas, i ponovimo opeta naše staro prijateljstvo.

Mascarioglio: Ovi vas nazbilj dobro hoće.

Džono: Recite mi malo što se čini od sve vaše rodbine? kako je vaš gospar... u, u, u... oni... koji je bio nazbilj skladan i pošten?

Jovadin: Moj brat čizmedžija?

Džono: A, ha, džusto on.

Jovadin: Vrlo dobro, već je sad ostavio zanat, ter trguje sahtijanom i ulaha mnogo jaspri u vosak; nije sada jačega trgovca u svemu Sarajevu.

Džono: To mi je jako drago čut od njega. Da oni koji je sveđ bio veseo i burloz? Oni... vaš gospar?...

Jovadin: Moj bratućed terzija?

Džono: Apūnto, što se čini od njega?

Jovadin: Vrlo zdravo mi, sveđ onako veseo i golem.

Džono: Ne možete vjerovat od koje mi je to konsolacioni. Da gospar vaš dundo, oni... ?

Jovadin: Već ne imadem strica.

Džono: Zaisto ste imali u moje doba onega ...

Jovadin: Ne imah ino već jednu strinu.

Džono: Imate razlog. Dje sam i ja otišo? Htio sam rijet gospođu vašu tetku. Kako je, kako se podnosi?

Jovadin: Djeberdisala je, bit će joj pò godine.

Džono: Ah, jadne žene! Ono je bilo nazbilj dobro čeljade.

Jovadin: Borjami, omalo što mi ne ođe i sinovac terdžuman.

Džono: Kape! to bi vam bila velika šteta.

Jovadin: Međer poznavate i njega?

Džono: Ja poznam li ga? Jednoga djetića visoka i lijepo učinjena.

Jovadin: Ne od najvišijeh.

Džono: Ne, ma lijepa stasa u svemu.

Jovadin: Zaer.

Džono: Koji je vaš neput.

Jovadin: Jest.

Džono: Sin vašega brata ali vaše sestre ...

Jovadin: Tako.

Džono: Terdžuman ondi od ... Kako ono vi zovete?

Jovadin: Terdžuman čehaja.

Džono: A, ha, čehaja àpunto; veće vam ne poznam drugoga nikoga.

Jovadin: Borjami, prebroji mi vas odžak.

Mascariglio: On vas pozna kako se vi nijeste nigda nadali.

Jovadin: Što viđam, vi ste mnogo stanovali u Sarajevu.

Džono: Cijela dva godišta.

Jovadin: Eman ste se namjerali onada kad mi se bratučed Ilija oženio?

Džono: Jesam, i bio sam i ja dozvan na pir od prvijeh.

Jovadin: Bješe onada golema gozba.

Džono: Jes, jaka zaisto.

Jovadin: Izjelo se i popilo, a ko zna što.

Džono: Tega nije mankalo nikomu.

Jovadin: Vidje onda kô se sriječih s onom poganim ovdje iz Stoca?

Džono: Česa ga nijesam vidio?

Jovadin: Ali ne nasrnu na meko; iznađe šta će glodat.

Džono: O, o.

Jovadin: Uvali mi harsuz jednu pes; ali ga opravih s kolačom, da je nahodio još i dogodine.

Džono: Nahodit će i danas, kad mu ja govorim. *Del resto*, ja neću da uzimlje drugovdje kuće, nego da se služite mojom.

Jovadin: Jok, da bih ...

Džono: Ali se rugate? Ja ne bih podnio poništa da jedan moj najdraži prijatelj otide dje drugovdje izvan moje kuće.

Jovadin: Andžak bi bilo ...

Džono: Ne, ne; možete činit što vam drago, vi imate doć u mene.

Mascariglio: Pokli nazbilj hoće, ja bih vas svjetovò da mu pogodite.

Džono: Dje vam je vaša roba?

Jovadin: Ostavij je na Pločam s jednijem mojijem momkom baš kod Lazareta dje se sjahah.

Džono: Pošljimo koga da je donese.

Jovadin: Nije fajde; naredio mu sam da se ne kreće u nju dok ne dojdem ja mojom glavom, od straha da mi se koja ne dogodi.

Mascariglio: To ste se pametno domislili.

Jovadin: Ovdje u ovemu vilajetu treba da čoek otvori hiljadu oči.

Džono: Kako se u najmanjoj stvari vidu čeljad svijesna!

Mascariglio: Poću i ja odpratit ovdj gospara, pak ću ga dovestit dje vi zapovijete.

Džono: Tako najbolje; utoliko ću ja imat komoditat za naredit njeke bagatele koje su potrebite, a vi, kad se vratite, ne imate drugo nego uljestit u ovu kuću ovdj koliko u vašu.

Mascariglio: Mi ćemo sad ončas bit s vami.

Džono: Ja vas jedva prije čekam.

Jovadin: Do moje vjere, poznah se s ovijem jaranom bez da se igda nadah.

Mascariglio: Što je vidjet, čini mi se jako skladan.

Džono (sam): Na vjeru, *signor* Jovadine, daćemo ti ih na svaku ruku. Sve je spravno i neće se drugo nego zakucat.

Šena peta

Kristo spičar i Džono

Džono: (kuca): Olà, ja držim, gosparu, da ste vi liječnici u koga sam malo prije posilò da s vami govore od moje strane.

Kristo: Ne, gosparu, ja nijesam liječnik; ne imam te časti, nijesam drugo nego spičar, spičar nedostojan za služit vas.

Džono: Da gospar liječnik je li on doma?

Kristo: Jes, onamo je zameten oko nekijeh nemoćnika; ma mu idem rijet da ste vi ovdj i da ga čekate.

Džono: Ne, ne hodi ništa, čekat ću dokle dospije. Meni je od potrebe pridat mu u ruke nekoga moga rodjaka, više koga mu je bilo govoreno, i koji se nahodi da je štogod šenuo, to bismo i žudjeli i ja i ostali njegovi rodjaci, jeda bi mogò ozdravit prije nego ga oženimo.

Kristo: Ja znam što je to, znam što je to, i ja sam se namjerio s liječnikom kad mu su govorili više tega posla. *Per verità, per verità,* nijesu vas mogli napu- tit na boljega liječnika; ovo je jedan čovjek koji zna medicinu do kraja; ovo je jedan čovjek koji zna medicinu do kraja koliko ja *A b c d,* i koji, da imaš crknut, ne bi ti odpustio od regula koje su stavili antiki liječnici. Valja rijet istinu, sveđ ide po pravomu putu, po pravomu putu, niti ide iskat dlake po jaju, i za sve blago od svijeta ne bi htio bit ozdravio jedno čeljade s družijem lijeci- ma izvan onijeh, kojijeh oblas medika dopuštiva.

Džono: Čini veoma dobro: jedan nemoćnik ne bi omò htjet poništa ozdra- vit ako oblas medika ne dopustiva da ozdravi.

Kristo: Ne govorim ovo er mu sam ja prijatelj, nego zaisto uživa se bit njegov nemoćnik; i ja bih veće volio umrijet pod njegovijem lijecima negoli ozdravit s onijem koje bi mi ko drugi davò. Zašto, neka ti izide kako god hoće, sikur si sveđ da su stvari otišle po pravomu putu; i kad se mre pod njegove ruke, eredi ti ne imadu česa rijet.

Džono: To je jedna velika konsolacion za jednoga koji je umro.

Kristo: Šikūro, ako ništa, lijepa je stvar da si umro *metodicamente*. *Del resto*, paka nije on od onezijeh liječnika koji trguju s nemoćima: ovo je jedan čoek pospiješan, koji nastoji opravljat nemoćnike sve što prije može; i kad se ima umrijet, to se s njim čini časom časom.

Džono: Veràmēnte, nije bolje stvari nego kad činiš koji posō, pospiješit ga ončas i dospjet je.

Kristo: To je istina. Za šta služi toliko produljivat i hodit od tamo i od ovamo? Valja znat ončas ali je jedna nemoć duga ali kratka.

Džono: Imate razlog.

Kristo: Jesu dosle moje troje dijetei, kojijeh me počastio liječit, i umrli su pod njegovom kurom u manje od četir dni, i koji, da su bili u čijem družijem rukami, bili bi se prinemagali veće od tri mjeseca.

Džono: Dobro je imat takijeh prijatelja.

Kristo: Bez dubija. Ostaje mi još dvoje dijetei, za kojijeh mi se brine koliko da su njegovi; on ima pomnju više njih i vlada ih kako hoće, bez da se ja prtim u išta; i najveće što mi čini ostat jes da, kad god se odkle vratim, nađem dje ih je činio ili propurgat ili im puštit krv.

Džono: To je jedna pomnja za koju se ima ostat jako držan.

Kristo: Evo ga, evo ga dje ide.

Š e n a š e s t a

Purgonio, Antun, Mära, Džono i Kristo

Antun: Gosparu liječniče, ne može već da podnese, puče mu glava od bolesti.

Purgonio: To je njeka ludorija od nemoćnika i toliko veće ukoliko njegova nemoć nije z glave, kako govori Galeno, nego s sl'jzene.

Antun: Kako god vi je to, gosparu, sa svijem tijem jes eto šes mjeseca da se iz njega toči svaki dan da ne ima kud veće.

Purgonio: Bon, to je senj da se utroba čisti i slobodi iznutra. Ja ću ga doć pohodit ova dva-tri dni; nu ako bi umro prije tega vremena, nemoj učinit od manje nego mi činit znat udilje, zašto nije skladno da jedan liječnik pohadja jednoga mrca.

Mära: Gosparu, otac mi je svaki dan gori, da biste mi ga štogod pomogli.

Purgonio: To mu ja nijesam kriv: davam mu sve što je lijeka; zašto ne ozdravi? Koliko mu se puta puštila krv?

Mära: Petnes puta od nazad dvaez dana.

Purgonio: Dvanes puta mu se pustila krv?

Mära: Tako, gosparu.

Purgonio: I nije ozdravio?

Mära: Eto ne.

Purgonio: To hoće rijet da njegova nemoć nije u krvi. Činit ćemo ga opeta toliko puta propurgat za vidjet da nije u umorima; i ako vidimo da mu ni to ne čini bolje, naredit ćemo mu da se činu banji.

Kristo: Evo ti svrhe, svrhe od medicīne!

Džono: Ja sam, gosparu, oni koji sam vam bio poslō prošastijeh dana govorit za jednoga moga rodjaka; nješto mu se siromahu malo smela pamet; u jednu riječ: nije sasvijem cio. Žudio bih zato, kako ste čuli, pridat ga u vaše ruke, i da ga primite u vas doma za tu ga proliječit s većom pomnjom i komoditatim,

a najveće za da nije vidjen od nikoga i za da se ne zna za to nego koliko se najmanje može.

Purgonio: Sì signore; ja sam doslek spravio i razredio svekoliko i obećavam vam da ću imat pomnju od njega koliko se najveće može.

Džono: Evo ga džusto na pripozit.

Purgonio: Prigoda je sasvijem srećna; i ja imam ovdj jednoga staroga liječnika moga prijatelja s kojijem ću imat svu sodisfacion prokonsultat više njegove nemoći.

Š e n a s e d m a

Jovadin, Džono, Purgonio i Kristo

Džono: Jedan posō, koji mi je sad u ovi čas pridošō, siluje me da se za malo odijelim od vas; ali evo vam ovdj jednoga čeljadeta u rukami od koga ja vas ostavljam i koji zaisto imat će namjesto moje svu pomnju za tratat vas sve što najbolje uzmože.

Purgonio: Držanstvo od moje profesioni to ište i zadosta je da ste ga naslonili na mene.

Jovadin: Ovo mu je doista handžija, nu što se viđa, nije pripros čovik.

*Purgonio: Više mene, da ću tratat ovega gospara *metodicamente* i sa svijem regulam od naše arti.*

Jovadin: Bre, meni ne maste kupusa tolike čaramunije, i ja ne dolazim ovđe za bit nikomu od dosade.

Purgonio: Imat prigodu za služit vas, meni nije od truda, negli od veselja.

Džono (liječniku): Evo vam utoliko ova dva cekina; za saviše, dokle učinim ono što sam obećō.

Jovadin: Jok do moje glave, ako nije ino, ja ne razumijevam da vi harčite i da šalžete išta pazarit za mene.

Džono: Za karitā, puštite se služit. Ovo nije za što vi cijenite.

Jovadin: Andžak neću da sa mnom inako prolazite već na jaransku.

*Džono: To je ono što i ja ištem. (Purgoniju *polako*) Najveće vam priporučivam ne pustit ga iz vašijeh ruka; zašto kadgod ter kadgod uzčini sve što može za uteć.*

Purgonio: Ne bojte se, pustite me.

Džono (Jovadinu): Molim vas, prostit mi na ovoj inčiviltati, ma imam veliku potrebu za koju valja da vas ostavim; opeta ćemo se sad ovijem časom vidjet.

Jovadin: Šta velite? već me s tezijem suviše častite.

Š e n a o s m a

Purgonio, Lankronio, Jovadin i Kristo

Purgonio: Meni je, gospodar, velika čas da su me izabrali za služit vas.

*Jovadin: Ja vi sam dobra sluga; *ringraziato* ga se.*

Purgonio: Evo ovdj jednoga vrlo čoecka od moje iste profesioni, s kojijem se idem porazgovorit više načina s kojijem imamo s vami proć.

Jovadin: Ja vam veljuh, nije fajde da se mnogo starate, eman ja sam čeljade za uzet što god mi se pripravi.

Purgonio: Ončas stoćiče.

Jovadin: Bre, jednomu mladu čoeku da ga prefati odmaha maninkunija, kad opazi ovaku obuću po kući, već nije ine odjeće do crne kape, crne japundže, sve crno! Ružno, ljudi!

Purgonio: Gosparu, uzmite vaše mjesto, ako vam je drago. (*Iza kako su sjeli obadva liječnika, uzimlju Jovadina jedan za jednu, a drugu ruku⁴ za obit mu polas*)

Jovadin (pružajući ruke): Klanjam vi se. (*Videći dje mu oblazu polas*) Te šta tu tražite? Šta to hoće reći?

Purgonio: Imate li dobar apetit, gosparu? ijete li dobro?

Jovadin: Do moje duše, i jedem i pijem golemo, eman da je šta.

Purgonio: Toliko gore; ta velika *appetenzza del freddo e dell'umido* nije drugo negli jedna očita vrućina i sušina koja je unutra. Spite li jako?

Jovadin: Kad sam dobro ijo, a boje pio, spavam kô krmak.

Purgonio: Uža li vam se snijevat?

Jovadin: Biva kadgod.

Purgonio: Od koje naravi budu ti sni?

Jovadin: Zdravo mi pametno, od naravi od sana! Čudna belaja! Ter kakva je ovo vražja besjeda, ljudi?

Purgonio: Kakva vam u jutro bude materija?

Jovadin: Jok, da ni je prosto; ja ne fatam vražiji kus te vaše jazije, već bi bolje bilo da ja uzmem ponajlahše i popijem jednu čašu vina i jedno pô oke dobre rakije; a što će te lakrdije?

Purgonio: Uztrpíte se jednu mrvu, mi ćemo se uzet ovdí prid vami porazgovorit vrhu vašega posla i govorit ćemo naški za da se bolje razumije.

Jovadin: Koje se trice hoće za izjez jedan zalogaj.

Purgonio: Bivši je stvar istinita da se ne može ozdraviti jedna nemoć kad je se dobro ne pozna, a ne može se dobro poznat prije nego si dobro začeo u pameti osobitu i pravu vrstu od nemoći po putu od nje biljega dijanjostikijeh i pronjostikijeh, zato vi, gosparu, kô stariji od mene, valja da mi dopustite uljestit u razmišljanje od ove nemoći koju imamo pod rukom prije negli dođem na terapeutiku i na lijeke od kojijeh ćemo imat potrebu *per la perfetta curazione della medesima*. Ja dake govorim, gosparu, *con vostra permissione*, da ovdí ovi naš nemoćnik jes veoma jako zaokupjen, osvojen i mučen od one vrste od mahnitosti koju jako dobro mi nazivamo malinkonija ipokondrijaka, spečija od mahnitosti veoma trudne i koja ne ište manje negli jednoga Eskulapija kako je vaše gospostvo, konsumano u našoj arti, i koji ste se, kako se reče, ustarali i posijedjeli među tijekom nemoćima i komu ih je toliko i toliko prošlo priko ruka od svake vrste. Ja je nazivam malinkoniju ipokondrijaku za razlučit je od druge dvije; zašto slavni Galeno jako pametno na svoju običajnu postavlja tri vrste od ove nemoći koju mi imenujemo malinkoniju, tako nazvanu ne samo od autora latinijeh negli i od grčkijeh, stvar koju je dobro notat za našega posla. Prva koja izhodi *dal proprio vizio* od moždani; druga koja izhodi *da tutto il sangue fatto e resosi atrabile*; treća nazvana ipokodrijaka, koja je džusto sad ova naša, koja izhodi *dal vizio* od koga dijela donje utrobe, to jes *dal basso ventre e dalla region inferiore*, ma osobito od sl'jezene; vrućina i oganj od koje nosi u moždani našega nemoćnika dosta i dosta čineća gustijeh i krupni-

⁴ Omaškom mjesto: jedan za jednu, a drugi za drugu ruku; u originalu: les deux medecins lui prennent chacun une main (I, 8, str. 270).

jeh para, od kojijeh crna i nezdrava uzrokuje *depravazione alle funzioni della facoltà principale*, i čini nemoć, od koje je po putu od našega razložjenja uhićen i zabežoen. *Che non sia così per via diagnostica incontrastabile*, sve što govorim, vi ne imate drugo negli razgledat ovu savišnju stavnos koju vidite u njemu, ovu zlovoljnos punu straha i neuzdanja, *segni patognomonici et individuali* od ove nemoći jako dobro zabilježeni od vrhunaravnoga staroga Ipokrata. Ova fizionomija, ove oči crljene i feroče, ova brada ovoliko velika, ovi stas od tijela ovako droban, crnomastan, mledan i vas dlakav, *tutto segni* koji ga kažu *d'essere fortemente travagliato da questa malattia procedente dal vizio dell'ipochondria*, koja nemoć s vremenom, ako mu ne otide u narav, ustara se, obikne se i uzme oblas vrhu njega, mogla bi lasno dedženerat oli u pomamu, oli u sičiju, oli u apopleziju, oli nasvrhu joštera i u freneziju. *Supposto dunque tutto questo*, pokli jedna nemoć dobro poznana napola je ozdravljena, zašto *ignoti nulla est curatio morbi*, neće vam biti mučno pogodit se zajedno sa mnom za lijeke koji se imadu dat ovdj ovemu gosparu. Najprvo *per rimediare a questa plettora obturante e questa disposizione lussuriante d'umori malsani per tutto il corpo*, ja sam od opinioni da ga se slobodno flebotomisa, to jes da mu se češće pusti krv, i sveđ podosta. Najprvi put iz žile koju zovemo bazilika, iza tega iz čefalike, a paka, ako se nemoć unetrmi, da mu se ima otvorit vena na čelu, i da mu se otvori jako široko za da krv, koja je gusta, može slobodno izlazit; i u isto doba da ga se ima purgat, disipilat i evakuat s purgativima pristojnijem i kojijeh prosi ova nemoć, to hoću rijet *per via di colagoghi, melangoghi et caetera*; i kako pravi uzrok od sve ove nemoći jes jedan sok mastan i mutan, aliti jedna para crna i gusta, koja potamniva, opoganiva i izmrljiva duh živinski, zato bi bilo na pripozit da učini banje od vode bistre i čiste s dosta vode od džonkate, za očistit po putu od same vode mutež od soka gusta i pretila i razbistrir po putu od vode od džonkate crnoću od ove pare. Ma prije ičesa ja nahodim za mene da bi ga bilo dobro raztrestit s razgovorima veselijem, kantima i udaranjem, uz što neće biti nepristojno sadružiti balarinā, za da s njihovijem krećanjem, hitrostim i lakostim od života mogu raztrestit i razbudit lijenos od njegova duha prinemožena, koji uzrokuje gustinu od njegove krvi iz koje izhodi ova njegova nemoć. Ovo su lijeci koji su meni mogli doć na pamet, na koje mogu bit pristavljeni mnozi tća bolji ovdj od našega meštra i najstarijega među nami, kako ga uči esperijenca, svijes, bistrina i izvrsnos koju je stekō u našoj arti. *Dixi*.

Lankronio: Da Bog sačuva, gosparu, da bi mi igda došlo na pamet htjet išta pristavit na to što ste vi rekli! Vi ste veoma dobro razložili više senjā, simptomā i uzrokā od nemoći ovega gospara. Razloge koje ste donijeli tako su pametni i tako lijepi da se ne može dat da on nije mahnit i pun malinkonije ipokondrijake; i kad bi se moglo dat i dogodit da nije ni mahnit ni ipokondrijak, valjalo bi da za l'jepotu od stvari, kojijeh ste rekli, i za učenos, s kojom ste donijeli vaše razloge, valjalo bi da bude mahnit. Tako je, tako je, gosparu, *voi avete dipinto assai graficamente, graphice depinxisti*, sve ono što nosi sobom ova nemoć; ne može se ništa pametnije ni mudrije začet, promislit i iznać kako ono što ste vi izustili na pripozit od ove nemoći, *sia per la diagnosa o la prognosa o la terapia*; i ne ostaje mi sad veće drugo neg se veselit ovdj s gosparom da je upō u vaše ruke i rijet mu da je veoma čestit er je mahnit, kad ima po temu putu mogućstvo i blagoću od lijeka kojijeh ste mu tako svijesno donijeli prid oči. Ja ih svijeh potvrđivam, *manibus et pedibus descendo in tuam sententiam*. Sve ono što bih htio pristavit nije drugo nego, kad mu se uzpuštavaju krvi i uzpropurgava se, da se sve čini u lih, a ne u tak, zašto *numero deus*

impare gaudet, da uzimlje *scol di latte* prije banja; da mu se učini [...] u koji ulazi soli, sô bo je zlamenje od mudrosti; da mu se činu obijelit miri od njegove kamare, *per dissipare le tenebre dei suoi spiriti: album est disgregativum visus*; i da mu se učini sad ončas ončas jedan malahan servicijalić *il quale servirà di preludio e d' introduzione a questi giudiziosi rimedi* od kojijeh ako uzima ozdravit ima primit dosta pomoći. Jeda Bog da, gosparu, da ovi lijeci, koji su sve vaši, pomogu nemoćnika onako kako bismo mi žudjeli!

Jovadin: Gospodari, jest više od sahata da stojim ter slušam gdi ludovetate. Ali ste postali činjavat ovdje ikakav rug ali kaku maskaru?

Purgonio: Ne, gosparu, mi se ne rugamo poništa.

Jovadin: Da koja je fajda od sve te leturdije? šta li hoćete s tijem sprdnjam i ludijem besjedam?

Purgonio: Bravo, još i psovat. *Ecco un diagnostico* koji se džusto htio za utemeljit njegovu nemoć, i ovo bi lasno lasno moglo dat u pomamu.

Jovadin: Te dje me ovdje navedoš, u čije li me ruke postaviše? (*Ovdi zapljuva tri-četv puta*).

Purgonio: *Un altro diagnostico*: česte pljuvotine.

Jovadin: Bacimo te trice, de idimo odovle, kumim vas.

Purgonio: *Un altro ancora: inquietezza* stat na istomu mjestu i htjet prihodit s jednoga na drugi.

Jovadin: Bre ljudi, kažite mi, šta ovo biva? šta li tražite od mene?

Purgonio: Ozdravit te onako kako nam je bilo naređeno.

Jovadin: Šta, šta, mene ozdravit?

Purgonio: E, e, tebe apunto.

Jovadin: Pođte, govna jejte, ja nijesam bolan.

Purgonio: *Cattivo segno*, kad nemoćnik ne čuti svoje nemoći.

Jovadin: Ja vam velim da sam ja zdrav među sve što je zdravijeh i da se ćutim da ne imadem kud bolje.

Purgonio: Mi znamo bolje od tebe kakav si i kako se ćutiš. Mi smo liječnici koji vidimo veoma dobro i poznamo biće u komu se nahodiš.

Jovadin: Ako ste vi hećimi, ja niti imadem šta s vami niti za vas marim; već ako nijeste znali, rugam se ja svom tom vašom medižinom, ter niti mi trebujete vi ni ona.

Purgonio: Oho, evo ti mahnica vele gorega nego smo se igda nadali.

Jovadin: Čujte. U mene toliko moj babo koliko moja mati nijesu nigda u život htjeli ikakva lijeka dokle god su bili u životu; a potom toga, kad je Bog hotio, lijepo su mirno umrli bez da im smije prismrdjet ni smetat ih niko od težijeh l'jekara.

Purgonio: Sad se ne ćudim nimalo da su porodili sina mahnita. *Via*, mi slijedimo što nas toka; počnimo ga liječit, i po putu od kanta vesela i od mužike nastojmo štogod utazit, umirit i rasladit ljutinu od njegova duha, koga vidim da je blizu za užec se i zavret na ćudan način.

⁵ Tu je u oba rukopisa ostavljena praznina, jer prevodilac nije znao kako bi prenio rijetku riječ »un fronteau« iz originala u rečenici: de lui composer un fronteau (I, 8, str. 277), a koja označuje nekakav oblog za čelo.

Šena deveta

Jovadin, *sam*

Šta ovo biva? ljudi, pomaga'! Ali su čeljad od ovega vilajeta zabudalila i pomamila se? Što li im je? Nigda ne vidjeh ovakoga ruga, ni se navedoh ovako kako ovega puta, niti šta razumijevam ni znadem što je ovo ni kako li je. Čudnijeh ljudi, čudna vilajeta!

Šena deseta

Jovadin, Vice i Mato

(Mužici smiješno obučeni od liječnika, za kojijem idu osam barbijera, pjevaju ove riječi priko kojijeh udara nekoliko rebekina, viola i oboeta).

Vice i Mato, mužici: *Bon dî, bon dî, bon dî:
non vi lasciate uccidere
dal dolor malinconico.
Noi vi faremo ridere
col nostro canto armonico.
Sol per guarirvi
siam venuti qui.
Bon dî, bon dî, bon dî.*

Vice: *Altro non è la pazzia
che malinconia.
Il malato
non è disperato,
se vuol pigliar un po' d' allegria.
Altro non è la pazzia
che maliconia.*

Mato: *Sù, cantate, ballate, ridete,
e se far meglio volete,
quando sentite il delirio vicino,
pigliate del vino,
e qualche volta un poco di tabacco.
Viva gospar Jovadin il sciocco!*

Šena jedanaesta

Kristo spičar (*s strcalicom*⁷ u ruci) i Jovadin

Kristo: Evo vam ovdî jednoga malahna i galanta lijeka, jednoga malahna i galanta lijeka, koga valja da uzmete, ako vam je drago, ako vam je drago.

Jovadin: Šta tražiš, bogati? Ja ne imadem potrebe od tega.

Kristo: Bio je, gosparu, naredjen, bio je naredjen.

⁶ U originalu: un poco. — I u originalu su ovi stihovi na talijanskom jeziku.

⁷ U rukopisu greškom: s trlicom; u originalu: une siringue (I, 11, str. 284).

Jovadin: Čudna čoecka do moje glave!

Kristo: Primite ga, gosparu, primite ga; neće vam zlo učinit, neće vam zlo učinit.

Jovadin: Ne učera bogme!

Kristo: Ovo je jedan malahan servicijalić, jedan malahan servicijalić, bland bland, mekahan, primite ga, primite ga, gosparu, ovo je za očistit, za očistit, očistit . . .

(*Vice i Mato, mužici, s one osam barbijera svi s strcalicam balaju oko Jovadina, pjevajući koja slijede, a u isto se doba udara*).

Piglialo sù,
Signor Monsù;
Piglialo, piglialo, piglialo sù,
che non ti farà male.
Piglialo sù questo serviziale;
piglialo sù,
Signor Monsù,
piglialo, piglialo, piglialo sù.

Jovadin (bježeći): Bre, idite s vragom tamo, da vas ponese sve što vas je. Ne učeraste, bogme, ne učeraste.

(*Spičar, dva mužika i barbijeri idu svikolici za Jovadinom s strcalicam u ruci, a on trči prid njima za šenu, pak opet izhodi na palak slijedjen od sve ove čeljadi koji idu za njim s strcalicam u ruci. Utoliko Jovadin, ugledajući Krista spičara dje mu je pristupio odizada za učinit mu serviciō, diže baretu z glave, podstavlja je poda se i sjeda posred palka; a dva mužika počinju opeta: »Piglialo sù« etc.; takodjer i barbijeri tancajući s strcalicam oko Jovadina, a on viče: »Ne učeraste«*).

Svrha prvoga ata.

AT DRUGI

Šena prva

Mascariglio i Purgonio

Purgonio: Odolio je svemu onemu što sam bio postavio za održat ga i na svrhu izvuko ti se svijem lijecima koje mu sam bio počeo činit.

Mascariglio: To je bit nazbilj neprijatelj samoga sebe uzet bježat lijeke toliko vrlovite kakvi su vaši ti koji bi ga sikuro pomogli.

Purgonio: Biljege od moždani privraćenijeh i od razuma ištećena ne htjet ozdravit.

Mascariglio: Vi biste ga bili ozdravili koliko u ruci.

Purgonio: Bez dubija, još da je imō s onom nemoći zajedno i druge dvanes nemoći jednu goru od druge.

Mascariglio: Eto vam sada tu peset cekinića koje ste bili veće deboto osvojili, dje vam je činio da ih izgubite.

Purgonio: Ja ih ne razumijem izgubit poništa, i ja ga hoću ozdravit na njegov despet, oli hoće oli neće. On je veće zavezan i obećo se mojijem lijećima, ne može uđrit na se, i imam ga činit ustavit, dje god ga nađem, kako dezertura od medićine i odmetnika od mojijeh naredba.

Mascariglio: Vi imate razlog, vaši lijeći bili su *un colpo sicura*, a ovo što vam se diže, ovo su dinari.

Purgonio: Dje bih ga mogō iznać i čut štogod za njega?

Mascariglio: Ja držim za sikūro da ćete ga nać u onega dobroga čoeća gospara Rena, za čigovu se kćer došo oženit, i koji, ne znajući ništa za nemoć ovega svoga zeta, htjet će može bit pospiješit ončas ovu ženidbu.

Purgonio: Idem ončas govorit s njime.

Mascariglio: To nećete zlo učinit.

Purgonio: On je založen mojijem konsultam⁸ i jedan nemoćnik neće se *per verità* rugat jednijem lijećnikom.

Mascariglio: To ste kō vi veoma dobro rekli; i, koliko se meni čini, vi nećete poništa pritrpjet da se oženi, što se ne budete naplatili do mince što vas ide.

Purgonio: Pušti mene.

Mascariglio (zbande): Idem ti s moje strane naoputit drugu što sam namislilo i na vjeru tas je ulovjen jednako kako i zet.

Šena druga

Reno i Purgonio

Purgonio: Gosparu, vi imate, kako sam čuo, nekoga Jovadina, koji se ima oženit za vašu gospođu kćer.

Reno: Tako je, čekam ga iz Sarajeva i doslek bi imō bit došo.

Purgonio: Ali je i došo i utekō je iz moje kuće, iza kako je bio u nju postavljen; ma vam ja zabranivam od strane od medićine da ne imate dohodit na ženidbu koju ste odredili dokle ga ne budem kako ide pripravio za tega i postavio u biće za poradjat djecu dobro kondicionanu i u tijelu i u pameti.

Reno: Kako? što govoriš?

Purgonio: Ti koji ima bit vaš zet bio je odredjen za moga nemoćnika: njegova nemoć, koju mi su dali da lijećim, jedno je mobilo koje ide mene i koga ja brojim među ostalijem mojijem dobrima; zato vam se dikjaravam da se on poništa ne ima ženit dokle god prvo ne bude smirio podpuno medićinu i podložio se na lijeke koje mu sam ja naredio.

Reno: Ima li koju nemoć?

Purgonio: Ima i kako.

Reno: Da koja je nemoć, ako vam je drago?

Purgonio: Vi se za to ne brinite.

Reno: Da nije koja nemoć...?

Purgonio: Lijećnici su držani mućat svaćiju nemoć. Dosta je da vam ja naredivam, vami i vašoj kćeri, da ne imate bez moga dopuštjenja činit pira s njime pod pijenu od omraze naše Fakōltati medićināle, i za ne bit navaljen svijem nemoćima i bolestima kojijeh nami uzbude drago.

Reno: Ako je to tako, neću poništa te ženidbe.

⁸ U originalu: il est hypothéqué à mes consultations (II, 1, str. 286).

Purgonio: On je postavljen u moje ruke i on je držan bit moj nemoćnik.

Reno: Da ti bude, *con bona ventura*.

Purgonio: Može bježat koliko god mu je drago, činit ću da mu osudu *per sentenza* da se ima činit liječit od mene.

Reno: Ja sam od tvoje.

Purgonio: On valja da cknje, oli da ga ja ozdravim, i ne niko drugi.

Reno: Dakako, ja sam s tobom.

Purgonio: I ako ga ne nađem, ja ću se hitit vas i ozdravit ću vas na mjesto njegovo.

Reno: Ja sam zdrav.

Purgonio: To ne importa ništa; mene ide jedan nemoćnik, i hitit ću se koga god uzmogou od vas dvojice.

Reno: Hiti se koga hoćeš, ma nećeš mene. Gleda' kô lijepa razloga.

Š e n a t r e ć a

Mascariglio (*obučen od Armenina*) i Reno

Mascariglio: *Eccellenza, con vostre permissione, io star mercanta armena, che vorria dimandar vostra Signoria une piccole nuova.*

Reno: Kako, *signore*?

Mascariglio: *Metter le vostre capelle sopra la capa, Eccellenza, se ti piacer.*

Reno: *Dica, signore, cosa vuoleto.*

Mascariglio: *Mi non dir nulla, Eccellenza, se Vosignoria non metter il capelle sopra la capa.*

Reno: Da ti bude. *Cosa è signore?*

Mascariglio: *Connoscer voi in questa paese un tal Eccellenze signor Renardo?*

Reno: *Sì, io lo conosco.*

Mascariglio: *Qual omo esser lui, Eccellenza, se ti piacer?*

Reno: *Questo stato un omo come tutti li altri.*

Mascariglio: *Io ti dimandar, Eccellenza, se esser omo ricco il quale avere molta robba.*

Reno: *Signor sì.*

Mascariglio: *Ma ricco, granda ricco?*

Reno: *Sci, sci, assai grande.*

Mascariglio: *Questo, Eccellenza, mi consolara assai.*

Reno: *Ma perché questo consolarvi?*

Mascariglio: *Questo esser, Eccellenza, per un poco ragione che importar molto a noi.*

Reno: *Ma pure, perché?*

Mascariglio: *Questo esser, Eccellenza, che questi eccellentissimi Renardo dar sua figlia per mogliera ad un certo scior Jovadino.*

Reno: *E ben?*

Mascariglio: *E questi scior Jovadino, Eccellenza, esser un omo che dover molto danari a dieže o dodeže mercanta armeni i quali esser venuti qua.*

Reno: *Questo scior Jovadino deve molti denari a dieci o dodici mercanti?*

Mascariglio: Sci, Eccellenza, et esser otto mesi averci fatto tener una piccولة sentenze contro lui, e lui rimetter a pagar tutto questo danari di questi matrimonio, che questi Eccellenza Renardo dar in dota alla sua figlia.

Reno: Come, come? Di questo ha promesso di pagar i suoi debiti?

Mascariglio: Sci, Eccellenza, e noi tutti aspettava con granda devozione questo matrimonio.

Reno: L'avviso non è cattivo. Amico, buon giorno.

Mascariglio: Mi ringraziar, Eccellenza, delle grande favore che ricever da voi.

Reno: Vostro umilissimo servitor.

Mascariglio: Io esser, Eccellenza, vostro obbligato più che grandemente delle bone nove che mi aver tu dato. (Ovdi diže bradu i svlačí se iz haljina od Armenina, ostajući u svojijem haljinam). Ovo ne ide zlo. Dignimo ove haljine od Armenina za mislit malo više ostalih imbrolja što imamo pripravit; i nastojmo rasijat toliko sumnja i toliko smeća među tastom i zetom kako će bit zadosta sve ujedno za razvrć ovu ženidbu koja se spravlja. Obo su dvojica jednako okrojani za doć na udicu koja im se odmetne i proždrijet bokun koji god nađu; a mi ti ostali furbí od prvoga ordena, kad god nađemo jedan lov ovako lastan kako ovi ovdi, ne činimo drugo nego se divertiškamo bez ikakva truda na tuđe spenze.

Šena četvrta

Jovadin i Mascariglio

Jovadin: Piglialo sù, piglialo sù, signor Monsù. Koji je ovo belaj? Ljudi, pomaga'!

Mascariglio: Što je to, gosparu, što vam je?

Jovadin: Sve što viđam, sve mi se čini da su servicumi.

Mascariglio: Što govorite?

Jovadin: Vi ne znadete ništa što mi se dogodi u ovoj kući dje me privedoste na vrata ter me ostaviste da u njom stanujem?

Mascariglio: Ne znam ništa. Što je? što vam se to dogodilo?

Jovadin: Omalo da me ne nadaniše kako ide.

Mascariglio: Danu, što je?

*Jovadin: U rukama ovđe ja vas ostavjam, er imadem posla, gospodaru. Hećimi od kape do papuće crni. Svi na stocu... Oblazit žilu na ruci. Bivši je istina... Manit je... Dvije gubičine nadute... Kape široke... *Bon di, bon di*... Osam berbera... Tara ta ta; tara ta ta... *Allegramente, scior Jovadine*. Spičar. Servicun. Primite ga, gosparu... Gosparu, primite ga, primite ga. Blag je, blag je, blag je; ovo je za razčistit, razčistit, razčistit... *Piglialo sù, scior Monsù. Piglialo, piglialo, poglialo sù*. Šta? Nigda u život ne najedoh se tako ludosti mi začuh veće sprdnje odkad postah na noge.*

Mascariglio: Sve to što si rekō, pripovjeđ mi što hoće rijet.

Jovadin: Ovo hoće reći da oni beg onamo, s onijem njegovijem tricam i lakrdijam od jarana, jest jedan čudan muzuvijer koji ti me postavio u jednu kuću za maskarit se mnome i za učinit mi ružne brkove.

Mascariglio: Može li to bit?

Jovadin: Do moje duše, more. Ino nije bilo u njima već pravijeh dvanes šejtana oko mojijeh čahšira, koji nijesu činili već trčali za mnom i mrdali oko prkna; i ružno se oznojih dok im omakoh iz šaka.

Mascariglio: Gleda', a, a! ko se ne bi privario po prilici! Bi li sve drugo rekō! Ja sam zaisto cijenio da je u njemu jedan tvoj najdraži prijatelj. Ovo je što mi se čini najveće čudit, kako se može dat da se nahodi onakijeh biraba na svijetu.

Jovadin: Nuder, pomiriši, da ne navonjavam što servicijunom. Viđa', zdravo ti.

Mascariglio: Jes, nješto vonja oko tako.

Jovadin: Nozdrve, usta, pamet, sve mi je puno tega, ter mi se sve čini da viđam oko mene jedne dvanes servicijuna dje mi oblijetjaju oko obraza.

Mascariglio: To je baronata prem velika! i samo gledam koliko su ljudi zli i opaci!

Jovadin: Deder kaži mi, molim te, gdi je oturak gospara Rena; vrlo bi mi bilo milo uporabiti odmah k njemu.

Mascariglio: Ah, ah! vi ste ja vidim njeke naravi ljuvvene; valja da ste čuli govoriti da ovi gospodar Reno ima jednu kćer? ...

Jovadin: Pogodio si, zaručena mi je.

Mascariglio: Za ... zaručena ti je?

Jovadin: Ej tako.

Mascariglio: Za oženit se za nju?

Jovadin: Da kako bre inako?

Mascariglio: A, a! to je druga stvar, i ja vam pitam proštenje.

Jovadin: Što je, što to hoće reći?

Mascariglio: Ništa.

Jovadin: Ma veće?

Mascariglio: Ništa, govorim ti. Prem sam zaprešio s mojijem govorenjem.

Jovadin: Molim te kazati mi što je što imade više ovega.

Mascariglio: Ne mogu zaisto; to ti nije od potrebe znat.

Jovadin: Molim te.

Mascariglio: Ne mogu poništa; veće ćete mi to prostiti.

Jovadin: To hoće reći da mi nijesi jaram kaono bi imō bit.

Mascariglio: Jesam na taki način da se ne može kud veći.

Jovadin: Da kad je tako, ne bi imō ništa zatajat od mene.

Mascariglio: Ovo je jedna stvar koja bi mogla bit od štete svomu iskrnjemu.

Jovadin: Ajde de, za uvezat te da mi otvoriš savijem tvoje srce, drž ovi malahan prstenak, koga te molim da čuvaš za moj hator i ljubav.

Mascariglio: Pusti me neka mi se malo razgovorit mogu li *in coscienza*. Ovo je jedan otac koji ište svoju koris, nastoji udat svoju kćer sve što se najkomodnije može, a ne valja bit od štete nikomu. Ovo što ja znam od njom, zna svak, i stvari su istinite; ali ih idem povijedat jednomu koji ih ne zna, a zabranjeno je skandalizati svoga iskrnjega. Ovo je istina. Ma s druge strane ovo je jedan forastijer koga hoće privariti i koji *a bona fede* dohodi se ženiti za jednu djevojčicu koju ne zna niti je je igda vidio; jedan skladan i pošten trgovac dobra srca i otvorena, za kojijem se ćutim pritegnut i hoću ga dobro, koji mi čini čas držati me za svoga prijatelja, uzda se u mene i dariva mi jedan prsten da ga hranim za njegovu ljubav. Tako je. Nahodim da vam mogu rijet kako stvari prohode bez uvrijediti moju konšijencu; ali nastojmo da vam ih rečem u način koji najbolji uzmožemo i koliko se može manje suproc ikomu. Rijet vam da ova djevojčica žive jedan život nepošten, to bi bilo prem saviše; nađimo za tega koji termin slađi. Samo ime od galante i spiritoze nije dosta; ono od pravoga

bizgiča čini mi se da pristaje za onega što mi ištemo i s njim se mogu služiti za rijet ti sa svom onestatim što je u njom.

Jovadin: Zaer me hoće tako lijepo ulovit kaono kakva bezjaka?

Mascariglio: Može bit paka da *in sostanza* nije tolikoga zla koliko svijet cijeni. A paka jes dosta čeljadi kojijem iza svega tega ne činu figuru te stvari i koji ne držu da se njihova čas uzdrži . . .

Jovadin: *Scisorie vostre.* Bre, ja ne razumijevam poništa namaknut taku kapu na moju glavu, i sveđ u odžaku mojijeh djeda i šukundijeda begenisali su hodit čista i otvorena čela.

Mascariglio: Evo joj oca.

Jovadin: Ovi stari šta traži?

Mascariglio: Apūnto, ja ću se uklonit. *Schiavo.*

Šena peta

Reno i Jovadin

Jovadin: *Bon giorno, scioria, bon giorno.*

Reno: *Servitor, signor, servitor.*

Jovadin: Vi ste šjor Reno, jelte?

Reno: Jes.

Jovadin: A ja šjor Jovadin.

Reno: U dobar čas.

Jovadin: Mnite li vi, gosparu Reno, da su Bošnjaci kakve budale?

Reno: Cijeniš li ti, *signor Jovadine*, da su Dubrovčani kakve živine?

Jovadin: A šta mniš, gosparu Reno, da jedan čoek kakav sam ja mnogo mi se hoće za iznać ženu?

Reno: A mniš li ti, *signor Jovadine*, da jedna djevojčica kakva je moja kći vele joj se hoće za iznać muža?

Šena šesta

Anica, Reno i Jovadin

Anica: Rečeno mi je da je gospar Jovo došō. A, nuti ga džusto ondi; dobro mi je srce govorilo. Kako je skladno učinjen! kako je lijepe prilike! i koliko sam puna mira imat jednoga ovakoga vjerenika! Dopusti da te zagrlim i da ti činim vidjet . . .

Reno: Polako, polako, moja kćerice.

Jovadin: Aoh čudne livade! Kō se je odmah upalila!

Reno: Gustō bih znat, *signor Jovo*, za koji razlog uzimlješ . . .

Anica (Približava se k Jovadinu, gleda ga s okom ljuvenijem i hoće ga da uhiti za ruku): Koja je moja rados vidjet te! i ja jedva prije čekam . . .

Reno: Olà, Anica digni se odtole, govorim ti.

Jovadin: [. . .]⁹

⁹ U oba rukopisa tu fale Jovadinove riječi; jamačno prevodilac nije znao prevesti tekst: Ho, ho, quelle égrillarde! (II, 6, str. 300), dok je u *Vukašinu* (str. 541) ista riječ prevedena našom muzuvijer; ovdje bi odgovarao usklik: »Oh, raskalašnice!«

Reno: Htio bih znat s kojijem razlogom, ako ti je drago, ti imaš ardimenta uzet . . .

Jovadin: Đuzel divojke!

Reno (Anici): Opetu, što je to?

Anica: Tot nećeš da mogu pomilovat vjerenika koga mi si ti obrō?

Reno: Ne. Ončas da si uljezla unutra.

Anica: Pusti me da ga vidim.

Reno: Uljezi, govorim ti.

Anica: Ja hoću stat ovdī, ako vam je drago.

Reno: A ja neću da stojiš; i ako ne uljezeš sad ončas, imam . . .

Anica: Da dobro, a ja ću uljestit.

Reno: Moja je kći jedna ludna koja ne zna kako stvari idu.

Jovadin: Kako sam je zanio!

Reno: Još nećeš da se ukloniš, je li?

Anica: Da kad će to bit, da me ćeš udat za ovega gospara?

Reno: Nigda, i ti nećeš niti imaš bit za njega.

Anica: Ja ga hoću imat, pokli si mi ga ti obećō.

Reno: Ako ti sam ga obećō, ali ti ga sad razobećavam.

Jovadin: Ona bi me hotjela imat, jer sam joj vrlo omilīo.

Anica: Možeš činit što god ti drago, mi imamo bit oženjeni jedan za drugoga na despet od svega svijeta.

Reno: Zapriječit ću vam, da znate kako, i obodvojici, kad vam govorim. Gleda' ko koji je prnjic u njom!

Jovadin: Bre, naš taste, ne mučite se toliko da vi ne naudi, a ne starajte se, neće vam niko zarobit kćere, kad vi ja velim. Ne okoriste se s tijem lakrdijam; ne prevariste tako lasno; znamo kud ta iđe; nije ni Jovo goveda pasō.

Reno: Vjeruj meni da ne privari ti kad ti Reno govori.

Jovadin: Međer si ti zaprdio u tikvu da je Jovadin kakav čoek budalast za kupit mačku u mijehu? i da nije ovdje unutra zrna soli za razvidjet svoj posō i uzaznat potanko što se činjava i kako idu stvari od ovega svijeta i za, kad se ženi, pazit je li dobro utvrđeno i podumjentano svoje poštenje?

Reno: Ja ne znam što to hoće rijet; ma valja da se tebi zabilo u glavu, da jedan čoek od šeset i tri godišta, kako sam i ja, ima toliko malo moždani i tako malo haje za svoju kćer da ću je uzet i udat za jednoga čoeka koji ima ono što ti znaš da ima i koji je bio postavljen u kuću jednoga liječnika za da ga se liječi.

Jovadin: To mi kalaše jednu bertu, a ja ne imadem nikakve bolesti.

Reno: Meni je rekō liječnik, on isti svojom glavom.

Jovadin: Baš ako će bit i hećim, slagō je posred brka kō nijedan čoek, i do moje duše, imam se sastat s njime dje god ga nađem, i ukazat mu ko sam ja i ko je on.

Reno: Ja znam što imam vjerovat i u ti me konat ne privari koliko ni više onijeh dugova kojijeh si odredio platit kad se oženiš s prćijom moje kćere.

Jovadin: Kakvijeh dugova?

Reno: Ne služi se pokrivat, ne možeš dat razumjet; ja sam glavom govorio s onijem trgovcom Armenom, komu je bilo osuđeno prema tebi zajedno s ostalijem tvojijem krediturima da ga imaš platit.

Jovadin: Kakav trgovac Armenin? kakvi li ti ostali koji imadu imavat od mene? kakav li sud prema meni?

Reno: Ti vrlo znaš što ti hoću rijet.

Š e n a s e d m a

Jèla, Reno i Jovadin

Jela (pričinjajući glas od Vlahinje): Ovdje si, je li? došlo je vrijeme da te nasvrhu iznadjem, iza kako sam toliko otukla i obila. Mož' li me, zli čoeče, mož' li pogledat, što ne protrneš od vrh glave do dno peta?

Jovadin: Šta je, šta traži ona ženetina ondje?

Jela: Šta tražim, ruže i sramoto! Hoćeš da sakriješ koliko da me ne poznaš, a ne pada li ti obraz na zemlju, bez vjere i bez duše? Tot se ne stidiš kad samo na me pogledaš? (*Renu*) Ne znate vi, gospodaru, koji vijerate kćer za njega, kako mi su kazali, ne znate, govorim vam njegove ruge i sramote; ali vam ja kazivam, i prid svijem svijetom kazivam, moj mili gospodaru, da sam ja njegova domaćica, i da jest eto lijepo prošlo sedam l'jeta, moj gospodaru, da prohodeći on ovdje preko Šume¹⁰ konakova za moju zlu sreću u našoj kući, dje se umje tako lijepo pritisnut oko mene, tako lijepo izmuzuvijerit, dok mi je savijem srce zamamio i iznašō način da mu dam tvrdu vjeru da neću bit ničija već njegova, i tu se na temu mjestu zaručismo.

Reno: Oho!

Jovadin: Koji je belav ovdje, šta ovo biva?

Jela: Pak, pas bez vjere i bez duše, ostavi me od nazad tri godine govoreći mi da ga velik posō zove tamo u Sarajevu, njegovo rodno mjesto, dje bi i od-prije odlazio i opet se povraćō, a od tada nijesam, mogu reći, čula veće za nj ni ali je živ ali je mrtav. Tot iznenada, kad sam se najmanje nadala, povijedaju mi da prođe priko Brgata, ter dojde na Dubrovnik za vjenčat se drugom mladom djevojkom, koju mu su prikazali njegovi rodjaci, ne znajući ništa da je on od-prije oženjen. Kad to začuh, bacih sve na stranu i tijekom se uputih i dojdoh ovdje sve što prije mogoh za presječ mu tu njegovu sramotnu ženidbu i činit prid svijem svijetom da pade obraz na zemlju ovako zlu čoeku.

Jovadin: Ovake se brezobraznice i potezanice već ne vidje!

Jela: Pse jedan, još imaš obraza i psovat me, što bi se postidio za ne slušat što ti prigovara crv koji te grize i toči bez pristanka i u srcu i u duši.

Jovadin: Ja tvoj muž? Pomaga'!

Jela: I smiješ, kakav si, inako rijet, bez časti i bez poštenja? Ti, za moje grijehe, veoma dobro znaš da sve što govorim da istinu govorim, i makar bi nebesa dopustili da je inako nego je i da si me ostavio u biću od one pravednosti u kojoj sam bila i u mirnoći u kojoj se moja duša nahodila prije nego su mi tvoja muzuvijerstva i tvoja izdajstva činili tužnoj sve to izgubiti, ne bih jadna bila usilovana tuć se ovuda sad ovako sama bez ikoga i gledat žalosno prid očima jednoga muža koji mi obraća pleća i na taki način odvraća na onu priveliku ljubav koju sam ja za njega imala, i koji me bez ikakva milosrdja ostavio samo da cvilim i plaćem gledajući njegovo izdajstvo.

Reno: Ne mogu nego se zaplakat; same mi suze idu od kompasijuna. De-strigaj se, ti si zō čoeck.

Jovadin: Ja ne fatam ni poznavam što je ovo, šta li ova besjedi, šta li traži; jok, da mi je prosto.

¹⁰ Ime mjesta u Bosni; u originalu: Pézenas u departmanu Herault u južnoj Francuskoj.

Š e n a o s m a

Kāta Lopujka (od Źupke), Jēla, Reno i Jovadin

Kata: A, a, galijoče jedno, veće ne mogu, sva sam se zapijehala! Činio mi si trćat niz Brgat sve jednijem tijekom netom mi rekoše da si sjahō ondi u Savinovića, a od mene ni konta. Ne uteće mi sad kō i prije. Ištem pravdu, ištem pravdu, jeste li me ćuli? Ja ne dam da se on oženi. Ovo je moj muž, moj dobri i pametni gospodaru, i imam ćinit stavit na vješala tega dobroga obješenjaka tu.

Jovadin: Pazi ko posla, još i ova!

Reno: Koji je ovo vrag od ćovjeka?

Jela: Šta je tebi, šta li hoćeš reći s tom tvojom pravicom za ne dat se oženit, koga li išteš na vješala? Tot je oni ćovjek tvoji muž?

Kata: Jes, sestro, i ja sam njegova žena.

Jela: Kako ti, ako sam ja njegova žena, i ako ima bit na vješalima, ja mu imam to naoputit prije tebe.

Kata: Crna Kate! ja te ne hitam, žimoći; što s tezijem hoćeš rijet?

Jela: Ja ti kažem da sam ja baš njegova žena.

Kata: Njegova žena?

Jela: Toliko je.

Kata: A ja ti govorim da sam ja, još i kad bi bila istina da si ti.

Jela: A ja ti uzdržim, baš ja na ovemu mjestu, da sam ja.

Kata: Jes ćetr godišta da se mnom oženio.

Jela: A jes sedam godišta da sam se za nj udala i da me uzō za ženu.

Kata: Ja imam svjedoćanstvo od svega ovega što velim.

Jela: Ovo zna sve Popovo.

Kata: Vas Brgat ovo može svjedoćit.

Jela: Nije ćeljadeta ovdje u Šumi i u Popovu ko nije vidio kad smo se vjenćali.

Kata: Ne samo Brgaćani, ma i Źupjani znadu kad smo pirovali.

Jela: Nije stvari istinitije, da prođeš svu Bosnu i Hercegovinu, do ove.

Kata: A nije stvari utvrdjenije do ove u svemu Dubrovaćkomu.

Jela (Jovadinu): Moreš li što reći inako na sve ovo što sam kazala?

Kata: Hoćeš li rijet da što lažem, zli ćoeće?

Jovadin: Jednako je istina i jedno i drugo.

Jela: Može li se ovakoga bezoćanstva! I tako ćeš se, tugo, zaboravit od jadne Stane i od tužnoga Andra, dvije vojke našega pira i ženidbe?

Kata: Gleda' ko ardimijenta! Kako? tot ti ne dohodi na pamet ovo tužno dijete, naša mala Mādalijena, koju mi si ostavio za zaklad od one tvrde vjere koju sam od tebe primila?

Jovadin: Ej, evo ti vrle dvije potezanićine! Je li se igdje vidjelo dvije žene-tine ovako brezobrazne?

Jela: Amo, Stane; stani, Andro, hod'te, jadni, hod'te, vidite jednoga oca koji se zaboravio i od samoga sebe i od svoje krvi.

Kata: Hodi, Made, moje dijete, stani za zasramit tvoga oca od bezoćanstva koje je u njemu.

Stane, Andro i Māda, djeca: Ćaće, ćaće, ćaće moj!

Jovadin: Kurvaskijeh simova od djece! idite s vragom.

Jela: Tot tako, zli ćoeće, ne streseš se vaskolik nazivajući tako tvoju djecu i zatisnivajući uši na ljubav od oca? Nećeš mi uteć, ako cijeniš, ruže i sramoto

od ljudi; imam ići svud za tobom i imam vikat da me svak čuje na tvoje izdajstvo dok ti se osvetim i vidim te najposlije obješena. Ništo i od ništa, ja te imam činit objesit!

Kata: Ne pada li ti obraz na zemlju govorit tako pogane riječi i ne promutit se gledajući ovo tužno dijete oko tebe? Ne uteče iz mojijeh čapeti; i baš na tvoj despet imam činit svakomu vidjet da sam ja tvoja žena i činit ću najposlije da okipiš na vješalima.

Djeca (sva ujedno): Čaće, čaće, čaće!

Jovadin: Jeda koga, ljudi, pomaga! Gdi da pobjegnem iz ovega vražijega vilajeta? Već ne mogu, već mi dosadi.

Reno: Pod'te, siromašice, dobro ćete učinit, činite ga pedepsat kako ide, i veramēnte je dostojan za biti obješen.

Š e n a d e v e t a

Mascariglio, *sam*

Sve sam slijedio s okom i gledō s pomnjom; ovo ne ide zlo. Imamo toliko izmorit ovega našega Levantina da će valjat, kad mu ja govorim, da se ostavi posla.

Š e n a d e s e t a

Jovadin i Mascariglio

Jovadin: Natovaren sam da već ne mogu. Pogiboh od truda! Prokleta vilajeta i ko me na nj navede! Zaklan sam već odasvuda!

Mascariglio: Što je, gosparu? Dasi vam se još štogod dogodilo?

Jovadin: Jest, do moje duše, i kako! Već u ovemu vilajetu sve dažde ženetine i servicumi.

Mascariglio: Kako?

Jovadin: Dvije ometine poganije, a ne žene, pristupiše ovdje odmaha ter zaupiše u vas glas da sam se objema dvjema oženio ter mi prijete pravdom.

Mascariglio: Eto ti tu jednoga rđava posla i pravda je ovdje u ovemu paizu oštra od vraga prema takijem krivinami.

Jovadin: Sve je tako, ma neće tako odmaha odsjeć i mene pravedna uhapsit na riječ dvije zle ženetine. Razabrat će prije vrlo dobro i priupitat jesam li ja taki čoek i čut i mene i moj razlog.

Mascariglio: To dobro govoriš; vidjet je da se razumiješ u pravdu koliko jedan po jedan i koliko da si rodjen za sudit.

Jovadin: Ja? jok, ne razumijevam, to nije moj zanat. Ja sam trgovac.

Mascariglio: Ma ko tako govori, vidjet je da je što proučio kako se pravda čini.

Jovadin: Nijesam ni dočuo, a negli proučio kako se sud čini, već me moja ista pamet i razum uči, i svakoga od ljudi koji imade išta svijesti u glavi, da će i mene počut i primit me da se mogu opravdat, ter da ne bi mogli suda učinit kad ne bi doveli objedvije strane da se sočimo jedna prema drugoj baš pred pravdom.

Mascariglio: Da se soči jedan s družijem? To je lijepo i promišljeno i rečeno.

Jovadin: Ovo mi sve izhodi bez da se ja i stavljam.

Mascariglio: Ja veoma dobro hitam da pamet i razum jednoga trgovca može veoma lijepo promisliti sve što je po zakonu i po redu od pravde, ma ne može znat prave riječi s kojijem se služi na pravdi kad imaš koju lit s kijemgod.

Jovadin: Ovo su riječi s kojijem se mi služimo u našem vilajetu, ter mi ostaše u pameti, i koje naučih govoreći među nami po Bosni i Hercegovini.

Mascariglio: Veoma dobro.

Jovadin: Nu za da poznavate da se ne razumijevam poništa kako se pravda, molit ću te da me privedeš k kakvu avokatu, da mi se snjim posvjetoval vrhu moga posla.

Mascariglio: Hoću volentijeri, i idem te odvesti u dva čoecka jako pametna; ma neka prije znaš za da se ne začudiš kad ih čuješ kako govore, ostō im je, kako sved̄ deklamavaju na konsulima i po apelima, njeki ton od glasa da bi rekō da kantaju; i ti ćeš uzet za pjevanje sve što ti uzgovore.

Jovadin: Šta ja marim kako besjede, ištōm da mi kažu ono što mi je potreba znavat.

Šena jedanaesta

Mascariglio, Jovadin; Marko i Frano, parci (*jedan od kojijeh govori veoma polako, a drugi veoma prešno, i zajedno s njima dohodu dva prokuratura i dva zdura*)

Marko (produljivajući riječi):

*Ko uzimlje dvije žene,
od vješala dostojan je.*

Frano (brboreći):

*Il vostro fatto
è chiaro e netto,
et ogni legge
conclude e regge
in questo merito
con ugual diritto.
Pitaj naše autore,
ledžislature i glosature,
Giustinijana, Papinijana,
Ferdinanda, Gian Imola,
Paula Castra i Bartola,
nu Alciata, nu Giasona,
što ćeš do njih pametnije?
Ko uzimlje dvije žene
od vješala dostojan je.*

*Sva čeljad pametna,
razumna i svijesna,
Frančezi, Inglezi, Olandezi,
Poljaci, Danezi, Svecezi,
Portogezi, Španjuli, Alemani,
Fijamengi, Italijani,
u ovem slične svi zakone
držu, i to najmudrije:
Ko uzimlje dvije žene,
od vješala dostojan je.*

(*Jovadin bije ih. Dva prokuratura i dva zdura tancaju jedan tanac smiješan, s kojijem dospijeva at*).

Svrha drugoga ata.

AT TREĆI

Šena prva

Džono i Mascariglio

Mascariglio: Tako, kako ti sam rekō, stvari su se uputile dje mi žudimo; i kako ti je on jednijeh oči koje ne vidu vele na daleko, a pameti koja još manje dopire, tako ti sam ga poplašio s pravdom od ovega paiza i spravom koja se čini prema njegovu životu da ti je odlučio pobjegnut; i za bolje se moć ukrastit sodatima kojijeh mu sam rekō da im je zapovidjeno da ga ustave na koja god dođe vrata od grada, odlučio ti se priobuč od žene za ne bit poznat.

Džono: Znaš da bih ga htio vidjet tako obučena.

Mascariglio: Promisli ti s tvoje strane dospjet komediju koju smo počeli; a ukoliko ja učinim moje šene s njime, pođi ti... (*Ovdi mu govori na uši*) Razumiješ li me dobro?

Džono: Razumijem, ne brini se.

Mascariglio: A kad ga budem postavio ondi, dje hoću... (*Opeta mu govori na uši*).

Džono: Veoma dobro.

Mascariglio: A kad ocu bude pripovidjeno od mene... (*Opeta mu govori na uši*).

Džono: Tako ide l'jepše od svijeta.

Mascariglio: Evo naše mladice; pođ' ončas za da nas ne vidi zajedno.

Šena druga

Jovadin (*obučen od žene*) i Mascariglio

Mascariglio: *Per verità*, ja za mene cijenim da tako obučena neće te nigda poznat; a imaš mi njeku ariju koliko da si veramēnte koja od prvijeh gospođa ovdi od grada.

Jovadin: Ovo što mi se čini ovdje čudit da u ovemu vilajetu ne stoje ni malo ni paze red od pravde.

Mascariglio: Imaš razlog, ma ti sam ja dosle rekō da se ovdi najprvo vješa jednoga čoeaka, a pak se gleda je li kriv.

Jovadin: Bre, to je nekakva pravda bez pravde.

Mascariglio: E, e, ovdi je pravda oštra od vraga, navlaštito u krivinami od ove vrste.

Jovadin: Ma kad je čoeak pravedan?

Mascariglio: To ne služi, za to i ne pitaju; a paka ovdje mrze strahovito čeljad od tvoga paiza i ne imaju veće volje koliko vidjet obješena jednoga Levantina.

Jovadin: Što je, što im sakriviše Levantini?

Mascariglio. Ovo ti su njeke živine, neprijatelji od skladstva i od onega dostojanstva koga imaju čeljad iz koga drugoga mjesta. Za mene, spovijedam ti svu istinu, da sam u jednomu velikom strahu za te, i bio bih nemiran svega života kad bi se dogodilo da te objesu.

Jovadin: Andžak, nije ovo strah od smrti koji mi čini bježat, već er je nepoštenje jednomu trgovcu kô meni bit obješen, jer kad bi se to zgodilo, učinilo bi se krivo našem imenu i svoj čaršiji trgovačkoj od Sarajeva.

Mascariglio: Imate razlog, tad veće vaša kuća ne bi mogla pristupit među čeljad od svoje vrste, nego bi ostala sramotna za sveđ. *Del resto*, nastoj, kad te uzvodim za ruku, pričinut hod od žene i uzmi govorenje i sve načine koliko da si koja prva gospođa.

Jovadin: Bre, pusti mene, vidjoh u ovo malo zemana kako i šetaju i besjedu ovđe; samo što me smeta jest er mi je malo brada porasla i brkovi.

Mascariglio: Vaša je brada ništa, er jes žena koje imaju bradu i brke koliko i ti. Danu vidimo malo kako ćeš se podnijet. (*Ovdje se Jovadin prošetiva*)
Bon.

Jovadin: De, dorenite mi sedžetu; dje mi baciste sedžetu? Ej, getina, more li se živjet s ovakom dvorbom! Andžak su namislili činit ovdje čekat vaz dan na vratima, i ne dorenu mi sedžetu?

Mascariglio: Veoma dobro.

Jovadin: Momče, ali kaono kadune vele, ej, jest, djetiću! Vrlo mi pade na um, dočuh tolič. Djetiću, ču li! prokargah ti uši, dje se zabi? Tot se neće danas iznać ovi djetić? Neće činit da mi dojde? Čuje li kogod, ali ne imadem djetića u kući?

Mascariglio: Ne može se kud bolje; samo gledam jednu stvar, ta ti je vala prem uska, ne možeš se dobro s njome zamotat; poču ti proiskat jednu veću i širu za da bolje možeš pokrit facu za da te se ne pozna ako se dogodi da na koga nastupiš.

Jovadin: Da što će sad bivati od mene?

Mascariglio: Čekaj me ti tu. Sad ću se ja u ovi čas vratit; ti se utoliko jednu mrvu prošetaj.

Š e n a t r e ć a

Dva Brgaćanina i Jovadin (*od žene*)

Prvi Brgaćanin: Pobratime, hod'mo brzo put Danača da prispijemo vidjet onega Sarajevca Jovadina koji je bio osudjen na vješala i sad ga se, kako sam čuo, ima veće objesit.

Drugi Brgaćanin: Ajde, hod'mo, ma nemojmo, zdravo ti, hodit pod vješala, moćemo ga i ondje s vrata od Danača dobro gledat.

Prvi Brgaćanin: Čuo sam rijet da su za tega Jovadina promijenili jučer novu gredu na vješalima, na kojoj će ti nam on najprvi izvestit kolo.

Drugi Brgaćanin: Na vjeru će bit lijepo vidjet tega Levantina dje visi.

Prvi Brgaćanin: Hoće, zdravo mi, i vidjet ga dje igra s nogami po jajeru prid svijem pukom.

Drugi Brgaćanin: Nije najgore, zdravo mi; vele da se triš oženio.

Prvi Brgaćanin: Htio je vrug tri žene njemu samomu i sve tri odmaha; bre, ne bi li mu dosta i saviše i jedna, još da je najveći junak u njemu?

Drugi Brgaćanin: Sluge vi smo, gospo.

Prvi Brgaćanin: Što ste se tako osamile?

Jovadin: Izčekivam moju čeljad, gospari.

Drugi Brgaćanin: Do moje duše, vrle mekne! (*Dohodu oko Jovadina.*)

Jovadin: Polako, gospari.

Prvi Brgaćanin: Hoćete li, gospo, i vi doć se arajdat na Danče? Vidjet ćete dje će ponaajlahše jednoga objesit.

Jovadin: Hvale vi.

Drugi Brgaćanin: Ovo je jedan trgovac Levantin iz Sarajeva, koji će bit obješen, i juče su stavili za njega novu gredu, i da vidite kako golemu.

Jovadin: Ne marim ja tega gledat.

Prvi Brgaćanin (zagleda Jovadinu na prsi): Zdravo ti, koje su ono dojke!

Jovadin: Miruj.

Prvi Brgaćanin: Ja bih, gospo, i spavō s vami, kad biste hotjeli.

Jovadin: Veće je ovo saviše, i take se gnusobe ne govori jednoj ženi od moje vrste.

Drugi Brgaćanin: Parjaj ti; ja ću spavat s njom za moje jaspri.

Prvi Brgaćanin: Ne pustih te, duše mi.

Drugi Brgaćanin: Bre, imam spavat baš ja, ter ćeš bivati i bolji.

Prvi Brgaćanin (Potežu obodvojica za ruke Jovadina): Hoću je ja baš, a ti ne učini ništa.

Drugi Brgaćanin: Ti? Lažeš; nećeš, već ja.

Prvi Brgaćanin: Oprduj, lažeš ti posred usta, er nećeš, nego baš ja.

Jovadin: Ljudi, pomaga'; ova'ke sile nije ni u Turcima!

Šena četvrta

Felič madžor, dva sodata i Jovadin (*od žene*)

Madžor: Što je to? što je ta sila? i što ste namislili učiniti toj gospođi tu? Ončas da ste se destrigali odtole ako nećete da vas sad sad činim odsmucat u tamnicu.

Prvi Brgaćanin: Mi idosmo, a šta si je namislio imati? Ne ima je, šjor madžor, vjeruj mi.

Drugi Brgaćanin: Borme ne ima, veljuh ti i ja; a ja idoh mirno odovle.

Jovadin: Lijepo vi fala, gosparu, da ste me oslobodili od ovezijeh obješenjaka.

Madžor: Kašpita, ovo je jedan obraz koji se veoma ugađa s onijem koga mi su prikazali.

Jovadin: To nijesam ja, kad vi govorim.

Madžor: A ha, da što to hoće rijet da ... ?

Jovadin: Ja ne znamem.

Madžor: Da za što ti to govoriš?

Jovadin: Već za ništa.

Madžor: To je njeko govorenje koje dosta hoće rijet i ja te vodim u tamnicu.

Jovadin: Aoh! gospodaru, molim vas, ostav'te me se.

Madžor: Ne, ne; i po faci i po govorenju ne može bit inako nego da si ti gospar Jovadin koga apūnto mi ištemo, koji se priobukō na ti način; i ti imaš doć s nami sad ončas u tamnicu.

Jovadin: Aoh, nevolje!

Šena peta

Madžor, sodati, Mascariglio i Jovadin

Mascariglio: Nebesa! što ovo hoće rijet?

Jovadin: Poznaše me.

Madžor: Džusto, džusto, to je s česa se vele veselim.

Mascariglio (madžoru): Ah, gosparu, za moju ljubav. Vi znate da smo mi od nazad toliko vremena prijatelji; zaklinjem vas, ne vodite ga u tamnicu.

Madžor: Nije česa; u temu ti ja ne mogu ništa.

Mascariglio: Da, gosparu, vi ste čeljade s kojijem se može učinit i doć na koju pogodjaj. Je li način za kakogod to zalijepit s kojijem talijerom?

Madžor (sodatima): Uklonite se malo odtole.

Mascariglio (Jovadinu): Ovdj se hoće jaspri, ma ončas, ako hoćeš bit puštan. *Via, fora bezzi*, ma brzo.

Jovadin: Ah, prokleta vilajeta, ljudi! (*Vadi i dava dinare*)

Mascariglio (dava dinare madžoru): Drž', gosparu.

Madžor: Koliko je ovdj?

Mascariglio: Jedan, dva, tri, četiri, pet, šes, sedam, osam, devet, deset.

Madžor: Ne mogu, ne; ja sam imō jaki orden za uhitit ga.

Mascariglio: Za karitā, počekajte. (*Jovadinu*) Brzo, daj mu još ovoliko.

Jovadin: Bre ...

Mascariglio: Dospijej ončas, govorim ti, i ne gubi vremena. Imat ćeš ja-koga gusta kad budeš obješen.

Jovadin (davajući dinare): Aoh!

Mascariglio: Drž', gosparu.

Madžor: Valja da i ja pobjegnem zajedno s njim, zašto ne bih veće ni ja mogō sikkuro stat ovdj. Puštite ga sa mnom i ne krećite se vi odovle.

Mascariglio: Molim vas, imajte od njega svu pomnju.

Madžor: Obećavam vam da ga neću ostavit dokle god ga ne stavim na sikkuro.

Jovadin (Mascarigliu): Zbogom. Ovo je sam čoek pošten koga iznadjoh u ovemu vilajetu.

Mascariglio: Ne gubi nimalo vremena; ja te toliko dobro hoću da bih žudio da si i dosle ća daleko odovle. Nebesa ti bila u družbi! *Per verità*, evo ti jednoga kojuna sasvijem matrikolana! Ma evo ...

Šena šesta

Reno i Mascarioglio

Mascarioglio: Ah, strašne zgone! Tužna glasa za jednoga oca! Žalosni gosparu Reno, žalim te u duši! Što ćeš sad rijet i kako ćeš moć podnijet jednu boles ovako smrtnu?

Reno: Što je? Koju mi nesreću prigovaraš?

Mascarioglio: Ah, gosparu, oni obješenjak od Levantina, oni zli čovjek od gospara Jovadina diže vam vašu kćer.

Reno: Diže mi moju kćer!

Mascarioglio: Apūnto; tako je zamahnitala i izišla izvan sebe da je ostavila vas za slijedit njega; i govori se da on ima nješto prid sobom za činit se ljubiti od svijeh žena.

Reno: Hod'mo ončas na pravdu. Ončas sodate i barabante za njima!

Šena sedma

Džono, Anica, Mascarioglio i Reno

Džono: Hod'te, vi ćete doć ako i ne uztjebudete, ja vas imam postaviti u ruke vašega oca. (*Renu*) Drž'te, gosparu, evo vam vaše kćere koju sam izvadio na svu silu iz ruka onega čovjeka s kojijem je bila utekla; ne to poništa za nje ljubav, nego samo cijeca vas; zašto iza djela koga je učinila ja je imam veće ne pogledat ni u oči i ozdravit stanovito od ljubavi koju sam imo za nju.

Reno: Ah, bez časti i bez poštenja!

Džono: Kako? proč na oni način sa mnom, iza sve ljubavi koju sam ukazo za te! Ja te ne hulim poništa što si se prignula na ono što je tvoj gospar ćaće iskō od tebe; on je pametan i svijestan u svemu onemu što čini i ja se ne tužim nimalo na nj što me prid drugomu ostavio. Ako je pomankō riječim koju mi je bio dō, on ima svoje razloge za to. Cijenio je, kako mu je bilo rećeno, da je ovi drugi bogatiji od mene s veće od četiri-pet tisuć dukata; a četiri-pet tisuć dukata nijesu tako na odmet i koji mogu sa svijem razlogom činit da se uzme malo truda za da jedan čovjek pomanka svojoj riječi. Ma zaboravit se u jedan čas od sve one ljubavi koju sam ja za tebe ukazo, pustiti se udilje razgorjet za jednijem koji je stoprva k tebi došo i slijedit ga sramotno suproč volji tvoga gospara ćaće, i to još saviše iza toliko krivina koje govoru da je učinio, stvar je na koju viće vas svijet, koja neće bit od nikoga pohvaljena, i za koju moje srce uvrijedjeno ne može te nigda podpuno pokarat.

Anica: Jes istina, talko je, očutjela sam ljubavi za njime i htjela sam ga slijedit, pokli mi ga je ćaće bio obrō za vjerenika. Govori sve što hoćeš, ono je jedno veoma skladno ćeljade; i sve krivine od kojijeh je potvoren laži su strahovite.

Reno: Muči ti tu! ti si jedna magarićina, i ja znam bolje od tebe što je u njemu i ko je on.

Anica: To mu su zaisto sve družu učinili i naveli prema njemu. Može bit da je on džusto (*Kaže na Džona*) koji je iznašo način s kojijem će ga prid vami omraziti.

Džono: Ja sam ćeljade za taku stvar učinit?

Anica: E ti, džusto ti.

Reno: Muči tu! govorim ti. Ti si jedna ludna.

Džono: Ne, ne, ne cijeni da ja imam ikakve požude za smestiti ovu ženidbu i da je ovo ljubav u meni koja me pritegla za trčati za tobom. Ja ti sam dosle rekō; to nije drugo nego sama cijena koju imam za gospara tvoga ćaću, i ne mogu podnijeti da jedan skladan čovjek kako on ima podnijeti sramotu od onezijenih riječi koje bi slijedili iza jednoga djela kakav je ovi koga si ti učinila.

Reno: Ja sam vam, gosparu Džono, veoma držan.

Džono: Zbogom, gosparu. Ja sam imō požudu koja se najveće može za bit vaš rodjak; učinio sam sve što sam mogō jeda bih imō jednu taku čas, ma sam bio nesrećan, i vi me nijeste cijenili dostojna od te milosti. To neće zapriječiti za da ja ne uzdržim svega moga života svu cijenu za vas u svakoj vašoj prigodi; i ako nijesam mogō bit vaš zet, ništa ne manje bit ću za sved vaš dobar sluga.

Reno: Počekaj, *signor Giugno*. Načini s kojijem prohodite sa mnom tiču me do srca i ja vam davam moju kćer, samo da je vi hoćete.

Anica: Ja neću poništa drugoga muža nego samoga gospara Jovadina.

Reno: A ja hoću sad ončas da uzmeš gospara Džona. Amo daj ruku.

Anica: Neću, neću zaisto.

Reno: Znaš da ću ti sad dat po ušima.

Džono: Ne, ne, gosparu; nemojte je silovat nimalo, molim vas.

Reno: Ali nju toka slušati što joj ja zapovijedam i ja umijem činiti vidjeti da sam ja gospar.

Džono: Ne vidite li, gosparu, ljubav koju ona ima za onega čovjeka? i hoćete li vi da ja uzmem jednu koja ima srce sve za družijem?

Reno: Ovo joj je učinio zaisto koju mađiju i vidjeti ćete da će promijeniti ove misli ne vele vremena izide. Dajte mi vašu ruku. (*Govori obodvojici*) *Via*.

Anica: Ja neću...

Reno: Koje je ovo govorenje! Amo tu ruku, govorim ti. A, ha, ha, ha (*Smije se*).

Džono (davajući ruku): Ne cijeni da je ovo za tvoju ljubav da ti davam ruku. Ovo je za ljubav vašega gospara ćaće, za kojijem sam sasvijem zanesen, i on je za koga se vijeram.

Reno: Ja ti sam veoma držan i davam ti saviše deset tisuća dukata u prćiju. Ončas neka pođu zvat kančilijera za da se učini skrćtura.

Džono: Ukoliko on dođe, mi možemo, bivši pokladi, postati malo veselo i činiti da uljezu maškare koje su se skupile ovdje oko kuće sa svijeh strana od grada čujući da se ženi gospar Jovadin.

Š e n a o s m a

(*Mnoštvo maškara od svake vrste dohodu i tu začinaju razlikijeh pjesni i tancaju*)¹¹

Svrha od Jovadina

¹¹ Nijesu prevedene pjesme iz originala koje na kraju pjevaju maskirane ciganke.

19

ILIJA KULJAŠ
Komediја

Le Bourgeois gentilhomme
Comédie - ballet
1670

Imena koja ulaze

Ilija Kuljaš su dva djeteta	Pulicinella, njegov sluga, prvi ¹
Jela, njegova žena	Kovjelo, drugi
Lukrecija, njihova kći	Meštar od mušike
Nikòleta, njihova sluga	Meštar od bala
Luko, ljubovnik Lukrecije	Meštar od škrime
Anica, udovica	Meštar od filozofije ²
Frano, nje ljubovnik	

AT PRVI

Šena prva

Meštar od mušike i meštar od bala

Meštar od bala: Jeda mu si što god iz nova donio?

Meštar od mušike: Jesam jedan aer, koji, za rijeti istinu, mene ne mrzi.

Meštar od bala: Nije sada zla naša zabava s onijem čovjekom. Da se u gradu još dva ali tri Ilije Kuljaša nahode, dobro bi naši posli hodili; meni bi bilo drago da se još veće čeljadi u glavu zabije htjet bit skladan, i činio ludo kô i njemu.

¹ U originalu nema toga lica, koje je prevodilac unio ugledajući se u istoimenu napuljsku masku iz *commedie dell'arte*.

² U originalu: *La scène est à Paris*. — Od sve ove 23 komedije prevodilac se u ovoj najviše udaljio od originala: neke odlomke i cijele prizore nije preveo, a druge je dodao; pet činova originala zbio je u tri i ispustio je neka lica. Odnos ove preradbe prema izvorniku potanko je prikazao T. Matic u raspravi »Molièreove komedije u Dubrovniku«, *Rad JAZU* 166, Zagreb 1907, 140—50. — Kako tekst ove preradbe nijesam mogao naći ni u kakvom starom rukopisu, objavljujem ga ovdje prema izdanju nekog danas izgubljenog rukopisa 18. vijeka, koji je rukopis Mato Zglav dobavio iz Boke Kotorske i priredio ga za štampu u *Slovincu* (III, Dubrovnik 1880). Ali Zglav je na žalost iz purističkih razloga neke dijalekatske elemente i tuđice dubrovačke zamijenio književnim oblicima i riječima. Kako on nije označio te svoje preinake, danas nije moguće rekonstruirati prvotni tekst. Zato se ovdje objavljuje u toj verziji uz ispravke nekih očitih omašaka i uz promjenu interpunkcije. Prema tome (osim *Psike* u stihovima) ovo je jedina od ovih preradba koja ne predstavlja vjerno ondašnji živi dubrovački govor. M. Fotez ponovo je objavio tu verziju M. Zglava u svojoj zbirci *Komedije XVII i XVIII vijeka*, Zagreb 1967, 233—275.

Meštar od mužike: A majdek ja se nimalo ne veselim, zasve er imam koristi s jednijem čovjekom koji ne razumije ništa ono što mu ukažem.

Meštar od bala: Ako zlo razumije, ali dobro plaća, a to je što je meni od potrebe.

Meštar od mužike: Za rijet istinu, meni je i hvala drago malo manje nego mjedi niti se u njegovoj glavi uma nahodi ni spoznanja koliko da je peča trupa.

Meštar od bala: Ako nije u glavi spoznanja, jes u tobocu; njegove su hvale mjedi i oni neskladni ludov neće nam koristiti, nego oni fini vlasteličić, koji nas je u njega doveo. Neka ovako ide posō, neće nas on plaćat za družijeh, a družice nas hvalit za njega.

Meštar od mužike: A prem ga eno od onuda.

Šena druga

Ilija u noćnoj haljini i isti

Ilija: De, ljudi, daj da vidim, ukažite mi koju đantiljaviju.

Meštar od bala: Koji je žig đantiljavije?

Ilija: E, e, to . . . ono . . . kako zovete vi one vaše začinke, prologe, dijaloge i ajere pod rajere?

Meštar od mužike: Ha, ha. Evo nas za služiti te.

Ilija: Jutros vam eto činih počekat er se danas veće i oblačim kō vlastelin i žō vas mi je; poslaše mi jedne bječve od svile toliko uske da ih nijesam mogo obući nigda, a tanke da se u šaku zbijaju.

Meštar od bala: Mi čekamo tvoje gospostvo.

Ilija: E, e, ali vas ja molju da se ne odmičete odovle dokli se u nove haljine ne obučem, da pazite kako mi pristaju. Vas ću se napraviti od kape do papuče.

Meštar od mužike: Mi ne sumnjimo inako.

Ilija: Da, vidite li ovu moju noćnu haljinu, oto mi je rekō šavac da svi vlasteli ovako se oblače prije neg izlaze.

Meštar od bala: Lijepa je veoma i dostojna za vlastelina.

Ilija: Djeteći! O vi moja oba dva djetića!

Djeteć: Evo nas, gosparu! Što hoćeš?

Ilija: Ništa; samo za vidjeti čujete li me. Jesam li ih dobro obukō, baš kō vlasteoske djetice, a ove sam gaće i dolamu učinio za pod plašt i za jutra do kle stojim doma.

Meštar od mužike: Lijepe su veoma.

Ilija: Djeteći! o djetići, djetići djetići!

Djeteć 2.: Gosparu!

Ilija: O drugi djetiću!

Djeteć 1.: Evo me!

Ilija: Uhitite za kraje ovu moju noćnu haljinu. (Ovdi im kaže gaće) A, a, što vam se čini?

Meštar od bala: Nijesi mogō ljepše učiniti.

Ilija: Da, kad je dobro, daj da to veće čujemo.

Meštar od mužike: Ja ću aer, er nemam glasa, udarat u rebekinu, a valja mu jedan veras pratiti. Poslušaj. (Ovdi udara u rebekinu).

Ilija: Počeka; svucite me iz ovoga da bolje čujem (*služe ga*) . . . , Ne, ne, bolje ću čut obučen. (*Mužik udara jedan aer*). Prem je žalosna, čini mi spavat, ja bih te razigrō tamo, onamo, onamo.

Meštar od mužike: Što se za ovakoga aera žalosna i riječi čine.

Ilija: Ah koju aeru i ja umijem . . . Počeka; znaš li kō ono počina?

Meštar od mužike: Ja ne.

Ilija: Ko ono govori; bješe nješto i od jegulja unutra.

Meštar od mužike: Ja ti aer od jegulja ne umijem.

Ilija: Oh dođi mi na pamet, a lijep ti bješe! (*Ovdi pjeva*)

»Volio bih gristi
prisanu jegulju,
neg' tebe ljubiti,
smrdeću godulju.
L'jepe su rudine,
još ljepše planine . . .

Ah! ostalo zaboravih, a čudnovato bješe.

Meštar od mužike: Ja vam jamac, da na taku volju umalo ćete vremena imati dobra ploda.

Ilija: Kada sam dobro spjevō, daj da to veće izbalamo.

Meštar od bala: Kako zapovijedaš. Klobuk u ruku. (*Ovdi zviždi minuēt*). Na vrijeme molim te (la, la, la), ne kreći ramenima (la, la, la), upravi te noge (la, la, la), nizzdoli te ruke, glavu uzgori (la, la, la), vrhe od prsta nadvor, upravi život.

Ilija: Viđ' jesam li dobro.

Meštar od bala: Ne može se bolje.

Ilija: Da, molim te, nauči me kako bih se poklonio jednoj udovici.

Meštar od bala: Poklon jednoj udovici?

Ilija: E, udovici, koja se zove Anica.

Meštar od bala: Ako joj se hoćeš poklonit s velikijem štovanjem, čini da ti glava dobro dopre do nje koljena.

Ilija: Da, da, da, danu ti malo tako učini. (*Čine poklon prvo jedan pa drugi*); baš i ja tako činim. Pođite veće vi zbogom; primio sam nauku, na vam platu

Šena treća

Ulica

Frano i Pulicinella

Pul.: Tu nije druge: ili daj jesti, ili ću pripovidjet da nijesmo imali sinoć česa večerat i da bismo umrli od glada, da se ne hranimo na tobocu onoga Kuljaša.

Frano: Nemoj, moj dragi Pulicinella. Dosle si mi vijeran bio i pritrpio štogod za mene. Budi mi vijeran i do svrhe.

Pul.: *Non so fedeltà che tenga, aggio fame, me fa iàcovo, iàcovo, non so altro, io voglio mangiare.*

Frano: Neman ti česa dati, a znaš ti da nemam ni mince.

Pul.: *Se non havite, et io mo ademano l' elemosina (Lupa około), lemosina.*

Frano: Ajmeh izruži me! Što činiš?

Pul.: *La mia panza non si pasce di parole; io non sono vergognoso, quando io ho fame, voglio gridar così (Viče: lemosina!)*

Frano: Ajmeh što činiš? Pritrpi još malo, sada ćemo otit u onoga Kuljaša, činiću da i meni i tebi ončas ručak da; iščekivam dokle bude ustō.

Pul.: *Jàmoncene, sio Patrone, jàmoncene.*

Frano: Slušaj, Pulicinella, nemoj upropastit za malo i mene i tebe. Znaš ti da se ja nastojim vjerit za gospođu Anicu, koja je ostala udovica, živa zvrčoka, koja dobro stoji, i kad bi mi pošlo dobro, upravila bi moje biće i tad bi i ti dobro stō; samo promisli, kad bi ona obaznala da sam ovako prem bez mince, bi li se dostojila uzet me. (*Ovdi Pulicinella ukoliko on govori, pruge hita i ije*). Zato, moj Pulicinella... Što je to? Što opet činiš?

Pul.: *Giacché vedo che non puoi darmi a mangiare, son in caccia di ragni, mosche e di locuste per trattener l'appetito.*

Frano: Da čini što hoćeš, samo nemoj da te ko vidi i da ne otkriješ moje siromaštvo, i barem hodimo gdje na stranu gdje nema čeljadi dokle budem znat da je ustō Ilija, i još mi je veće stalo da obaznam da je izišla iz kuće Jela, njegova žena, koja rekō bih ne gleda me dobrijem okom što ja s Ilijom ovako prijateljski progodim.

Pul.: *Jàmoncene e famo priesto.*

Šena četvrta

Jela i Lukrecija

Jela: Homo, Lukrecija, doma, kad ne možemo popraviti, da se samo ne sramimo i da nijesmo svjedoci ludosti moga muža i tvoga oca Ilije.

Lukrecija: Zaista, majko, ruzi će se od njega činit po gradu; otkad je zabio u glavu bit vlastelin, izišō je iz pameti.

Jela: A da bi samo to bilo, ali trati ludo. Imō bi promisliti da ima tebe djevojčicu veće od vjere, i kad ti to prćije istrati, činiće meni glavom lupat o kami, a tebi sjedit usjedilici.

Lukrecija: Njemu se zato ne haje, ja sam sada njegova najposljednja misō.

Jela: Ako je on lud i mahnit, ja nijesam. Neću ja da njegove ludosti tebe udru po glavi, nego nu mi reci i govori slobodno, je li tebi ugodan Luko Gizdelin; znam da odavna meće oko na tebe: on bi za tebe veoma skladan bio.

Lukrecija: Nazbilj, majko, rijeću ti istinu, meni je Luko ugodan, er znam da me jako čuti. Ali što valja? Caći se sad o temu ne može ni progovoriti.

Jela: To za prćiju? Dapače valja mu rijet prije nego je u more metnuo, a držim da ne bi ni on vele iskō; sin je bogata trgovca i baš si prikladna za njega.

Lukrecija: Ne vjeruj, majko, to je baš što me straši; er kad se njemu spomene sin jednoga trgovca, to će biti dosta za rijet neću, a rđa ubila tu njegovu slabos.

Jela: A ja ću rijet tada hoću, ter hoću, i vidjećemo ko će bolje odoljet. Sad se pametno podnosim za ne dat čeljadi naslade; ma kad na to dođemo, i ja ću umjet izvratiti kožu naopako. Utoliko, moja ćerce, ne odvrćaj glavu od Luka, er, ako Bog da meni zdravlje, ima bit zaisto tvoj vjerenik. A prem ga eno, i ja ću se odalečit, a vi se razgovorite i drži ga u dobrom uhvanju.

Šena peta

Luko i Lukrecija

Lukrecija: Ne zna majka ni može promisliti koliko je dobila moje srce ljepost moga dragoga Luka! (*za sebe*) Ah, lijepa lica koji me razveseljava! Gdje tako sam si se, Luko, uputio?

Luko: Idem slijedeći stupaje moje drage Lukre, i kô ljepirica, idem sved vrteći se oko plama tvoje ljeposti.

Lukre: Moja ljepos ne dostoji toliku hvalu ni toliku pomnju.

Luko: Moje slabe riječi najmanji dio kažu od one ljubavi koju ćutim u srcu.

Lukre: Lijepe riječi držim za plod tvoje srčanosti, a naša će ljubav prida mnom biti stvar najveće cijenjena na svijetu.

Luko: Dušo, ljubav je pravedna; pričuvana plata onijem koji vijerno ljubuju. Prvi dan, koji sam vidio vašu ljepos, učinio sam se ljubovnik, kô i vi dobro znate kad ste moju službu s nemilostim plaćali. Nu zasve er sam bio u početku potlačen, sved je moja ljubav vjernija ishodila; potaja se kako je vrijeme, ali se ne ugasi. I evo koju pravednos sad mi kaže nebo i ljubav: ono naša srca sad zanesivaju, da ufam od vaše dobrote bit brzo ljubljen kô vaš vjerenik.

Lukre: Moj životu, tolika vijernos sve moje najveće dužnosti veživa, i imala bih srce tvrđe od kamena kad na vaše načine toliko ljubežljive ne bih se pridala, i tvoje ufanje mislim brzo uistinu obratiti i s imenom od vjerenice zaplatiti kojigod dio od truda koje ste za mene podnijeli.

Luko: Još sama jedna miso sapinje moju preveliku radost koja mi čini živjet nemirno.

Lukre: Ako od mene visi tvoj mir, mislim da si veće zadovoljan.

Luko: Spoznanje od vaše blagodarnosti ne čini mi ufati inako; nu pohlepa vašega ćaće za časti stavlja u sumnju moju sreću.

Lukre: Ćaće gospodar je ne vjeriti me; nu ako bi me htio igda vjeriti, davam vam vjeru da će sve moje srce bit za vas i da ću samo tvoja bit.

Luko: Tot mi drugo žudjet ne ostaje; u tebi mi samoj život se uzdrži.

Lukre: Spomeni se da te ljubim.

Luko: Klanjam ti se, moj životu.

Lukre: Zbogom, moja dušo.

Šena šesta

Ilija sjedeći u stolu. Meštar od škrime i djetići

Djetić: Gosparu, kuca na vrata meštar od škrime: što ću mu rijet?

Ilija: Je li mi žena izišla iz kuće?

Djetić: Jes još maloprije.

Ilija: Da neka dođe. Veće pjevat i igrat mogu i prid njom, nu potezat mačem, ne znam bi li begenisala.

Meštar: Gosparu, uzmite šmar. Da, poklon! Udarac uprav, malahno prignut na lijevo koljeno, noge uprav, šiljak od mača suproč ramenima, ruku stegnutu, lijevu ruku polak uha, glavu uprav, od srca moj mač *di quarta* stenda jedan, dva, rimeti se; jedan skok nazada, stenda *di terza*, naprijed!

jedan, dva, rimeti se, ponovi; molim te, stoj pomljlivo (*Ovdi mu dava jake dvije šake*).

Ilija: Vid'!

Meštar: Napreduješ.

Ilija: Da, jesam li veće naučio?

Meštar: Rekō sam vam, sve otajstvo od mača samo stoji u dvije stvari: to jes davat udarce, a ne primat ih, i, kako sam ti prikojučer činio vidjet po razlogu demonstrativu, nećeš nigda ti primit ni jednoga udarca ako uzumiješ odvrnut mač tvoga neprijatelja od tvoga tijela, što u drugomu ne stoji, nego u jednomu malahnu krenuću od ruke unutra ali nadvor.

Ilija: Tot na ti način jedan čovjek još da ne ima srca ni junaštva može baš ubit svoga neprijatelja i ne bit ubijen.

Meštar: Bez sumnje, a to nijesi vidio razlog demonstrativ?

Ilija: Jesam baš vrlo. Valja da se tebe svaki boji, er ti razumiješ tierca i kvarta, i umiješ ubit čovjeka po razlogu demonstrativu.

Meštar: Dakako!

Ilija: Veće ti ga tu nije uteć kud ni kamo, da jesam i ja veće to naučio, er sam zapamtio ti tierzu i kvartu i razlog demonstrativ.

Meštar: Jesi, a još ćemo se vidjet prikosutra; utoliko vi povratite se sami. Sluga vam sam. (*Ovdi ga plaća*).

Ilija: Pođi zbogom i dođi ondan ali docnije, i pitaj je li gospoja izišla nadvor.

Š e n a s e d m a

Ulica — Pulicinella i Kovjelo

Pulicinella: *Il padrone mi manda a informarmi se la Signora... come si chiama... aiutatemi a dicere... moglie di questo signor Tartufolo, sia uscita di casa. Non posso più camenar: ogni passo me stracca, le gambe me fanno iacovo, iacovo. Se gavessi almeno un pezzo di pane!*

Kovjelo: Kumpare Pulicinella, što činiš, kako živeš?

Pul.: *Domaname, frate, come muoro, ma non come bivo. Son tre zorni che non ho mangiato niente; proprio mi senti di voglia di mangiare un piatto di maccheroni, quindeci para di pernici, e quando penso che non aggio neanche na pagnota de pane, me vene nò deliquio.*

Kovjelo: Sramota se tebi tužit u bogata si gospara. Meni u moga ništa ne manjka, i baš ti idem sad u tovijennu.

Pul.: *Lo mio padrone poverello non ha... non boglio scoprire le sue miserie. Se sapessi, frate Kovjello!*

Kovjelo: A, a!

Pul.: *Fa una cosa buona per vita toja.*

Kovjelo: A što bi ti bilo od potrebe?

Pul.: *Portami teco alla taverna, ché poi te saraggio obregato con tutti i discendenti.*

Kovjelo: A imaš li koji posō?

Pul.: *Che negozio. Io mi schiotto de fame, non voglio saper altro: jàmoncena!*

Š e n a o s m a

Fran, sam

Poslō sam odavna Pulicinellu da samo upita je li Jela Ilijina izišla iz kuće i veće sam ga izgubio. Zadržaću se ovdje jedva otkle izide. Al koje trude, koje misli uzroči mi ljubav moje pridrage Anice! Ah, kada će doć vrijeme da veće bez predanja mogu rijet da si moja! Ko zna, vajmeh, vidi li ona!

Š e n a d e v e t a

Ilija i Meštar od filozofije

Meštar: Gosparu, ja sam meštar od filozofije, ma što biste žudjeli naučit?

Ilija: Sve što se može, zašto ja hoću biti spametan.

Meštar: To je lijepo i razložito »nam sine doctrina vita est quasi imago mortis«. Vi ćete zaisto razumjet latino?

Ilija: Tako je, ali cijeni, kō da ja ne razumijem. Nu mi malo to izgovori i istomači.

Meštar: Hoće rijet da bez znanja život je prilika od smrti.

Ilija: Ti je latin razlog.

Meštar: Da, imaš li koje početke od znanosti?

Ilija: Imam.

Meštar: Koje?

Ilija: Umijem štit i pisat.

Meštar: Da, što ćeš sad da počnemo? Hoćeš li lodžiku?

Ilija: A što je ta lodžika?

Meštar: Dijeli prvo, drugo i treće djelovanje razuma: prvo, da dobro začme općenite; drugo, da dobro sudi kategorije, a treće, da dobro vodi *consequentias* po slikam *Barbara, Celarent, Patris, Zevion, Baralipton*.

Ilija: Ne razumijeh riječi. Ta me lučika — ništa ne begeniše.

Meštar: Da, hoćeš li naučit fiziku?

Ilija: Što popijeva ta fizika?

Meštar: Kaže početke od stvari naravnijeh, govori više elemenata, ruda, kamenja, dublja, živina, sijevanja groma, trijeskova, vjetra, dažda, snijega, grāda i šijuna.

Ilija: Koje ću fajde od tih šijuna, čovječe?

Meštar: Da što hoćeš, da te naučim?

Ilija: Nauči me prvo slova sklapat, a paka me ćeš naučit almanak, da znam kō mijena čini.

Meštar: To je najlašnje: dragovoljno. (*Za sebe*) Pogodiću mu samo da meni valja. Za počet, gosparu, više slova, s onijem redom kojim valja jednoga filozofa kako sam ja, valja prvo da poznate narav od rečenijeh slova, koje se razdjeljivaju u vokale i konsonante: vokali su pet: A, E, I, O, U.

Ilija: Ja sve to uput razumijeh.

Meštar: Ovo slovo A čini se otvarajući jako vilicu na ovi način: A.

Ilija: A, A, A, (*Razglaba vilicu*) Je li ovako dobro?

Meštar: A, E, približivajući kosijer gornji k vilici donjoj ovako: A, E,

Ilija: A, E, A, E, po rane borke vrlo je ovo lijepo ...

Meštar: A, I, približivajući još veće vilice i kraje od vilice noseći put uha.

Ilija: A, E, I, dohodi znanje.

Meštar: Stavi vilicu na mjesto i načini usne u oblo i reci: I, O. Nauči gospar filozofiju.

Ilija: Nije česa rijet, tako je; pomagaj. Lijepo ti je ono I, O.

Meštar: A, U, približavajući zube i produljuvajući vilicu nadvor, čini se U.

Ilija: U, U, U. Nije kud. Tako je. Lijepo ti je ono bit spametan na ovemu svijetu!

Meštar: U, ovo slovo jošte služi i združeno zajedno sa R za rugat se, er se od ova dva slova čini u uru. Sada ćemo vidjet konsonante.

Ilija: Jesu li, dragi, one ovako lijepe?

Meštar: Jesu još ljepši, na pr. F činiš naslanjajući gornje zube više gornje usne, pak puhajući jako ovako: F.

Ilija: F, F, F. Moja mila majko, lijepo ti je ovo!

Meštar: A R. Da znaš kad prinosi se jezik k nebu od vilice na način da budući potresan od vjetra gdje izlazi s snagom iz grla, jezik mu udara; vraća se opet na mjesto čineći kô jednu trešnju ovako: R, R.

Ilija: R, R, R. F, F, F. R, R, R. A koji ti je ovo čovjek! A zašto ga dosle ne imah! Koje bih lijepe stvari bio izučio! E, F, F, R, R, R.

Meštar: Sve ću te malo pomalo naučit.

Ilija: Daj, moj majstore dragi. Utoliko valja da se ja u tebe nješto pozdam. Ja sam ti zaljubljen u jednu lijepu i veliku kadunu; htio bih da mi počmeš napisat joj pō liska što ću joj umetnut krijući u pendžer, neka proštuje.

Meštar: Hoćeš li ti listak da stavimo u verse?

Ilija: Ne, ne, nije fajde od verasa.

Meštar: Tot hoćeš, da joj pišemo u prozi?

Ilija: Ne, ne, ja neću ni verse ni prozu.

Meštar: Ali valja da je ili jedno ili drugo.

Ilija: Kako?

Meštar: Tako, er nije drugoga načina za pisat, nego ili u veras ili u prozu.

Ilija: Ili u verse ili u prozu samo?

Meštar: Nema druge, ili u verse ili u prozu; samo sve što nije proza, veras je, a sve što nije veras, proza je.

Ilija: Da, kad se govori ovako, što je sve što se govori?

Meštar: Proza.

Ilija: Da kad ja rečem djetiću: »Daj mi štopele«, ali Nikoleti djevojčici: »Donesi skrinjicu«, što je što govorim?

Meštar: Proza.

Ilija: Proza?

Meštar: Proza.

Ilija: A tako mi moje vjere, jest veće od četrdesti godišta da govorim prozu i ja nijesam vragute mrve znô koje me si to lijepo naučio. Nu, moj majstore, ja bih da napišemo kaduni na ovi način: »Ah, udovice! — er je udova ona kaduna — tvoje puste crne oči poraziše me«, ali bih htio da mi ovo ti staviš što-god skladno.

Meštar: Ja bih tu rekō da, kako snijeg prid vrućinom od sunca ali vosak na ognju, topi se moje srce, paček spržilo se u pepeo na zrak od sunca od tvojijeh prilijepijeh oči, koje činu mi dan i noć . . .

Ilija: Jok, jok, jok, ne, ne, ne, neću ja ništa tega, nego ono samo što rekoh: »Ah, lijepa udovice! tvoje puste crne oči poraziše me.«

Meštar: Hoćeš li to isto da malo u dulje rečemo?

Ilija: Ne, velju ti, nego same ove četir besjede, i to mi ti složi, kô će bolje hodit. De, denu, na koliko bi se načina moglo izredit?

Meštar: Prvo, kako si ti reko: »Lijepa udovice, tvoje puste crne oči poraziše me«, ali: »Poraziše me, lijepa udovice, tvoje puste crne oči«, ali: »Tvoje puste crne oči poraziše me, lijepa udovice«, ali: »Poraziše me tvoje puste, lijepa udovice, crne oči«, ali ...

Ilija: Da, od tih svijeh načina koji se tebi čini najbolji?

Meštar: Onako kako si ti reko: »Lijepa udovice ...«

Ilija: Aj čoeče, vrag me odnio ako ja promislih, kako rekoh ja to najbolje. Rekoh na božiju i ništa ne proučih: ah čoeče kumim te vidje li, ču li kako rekoh u taj čas najbolje na božiju i ne promislih ništa, tako mi hljeba i soli. Ah, da odprije učah knjigu!

Meštar: Učinio bi bio dosle čudesa.

Ilija: Na, na (*Ovdi ga plaća*) i dođi za jutra malo ranije.

Meštar: Hvala tvomu gospostvu.

Ilija: Gospostvu, je li? Na ti, napi' se za moju ljubav.

Meštar: Ostajem držan, vlasteline, ovoj milosti.

Ilija: Vlasteline; je li? Vlasteline; na, na, i to valja štogod.

Meštar: Čijem ću ja zaplatiti, moj knego, takomu vlastelinu?

Ilija: Knego, je li? Na još, na, na ti.

Meštar: Otiću ončas napit se u zdravlje tvoje prisvijetle veličine.

Ilija: Prisvijetle veličine! O, o, o! Čekaj, neka ti još dam; na, na (*Ovdi meštar klanjajući se duboko ide ća*).

Meštar: Dobro ti pođe! er da je sto još više, gdje bi jutros; pođe mi vas tobolac, kako me bješe čef uhitio.

Svrha prvoga ata.

AT DRUGI

Šena prva

Pulicinella pijan i Kovjelo

Pulicinella: *Frate, tutto te credo, ma Nicoletta no, no, no.*

Kovjelo: Mogu li ti, brate, bolje rijet? Ja se neću bit. Sad smo u tovijerni jeli i pili zajedno, nego pitajmo istu Nikoletu: ako tebe obere, ja sam zadovoljan, ako li ne, imaj ustrpjentva.

Pulicinella: *Nicoletta no, certo, no, no, no, no.*

Kovjelo: Gledaj vraga od čovjeka! hoće da se danas navedem.

Pulicinella: *Voi sete un uomo, o che diavolo d'uomo, uomo del diavolo!*

Kovjelo: Ostavimo ovi posō za sutra; ja te vidim, Pulicinella, ti ga si se sit nalokō, ja danas nemam s kujem govorit, er cijenim da govorim s čovjekom, a ne govorim nego s mijehom vina.

Pulicinella: Finimola, non c' è altro: sinché il mondo è mondo, sinché le bestie sono bestie, Nicoletta non sarà tua, no, no, no, no certo.

Kovjelo: E, da ne gledam za ono vina, što smo zajedno popili, znō bi; ali sam ja kriv koji sam ti za onoliko služio.

Pulicinella: Renego tutto il vino che abbiamo bevuto insieme, perché certo Nicoletta no, no, no, certo no, certo.

Kovjelo: Da, kad renegaš vino, što si sa mnom popio, a ti mi ga, pjana svinjo, plati i daj mi moje mjedi što sam potrošio.

Pulicinella: Pagar no, no certo, restituirlo sí alle buone, perché io son uomo buono, ragionevole, e se volete subito, eccolo qua (Ovdi uzrigiva), io non me curo.

Kovjelo: Ah, jeda te takoga pijanca gospar ovdi nađel!

Pulicinella: Non me ne curo, non me ne pento, ho bevuto in panza mia, panza mia, non paga di zio, e amo per questa ragione Nicoletta, no, no, no certo.

Kovjelo: Hod', hod' da te odvedem doma, sutra ćemo se razgovorit, ali pobjed, ako se dobro rastrijezniš.

Šena druga

Kovjelo i Nikoleta

Kovjelo: A ti tu spi i pribivaj i probavi to vino, pijanče nesrećni, neka se svak, ko prođe putom, ruga s tobom. Evo mi baš od ovuda moje Nike. O, o Nike, dobro mi si došla, pet a pet deset. Otkad se nijesmo, sestro, vidjeli!

Nikoleta: Otole pasaliru; iz koga smo klobuka zajedno smokve jeli? Da te ko vidi, na koje bi zlo prosumnjio, da što se prikore od tebe činu, zlo te srelo.

Kovjelo: Evo ti, dušo, za tebe malo sad nijesam glavu izgubio.

Nikoleta: Ne smeta, našla bi se druga u komardi, koja bi bila za tebe.

Kovjelo: Vidiš onoga pjancetinu, što se ondi izvalio? Odveo sam ga, Nike, u tovijernu, baš s milosrđa, er sam ga vidio da stoji za zijehnut od glada. Dokle smo se napili bili smo kō braća, a kad ti se kurvić opio, počeo me nješto ticat, malo ga nijesam zubima razdrpio.

Nikoleta: Zašto sjetna? Što je nebogo bilo tako vele da ste se imali poklat zato?

Kovjelo: Zabio je u glavu onaj pijančina da ga ti dobro hoćeš i hoće da si ti njegova! A što ti se čini?

Nikoleta: Bila bi svinja, kad bi i moglo biti.

Kovjelo: I veće je intačio: hoću je, hoću je ter hoću!

Nikoleta: Ovo mu, i još ovoliko kō živini koji je: nijesam ja kruh za njegovijeh zuba.

Kovjelo: E, da nijesam imō milosrđa od njega, znō bi on kud bi ga vodili.

Nikoleta: Nemojmo da mu tako prođe; pokli smo ovdi i on još spi, homo mu opraviti što. Pođ' ti proviđi jednu rađu a ja ću donijeti nješto što mu ćemo staviti na glavu. (Ovdi mu prišivaju rađu, roge na glavu i mrče ga; utoliko ishodi Frano, a oni idu ća).

Šena treća

Frano i Pulicinella

Frano: Ja ga nemam kud iskat; kad nije ovdí gdje sam ga poslō, ne znam u koga se vruga zabio, i da mi nije prem vijeran i štogod trpeć, ne bih ovakoga djetića hranio da on mene plaća. Ali kako, gdje može bit pošō? Ma što je ovo? (*Ovdi ga viđa*) Gle živine! Čini da se ovdí vas grad njime ruga, i ne znam otkud su mu mjedi; svaki dan pijan valja se!

Pulicinella: *Tutto sí, ma Nicoletta no, no certo, non non certo.*

Frano: Tu li si, nepriliko, jesam li te ja poslō da se po ulicam pijan valjaš?

Pulicinella: *Possono schiattar, possono crepare, possono tirar cannoni, tutto sí, ma Nicoletta...*

Frano: Koji ti je vrug? digni se otole, doma hodi.

Pulicinella: *A, che ora è?*

Frano: Digni se brzo, makni se otole.

Pulicinella: *Kovjelo; non mi vuoi lasciar star?*

Frano: Hoćeš li je dospjet, ali ćeš da ti razmlatim glavu?

Pulicinella: *Nicoletta, no, no, non, no, no, certo.*

Frano: Doma hodi, doma hodi! (*Lupa ga nogama i tjera doma*).

Šena četvrta

Frano a pak Anica

Frano: Veće se ne može trpjet; valja mi iskat ko će me opovijedat u Jele, er bih htio znat prvo je li Jele doma, da na nju ne nagazim. Otiću. Ali baš eno odonuda Anice. Ne mogu živjet ni žudjet bolju prigodu za samu je pozdravit, jeda jedanput dođem na svrhu od mojijeh požuda. Gospoje Anice! nije mi mogla sreća bolje pogodit nego donoseći mi ovu zgodu u kojoj ću moć spomenuti moju službu onoj koja je sama gospođa mojijeh najdražijeh ćućenstva.

Anica: Gosparu Frano, poznam da me jako ljubite i ne mogu od manje učinit nego vam s jednakom ljubavi odvrćat.

Frano: To je moja najveća sreća, koju sam po veoma očitijem biljezima poznō. Uvjereni budite da je prida mnogom ljubežljiva vaša ljepost, da mi je sila, ako je moguće, svaki čas kazat vam biljege ljublježive.

Anica: Vi tako govorite, zašto ljubav u srcu ljubovnika na prvi pogled ostavi mu udiljenu sliku od one koju ljubi, dokli mu paka i ne udijeli čestitosti.

Frano: Moja se sva čestitost uzdrži, moj životu, u tebi, i bio bih podpuno srećan kad bi ste me zadovoljili uzet me za vjerenika.

Anica: Nemajući nikoga od bližnijeh rođaka, uzrok je nazbilj ćućeni moj interes, i neka se prodiljuju naše sreće; a kad je nazbilj obljubljen jedan ljubovnik, sikur je da ili prije ili poslije lasno dopre do svrhe od svojijeh požuda, a drugo znam da sam držana ljubiti tvoju ljubav.

Frano: To je vaša prevelika harnost, a ne dužnost od moje službe.

Anica: Pođi i živi sikur, i s moje strane skratiću svaku diljinu.

Frano: Poznam, Ane, život od tebe.

Anica: A ja ti ne umijem izrijet radost kû imam od vašijeh slatkijeh riječi.

Frano: Moje su sreće izvan mjere.

Anica: Moja je radost izvan načina.
Frano: Nemoj me ostavit, moj životu.
Anica: Ne predaj, moj ljubljani.
Frano: Srećan!
Anica: Zadovoljna!
Frano: Dijelim se.
Anica: Zbogom.

Š e n a p e t a

Ilija, dva djetića, pak Nikoleta

Ilija: Hod'te sa mnom, ali baš sa mnom, er hoću ukazat na meni moje nove haljine: ali ovo vam govorim opeta, ne mičite se ništa, da svak vidi da ste moji djetići.

Djetići: Hoćemo, gosparu.

Ilija: Da, lijepo sa mnom uprav (*Ovdi se prošetiva*). Amo zivni Nikoletu da joj nješto naredim najbrže, ne stoj.

Djetići: Nikoleta, slomi se, gospar zove.

Nikoleta: Evo me, ha, ha, ha.

Ilija: Smrdeća halo, što hoćeš rijet s tvojijem smijehom?

Nikoleta: Ha, ha, ha... koji te vrag tako obukō!

Ilija: Kako je to da se ti rugaš sa mnom?

Nikoleta: Ne, gosparu, ali bi mi žō bilo... ha, ha, ha.

Ilija: Hoć' dospjet ti tvoj smijeh, ali ti dah dvije zaušnice?

Nikoleta: Gosparu, prosti mi, toliko si čudan, da se ja ne mogu ne³ nasmi-
jat.

Ilija: Gledaj smionstva!

Nikoleta: Što da učinim? ha, ha, ha, ha.

Ilija: Čuj me, ako još najmanje se usmiješ, deleskaću ti jednu.

Nikoleta: Da, neću se smijati.

Ilija: Slušaj me pomnjivo, valja da izmeteš...

Nikoleta: Ha, ha, ha.

Ilija: Valja da izmeteš kamaru.

Nikoleta: Ha, ha, ha.

Ilija: Još je li? (*Ovdi je bije*).

Nikoleta: Ubi me, na i s vragom, samo mi se daj smijati dokle ja hoću, ha,
ha, ha.

Ilija: Ako uzmem...

Nikoleta: Ja ću puknut, ako se ne usmijem.

Ilija: Je li se kadgod vidjela ovaka smucka!

Nikoleta: Da, veće, što hoćeš da učinim?

Ilija: Da mi rasprediš kuću za družinu koja ima doć u mene.

Nikoleta: Šuti, veće me nije volja od smijeha, te tvoje družine razmeću mi svu kuću, a da ja opet raspriam.

Ilija: Tot ja, magarico, da za tebe ne primam čeljad u kuću.

³ U rukopisu jamačno fali: ne.

Šena šesta

Isti i Jela

Jela: Ha, ha, ha, evo nam sada nove storije! Što je to, Ilija? Čini se da si se pomamio. Što si se tako obukō? Jesi li ispunio volju da se svud rugaju s tobom?

Ilija: Samo luđaci i ludne, moja Jelo, rugaće se mnome.

Jela: Imaš ti razlog da sam zlo rekla rijet rugaće se, er jes vele bremena da se vas svijet smije tvojijem načinima.

Ilija: Ko je ti vas svijet, molim te?

Jela: Vas svijet ko ima pamet i ko nije lud kō si i ti za mene. Odavna mi se zgadio tvoj život, u kuću se ne prtim, koliko da je tvoja, u njoj su svaki dan pokladi. Tvoje udaranje, tvoje igre, tvoje skakanje, da ćemo svakoga iz susjstva izagnat, a mene, kako vidiš, izgoniš li sved?

Nikoleta: Dobro gospođa govori. Što će ono mnoštvo od čeljadi u našoj kući? Otidu, ja držim, iskat gliba po svemu gradu za donijeti ga na crevljam u našu kuću, a pak žalosna Nikoleta da čisti i mete!

Ilija: Vražijega jezika u ove vražije rabe!

Jela: Nikoleta ima razlog. Rada bih te upitat: čini se uči te balat u družini.

Nikoleta: A njeki od mača, koji nogami lupu da se trese sva kuća! Jeda si namislio ubit kogagodi?

Ilija: Mučite, neznalice ste i obedvijske.

Jela: Imō bi mislit o onoj kćeri, koja je za vjerit se.

Ilija: Ja ću mislit vjerit moju kćer kad se namjeri sreća dostojna za nje.

Nikoleta: Gospo, znaš li još da za začinit juhu uzō je jutros jednoga meštra od te, kako se zove, filozofije.

Ilija: Jesam, drago mi je, erbo hoću umjet sve što vlasteli umijedu.

Jela: Još ti manjka uzet tabulicu, poč na skulu i da te dvigu na konja.

Ilija: Te što još? Još i to ako mi drago bude.

Jela: Da brže, jeda ti te krive noge isprave.

Ilija: Neka, vi govorite ko živine, a ja se sramim vašijem neznanjem. Da, znaš li ti, što sad govorim?

Jela: Ja znam što govorim, ma ti ne znaš što ničiš.

Ilija: Ne razumiješ me. Ja te pitam što su te riječi što sad govoriš?

Jela: Ovo su riječi spametne, koje da bi Bog dô da ih hoćeš stavljat u pamet.

Ilija: Ja to bre ne govorim, nego, ovo što ja govorim i ovo što ti govoriš i ovo što obodvoje govorimo, što se zove?

Jela: Zove se onako kako se zove.

Ilija: Znaš li kako se zove?

Jela: Kako?

Ilija: Proza, neznalico!

Jela: Ludosti i proza!

Ilija: E, proza, proza, i sve što nije proza poezija je, a sve što je poezija nije proza. Ovo hoće rijet učit! Da, znaš li kako se ima rijet U?

Nikoleta: Da kako?

Ilija: Tako. Što činiš ti, kad učiniš U?

Nikoleta: Činim U.

Ilija: Ma kad govoriš U, što činiš tada?

Nikoleta: Činim ono što mi ti govoriš.

Ilija: Trudno ti je uglavit ove živine! Produljivaš vilicu nadvor, a kosijere jedan ovamo, a drugi onamo ozgo i ozdo: U, U, o vidiš?

Nikoleta: U, U, U.

Jela: Jaoh, naslađivamo se.

Ilija: E da, vidite o: F, F, F, R, R, R.

Nikoleta: Od koje nemoći ozdravljaju te stvari?

Jela: Moj Ile, moj dragi Ile, vjeruj mi ovi jedamput, istjeraj svu tu čeljad er te varaju.

Nikoleta: A nadasve onoga od mača ki s lupanjem čini da na sve prah pada.

Ilija: Meštar ti od mača dosađuje, je li? Hoću da ončas vidiš tvoju bezobraznost; pođ' donesi one zmare; sad ćeš znat (*Dava joj jedan zmar*). Slušaj razlog demonstrativ. Pravac od tijela, kad se protegne kvarta, imaš učinit ovako; kad se protegne terca, imaš učinit ovako. To je način za ne bit nigda ubijen, nego bit sikur od svojega života. Je li ovo lijepo? Danu, udri, *Nikoleta (Nikoleta udara s mačem)*. Polako bre. Gledaj vražije djevojke!

Nikoleta: A nijesi rekō udri?

Ilija: Jesam, ma si udrila tiercu kad si imala kvartu i nijesi htjela čekat dokle obranim.

Jela: Pusti, moj Ile, što nije za tebe. Što ćeš od vlasteostva i od vlastela?

Ilija: Ja hoću opčit s kijem je meni drago, er ja sved s vlastelim dobivam.

Jela: I dosle si vele dobio s onijem Franom! Pohvalićeš mi se.

Ilija: Drago mi je: o njemu mi ne govori; on me zove prijatelju, gladi me i druguje sa mnom, kō da sam njegov par.

Jela: On tebe gladi, a ti njemu zajmavaš mjedi.

Ilija: E, e, vratiće mi ih koliko prije.

Jela: Čekaj to, čekaj.

Ilija: Nazbilj, nazbilj, rekō mi je.

Jela: Dakako i uzdržaće ti.

Ilija: Ako mi se zakleo po vlasteostvo.

Jela: Idi, dragi, sita sam ja veće tega tvoga vlastelina.

Ilija: Muči tu, da ne bi izišō, da nas ne čuje.

Jela: Ti si mahnit!

Š e n a s e d m a

Nikoleta, Kovjelo i Pulicinella

Pulicinella: *Siente chi reingrazia a mamata, che non faccia gli occhi come a molegname.*

Kovjelo: Baš! a što bi smio učinit mi?

Pulicinella: *Ve faria prenner nō sceropo composto di denti di Kovjelo, guar-nuso guitto cornuto, figlie de na mercata. A me isco la cheba refacce, a me che m'adaletto de saperla fare; a lō, a lō che faccio io.*

Kovjelo: Ti si, čini se, još pijan! Što popijevaš? Ko te je izmrčio? Što govoriš?

Pulicinella: *E non solamente far note na facce de carnevale, ma anche taccarme nō paro de corna e nō pezzo de olumbrina allo preteritos plusquam perfetto!*

Kovjelo: Pulicinella, ti ti si još pijan.

Pulicinella: *Io non son imbrigo, ma tu sei un pezzo di guidone! Chi me tene...*

Nikoleta: Danu, danu, što je to? Sad bih vam ih obodvojici (*Ovdi se hoće pestat*), pasalijeri, činila smlatit u Luži. Kako vas nije sram lupati se!

Pulicinella: *Non se pestamo, Nicoletta mia saporita.*

Nikoleta: Da što si na Kovjela zamahivo?

Pulicinella: *Co sto galantuomo semo chiú de nò frate carnale.*

Nikoleta: Da, umirite se.

Kovjelo: A ko je bio svađen? Evo mene.

Nikoleta: Da, hod' i ti Pulicinella (*Poteže ga za uho*).

Pulicinella: *Piano, piano che io vengo.*

Nikoleta: Da, poljubite se ončas.

Pulicinella: *Vasàmocene.*

Nikoleta: A ha, tako! (*Lupa ih glavami*).

Pulicinella: *Se non fosse peccato gliastemar na masara, mo' ne voria votare mezza la massaria.*

Nikoleta: Da, to nije ništa. Vidjeću⁴ ovu mantalu; razdijelite je popola, umirite se. Ma ne, bolje je da učinimo prvo jednu igru i, ko je dobije, da je uzme cijelu.

Pulicinella: *Dice da Salamone!*

Nikoleta: Počekajte, sad ću se vratit.

Kovjelo: Pulicinella, ti si neki čovjek koji se sved stavljaš u jed, a pak, kad si gladan, pritisneš se uz mene.

Pulicinella: *Caro signor Kovjelo, le burla se fanno con discrezione, e per dirtela... Ma ecco Nicoletta che se ne vene. (Nikoleta izlazi s tal'jerićem punijem vode i izmrčena).*

Nikoleta: Homo se igrat na jednu novu igru; ko veće ptica namisli, tega će biti cijela mantala, a ja ću svaku ticu ovom vodom zabilježít. (*Kovjelu*) Ne smij se ako što vidiš. (*Sa strane Pulicinelli*) Ako što vidiš, muči.

Kovjelo: Grmuša.

Nikoleta: Dobro. (*Mrči crnijem*).

Pulicinella: Kokotičo.

Nikoleta: Dobro. (*Mrči crnijem*).

Kovjelo: Staglin!

Pulicinella: Golubićo!

Nikoleta: *Esquisito!*

Kovjelo: Ljiljak!

Pulicinella: Kosovićo!

Nikoleta: Vrlo.

Kovjelo: Kapunićo!

Pulicinella: Prasićo!

Nikoleta: Ha, ha, ha, lijepe tice, prasičice! Falio si, Pulicinella, a veće vam je i dosta; sad valja pribrojít, ko je veće rekō.

Kovjelo: Gledaj ga, kakav je! sad umrijeh od smijeha.

⁴ Nejasno. Ovog prizora nema u originalu.

Pulicinella: Camarata, quanti uccelli! E son cornacchie!

*Nikoleta: Ostanite tu i čekajte me; sad ću se ja vratit. (Sa strane) Guver-
najte mi se! (Ovdi se jedan s drugijem ruga).*

Š e n a o s m a

Isti i Frano, a pak Ilija i Jela

Frano: Velika je stvar da ja imam tebe nać sveć izmrčena! To i ti si se, Kovyelo, maškarō; pokladi su.

Kovyelo: Ja izmrčen? Učinila mi je! (Ide ća).

Frano: Ko te tako izmrčio?

Pulicinella: Non c' è altro che nō poco d' acqua.

Frano: Viđ' se bolje. (Pipa se po obrazu i nahodi se izmrčen).

Pulicinella: La facce a me pure, ma per vita de . . .

Frano: Dodio mi si. Pođ' zakucaj ondi u Ilije i viđ' ko je doma, da bih hotio š njime govorit.

Pulicinella: Tik, tok, tik, gospar hoće govorit gosparo.

Ilija: O, gosparu moj!

Frano: Prijatelju moj dragi, vrijeme je da te ja vidim. Kako si?

Ilija: Za poslužit moga naj-, naj . . .

Frano: Ja držim da ćeš bit rekō da ti se izmičem za ne platiti ono što sam ti dužan, ali zato sam sad baš došō, zato učinimo konat.

Ilija: Bog sačuvō, nije to; paće jes, to su vaše milosti. Počekajte (Ovdi ide na vrata i viče) Jela, Jela, ončas doli! Vidiš, Jela, ono što ti ja govorim; došō je Frano za podati mi ono što mi je dužan; baš je zato došō.

Jela: Daj da to čudo vidim.

Ilija: Vidjećeš sada.

Frano: Ile, ja sam tvoj dužnik.

Jela (Sa strane) To naša kućica najbolje zna.

Frano: Ile, ti si meni ponudio mjedi u veće prigoda, razlog je da i ja tebe lijepo zadovoljim i još ostajem ti držan.

Ilija: Da, hoćemo li učiniti konte?

Frano: Baš sam došō za to.

Ilija: Vidiš, ženo, jesam li ti ja rekō?

Jela (Sa strane na uho) Kad vidim, vidjeću.

Ilija: Hoćete li se, gosparu, vi sve spomenut?

Frano: Hoću er imam zabilježeno sve. O, ho! ti si meni zajmō prvi put peset dukata, drugi put tridesti, to su osamdeset, paka deset, to su devedeset, a paka . . . a paka šeset, to su sto i peset, a paka dvadesti, to su sto i sedamdeset. Je li baš ovako?

Ilija: Baš na taman, sto i sedamdeset dukata. Ah vrijedna vlastelina!

*Frano: Tot sam ti dužan sto i sedamdeset dukata, baš. O, ho! A sada pri-
stavi k tomu još tridest, koje ćeš mi sada dat, to činiće uprav usve dvjesti,
koje dvjesti sve ću ti vratit ove osam dana.*

Jela: Jesam li ti ja rekla?

Ilija: Muči tu prid vlastelinom, ti ne znaš ko su vlasteli.

Jela: Ovi te muze kō kozu ludu koja si.

Ilija: Muči tu, govorim ti, ne sramoti me.

Frano: Ako ti je teško, reci mi. Toliko meni čini; ja ću ih zajmat drugovđe, družu mi se i nameću, ma neću ja tebi tu krivicu učiniti, er mi si prijatelj najdraži.

Jela: Rđa ubila i to prijateljstvo! Ne mogu stat od jeda. (*Ide ća*).

Ilija: Hvala vam, gospodaru, velika na ljubavi, sad ću vam ih ončas poč donijet.

Frano: Počeka, nije preše od tega; nego sada, kad ovdje nije nikoga, neka ti spovidim prvo što ti se čini od tvoje lijepe udovice: i jučer me pitala za tebe.

Ilija: Za mene? Ha, ha, ha!

Frano: Baš lijepa! i dobro te hoće jako.

Ilija: Dobro me hoće, je li? Ha, ha, dobro me hoće!

Frano: Dobro zaisto, i kad bi ti htio što god da te kosta, ja bih je naveo da dođe gdje bi ti htio s tobom se razgovorit. Bi li ti, starče, drago bilo? (*Ovdi Nikoleta prisluhiva*)

Ilija: Ah, što mi to reče, gospodičiću! dô bih dva prsta od ove moje ruke da mi ih uput odsijeku. Ah draga ti mi je!

Frano: Ne služe dva prsta, dosta bi bio i jedan prsten.

Ilija: Na uput, na ti ovi ončas i pođi mi to opravi i ne stoj.

Frano: Hoću. (*Ovdi uzima prsten*). Ovezijem ću nagovoriti da dođe; ma znaš ti opet, kad dođe, nešto ću je pozvat; čeljadetu od nje vrste valja učiniti lijep objed i baciti jedne peset dukata.

Ilija: Za š njom govoriti, ja ne marim za peset dukata; ma da mi je saviše za samijeh nas trojice?

Frano: Nije, er valja dovesti što god od mužike da udaraju i da učinimo po objedu malo zabave. U ove stvari vlasteli ili se ne prte, ili valja da se podnesu plemenito kô vlasteli.

Ilija: Da, ja se hoću podnijet kô vlastelin; idem ti ih donijet. (*Ide ća*)

Frano: Sad ću ja s ovijem prstenom i mjedima lijepo povećat moje interese s mojom ljubljenom Anicom, a ovemu živini, Iliji, najlašnje davat razumjet.

Ilija: Prostitute ako vam činih počekat. Evo vam tridesti dukata za vas, peset za objed i mužiku; činite da je lijepa.

Frano: Ne brini se zato; biće dvije rebekine, spineta i viola, dosta je.

Ilija: Ako vam se čini još s tezijem združiti jedan lijep tambrlinić; aj, lijepo bi ti bilo to čuti!

Frano: Ne, tamburlin se ne stavlja s ovijem strumentima. Ne brini se ti ništa, otiću ja ončas sve narediti. (*Ide ća*).

Ilija (Obraća se na Nikoletu i dava joj prdeljusku): A to tebi, koja si prisluhivala.

Šena deveta

Jela i Nikoleta

Nikoleta: Ja s tebe, gospo, primih lijepo.

Jela: Što?

Nikoleta: Jednu prdeljusku koju mi ukrca da su mi se mitili obrazi. Gleda' kô mi se ovi obraz zažario.

Jela: Da jesi li što god čula?

Nikoleta: Ne, nijesam mogla ništa razumjet dobro, samo čuh nješto od sprave od objeda, od nekih mužika i izvanjština; samo sam vidjela da mu je dô puno mjedi, i čini se da rekoše da će njeku mladicu na ti objed dovesti.

Jela: Dosta mi je toliko, ja ću mu stat na tunjam od svega. Utoliko pođi ti ončas nađi Luka i reci mu da mi se dođe javit; paček ne hodi, ne mogu ja ništa bez njegove volje. Oh, Nikoleta, dovesti će me ona ludorija do skončanja! valja mi se za gô mač hitat! Kad Lukreciju vjerim, spasiću moju prćiju, a ostalo neka meće, kako je njemu drago, u more.

Nikoleta: Ja bih, gospo; čuj mene ako sam i ... (*Ovdi joj šaplje*).

Jela: Homo, Nikoleta, ne znam ni ja ista što bi valjalo sad učinit.

Š e n a d e s e t a

Luko i Kovjelo

Luko: Kovjelo, žalosan sam, ne skova drugo, ništa me ne raduje. Što mi možeš rijet za smirit me? Frano vlasteličić, mlad, neoženjen, pohodi kuću Ilijinu i često prihodi. Zašto bi to činio nego za Lukreciju? On nije trgovac; što bi u trgovačku kuću ulazio?

Kovjelo: Gosparu, ja se ne bih ončas ražalio; ko zna dali mu Lukrecija odvraća ljubav; znaš ti da ona tebe ćuti.

Luko: Ćutjela me je, Kovjelo, istina je, ali me je pri vlastelinu ostavila i zaboravila.

Kovjelo: Ma tebi tega nije rekō niko, možebit da nije tako.

Luko: Kako nije? Da ga Lukrecija ne ćuti, ne bi se on povraćō. Kovjelo, nije sumnje, ostavila me je!

Kovjelo: To ti je i mene moja Nikoleta, gosparu, izmrćila.

Luko: Toliko suza što sam za nju prolio!

Kovjelo: Toliko romijenača vode što sam za nju donio!

Luko: Toliki oganj koji se uzdrži u momu srcu!

Kovjelo: Toliku vrućinu koju sam trpio pekući meso za nju.

Luko: A nije načina!

Kovjelo: Izmrči me ... Gosparu, evo ih, kućaka.

Š e n a j e d a n e s t a

Isti, Lukrecija i Nikoleta

Lukrecija: Luko, čini se ne vidiš me te mi se ne javljaš.

Luko: Lukrecija me ostavila, ajmeh!

Lukrecija: Luko bježi od mene, ajmeh!

Luko: Još ne izdišem.

Lukrecija: Još sam živa!

Luko: Ma što? Tot ja imam ljubit jednu koja me neće?

Lukrecija: Ma što? Tot ja imam slijedit jednoga koji ne haje za mene?

Luko: I sa svijem tezijem ljubim je?

Lukrecija: I sa svijem tezijem ljubim ga?

Luko: Hotio bih je samo prikorit za nje nevijernos.

Lukrecija: Htjela bih mu samo prikazat njegovu vjetrenos.

Luko: Lukrecije!

Lukrecija: Moje dobro!

Luko: Moj životu!

Lukrecija: Što ti je, uzdisana moja razbludo? Što si smeten?

Luko: Bio sam smeten i jako smeten, nu tvoja jedna riječ bila je dosta za razveseliti me. Reci mi opet i uvjeri me, za obradovat me, da mene samoga ljubiš.

Lukrecija: Samoga zaisto; a koga bih ja mogla ljubiti izvan tebe? a od koga imaš sumnju, spovidi mi, ako me ljubiš.

Luko: Od onoga vlasteličića Frana, koji od skoro sveđ je u vašoj kući.

Lukrecija: Ne imaj najmanje sumnje, moj dragi životu, tvoja sam i tvoja ću bit do smrti, a za rijet istinu, ti vlasteličić, sasve da nam je i meni i majci jako mržeć, u mene se ne prti.

Nikoleta: A tako mi živ bio, gosparu Luko, to krivo sumnjate; nego čujte mene, ako sam i godišnjica. Pođite se vi, gosparu, i razgovorite s Franom i nastojte njega uvesti da za vas čini; ko zna da njemu pođe od ruke staroga navesti. A evo od ovuda gospoje.

Šena dvanesta

Isti i Jela a poslije Ilija

Jela: Veoma mi je drago da sam vas ovdje našla zajedno. Sad će doć ovdje Ilija, ne gubi vrijeme, pita' mu je za vjerenicu, a ti Lukrecija, hajde; ne stoji dobro da se ti namjeriš.

Luko: Dragovoljno, ne mogu draže zapovijedi od vas, gospo Jela, primit; jeda Bog da! A evo ga baš od ovuda.

Ilija: Što je nova, gosparu Luko, zapovijedite.

Luko: Gosparu Ili, družu bi se služili s tuđijem čeljadetom za dogovoriti se o svojti s tvojijem gospostvom, ma ja znajući s kojijem načinom živjeli ste s mojijem pokojnijem ocem, doš'o sam glavom za pitat vam vašu gospoju kćer za vjerenicu, er sam sikur da mi nećete odbit.

Ilija: Dobro si bio sikur, i zaisto ti si skladan i dobro te hoću, kako sam ti i pokojnoga oca dobro hotio. Zato, za ne držat te, odgovoriću ončas — daj mi ruku, pet a pet deset — ne mogu te služiti.

Luko: Molim vas da mi rećete što vam u meni nije drago.

Ilija: Drago mi je sve i zaisto, za rijet istinu, podpuno si i sasma si izvrstan, ma, veće jes jedna stvar.

Luko: Što, molim vas.

Jela: Koju možete nać u njemu bešicu?

Ilija: Znaš li koju? Trgovački je sin.

Luko: Ma, molim vas, ko je vaša kći, koju ja pitam za vjerenicu, nego trgovačka kći?

Ilija: Dobro je ona trgovačka kći, a nje vjerenik neće biti trgovački sin, erbo meni nije drago. Jesi li me razumio ali ne?

Luko: Otiću ća za ne najedit ga. (*Ide ća*)

Jela: Tot je Luku nečeš dati, je li?

Ilija: Neću er mi nije drago.

Jela: Da komu ćeš je dati?

Ilija: Komu je meni drago.

Jela: Ko će ti biti?

Ilija: Za najmanje kojigod velik gospodičić. Ako ga ovdje ne nađem, a ja ću čekati koga fruštijera.

Jela: Fruštijera ćeš čekat? Ludi i mahnuti toware?

Ilija: E, e, e, čekati koga je meni drago, obijesna mahnitico.

Jela: Da mi nije kći, sad bih joj vratom zakopečila zasve da ona nije ništa kriva. Znaš li koja je? Hoću je vjerit za Luka, hoću ter hoću.

Ilija: Pobjegnuću, da mi ne bi ova u jedu nove haljine razdrla. (*Sa strane govori, ide ća*).

Jela: Dobro, dobro, znaćeš kakva sam, veće sam uzrasla i izvratila kožu naopako.

Šena trinesta

Frano, Anica i Pulicinella

Frano: Pulicinella, pođi u gospara Ilije i reci mu da je spravno sve i da smo se mi uputili na objed, zato da i on brzo dođe, er ga čekamo; ma mu pošapji da te ne bi ko čuo, i poslije ga dovedi u onu kuću gdje znaš. (*Ide Pulicinella*)

Anica: Frano, ti si mene jutros naveo da učinim za tebe dvije stvari koje ja nijesam ni bih za drugoga nikoga učinila; prvo, usilovō si me da ti primim maloprije oni prsten koji si mi darovō, i za rijet istinu, prignula sam se, er će brzo biti i moj i tvoj; drugo da sad ovo idem s tobom na objed, a ne znam gdje mi u koga.

Frano: Znam, moje jedino dobro, milosti koje primam od tebe i uvjerena budi da te ja ne bih nigda vodio gdje se tebi ne bi pristojalo; neće biti niko drugi nego oni trgovac Ilija, moj prijatelj, koji je jedan bolji čovjek od svijeta, i s tega sam ovo objeda učinio i mužike, za malahno razveselit te.

Anica: Ali mi je to žō od tebe, er se za mene u spenze uvaljivaš.

Frano: Prem me siromaha cijeniš, kad ja ne bi mogō nadoknadit za ovake ludosti.

Anica: Ja znam što govorim, er ti nije od potrebe bilo ikupovat ni oni dijanat za mene častiti.

Frano: To je čas od ničesa, nu dostojna za tebe. Ma evo vam odovle baš onoga trgovca, dobričina je... Ile, pristupi ovamo, želio sam te i ja i gospođa Anica.

Šena četrestesta

Isti, Ilija i Pulicinella

Ilija (Ludo se klanja): Prisvijetla gospoje, moja je velika sreća da sam ja ovako srećan, da imam ovu čestitos za bit ovako čestit, pokli vaša dobrota od vaše prisvijetle dobrote primilovala je moj favor od vašega gospostva; i da ja miritam... od mirita... za miritat... za bit dostojan... za... od...

Frano: Ile, ne trudi se, gospoja Anica ne ljubi duga klanjanja. Vidiš li kako je naš Ilija skladan? (*Na uho*) Ovako je smiješan u svemu, a vidjećeš danas.

Anica: Vidim veće što u njemu leži.

Frano: Gospojo Ane, ovo je moj najdraži prijatelj.

Ilija: Vaša dobra služica.

Anica: Ja ga jako štujem, a još ću veće od sad unaprijeda.

Ilija: A što sam ja za vas dosle učinio? Ovo je ništa.

Frano (Na uho Iliji): Nemoj ti što rijet od prstenu što si joj darovō.

Ilija: Tot je ne mogu upitat ni je li joj ugodan?

Frano: Ne, Bog sačuvō! To bi se činilo da je hoćeš prikarat, to ne bi bilo skladno od vlastelina. (*Jako*) Gospo Anica, Ilija govori, da je veoma zadovoljan imat prigodu služiti vas.

Anica: Ja sam mu harna.

Ilija: Paček nije to tako, nego sam ja haran u harnosti od mojijeh harnosti, s kojijem . . .

Frano: Što ćemo od komplimenata, sve je spravno, homo za trpezu.

Svrha drugoga ata.

AT TREĆI

Šena prva

Sjede na stolima. Udara se, Pulicinnella matuzina

Anica: Frano, sve je ovo lijepo veoma i objed i mužika; danaska sam ja zanesena do mjere. Sve je lijepo.

Ilija: E, nije to tako, ja vidim štogod ovdi, što je još ljepše.

Anica: Frano, Ilija ti je ovi skladan veće nego sam cijenila.

Frano: Tot ga, gospo, ti još ne poznaš.

Ilija (na uho Franu): Hoću li rijet: Poznala bi me, kad bi me htjela?

Frano: Ne, vraže, ne reci tega, grubo je to.

Ilija (jako): Aj, lijepijeh ruka, kumim te, čovječe, bijele ti su!

Anica: Ne držim, Ilija, da ti ruke čine se lijepe, moće ti lijep činit se ovi dijamanat u ovemu prstenu.

Ilija: Meni? Bog sačuvō da bih ja o tomu progovorio, to ne bi skladno bilo! Dijamanat ne valja ništa, ne valja ništa.

Anica: Hoć' da ti rečem, Ile? Velika si duša kad ti ovaki prsten nije mio.

Ilija: Vi to hoćete s vašom dobrotom.

Frano: Ile, nije skladnos kad se hoće udarat zagovarar čeljad. O, o, vi udarajte ončas, a mi slušamo i mučimo. (*Ovdi udaraju*).

Šena druga

Isti i Jela

Jela: O, ho, lijepo u zabavi, u mužikam, to vas hoću! Zašto ovo mijeste i mene pozvali?

Ilija: Gledaj vruga gdje se usra u kalamar!

Jela: Ne čudim se ovemu ludoriji, momu mužu, ma vi, ako vam je drago, nije vam ni časno ni korisno, zasve da ste vlasteli, štetit ovako moga muža. Imalo bi vas i sram bit!

Anica: Slušaj me ti: ti se varaš i prosti mi, er ne znaš što govoriš. Hvala ti, Frano, ti si mene lijepo ukrcō, ma me nećeš drugi put privarit (*Ide ća*).

Frano: Ajmeh, gdje otide? (*Bježi za njom*).

Ilija: Ja ću ti ukazat. Ajmeh, izagna je! Ja ću ti ukazat!

Šena treća

Ulica

Pulicinella rukami izmrčenijem, Kovjelo a poslije Frano

Pulicinella: *Che de Sig. Bon Kovjelo, vi sete lavato quel mustaccio negro. Parevate proprio nò moro da Morea.*

Kovjelo: A baš si ti lijep bio, jesi li se ogledō? Bio si crn koliko vrug, tebe je gore bila izmrčila nego mene.

Pulicinella: *Veramente vi aveva Nicoletta aggiustato per le feste. Il più che me dà fastidio, m' ha svergognato in presenza del mio padrone, ma non l' ha fatta a uno che non sa rifarla.*

Kovjelo: Kako ćeš joj se osvetit, dragi Pulicinella?

Pulicinella: *Pulito, gli voglio restituir carezze per carezze.*

Kovjelo: To joj neće žō bit, što ćeš je pogladit.

Pulicinella: *Li sarà ben žo; vedi qua (Ovdi mu kaže ruke izmrčene)*

Kovjelo: Vidim ruke izmrčene, te što misliš, kako ćeš učinit?

Pulicinella: *Onako pulito, un paro di carezzine, niente altro, jedna da una banda, così druga dall' altra banda, così e passa cantando. (Ovdi mrči sam sebe).*

Kovjelo: Lijepo zaisto, tako ćeš se izmrčit, ha, ha, ha, čudne živine u tebi! Pulicinella, evo ti baš gopara.

Pulicinella: *U diavolo! dove m' asconderò? (Kovjelo ide ća).*

Frano: Pulicinella, amo hodi; gdje se zabijaš? Pogledaj kakav je blezga! Kako te nije sram da te sveđ mrče?

Pulicinella: *Patrone, questa volta nisciuno non mi ha izmrcito, in fallo m' ho izmrcito io stesso così, così senza avvedermi. (Ovdi se opet mrči).*

Frano: Gledaj tovara! Može li bit veće govedo nego je! Pođ' se najbrže umi i opet ončas dođi.

Šena četvrta

Frano i Nokoleta

Nikoleta: Gosparu Frano, ako možete, da vam rečem jednu riječ od strane gospođe Jele.

Frano: Sve što je njoj drago neka mi poručiva, ja ću i za nju pamet imat. Reci.

Nikoleta: Nije zlo nijedno, gospodaru Frano, paček se jako pokajala da vam je i onu maloprije nedragost dala i moli vas da vi, kô skladan vlasteličić, prostite joj i prostite joj.

Frano: Nazbilj, Nikoleta, meni je žô bilo za onu čeljad što su ondi bili. Koliko za mene, ja joj ne zamjeram.

Nikoleta: Na vjeru, gospodaru Frano, imate joj zašto ne zamjerit, er ima onu kćer od doba od vjere, a muž joj o svemu drugomu misli, a ne o temu. Kad bi je u temu, gospodar Frano, mogô pomoći, veoma bi ti ostala harna, a ne bi za ostalo ništa hajala.

Frano: Sve što ja mogu, ja hoću s velikijem srcem, ma mi prvo reci koje su zapreke i za koga bi je htjela gospoja Jela vjerit.

Nikoleta: Rijeću vam sve, samo je pomozite. Pita je Luko Gizdelinić i tu mre za njom, a i ona njega čuti i gospoja bi Jela to jako žudjela, ma stari ne da progovorit.

Frano: Ma zašto je Luku neće dati? Ne može naći bolju sreću. Koju nahodi zapreku i slabos u Luku?

Nikoleta: Nijednu, nego govori: Sin je trgovački.

Frano: Ta je lijepa! Da komu će je dat?

Nikoleta: Govori da će čekat koga fruštijera od velike krvi.

Frano: Nije druga zaprijevka nego ta? Pustite meni ti posô. Ti, Nikoleta, reci gospođi Jeli da joj zahvaljivam na vjeri koju u meni ima i da ću nać način i činit da bude sve kako ona hoće, da pusti posô meni. A prem ih evo od ovuda. Pođi i reci gospođi da se ne brine.

Š e n a p e t a

Frano, Luko i Kovjelo

Frano: Pozdravljam gospara Luka.

Luko: Sluga tvoga prisvijetloga gospostva.

Frano: Imam se tebi tužit na tebe svakijem razlogom.

Luko: Za koji uzrok, molim vas, gospodaru Frano.

Frano: Čujem sad od gospođe Jele Ilijine da bi tebi bilo drago osvojačiti se š njima, a i njima s tobom, i da vam Ilija stari čini ometā, koje nijesu na svomu mjestu. Molim te, Luko, što nijesi meni pripovidio posô, kô onemu koji te ljubi, a imam osobitu obranu više kuće Ilijine?

Luko: Kad biste to izvojštili, moja bi bila vijerna harnost vašemu prisvijetlomu gospostvu; ma je stvar nemoguća, vjerujte mi.

Frano: Nemoguća? Čudim ti se da ti, koji imaš pameti, tako govoriš. Znaš ti Ilijinu melanikoniju i, rijeću ovako, ludos? Onakijem ljudima valja kazat da im činiš po volji dokle izbaviš od njih ono što hoćeš.

Luko: Ma kako bi se to učinilo?

Frano: Ovako, veoma lasno. Amo, Kovjelo. Možeš li se ončas priobuć i maškarat kô na armensku i stavit bradu?

Kovjelo: Ja mogu, to je najlašnje.

Frano: Da, pod' ončas, ne gubi vremena, a mi te ovdj čekamo. Znaš li, Luko, kako sam namislio ovi posô provesti? (*Ovdi mu šapće*) Hoće li dobro izit? (*Ide Kovjelo*).

Luko: Vnla bi bila kad bi pošla od ruke, ma me strah da se ne stavi i da ne ostanem žalostan za sveđ.

Frano: Od tega se ne straši, jer ću ja bit na poslu i znam da Ilija ončas doć će u mene svjetovat se. To ću ja poštapit dobro igru i njega nazbilj nago-
vorit; buđi sikur više mene.

Luko: Tvoje gospostvo dava mi hrabrenstva, čini mi ufat dobro i veživa me do smrti. (*Vraća se Kovjelo maškaran*).

Kovjelo: Evo me, jesam li dobro?

Frano: Prilijepo! Slušaj, Kovjelo: ti si hitar djetić, ljudski se podnosi prid onom ludorijom Ilijom, komu može se dat razumjet što se hoće; pođi u njega i slaži mu. (*Ovđi mu šapće*).

Kovjelo: Pusti činit mene. (*Ide ća*).

Frano: A sada ti, gosparu Luko, pođi učini ostalo što ide, uzmi s tobom i Pulicinellu, neka imaš veće čeljadi, a ja ću malo poslije bit u Ilije.

Luko: Sluga tvoga prisvijetloga gospostva.

Šena šesta

Kovjelo maškaran i Ilija

Ilija: Ne, ne, nema druge; ona moja žena neće nigda imat spirita od vladike; što se rodilo, rodilo. Veće od svega sam kapač da joj izide dobro, samo Lukreciju ne dam vjerit nego za koga velika čovjeka, makar da bi se znala ne vjerit.

Kovjelo: Sluga tvoga prisvijetloga gospostva.

Ilija (ovđi se čudi).

Kovjelo: Kako da me vaše gospostvo ne pozna.

Ilija: Ja ne.

Kovjelo: A ja tebe poznam kad si bio ovolihni; ah, skladno ti si dijete bio! svak te je ljubio.

Ilija: Mene ljubio?

Kovjelo: E, ljubio; a ja, ikoji sam bio prijatelj dragi vašega gospara ćaće, ... Ah, dobar ti ono vlastelin bješe?

Ilija: Kako dragi? Kako bješe?

Kovjelo: Dobar vlastelin.

Ilija: Moj otac?

Kovjelo: Tvoj otac dobar vlastelin.

Ilija: Gledaj zle čeljadi! A meni govore da je bio trgovac.

Kovjelo: Lažu ti, tega nije bilo. On trgovac? Bog sačuvō! nego kako je bio skladan i razumio se dobro u svite, izabirō je najbolje, donosio je u sebe doma, pak je dijelio prijateljima za mjedi.

Ilija: Ostajem ti haran na glasu da je moj otac vlastelin.

Kovjelo: Kako rekoh, bio sam prijatelj onemu vlastelinu tvomu ocu, paka sam putovō po svemu svijetu i od jučer došō ovđi zajedno s sinom kralja od Mangarlije.⁵

Ilija: Tot je došō ovđi sin kralja od Mangarlije?

Kovjelo: A to ne znaš? Zna vas grad; ma neka ti dam dobar glas; a ne znaš?

⁵ U originalu: le fils du Grand Turc; što je Dubrovčanin promijenio valjda iz obzira prema Turcima. U ARj mangalija znači 'kabanica', a u Školjića mangar 'turski sitni novac'.

Ilija: Što?

Kovjelo: Zaljubio se u tvoju kćer.

Ilija: Sin kralja od Mangarlije?

*Kovjelo: E, sin kralja od Mangarlije i hoće biti tvoj zet. Ja sam hodio š njim po gradu; kad je vidio na funjestri tvoju kćer, rekō je: *acciam krok*, to hoće rijet, jer ja razumijem njihov jezik: ko je ona gori lijepa djevojčica?*

*Ilija: To sve hoće rijeti *acciam krok*?⁶*

*Kovjelo: E, sve to; i kad sam mu spovjedio da je tvoja kći, rekō je: *maralbaba sahem*, to hoće rijet: ah, draga ti mi je! Ja sam zaljubljen u nju.*

*Ilija: Dobro si mi rekō da *maralbaba sahem*⁷ hoće rijet to, jer ja ne bih nigda cijenio; čudna jezika od Mangarlije.*

*Kovjelo: E, da znaš još čudnijeh! Znaš li što hoće rijet: *caccaraca muhen*⁸*

*Ilija: *Caccaraca muhen*? Na vjeru ja ne.*

Kovjelo: Hoće rijeti: moja draga dušo.

*Ilija: *Caccaraca muhen* hoće rijeti: moja draga dušo?*

Kovjelo: E, hoće. Nasvrhu poslō me sad u tebe za pitat tvoju kćer za vjerenicu i za imat svekra pristojna sebi, hoće prvo tebe učinit mamalukom.

Ilija: Mene mamalukom? Što je to?

Kovjelo: To je jedno gospostvo od Mangarlije, kō kneza, kō paladina; ovo su velika gospoda u njegovu kraljestvu.

Ilija: Ništa mi drugo nije žō, nego erbo je moja kći zabila u glavu vjerit se za nekoga Luku Gizdelinova.

Kovjelo: Poznam ga, ne smeta ništa; lasno će se prignut za jednoga sina kraljeva, toliko veće, koliko ovi sin kralja od Mangarlije priličan je Luku ko jabuka razrezana. A prem ga evo od ovuda.

Š e n a s e d m a

Luko maškaran, dva djeteta nose mu čohu, Pulicinella maškaran i meštri od bala i od mužike

*Luko: *Ambuzaquim equi boraf*.*

Kovjelo: Ovo hoće rijet, Ile, da tvoje srce bude sve godište kō rusa procvjetati; ovako im je običaj.

Ilija: Reci mu, da sam ja ponizna sluga njegova veličanstva od Mangarlije.

*Kovjelo: *Carigàr cambat*.*

*Luko: *Onestem jocatam*.*

Kovjelo: Govori da bi vam nebo dopustilo jakos od lava, a pamet od zmija.

Ilija: I svaku sreću njegovu veličanstvu od Mangarlije.

*Kovjelo: *Ossa binamen sadoch baboli*.*

*Luko: *Belinchiu*.*

Kovjelo: Govori, da je sve spravno, da biste veće bili zadovoljni da se učini čeremonia za učinit vas mamalukom, neka se opeta ončas može sklopit vjeru za vašu kćer i pir učinit ončas.

Ilija: Toliko stvari rekō je u jednu riječ?

⁶ U originalu: *acciam croc*, bez značenja.

⁷ U originalu: *marababa sahem*, bez značenja.

⁸ U originalu: *cacaracamouchen*, bez značenja.

Kovjelo: Tako je jezik od Mangarlije. Da, počmimo. (Ovdi ga ogrnjivaju jednom dugom valdrapom i Pulicinella sjedi na stolu i Luko s druge strane)

Pulicinella: Ollà, ollà: chi è là, chi è là, tacete tutti, tacete (Ovdi pjeva)

*Mi star de lì
e ti star qui,
Se non sapir,
ti respondir.
Se non sapir,
e ti tazir.⁹*

Non tacete, sonate mo, sonate (Ovdi udaraju).

Non sonate; tacete. Come chiamar?

Ilija: Ilija.

Pulicinella: E brezime?

Ilija: Kuljaš.

Pulicinella:

*Per Ilija Kuljašina
mi pregar sera e mattina:
voler far un paladina
di Ilija Kuljašina.
Dar turbanta e dar squarcina,
con galera e brighentina
per difender Palestrina.¹⁰*

Svi: Hulababà hu, hulababà hu.

Pulicinella: Ilija, voler tu esser mamaluka?

Ilija: Sior sì.

Svi: No, no, no, no.

Pulicinella: Non star furbanta.

Svi: No, no, no, no.

Pulicinella: Donar turbanta; sonate, sonate. (Ovdi udaraju).

(Pulicinella... i stavlja mu kapu smiješnu). Non sonate, non sonate. Ti star mamaluko e non star fabola. Donar sciabola: sonate, sonate. (Ovdi mu konop veže). Darà, darà, bastonerà. (Ovdi ga stavlja kleknut pak mu dava tiške na vrijeme). Signor mamaluko.

*Non lo ricevete per onta,
questa star ultima affronta,
adesso sii mamaluca fina
il coglione Kuljašina.¹¹*

Sonate, sonate.

⁹ Ti groteskni stihovi znače po prilici ovo: Ja ću biti tu, a ti ovdje; ako budeš znao, odgovorit ćeš; ako ne znaš, mučat ćeš. U originalu slično: Se ti sabir, / Ti respondir; / Se non sabir, / Tazir, tazir / (IV, str. 180).

¹⁰ Tj.: Za Iliju Kuljašinu ja ću molit uvečer i ujutro: hoću da Iliju Kuljašinu učinim paladinom. Dat ću mu turban i mač da s galijom i brigantinom brani Palestinu (mjesto Palestinu). A u originalu: Mahameta per Giourdina / Mi pregar sera e matina; / Voler far un paladina / De Giourdina, de Giourdina. / Dar turbanta, e dar scarcina / Con galera e brigantina / Per deffender Palestina (str. 188).

¹¹ Tj.: Nemojte (taj naslov) smatrati brukom, ovo je posljednja uvreda; sada je fini mameluk budala Kuljašin. U originalu slično. Non tener honta: / Questa star l'ultima affronta (str. 192).

Šena osma

Isti i Jela

Jela: Što je ovo, sjetna? Ovi se veće nazbilj pomamio. Ajmeh meni žalosnoj, što je ovo? Koje su ovo maškarate?

Ilija: Na, gledaj vraga! sad će ova ne nosit čas mamaluku.

Jela: Što su te rutine? Čini se da si se pomamio.

Ilija: Slušaj me: znaš koja je? Veće sada nije načina, valja da me častiš, er su me učinili mamalukom.

Jela: Molim te, što je to? koje su to živine?

Ilija: Ja sam mamaluk: razumiješ, ženo? hoće rijet princip, paladin. Ah, da si vidjela što su činili ceremonije!

Jela: Koje ceremonije?

Ilija: *Di Ilija Kuljašina
voler far una Paladina,
per difender Palestrina.*

A da si vidjela njeku: *Darà, darà, bastonerà!*

Jela: Ti si zamahnito. Što ću ja sad od njega ovako mahnit! (*Ide ća*).

Šena deveta

Isti, Frano i Anica

Frano: Vidjećeš sad, moja dušo, da te nijesam zaludu zatrudio, er Ilija mamaluk mirita bit viđen za nasmijat se, i ljubav Lukova mirita da je pomožem.

Anica: Nazbilj iz srca želim da mu pođe dobro.

Frano: Došli smo i ja i gospođa Anica poklonit se gosparu mamaluku i veselit se za vjeru koju sklapa od njegove kćere za sina kralja od Mangarlije.

Ilija (Klanja se triput na levantinsku): Gosparu Frano, ja ti žudim jakost od zmiija, a pamet od lava.

Anica: Drago mi je da sam ja prva imala sreću čestitit vam ovu novu dinjitat.

Ilija: Gospoje Anica, da bi vam sve godište vaša rusa captila.

Anica: Žudjeli bismo se javit sinu kralja od Mangarlije.

Ilija: E, ali vi ne umijete jezika. Šada ću vas ja privesti prid njega. Kako se ono govori . . . strof, strif, struf; ovo je gospar u, u, u, a ovo je gospoja u, u, gospoja; gospar je mamaluk naš, naš, a ja gospoja naša mamaluka: ja mu cere ne umijem rijet, nego ovako.

Luko: *Caba le gui tubal ourin.*

Ilija: Dragomane, reci ti što je rekō, er ovega puta nijesam razumio.

Kovjelo: Rekō je da daš od veselja natopit vrt od vaše kuće.

Ilija: Čujete li, a, a? Kako se lijepo mangarliniski govori!

Luko: *Carfin aglè cimilici.*

Ilija: Što govori?

Kovjelo: Govori, što veće čekamo te pir ne činimo ončas.

Frano: Ima razlog. A što veće produljivate? Gdje je gospoja Jela i djevojčica?

Ilija: Oibò, Jela je zatvrdo glasila, nju ne zovite.

Frano: Dajte meni dopuštenje, ja ću ih zazvat i jednu i drugu. (*Ovdi Frano zove*).

Šena deseta

Isti, Jela, Lukrecija i Nikoleta

Jela: Gosparu Frano, mogō bi se i o čemu drugomu zabavljat, nego rugat se, kako činiš, mojijem mužom.

Frano: Gospo, hote.

Jela: Znam da hote činiš za imat ti naslade, ma bi imō promislit da, i ako je ovako ludorija, nije razloga da mu tako zlijem za dobro odvrćaš.

Frano: Gospo Jela, ti se jediš bez potrebe; sve ovo veselje čini se...

Jela: Znam da je veselje gdi toliko čeljadi zabavlja se na spenze moga muža.

Frano: Sve se ovo čini za vjerit vam kćer za Luka, kako vi žudite.

Jela: Kako to?

Frano: Tako: ono je Luko maškaran i Luku maškaranu ne brani dat Lukreciju, i kad mu je dâ, tada će se otkrit.

Jela: A ha! tako mi si imō i odprije rijet; ne može se ljepše.

Frano: Da hodite i slušajte i smijete se gosparu mamaluku. Evo gospoje Jele, koja je zadovoljna dati gospođu Lukreciju sinu kralja od Mangarlije.

Ilija: A ona nemoj.

Jela: Jesam zadovoljna i neka joj ončas da ruku.

Ilija: Kako je sada naprla, kad pozna razlog! Jesam li ti sved govorio? Dragomane, reci mu da joj dâ ruku, ako je drago njegovu veličanstvu. (*Ovdi joj Luko dava ruku*).

Lukrecija: Da, jesam li ja veće njegova vjerenica prid ovijem svijem svjedocima?

Ilija: Jesi njegova ter njegova.

Anica: Pokli se pirovi čine, Frano, i ja sam odlučila: hodi mi daj ruku, tvoja sam do smrti.

Frano: Evo, dragi životu, tvoj sam bio sved i biću.

Ilija: Gledaj vruga, gdje se Anica vjerala za Frana!

Jela: Sad se potpuno veselim, gospo Anica i gosparu Frano, budući vidim da vjera moje kćere tako je lijepu vjeru i skladnu sobom dovela.

Anica: Hvala, Jele; ja sam sved tebi ovu čestitos žudjela i sad sam baš došla neka ti lijepo ovako pođe od ruke.

Kovjelo: Da, ako ćete da je svak miran, i dragomanu dajte Nikoletu.

Nikoleta: Na vjeru dajte me, miritam.

Jela: Da ti je darovana, uzmi je, tvoja je.

Ilija: Da, jeste li se nazbilj vjerali, i ti, gospo Anica?

Anica: Jesmo, da kako se vijera, nego nazbilj?

Frano: Luko, otkri se, ne trebuje veće krit se. (*Ovdi diže brke i ostalo*).

Luko: Jedva sam i dosle to čekō, ne mogući izreći mojoj duši koliko uživam videći je veće bez sumnje moju vjerenicu.

Ilija: Kako? kako? Što je to?

Svi: Hod'mo na pir, hod'mo na pir.

Ilija: Tot nije on sin kralja od Mangarlije?

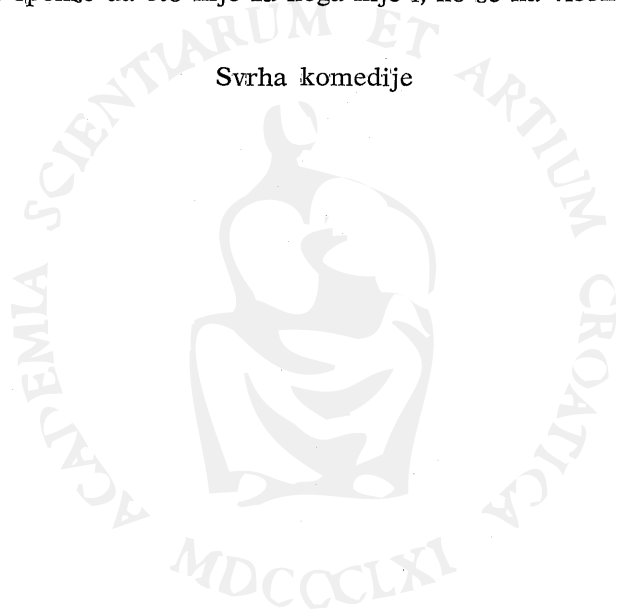
Svi: Hod'mo na pir, hod'mo na pir.

Ilija: Tot nijesam ni ja mamaluk?

Svi: Hod'mo na pir, hod'mo na pir.

Ilija: Eto manjka mi sve, što sam mislio, tot njemu. Hod'mo na pir: naučiću na moje spenze da što nije za koga nije i, ko se na visoko penje, ovako pada.

Svrha komedije

20

P S I K E

Tradžedija¹

Psyché

Tragédie-Ballet

1671

¹ Ovaj se prijevod donosi prema autografu Franatice Sorkočevića, koji se nalazi u knjižnici Male braće u Dubrovniku. Poznato je još osam kasnijih prijepisa, koji se gotovo potpuno slažu, osim u grafiji. U bilješkama navodim neke varijante. — O tim prijepisima vidi N. Beritić, »Franatica Sorkočević«, *Rad JAZU* 338, Zagreb 1965, 213—14, 249—50.

Imena koja ulaze u ovo prikazanje

Jove	Aglaure	} sestre Psikine
Venere	Čidipe	
Kupido aliti Ljubav	Kleomene	} ljubovnici Psikini
Edžale	Adženor	
Fene	Povjetarce	} Milosti
Psilke	Liko, glasnik	
Kralj, otac Psikin	Bog od jedne rijeke. ²	

Prolog

(Prikaživa se sprijeda jedna livada, na kraj koje jes jedna hrid aliti klisura raspuknuta kroz koju se vidi more nadaleko.)

Flora izlazi posred prikazanja, s njome je Vertumno, bog od dubja i od voća, i Palemon, bog od voda. Svaki od njih vodi za sobom manja božanstva: jedan Drijade i Silvane, a drugi bogove od rijeka i Najade.

Flora začinje ove pjesni i naziva s njima Veneru):

Nije vrijeme veće od boja;	i na zemlji mir ostavlja.
najmogući od svijeh kralja	Ti Venere k nami hodi
meće oružja bojna svoja	i svijetli nam dan izvodi.

(Vertumno i Palemon, s ostalijem koji su za njima, zajedno s Florom prizimlju iste pjesni i začinju.

Kor od božanstva pjeva):

Eto mi ovdje uživamo	najmogući kralj nam dijeli.
igre sladke, mir veseli,	Hodi, majko od ljubavi,
i sva dobra koja imamo	da nam svijetli dan se objavi.

² U originalu: Acteurs — Jupiter; Vénus; L'Amour; Aegiale et Phaëne, grâces; Psyché; Le Roi, père de Psyché; Aglaure et Cidippe, soeurs de Psyché; Cléomène et Agénor princes amants de Psyché; Le Zéphire; Lycas; Le Dieu d'un fleuve. — Imena lica u našoj preradbi daju se ovdje u fonetskoj grafiji prema njihovu ondašnjem vjerojatnom izgovoru u Dubrovniku.

Ovdi svi tance izvode, a Vertumno i Palemon pjevaju koja slijede:

Vertumno

Pridajte se, lijepe vile
a nemile,
i vi srećne i čestite
z drazijem vašijem uzdišite.

Palemon

Kraljica eto od l'jeposti,
kâ sladosti
i ljuvene želje plodi,
k nam slazi veće i hodi.

Vertumno

Lijepa vila sved neblaga
nije draga,
nijednomu neće viku
ugoditi ljubovniku.

Palemon

L'jepos prve plame budi
da je svak žudi,
nu blagoća u ljubavi
naše želje sve zaglavi.

Vertumno

Podnosimo sve što nami
svijem strijelami
ljubav dava rana i truda
ljuvenijeh sred požuda.

Palemon

Nije većega zla na svijeti
što vidjeti
bez krenutja od ljubavi
srce umrlo da boravi.

Vertumno

Lijepa vila sved neblaga
nije draga,
nijednomu neće viku
ugoditi ljubovniku.

Palemon

L'jepos prva plame budi
da je svak žudi,
nu blagoća u ljubavi
naše želje sve zaglavi.

Flora odgovara na pjesni Vertumna i Palemona; utoliko ina božanstva tancaju.

Flora

Je li mudar u mladosti
ko izprazno svê dni gubi
i sladosti
tlači, i neće mlad da ljubi
kad mlados zove
na sladke celove
i na vesela
nuka nas djela?
Od mladosti je mudros prava
umjet mlados uživati
i zabava
sred ljuvenijeh dni trajati;

er ljubav, ko godi
njoj u slobodi
srce pridava,
sladosti sto dava.
I mi njoj se svi prida'mo
da uživamo:
zaludnji su trudi i muke
za od njê uteć tašte odluke;
veće se pokoji
tko u robstvu nje stoji,
neg da se nahodi
u istom slobodi.

Venere slazi s nebesa u jednomu veliku oblaku s Kupidom, nje sinom, i s dvije Milosti, koje se zovu Edžale i Fene; a božanstva i od kopna i od voda začinjū opet i tancaju za pokazat Veneri njihovo veselje prid nje došastju.

Kor od božanstva

Mi vas pokoj uživamo,
igre sladke, mir veseli
i sva dobra koja imamo

najmogući kralj nam dijeli.
Hodi, majko od ljubavi,
hod' svijetli nam dan objavi.

Venere iz oblaka

Ustavite,
ustavite
za me pjesni te vesele,
časti i dike
svekolike
za mene su već dospjele;
slava i hvala,
kâ se dala
meni vaše od dobrote,
ostavljena
i hranjena
za druge ima bit l'jepote.

Svak govori
da tko dvori
mene i l'jepos mû tko klanja
da izglede
stare slijede,
er Venere nije sadanja.

Jez bo novi
ki se slovi,
drugi ures draži od moga,
koji veže
i priteže
da je dvoren od svakoga.

Psike, Psike,
svekolike
moje slave grabi i diže,
svega svijeta
srca oteta
na klanjanja nje podiže.

I ovo vele
da je vele
što u nesreći mom se vidi,
još da se odi
tko nahodi
tko me dvoreć častit slidi.

Zašto veće
niko neće
ni na sud nas svoj da stavi,
koja prije
od nas dvije
jes dostojna da se ostavi.

Svak bez cijene
nijedne od mene
moju ostavlja stranu i bježi,
njoj se utječe
jeda steče
čas da ga ures nje privriježi.

Dvorba moja
prije bez broja
milosti se sveđ brojila;
kijem zabava,
čas i slava
i sva misō ja sam bila.

Dvije same
eto uza me,
od inijeh svijeh najmanje,
sad se vide
da me slide
kō za njeko smilovanje.

Dopustite
sej skrovite
strane, u kijem tmine stoju,
trudjenomu
srcu momu
da zaimlju puštoš svoju.

Jeda sjene
sej skrovene
sakriju u njih i zatvore
mê zle česti,
mê bolesti
i ove teške mê prikore.

Flora i ina božanstva idu odovle a Venere i koji su s njom izlaze iz oblaka.

Edžale

Mi ne znamo
što imamo
sad, božice, učiniti,
kad se hudu
tako u trudu
ti hoć' boljet i mučiti.

Na tve tužbe
naše službe
razlog hoće da mučimo;

muk ti opeta
ljubav smeta,
kâ ište da ti govorimo.

Venere

Govorite,
ne mučite;
nu ako ugodit meni ištete,
u komgodi

drugoj zgodi
vaše ostav'te davat svjēte.

Sad u ovomu
gnijevu momu
nemojte mi govoriti,
neg za rijeti
da boljeti
uzrok se imam razložiti.

Ova uvr'jeda,
koja sjeda
u najdubje srca moga,
nije meni
božanstveni
gnijev uzdigla bez razloga.

Ali opeta
brza osveta
zaplatit će sve mē trude,
ako Jove,
ki bogove
vlada, moguć još uzbude.

Fene

Ti mudrosti
i svjetlosti
imaš od nas veće u sebi
za umjeti
prividjeti
što pristoji bolje tebi.

Nu bih bila
ja cijenila
da za take nije božice
u takomu
gnijevu tvomu
harat srce, mutit lice.

Venere

Ako to je
srdžbe moje
najveći uzrok i najjači,
er što više
mene uzdiže,
to me gore vrijeđa i tlači.

Da ovolika
nije mâ dika,
na najviše kâ me uznosi,
ne bi bio
stoti dio
težak ni trud ki me kosi.

Ja, kom Jove,
ki trjeskove
meće, otac se slavni pravi,
mati boga
ljuvenoga
ki razgara sva u ljubavi.

Ja, kâ želje
neba i zemlje
budijah pune svijeh sladosti,
ku na bijeli
dan su izveli
da je svak stravljen mom l'jeposti.

Ja od zavjetā
svega svijeta
kâ mē otare vidjeh pune,
ku dragosti
i l'jeposti
kroz neumrli razlog krune.

Ja, ke uresi
od nebesi
dviije božice najveće su
pridobili
i dar mili
od najl'jepše stekli jesu.

Vidim dika
mâ velika
da zavade ljudske stječe
i s mom slavom
prigizdavom
da se umrla vlas natječe.

Smiješnom silom
i nemilom
tvrdoglavstva ludu uzeta
prema meni
sad je u scijeni,
jedna mlada dikla uzpeta!

Da ko uzgleda
uporeda
nje ures i moj božanstveni,
usionu
i smionu
krivu osudu dat će meni!

I s nebesa,
odkle uresa
sva se moga dika stere,
čuću od ljudi
da se sudi:
»Ona je l'jepša od Venere«!

Edžale

Sad su ljudi
take čudi
da dopiru i do nebi,
jedna umrla
kad prostrla
protiviti se dikla tebi.

Fene

Ne umijedu,
bez da uvr'jedu
imena od kijeh sva se tresu,
nijednomu
sv'jetovnomu
dat pristojne hvale uresu.

Venere

Ove osude
oštre i hude,
ke se od ljudi čut imadu,
osvetiti
i smiriti
Junonu će i Paladu.

Da raslade
sve one jade
kijem kušahu gorku muku
kad Paride
k meni izide
za zlatnu mi dat jabuku!

Ja ih vidim,
er ja blidim,
da one rados čute i čuju,
i mom tugom
čudnijem rugom
dje se svuda posm'jehuju.

I od pogleda
puna t'jeda
sa svom pomnjom ištu i žude
zastidjena
i smetena
da mâ u meni slava bude.

Veselje ono
usiono,
u kom³ stoje moji prikori,
budeć meni
gnjev ognjeni,
čini mi se da govori:

»Sad, Venere,
pođ' bez mjere
tvoje dike hvali i slavi,
sad l'jepote
s kojijem ote
naše dike pođ' proslavi.

Ti si bila
pridobila
po Paridu nas samomu,
a nadsiva
i dobiva
tebe Psike po svakomu.«

Ah, ovo je
duše moje
trud kom neću odol'jeti;
ko će sile
sej nemile
moć pritr'pjet i podnijeti?

Nu od istoga
truda moga
još su veće mene smele
dviije božice
zatočnice
što se u tuzi mom vesele.

Ah, ljubljani
singo, u scijeni
ako je kadgod tvojom bila
tva rodjena,
tva ljubljena,
tva srčana majka mila,

od studene
ako stijene
tvrđe srce nije u tebi
za čut koje
nepokoje
majka tvoja čuti u sebi;

ah, ukaži
tvoga ukaži
svemogujstva veličinu,
da më slave,
kê borave
u tvom ruci, ne poginu.

Čini, Psike,
da razlike
tvojijeh strijela rane očuti,
mê koje bi
njom po tebi
činile oštre srdžbe čuti.

³ U rukopisu dubrovačkog sjemeništa: kijem.

I da dike
nje u vike
budu plivat⁴ sred nesreće,
uzmi otrovnu
ku strijel skrovnu
ku u srdžbah⁵ tvoj gnjev meće.

Čini od koga
umrloga,
gadna, tužna, potištena,
u ljubavi
da boravi
do rasrdžbe razgorjena,
pak da bude
muke i trude
najnemilije podnositi,
pokoj gubit,
željno ljubiti,
a ljubljena nemoć biti.

*Kupido*⁶

Ah, proć meni
nebrojeni
da mož', majko, broj vidjeti,

ki se u svomu
ljuvenomu
čuje trudu sved⁷ boljeti,
mogla ne bi
sama sebi
neg vjerovat, kad bi znala
što govore,
čijem me kore,
ni bi gnjeva tvoga iskala...

Venere

Pod', poslušaj
željna duša
što tvoje majke ište i prosi,
u ovakomu
biću momu
neskladni su ti razlozi.

Nemo' izbrane
mê da ostane
slave dika uvrijeđena,
i k meni odi
ne dohodi
dok ne budem osvećena.

Kupido odlijeće odovle i Venere se dijeli s nje družbom.

Svrha od prologa

Šena se promjeniva u jedan velik grad, u komu se vidi na dvije strane dvorova i polača u lijep red⁸ razredijenijeh.

AT PRVI

Šena prva

Aglaure i Čidipe

Puno je zala, sestro moja,
u kijem mučat trud je gori,
pusti zato moja i tvoja,
pusti boles da govori.

I našega srca smeće
jedna z drugom odahnimo,
od naravi i od nesreće⁹
kad se sestre mi vidimo.

⁴ Ibid.: plovat.

⁵ Ibid.: srdžbi.

⁶ Ibid.: Ljubav.

⁷ Ibid.: svud.

⁸ Ibid.: kuća u razlike rede.

⁹ Ibid.: sreće; u originalu: soeurs d'infortune (stih 174).

Taku sliku moja i tvoja
sreća u svem se vidi imati,
da zasve je srca u dvojaja
možemo je jednom zvati.

I pravedan pokli u nami
gnijev uzroči i žalosti,
možemo istijem i tužbami
nje naricat nemilosti.

Koja ovo čes skrovena
mlađe sestre l'jepostima
jednom slavom glasa općena
svijet vaskolik priuzima?

A od toliko¹⁰ svijetlije bana,
koji ovdj dođu od sreće,
nijednoga smilovana
da prikaže prid nas neće?

Vidjet dje odsvud srca lete
za pridat se njom da ih stravi,
a da ih od nas kâ susrete¹¹
neće ijedan da se ustavi?

Koju težku sreću u sebi
oči tužne naše imaju?
Što li je ovo? čijem od nebi
srce vlasti i vrijeđaju?

Od sto uzdaha okružene
vidjet l'jepos nje slaviti,
a mi viku počastjene
od ijednoga ne moć biti?

Je li, sestro, na ovom svijeti
može li se trud nać jaći,
našu l'jepos što vidjeti
da svak mrzi, zlobi i tlači?

A da sama srećna Psika,
puna slave i oholasti,
množ uživa ljubovnika
kâ je dvori, služi i časti?

Cidipe

Take su ovo hude česti
da te izvodu van pameti,
naravne se sve bolesti
mogu ništa prid njim rijeti.

Aglauze

I do suza ja za mene
dovedem se čestokrati,

videć s misli ražaljene
pokoj, rados, mir bježati.

Nijesu jake prsi moje
prima ovako hudoj česti,
neg na srcu sveđ mi stoje
jadi, smeće i bolesti;

ke me stidu sveđ i srame,
držeći mi prid očima
potlačene naše plame
i srećni udes ki Psike ima.

Po svu noć me stanovita
njeka misō pridobiva,
da mi začas nije skrovita
zla čes ku mi prikaživa.

I ako ikad moj se skrati,
u što zaspim, nemir hudi,
san ga kigod taj čas vrati,
s koga oskačem, ki me budi.

Cidipe

U mislijem sam i u istomu
i ja trudu, sestro mila,
da bih rekla da si u tvomu
razgovoru mene odkrila.

Aglauze

Nu za jošte razložiti
među nami više ovoga,
htjeđ mi, sestro draga, odkriti
kô sred srca ćutiš¹² tvoga.

Koju ovo moć ljuvenu
ima Psike i uživa,
da joj slavu neizrečenu
svaki pogled nje dobiva?

Što se u njoj vidi sjati,
da toliku ljubav plodi?
što joj razlog čini imati
svačija srca da gospodi?

Ona kigod od l'jeposti
istina je da ures ima,
sja joj kigod od mladosti
zdrak u licu i u očima.

Nu pri temu nje uresu,
starješinstva pored mala,
ni l'jeposti naše jesu¹³
ni lica nam tamna ostala.

¹⁰ U sjemenišnom rukopisu: tolíkijeh.

¹¹ Ibid.: i gdi ih ures naš susrete.

¹² U sjemenišnom rukopisu: ćuvaš.

¹³ Ibid.: nijesu.

Tot i u nami kigod nije
čin, stas, ures, pogled, slika
da steć može i umije
koga stravit ljubovnika?

Ah, reci mi pri tvojemu
jesam li oku učinjena
da ja, sestro, od nje u svemu
imam biti pridobjena?

Kâ naprava, koji uresi,
što me prid njom pogrdiva?
u čem, draga, našla jesi
da me Psike pridobjiva?

Čidipe

Ko? da je ona na moje oči
l'jepša od tebe, sestro mila,
jučeranji moj svjedoči
sud ki sam vam učinila.

Jučera sam razgledala
pri njom oči tve vesele,
meni si se prikazala
od nje zaisto l'jepša vele.

Danu reci ti opet meni,
ako tajat neć' mi istine,
jesu li ovo tašte sjeni
ke mi ludu mislit čine,

kada cijenim da i u momu
licu može štogod biti
za u pogledu ljuvenomu
moć se hvalit kom dobiti?

Agloure

Ko? ti, sestro? sladke plame
plodi slika tva vesela,
duh zanose, srca mame
sva najmanja tvoja djela.

I tako si učinjena
da si i mene zatravila,
da, da nijesam, sestro, žena,
ljubovnik bih ja tvoj bila.

Čidipe

Da što hoće ovo rijeti
da pri nami svak nju iznosi,
na nje prvi pogled leti
i stravljeno srce nosi?

Njom zavjeti, njom uzdasi,
njom se od srca poklon dava,

a nijedan se vik ne pazi
bit dobiti naše slava.

Agloure

Malo se u tu vide uzdati
l'jepos dikle svekolike,
znam ja što njom čini imati
ovolike ljubovnike.

Čidipe

Mogu¹⁴ se i ja domisliti
lasno, sestro, više ovega,
er ne može ova biti
bez otajstva stvar Višnjega.

Običajno ovo nije
djelo samo od naravi,
tko umije ljubiti i ne umije,
da svak gori nje od ljubavi.

Bez ikakve sumnje odi,
neočita nam za sada,
trijebi da ovijem kojagodi
vlas vilinja vrti i vlada.

Agloure

A ja cijenim sve drugako,
er su očiti nam biljezi:
viđ' nje kako djelo svako
njeki ljuven pogled resi.

One u ustijeh riješce od meda,
oni posm'jeh pun sladosti
rekbi jošte, kad te gleda,
da obećiva sto milosti.

Ovo je ono što svakomu
srce strijelja, dušu veže,
ovo je ures nje po komu
vas saj ki sebi svijet priteže.

A naša je veće slava,
i kâ je dosad lijepo stala,
ona oholas prigizdava
dan-današnji sasvijem pala.

Prošlo je vrijeme kad nemile
bit i ljubav krit bi dika,
čijem kušahu mlade vile
stavnos vjemna ljubovnika.

Danas jedna djevojčica
nijedan ufat plam ne smije,
ako očita ljubovnica
čovjeku se ne odkrije.

¹⁴ Ibid.: majdek.

Čidipe

Tako je, sestro, poznam sada
da ti vidiš bolje od mene;
i mi, er vele sram nas vlada,
nijesmo iskane mi ljubljene.

Taštu od ženstva i od plemena
njeku gizdu uznoseći,
čiju sadanja na bremena
možeš ufat ljubav steći.

Danas ljubi svaki od ljudi
tko se bludi š njim i smije,
ufat ljubit veće žudi,
negli žali da drag nije.

To je način s kojim nam Psike
grabi, diže, pridobiva
svekolike ljubovnike
i njih srca zatravljiva.

I mi izgled nje slijedimo,
i za dobit kugod steći
naša srca podnižimo
vas sadanji svijet slijedeći.

Ostavimo tašte časti,
zahvaljenja podnosita
kâ nam grabe mir i slasti
od najljepšijeh našijeh lita.

Aglaure

Hvalim, sestro, miso tvoju,
i našla bih ončas dje bi

mogla ljubav slas svakoju
udijeliti meni i tebi.

Došli su odi, kô znaš i ti,
malo nazad dva viteza,
rodom jako plemeniti
i svakoga puni uresa.

Oba zaisto lijepa u svemu,
oba lica sveđ vesela,
oba u djelu svakojemu...
Jes' ih, sestro, ti vidjela?

Čidipe

Ah, mâ sestro, ne govori,
takoj sjaju u svjetlosti¹⁵
da mâ duša... čezne... gori...
u njima su sve izvrsnosti.

Aglaure

Ja nahodim ockvrnjena
čas da u mičem ne bi bila,
za bit od njih obljubljena
što bih mû im želju odkrila.

Čidipe

Ja nahodim da bez srama
dikle i lijepe sve gospoje
dat im mogu draga od plama
pridobjeno srce svoje.

Šena druga

Kleomene, Adženor, Aglaure i Čidipe

Aglaure

Evo obadva dje¹⁶ k nam idu:
nu viđ', sestro draga, kako
svi uresi se u njim vidu,
sve l'jeposti, skladstvo svako.

Čidipe

Ne poriču ništa onoga
što smo od njima govorili,
dostoje srama bez nijednoga
bit svakomu drazi i mili.

Aglaure

Što ovo prešno tač bježite,
o vitezi svud cijenjani?
ali er ovdni nas vidite
ostali ste pripadani?

Kleomene

Došli smo ovdni, o gospoje,
ja i ovi moj drug mili,
er smo Psike, sestre tvoje,
l'jepos ovdni nać cijenjili.

¹⁵ Ibid.: l'jeposti.

¹⁶ Ibid. nema: dje.

Aglauře

Te to sva ova mjesta u sebi
ništa lijepo ne imaju,
neg za ugodit vami trijebi
da od nje ures svoj primaju?

Adženor

Može biti da se odi
sto l'jepota rajskih vidi,
nu mir naš duh ne nahodi,
neg nju pomno ište i slidi.

Čidipe

Trijebi kagod da stvar Psiku
velika vas iskat sili,
kad ste pomnju vi toliku
za iznać je postavili.

Kleomene

Jes prem velik uzrok koji
nju iskat naše misli uzvisi,
er nasvrhu sva nam stoji
i o njom naša sreća visi.

Aglauře

Prem bi za nas bilo vele
i stalo nam dobro ne bi,
kad bismo iskat i znat htjele
što te riječi zdrže u sebi.

Kleomene

Mi, gospoje, ne činimo
ovdi otajstva nikojega,
i možete što mislimo
u spoznanje doć od svega.

Paće jednom trijebi očita
da se naša misō objavi:
nigda u dugo bit skrovita
ne može iskra od ljubavi.

Čidipe

Lasno vas je razumjeti
bez da naprijed već hodite:
hoćete nam s težijem rijeti
da oba Psiku dva ljubite.

Adženor

Obadva smo zatravljeni
na nje ures pričestiti,
zato ćemo plam ljuveni
njom jedini poč odkriti.

Aglauře

Ovo je zaisto stvar velika,
nigda odprije nevidjena,
dva protivna zatočnika
vidjet tako sadružena.

Kleomene

Zasve ljubav naša u sebi
osobitu krepos ima,
nu nije opet stvar kâ me bi
među izvrsnijem prijateljima.

Čidipe

Tot nikoga nje osvem same
vi ovdi lijepa ne vidite,
da razbludne vaše plame
i uzdahe razdijelite?

Aglauře

Tot u ovijem među nami
nije bez Psike, sestre moje,
svijetle krvi gospođami
ke vaš ljuven plam dostoje?

Kleomene

A jeda nam ljubav naša,
kad se užije, svjêta pita?
ne izbira, neg di je draža
želja od želje tu nas hita?

Jeda ište, komgod vili
srce naše kad dariva,
koji nas razlog ljubiti sili,
što li u njom nas zatravljiva?

Adženor

Mi izabirat ne možemo
koga bismo mi ljubili,
na l'jepos se ražižemo
ku nas ljubav ljubiti sili.

I dje ona duh, gospoje,
svom mogućom vlastim vodi,
nije razloga, srce svoje
vik ne može da oslobodi.

Aglaure

Zaisto biti požaljeni
od svakoga dostojite,
er se čudno zapleteni
u ljubavi tom vidite:

dvore i ljube vaši plami
jednu l'jepos, zdrak od koje
s ufanjem će sladkijem vami
davati gorke nepokoje.

I nje srce ispuniti
neće što vam obećiva
oni pogled strjeloviti
iz oči joj koji siva.

Čidipe

Vaše ufanje, ke vas zove
u broj od nje ljubovnika,
sad posmijehe i celove,
pak će ploditi zla velika.

Pokli srca nestavnoga
one česte nje promjene
vaja uzroče ljuvenoga
trude i muke nebrojene.

Aglaure

Da oni ures, ki vidimo
u vami se da nahodi,
siluje nas da žalimo
na što ova vas ljubav vodi.

Er stavnijega srca vilu
i kreposnu kad hoćete
lijepu, uresnu, dragu i milu
oba izabrat dva možete.

Čidipe

Mogli biste slađe i draže
da budete srce obrati,
i prijateljstvo svijetlo vaše
od ljubavi sačuvati.

Taku krepos oba imate
da ne može ljubav moja
neg vam otkriti zla na koja
srce vaše pripravljate.

Kleomene

To što otkrivaš u ljubavi
nami udes nenadani
dobrote je biljeg pravi
kom smo vele mi držani.

Ali nebo u nesreće
take učini nami upasti,
okoristiti njom da veće
u našom se ne stoji vlasti.

Adženor

Dobrota nas svijetla tvoja
zaman ište razlučiti
od ljubavi stavne koja
čini se obadva trestiti.¹⁷

Kad mogō uzō nije nas sveti
od prijateljstva pogoditi,
nije stvari već na svijeti
kâ bi mogla to učiniti.

Čidipe

Trijebi da nje moć i sila...
Ali je evo gdi k nam ide.
Hodi, hodi, sestro mila,
sreće uživaj ke te slide.

Šena treća

Psike, Aglaure, Čidipe, Kleomene i Adženor

Aglaure

Spravi urese, l'jepos spravi,
plemenite da dobiti
jednu novu u ljubavi
budeš slavu sad primiti.

Čidipe

Tako ova dva viteza
mru za tobom, čeznu i blide
da se otkriti tvoga uresa
ljubovnici spravnici vide.

¹⁷ Ibid.: strašiti.

Psike

Znam da nijesam uzrok bila
ja njihovom nijednom smeći,
a drugo bih sve cijenila
govorit ih s vam videći.

Aglaure

Naša l'jepos nije zadosti
da od njih ljubav dostojimo,
neg su i ovo njih milosti
što ovdje š njima govorimo.

Kleomene

Veliko je prem, gospoje,
naše smionstvo ke uzimamo
što se dike rajске tvoje
ljubovnici spovijedamo.

Ali srce naše veće
ne može ino učiniti
neg, ako umrijet počī neće,
smionstvom te ovijem uvrijediti.

Da ti ista, mnim, gospoje,
nećeš imat srca toga
nepravedne srdžbe tvoje
tjerat vrhu smionstva ovoga.

U nami ćeš dva prijatelja
vidjet davno zaljubljena
i u požudi istijeh želja
iz djetinstva pogođena.

Svjedoci su od spoznanja
i od družbe naše općene
sto izvrsnijeh matjecanja
i od ljubavi i od scijene.

Ni od udesa protivnoga,
ni od smrti strah srditi
prijateljstva nije ovoga
mogō viku razlučiti.

Paček s tisuć svijetlijeh dosti
jedan drugom u ljubavi
ukazanijeh izvrsnosti
još ga jače on sastavi.

Nu da je ljubav naša bila
u najtrudnoj kadgod smeći
biljeg nam je zaisto otkrila
od prijateljstva sad najveći.

Nigdje ukazat mogla nije
da smo ovako stanoviti
i da ona nas umije
ni u ljubavi ne svaditi.

Zasve ujedno naše budi
plame l'jepos tva gizdava,
ona našoj i požudi
njeki sladki zakon dava.

Spustila je ruke u tvoje
da ti budeš izabrati
koji će od nas tvu, gospoje,
rajsku l'jepos uživati.

I er se vaša veće krati
s našijem bićem vjera mjeri,
koga budeš izabrati
od nas da se za te vjeri,

dobrovoljno njemu oboja
bića, kâ obadva imamo,
koga obere mladost tvoja
jedan drugom darivamo.

Adženor

Oba tako bića ćemo
u jedno biće sadružiti,
nek te lašnje pak možemo
vjericom isprositi.

A prid kralja, ćajka tvoga,
nije trud nami ki ljubimo,
oba da dva sebe istoga
za steć tebe posvetimo.

Tijem razložit dar se onemu
ima od bića učiniti
koga obereš krilu u tvomu
za vas život tvoj ljubiti.

Da oni drugi od nas, koga
ti uzbudeš potlačiti,
darovana bića svoga
veće neće gospar biti.

Psike

Vaša slavna ljubav, koju
da ja obiram spuštavate,
najnemiliju negli moju
dostoji dušu da stavljate.

Prida mnom ste obadvojica
take od scijene, da dar veći
nijedna scijenim djevojčica
ne može od vas viku steći.

Vaš plam, vaša ljubav živa,
vaša l'jepos kâ je bez mjere,
sva se u vami objavljuje
s svijetla dara vaše vjere.

Nu ista krepos, s kom sve scijene
i sve slave dostojite,
protivi se na ono od mene
što žudite vi i prosite.

A i mom srcu vlas nestaje,
ke imam družijem podložiti,
za u take zavezaje
po mom volji ulaziti.

Oca i sestre tja starije
ja imam jošte nevjerene;
on mnom vlada, a one prije
imaju u svem bit od mene.

Nu da u samoj srca moga
stoji obirat sad vas vlasti,
ne znam od vas vrhu koga
mâ bi osuda mogla pasti.

Znam, vaš na plam sada bude
odgovorit srce moje
da najslade mê požude
zadovoljit ne dostoje.

Prem je vele meni imati
dva srca od vas posvećena,
u kojijem se vidi sjati
jedna krepos neizrečena;

prem je malo za vas dvojice
jedno samo srce moje,
kijem bi mnoge djevojčice
darovale srce svoje.

Od najsladijeh mojijeh želja
mâ je pamet zanesena
videć draga dva prijatelja
tako lijepo pogođena,

da jedan ište za drugoga
taki udes zagrliti
koji ne bi srca moga
mogō ljubav ne smiliti.

Toliko je, da s vami ima
sto mladića ki me prose,
činila bih da prid njima
sve mê želje vas iznose.

Danu ne bih srca toga
mogla viku ja imati,
da bih od vas dva jednoga
pri drugomu mogla obrati.

Veliko bih obranomu
svetilište učinila,
a ne malo zlo drugomu
i nepravdu sakrivila.

Ako s tisuć srca svoga
kreposti obadva svijetliti,
da nije raznog nijednoga
nesrećna od vas da činite.

Nego l'jepši kojigod vami
način, kako dostojite,
u ljuvenijem sladkijem plami
za bit oba srećni ištite.

I ako vam mučno nije
jednom svjētu mom pogodit,¹⁸
ja moje imam sestre dvije,
vrijedne svakom srcu ugodit.

One bi vam dni vesele
mogle činit da trajete,
i er ih ljubim, žudim vele
vjerenci da im budete.

Kleomene

A može li srce moje,
ke posvetih plamu tvomu,
od l'jeposti rajske tvoje
darovano bit ikomu?

Ja smo i ovi moj drug mili
zajedno samoj tebi u vike
od našega posvetili
srca misli svekolike.

Ti njim vlada' kako o tvomu;
nu ako nećeš smrt nam dati,
nemoj nam ga već ikomu
osvem tebe darivati.

Adženor

Prem bi bilo sestre tvoje
nedostojno uvrijediti,
ostacima htjet gospoje
od ljubavi njih ljubiti.

Za steć tu čas, na ku sama
dobrota nas tvoja uznosi,
čistoća se prvijeh plama
ište i vjerna služba prosi.

Svakom bi se od njih dvije
po ljubovnik jedan htio
ki družijeh nije prije
osvem samijeh njih ljubio.

Aglauze

Vele biste mudriji bili,
bez odkrivat vi se prije,

¹⁸ Ibid.: za svjētima mojijem hodit.

da ste o vami propustili
da se naša misō odkrije.
Trijebi je prvo da vidite,
kad vas našom vjerom nude,
da o komu govorite
vas uzeti hotjebude.

Čidipe

Nije vile te na sviti
kâ bi obrala vik za sebe
jedno srce obljubiti
ke je nudit od potrebe.

Svaka hoće, kada steče
koga lijepa ljubovnika,
nje l'jeposti da se reče
ona dobit svakolika.

Psike

A za vas sam ja cijenila
da bi slava prem velika
i l'jeposti vaše bila
kad bi ovakijeh ljubovnika...

Šena četvrta

Liko, Psike, Aglaure, Čidipe, Kleomene i Adženor

Liko

Ah, gospoje!

Psike

Reci što je?

Liko

Kralj...

Psike

Što?

Liko

Kralj te poslō zvati.

Psike

Iza take smeće tvoje
što mi ostaje već čekati?

Liko

Sve ćeš, tužna, znati sada.

Psike

Da ke, vajmeh, kralj zlo ne ima?

Liko

Za družijeh se ne pripada',
ti si ku se žalit ima.

Psike

Nebu hvala, kad žaliti
ne imam negli samu sebe;¹⁹
nu te molim htjej mi odkriti
što je što tako smeta tebe.

Liko

Zapovijed me pusti onoga
ki me ovdri šlje ispuniti;
on ti će uzrok truda moga
i bolesti sve mē odkriti.

Psike

Hod'mo za znat zašto od moje
slabosti se tako boje.

¹⁹ Ibid.: ne ako samu ne imam sebe;

Šena peta

Aglaure, Čidipe i Liko

Aglaure

Ako smiješ poviditi²⁰
nami uzrok hude česti,
ne krati nam smeće odkriti
ke nam kažu tve bolesti.

Liko

Ne može se, vajmeh meni,
smeća sakrit ovolika,
ako udes nesmiljeni
već zna i dvorba svakolika.

I vi čujte, ako čuti
srca imate, što nemili
kralju, kô nam udes sluti,
bogovi su navijestili.

Ovo su iste riječi koje
boles, kâ me izranila,
u dno je duše, vajmeh, moje
za moj nemir postavila:

»Da ne misli vijerat Psike,
neg da čini nju povesti
vrh ke gore kroz razlike
sprave ukopnijeh od bolesti.

Da tu, buduć od svakoga
ostavljena, čekat ima
vjeremika strašivoga
ki hrani otrov u očima.

Jednu zmiju, kâ razlijeva
po svem svijetu svoje otrovi,
ne otimlju se od nje gnjeva
ni umrli ni bogovi.«

Zbogom, ne imam srca veće
za od ovemu besjediti,
vami ostavljam naše smeće
i naš udes promisliti.

Zaista višnja vlas, gospoje,
prima nami mogla nije
veličinu srdžbe svoje
odkriti nam očitije.

Šena šesta

Aglaure i Čidipe

Čidipe

Što prajiš, sestro, na ove smeće
u kojijem se Psike vidi
ukopana od nesreće
i od udesa ki je slidi?

Aglaure

Da ti, sestro?...

Čidipe

Ja za rijet ti
pravu istinu, ijoš se ovijem

čudnijem zgodam nje bol'jeti
u mom srcu ne umijem.

Aglaure

Moj ne samo nijedne smeće
ni bolesti duh ne čuje,
neg ovako nješto treće
što k veselju prilikuje.

Hod'mo odovle; tko zna da mi
možemo iz nje smeće ufati
sreću koju? i da nami
u dobro se nje zlo obrati?

Svrha od ata prvoga.

²⁰ Ibid.: spoviditi.

PRVA ZABAVA²¹

Sena se promjeniva u strmenite hridi i prikaziva se nadaleko jedna strahovita spila. To je u pustoši u kojoj ima biti Psike ostavljena za izvršit naredbe od bogova. Jedan skup od čeljadi žalostive ide za njom za naricat nje nesreću. Jedan dio od tega skupa žalostiva svjedoči joj svoje požal'jenje s pjesnim plač-nijem. Drugi dio pokaživa svoju boles s jednijem tancom tako hitro izvedenijem da u njemu kaže neizmjernu žalos.

Plaç koji se pjeva od jedne žene žalostive i od dva čovjeka bolesna.

Žena žalostiva

Ah, vi zvijeri, na mê cvile,
luzi tmasti, vi cvilite,
vi na udes lijepje vile
tvrde stijene proplačite.

Čovjek prvi

Ah, bolesti!

Čovjek drugi

Ah, jaoh truda!

Čovjek prvi

Ah, zle česti!

Čovjek drugi

Smrti huda!

Sva trojica

kâ smrt davaš nje l'jeposti;
ah, nebesa, nemilosti!

Čovjek drugi

O bogovi, kako viku
među vami može biti
ko bi l'jepos ovoliko
mogō na smrt osuditi?
Ah, ni u paklu nemilije
nemilosti zaisto nije.²²

Čovjek prvi

O bogovi prem nemili!

Čovjek drugi

O božice protivnice!

Svi zajedno

Zašta take nemilosti
prima ovakom pravednosti?

Ah, osudo nepravedna,
ah, nepravdo nenaredna
kâ smrt davaš licu onomu
koje život daje drugomu.

Žena žalostiva

Ah, zaman se krti i čeka,
opirat se vlasti ne ima
srce umrlo od čovjeka
neumrljem bogovima,
i pod silu čovjek trijebi
da se prida vlasti od nebi.

Čovjek prvi

Ah, bolesti!

Čovjek drugi

Ah, jaoh truda!

Čovjek prvi

Ah, zla česti!

Čovjek drugi

Smrti huda!

Svi zajedno

kâ smrt davaš nje l'jeposti;
ah, nebesa, nemilosti!

(Ove se pjesni dospijevaju s jednijem tancom od osmerice, koji tancajući kažu veliku žalos).

Svrha od prve zabave.

²¹ U originalu: Premier intermède, a pjesme koje skup čeljadi pjeva na talijan-skom su jeziku.

²² U sjemen. rukopisu: Ah, ni u paklu zaisto nije / nemilosti nemilije.

AT DRUGI

Šena prva

Kralj, Psike, Aglaure, Čidipe, Liko i dvorani

Psike

Vele je, kralju, časti dati
mojijem smećam, trudu momu,
u suzam ih naricati
i u plaću kraljevskomu.

Ne može mi neg bit mila
ona ljubav ku je u tebi
sa mnom višnja postavila
svemoguća vlas od nebi.

Danu krivo zaisto činiš
od kraljestva tvoga slavi
što se danas vladat vidiš
od očinske kralj ljubavi.

Ne daj narav vrh kreposti
da moguću vlas objavi,
neg da je mudros tva zadosti
nać naravnoj lijek ljubavi.

Pusti zato me častiti
tvojijem plaćom česti hude,
kraljevski bo plać očiti
od slabosti svjedok bude.

Kralj

Ah, mâ kćerce, plaću ovemu
mê oči pusti tijek da otvore,
razlog imam još da u njemu
muke kušam ja najgore.

Kad se gubi što ja u tebi
za sveđ imam izgubiti,
ni ista mudros mogla ne bi
cvil pravedni ustaviti.

Ni kraljevske sve raskošē,
ni kruna ova na mom glavi
pri ovakomu zlu ne može
bez ćutjenstva duh da ostavi.

Koji mogu, jaoh, razlozi
mê samirit nepokoje,
kad mi huda smrt odnosi
koga ljubi srce moje?

Nemilos bi zvjerska bila,
a ne krepos ljudske svijesti,

koja bi se beztužila
za ne ćutjet sve bolesti.

Ja pri ovakom teškom zgodi²³
otvrđnuto kazat neću
da se srce mē nahodi
i mŭ udržat skrovnu smeću.

Paće cijenim ja za mene,
to što zovu jakos da je,
da na česti nesmiljene
ne boljet se taština je.

Neka budu ke hoć' dati
ime mojijem bolestima,
ja ću ih činit, kćerce, imati
svemu svijetu prid očima.²⁴

I u trudu ovakomu
hoću kazat sveđ dovijeka
da u srcu kraljevskomu
sjedi srce od ćovjeka.

Psike

Ne dostoji slavnu toli
milos, kralju, kćerca tvoja
da se srce tvoje boli
ćestim moga nepokoja.

Nemo' ovaka mala zgoda
da tvoje srce pridobije,
koje u većijeh sto prigoda
pridobjeno bilo nije.

Nije razlog da za mene
tve viteško srce ostaviš,
i da od tvoje prihrabrene
mudrosti se zaboraviš,
s kom si ukazō svijetu oćito
da nijedna ćes na sviti
nije mogla plemenito
srce tvoje pristrašiti.

Kralj

Lasno je, kćerce, u tisuću
druzijeh zgoda ukazati
krepku stavnos i moguću
za bolesti sve vladati.

²³ U sjemen. rukopisu: Ja u ovakoj teškoj zgodi.

²⁴ Ibid.: fali cijeli taj stih.

Puk odmetnut, kruna oteta,
robstvo i sto družijeh smeća,
ke nam mosi naša kleta
čes, hud udes i nesreća,

vik ne mogu nauditi,
ni od velika biti jada
jednom duši razložiti
u kom razbor htjenstvom vlada.

Danu truda nije većega
koga može duh podnijeti
izgubljena neg onega
koga ljubiš ti vidjeti.

Ni isti razlog, ki gospodi
i hotjenstvom našijem vlada,
nijedne utjehe ne nahodi
za ovakoga teška jada,

ako srdžbe nemilije
od onijeh ke sad trati
ni isto nebo moglo nije
prima nami ukazati.

Psike

Nemo' takijem da mislima
nebeski se gnijev ponavlja,
evo i tvojjem bolestima
sladku utjehu nebo ostavlja.

Nije mnom samom nadarena
tva ženidba slavna ostala,
kâ je biti počaštjena
mnozijem plodim sreću imala.

Ako s tvojjijeh oči mene
danas nebo gn'jevno uzima,
milosti ti ugrabjene
druzijem plaća milostima.

Ona osuda ista od nebi,
ku ti zoveš da je nemila,
eto ti je kô će tebi
trud zabavljat ostavila.

Ostaju ti još dvije kćeri,
dvije drage sestre moje,
neka očinsku nadomjeri
s njima ljubav srce tvoje.

Kralj

Slabe utjehe mom bolesti,
tašta ufanja srcu momu!
neću, vajmeh, tve zle česti
moć rasladit u nikomu.

Stega čeznem, jaoh, i predam,
to mâ boles najveća je,

er što gubim samo gledam,
a ne mislim što mi ostaje.

Psike

Znaš ti od mene vele bolje
da svijem vlada Višnji s nebi,
njegovom je naše volje
ugoditi u svem trijebi.

Ja ne umijem pri ovakomu
odijeljenju tebi dati
bolje utjehe neg drugomu
ti u tugami mož' podati.

Svi oni dari, ki po odluci
višnjom nam se zgar odredu,
koliko će nami u ruci
stat, bogovi zapovjedu.

Iste dare ke primamo,
kad je drago njima uzeti,
nijedan razlog ne imamo
tužiti se i bol'jeti.

Nije li i mene, kralju, tebi
za osobitu udijelio
svoju milos Višnji od nebi,
kad me kćerim tvom stvorio?

Da koji razlog mož' imati
za tako se gorko smesti
i moj udes naricati
u nepravom tvom bolesti?

Ako vratiš nebesima
što si od njih i primio,
ako stvar me kô svû uzima,
ko me tebi udijelio?

Kralj

Išti kojigod razlog bolji
za mē utješit nepokoje,
nemo' ovakoj pri nevolji
gore smetat srce moje.

Jeda cijeniš da si meni
koji moguć razlog dala
s kijem su uzdasi samireni
i mâ boles teška ostala?

Može li ona ugođena
biti volji od nebesi,
kada ćajku ugrabjena
ti ljubljena kćerce jesi?

Tot ne poznaš ti kako je
nemilosti svake puna,
ne kô usti vele tvoje,
višnja osuda, neg nabuna.

Viđ' kakvu te pogubiti
nebo, vajmeh, odlučiło,
i viđ' kakvu prije na sviti
srce te je mē primilo.

I poznaćeš da mi prijeti,
veće neg sam stoti dio
od bogova ja primio,
sreća i udes hudi odnijeti.

Za dar te imah od nebesa,
koji od mene pitan ne bi,
kad nijednoga još uresa
nije vidjet bilo u tebi.

I kad samijem u kćerami
usilovan bih gledati
prima mojijem požudami
moj se porod uzmnadžati.

Nu se veće dara od toga
i u pogledu momu bila
i u ljubavi srca moga
sladka običaj učinila.

I za cijelijeh petnes lita
drugo život moj nije bio
ne ako pomnja osobita
ku sam u te postavio,

da kako si uresnija
u l'jeposti svakčas bila,
da bi tako naprednija
i u kreposti izlazila.

Pomnja mi je svakdan moja
veću koris tvu kazala,
i izvrsnosti tva bez broja
stavniija krepos uzmnadžala;

da tva l'jepos sadružena
s mudrijem znanjem od pameti
nije mogla necijenjena
od svakoga bit na svijeti.

Ah, i ja sam duše moje
svukoliku ljubav bio
u urese sladke tvoje,
draga kćerce, postavio.

U njima sam srca moga
vidio stati sve mē želje:
ti si bila čajka tvoga
sladka utjeha i veselje.

Na tvu l'jepos, na tve znanje,
na tebe sam, vajmeh, bio
svokoliko moje ufanje
od starosti naslonio.

Ali sve ovo grabe meni
sad bogovi gnijevni od nebi,

kad mi porod moj ljubjeni
i sve ufanje dižu u tebi.

I hoć' da se bez razloga
ja čujem bol'jet i tužiti,
kad sred pusta mjesta ovoga
silom te imam ostaviti?

Ah, višnja se vlas proć nami
huđa ukazat mogla nije,
čudnijem darim i osudami
naša srca vrti i vije.

Čekala je s hude osude
za nje dar mi ugrabiti,
dokle u nj srce moje uzbude
sve svoje dobro postaviti.

Nije li, vajmeh, bolje bilo
da mi mišta nije davala,
kad je ovako prem nemilo
tebe dizat misō imala?

Psike

Nemoj jači prima tebi
takijem mislim gnjijev buditi,
čijem se višnjem sudu od nebi
smion ne strašiš protiviti.

Kralj

A može li štogod gore
isto nebo namisliti,
er me huđe kud ne more
zaisto biće postaviti?

Psike

Ja se tresem na krivine
u ke upadat činim tebi,
i ako boles tva ne umine
meni se odsad, kralju, trijebi...

Kralj

Da li posluh moj vidjeti
bogovima nije zadosti,
da ne mogu pritrpjjeti
ni pravedne mē žalosti?

Ah, te toli malo cijene
što te ostavlja srce moje
priklonstvu onem' koje od mene
njima, vajmeh, držano je,

da još ištu mē bolesti
na bolesti prilagati,
ke mi čine te zle česti
i hudi udes tvoj kušati.

Pravedna se boles moja
neće viku moć sakriti,
sveđ ću moga nepokoja
sa mnom teški trud nositi.

Sveđ ću držat prid očima
kako nijedne bez krivine
dragu kćer mi nebo uzima
kroz nemile sej načine.

I proć njemu najgorkije
za vas život tužbe tratit,
er mi grabi što mi nije
vas podoban svijet povratit.

Psike

Nemoj, kralju, ražaljene
duše uzmmažat slabos jaču,
gore, vajmeh, ranjaš mene,
veći uzročiš trud u plaču.

Biće u kom sam ište od tebe
stavne svjete i nauke,
s kijem je tažit od potrebe
moga srca trude i muke.

Tvoje suze truda moga
neće odložit žestočinu,
pače udesa protivnoga
veću silu kušat činu.

Da bih sama svrhu moju
jaka i bila pričekati,
vele je boles moju i tvoju
slaboj duši mom kušati.

Kralj

Idem, idem s hodom česti
moju od tebe boles skriti,
er te trijebi na ovom mjesti
samu, kćerice, ostaviti.

Ali, vajmeh, tko da bude
srca tako kamenita,
tko će ti odkrit teške osude
moć udesa strahovita?

Nebo gnijevno duh mi sili
s nemilnom, vajmeh, mnogom
da se odovle dalek dili.
Zbogom, kćerice, ah jaoh, zbogom.

Š e n a d r u g a

Psike, Aglaure i Čidipe

Psike

I vi pođ'te, sestre mile,
čajka kralja ter slijedite,
ah, vi mu ove grozne cvile
i plač gorki utažite.

Trud biste mu vele veći,
veću boles uzmnježili,
kada biste mom nesreći
i vaš život podložili.

Daj da vi mu uzdržite
u vami udes što mu ostavi,
jeda vi ga zabavite
da se od mene zaboravi.

Zmija meni zgar prijetjena
mogla bi i vam štetna biti,
i s mojom me nesmiljena
smrtim vašu smrt združiti.

Neka dvakrat od bolesti
vaše prije duh mi izgine,
dokle zla zvijer s hudom česti
i moj život pak prikine.

Nebesa su samu mene
ovdi ostavit osudila,
od zvijeri me nesmiljene
ne može otet ničija sila.

Pustite me samu umrijeti,
pođ'te odovle, pođ'te ureda,
za pravednu smrt podnijeti
nije potrebe od izgleda.

Aglaure

Ah, nemoj nam još kratiti
nasladu ovu zasve hudu
da možemo posvetiti
naše suze tvomu trudu.

Dopusti nam da s tvojijem
štetam naš plač sjedinimo
i s uzdahom napokonijem
naše uzdahe da združimo.

Nek ti srce naše ukaže
i kroz žalos mnogu objavi
napokonji, sestro, naše
scijene biljeg i ljubavi.

Psike

To je gubit se bez potrebe.

Čidipe

Nije neg ufat čudo koje
ili čekati smrt kod tebe
ili uživati sreće tvoje.

Psike

A što mogu tužna ufati
iza odvjeta skrovna ovako?

Aglauze

Od odvjeta ti ćeš znati
da je otajstvo skrovno svako,
i koliko već hoćemo
od bogova sud doprijeti,
toliko ga pak budemo
manje od prije razumjeti.

Može biti prije ikoje
štete, ke tve srce sluti,
da iz ovega slave tvoje
budu srećno poniknuti.

Pusti zato da vidimo
kô dostojnijem načinima
slavno, kô ti mi slutimo,
tvoja sreća svršit ima.

Ili neka dovršimo
i mi uza te danke naše,
ako milije ne vidimo
da se nebo nami ukaže.

Psike

Velika je ljubav koju
meni, sestri, vi kažete
smrtim vašom čim smrt moju
smiono združiti sad istete.

Hotjela bih od naravi
bolje tužbe da čujete,
kâ vam u glas očit pravi
da kod kralja dni trajete.

Znate zakon ki obedvije
tiče u srce mē ljubljene,
da ste ljubiti držanije
veće čajka negli mene.

Razlog obe sved kod njega
da vas život vaš živete,
njemu i svega mjesta ovega
sladka utjeha da budete.

Po vami ufa žudjenoga
zeta i drage steć unuke,
da kraljevstva njima svoga
sve vladanje poda u ruke.

Tisuć kralja vašoj duci
posvetiti ljubav žudu,
ištu i žele vjerenici
da primjeni od vas budu.

A ja sama u tamnosti
skrovna otajstva grem umrijeti,
zato samu bez slabosti
pustite me smrt podnijeti.

Ne bih htjela vas u momu
za svjedoke trudu imati,
ako strahu naravnomu
bude krepos ponestati.

Aglauze

Tot te smeta tve nesreće
s tobom dijeliti što žudimo?

Čidipe

Ja ću rijeti, sestri, veće
dasi joj s težijem žō činimo?

Psike

Nije, neg veće srca moga
ražal'jenje uzročite,
i može biti nebeskoga
gnijeva odluke da srōite.

Aglauze

Kad ti hoćeš, sestri, tako,
dijeliti nam se odovle sila.
Zbogom; jeda bude inako
neg nam sluti čes nemila.

Jeda višnja vlas od nebi,
proć zlom nadi srca tvoga,
kū očituje sreću tebi
iz otajstva skrovitoga.

Jeda umjesto tvojih truda,
tvoga straha i skončanja
budu našijeh od požuda
uslišena bolja ufanja.

Psike

S kojijem ovdi ostavjena
mogu ufati ja razlogom
vaša ufanja ispunjena?
Zbogom, sestri draga, zbogom.

Šena treća

Psike, sama

Eto ostajem sama veće
bez ikoga, a sva u meni;
sada poznam mē nesreće
u nevoljnom mom promjeni,

kā velike moje slave,
po svem svijetu klikovane,
osuđuje da borave
u dno groba zakopane.

Toliko su svuda bile
me l'jepote spovijedane,
da su časom glas zanile
po sve od svijeta mjesta i strane.

Sve što je kraljā svijet na sebi
i vitezā imō u scijeni,
svi bi rekla da su od nebi
za ljubit me učinjeni.

Njihovi su podložnici
božicom me svi držali,
i kō taku svikolici
i dvorili i klanjali.

Obikla sam veće bila
njih primati svetilišta,
a ja viku odvrtila
na uzdahe nijesam ništa.

Sveđ sto duša za sto roba
imala je mladost moja,

a u isto bi opet doba
bila od duše svē gospoja.

I kad srcu plam svakomu
l'jepos budja moga lica,
ja ostajah srcu momu
i gospoja i kraljica.

O nebesa, vi ste moga
nećutjenstva uzrok bili,
vi ste srca nemiloga
svu neljubav uzročili.

Da ja, kā sam ljubav bila
svakom tko je poznō mene,
nikom nijesam odvrtila
osvem samo malo scijene.

Nu ako ista vlas od nebi
opet zakon taki stavi
da je jednom obrat trijebi
s kijem se združiti u ljubavi,

čemu, ah čemu, što slobodno
meni nije, kako je svete
vaše vlasti volji ugodno,
vi za mene ne oberete?

Zašto ćutjet srcu momu,
kako i družujem ne činite
ona u plamu ljuvenomu ...
Ali što oči mē vidite?

Šena četvrta

Kleomene, Adženor i Psike

Kleomene

Vidiš ovdī, o gospoje,
ona ista dva prijatelja,
kijem l'jeposti sveđ su tvoje
sva požuda, misō i želja.

I sad ovdī dohodimo
spravni život isti dati,
samo da tvoj slobodimo
i budemo sačuvati.

Psike

Ah, ja u biću nijesam veće
za slušat²⁵ vas, nego i moje

sestre odvratih²⁶ da mē smeće
gledat ovdī jaoh, ne stoje.

Tot me ugrabit, o vitezi,
prema udesu mom mislite
i proč volji od nebesi
mene branit moć cijenite?

Ne možete jaci biti
od zle zvijeri nesmiljene
ni vas istijeh sloboditi,
a negoli branit mene.

U ruke se dat od zmiije,
narečene meni s nebi,
to od hrabrena srca nije,
neg smrt iskat sami sebi.

²⁵ Ibid.: služiti; u originalu: écouter (stih 811).

²⁶ U sjem. rukopisu: otjerah.

A htjet sa mnoom smrtne česti
s vašom smrću sadružiti,
to je na teške mē bolesti
težu boles uzmožiti.

Adženor

Nemoj tako pripadena
od svega se htjet strašiti:
tot ne može pridobjena
jedna zmija od nas biti?

I Kadmo je velikoga,
zasve nije vik ljubio,
strašnu zmiju Marta boga
bez bojazni pridobio.

Mi ljubimo, ljubav umije
svaku dobit moć i silu,
a na svijetu moći nije
kâ dobiva ljubav milu.

Ona oružje dava onomu
koga pod svĳem stijegom drži,
i u ruci mu proć svakomu
svŭ moguću strijel uzdrži.

Psike

Ni ljubav vam udijeliti
neće pomoć svŭ za mene,
ku vik svoje obratiti
ne mogoše strijel ljuvene.

A vi, osvete sad kad svoje
prema meni stoga trati,
s njom ufate smrću moje
dobitnici slavni ostati?

Nu da jošter ljubav bude
dat vam pomoć ku žudite,
i s slobodom mom požude
vaše mirne da vidite,

ku možete izvaditi
iz slobode konis moje,
ako ne umijem ja ljubiti
niti ljubav ja znam što je?

Kleomene

Nije ufanje take plate,
ni takoga harstva lijepa,
ova u nami vojevat za te
prema zvijeri zlom pohlepa.

Mi ne ištemo neg smiriti
njeku silu od ljubavi,

ku nam ures tvoj čestiti
i tva u srce l'jepos stavi.

Nu ni ljubav ista ne umije,²⁷
zasve da bi moćna bila,
činit, kô ti nije od prije,
da bi ti odslek ugodila.

Živi, diko lijepa, i tvoje
za drugoga danke ostavi,
zatočnik će to, gospoje,
naše biti sveđ ljubavi.

A mi ćemo dovršiti
slađe život na ovom svijeti,
manji nam je trud umriti
negli tvoju smrt vidjeti.

Toli od prijetnje višnje s nebi
nas i tebe sahranimo,
koga godi pak po tebi
prije obrana nas vidimo,
od bolesti i od ljubavi
same ćemo tužni umrijeti,
i uzrok smrću naše u slavi
na oni ćemo svijet odnijeti.

Psike

Vi vitezi, vi živite
dalek huda moga udesa,
er se inako protivite
višnjom volji od nebesa.

Rekla sam vam, nebo neće
nego samu na smrt mene,
meni samoj trude i smeće
udes prijeti nemiľjene.

I već smrtno čut zviždanje
čini mi se hude zmije,
s česa mi ide duh na manje
er na dalek²⁸ od nas nije.

Strah mi je svakčas, ki gospodi
mnom, prid oči mē postavlja,
i nju vidjet vrh ove odi
hridi sumnje mē ponavlja.

A eto i duša mâ od slabosti
napokonje gdi pala je,
jedva ćuti od kreposti
u njom dio ki da ostaje.

Vas se od straha moj duh tresse,
nu i vi otrovim da svom mnogom
i vas zla zvijer ne zanese
bješte odovle, mladoci, zbogom.

²⁷ Ibid.: ne smije; u originalu: n'ose (stih 834).

²⁸ U sjem. rukopisu: i kâ dalek.

Adženor

Mi još ništa ne vidimo
od šta imamo straha imati,
neg se i na strah tvoj čudimo
s kijem se na smrt hoć' spravljati.

Nu ako misō kâ strašiva
prid oči ti smrt postavlja
i nju blizu prikaživa
ter ti jakos duh ostavlja,
mi smiono za te imamo
srce i jakos za oteti
tebe od svake, kako ufamo,
sile kû ti zli strah prijeti.

Ne može li bit l'jeposti
da zatočnik kigod tvoje
skrovna otajstva u tamnosti
sve ove smeće zameo je?

i lažive prijjetnje od boga
da je tomačit on činio
onem' ki je prvi tvoga
štetni udesa glas donio?

I prije u nijemijem bogovima
hudi je čovjek govorio,
i takijem se izgledima
vas svijet doslek napunio.

Bude u templim svetijem svudi
zle čeljadi, ko zna i odi
da se u vašem takijeh ljudi
svetom templu ne nahodi.

Kleomene

Dopusti nam zla silnika
da smetemo hude odluke,
kom te opaka redovnika
htjelo izdajstvo dat u ruke.

Pusti njemu da opriječimo
jednu ljubav ku je tebi,
za ku život uzdržimo,
dô za obranu Višnji s nebi.

Obranitelj ona samo
tve l'jeposti ima biti,
koju ako ne ufamo
viku, vajmeh, posvojiti,

da daj s tobom naše ufanje
u pogubju kad vidimo
pusti njeko da držanje
i naš ljuven plam slijedimo.

Psike

To držanje, ti ljuveni
plam ki meni vi nosite
druzijem, mladci, kô istoj meni,
mojijem sestram prikažite.

Za njih, kad ja mrem bez njima
novi uzročit trud, živite,
i moj udes s pristojnima
uspomenam požalite.

I ovo su htijenstva moga
napokonje molbe moje
ke za zakon od svakoga
ko mre jesu...

Kleomene

Ah, gospojel!...

Psike

Još ću rijeti jednom krati,
za njih život uzdržite;
imate me poslušati
dokle god me uzljubite.

Nemojte me silovati
da vas mrzim, i da mene,
mješte vjernos ukazati,
za nevjerne svak vas scijeni.

Samijeh dake njih ljubite,
naćete u njim drugu mene,
a mene ovdie ostavite
sred pustoši sej kamene,

gdje mi drugo još ne ostaje,
neg s bolesti,²⁹ vajmeh, mnogom,
pokli blizu mâ svrha je,
napokonje rijet vam zbogom.

Ali čujem gdi bez knila
lako mene sveđ na više
njeka odovle skrovna sila
bez krenutja moga uzdiže;
i od časa me sveđ do časa
s oči vašijeh diže i krade,
jedva ćete već i glasa
moga odovle čut od sade.

Zbogom, mladci, i ovo veće
za sveđ zbogom ostanite,
viđ'te sami mē nesreće
da od mē svrhe ne sumnjite.

(Ovdie je Psike uzdignuta u ariju od dva povjetarca)

²⁹ Ibid.: s bolestim.

Adženor

Veće je očim' ne vidimo.
Danu je iskat, družu, svudi
hod'mo, jeda je dje vidimo
povrh hridi ove ovudi.

Kleomene

Hod'mo, ali smrt nemilu
i mi iznaći hod'mo prije,
kad nam umrijet u nje krilu
dopušteno, vajmeh, nije.

Šena peta

Kupido u ariji

Pod'te, smioni moje vlasti
zatočnici, pod'te, umrite:
u mrzećstvo moje upasti
i u moj gnijev dostojite,
er ste slijedit' i dvoriti
smjeli uresu božanstvene,
ke ja ištem posvojiti
i za kijem moj duh vene.

A ti vijerni pod' Vulkane
da sva budeš pripraviti
za jedan lijep dvor u ove strane
na mû službu sagraditi,
gdje mē Psike ljubav ima
strijele u poklon moj primiti
i s razbludam ljuvenima
ljubav istu pridobiti.

Svrha ata drugoga.

DRUGA ZABAVA

Sena se promjeniva u jedan velik dvor, vas urešen kelovnam od dragoga kamenja i stupim od zlata, nad kojijem je sagradjena uresna i lijepa polača, koju je odredio bog od ljubavi za Psike. Šes čiklopa i četir vile čine jedan tanac, u komu dovršuju³⁰ četiri lijepa suda od srebra od vila donesena i postavjena tancajući. Njihov je tanac popristajan od pjesni koju pjeva Vulkan za pospiješit čiklope da sprave sva potrebita za pričekat Kupida i Psiku.

Vulkan

Pospiješite³¹ da spravite
za božanstva najljepšega
plemenite
dvore mjesta sred ovega.
Za njega svak trudi,
svak pomnživ njem' budi:
podpun se ne veli
trud ljubav ki želi.

Odmicanja ljubav neće,
diž'te se opet i trudite,
čestje i veće
znane udarce ponovite.
Slade nam sve trude
učine požude
s kijem nje žudimo
da htijenstvo smirimo.

(Opeta tancaju i opet popristaju, u što opeta Vulkan pjeva koja slijede)

Lijepo boga ljuvenoga
svi veselo poslužite,
njega istoga
da prije z dragom svôm združite.

Svak pomnživ njem' budi,
za njega svak trudi,
podpun se ne veli
trud ljubav ki želi.

³⁰ Ibid: dovršivaju.

³¹ Ibid.: potežite.

Odmicanja ljubav neće,
diž'te se opet i trudite,
čestje i veće
znane udarce ponovite.

Slade nam sve trude
učine požude
s kijem nje žudimo
da htijenstvo smirimo.

Svrha druge zabave.

AT TREĆI

Šena prva

Kupido i Povjetarce

Povjetarce

Eto ti je mâ sve u djelo
pomna služba postavila,
i ljuvene sve veselo
tve požude izpunila.

Ljubljena ti je lijepa vila
posred dvora njom spravjena
na krilijeh mojijeh bila
svrh hridi one uznesena,

neka možeš tu slobodno
rajsku l'jepos nje uživati,
i kako ti bude ugodno
š njom tve želje izpunjati.

Danu u čudnom tom promjeni,
ku si na se postavio,
jedva činiš poznat meni
da si oni isti ki si bio.

Ti stas, ti čin i te odjeće
tako te su privratile,
da te bogom niko neće
moć ljubavi poznat mile.

Kupido

Neću, cijenim, od nikoga
na ovi način poznat biti,
a pravoga bića moga
ni istom Psiki neću odkriti,

neg samo oni plam ljuveni
ki nje pogled blagi od oči
i nje l'jepos rajska u meni
sladkijem vezom svijem uzroči.

I zato sam biće koje
vidiš uzō za isto u brime³²
moć joj odkrit plame moje,
a moje joj sakrit ime.

Povjetarce

Ti si umjetan toli u svemu,
da da nijesam znō te ikada,
tvu bih mudros u ovemu
i hitrinu poznō sada.

Vidje i prije svijet bogove,
kad bi bili ljubovnici,
na sladke igre i celove
u raznolikoj it prilici,
ali niko taku vikū
na se dosle ne postavi,
kakvu iznadje ti priliku
za bit srećan u ljubavi.

To je pravi način bio
za pridobit dragu vilu:
koga ne bi pridobio
tko sliku ima tako milu?

Bez na biće tve misliti
i mogućstvo ke je u tebi,
tko bi mogō taki biti,
vik uzdisō zaman ne bi.

Kupido

Odlučio sam veće ovako
sveđ u biću stat ovemu;
ko će sinku rijet drugako
od³³ ljubavi najstarijemu?

³² Ibid.: vrime.

³³ Ibid.: svijeh.

A vrijeme je veće i meni
iz djetinstva moga iziti:
dosta trpjeh, moj ljubljeni,
vrijeme mi je većijem biti.

Povjetarce

Nijesi bolje ni mudrije
mogō viku učiniti,
za djece bo djelo nije
na ke se imaš ti staviti.

Kupido

Nu se strašim da ne uzmore
moju majku mā promjena.

Povjetarce

Ja prividjam njeka gori
mala srdžba da je spravjena.

Zasve među bogovima,
kijem sto vijeka nijesu ništa,
natjecanja biti ne ima,
ni brojenja od godišta.

Ali umrle lijepe vile
tva Venere majka slidi,
koje bi se posramile
sin toliki da im se vidi.

Danu s težijem samo neće
bit, kō cijenim, rasrčena,
na tvu će se vele veće
ljubav ćutjet uvrijedjena.

Ona omrazu i nemilu
ište osvetu da probudi,

a ti ljubiš jednu vilu
ku pedepsat ona žudi.

Mržećstvo ovo u kom ina
kad zla žudi da združe se
mogućstvo i gnjev svoga sina
koga se isto nebo trese...

Kupido

Pusti misli te na stranu
i slobodno htjej mi rijeti,
nahodiš li Psiku izbranu
l'jepšu od inijeh svijeh na svijeti?

Jes' vidio l'jepos koju,
il na zemlji il na nebi,
kâ bi mogla diklu moju
izjednačit sama sebi?

Ali je vidim dvora onoga
dje u svjetlosti zapanjena
ili od čuda ili od svoga
stoji straha zamišljena.

Povjetarce

Možeš joj se poč odkriti,
svojijem trudim mir noseći,
i sreću joj objaviti
ku joj nosiš nju ljubeći.

Pod' joj ljubav tvoju objavi,
pod' vid' kako želje i plasi
s očim, s ustim u ljubavi
razumjet se čine uzdasi.

A ja, er znam da je od potrebe
ljubovnicim mjesto dati,
na daleko poču od tebe
za vaš pokoj ne smetati.

Š e n a d r u g a

Psike, sama

Dje sam ovo dovedena?
kâ lijepa ovo mjesta jesu,
mjesta od mene prije cijenjena
pusta i štetna momu udesu?

Kâ je u njima ruka znana
lijep ovako dvor zgradila,
kâ s naravim natjecana
narav je istu pridobila?

U njemu je sve što svomu
oku ukazat mož' pazeći,
gdje god stupiš, na svakomu
mjestu iznađeš ures veći.

Sve sja i svijetli u ovijem odi
perivojim i stanima,
kud god hoćeš po njim hodi,
sve te smanja, sve priuzima.

Strah mi često moj spomene
da svijem gledam po stranami,
nu svud vidim oko mene
cvijeće, zlato i dragi kami.

Te toli bi, jaoh, nebesa
l'jepote ove sve skupila,
sred ovakijeh da čudesa
bude stati zvijer nemila?

Tko zna opeta nesmiljeni
gdje moj udes ustavljaju,
da s tezijem kažu meni
da se od svoga gnjeva kaju?

Ne, ne, ovo je najgorčije
njih mržeštva hudo djelo,
od koga se gore nije
čulo viku ni vidjelo.

Prvo od svijeta sve raskoše
htjet prid oči mē postavit,
pak smrt poslat nek ne može
neg ih s trudom duša ostavit.

Prem je tašto moje ufanje
sa njim tažit mē bolesti,
ako cijenim da na manje
mogu doći mē zle česti.

Sve što je zla zvijer dalje od mene
trud mi uzroči svakčas veći,
er mi čini nebrojene
smrti kušat svakčas mreći.

Tko god ti si, ki ubojica
mē mladosti imaš biti,

hodi: evo sam nesrećnica
spravna ubojstvo tve podniti.

Nemoj da se veće u trudu
duša umorna mâ skončava,
evo ti se na smrt hudu
sama u ruke tve pridava.

Što ckniš? ali hoć da tebe
ištem pri zlu smrti hude?
ali je nukat od potrebe
tvoj gnjev da me zdrpit bude?

Ako je višnja vlas od nebi
smrt mû tešku odlučila,
ako je život moj sam sebi
s kogagodi kriv zla dila,

hod' mi jednom čini umrijeti,
uzmi i ovo duha malo:
već se i tužit i bol'jeti
slaboj duši dodijalo.

Ne čini mi sama od straha
slabit, čeznut i ginuti,
s napokonja hod' mi uzdaha
čini jednom priminuti.

Šena treća

Kupido, Psike i Povjetarce

Kupido

Evo ti one nesmiljene
zvijeri ke tve srce smeta,
zvijeri tebi naviještene³⁴
srašna i kobna od odvjeta.

Ali neće možebiti
tako s tobom bit memila,
kako ti se pristrašiti
tašta sumnja tva činila.

Psike

Te to ti ćeš bit s nebesi
na mû osudu zvijer poslana,
ti koji vidj da bog jesi
došo za bit moja obrana!

Kupido

Ne imaš, diklo, ti potrebe
od ničije odi obrane,
pače milos ištu od tebe
sva ova moja mjesta i strane,

u kijem sama ti gospoja
svijem što žive, svijem što gledaš,
sve što žudi mlados tvoja,
svijem podpuno zapovijedaš.

A od druge se bojat zmije
neć' ni zvijeri³⁵ zaprijetjene,
er sva ta zvijer drugo nije
neg ja, a bojat neć' se od mene.

Psike

Ne može se od takoga
ko je kô i ti straha imati,
tužio bi se bez razloga
ko te može blizu imati.

Još u tvojiem kakva mala
očima otrov kad bi i bila,
s njom bih zdravlje prije ufala,
neg se primit smrt strašila.

Ne, dobro sam lica tvoga
l'jepos rajsku ja vidjela,

³⁴ Ibid.: pripravljene; u originalu: a préparé (stih 1033).

³⁵ Ibid.: od zvijeri.

sred srca sam ončas moga
njeni pokoj oćutjela,
da se tašti strah od mene
i zla sumnja odijelila,
kâ mi veće smrtne sjene
nije prid oći donosila.

I osta mi mješte straha
posred duše krepka moje
njeka od ognja iskra plaha
kâ ni ja ista ne znam što je.

Znam da oćutjeh sladke želje,
njeku u duši mom milinu,
njeni ugođaj, mir, veselje,
slas, nasladu, ljubav, scinu.

Nu sva ova još ćuteći
ne znam što sam oćutjela,
znam što žudim da bih steći
zasve ne znam što žudjela.

I sve što oći pružam veće
na l'jeposti rajske tvoje,
znam da sve ovo ćutim veće,
a što ćutim ne znam što je.

Što god je ovo, teško nije,
pače želji mom drago je,
i rekla bih da umije
da te ljubi srce moje.

Ah ne odvraćaj te tvoje s mene
oći ke mû dušu vežu,
oći sladke i ljuvene
ke stravljeno srce žežu.

Oći lijepe i vesele
ke stvaraju trude moje
i ke s tobom opet dijele
iste trude sve na dvoje.

U kijem sve što većma vidim
da mi mogu štetne biti,
toliko ih većma sliđim,
ni se umijem s njih dijeliti.

Nu kâ sila, kû poznati
ne umije srce moje,
siluje me odkrivati
već moj voljan sram mego je?

Razlog da sam ja čekala
da ti odkriješ prvi meni
trud u kom sam ja poznala
da i tvoj gori plam ljuveni.

Poznah istijem da se užiješ
mojijem plamom koga slijediš,
da ako uzdišem, i ti uzdišeš,
ako blijedim, i ti blijediš,
ako čeznem, čezneš i ti,

ako ljubim, ljubav ne da,
jaoh, ni tebi boraviti
bez nje sa mnom uporeda.

I gdi je razlog bio meni,
pokli ljubim, ljubav kriti
čekajuć da ti prije ljuveni
meni budeš plam odkriti?

Eto prva ja bez srama
tebi odkrivam plame moje,
i ako moga već što od plama
ima u duši mom sve što je.

Kupido

Toliko si dosle imala
dušu, Psike, otvrdnutu,
da nije čudo da si upala
u sva od tebe kâ se ćutu.

Sad bo ljubav stare i nove
svijem uvrjedam čas da vrati,
dužne od tebe njom dugove
hoće s vrhom da naplati.

Došlo je vrijeme uzdržane
dosle u srcu one uzdahe
da tvoje vrate usni izbrane
kroz uzdahe česte i plahe,

i da od svake oćistjena
nemilosti duša izide,
s kôm tolika potlačena
od tebe se srca vide,

i da ujedno sto požuda
nepoznanijeh boj ti čine,
a sladkoga da sred truda
za svakom ti srce gine.

Nek se njima nesimaljeni
i otvrdnuti duh razgori,
koji dosle na ljuveni
plam nikomu ne odgovori.

Psike

Tot nikoga ne ljubiti
za grijeh ljubav gnijevna uzima?

Kupido

A ne ćutiš danas i ti
kâ se zato pedepsa ima?

Psike

Da, ova je puna svake
mâ pedepsa sreće i slasti.

Kupido

Pedepse su sveđ jednake
s grijehom u ki budeš pasti.

Tako i s tobom ljubav čini,
u čemu si sakrivila,
u tem' je istom tvom krivini
i svôm pravdi zaplatila,
da što veće u ljubavi
bî tve srce gluho odprije,
da toliko sad objavi
svoje plame goruċije.

Psike

Ah jaoh, čemu pedepsana
tako odprije nijesam bila,
ako u to sam mojijeh dana
vas moj pokoj postavila?

Nu što velim, sram da di je?
što ovo u duhu nijesam rekla?
pedepsa mi razlog knije,
ona je vas sram moj pritekla.

Pusti me isto ovo rijeti
u sve glase, nijeću, ah nijeću,
i po stokrat spovidjeti
i sramit se ništa neću.

Nijesam ne ja kâ govorim,
tvoga je lica moć i sila
moju, kad god usta otvorim,
i riječ i glas osvojila.

I da čas al sram spomene
držanstvo mi kadgod moje,
odgovor im moj za mene
iste dadu oči tvoje.

One u službu zapisana
i moja usta gospoduju,
i sve što sam kad držana
one ih same sve svjetuju.

Kupido

Vjeruj, vjeruj, lijepa Psike,
sve što ti oči moje vele,
u njima se ledne i prike
nijesu sumnje viċ začele,
i tvoje bo na izgled meni,
čim se s mojijem natjecaju,
svaku misō i skroveni
svaki tvoj plam spovijedaju.

Vjeruj, vjeruj, srcu ovemu
ki za tobom sladko uzdiše,
i da odvratiš samo njemu
što on ne krati dat saviše.

S uzdahom ćeš jednijem samo
veće poznat i vidjeti,
negli da se sveđ gledamo
sto pogleda mogu ųznijeti.

Ovo je jezik slaċi od meda
i najtvrdi svijeh jezika,
on oċito ųti i spovijeda
ċutjenstva nam svakolika.

Psike

Htjelo se ovo da jednako
sve zna jedan o drugomu,
od nas neka svaki tako
bude u srcu miran svomu.

Kolikrat sam uzdahnula,
ti si uzdahe sve mē ċuo,
eto i ja sam opet ċula
ti potom si uzdahnuo.

Još me samo mjesta ovega
njeke skrovne sumnje trude,
dok mi istinu pravu od svega
tvoja milos kazat bude.

Neg te molim htjey mi odkriti
je li i tebe istijem putom
sa mnoom njeċi kō skroviti
vjetric uznio uzdignutom?

Ali si u ove dvore odprije
ti nastanjen ċekō mene,
da mi ljubav tvoja odkrije
želje i misli sej ljuvene?

I ovi, od koga ti se dvoriš,
poslušan ti vjetar je li?
i da im djegod što govoriš,
bi li vjetri razumjeli?

Kupido

Ne imaj sumnje, diklo izbrana,
od niċesa me imaj odi,
vrh svijeh ovijeh lijepijeh strana
sama moja vlas gospodi.

Ja sam gospar mjesta ovoga,
njime vlada svijem vlas moja,
kako od srca ti si moga
i od duše sve gospoja.

A ljubav mi je, kâ se u svemu
meni kaže blaga i mila,
vjetre i sve što u ovemu
mjestu vidiš podložila.

Po milosti nje, u kom slijedi
mene ċuvat i uzdržati,

na mē Eolo zapovijedi
prignuo se vjetre dati.

Ona je, da bi moga plama
želji srećnu svrhu dala,
i otajstvim skrovnijem sama
svijem u pomoć mû vladala.

i zlijem prijetnjam smrti tvoje
ljubovnike sve otjerala,
da ljubavi druge od koje
pridobita ne bi ostala.

I ona bo pozna i vidi
da ne dostoje druzi uzdasî,
od kojeh l'jepos tva se stidi,
dje te dvore da se pazi.

Još ti samo odkrit ime
mē ni mjesta neću ovega,
a vjeruj mi biće vrime
za u spoznanje doć od svega.

Hoću s pomnjam i s trudima,
hoću s vijernom službom prije,
hoću s sladkim uzdasima
da te ljubav mâ dobije.

Hoću sasvijem srce moje
da ljubavi tvom posveti
sve što mogu ja, sve što je
čut u meni i vidjeti.

Neka samo na mē plame
gledaš bez moć bit nutkana
ni od mogućstva moga za me,
ni od imena napoznana.

I zasve sam ja vlašiti
ovijeh mjesta gospar pravi,
ti držana nećeš biti
nego samom mom ljubavi.

Hodi sa mnom, diklo izbrana,
da l'jepote sej gledamo,
vrhnaravni srećnijeh strana
ures ovdî da uživamo,

u kijem hitro razdijeljeni
kitnijem dubjem redî sjaju
a po dubju razbludjeni
povjetaroi sveđ dihaju,

da znat ne moţ' kad okolo
sunce zdrak im svoj prosîplje,
ali nebu zvijezdâ kolo,
ali svjetlos zlatu otimlje.

Čućeš kô su u ljuvezni
svi ovi dusi romon mili
ugodnijeh blazijeh pjesni
na čas našu pripravili.

Od njih svijeh ćeš bit služena
bez da će ti zavidjeti,
svi će srca podniţena
zapovijedi tve hlepjeti.

Psike

Hod'mo dje tva mlados ţudi,
svud ću slijedit tve stupaje,
druga želja mom požudi
ne ako volja tva ne ostaje.

Ali udesa skrovitoga
razdjeljuju prijetnje mene,
i od kralja, ćacka³⁶ moga,
i od dvije sestre mē ljubjene.

Oni od zvijeri narećene,
tešku meni smrt sumnjeći,
ostali su radi mene
u velikoj tuzi i smeći.

Dopusti mi, za njih veće
iz sumnje ove izbaviti,
da mē mogu slave i sreće
sestre moje doć paziti.

Zaîmlji im tiha, kako i meni,
krila u vjetar da im otvore
i prikaţu nevidjeni
put u svijetle ove dvore.

Neka vide na ovom mjesti
gdje me vidjet mrtvu cijene,
mješte smrtnijeh da bolesti
sreće uživam necijenjene.

Kupido

Tot još nijesi dala meni
svekoliko srce tvoje,
kad ti u sladkoj uspomeni
ćacko³⁶ i drage sestre stoje,

s kom mi grabiš jedan dio
od najsladje tve ljubavi,
ku sam u me samo htio
da sve srce tve postavi,
da za druzijeh ne imaš oči,
neg za mene sama imati,
lkako ne imam ni ja oči
neg za tebe uživati.

I da nijesu zabavjene
tvoje misli o drugomu
neg kako ćeš ljubîť mene,
kô li ugodit srcu momu.

Nu kad si zametena
u toj misli kâ te kosi...

³⁶ Ibid.: ćajko, ćajka.

Psike

Tot ti od krvi mé uspomena
koji sumnjiv strah donosi?

Kupido

Sumnjim i, ako smijem rijeti,
od iste me strah naravi,
zašto vidim vas gorjeti
za tobome u ljubavi.

Nu vid' kako zdrak sunčani
sveđ na tvomu licu siva,
rekbi da ures tvoj izbrani
isto sunce sveđ celiva.

Viđ' kako ti vjetri mili
često obtječu pram zlaćeni,
ištuć kô bi razbludili
l'jepše u pramim plam ljuveni.

(Diže se Povjetarce po Psikine sestre za dovestit ih)

Kad im činiš bića³⁷ tvoga
srećne vidjet čestitosti,
bogastva im lijepa ovoga
podaj tisuć obilnosti.

Vrh ćutnje im ćutnje objavi
i sve ugasi želje u njima,
pak se od krvi i od naravi
mogućijem otmi uzlima.

Neka i narav i krv ista
slobodno ti srce ostavi,
da ga sasvijem bijela³⁸ i čista
samom pridaš pak ljubavi.

I da u većom s njim slobodi
mož' sreće im tvoje otkriti,
dijeliću se a tebe odi
s njima samijem ostaviti.

Nu te molim sve što brže
mož' naravnu ljubav skрати,
nemoj da te dugo uzdrže,
neg se brzo k meni vrati.

Nasladu istu od naravi,
ku ćeš kušat njih videći,
ne mož' imat neg ljubavi
kigod dio mé grabeci.

Aer isti usni tvoje
kako odišu tako obhodi
da i on slasti ne znam koje
kaže u njima da iznahodi.

Ista odjeća kâ te odiva
tako blizu stoji uza te,
rekbi i ona ljubežljiva
da na ljubav svû nutka te.

Ako uzdahneš njeki od straha
glas u srcu momu veli:
Viđ' između tijeħ uzdaha
sve uzdisanje za te je li?

Nu kad sestre tvoje hoć odi,
povjetarce po njih pođi:
Psike hoće, pođ' pogodi
mom božici, tvom gospođi.

Psike

Tva mi ljubav blagodama
ćini milos prem veliku,
da se ukazat ja neharna
neću mi sad moć ni viku.

Kupido

Uto dokle sestre tvoje
Povjetarce bude uznijeti,
hod'mo lijepo perivoje
i ove dvore mi vidjeti,
u kijem nećeš nać l'jepote
slične uresu rajskom tvomu:
lice tvoje l'jepos ote
i priuze zdrak svakomu.

A vi dusi, kijem ljuvena
božica se majka pravi,
i ti družbo posvećena
od vjetara mom ljubavi,
svi nam ujedno ukažite
ku ste rados oćutjeli
kad ste dikle plemenite
ures rajski vi vidjeli.

Svrha ata trećega.

³⁷ Ibid.: stana; u orig.: ce séjour (stih 1201).

³⁸ Ibid.: bila.

ZABAVA TREĆA

*Čini se tanac od četir Kupida i od četiri Povjetarca. Dvakrat popristaju tan-
cat cijeca pjesni koje pjeva jedan Kupido i jedno Povjetarce, a iza svake pjesni
svi u kolu odgovaraju zajedno kako pod svakom pjesni slijedi.*

Povjetarce

Ljubjena mladosti
sad slijedi sladosti,
sad želje ljuvene
u tve dni zelene,
i rados čestitu
uživaj na svitu.

Hoće te da uzplaše
od stvari najdraže,
igre ti kad vele

da bježiš vesele
i u srcu da plahe
zatvoraš uzdahe.

Pusti se ljubavi
da ti ona objavi
što su nje sladosti,
što željne radosti,
što pokoj veseli
koji ona sveđ dijeli.

Pjevaju zajedno

Svak je držan ili hoće ljubiti il neće,
a tko je l'jepši, ljubavi je držan još veće.

Povjetarce

Tko blago srce ima
u dnevim mladima,
to je srce učinjeno
za biti stravljeno
i da se pripravi
pridati ljubavi.

Na svijeti nije bio
tko nije ljubio,
niti će tko biti
tko neće ljubiti.

Svi zajedno

Svak je držan ili hoće ljubiti il neće,
a tko je l'jepši, ljubavi je držan još veće.

Kupido

Što služi već ckniti
za ljubav grliti?
nije drugo neg ljubiti,

neg sladke dni gubit,
koji se nam veće
povratit vik neće.

Svi zajedno

Svak je držan ili hoće ljubiti il neće,
a tko je l'jepši, ljubavi je držan još veće.

Povjetarce

Sto ljubav sladosti
dariva mladosti;
pridajmo njoj naše
uzdahe najdraže,
suze su i cvili
nje drazi i mili.
Od zala svijeh bježi
koga ona utješi;

nu dok ljuvene
ispuni požude
trijebi je da vene
dokle god živ bude.
Ali opet bolje jes
i život izgubit,
neg kroz svu huđu čas
nikoga ne ljubiti.

Svi zajedno

Ako je ljubeć muke i trude trijebi kušati,
sve ti muke jedan srećan pak čas zaplati.

Povjetarce

Tko ljubi, po trudu
svû puni požudu,
sad ufa, sad ga plah
u misli drži strah,
er ako ne trudiš,
neće ti što žudiš
po sebi bez muke
samo doć u ruke.

Svi zajedno

Ako je ljubeć muke i trude trijebi kušati,
sve ti muke jedan srećan pak čas zaplati.

Kupido

Što može na sviti
bolje se činiti,
neg ljubiti i svak znat
da ti ište srce dat?
Zove iste sve trude
ljubovnik razblude,
rados bo jes prava
ljuvena zabava.

Svi zajedno

Ako je ljubeć muke i trude trijebi ku
sve ti muke jedan srećan pak čas zap

Svrha treće zabave.

AT ČETVRTI

Šena prva

Aglaure i Čidipe

Aglaure

Ne, ne mogu, sestro, veće:
tolika ovdi vidjeh čuda,
da naraštaj nijedan neće
vjerovat ih moć bez truda.

Ni isto sunce, ke sve nami
čini vidjet, i on sve gleda,
slična ovijem vik stranami
uresa se ne nagleda.

Za ništa ti ne tajati,
toliki mi trud zadava
sva ova svjetlos što se sijati
vidi ovijeh sred država,

da ni ovi dvor oholi,
ni bogate sej raskoš
nenavidan teške od boli
pogled pazit moj ne može.

A to er vidim kô neprava
sreća sa svom obilnosti
mlačoj od nas sestri dava
sto uživanja, sto radosti.³⁹

A samijem se nami kaže
huda, izdavna i nemila,
kad je dare sve najdraže
u sam ures nje stratila.

³⁹ Ovdje završava sjemenički rukopis.

Ćidipe

I ja ćutim sve to u meni,
ista i mene boles trudi,
moj su nemir nesmiljeni
raskoše ove lijepe ovudi.

Sve što tebe vrijeđa i hara
i u smrtni trud te stavlja,
jad mi u duši isti stvara
i na licu sram ostavlja.

Aglaure

Ne, mâ sestro, nije na svijeti
te kraljice kâ vlas ima
za zapovijed svû prostrijeti,
kô Psike ovijem u mjestima.

Svak je sluša na dlačicu,
svak joj pomnju svû svjedoči,
htijenstvo jom se štî na licu
a na pogled vrši od oči.

Sto lijepijeh duha uza nju
u svjetlosti jasnoj sjaju,
i u sladkomu uživanju
sveđ je dvorit uzdisaju.

Rekbi svaki da ljuvene
veli urese kažuć svoje:
»Lijep sam i ja, nu je od mene
još l'jepši ures mē gospoje,
pak da vele nas pazeći,
i mi koji nju služimo
ures od vas vele veći
za vaš prikor uzdražimo«.

Što ona reče, svak to vrši,
niko njom se vik se prijeći;
svak bi rekō da uzdrži
život za o nje visjet rijeći.

Ista Flora, kâ se kaže
sveđ oko nje svijetla kipa,
njoj najl'jepše i najdraže
dijeli urese i prosipa.

Vjetric isti, da što bude
zapovidjet Psike al rijeti,
sladke ostavlja sve razblude,
da prije u službu k njoj doleti.

Ćidipe

I bogove na službu ima,
i otare će brzo imati,
a mi umrlijem i ljudima
jedva ćemo moć vladati.

Ki smionom u svevolji
sveđ proć nami što rigaju,
i za oprijet se našoj volji
il mrmoše il varaju.

Aglaure

Ali jom je malo bilo
još u našem vidjet dvoru
svačije srce da je tlačilo
nas pri srećnom nje pozoru,

i da puni slave i dike
nje su uresi vazda imali
nebrojene ljubovnike
ki su l'jepos nje klanjali,
neg' se jošter i ova htjela
da kada smo mi cijenile
da je tešku smrt podnijela
od prijećene zmiije nemile,

da tad ona nas dozove
sred blažene sej države
za ukazat nam koje nove
ovdi uživa časti i slave.

Nek joj još mi sve vesele
promjene ove svjedočimo
da smo iste mi vidjele
što joj, vajmeh, zavidimo.

*Ćidipe*⁴⁰

Među čuda ovoliika
nje ove nove slave i sreće
na dragoga ljubovnika
zavidim joj ja najveće.

Tako je izvrstan, lijep i svačije
dostojan, vajmeh, on ljubavi,
da ako u rijeći grijeha nije,
rijeću da on bog je pravi.

Da najl'jepše kralje iskati
hoć' na svijetu ki su ovemu,
ne bi viku izabrati
mogla kralja slična njemu.

Da imaš sve što mož' pod nebi,
ti ista žudjet časti i blaga,
to je dobro ike po sebi
većkrat tuge tve prilaga.

Ne mogu bo ni ovi dvori,
ni najl'jepši svijeta uresi
ćinit da te što ne mori
i da u svemu mirna jesi.

⁴⁰ U autografu omaškom: Aglaure.

A lijepa imat ljubovnika
i od njega bit ljubjena
jedno je dobro, svakolika
dobra u kom su sastučena.

Aglaure

Jaoh, sve riječi te pustimo
za od bolesti ne umrijeti,

bolje je, sestro, da mislimo
samo o kojom sad osveti.

Jeda u plamim ljuvenima
oni razum plemeniti
uzmožemo među njima
na koji način razčiniti.

Ali je evo: ja sam veće
našla štogod u pameti,
od česa se zaisto neće
tako obranit lasno umjeti.

Šena druga

Psike, Aglaure i Čidipe

Psike

Idem, sestre mē ljubljene,
rijet vam zbogom da ostanete,
ljubovnik bo moj od mene
hoće veće da pođete.

Neće da mu ockvrnuti
vi ni za čas budete odi
naslade one koje čuti
kad se sa mnom sam nahodi.

Svaka moja riječ najmanja,
svaki pogled moj od oči
sto sladkijeh uzdisanja
probudi mu i uzroči.

O mom istom krvi u temu
da što rečem, cijeni od mene
da su sve te riječi njemu
i milosti ugrabjene.

Aglaure

Svi ti uzdasi, sva ta u sebi
njeku izvrsnos ljubav ima,
da je zaisto, sestro, trijebi
promisliti dobro o njima.

Pokli oganj, ki ti kaže
ti koga ures tvoj zavravi,
ima plame l'jepše i draže
od naravne sve ljubavi.

Za drugo ti srce moje,
sestro, ovako ne govori,
neg bih htjela da znaš ko je
za kijem stravljen duh ti gori.

Koje čutjet mož' veselje,
kako nijesi, jaoh, smetena,
kad njegove roditelje
ni njegova znaš imena?

Ne mogu ino nego rijeti
da je on od svijeta kralj najveći,
da ne može zavidjeti
bolje biće ni istoj sreći.

Da bogastvo sve združeno
s blagom rajske tve l'jeposti
zasramljuje nebrojeno
blago iste obilnosti.

Da on tako ljubi tebe,
da ti tako ljubiš njega,
da ne može ni on bez tebe,
ni ti začas bit bez njega.

Čestitos je, sestro mila,
zaisto ovo prem velika,
nu kolik' bi veća bila,
da znaš tvoga ljubovnika.

Psike

A što ću iskat veće naprijeda,
što mâ u temu ljubav gubi,
kad sve što me veće gleda,
sve me s većijem plamom ljubi?

I nije stvari koju bude
ištom misō mâ začela,
u kom ončas mē požude
ne zateku brza djela.

Ne znam kô ste te skrovene
mogle začet sumnje u duši,
vidjeli ste vi odi mene
kô svak vjerno dvori i služi.

Aglaure

A što je bolje u ovemu
da si mjestu sveđ služena,

ljubovniku kada tvomu
jošter ne znaš ni imena?

Mi ako sumnju ku začesmo,
ne sumnjimo bez potrebe,
er za drugo, sestro, nijesmo
mi sumnjave neg cijec tebe.

Er ljubovnik tvoj zamani
s tobome se bludi i smije,
kad ti ures nepoznani
i svê plemstvo skrovno krije.

Ljubav prava po naravi
srca je tako ljubežljiva,
da svôj vili u ljubavi
najskrovnije misli odkriva.

Ne, ako u onem kagod nije
zaprječica ki te ljubi,
s koje se straši, kad se odkrije,
dragu vilu da ne izgubi.

Nu da vitez slavni, od koga
ti ljubljena, sestro, jesi,
bude plemstva kraljevskoga
i još sišô da je s nebesi,
ali samo da se učini
on nestavan u ljubavi
i da prvi plam promini
ter da ljubiti tebe ostavi.

A čula sam veće krati
rijeti da tko lasno obljubi,
da se tako lasno obrati
i da prednji plam izgubi.

Da, da sama š njim stojeći
ne budeš se jaka oprijeti,
na što može po nesreći
doć a ne mož' prividjeti;

da, da od druge ke l'jeposti
odkriješ ga zatravljena,
i da u svijetu tve mladosti
ti se nađeš ostavljena,
on bi ispunio sladkijeh plama
želje u krilu vile izbrane,
a ti bi se našla sama
bez ikakve tvoje obrane.

Ni kralj te isti, sestro, ne bi
bio u biću osvetiti,
da ke učini krivo tebi,
ke će učiniti može biti.

Psike

Tako me si ustrašila,
da se ćutim sva oslabiti;
tot bi se i ta čes nemila
mogla tužno dogoditi!

Čidipe

Tko zna, ako je Imeneo...

Psike

Muči, draga, dosta veće
jur se u meni vas duh smeo
od bolesti gorke i smeće.

Aglaure

Još ti samo žudim rijeti
da promisliš vrlo dobro
vrh jednoga ki zanijeti
za tobom se neznan obrô;
ki njeku oblas čudnu ima,
kâ se svijetu poznat ne da,
videći ga da vjetrima
ki te služe zapovijeda.

Od umrljih zaisto ljudi
niko ovakijeh ne zna stvari,
nemo' samo tko ište i žudi
znat vilinskih nauk od čari.

Da, da kad mu ljubav tvoja
veće omrzne i dodije,
sred ovijeh se perivoja
mađionik hudi odkrije.

I da sve ove svijetle dvore
pak u pustoš kakvu obrati.

Psike

Ah, nemojte svakčas gore
srce moje pripadati!

Aglaure

Mi sve ovo, sestro moja,
za tve bolje sve činimo,
er nas siluje ljubav tvoja
da ti ovako govorimo.

Psike

Zbogom; ne imam kad ja stati:
dospjemo ove riječi veće:
ja ga ljubim, a on čekati
mene ustrpjen već bit neće.

Pod'te, a sutra na ovom mjesti
il me imate mirniju gledat,
ili ću vam mē bolesti
ja ista tužna doć spovijedat.

Aglauře

Idemo ončas glas veseli
tvojijeh slava kralju dati,
i koja smo mi vidjeli
sva ova čuda spovijedati.

Psike

Nemojte mu ni u sjeni
sumnju kazat, strah nemili,
kijem ste vas duh tužnoj meni

nemilosno pristrašili,
neg lijepom mjestu ovomu
i od ovom mojom sreći,
sestre drage, ljubljenu
našem čaćku govoreći...

Aglauře

I mi, sestro, i bez tebe
što se mučat ima znamo,
niti je nauk od potrebe
da vrh tega tvoj primamo.

(*Sestre su Psikine odnesene*)

Šena treća

Kupido i Psike

Kupido

Eto ostaješ sama veće,
sladka utjeho duše moje,
već ni uresa tvoga neće
moć ni sestre grabit tvoje.

I ufam kad si tve vidjela
želje od mene sve ispunjene,
da svu ljubav sad vesela
za sama ćeš hranit mene.

Neka vjerno tebi objavi
zatravljeno srce moje,
koji mi uzroče od ljubavi
plam l'jeposti rajske tvoje,
da i ti poznaš kakvu uživa
naše srce slas u duši
kad dva srca ljubežljiva
stuči ljubav i sadruži.

Ah da možeš srca moga
moj gorući plam vidjeti,
poznala bi ljuvenoga
što plam ognja hoće rijeti.

Poznala bi i u meni
da ino misli mē ne žude
neg da ures tvoj ljubljeni
mom ljubavi vjeran bude,
da i ti vjerno ljubiš mene,
kō i ja vjerno ljubim tebe,
i da ljubav naše općene
vik ne odijeli plame od sebe.

Vidjela bi u mojem
srcu kō sve misli žude
da se volja moja u svemu
s tvom ugodit voljom bude.

Nu ki nemir srca tvoga
tve smučeno lice odkriva?
ali podpun mjesta ovoga
ures mlados tva ne uživa?

Ali vjerne službe moje,
tvom ljubavi posvećene,
tvom l'jeposti ne pristoje?

Psike

Ah, nije to što smeta mene.

Kupido

Da što meni sa zlom česti
tvoju ljubav grabi i diže?
čujem bo kō već od bolesti
neg ljubavim duh ti uzdiše.

Vidim da se lica tvoga
zorne ruse rumenilo
cijej nemira ne znam koga
u bio čemim obratilo.

Ne dobro su odijeljene
bile od tebe sestre tvoje,
njeke u duši sved skrovene
bilježiš mi nepokoje.

Ah, nije razlog, dušo mila,
kad nas ljubav ista užije,
jedan drugom da sred krila
istijem plamom i ne odiše.

Tko dariva svē ljubavi
plamu svoga ljubovnika
i od krvi se zaboravi...

Psike

Nije to boles srca moga.

Kupido

Tot zatočnik kigod moje
vlasti od tebe potlačene
tvoju mladost stravio je
ter ga ljubiš veće od mene?

Psike

Zlo naričeš srcu momu,
u kom drugo ne boravi
negli samo plamu tvomu
plam posvećen mē ljubavi.

Ja te ljubim i ljubila
vik u mijesam osvem tebe,
a tebe sam obljubila
već neg istu samu sebe.

Nu ti vrijeđaš ljubav moju
kad nepravo sudiš sada
da mojemu nepokoju
druzijeh ljubav želje vlada.

Tot ne poznaš rajske tvoje
kô l'jeposti plemenite
sveđ ljubljene bit dostoje,
kad se strašiš ljubim li te.

Ljubim, ljubim, zasve od mene
još nije niko ljubljen bio,
kad l'jeposti mē hvaljene
svak je, mogu rijet, ljubio.

Da rastvoriš srce moje,
drugo u njemu našo ne bi
neg da čisti plami stoje
posvećeni samom tebi.

Nu mi drugi boraviti
nemir, vajmeh, čini u trudu,
i njega sam htjela skriti,
nu ga je od tebe skrit zaludu.

Sred najsladijeh svijeh zabava,
ke mi ljubav tvoja uzroči,
taki on meni strah zadava
da svu boles mû svjedoči.

Ne pita' me, dragi, ovega
nemira uzrok hudi što je,
er se strašim da vrh njega
ne ustratiš srdžbe tvoje.

Žudjela bih štogod steći
što znam da vik steć ne mogu,
stega trudnu stvar želeći,
jad i muku ćutim mnogu.

Kupido

Koji od srdžbe razlog moje
imaš ijedan strah imati,
znaš tva ljubav koliko je
dostojna i steć i pitati.

Ili hiniš sa mnom, iiii
ne vjeruješ jošte meni,
da su dušu mû osvojili
tvoji uresi božanstveni?

Nu ako sumnje ne imaš veće,
tašti jednom strah ostavi,
i skrovne srca smeće
i vas nemir tvoj mi objavi.

Psike

Nemir bih ti vas odkrila,
ki skončava tužnu mene,
nu bih prikor moj cijenila
moje molbe neuslišene.

Kupido

Ako sumnjiš molbe tvoje
da uslišene neće biti,
ne mož' bolje srce moje
podkušati neg se odkriti.

Ti mi nemir tvoj ne štedi
i požudu tvu skazati,
a sa mnom će zapovijedi
svi ovi dusi tve ispunjati.

Nu ako otvrdnut duh još momu
obećanju ne vjeruje,
vjerovaćeš plamu ovomu
ki ti ljubav mâ očituje.

Njim ti se istijem, mâ gospoje,
kunem da ću samiriti
sve požude skrovne tvoje,
kad mi ih budeš voljna odkriti.

Nu zadosta sumnji prijekom
ako nije mi plam ovi,
Stidžom ti se kunem rijekom,
kom se kunu svi bogovi.

Psike

Ne imam straha da se moje
sve ti skrovne misli odkriju
iza strašnijeh kletav, koje
bogove iste zavežuju.

Ja te ljubim, i stravljena
mre za tobom duša moja,
kâ se može zvat blažena
ovakoga sred pokoja.

Sred svake sam obilnosti,
svake uživam česti i sreće,
gdi god stupim, svud sladosti
iznahodim svakčas veće.

Nu vas pokoj mjesta ovoga
većkrat s hudijeh sumnja gubim,
er ne poznam ljubljenoga
ljubovnika koga ljubim.

Izbavi me iz sl'jepila,
ki mi tužnoj poznat brani
koga je duša mâ stravila,
tko je ljubovnik moj izbrani.

Kupido

Ah, što reče, mâ gospoje?

Psike

Ovo ištu mê požude,
ovo žude misli moje,
ke ako uslišit tva vlas bude...

Kupido

Zakleo sam se: ah, ja veće
nijesam gospar srca moga!
danu ne znaš ke nesreće
spravljaju nam se doć iz toga?

Ne znaš što tve srce pita;
štetne tako želje ostavi,
pusti da vlas mâ skrovita
zasad oku tvom boravi,

er ako ti bez potrebe
budem biće moje odkriti,
ti ćeš mene, a ja tebe
za sveđ, vajmeh, izgubiti.

Ja učinit neću od manje,
vjeru ti sam podō moju,
u tebi je još sve ufanje
da porečeš ti riječ tvoju.

Psike

Ti si gospar riječi moje,
ti i sad vlada' njom slobodno,
ili ti odkrit meni tvoje,
il ne odkrit biće ugodno.

Kupido

Ti si bića moga i mene
sladkoga si ti pokoja,
ti si, braće, zavravljene
sama duše mê gospoja.

Da ne stoji veće u meni
ni biće ti mê sakriti,
neg, kad hoćeš, moj skroveni
udes ću ti vas odkriti.

Nu ako ljubav tva nahodi
mom ku slados u ljubavi,
pusti plam naš u slobodi
da sadašnjom sveđ boravi.

Nemo' ovaka da se viku
dalek od nas ljubav dijeli,
nemo' tvomu ljubovniku
kratit pogled tvoje veseli.

Najmanje nam doć nesreće
mogu iz štetne tve požude,
da nas zajedno stućit veće
sladka ljubav vik ne bude.

Psike

Da, da s tezijem podkušati
išteš stavnos želje moje,
nu se neću pripadati
neg znat želim biće tvoje.

I molim te htjej mi odkriti
tko je uzrok moje slave,
tko je gospar glasoviti
od blažene sej države?

Neka poznam ljubovnika
cijec koga sam potlačila
carstva od svijeta svakolika.

Kupido

Tot si veće odlučila?

Psike

Dopusti mi da ispunjene
moje vidim ove odluke.

Kupido

Da znaš koje nesmiljene
sebi slutiš trude i muke...

Psike

Tot mi nećeš pogoditi?

Kupido

Vidi dobro što s tijem želiš,
još se mogu ja ne odkriti.

Psike

Za ne odkrit se tako veliš.

Kupido

Kad hoć' moju vlas poznati,
tvoj ljubovnik znaćeš ko je,
nu se nemoj pokajati.

Psike

Ah, samiri želje moje.

Kupido

Ja sam oni bog majveći
ki ine vladam sve bogove,
i božanstvu mom ljubeći
podložan je isti Jove.

Sam ja vladam u slobodi
nebom, zemljom, i nije msta
gdje vlas mâ se ne nahodi:
u jednu riječ sam ljubav ista.

I moja je vlas velika
tvom ljepotom zatravljena
mlada u slici ljubovnika
htjela s tobom bit združena.

Nu ti kâ si željna bila
veličanstvo mē poznati,
tijem si smionstvom dostojila
da u gnijev ljubav mâ se obrati.

Eto ti su sve ispunjene
bile od mene želje tvoje,
sad ljubovnik izgubljene
tve ljubavi poznaš tko je.

(Kupido se odijelio; i dvor i perivoji nevidjeno su zašli. Psike ostaje sama u jednoj pustoši na kraju od jedne rijeke, u koju hoteći se ona metnuti, prikaza se prida nju jedan bog od rijeke sjedeći vrhu jedne balice aliti bremena od žuke i govori joj).

Nu poznanja cijec istoga
i tebe će on dovika
i ti izgubit ljubljenoga
već poznana ljubovnika.

Eto što je tva neprava
želja i misō zla dobila,
s kom si i mene i država
ovijeh ures izgubila.

Veće nećeš okom mene
za vas život tvoj viditi,
sa mnogom će se i blažene
sej države odijeliti.

Da i ohole ove dvore
i ove lijepe perivoje,
prtvorene puste u gore
vidjeti će oči tvoje.

Nijesi htjela vjerovati,
dok za platu svē požude
očit poraz svoj kušati
huda želja tva ne bude.

Vjerovaćeš hudoj sili
nenadnjega tvoga udesa,
s koga su se pristrašili
ista, mogu rijet, nebesa.

On od plama jači moga,
mješte v'jerne mē ljubavi
hoće srca protivnoga
sve mrzjenstvo da ti objavi.

On od tebe moj veseli
na daleče pogled dijeli.

Šena četvrta

Psike i bog od rijeke

Psike

Ah udesu nesmiljeni!
ah neprava željo moja!
ti si pravi uzrok meni
svega ovega nepokoja.

Ti si, željo mâ nemila,
sve prijašnje moje slave
u pustoši učinila
da ovom strašnom sad borave.

Ja sam mojijem ljuvenoga
ljubovnikom boga imala,
i ljubav sam srca svoga
svakčas veću uživala.

A sad sama ostavjena
sred pustoši sej kamene
plačem, vajmeh, odijeljena
ljubovnika draga od mene.

Čutim kô se srca moga
slađa ljubav uzmnôžila,
kad sam, vajmeh, ljubljenoga
ljubovnika izgubila.

Spomena me sladka rani
božanstvene sve ljubavi,
s kôm ljubovnik moj izbrani
srce i dušu mû zatravi.

I ne ostaje drugo meni
iza svoga, vajmeh, plama
ne ako nemir nesmiljeni,
ne ako jedna boles sama.

O nebesa! kad se od mene
ista ljubav odijelila,
zašto i duše mē stravljene
nije se ljubav ugasila?

Jesi li mi, jaoh, jesi li,
sladki uzročje mojijeh truda,
za sveđ sakrio pogled mili,
ja ću ga iskat sveđ i svuda.

Ali kako hoć' ljuveni
da se opeta bog povrati,
kad sam ga ista ja po meni
htjela od mene otjerati?

Najslađe sam, najizvršnije
plame moje uživala;
nije uresa, sreće nije,
u kom nijesam ja plivala.

Ista sreća je meni pače
podložena uza nj bila,
dok se u srcu mom ne začē
strah i sumnja mâ nemila.

Ah, neharno srce moje,
ah, zla željo sumnje klete,
vi ste sve ove nepokoje
doradili meni i štete.

Vi ste prvi prima njemu
u ljubavi pomanjkali,
kô da nijeste u vašemu
srcu ljubav vjernu imali.

Ne mogu bo sjedinjene
bit s ljubavi sumnje prike,
one tlaću rasrčene
prima nami ljubovnike.

A tko ljubi vjerno koga
od svoje mu je volje slađa
volja svoga ljubljenoga,
s kijem se u svemu sveđ pogađa.

Da što tužnoj već mi ostaje
iza teške mē bolesti,

neg dje boles ovaka je
smrt dostojnu poč susresti.

Za šta živjet, o ljubavi,
kad ti, kâ si moja bila,
razgorjeni plam mi ostavi,
a tebe si, vaj, sakrila?

Komu čiste plame moje
da posvetim već na svijeti?
bez l'jeposti rajске tvoje
kô da mogu ja živjeti?

Vi, vi, plahe vode, koje
kamenje ovo polijevate,
sve krivine teške moje
vaše u vode zakopa'te.

Vi mi blage dopustite
moj da u vami duh primine,
vi, vi prikor moj sakrite
najtmastije sred dubine.

Jeda nađe mâ smrt huda
pokoj vašoj sladki u vodi,
jeda umoren duh se od truda
i od muķa svijeh slobodi.

Bog od rijeke

Smrt bi tvoju vode moje,
diklo lijepa, potamnile,
niti one vik dostoje
da bi l'jepos tvu pokrile.

Iza teške te bolesti
nebesa ti milostiva
spravljaju druge, bolje česti,
da tva l'jepos rajska uživa.

Nemo' da ovi nesmiljeni
udes srce tve pripada,
nu Venerin gnijev skroveni
uteć, kô znaš, nastoj sada.

Po ovijem te mjestim svudi
puna osvetna gnijeva iskala,
er nje ohola srdžba žudi
da bi tvoj plam pedepsala.

Nije bo mogla pritrpjeti
bez uvrjede da u ljubavi
tvom nje bude sin gorjeti,
a da od nje se zaboravi.

Ali je vidim gdi proc' nami
spravlja stupaj upraviti;
bjež' ti, a mojijem ja vodami
nje ću srdžbu zabaviti.

Psike

Neću bježat neg čekati
nje rasrdžbe najosvetnije;
nijedan duši trud kušati
spravnom na smrt trudno nije.

Tko smrt ište, ne straši se
ni od bogova, ni od božica;
nek proć meni doć spravi se,
čekat je ću nesrećnica.

Šena peta

Venere i Psike

Venere

Ti si, ohola diklo, smjela
još me čekat na ovom mjesti
iza uvrjede kom si umjela
vas svijet na tvoj plam privesti?

Iza kako sve si meni
slave i časti prigrabila
i moj ures božanstveni
u ljubavi tvom tlačila,

da sam temple sve ostavjene
od svakoga već vidjela,
svakoga si razbludjene
na uzdahe tve zanjela.

Svak je tebi posvetivō
svetilišta svē ljubavi,
svak je l'jepos tvoju uživō
u neumrlom častit slavi.

Kō da druga sja Venere
sred smionoga tvoga lica,
kâ moguću svū vlas stere
vrhu inijeh svijeh božica.

Još bez srama smiješ i sada
u obraz me pogledati,
ni se srce tve pripada
srdžbe osvetu mē čekati.

Kō da višnje moje vlasti
svemogućstvo nije podobno
nijednom prijetnjom moć pripasti
srce od straha tve slobodno.

Psike

Tot ako je tko od ljudi
umrljih ljubio mene,
prima meni tvoj gnijev žudi
svoje tratit srdžbe ognjene,

tot sam kriva ja što slavi
svak i ljubit mene slidi,
zasve niko u ljubavi
mojom koris svū ne vidi?

Nu ako sam slave moje
koga glasom ja zanjela
proć božanstvu tvomu, koje
viku nijesam vidjela,

ja drugoga vik uresa
nijesam ni ine slave imala,
ne ako ures ki nebesa
mladosti su mom podala.

Imala si božanstvene
tve l'jeposti objaviti,
kad si htjela mješte mene
da svak bude njih ljubiti.

Er za u plamu ljuvenomu
za božanstvom tvijem gorjeti,
na licu je dosta tvomu
ti ures rajski tvoj vidjeti.

Venere

Sad kad ti se od potrebe
od osvete branit moje,
kō znaš bolje bljudiš mene
i krivine kriješ tvoje.

Imala si odgoniti
one od tebe slave i scijene,
ke su na tvoj glasoviti
ures bile posvećene.

I da ufanje mitko ne ima
da ćeš plame sve primati,
imala si svijeh prid njima
mom božanstvu poklanjati.

Nu ti nijesi vik hajala
u onem grijehu boraviti,
ni si manje straha imala
mē božanstvo uvrijediti,
neg se, za moj prikor veći,
huda, ohola i nemila,
kralje od svijeta sve tlaćeci,
do nebesa uzvisila.

Psike

Ja sam smionom oholasti
glas i slavu moga uresa
prima srdžbi tvoje vlasti
htjela uzdignut do nebesa?

Venere

Tko na svijetu ljubav tlači
kralja i slavijeh vitezova
a božicam se smion jednači
i iste ljubav od bogova.

Psike

Ista je ljubav za njih bila
otvrdnula srce u meni,
i ljubav je mû ostavila
za sam svoj plam božanstveni,
da ni ja ista nijesam znala
zašto ljubiti njih ne mogu,
a od ljubavi prave bogu
ljubovca sam vjerna ostala.

A ti danas lijepe ovako
od ljubavi mē za platu
hoćeš da se moji u pakō
svikolici plami obratu.

Venere

Imala si razmjerati
bolje umrlo biće tvoje,
bolje vidjeti i spoznati
tvoj ljubovnik slavni tko je.

Psike

Ako nijesam ni vremena
ja ni mjesta vik imala,
još mu ne znah ni imena,
kad sam ljubav svû poznala.

Venere

Ti si ljubiti dopustila
vlas tvom srcu svukoliku
i ončas ljubav zagrlila
napoznanom ljubovniku.

Netom ti odkri plame svoje
i jedno samo »ljubim« reče,

ončas željno srce tvoje
za nj neizmjernu ljubav steče.

Psike

A jesam li ljubav istu
mogla tužna ne ljubiti,
kad mi je svojijem istim čistu
svoju ljubav htjela odkriti?

Tko je tko može srce svoje
sloboditi od nje sile,
tvoj mogući sin ovo je,
znaš njegove što su strüle.

Venere

Znam da je to moj sin, nu mene
sad on vrijeđa, pleše i tlači,
i tve slave uzvišene
s mojijem slavam smion jednači.

Sin, ki držan samoj meni,
i luk i sve strijele ognjene
strijelja na plam božanstveni
vile od svijeta potištene.

Pače za sve bolje plame
nedostojne rasladiti,
u razblude tve je same
hotio strijele sve iztratiti.

Ni božanstvu nijedne momu
svoje strijele ne ostavi,
da ne mogu dat nikomu
mē pomoći u ljubavi.

Ti si, ohola diklo, njega
odmetnula od moje vlasti,
ti ćeš srdžbi gnijeva ovega
ugrabjene platiti časti.

Naučiću te razlog je li
da umrla vila od svita
na jedan pogled svoj veseli
od ljubavi boga hita.

Skazati će tve svagdanje
časti ke si primat smjela,
na koje te tašto ufanje
huda oholas tva dovela.

Spravi uvrjede kō dostoje
tve zaplatiti, došlo je brime
kad ćeš spoznat smionstvo tvoje;
hod sa mnom, hod', slijedi me.

Svrha ata četvrtoga.

ZABAVA ČETVRTA

(Prikaživa se pakō, u komu se vide veliki plami od ognja. Od istijeh plama vidi se okružena jedna jama, iz koje izlazi dvor Plutona, boga od pakla.

*Nakazni čine veselje da su razgorjeli plam ljuveni u bogu od ljubavi. Pak se vidi gdi prohodi Psike u brodu Karontovu, poslana u pakō po zapovijedi Venerinom, kojom nosi jedan sud njom poslan od Prozerpine. Jedna od nakazni pjeva koja slijede).*⁴¹

Ako je igda naša bila
vlas moguća, družbo mila,
najmogućnija sad se objavi,
kad smo kroz trud naš pakljeni
probudili plam ljuveni
u istom bogu od ljubavi.

On na silu majke mile
ljubi l'jepos jedne vile,
ku ona ište pedepsati;
tijem od ijeda tamni i blidi,
svetilišta svoja er vidi
da svak ide njom klanjati.

Tko bi od ovijeh gore i veće
zamestiti mogō smeće
ke smo u njima mi zameli?

Ona od ijeda ures gubi,
on se stravljen muči er ljubi,
mi smo samo š njih veseli.

O vi tmaste, grde sjene,
ke ste u paklu s nam skupljene,
da se za grijeh vaš mučite,
sadržujuć u ljuvezni
s vašijem glasom naše pjesni,
s nami kolo izvedite.

I da slađu kroz zabavu
ovu tmastu svu državu
uljudnije proslavimo,
na naš obraz, slike i lica
jedni lijepijeh od mladica,
drugi od mladac postavimo.

(Ovdi osam nakazni čine tanac u mlacim i mladica).

Svrha zabave četvrte.

AT PETI

Šena prva

Psike, sama

O strahoće vječnijeh plama,
tmasti dvori, grde sjene,
gdje stoji jedna boles sama
sred bolesti neizrečene.

Može li se među vami
nać ko će mi tužnoj rijeti,
je li u vašijem svijem mukami
koje neće vik dospjeti?

Je li u vašem nepokoju
ki trud sličan trudu momu,
s kijem u gnijevu osvetnomu
tre Venere ljubav moju?

Odkad ostah podložena
nepravednoj nje osveti,
tolikrat sam usiljena
od bolesti teške umrijeti.

Da da nijesam jednu imala
neg sto duša, sto života,
stokrati bih bila ostala
i bez duše i bez života.

Nu bih tužna podnosila
dobrovoljno boles svaku,
da je i gore namislila
tjerat sa mnom srdžbu opaku,

⁴¹ Sorkočević je dodao slijedeće stihove; u originalu samo balet bez pjevanja.

ako boles ovolika
može gore što podnijeti,
da mi je draga ljubovnika
jednom dano još vidjeti,
da mi osvetne gnijev božice
još dopusti jednom kratki
božanstveno ono lice,
dušu duše mē uživati.

Ne smijem ga tužna veće
mojijem ustim ni nazvati,
ustim ke mi sve ove smeće
i vas čine trud kušati.

Usti izdavne, usti koje
veliko su smionstvo imale,
kad su rajsko ime svoje
obaznati smione iskale.

One mi su uzročile
sve ove česti nesmiljene,
one mi su odijelile
ljubovnika draga od mene.

Š njim provodim sve dni moje
u takomu trudu i smeći
da i ja ista ne znam tko je
uzrok truda moga veći.

Ali uvrjeda ku je uzela
mū Venere za krivinu,
što sam ljubav kazat smjela
ljubovniku mom, nje sinu.

I cijec tega dušu moju
gorom mučkom iste smrti
u vječnomu nepokoju
ište sharat i satrti.

Ali er tužna ne ufam veće
vidjet draga ljubovnika,
ki je sred iste mē nesreće
moja ljubav svakolika.

Ovo je, ovo trud najveći
ki skončava tužnu mene,
er ne ufam one steći
već milosti božanstvene,

ku milostiv on udijeli
nedostojnoj njega meni,
kad uživah svoj veseli
pogled i š njim raj blaženi.

Da je skupit sve pod nebi
trude i muke svijeta ovega,
ni prilika bila ne bi
mojijeh muka, truda moga.

Isti bi ovi jaz pakljeni
manji od muka mojijeh bio,
kad bi još svoj prima meni
moj ljubovnik gnijev hranio.

Nu ako on kugod još uzima
za nesrečne milos mene,
u istijem ću moć trudima
sve mē muke zvat blažene.

Tako je, udesu nesmiljeni,
ak' on svoj gnijev zaboravi,
ne bojim te se još proć meni
da se pakō vas sastavi.

Za od gnijeva me nepravoga
majke branit rasrčene
jedan sam je sinka svoga
dosta pogled blag vrh mene.

Nu što sumnjiš, srce moje,
nepravедno bez potrebe,
ako znaš ti koliko je
on milostiv sveđ vrh tebe?

On i sada sve tvoje trude,
sve bolesti s tobom dijeli,
i od gnijeva te majke hude
sloboditi ište i želi.

I taki je zakon sebi
ljubežljivi postavio,
da ne samo je svaki u tebi
milostivo trud žalio.

Nu kad tebe u zlu kōmu,
ali u kakvom tuzi vidi,
i on pri zlu tvomu istomu
pored s tobom prēda i blidi.

Evo i ovom sad u smeći
tve bolesti pokrjepljiva,
i mrijeti me već videći
u nj me ufati nadahnjiva.

Nu ko su ove dvije sjene,
ke mi običnu sliku imaju,
i koje se sve put mene
kō poznane približaju?

Š e n a d r u g a

Psike, Kleomene i Adženor

Psike

Je li se oku mom, Kleomene,
i Adženor ovo odkrio?

tko je život i zelene
vami danke prikratio?

Kleomene

Jaka boles i neufanje,
i ona ukopna sprava, s koje
tvom životu doć na manje
kobni odvjjet prijeties je.

Adženor

Mi smo našu smrt imali
vrh otoka i iste hridi,
dje smo ubit spravni stali
tko god na te doć se vidi,
za oholom se smijenstvu i sili
one zmije oprijećiti,
za ku bjehu navijestili
da se imaš ti vjeriti.

Kad te pogled naš od oka
nije mogō već da slidi,
s onega smo ondi otoka
metnuli se tja niz hridi.

Mi smo za te život dali
cijeća tvoga zla i skonćanja,
i tako smo plijen ostali
od bolesti i neufanja.

Kleomene

Netom srećno i ćestito
na svijetu smo duh puštali,
cijeća rijeći ke skrovito
otajstvo su uzdržali.

Isti su nas ćas poslali
u ovo tmasto i nemilo
mjesto, u kom smo obaznali
sve što ti se pak zgodilo.

Da ona otrovna zmija, od koje
tvoj se sumnjiv duh strašio
da ne svršiš danke tvoje,
od ljubavi bog je bio,

ki podnijeti mogō nije
da tvoj ures prićestiti
jedan ćovjek dvorit smije,
kad te on obrō za ljubiti.

Adženor

Nu za uzdarje vjernosti one,
s kom smo udes tvoj slijedili,
ni smrti nam usione
nijesu ke smo zagrili.

A za šta bi u životu
ijedan od nas biti htio,

kad steć rajsku tvu l'jepotu
nijedan nije dostojio?

Sad po smrti tvoje opeta
uživamo ovdi urese,
što umrlijem ovdi od svijeta
ni snjet u snu ne smije se.

Lijepa ti bi naša bila
dika i sreća prićestita,
da vidimo kakva mila
suza od tebe da je prolita.

Za počastit njom žaleći
nesrećni udes našijeh plama,
od koga si ti najveći
i najteži uzrok sama.

Psike

A odkle bi ti plać veće
i te suze izlazile,
ako su oći mē sve od smeće
i od plaća prisušile?

Neg pokli se u nesreći
sva trojica mi vidimo,
jedan drugom trud žaleći,
naše uzdahe sjedinimo.

Telesnijem ako oćima
tijek od suza smrt digla je,
al se tužit s uzdasima
sva moć našem duhu ostaje.

Nu vi ki ste za mē smeće
ne nadživjet život dali,
za mnogom biste s malo sreće
neharnicom uzdisali?

Er zasve sam po načinu
zakopana u tugami,
sa svijem tijekom rijeću istinu,
ne mrem, mlaci, ja za vami.

Kleomene

Ah, te to smo taku od tebe
harnos, vajmeh, dostojali,
kad smo na smrt sami sebe
za tvu ljubav mi pridali?

Taku li smo uspomenu
u tebi od nas ostavili,
za onu ljubav našu i scijenu
ku smo tebi sveć nosili?

Psike

Da vi, mlaci, među vami
nijeste bili zatoćnici,

mogli su ufat vaši plami
veću ljubav nać u Psici.

Nu ona izvrsnos kâ je imala
svačije srce zatraviti,
nije srcu momu dala
nijednoga od vas potlačiti.

Adženor

Ti si razlog svaki imala
srce čuvat od svakoga,
kad si njime dostojala
od ljubavi stravit boga.

Nu k Veneri veće otidi,
a i mi smo amo zvani
od udesa ki nas slidi,
zato zbogom veće ostani.

Psike

Još, ako vam docna nije,
žudim da mi spovijete
što činite ovd i gdi je
stan u kom stanujete?

Kleomene

Tko na svijetu mre od ljubavi
u zelenoj ovd i žive
uzdišući sveđ dubravi,
nu od ljubavi pak ožive.

Adženor

Tvoje sestre, ke su iskale
tebe izgubit, nauditi tebi,

u teški su jad upale,
naudili su same sebi.

Životom su platile one
oni tvoj svjět, i za vami
došle su ovd i, dje u mukami
kod Ticija su i Isione.

Kupido se odredio
bio osvetit njima, i zato
vjetru je misli svoje odkrio,
ki ih je doli sunovratio.

Psike

Ah, ja ih žalim i ne mogu
nego cijec njih bit smetena.

Kleomene

Ti, ti svakom po razlogu
dostojiš biti požaljena.

Ah, mi te ovd i uzdržimo
već neg stat je razlog sjeni.
Zbogom, nu te još molimo
i od nas se kad spomeni.

Da ti višnje zgar s nebesa
budu vlasti dopustiti,
da se ne imaš veće od česa
ni bojati, ni strašiti,

molićemo Kupidove
prid noge obadva prostrti,
da te višnje meu bogove
na nebo uznijet već ne krati,

i da novi, slađi plami
odsad želje svekolike
razgorjeti budu u vami
za ljubiti se š njima uvike.

Šena treća

Psike, sama

Ah, žalosni ljubovnici!
njihova je ljubav stavna,
još me ljube zasve u slici
sjena umrlijeh svijetu odavna.

Ne, Kupido nije ovako
sa mnom stavno srce tvoje,
zasve da si ti svakako
sam sve dobro duše moje.

Ja jednako tebe ljubim
veće neg moj život isti,

nemoj milos da tvu izgubim,
neg me od svake srdžbe očisti.

Nemoj bježat, neg povrati
opet sladku ljubav meni,
dođi, ah dođi odisati
sa mnom prednji plam ljuveni.

Sve što hoćeš, sve mi čini,
sve ću od tebe podnositi,
i sveđ ures tvoj jedini
vjerno dvorit i služiti.

Ali, vajmeh, dosle što je
tužna duša podnosila,
toliko sam lice moje
u tugami priobrazila,

da ne mogu ni ufanja
u pameti mom začeti
da ću tebe na uzdisanja
opet moja doć vidjeti.

Blijeda, žuta, puna svake
neugodne zlovoljnosti,
da bez čuda nijesu jake
već ti ugodit mē l'jeposti.

Ali u rukah evo meni,
čijem podpomoć mogu lice,
ovijem obraz božanstveni
zaisto rese sve božice.

Ovo blago, ke Veneri
šlje po meni Prozerpina,
kad se u ruci mom namjeri,
njim se služiti nije krivina.

(Psike se prinemogla, a Kupido je kolak nje doletio)

Šena četvrta

Kupido i Psike prinemožena

Kupido

Evo Psike, dušo mila,
ja iz visina višnjijeh s nebi
pružih ončas brza krila
za na pomoć sletjet tebi.

Tva poguba činila je
vas da u meni gnijev dospije,
nu sva ljubav ostala je
kâ mi iz srca prošla nije.

I zasve ti htje doprijeti
moju spoznat veličinu,
sa svijem ću se tijem oprijeti
ja na srdžbu materinu.

Vidio sam sve tvoje trude
i potajni tvoj drug bio,
i sve zgone teške i hude
pored s tobom sved žalio.

Rajsku obrati tvu zenicu,
svrni blagi pogled na me,
i vidjećeš na mom licu
sjat iste one sladke plame.

Ne može ovo neg od koje
bit neizmjerne izvrsnosti,
kad njim resi lice svoje
božica ista od l'jeposti.

Ter koje je zlo od ovoga
ki malahan uzet dio,
za opet stravit moć njim boga,
ki ljubovnik moj je bio?

Sve pristoji, sve se može
za iz ovijeh muka iziti,
za moć opet, sladki bože,
ti moj, a ja tvoja biti.

Otvorimo dake ... Ah, ovi
pakljeni me dim priuzo je!
Koje su ovo smrtne otrovi?
Mrem, a ne znam tužna što je.

O ljubavi, ako izbrana
tva ne priđe vlas se oprijeti,
sad ću ovdje ostat ukopana
za već viku ne oživjeti.

Kako? riječ ti, draga Psike,
da te ljubim tolikrati,
i na riječi mē tolike
ni odgovora neć' mi dati?

Zašto da i ti ljubiš mene,
ne odgovaraš, dušo mila?
Ali si oči tve ljuvene
zavik, vajmeh, zaklopila?

Kako, ah kako, smrti prijeka,
ku si otrovnu strijelu uzela,
s kom si dobru mom dovijeka
riječ i život isti otela?

Tot nehamo tve moglo je
božanstvo ovi cvijet mi otrunit,
kad kraljestvo crno tvoje
ja nastojah sved napunit?

Kolike ti ljubovnike
ja posvetih kroz mē strijele,
ranjajuć ih na razlike
slike lijepe i vesele,

čineći im se zatraviti
za sunčanom kôm l'jeposti,
kad će ih mrzjet i tlačiti
s prem oholom nemilosti.

Hod', hod', neću nijednoga
srca i duše već ranjati,
neg strijelami nebeskoga
plama ki će ih k nebu slati.

Sve ću strijele luka moga
stratit tebi na sramotu
u onih ki će s umrloga
u neumrlom sjat životu.

A i ti, majko mâ, ne cijeni
da me nijesi rasrčila,
kad najdražu stvar si meni
smrt da ugrabi usilila.

Ti hoć' ljubav mû vladati
na tvoj način, a znaš sama
da ne možeš bez mene imati
strijele u srcu tvom ni plama.

Ti, kâ nosiš u prsima,
kô i svak drugi, plam ljuveni,
plam ki čutiš sladki u njima,
nenavidiš opet meni.

Nu ću ranom ja bez lijeka
te iste prsi izraniti,
čineć ledna sumnja prijeka
da im bude domoriti.

Adone ću svud iskati,
za kojijem ćeš ti gorjeti,
a oni će te izdavati,
varat, tlačit i mrzjeti.

Šena peta

Venere, Kupido i Psike prinemožena

Venere

Lijepo majku tvu poštuješ,
i što je bolje nadasve ino
još mi prijetiš, još me i psuješ,
luda, izdavna djetetino!

Tve smione srdžbe i smeće,
ta savišnja scijena od tebe...

Kupido

Nijesam, nijesam dijete veće,
uzrastō sam viši od tebe.

Dugo si me brijeme uza se
u djetinskom slici krila,
a pravedne mē su omraze,
zato u njim je sva ova sila.

Venere

Ali je razlog ustezati
silu i taki gnijev ognjeni,
i u pameti tvom držati
da si vazda ti sin meni.

Kupido

Tako imala ni ti ne bi
zaboravljat da od mene si
sve primala sve što u tebi
ljubav plodi, srce resi,

da te sâm moj luk i strijele
u mogućom drže vlasti,
i da bi se digle i smele
sve tve bez njih oholasti,

da sve što si srca u slavi
tvom l'jepotom pridobila,
svijeh boga od ljubavi
vlas je u robstvo tve stavila.

Tijem se nemoj uznositi
što si majka mâ rodjena,
i onu vilu progoniti
ke ti je ljubav mâ odkrivena.

I ako nećeš sladki uzdasi
tisuć srca da ti izginu,
i ti osvetne srdžbe ugasi
i pogodi tvomu sinu.

Pokli sve tve dike i slave,
ke u dobitju slove tvomu,
i sve sladke tve zabave
o mogućstvu vise momu.

Venere

A kad mi si tu veliku,
o kom riječi činiš sada,
mû branio slavu i diku,
kad li za nju hajō ikada?

Kad si otare mē opuštene
a ockvrnute crkve čuvō,

i mê časti ugrabjene
jes' se za me kad krenuo?

Jes' pedepsō kadgod Psiku,
koja mi je sve ovo bila,
u smionstvu prem veliku,
prid svijem svijetom ugrabila?

Ja naredih još prije tebi
da je straviš kijem od ljudi
potištene vrste u sebi
i nemile sasma čudi,

ki joj ne bi vik dô mira,
neg je bježō i tlačio,
a ti si se bez obzira
pak njom istom zatravio.

Još si umrle ljudi njeke
meni uzdigō suprotiva,
i da je njegda bog od rijeke
njegda od mene vjetar skriva.

Isti Apolo činio je,
tvom podmićen platom kletom,
da se izmakne ruke iz moje
skrovna otajstva pod odvjeto.

I da od iste nije ostala
svoje želje privarena,
ne bih ni sad ovu imala
nasladu ostat osvećena.

Eno, pod' viđ' biće u koje
ljubav je je tva stavila,
eno uzdiše, eno ono je
tva ljubljena lijepa vila.

Ako srca još sred tvoga
prednje žive zatravljenje,
uzmi od duha nje lijepoga
napokonje odijeljenje.

Sad mi prijeti, sad mi uznosi
vlas tvojega luka i strijela,
kad njom život smrt odnosi,
aliti se ova i htjela.

Sad uzdiži, sad sam sebe,
sve ću trpjet što hoć' rijeti,
kad ne mogu ja bez tebe
nijednu učinit stvar na svijeti.

Kupido

Još, božice nesmiljena,
dosta možeš; u rukami
tvoga gnijeva ostavljena
ona tužna vil prid nami.

Nu na molbe sinka tvoga,
ki prid nogam tvojijem kleči,

dobi' silu gnijeva oštoga,
nemo' osvetnom stat na riječi.

Vidjet Psiku kâ izdahnuva,
na tlijem sinka ki te moli,
jeda nje ogled, ki ganjiva
majoštriji duh oholi,

ovaki ogled i tebi ima
bit ugodan, pokli u njemu
vidiš da sva sreća njima
visi o htijenstvu sad tvojemu.

Ah, vrati mi Psiku milu,
vrati sa svom nje l'jeposti,
vrati je, vajmeh, momu cvilu,
vrati teškom mom žalosti.

Vrati je sili moga plama,
vrati sladkom mom ljubavi,
ona je, draga majko, sama
kâ moj stravljen duh zatravi.

Venere

Kakav god je plam ljuveni
kijem te stravlja ta vil huda,
ne nadaj se moć po meni
vidjet svrhu svojijeh truda.

Ako je udes meni ostavlja,
ostavljam je ja nje udesu:
ne dodijevaj ni pristavlja'
već tve molbe ke isprazne su.

Pusti u ovom nje nesreći
ili da umre bez Venere,
ili novu ku ne mreći
slavnu dobit da prostere.

Kupido

Ah, ne bi mi mogla rijeti
da sam tebi ja dodio,
er da ikako mogu umrijeti,
dodijevat ti ne bih htio.

Venere

To ti je boles srca tvoga
tako vrste prem velike,
da siluje neumrloga
smrt umrle željet slike.

Kupido

Ah, po temu mož' poznati
kolika je ljubav moja:
da hoć' joj se smilovati?
gdi je ćud ona rajska tvoja?

Venere

Zapovijedam ti, ganuo si sasvijem veće srce moje, zato od straha duh ne kosi, eto i gnijev mi vas prošo je.

Tvoja je ljubav pridobila sve mē omraze, sdržbe i smeće, ne brini se, tvoja mila, draga Psike oživjet će.

Kupido

Ah, otiću sa svijeh strana tve božanstvo proslavjati i kadilim od tamjana slavne otare tve klanjati.

Venere

Ona će se sad sva u licu na prednji ures povratiti,

(Nakon toliko munja i trjeskova Jove slazi jašući na jednomu orlu).

Šena najposljednja

Jove, Venere, Kupido i Psike

Kupido

O neumrli, višnji Jove, svemoguća vlasti od nebi, ki božice i bogove kako je drago vladaš tebi,

utječem se prid pristolje svemogućstva slavna tvoga, ti pogleda' na nevolje tvoga boga ljuvenoga.

Ti mē majke srce gani, kâ je sa mnom tvrđa od stijene, a u nijednoj ne ima strani ni otara nje bez mene.

Ke š njom stratih molbe i trude! nu sve zaman molio je sam; nu ako Psike mâ ne bude, tot ja veće Ljubav nijesam.

Ne, razbiću luk i strijele, plame ugasiť sve od ljubavi, i ugrabiť plod ki dijele mē kreposti svôm naravi.

nu ti drugu vjerenicu misli majka tva spraviti.

Kupido

Da, odričem se veće od svega, niti milos pitam za nju: smionstvo ću sve mojega luka osvetnom dat strijeljanju.

Govorim ti, hoću Psiku, neću ljubiti neg nju samu, ni ću stravljen ja bit viku u ikakvom drugom plamu.

Lijepi mi ures nje povrati, a tu drugu, da najveću božicu mi hoćeš dati, da' je komu hoć': ja je neću.

Ali k nami slazi Jove, on će sad naš sudac biti, on će tvoj gnijev i moje ove teške uvrjede ispraviti.

I ako počnem odluke ove moje u djelo postavljati, sa umrlijem sve bogove imam diklam izranjati.

Nu ću oblijepit sve mē strijele otrovanom kôm pomasti, kâ će im grabit i vesele sve razblude čudno krasti.

Imam činit blago i milo da im isprva kažu lice, pak neharno i nemilo da se učinu izdajnice.

A koji bi zakon hudi usilovō strijele moje da vam ranjat idu ovudi lijepe umrle sve gospoje,

a da onu ku vidite da je život srca moga, meni ranjat zabranite strijelam luka moga istoga?

Jove

Kćerice moja, budi manje
s tvojijem sinom nesmiljena,
zasve pod tve da je vladanje
čes Psikina postavljena.

Ali Panka, kâ u svôm ruci
od života žice drži,
stoji spravna tvom odluci
da zapovijed svaku izvrši.

Zapoviđi joj, i ljubavi
materinskom srce vlada',
il se od sina tnpjet spravi
gnijev i mene koji pripada.

Nemoj srdžba zla i mrzjenstvo
da rastruje svijet čineći
da osveta, gnijev i smijenstvo
čini živjet svijetu u smeći,
i da jedan bog od mira,
od veselja i sladosti,
bog se učini od nemira
i čemerne nedragosti.

Ti promisli sama što je
naše biće božanstveno,
je li razlog od ikoje
da je zle volje posvojeno?

Sve što veće čovjek ima
u osveti nasladjenje,
to veće bi bogovima
drago imalo bit proštenje.

Venere

Ja ću prostit sve mom sinu,
nu prikorna ja bit neću,
te to u slavnu mû rođbinu
jednu umrlu diklu uzeću.

Tot pod ime kogagodi
nadvornjega nje uresa,
jedna kâ mi srdžbu plodi
smije dopirat do nebesa?

I slavni odar sina moga
i mê plemstvo potamn'jeti
s jednijem pirom, porad koga
uvijek se imam ja stidjeti?

Jove

Ja ću sve to plemstvo i sreće
izjednačit među vami:
na nebu odsad već siđeće
Psike među božicama.

Venere

Sad je nitko tlačit neće,
sad mrzeća nije Veneri,
sad je i meni drago veće
da se moj sin za nju vjeri.

Živi dake, živi Psike,
smirio te sa mnom Jove
uzdižuć te k nebu u vike
kô božicu meu bogove.

Sva se prednja moja oštrina,
kâ te dosad progonila,
sad u družbi moga sina
u tvu ljubav obratila.

Psike

Jes' ti, slavna mâ gospoje,
jes', božice, ti ono bila,
kâ pravedno srce moje
na život si povratila?

Venere

Višnji Jove, ki vlas ima
vrhu inijeh svijeh bogova,
uzmnožnijem milostima
božanstvom te sad darova,

da i nemilos prošastoga
osvetnoga moga gnijeva
proć uvrjedam sina moga
i proć tebi sva dospijeva.

Živi i sladki plam ne gubi
s koga moj sin čezne i prěda,
i ljubljena vjerno ljubi
Venere ti zapovijeda.

Psike (Kupidu)

Te to opet oči moje
užívaju, dušo mila!
dušo, u kom ću sve pokoje
žudjenoga nač sred krila!

Kupido (Psiki)

Tot sam opet posvojio,
sladka utjeho srca moga,
onu ku sam sveđ ljubio
veće negli sebe istoga!

Jove

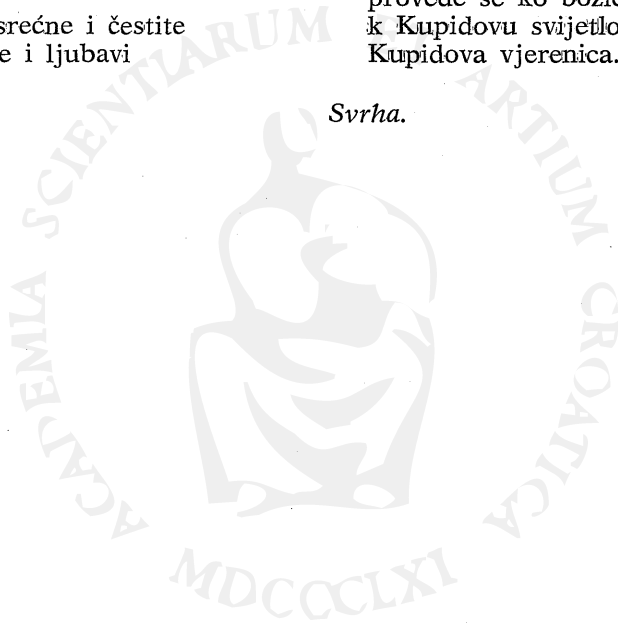
Ljubovnici, kojih uresi
od svake su hvale i dike,
hod'ite sa mnom na nebesi
za neumrli bit uvike.

Ondi srećne i čestite
vaše vjere i ljubavi

plemeniti pir spravite
u jednakom časti i slavi.

Nek nebeskom po prostoru
provede se kô božica
k Kupidovu svijetlom dvoru
Kupidova vjerenica.

Svrha.

21

UDOVICA
Komedija

La Comtesse d'Escarbagnas

Comédie

1671

44. Gravira u VI knjizi pariškog izdanja 1716.

Imena koja ulaze

Deša, udovica	Andrija Levantin, ljubovnik Dešin
Pijero, nje sin	Meštar od doma Pijerov
Džono, ljubovnik Aničin	Antonija, djevojka Dešina
Anica, ljubovnica Džonova	Petar, djetić Iva kandže
Ivo kandžilijer, ljubovnik Dešin	Ivan, djetić Dešin. ¹

Šena prva

Džono i Anica

Džono: Kako, gospo, ti si veće ovdi?

Anica: Jesam, i zaisto bi se imō sramit, ne pristajući se jednomu ljubovniku bit posljednji za doć dje smo se dogovorili jedan drugoga čekat.

Džono: Ja bih bio ovdi od nazad uru da se ne nahodi sekaturā na svijetu. Susreo me džusto idući put ovamo pod Divonom jedan od starijih; zazvō me pitajući me je li mi izišō ćaće, a to sve za fermat me i introdukat sa mnom diskoras, ne imajući česa činit. Počeo je govorit, kako je on od opinionu da će slijedit ova gvera među Turcima i Nijemcima; tu je izmlatio više interesā od principā što ne bi pas s maslom pokusō; došō je do njihova gabineta i više njega je govorio koliko da je koji od najprvijen ministara. Stō je razredivat što ima konkvistat imperatur i činit kartu džografiku od sve što je mjesta turskoga. Samo sam ga amirō s kojijem posesom sprda; tu je stavljō rijeke dje nije mi lokanja vode, a sve je montanje zbio u pjanuru. Ja sam na sve mučō, nješto za rīspet, a nješto za da prije dospije; ma kad sam cijenio da me pustio stat i veće se ličencijō od njega, opeta zazivje me. »Nu mi reci je li istina da one masline što ste bili dobavili s Lastova ne rađaju vam *affatto*; vjeruj mi, reci ćaći da ih izvadi, er je tako intravenjalo i meni na Orašcu. Znaš li što to bude? Terin ih ne ljubi.« Tu je pak iztukō više agrikolture, kako se sadi, kako se razkopava i tisuću družijeh rutina, da ne bi bio dospio do sjutra da ga nije utoliko zazvō zdur, i tako sam se oslobodio.

Anica: Ja vidim da išteš kako ćeš galantije pol'jepšat tvoje skuše.

Džono: Ovo je, lijepa Anica, pravi uzrok s koga sam se ovako odocnio, i kad bih ti htio dati koju skušu galantu, ne bi mi bilo od potrebe drugo iziska-

¹ U originalu: La scène est à Angoulême. — Prenosim tekst u transkripciji novim pravopisom i pri tom malo odstupam od teksta koji je objavio T. Matic u *Gradi za povijest književnosti hrvatske* 4, Zagreb, JAZU, 1904, 116—34.

vat za opravdat se nego ti naspomenut dje me siluješ da dohodim; to bi bilo dosta za da ne imaš razloga tužit se što sam se odocnio; da htjet da se kažem ljubovnik ovoj gospođi od ove kuće, uzrok je koji mi se čini strašit prvi se ovdí nahodit; da ovu fencion na koju me siluješ, ne budući za drugo nego za tebi ugodit, imam razlog ne htjet podnosít ovu silu, nego prid očima od onega čeljadeta koji se u njom divertiška; da se uklanjám nahodit se sam s ovom smiješnom udovicom u koju si me uprtila i da, u jednu riječ, ne dohodeći ovdí nego za tebe, imam vas razlog za čekát dokle vidim da si ti došla.

Anica: Znamo veoma dobro da tebi ne pomankava nigda riječi, navlaštito kad je od potrebe okorunat štogod u čemu se ti isti kriv nahodiš. Utoliko da si došó jedno pò ure prije, da znaš koliko bi nam bilo od koristi ovo malo vremena, er bismo sami zajedno bili, ukoliko kad sam došla, našla sam da je naša udovica izišla, i ja držim zaisto da je otišla po posjedima hvalit se od ove komedije koju na nje ime za me činiš.

Džono: Ma džusto, gospo, kad ćeš veće dospjet činit mi se ovako silovat i ovako drago kupovat sreću za moć te vidjet?

Anica: Kad se naši rodjaci pomire među sobom, stvar koju ne umijem ni ufat. Ti znaš veoma dobro, koliko i ja, svađu među našijem kućám i da toliko moja braća koliko tvoj otac nijesu čeljad vele razložita za pritrpjet našu ljubav.

Džono: Da zašto se štogod bolje ne okoristimo ovdí, dje smo samo iznašli da nas njihovo neprijateljstvo ne smeta, i zašto me silovat da u jednoj zaludnoj fencioni gubim sve ono vrijeme koje se uza te nahodim?

Anica: Za bolje tajat našu ljubav; a paka za rijet ti istinu, ova fencion od kojom govoriš za mene je jedna komedija tako gustoza da ja ne znam hoće li me veće devertiškat ova koju nam večeras spravljáš učinit. Naša gospođa Deša, koja se hoće ukazat čeljade od kvalitati više svakoga drugoga, da je spiritoza s onezijem što se povazdan kara z djevojkám, da je mlada od onoliko godišta s onoliko djece koliko djevojčica koja stoprva ište vjerenika, s prezuncionim da se svako na nju namurava ter nastoji svakoga kúpit oko sebe, cijenim da joj ne manka ništa za stavit je na palak. Pak je najgustozija s one nje četr riječi što umije italijano, ali, za bolje rijet, što pretendža umjet na taki način da i ja, koja ne razumijem ti jezik, sa svijem tezijem učini mi se da reče tako smiješnjeh riječi, koje paka ne uzimadu ni od naški ni od italijana, da mi učini pucat od smijeha. Nasvrhu svaki dan, koliko pretendža bit galantija, toliko je svaki dan smješnija.

Džono: Tako je, ma ne promišljáš da ove burle koje tebe divertiškaju držu moje srce na mukám i da se ne može dugo vrijeme provodit u burlám kad kogod nazbilj, a ne z burle, čuti ljubavi, kako je čutim i ja za te. Stvar je prem nemila, lijepa Anica, da ovako prohodeći grabi se mojoj ljubavi sve vrijeme, koje bih mogó uzet za odkrit ti kolika je veličina moga plama za tobom, i džusto sam noćaske više ovega što ti govorim učinio njeke verse, koje ne mogu nego ti ih pripovidjet bez da mi ih i pitaš. *Non c' è altro*, tolika je požuda i gus koji se ima za ukazat koju svoju kompozicion da ti je to jedno vicio kojijem patu svi poeti.

*Ovo je, Rakle, htjet na mukám
dugo srce mē držati;
ja ne mogu neg' s' odlukám
i hotjenstvu tvom klanjati.*

*Ali je trijeba da spovijem,
da se u srcu gorko kosim,
er hoć ljubav tvu da krijem,
a da himben plam iznosim.*

*Te toli oči lijepe tvoje,
ke mû sladku ljubav plode,
gledat teške trude moje
kû zabavu iznahode?*

*Ah, te toli nije zadosti,
da se duša mâ skončava
cijeća rajske tve l'jeposti,
neg cijeć tvojijeh i zabava?*

*Ovo je prem htjet da se mučim
i u duplu trudu morim:
i za ljubav koju mučim
i za onu ku govorim.*

*Tva me ljubav prži živa
a himbenstva mrijet mi čine;
i ako neć' bit milostiva,
mrem s himbenstva, mrem s istine.*

Anica: Ja vidim po temu što si tu rekō da se kažeš gore tratan nego si; ma je to jedna oblas koju uzimlju svi gospari poeti, sveđ štogod slàgat u stva-rima ljuvenijem i učinit njihove gospođe nemilije nego su, za da im može izit u veras ono što budu promislili. Žudjela bih jako da mi daš te verse izpisane.

Džono: Dosta ti budi da ti sam ih pripovidio. Možeš kadgod zamahnitat do učinit koji veras, ma ne veće slijedit naprijeda do dat ih da ti se gledaju².

Anica: Zaludu se pokrivat s tezijem ludijem podniženstvom i modestijom. Svak te pozna i svak čini pravdu tvomu talentu i ne nahodim razloga za koji imaš kriti tvoje verse, kad ih učiniš.

Džono: Za karitā, gospo, nemojte to tako ončas osijecat. Stvar je veoma štetna dan-današnji na svijetu kad ti se zabije u glavu, da imaš talenta i da si čeljade pametno. Tu je lasno popit i izit smiješan kako se ne bi nigda nadō, i imam nekoliko prijatelja koji mi služu za izgled i činu mi se vrlo strašit.

Anica: Sve to lijepo govoriš, sa svijem tezijem utoliko ti pucaš za dat mi ih, i navjeru bi se našō smeten kad bih ja uzela kazat da malo hajem za imat ih.

Džono: Ja, gospo? varate se zaisto, i nijesam od onezijeh poeta kojijeh ti cijeniš da... Ma evo gospođe Deše; izit ću na ova druga vrata za ne dočekat je i idem spravit svu moju čeljad za komedije³ koju sam vam obećō.

² U originalu: il est permis d'être parfois assez fou pour faire des vers, mais non pour vouloir qu'ils soient vus (I, str. 559).

³ U originalu: divertissement (I, str. 560).

Šena druga

Deša, Anica

Deša: Za karitā, gospo, sama si ovdi? ajmeh meni, sama! ako se ne varam, rekla mi je jedna od djevojaka da je Džono bio ovdi.

Anica: Istina je da je bio došo; ma netom je čuo da nije tebe doma, to je bilo zadosta za činit mu se vratit i otit ća.

Deša: Kako? je li tebe vidio?

Anica: Jes.

Deša: I nije ti ništa rekō?

Anica: Ne, gospo, i s tezijem je htio ukazat da je on vas za vami.

Deša: Zaisto imam ga pokarat za tako djelo. Sa svom najvećom ljubavim što meni nosi ja hoću da oni koji mene ljubu činu što ih toka svakoj od nas i kažu njeku stimu za svaku od žena. *Io non son di quelle* koje se hvale i uživaju na svaku inkreancu što njihovi ljubovnici činu *alle altre belle*.

Anica: Ne valja, gospo, da se nimalo čudiš od njegova načina sa mnom. Ljubav koju mu vi uzrokuje sja u svijem njegovijem djelima i ne da mu da ima oka za nikoga drugoga osvem vas.

Deša: Ja vjerujem da sam u biću za uzrokovat u komu srcu *arsu d'amore e di sospiri* za mene. *Per questo conto*, zahvale Bogu, nahodim se dosta lijepa, mladijeh godišta, a u kvalitati *delle prime cittadine*. Ma ovo ne zabranjiva da s ovezijem što uzrokuje u komu srcu ne ima se imat skladstva i *compiacenze per le altre*. To mene ništa ne smeta, *solamente non sia qualche altra cosa*. (*Djeticu*) Da te ko upita: što imaš činit tu? tot veće nije drugoga kantuna nego ovega? ne možeš, parā, stat u saloči za slušat kad te ko zove? Sve što veće govorim, *tutto indarno*. Da se u ovemu našem gradu ne može nać djetića ni djevojke koji će zapantit njihov orden! S kijem ovo cijeniš da govorim? Na vjeru ti valja prokargat uši! Nadvor mi izidi ončas, toware od ništa! A ti, Antonija, stani amo.

Antonija: Evo me; što veliš, gospo?

Deša: Prihodi mi ovu iglu ovdi. Polako. Jaoh ti si tebi! Pusti to. Odi mi, odi mi. Nesmotrnijeh ruka! Sad će me svu razplestit. Samo je čekam što će izit nasvrhu.

Antonija: Na, gospo, činim sve što l'jepše i polahše umijem.

Deša: Tako je, ma to tvoje najl'jepše i najpolahše za mene je rđavo. Jeda cijenu da sam se ovo ja u komu njihovu oboru rodila? Gustala bih vas upitat odkud vam se ovo zabilo u pamet da vi što umijete na meni učinit kako toka. Na drž' tu valu, pođ' mi je stavi onamo među haljine. (*Ovdi Antonija smuca valu*) Tako, smucaj, pometi svu kuću s tezijem! Hoć' to, magarićo jedna, po-dignut uzgori ali ne? Nuti, nuti, kud ideš, kud si uputila?

Antonija: Idem ovo stavit, kako ste mi rekli, među haljine.

Deša: Među haljine? ter dje tamo ideš?

Antonija: Na, imaš razlog.

Deša: Ne, ne, amo stani; hoću da mi rečeš kud si tamo bila uputila.

Antonija: Nijesam se stavila, cijenila sam da hoćete rijet među haljine da stavim u gnusno.

Deša: Ma kako si to mogla cijenit? Koji su ovo munčibjeli! izmutili bi i izčinili što vragu iz dno pakla ne bi došlo na pamet.

Antonija: Eto sveč govoriš kad hoćeš da štogod stavim u gnusno: »Metni među haljine«.

Deša: Džusto te tu i hoću; ma sam sad rekla »stavi«, ma ne »metni«, i ako nijesi razumjela, imala si me priupitat.

Antonija: Jaoh meni! tot ti metnut, tot ti stavit, to je sve isto.

Deša: Tako je, ja sam falila, a ti imaš razlog. Gospo, prosti! Ovdj nije druge s ovijem animalima, oli valja imat pacijencu, oli bi te doveli na ne znam što.

Antonija (idući): A ono ću naučit za drugi put.

Deša: Na, i veće im pàrā da su s ovezijem saldali; samo koliko se hoće za naučit i uglavit ove mumčibjele.

Anica: Ona je jako srećna, gospo, er je u vas, koja ćete je sve naučit.

Deša: Ali *non posso più. Potete credermi.* Mlada sam, ma kako su tupi, činu mi izit iz tona. Verāmente opeta što ću nego rijet *cosa pretendo?* Što je da je u mene? Ova mi je onega prvoga maloga babina kći, još je dijete, a stoprva je novakinja.

Anica: Zaisto, gospo, vidjet je skladno dijete.

Deša: Ončas stočiće. Djetiću, djetiću, ova se veće ne može; držim da nije ovega u nijednoj kući. U tebe je kogod: zovi, vika', i nije ko će dat stočića! Je li ko živ u kući? Ja cijenim da su svi pomrli i valjat će da mi sami uzmemo stočiće.

Antonija: Što veliš, gospo?

Deša: Valja vikat uz svu kuću, dokle se ozovete.

Antonija: Sagibala sam i stavljala na mjesto onu valicu.

Deša: Da, da, adžustat ću vas ja; sad nije vrijeme. Molite Boga ... ništa, ništa ... zovi mi onega striježa od onamo.

Antonija: Ivo!

Deša: Koliko sam ti puta rekla da neću tezijeh vašijeh Iva! koji Ivo? Ivane, to ga i zovi.

Antonija: Tamo te zlo znalo, Ivane, a ne Ivo, zove te gospođa! Žimoči je ogluhō. Ivane, ideš li? Zlo te znalo.

Ivan: Evo me.

Deša: Dje si se ovo zabio, striježu, dje? A pogleda', dosad je spō, pozna mu se po očima! A kako mu trči ono kosina! Pravi jež. Koliko sam ti puta rekla da dođeš uzet dinar za ostric se na barbjeriji, er te ja takoga ne mogu gledat. Na, spi, spi, još se navodi.

Ivan: E, spim.

Deša: Da kad ne spiš, što si činio, dje si bio ter se ne ozivaš?

Ivan: Bio sam na ulici.

Deša: Što na ulici, da te ko upita?

Ivan: Maloprije si rekle da izidem nadvor; to sam i otišō.

Deša: Sve što veće govorim, sve zaludu; spomeni se da veće nijesi doma nego među čeljadim skladnom i od kvalitati; kad si u kamari, ter ti se reče: »Izidi nadvor«, hoće rijet da izideš u saloću. »Stočiće«, a ti pođ' i stavi dvije svijeće na kerostat i dones' ih užeženijeh, er je veće dozna, a dēboto se i ne vidi. Što je, što me gledaš?

Antonija: Gospo ...

Deša: Da, gospo, što je? Izreci.

Antonija: Znaš da ...

Deša: Što, crna?

Antonija: Znaš da ne ima svijeća.

Deša: Kako to, magarico, kako ne ima?

Antonija: Ne znaš, gospo, da od onomadne ne goriš nego lukjernar?

Deša: Da kad si to vidjela, što se nijesi spomenula izvadit ih?

Antonija: Odkle, gospo? znaš da ih nije u kući, nego da kupujemo jednu po jednu na stačunu.

Deša: Destrigaj mi se s oči, destrigaj mi se s oči! Munčibjela jednoga! Ne boj se, poslat ću te k majci da žito mlatiš. Donesi mi vode za napit se. (*Ovdi činu čerimonije u dugo za sjestit*) Gospo!

Anica: A, gospo!

Deša: Gospo!

Anica: Za karitā, gospo!

Deša: Dospjej, gospo!

Anica: Dospjej, draga!

Deša: U mene si u kući, gospo; znaš što smo se pogodili? Cijeniš li da sam tako neskladna?

Anica: Da Bog sačuva, gospo.

Deša: (*Donosu Deši munčjelicu s vodom*) Na, i veće ti pàrā da si donijela: kad si me vidjela pit iz munčjelice? A paka, koliko li puta govorim da kad je ko u mene da hraniš za vode onu žutu romijenčicu od mjeda?

Antonija: Eto se ne stavih, a pripeta je na pilu.

Deša: A ti si je imala kalat; ma neću da ti probije ovo lotrojstvo. Pođ' mi donesi vode!

Antonija: Sve lotrojstvo, jes. (*Razbija munčjelicu*)

Deša: Jesam li ja rekla? A što, munčibjele prokleti, ne gledaš kako ideš, nego samo trus! Ma ne boj se, sve će se na tvojoj škinji osušit. Platićeš je, ne boj se; nećeš je, nać, biće ti naložena u skrinji.

Antonija: Hvala Bogu, ako i to bude.

Deša: Otole id', muč' tu! koja je ovo magarica, koji je ovo jezik, koja je ovo kàra, koja je ...

Antonija (*Idući*): Na vjeru čudne i ove! Kad je ja imam plaćat, što se okòrā karat?

Deša: Pokupi to i destriga' mi se s oči, govorim ti. Ovake su ove naše magaričine. Bila sam danas na dva posjeda, i u njeko doba bilo je od potrebe ognja u skaldalete. Zove nas nekolicke. Dohodi jedna od djevojaka ondi; odnijeli su skandalet samo *per apparenza*, paka ih opeta donosu kako su i odnijeli. Je li ova mizera? Ja sam ondi, ne promišljaju ko im je u kući. Ovako sam se grizla u sebi, ma er sam bila u tuđoj kući, valjalo je da mučim. I prosta im da dođe ko mu drago od njeke čeljadi; ma kò ja ili ovako čeljade od moje vrste, veće je velika da ti ovaki tradituri mogu ovaku stvar učinit. Da ovo u mene učini sluga ...

Anica: E, gospo, a daj mi drugu kuću u kojoj se žive s načinom kako u tebe! Ali za bolje rijet, daj mi drugu tebe!

Deša: *Questo avete ragion*, er neka ti rečem, nijesu opeta sasvijem ni sluge krive. Što se bolje nadaš od njih? Zato ja, kad je u mene posjed, činim da razgoru grastu ognja, pak da je donesu u njeko doba ondi među nas i da prida mnogom svakomu komu manka zapreću u skandalet. Ma znaš li što je? Svakomu pàrā da mu sve basta, *e non è così*.

Anica: Lude čeljadi!

Deša: A nemoj cijenit da je tako lasno umjet ni kućom vladat ni od svačemu se spomenut. Jedna je bila Pera Kristova, u koje sam se ja rodila; gospođa žena, vjeruj mi, nazbilj pametna, i da vidiš kako je svak gledō što ona čini, i u nju se izgledō. Pak ne hoće malo rijet umjet štogod i prolegat i razumjet talijano, er ti sve podpomaga neku finoću od džudicija, a što je najveće, alevala sam se i uzrasla u sklstvu i u obilnosti, u skladnu kuću opet došla. A vrla je ova sadara, dje pretendžaju ove da je jednak njihov muž, što je onomadne bio primjen, koliko i *quondam* moj, koji je bio od finijeh i starijeh Antunina, i sveđ, dobro se ne spomenivam, bio ali imperijali ali frančezi konsulo.

Anica: Zna se veoma dobro ko si ti i ko je tvoja kuća suproč družijem, a zna svak i tvoju krepos i tvoj spirit, navlaštito u etati tako mladoj, da se čudim da opeta ne nađete vjerenika.

Deša: Vjerenika? Vjeruj mi, kud god prohodim, koliko ih svrće oko na me. Koliko sam partita skladnijeh imala! Dugo bi bilo kad bih ti jednoga po jednoga imenom spovijedala koji su me htjeli uzet.

Anica: Gospo, ja vjerujem, iako ne znam ko su; po temu što vi govorite mogu promislit da su od najprve čeljadi između nas. Ma što mi se čini čudit jes da iza svih tezijeh partita, od kojijem govorite, ne vidim oko vas drugoga (i zaisto se snebivam kako se vi od te čeljadi kontentate) izvan gopara Iva kandžilijera, koji nije od najprvijeh među nami i u biću jako ubogu, samo koji se pretendža razumjet u parštinu erbo je u oficiju da valja da sveđ sluša *cauto* i lega testamente. Gospar paka Andro, koji je stoprva onomadne primjen, iza kako je deset godišta stō u Levantu, čeljade sasvijem iza brda; koliko za gopara Džona, gospar je Džono čeljade od kvalitati među prvijem, bogat, koji ima rodjaka za sveđ se veće avancat; ma jedan kančilijer siromah i jedan Levantin ruvid, to su ljubovnici koji se jako mogu malo pristojit jednomu čeljadetu od take kvalitati kakvi ste vi.

Deša: Nemoj tako govorit; ovo su čeljad koja se držu oko sebe za komoditat i za potrebā kojijeh možeš imat; jedan te može pomoći s dinarima, a drugi s pametim, za uputit ti, da ti je od potrebe, koju kauzu, što veće puta intravenja udovicam. Navlaštito kad mi je umro muž, ter se hoću opeta udat; a u isto doba služu za njeku galantariju, er uzamnažaju i nadopunjavaju mjesta među onezijem koji uzdišu za nami. A paka, Anica, nije dobro tjerat od sebe ostale ljubovnike kazajući se sva za jednoga, zašto paka oni jedan, ne imajući od nikoga sumnje, prem bi jako spala njegova ljubav u veliku uzdanju.

Anica: Zaisto, gospo, valja rijet istinu, ko stoji uza te, ima sveđ česa naučit. Zaisto tvoja konversacion može se zvati skula od svega. Ja svaki dan s čijem otidem odovle.

Š e n a t r e ć a

Antonija, Deša, Anica, Ivan i Petar

Ivan: Ide u vas Petar od gopara kandže.

Deša: *Non c'è altro*, evo ti i ovdī njegova tovarstva! Koliko te veće učim *sempre peggio*. Jedan djetić koji zna kako se žive i koji umije živjet to bi bio rekō da ga niko ne čuje djevojci koja je oko gospođe, a ona bi došla polako na uši gospođine i rekla: »Evo ti djetića tega i tega od gopara tega, koji bi vam žudio rijet jednu riječ«. Na što bi gospođa odgovorila: »Čini da uljeze«.

Ivan: Uljezi, Petre.

Deša: Tovarstvo iza tovarstva! Bez da mu je iko rekō, a on ga zove. Tu nije druge, oni valja da tešu svoju. *Che nova*, djetiću? Što nosiš to lijepo?

Petar: Ovo je gospar kandže, koji vam se poklanja i koji, prije nego dođe, poslō vam je ove kruške, što je ubrō u njega u džardinu na Pilam, zajedno s ovom malahnom knjižicom.

Deša: Ovo su moskatjelice i njeke koje budu jako dobre. Oduzi to i poredi onamo na desak, pak donesi opet tacun ovamo. (*Odnosi Antonija tacun, pak opet nakon malo donosi*) Odkle si ti?

Petar: Iz Čibače, gospo.

Deša: Dasi si ti pokojne Mare Antunove? Imaš li veće koga?

Petar: To mi je bila baba, a ja sam od nje kćere, ma mi je umro otac i mati; to me i uzō gospar da ga služim.

Deša: Budi dobar; ne znaš ti koja ti je dobra žena bila gospa, to što vi zovete baba; koji bi, kako sam čula od majke, ona nam i lan oprela; spomenivam se i ja veoma dobro od nje; znam je dohodit u nas, veće je bila starica, ma čišćahna i ušesna; pak je veće nasvrhu urijetko u grad dohodila.

(*Antonija s tacunom*)

Deša (Dava na tacun): Na, to se ti čitni.

Petar: Nemojte, gospo, ne smijem ja tega uzet.

Deša: Uzmi, kad ti ja govorim.

Petar: Prostitute, gospo, zapovidio mi je gospar da ništa ne uzimljem.

Deša: To ne importa ništa.

Petar: Prostitute, gospo, molim vas.

Ivan: Uzmi, Petre; ako ne uztiješ ti za tebe, darovat ćeš ih meni.

Deša: Pozdravi gospara i zahvali mu.

Ivan: Da, daruj mi to.

Petar: Sad ću, sad. Koja je ovo ludorija!

Ivan: Da ti nije bilo mene, ti ih ne bi bio uzō.

Petar: Ne boj se, uzō bih ih i bez tebe.

Deša: Ovo me delekta od gospara kandže da umije živjet s čeljadim od moje kvalitati i u sebi je jako rispetoz.

Šena četvrta

Džono, Deša, Anica, Antonija i Ivan

Džono: Gospo, došō sam vam rijet da će komedija bit brzo spravna i da ovi kvarat ure moćemo pasat ovamo u saloču za činit je počēt.

Deša: Ma veće neću da dohodi ko mu drago; moja je kuća, dosta mi su moja čeljad, zato neka stoju vrata zatvorena i neka ne dadu nikomu uljestit.

Džono: Gospo, u temu ja vam se dikjaravam da ja ostavljam svu komediju i ne bih umio uzet ikakva gusta kad ne bi bilo čeljadi sve što se veće može. Vjerujte mi, ako se gustate podpuno divertiškat, činite da držu kortu otvorenu neka uljeza ako će vaz grad.

Deša: Djetiću, jedan stočić. Džusto si došō na pripozit za primit jedno malahno posvetilište koga hoću vami posvetit. Na, ovo mi je knjiga od našega gospara kandže. Davam ti ličencu da legaš jako; ja je još nijesam ni vidjela što je u njom.

Džono: Stio od ove knjige, gospo, jako je lijep i koji dostoji za bit pomnivo čuven. (*Lega knjigu*)

»Gospo, ne bih bio u biću za učinit vam ovu čas da ne berem veće voća u mome perivoju neg li u mojoj ljubavi«.

Deša: Eto po temu možeš poznat *che non c'è niente tra di noi*.

Džono (Slijedi legat): »Kruščice nijesu joštera dobro zdrele, ma toliko bolje pristoju tvrdoći vašega srca, koji s njegovom vazdašnjom rasrdžbom ne obećava mi ni čini ufat kruščica zdrelijeh. Dopustite mi, dakle, gospo, da bez stavljat se pobrajat sve vaše izvrsnosti i dragosti, koje bi mi činili nigda ne dospjet kad bih počeo o njima govorit, da zaglavim govoreći vam da sam ja jedan pravi krstjanin, toliko dobar koliko i kruščice koje vam šljem, pokli vam odvraćam dobro za zlo, to jes, gospo, za da se bolje činim razumjet, kruščice koje vam ja poklanjam kruščice su moskatjelice pune slasti namjesto od krušaka trnovača, koje su pune grčila i koje mi vaša nemilos čini svaki dan oblo proždirat.

Ivo, tvoj nedostojni sužanj«.

Znaš, gospo, da je ovo vrō viljet, činite konat od njega.

Deša: Može bit da nije svaka riječ džusto dobro izabrana, ma razgledam njeki rispet s kojijem svaku stvar govori, što me infinīto delekta.

Anica: Vi imate razlog, gospo, i može gosparu Džonu bit i žō. Rijet ću svu istinu: ne bih mogla od manje nego ljubit jedno čeljade koje bi mi ovako pisalo.

Š e n a p e t a

Ivo kandže, Ivan djetić, Džono, Deša, Anica

Deša: Pristupite, gosparu Ivo; od česa se strašite? Vaš viljet i vaše kruščice bili su veoma dobro primjeni; a ovo ovdī ove gospođe koja govori za te prema gosparu Džonu.

Ivo: Ja sam joj odveće držan, i ako igda uzima koju lit na konsulima, vidjet će da se neću zaboravit od časti koju primam, čineći se parčica moga plama prid vašijem l'jepostima.

Anica: Vi ne imate potrebe od parca, gosparu, vaša je kauza u svemu pravedna i razložita.

Ivo: Sa svijem tezijem ovi moj razlog ima potrebu od pomoći, i imam uzroka za strašit se da ne budem nadgovoren od jednoga takoga rivala i da se ova gospođa ne nahodi zablještēna od kvalitati koje se vidu u gosparu Džonu.

Džono: Ufō sam, gosparu Ivo, štogod prije onega viljeta, ma iza kako sam vidio, strašim se ne malo kako ću reuškāt u mojoj ljubavi.

Ivo: Evo joštera, gospo, ovdī jedna četr versa što sam učinio na vašu čas, slavu i diku.

Džono: Nijesam znō da je gospar Ivo još i poeta; ova će me njegova dva versa sasvijem pogubit.

Deša: Tvoje gospostvo hoće rijet dvije strofe. Djetiću, stō gosparu Ivu. Gosparu, sjedite i prolega'te nam vaše verse.

Ivo (Lega):

*Prve od kuće jedna kâ je
moju dušu zamamljuje;
lijepa zaisto veomi ta je,
nu i ljubav mâ veća je.
Ma koliko jes l'jepša,
jes toliko nemilija.*

Džono: Veće sam izgubjen.

Deša: Prvi je veras lijep: *Prve od kuće jedna kâ je.*

Anica: Ono »jedna kâ je« malo je nategnuto, ma ne dava fastidije kad se ima što galanto činit.

Deša: Čujmo ostale.

Ivo (Slijedi legat):

*Vjeruješ li ljubav moju
ne znam, draga mâ gospoje;
znam da svak čas ljubav tvoju
ćuti tužno srce moje
i s nje muke bez pristanka,
kijem mira nije danka.*

*Srce moje hlepi i žudi
mjesto svoje već ostavit
i dan i noć on sveć trudi
Dje mu je život za boravit.*

Džono: Izgubjen sam, izgubjen sam sasvijem; ja vidim veće ti je za mene sve dospjelo.

Deša: Ne cijeni rugat se, zašto ovi versi na dan-današnji nijesu zli.

Džono: Kako, gospo, rugat se? Zasve da smo neprijatelji u ljubavi, sa svijem težijem ja govorim da su ovi versi prilijepi i nijesu samo ovako dvije strofe, kako ih vi zovete, ma je svaka strofa po jedna epigrama ništa gora od onijeh Marcijalovijeh.

Deša: Kako? Tot je i Marcio ime od čoecka i bio je poeta?

Ivo: Ime od čoecka; ovo je jedan autor koji je bio nazad peset godišta incirca.

Džono⁴: Vidite, gospo, dje je gospar Ivo lego ovega autora. Ma hod'mo vidjet, gospo, hoće li moja mužika, bal i komedija smajnkat od dobiti koje su učinili u vašemu srcu versi i viljetin gospara Iva.

Deša: Hoću malo da pričekamo i moga Pijera, ne može vele stat za doć, er je veće skula dospjela, sad će ga dovestit meštar od doma.

⁴ U rukopisu omaškom: Deša.

Šena šesta

Meštar od doma, Ivo, Deša, Džono, Anica i isti, pak mužici

Deša: O, signor majstro, signor majstro, hodte amo!

Meštar: Buona sera a tutta la compagnia, signori. Što zapovijeda gospođa Deša?

Deša: Meštre, kad se skula dospjela?

Meštar: Džusto na uru i tri kvarta. Činio sam da dotle dospije latin; emendali smo i pripisali i još smo i spjegali za moć bit ovdje na uru u koju ste zapovijedili.

Deša: A ona druga dva mala što čine? Bit će, držim, zaspali.

Meštar: Samo sam ih zalegō; što ćete da oni čine? Poslō sam ih da oni legu, da ne čine treske.

Deša: Da di je Pijero?

Meštar: Ostō je gori u vašoj kamari velikoj.

Deša: Što čini gori, signor majstro?

Meštar: Sveđ se štogod tratenja, gospo, komponjava imitavajući knjige Čičeronove.

Deša: Signor majstro, čini mu da dođe doli.

Meštar: Obslužit ću vaše zapovijedi.

Džono: Ovi tvoj meštar, gospo, čini mi se da umije i da je pametan.

Šena sedma

Pijero, Meštar, Deša, Ivo, Anica, Ivan i Džono

Meštar: Via, da bravo Piero, čini vidjet da napreduješ u onemu što te se uči. Pokloni se svijem ovijem gospodarima i gospođami.

Deša: Pokloni se onoj gospođi; digni klobuk gospodaru Džonu i poljubi u ruke gospodaru Ivu.

Ivo: Drago mi je, gospo, da mi dopustivate da mogu zagrlit gospara Pijera, vašega sina. Ne može se dobro hotjet jedan dub bez da hoćeš dobro i grane od njega.

Deša: U, u, za karitāt, gospodaru Ivo, s kojijem se paragonom služiš!

Anica: Zaisto, gospo, gospodar je Ivo veoma skladan i spiritoz.

Deša: Po njemu se ončas vidi od koga je rodjen i kaže da će s vremenom iziti za moć se svak njegov dičit njim.

Anica: Ko bi rekō da gospođa Deša može imat ovolikoga sina?

Deša: Kad sam ga rodila, mogu rijet da sam bila još dijete; promislite, još sam se s pupom igrala.

Anica: Pārā piuttosto da ti je ovo brat, a ne sin.

Deša: Signor majstro, imaj svu pomnju od njega; nemoj da pasali jeri.

Meštar: Zaisto, gospo, neću propustit za truditi sve što umijem oko ovega, može se rijet, stoprv niknuta stabra, koga je tvoja dobrota pustila u moje ruke za da imam pomnju od njega.

Deša: Signor majstro, čini mu da štogod reče što umije napamet.

Meštar: Presto Piero, rečitaj lecion od danas pobjed.

*Pijero: Cum tamen in nostrum fueris penetrare receptus,
Contigerisque tuam, scrinia curva, domum.*⁵

Deša: Nemoj da ove gadarije i rječetine uči.

Meštar: Ovo je latino, gospo, iz Ovidija iz prvoga libra Tristium.

Deša: To vaše Ovidio saviše je, er što god je, rđavo je čut.

Meštar: Ako hoćete da dospije sva tri distika što umije napamet, pač će vam spjekat što ove riječi hoće rijet.

Deša: Neću, ne, saviše se razumijedu.

Ivan: Komedijanti su i mužikijeri poručili da su spravni.

Deša: Hod'mo, gosparu Ivo; daj ruku gospođi.

Džono: Od potrebe je da vam rečem da ova komedija nije bila učinjena nego samo za moć skupit ujedno mužiku i bal, s kojijem se sklopilo za pōstāt malo veselo i...

Deša: Pusti, neka je čujemo, a razumijemo se toliko i mi, umjet ćemo rijet kakva je.

(Iza kako su mužici poudarali i svak je sio, Ivo kandže kleči prid Dešom, a utoliko izlazi Andrija alla levantina s klobukom i perukom)

Š e n a o s m a

Andrija, Deša, Anica, Džono, Ivo, Meštar, Pijero

Andrija: Kušpeto, lijepo! Radujem se vidjet što viđam!

Deša: Ola, gosparu Andro, što hoće to rijet? Koji su to načini? tot se tako dohodi smetat jednu komediju?

Andrija: Kušpeto, gospoja, milo mi je vrlo da vas zaskočih kad je od potrebe za urazumit se sve što se mogu nadat od vas i koliko mogu vjere dat vašemu srcu i uzdat se u vaša obećanja.

Deša: Ma znaš li da se tako ne pristupa ni stoji prid čeljadim ni smeta i komediju i onega ko uzima rečitavat.

Andrija: Kušpeto, vrle komedije koja se ovđe činjava! De, ovđe nije ine komedije, već ti si sva komedija, i ako ti što smetoh ali pokvarih, ja malo i marim.

Deša: Uistinu ti ne znaš ni što govoriš.

Andrija: Kušpeto de mi, vrlo dobro znamam, kušpeto i...

Deša: Što činiš, gosparu? Stvar je neskladna i od vilana čut te tako bještimat.

Andrija: Kušpeto na, ako je ovđe što neskladno, nijesu moje bjestimije, već li vaša pogana djela. Bre bi bolje bilo da bjestimaš negli da činjavaš što činjavaš tute col scior Džono.

Džono: Na što se tužiš, gosparu?

⁵ To je prvi dio citata iz Ovidijevih *Tristia* (I, 105—108), koje su elegije učili u školi, a potpun odlomak glasi ovako: Cum tamen in nostrum fueris penetrare receptus / Contigerisque tuam, scrinis curva, domum, / Aspicias illic positos ex ordine fratres, / Quos studium cunctos evigilavit idem. — Pjesnik tu kaže svojoj knjiži: Međutim kad budeš primljena u moju knjižnicu i kad uđeš u okruglu spremnicu, svoj dom, ugledat ćeš ondje poredanu svoju braću, koju je svu izradila ista sklonost. Zahvaljujem kolegi V. Gortanu koji je preveo te distihe. — U originalu je drugi, također nepotpun, citat iz udžbenika Jeana Despautèrea *Commentarii grammatici* (I izdanje 1537) i sasvim je drukčiji.

Andrija: Gosparu, ja s tobom ne imadem šta, niti vami govorim. Pitaoci su za pitat, a davaoci za davat; ti dobro činjavaš što oblaziš ne more li što bit. Oprostite mi ako pokvarih vašu komediju, ma se ne imaš čudit što se tužim na njezina djela. Obadva imademo razlog činit što činimo.

Džono: Ja ti ne umijem ništa rijet, er ne znam uzroka zašto se tužiš ovd na gospođu.

Deša: Ljudi koji su dželozi, taki budu; kad je imadu štogod s čeljadetom koga ljube, ne umijedu doć na lijepe za tužit se, nego stanu bućit i činit tresku.

Andrija: Ko? Ja tužit se na lijepe?

Deša: E, ne imaš doć govorit prid svakijem, i još u jednomu mjestu dje ima bit komedija i krcato je puka, ono što se ima govorit samo od mene do tebe.

Andrija: Te dohodim baš kušpeto, dohodim navlaš u ovo mjesto, i žudio bih da je ovo u Orsanu, dje se svak kupi, za rijet ti prid svijem vilajetom sve što ti imadem reći, ter je istina.

Deša: Tot toliku tresku imaš činit za jednu komediju što mi je ovd gospar Džono pripravio? Vidiš ovd, gospar Ivo, koji me ljubi, podnosi se s većijem rispetom sa mnom.

Andrija: *Il scior* Ivo nek čini kako njega begeniše; ja ne znadem tamo tvoje intrigarije s njime. A od koje je fajde meni *scior* Ivo za u nj se izgledat? Nije mi veće čefa za plaćat ja mužikijere i da ini na mojijem jaspram igraju.

Deša: Poznam, gosparu, sasvijem da ne mislite nimalo na ono što govorite. Nije to način s kojijem se prohod s čeljadim čivilom, i ova čeljad koja vas slušaju rijet će da imamo među nami koju stvar strahovitu.

Andrija: Parjajmo te lakrdije.

Deša: Što hoćeš s tezijem rijet?

Andrija: Hoću reći da se ne čudim što si zašla za gosparom Džonom, jer niti si prva ni najposlednja među ženskijem glavama koja tako činjava i koja ne stoji na riječi jednomu koji nije još kuntoša smetnuo ni brkove obrijō, kad joj pristupi jedan u čosi i u plaštu, ter joj oko na njega zvrkne. Već suviše nemoj da te smeta što me vidiš žalosna i razijedena videći se ovako omrljan; ne budi ti žō ako dođoh ovde na ovomu mjestu prid svakijem reći da već neću s tobom *ni arte ni parte* i da veće unaprijeda Andro neće bit ni pitalac ni davalac.

Deša: Stvari čudne uistinu, da džiljozija čini ljubovnicima ovako izlazit iz pameti! Da, gosparu Andro, dospjejte je, sjedite, smirite se i utazite i hod'te vidjet zajedno s nami komediju.

Andrija: Ja? Ostante, ta i gleda'te; bježim uput. Ja sam rećitō što sam imō i dospio što me zapadalo u moj dio. A sad te ostavljam, gospo, tu *al scior* Džono, i njemu ću poslat malo paka knjige što primih od tebe. Ja dovrših što imah. *Sciorie a tutta la compagnia*.

Ivo: *Signor Andrea*, vidjet ćemo se na drugome mjestu i ukazat ću ti ko sam ja.

Andrija: Imaš razlog, *scior* Ivo.

Deša: Ja sam smetena na ovake isolence.

Džono: Gospo, čeljad su dželoza džusto kako oni koji izgube koju lit: dopušteno im je sve govorit. Uzmimo slušat komediju.

Šena deveta

Ivan djetić (*s knjigom Džonu*), Džono, Deša, Ivo, Anica i isti

Ivan (s knjigom): Evo vam ovdje, gospodar, jedne knjige koju mi su priporučili da vam je ončas dam.

Džono (lega): »Ako ti je od potrebe za koji tvoj posō znat, šljem ti ončas ovi aviz. Svađa i diference, koje su bile među tvojim rođacima i Aničijem,⁶ sve se je smirilo, s ovijem però da se ti imaš vjerit za nju. Bona sera«. *In verità*, evo ti dje je i naša komedija dospjela!

Anica: A, Džono, koja je ovo sreća! Naša ljubav je li mogla igda ufat ovako čestitu sreću?

Deša: Kako? što to hoće rijet?

Džono: Ovo hoće rijet, gospo, da se ja vijeram za Anicu, i ako me ćeš poslušat, za da je podpuna komedija i da joj ništa ne manka, ti se vjeri za gospara Iva, a daj Antoniju Petru, njegovu djetiću; ona će bit tvoja kamarijera, a on njegov kamarijer.

Deša: Kako? ovaku je učinit jednomu čeljadetu od moje kvalitati?

Džono: Ma bez učinit ti ikakva kriva, u komedijam hoće se da je ovakijeh stvari.

Deša: Gosparu, hoću se vjerit džusto za njega za despet i tebi i za despet od svega svijeta i za činit neka svak zgučulava.

Ivo: To će bit moja čas, gospo.

Džono: Dopusti nam, gospo, da sa svom gučulom⁷ možemo vidjet ostalo od ove feste što smo spravili.

Svrha od *Udovice*.

⁶ U rukopisu omaškom mjesto: Aničinijem.

⁷ U originalu: en enragent.

22

ŽENE PAMETNE
Komedija

Les Femmes savantes
Comédie
1672

Imena koja dolaze

Ora, žena Renova	Jero, smiješni spjevalac
Reno, muž Orin	Džono, vjerenik
Jèla, sestra Anice, kći Renova	Maruša, službenica
Anica, sestra Jèlina, kći Renova	Marica mala, službenica
Pèra, sestra Renova i Franova	Vlahuša, djetić ¹
Frano, brat Renov	

AT PRVI

Šena prva

Jèla i Anica

Jela: Draga sestro, *appunto* mi je drago da ti mogu govorit bez svjedoka. Ti znaš da Džono odavna za mnom uzdiše, a vidim da ga ti meni, starijoj sestri, grabiš, er si mu se pristrla² i odgovaraš njegovijem pogledima i posmjesima. Prava si vijoglava! To ne valja tako!

Anica: Čudim ti se, draga Jela, da mi to prigovaraš. Džono je ušesan mlađić; dođe nam često na posjed; edukan je, galantan; pa zaisto merita da mu vraćamo ljubav za ljubav.

Jela: Meritā, ma ako ti je drago, nije razlog da grabiš što je tuđe, ni da dižeš drugoj djevojčici vjerenika koga je ona prije zatravila; zna sva placa koliko je Džono za mnom uzdišo.

Anica: Jes, ma se ti ne možeš obiknut na ludosti od muža. Tebi se sama riječ od ženidbe čini ježit; ti ne možeš promislit od tezijeh gnusoba ako *delon-*

¹ U originalu: La scène est à Paris. — Ova se preradba sačuvala u Dubrovniku u dva rukopisa, jedan u sjemeništu (A) i drugi, kasniji, u Historijskom arhivu (B).

² Tj. prilijepila.

³ Dovle fali početak rukopisa A, a Luko Zore popunio ga je u svom izdanju u *Srđu* (I, str. 394 i d.) prema rukopisu B. Zore je i u ovom izdanju nastojao tuđice dubrovačke zamijeniti književnim riječima, dok se ovdje daje vjerno tekst rukopisa koji se slažu.

^{3a} Znamenita pastirska drama *Pastor fido* GB. Guarinija, koju su preveli s naslovom *Vjerni pastijer* (1592) Frano Lukarević Burina i Petar Kanavelović (1688). Visočani su ime sela u okolici Stona (Topolo, Doli).

go ne protrneš. Tebi su ove stvari — *che debolezze!* Da zašto ti je krivo da ja uzmem Džona, kad on ne valja za tebe?

Jela: Ako ga nijesam htjela za vjerenika, nije mi davalo fastidio da za mnom uzdiše.

Anica: Ako nije drugo nego samo da za tobom uzdiše, ja mu ne branim, neka uzdiše, samo da se vjeri za mene, pokli ga ti nijesi htjela.

Jela: Ma uzdaš li se u riječi ljubovnika dizgustana i vjeruješ li da nije u njemu ostala iskra od ljubavi za mene?

Arica: Vjerujem, er me je od tega veoma asikurō.

Jela: Moja sestro, ne budi tako simplika, i ne vjeruj sve što ti se reče. Ako ti on govori da me ne ljubi, reci ili da te vara, ili da se vara on isti, i da ne zna što mu se hoće.

Anica: Ja ne znam; ma ako te je gus, lasno nam je to ćariškat. Evo ga odovamo; on će nas moć najbolje skaprićat.

Šena druga

Džono, Jela i Anica

Anica: Džono, za izvadit me iz smeće i sumnje u koju me je stavila moja sestra, kontentaj se odkrit nam tvoje srce i rijet nam koja od nas dvije može rijet da je ljubiš.

Jela: Ne, ne, gospodar, ja te ne pretendžam silovat ni stavljat na muke da nam se odkrivaš; inako falila bih veoma u diskrecioni, er znam koliko je mučno bit usilovan, odkrivat u oči svoje sentimente.

Džono: Ništa, ništa, gospo, ja ne umijem disimulat i zato mi nije *affatto* mučno rijet svakomu u oči moje sentimente; tijem bez da me išta smeta vaša zapovijed, rijet ću vam slobodno da sva moja ljubav stoji s ove bande. Ne budi vam žō, ovako ste vi hotjeli. Znate dobro da je vaša l'jepost bila zatravila moje srce, i moji su vam uzdasi dugo vrijeme moju ljubav svjedočili, ma je htjela moja nesreća da nijesam meritō prid vami nijednoga gradimenta, anci ste se vi sveđ od mene uklanjali. Tako mala cijena redukala me je da sam otišō iskat koje srce većma milostivo, prid kojijem bi bila bolje primjena moja služba. Našō sam ga u gospođi Anici; ona je *pronto* s nje ljubavi moje suze utažila i moju nesreću promijenila u najsladje veselje. Nije se rasrčila primit ljubežljivo koga ste vi držali u toliko maloj cijeni. *Insomma* umjela me je zavezati na taki način da nije stvari na svijetu koja me može od nje razlučiti. Zato vas molim, gospo, da se veće ne stavljate tentat moje srce, er je risolvāno i živjet i umrijet u ovoj ljubavi.

Jela: Ko ti je rekō, gospodar, da se ja za to brinem i da se toliko stavljam od tebe? Smiješan si, prosti mi, taku stvar i u snu promislit, a negoli tako u oči odgovorit.

Anica: Polako, moja sestro, ne meći se u kōloru. Znaš li koliko mi si puta rekla kako libra talijana govore da ko je pametan ne ima se metat u nepacijencu?

Jela: Nazbilj da si ih i ti legala, ne bi se tako vladala, i našla bi da ko je pametan ne ima uzimat vjerenika bez ličence ćaće i majke. Razlog je da se podložiš njima, i da ne ljubiš nikoga drugoga nego koga ti oni oberu, er više tebe oni imaju disponjat, a ne ti sama po sebi.

Anica: Dobro mi si to rekla; zahvaljujvam ti da me tako lijepo učiš, i neka vidiš da se ja služim tvojijem svjētima, molim te, gospodaru Džono, nastoj potvrdit tvoju ljubav s lićencom mojijeh starijeh, i dat mi način da te ljubim bez ikakve krivine.

Džono: Idem vas služit i činit sve što uzmozgu, er sam odavna čekō da mi to zapovijete.

Jela: S tolíkijem despetom to govoriš kō da ti se imadžinalo da ja za to hajem.

Anica: Falivaš zaisto; ne samo ne sumnjim da ti je žō, nego anci ufam da ćeš mi pristat na dobro, pomoć Džonove molbe i pospiješit nam vrijeme od naše vjere.

Jela: Da, još se i porugaj; toliko li se dičiš jednijem srcem koje sam najposlije ja vrgla.

Anica: Ako si ga vrgla, držim da bi se sad opet prigнула za dokučit ga kad bi mogla.

Jela: Otole, ludno, na to ti neću ni odgovorit. Znaš koja je najbolja? Smijat se.

Anica: Tako najbolje; sad si pametna.

Šena treća

Anica i Džono

Anica: Nije se nadala da ćeš je onako zabušit.

Džono: Neka je, ali i meritā. Ma pokli mi si zapovidjela, idem ti naći oca...

Anica: Ne, ne, pusti ćaću; sve je imat od naše majku. Čaće je jednoga umora za sve pogodit, ma ga je opeta lasno napuhat s druge strane da sve učini naopako. Učinjen je tako dobre paste da vlada i mota njime majka kako ona hoće. Ja bih gustala da nastojiš ugodit njoj i tetki Peri, da im štogod i pritrpiš i pogodiš, er bi ti dosta valjalo njihovo prijateljstvo.

Džono: Toliko sam se rodio sinčer da nigda nijesam mogō kako si vidjela ni tvojoj sestri adulavat, na koju sam onda bio namuran. Ja ne mogu pritrpjeti nijednu ženu koja zabije u glavu veliku pamet. Drago mi je da jedna žena bude kreposna i da umije sve što se veće može, ma ne mogu smislit da čini pompu od kreposti i da se njom pavonedža, anci gustam da vele puta u diskorsu ukaže se injoranta u stvarima koje zna. *Insomma* mene delekta da zna od čemu se govori i da umije i ona rijet četrij riječi, ma ne mogu probavit da se pretendža distingvat od ostalijeh žena od svijeta, davat normu od životu, čitavat libra ili čine, na pripozit ili ne, i da cijeni da sve što je difērento od nje, sve je naopako. Nasvrhu ja rīspetam veoma tvoju gospođu majku, ma neka mi prosti, ne mogu adulavat nje ludostima i odgovarat kō eko na sve što ona govori. Nadasve oni nje orakuo Jero čini mi jednu rabiju za krepāt; vidjet dje se ona pomamila za jednijem ludovom koga svak po spičarijam imitava, i nije mjesta osvem vaše kuće dje se po vazdan ne pjačevola više njega.

Anica: Istina je, ali pokli on prid majkom može sve što hoće, trijeba je da učiniš silu sam sebi uzprijateljīt se s njime. Zna se da jedan ljubovnik dje je tegnuto njegovo srce, ište bit prijatelj sa svakijem, i za ne imat nikoga suprotiva svojoj ljubavi, gladi do kučka od kuće. A paka nije lašnje stvari što

njega kativat, učini mu jedan kompliment; pohvali ga; čini da ti ukaže koju pjesan ljuvenu; inventaj što god da te posvjeta, i daj mu malo fuma, eto ti ga tu, on je tvoj.

Džono: Ma to džusto meni čini kōloru, er se ne mogu uglavit kako se vraški može dat na svijetu onaka vanitāt i afetacion. Pogledaj što mi je intravenjalo kad sam došō iz Italije. Znaš da sam ja otišō odovle još dijete, tako, kad sam se vratio, osvem moje čeljadi, malo sam ikoga poznō. Nakon malo dana namjerio sam se jedan večer negdje na jednoj konversacioni dje se diskoralo od diferentijem karaterima. Došō je taj talj Jero. To i govori ondi među nami jedan prijatelj koga ništa ne boli jezik: kad bih hotio učinit ritrat Jeru, znate li kako bih ga upengō? Upengō bih jedno srce s tisuću rana àlmēno, i da iz njeke rane teku peruke velike naprahane, abiti *di buon gusto*, crevlje mletačke; Iz njeke opeta galantarije, afetacioni, posmijesi i komplimenti, a iz njeke rijeke verasa rančidijeh ljuvenijeh, i da stoji uza nj Kupido, koji za izlječit ga čini mu jedno sufumidžo i kadi ga dimom, er je to jedini lijek Jerova srca izranjena. Hoć' mi vjerovat, od ovega diskorsa štampala mi se ista njegova prilika od obraza u pameti na taki način, da jedanput šetajući po Pilam poznō sam ga ončas, i rekō sam jednomu prijatelju koji je sa mnom bio: »Oklaudio bih se da ti je ono ondi Jero«, i našō sam da sam ugonenuo.

Anica: Znaš da je ta vrla!

Džono: Ovako je zaisto. Ma evo ti tetke. Dopusti mi da joj odkrijem našu ljubav za da bude prijateljica prid tvojom majkom.

Šena četvrta

Përa i Džono

Džono: Gospo, dopusti da jedan ljubovnik prevalja se ovom srećnom prigodom za odkrit vam jednu ljubav . . .

Pera: *Piano, piano*, gosparu Džono, nemoj se tako prida mnom odkrivat. Ako si u broju mojijeh ljubovnika, imaš znati da se prida mnom ljubav ne odkriva jezikom, nego pogledima, uzdasima i suzami. Zato ljubi me, pogledaj, uzdiši i plači koliko hoćeš, ma da ja od temu ne znam ništa. I dokle tvoja ljubav bude nijema, ja ću te dobrijem okom gledati; ma ako mi počneš što zagovarati, bit ćemo *amici, ma da lontano*.

Džono: Prostite mi, gospo, ne strašite se toliko, er gospođu Anicu ja ljubim, i došō sam ovdje za molit vas da biste se kontentali asistit s vaše strane našu ljubav.

Pera: Indženjōzo zaisto, delekta me kako si je lijepo izvrnuo. *Ingenuamente*, ne spomenivam se da sam našla ni u *Raklici* ni u *Zorislavi*⁴ nijednoga amanta tako indženjoza.

Džono: *Da galantuomo*, gospo, vi me hvalite bez moga mèrita, er u ovemu ne kažem nijednoga indženja kad vam istinito pripovijedam što žudi moje srce. Nebesa s tvrdijem zavezajem od ljubavi sjedinili su moje srce s l'jepostim gospođe Anice, koju samu ja ljubim. Vi možete dosta, i ja vas drugo ne molim nego da uztijete sekundat s vašom pomoćim moje požude.

Pera: Ja vidim kud ta ide i razumijem te sve što hoćeš rijet Peri pod imenom Aničinijem; zato, za ne izit iz tvoje alegorije, ja ti ću odgovorit da Anica neće da se vjeri i da je valja ljubiti bez pisnut joj riječi.

⁴ Dva imena u djelima starih pisaca dubrovačkih.

Džono: Ah, gospo, što okoraju te stvari i zašto mislite što nije?

Pera: Da, što će riječi? što se okora skušavat od jedne stvari koju sam ti ja odavna poznala po očima? Dosta ti budi da sam te razumljela i da trpim da me ljubiš.

Džono: Ma...

Pera: Zbogom; ovo ti dosta budi za ovega puta i rekla ti sam veće neg' sam htjela.

Džono: Ma ste u eroru.

Pera: Pusti veće. Činiš mi se crljenit, i nijesam ti se mogla ovoliko izustit bez velika srama.

Džono: Vrag me odnio ako vas ja ljubim i...

Pera: Ne, ne, veće neću ništa slušat. (*Ide ća*)

Džono: Koji joj je vrag? što joj se imadžinalo? je li se igda vidjelo stvari smješnije? *Non c' è altro*, valja iskat koga drugoga za naslonit mu ovi posō. Ma evo vidim odovamo Frana; on je dundo Aničin *ed è un uomo di petto* koji ufam da će se impenjat sīkūro za kontentat me. Poću se njemu odkrit.

Šena peta

Frano i Džono

Sluga: Gosparu!

Frano: *Schiavo, signor Giugno!*

Džono: *Appunto* sam žudio imat sreću s vami govorit.

Frano: Viđi što te mogu služit i zapovjed' mi.

Džono: Rijet ću vam da sam došō ovdi odkrit vam jednu moju pasion. Ljubio sam gospođu Anicu, i mogu se rijet podpuno srećan, er sam od nje korispondan; ali pokli ne znam kako bi ovo razumljeli nje stariji, ne umijem sam sebi išta obećati; zato vas molim da biste pasali koju dobru riječ z njima za pomoć me, er vjerujem samo kad biste se vi impenjali da biste me mogli učinit kōntēnta.

Frano: Drago mi je veoma da si se mnom služio, i asikuraj se da ću staviti svu najveću pomnju za služit te.

Džono: Ma, gosparu, vi znate *che ogni dilazione ad un amante porta della pena*, zato vas najveće molim pospiješit koliko se može prije.

Frano: Znam i mogu se veoma dobro figurat. *Lei non si dubiti*, sad ću ončas poč govorit *e farò tutto il possibile*. Sluga ti sam.

Džono: Sluga, gosparu. (*Ide ća*)

Frano: Valja ga kontentat, *perché è un signor che mèrita*, i nadasve odgovorit mu brzo, er znam veoma dobro da ko ljubi...

Šena šesta

Frano i Reno

Frano: *Schiavo, signor fratello.*

Reno: *Bondì a Vossignoria, signor fratello.*

Frano: *Appunto* sam te iskō; znaš li što me je ovdi dovelo?

Reno: Kad mi rečeš, znat ću.

Frano: Od nazad koje vrijeme poznaš li Džona?

Reno: Poznam, anči ga vidim češnje doć ovdj u nas.

Frano: Da što ti para od njega, *signor fratello*?

Reno: Para mi *un giovine di vaglia e che si porta da valent' uomo*, anči da ti rečem, *per verità*, kad pogledam niz mladost, malo ih nahodim *che li possino star a fronte*.

Frano: Ovdj me je *appunto* dovela jedna njegova požuda, i drago mi je čuti da ga u takomu končetu držiš.

Reno: Ja sam se poznō s pokojnijem njegovijem ćaćom *di buona memoria*; kad smo bili zajedno u Mlecima, bili smo prijatelji do glave.

Frano: Ja vjerujem.

Reno: Ah, pokojnik. Ono je bio čovjek!

Frano: Čuo sam ga spovijedat.

Reno: Džusto smo bili dvadestini, malo veće. I *perdinci* znaš da smo bili prvi kursari.

Frano: Figuram se.

Reno: Udarali smo po Mlecijem oko putā i činili pokrhu kō dva kurvića. Kad ti govorim svud se diskoralo o našijem pasalijerštinam, i davali smo dosta dželozije.

Frano: Ta je vrla. Ma neka ti rečem što sam ovdj došō.

Š e n a s e d m a

Përa, Frano i Reno

Frano: Džono me je poslō da ti spovijem jednu njegovu misō: on ljubi Anicu.

Reno: Kako! moju kćer?

Frano: Tvoju kćer; on je namuran na nju, i ja nijesam doslek vidio ljubovnika onako apasionana.

Pera: Da, hodi; ja ga razumijem, vi ne znate istoriju; sve je na drugi način nego vi cijenite.

Frano: Kako, sestro?

Pera: Džono vam jedno govori a drugo misli; namuran je na drugo čeljade.

Frano: Burlaš. Tot on ne ljubi Anicu?

Pera: Ne, ja vam to najbolje mogu rijet, er znam z dobra mjesta.

Frano: Ako mi je on isti tako rekō?

Pera: Ha, ha, ha! Konsideraj!

Frano: I vidiš me ovdj da sam došō od njegove strane pitat je u ćaće.

Pera: *Che lestro fantel!*

Frano: Anči me je molio veoma da pspiješim koliko se može prije.

Pera: Zaisto te nije mogō privarit galantije. Rijet ću vam ovdj među nami: Anica nije drugo nego njegova invencion i politika za pokrit drugu ljubav, koju ja znam i hoću vas obadva sad izvadit iz erora.

Frano: Da, pokli znaš, reci nam; ne drži nas na mukam.

Pera: Hoćete li znat?

Frano: Reci ko je?

Pera: Ja.

Frano: Ti?

Pera: Ja, ja.

Frano: Idi, sestro!

Pera: Što je to »idi?« Što to hoće rijet? Čemu si se začudio? Para mi da nije on prvi koji me ljubi; neka svjedoče Maro, Dživo i Miho, može li se i na mene kogod namurat!

Frano: Tot te svi ti ljube?

Pera: I kako ljube!

Frano: Jesu li ti oni to rekli?

Pera: To paka ne; toliko me su vazda rispetali, da nijedan od njih nije mi ni pisnuo više ljubavi. Ma za odkrit mi njihovo srce, umjeli su muče veoma dobro činit se razumjet.

Frano: Utoliko Mara dèboto nigda i ne vidiš.

Pera: Džusto s tezijem kaže mi veći rispet.

Frano: A Dživo se tobom podrugiva.

Pera: Ima razlog, to čini za despet, er mu ne može ništa da bude.

Frano: A Miho se oženio.

Pera: Na to se redukō, kad je desperō imat mene.

Frano: *Per verità*, sestro, to su tvoje vizioni.

Reno: Vjeruj mi, moja Pere, to su kimere.

Pera: A, kimere! tot su ovo kimere! Delekta me ova riječ kimere; valja mi zapamtiti kimere, kimere, kimere! Kāšpita, nijesam znala da ja imam kimere.

Š e n a o s m a

Frano i Reno

Reno: *Per vita mia*, sestra nam se pomamila.

Frano: Ovo joj se odavna zabilo u glavu. Ma za povratit se na naš diskoras, Džono ti pita Anicu: vidi što mu valja odgovorit.

Reno: Što me okora to pitat? Ja sam kontenat, i imam za partikolaru sreću moć ga steći za pàrènta.

Frano: Ti znaš da on ne stoji vele dobro i da ...

Reno: To je jedan interes koji vele ne importa: on je čovječan, to valja veće nego sve bogastvo, a paka ja i pokojni njegov čaće bili smo kō jedna duša u dva tijela.

Frano: Govorimo *però* s tvojom ženom i nastojmo je prignut ...

Reno: Dosta je da sam ja kontenat; reci mu da ga hoću za zeta.

Frano: Jes, ma ne bi zlo bilo imat i od nje riječ. Hod'mo ...

Reno: To nije od potrebe ništa, ja obećavam za nju i uzimljem više mene vas posō.

Frano: Ma ...

Reno: *Lascia far a me*, govorim ti, ne straši se ništa. Ja ću nju sad ončas disponjat.

Frano: Da, da je tako; a ja ću otit vidjet što ćuti Anica, pak ću se povratit da mi pripoviješ.

Reno: Čini konat da je stvar učinjena; ja idem ončas govorit s mojom ženom.

Šena deveta

Maruša i Reno

Maruša: Eto ti tu, svjetna Mare! dobro se govori: Ko hoće utopit kučka, govori da uvijeda.

Reno: Što je, Maruša?

Maruša: Što mi je?

Reno: E, e, što ti je?

Maruša: Eto se veće selim od vaše korte s platom u ogrnaču.

Reno: S platom u ogrnaču?

Maruša: E, e! Gospođa me tjera nadvor.

Reno: Ja tega ne razumijem. Kako?

Maruša: Eto tako. Prijeti mi, ako joj komparam na oči, da će dovesti dva sodata i činit mi dušu pustit pod batima.

Reno: Signor no, ti imaš stat ovdí. Moja žena uža čestje imat glavu razgrijanu, ma ja neću da ...

Šena deseta

Ora, Pèra, Māruša i Reno

Ora: Kako? još si tu, getino smrdeća? nadvor mi *subitamente* iz kuće i da mi se nijesi prezentala na oči.

Reno: Polako!

Ora: Ovako sam namislila i ovako valja da bude.

Reno: Nemo' ...

Ora: Hoću, hoću, hoću da pođe ća.

Reno: Ma što je učinila za tako je otjerat?

Ora: Kako? para je difendžaš?

Reno: Ajbo, na nijedan način.

Ora: Para, njoj aderiškavaš suproč meni?

Reno: Ne aderiškam zaisto, samo te pitam što ti je učinila?

Ora: A jeda cijeniš da je ja tjeram bez razloga?

Reno: Ja tega ne govorim, ma valja službu ...

Ora: Govorim ti, neka pođe ća.

Reno: *Benissimo*, da ti bude. Ko ti što govori?

Ora: Ja neću da mi niko ide uz nos kad sam što namislila.

Reno: Tako je.

Ora: I ti imaš, kô pravi muž, bit od moje, i kad me vidiš arabijanu, i ti arabijat.

Reno: Tako *appunto* i ja činim. Sikūro, magarico jedna, ovdí te gospođa tjera s razlogom, i ne meritaš da ti se prosti.

Maruša: Ma što sam joj ja siromašica sakrivila?

Reno: Po vjeruboru ja ne znam.

Ora: Nu pogledaj samo koje je ovo bezočanstvo! još joj para da nije ništa učinila.

Reno: Da ti nije nehote razbila zrcalo?

Ora: Tot bih je ja za taku bagatelu iztjerala, para li ti?

Reno: Da zašto? Valja da je sklopotala koga vruga s kudom.

Ora: Sikūro, a jeda bih ja bez razloga činila ovoliku tresku?

Reno: Da da nije poginuo koji tacun ali konfitjerica?

Ora: Sve bi to malo bilo.

Reno: O, ho! gleda' vruga! Da nije upuštala noćno koga mačka u kuću?

Ora: Gore nego i to.

Reno: Gore?

Ora: Gore, gore vele.

Reno: Kako, vraški, pasja raco, magarico! *fuora, fuora, fuora!* Da nije po vrugu...

Ora: Slušaj što je učinila. Jučer kad me nije bilo doma, imala je ardimenat uzet mi izpod petin'jerice pjesan *Kite i korune* koja se začinala ovdje u susjestvu na piru i koju mi je poslala Marija da se arajdam, er sam je pomogla ušestat, a ona mi je, geta smrdeća, uzela i zavila u cijevi.⁵

Reno: Nije drugo nego to?

Ora: Kako? Uprtit mi se u *Pjesan* koju sam jedva prije čekala za dobiti se za ukazat gospodaru Jeru? Bi li to došlo na pamet vrugu izdno pakla?

Reno: Ja sam cijenio da je štogod gore.

Ora: Kako? Para ti da je ovo malo? Neću joj prostit nigda, neću ter neću.

Reno: E, tako je, tako.

Ora: Htjela bih vidjet da je uzmeš difendžat!

Reno: Ajbo, tako je.

Pera: Veramēnte se ne može trpjet; koliko joj se veće predika, a ona sve to gore; samo kravina, da joj je bit ovako prigizna koja ne haje za drugo nego samo da joj je žderat.

Maruša: Veliku sam stvar učinila kad nijesam imala knjige; a da sam stala zaludu i ne oprela što mi si dala, to bi i rekla da sam spala i skitala se po tovjernam.

Ora: A, a, krošnjo jedna! i još imaš anima raspondžavat, a jes pet dana da sam joj dala dvije litre vune, i ne mogu vidjet svrhe. Konsideraj od onomadne mi je Stane oprela deset litara!

Maruša: Čudna je i ta: hoćete da se prede i uz to da kuham i idem po ribu i u komardu, a ne može se i to i to.

Ora: Velika posla, znaš; ako je to tvoj pjadžer, i sveđ bude, kako nije ribe, za moć se prošetat i do Gruža; a koliko te glavim kad je nije, vrati se doma i reci da je nije, a ne kô smucke da se smucate i trindohorite po gradu.

Pera: E, e! vi biste se htjele izgledat u djevojke koje služe gospare dje nije gospođe u kući; ondi bo se veramēnte planduje u lasti; niko ne ište konta, povazdan se ije i pije; u njih su ključ i one su gospođe.

Ora: Certo, lasno je bit skladna u gospodar: ne mislu drugo nego kako će bit svaki dan u čistoj ogrnačici s fjokom kurdjelice, s ubručičem čistijem, ko godišnjice od palka; a paka sve to služi za veću strumbulariju, i bizgičariju; drugo bo gospari ne mislu nego pogađat sve što njima dohodi na pamet. Eto našli su da im ne stoji dobro dolamica, erbo im ne stoji ušesno korap, neg su inventali džupice za moć bolje začinit i zašestat prsi. Još im mankauje alamar, neka su prave majčine kcerce⁶, i ja držim da bi im i to gospari pogodili

⁵ Tj. namotala pređu na taj papir smotan.

⁶ Tj. bludnice.

kakvi su; a da žena dâ u spenzu, da je kupila malo kordunića za kriška, to bi se i rugali i govorili: »Dosta joj je i kad se ukopa!«

Maruša: Ja vam tega ne pretendžam, ma što ne mogu učinit, ne mogu; ne mogu se razkvartat na petero.

Ora: Muči, muči tu, vrtikljuno jedna; veće ti para da si rekla, a koliko ti se govori za te tvoje bokarice,⁷ da to zagnjetivaš unutra. Polako, još nijesi gospareva; još sam zahvale Bogu ja živa. Da mi vas je vidjet kad me ne bude.

Maruša: Žinti biste i vi htjeli da smo kô niko na svijetu. (*Polako*) Bolje bi nam na vjeru bilo u našijeh matera.

Pera: A, ću ti! crna Pere, gledaj ko što mrmoši! Neobično joj je ne bit doma, erbo bi se mogla Lankroja⁸ skitačit od Župe do Grada, i bandusat gizna pod košićem voća razpretiljena kô pudar u smokvam. Ma bih te htjela vidjet u zimu, u koliko bi dana vareno izjela!

Ora: Ovo im je neobično, er se veće izgubio stari život, i nije veće moje pokojne gospe, da se zna do koliko je godišta djevojka novakinja i koliko valja da ide bez ogrnačice, zastrta u prsima dovelk. Sad su počele po daždu stavljat bio ubručić na glavu, što su se prije pokrivala dolamicam. A onomadne sam vidjela s funjestre jednu s vjedrom na glavi, i dje neće po daždu da podigne gunja, nego kisi, kisi, kisi. Rekla sam da sam joj gospođom, ovako bih joj razčeljupila gubičinu.

Maruša: Jach, tužnijeh djevojaka! velika smo ti vam spica u očima.

Ora: Hoćeš li dospjet? ako te uzmem, po blaženi dan, nadavat ti ću veće bata nego ti je piljaka na glavi. (*Mužu*) Još mi je nećeš da iztjeraš s oči?

Reno: *Non c' è altro. Sciapientibus et insciapientibus*, Mare, pođi, nemoj je ezačerbavat.

Ora: Kako, ali si se s njom dogovorio? prem je ta kolora pocukarana.

Reno: Ajbo, *via, nadvor, magariico, fuora!* (*Polako Maruši*) Pođi, jadna, pođi.

Svrha prvoga ata

AT DRUGI

Šena prva

Ora, Përa i Reno

Reno: Jesi li sad mirna? eto ti je izišlo na tvoju: veće ti nije Maruša u kući, kontentaj se. *Ma per verità*, ja ne mogu probavit ti vaš način života. Ono je djevojka džusto za onega posla u komu je bila, i činili ste mi je de-strigat za ništa.

Ora: Čudim ti se, dragi; žališ onakoga tovara. Ti bi htio da ja sved gledam oko mene jednoga bizgića koji drugo ne misli nego se skitat s košicom po gradu, i kako će se ispečit? a paka niti je skuhanu ni ufatigano, ni učinjen nijedan red od kuće.

⁷ Tj. jedre prsi.

⁸ To je posprdno, izmišljeno ime.

Pera: Veràmēnte drugo ne umijedu nego se zavalit i spat po vas večer kad nije gospođe doma, i sve što činu sve para da ti činu kô u zô čas i za karitāt.

Reno: Vi bo ih štetite, er ih ne umijete alevavat. Kako vraški pretendžate da vam ista djevojka kuha i kupuje, a u isto doba prede i fatiga? htio bih ja vas vidjet! A koja je potreba da prede i fatiga, kad ja mogu naredit robu dje mu drago, odkle će me doći sto puta cjenje nego sve te vaše fatige. Meni je od potrebe da mi je skuhan objed i večera, i kad ijem salatu, da mi ne hrsta pržina po zubima; meni je od potrebe kad mi pukne ponat na bječvi, da mi ga djevojka umije prigledat i uhitit; a te vaše fatige i ta vaša arbitrija meni nijesu od vragute koristi. Bi li mi umio ko rijet, ali su za bolje, ali za gore? Pretendžate bit vrijedne kad učinite peču raše, a kosta vas priko vrata.

Ora: *Non dite, Reno, non dite.* Dohodi zaisto cjenje nego na butizi. Mi se u to bolje razumijemo nego vi.

Reno: To je vrag džusto; vi bo ne stavljate na konat (sve ovo s tobom govorim, moja sestro) nego što platite dinarom. Da dje su teharice, lukovi, klice larda, mrvičele, i fjaski vina i gostarice ulja po stô puta na setemanu? Da dje je što vas ašašnavaju te vaše predljice i tkalice njihovijem fetentijem adulacionima: »Gospo, ti si vrijedna!«, a vi ončas toralicu kruha, »Gospo, ti si pametna!«, a vi ončas, kô Kuljašina, soklinić mrvičela. A paka, jeda to činite za koris, nego svekoliko za vanitāt. Budete tegli prstom u nebo kad s malo manje ali s malo veće kore od oraha i žile od crne drače inventate koji novi kolurić i džoiškate *che non si dà* da se po posjedima govori: »Ovo je kô na djeci Aničinoj, ovo je kô na djeci Jelinoj«, na taki način da biste se kontentale išteti svu peču raše a da se po svemu gradu pronesu mostrice, i da se čeljad izgledaju. Je li ovo smiješno, moja sestro, er ja s tobom sve govorim?

Pera: *Spettate, Reno, spettate.* Danu bih htjela vidjet koliko bi te veće kostalo odjestit ono djece, da mi doma ne učinimo rašetu, a paka je skladnije i vidjet nego su to vaša predžudicija.

Reno: Nije to tako ništa. U jednu riječ, vas ne toka davat normu od ekonomije i od arbitrija u kući, er to nije profesion ženska; za ljudi je a ne za vas arbitrat i dirigat stvari od ekonomije. Sestro moja, sve ovo s tobom govorim. A paka jeda su to samo vaši spropoziti? Onu kamaru navrh skale zapačali ste mi je svu librima i vašijem knjižinam, koja odkad znam sam sebe vazda je služila za sprema; koga ćete žiga od tezijeh vašijeh vrazijeh libara? *Per vita mia* dođe me sto puta taka rabija za naložit ih svijeh na oganj osvem samoga moga Tanarre. Ne bi li bolje bilo da ona kamara služi za sprema, i da vi nastojite na vaše posle. Da su blaženi naši stari kojijem žene nijesu umjele ni legat ni pisat, nego su njihova libra bili konac, iglica, kušinić i naprstak, u koja su po vazdan studijali. A sada sve ide naopako, er je počeo svak činit što ga ne toka.

Ora: *Non mi potete creder* kako te je grubo čut govorit. Veràmēnte što tovar, tovar.

Reno: A ko s tobom govori? ja s tobom ne govorim. A jeda je, moja sestro, to samo? Sve bi ovo malo bilo. Ma kad u Gradu dođe koja funcion od pira ali od mortorija, padu mi subito krila, er naša kuća deventa gore nego kamara lokānda. Po vazdan u nas godišnjice jedna iza druge za svjetovat se, kako toka i kako je bilo *all'antica*. A vi ončas hvis, kô piēština: »Ovako toka, ovako se vazda užalo.« *Bravo, per vita mia!* znadu sve što se *all'antica* užalo, a ne umijedu vraguta bata živjet kako se *all'antica* živjelo. Utoliko ja patim, a svak se vami ruga (s tobom ja govorim, moja sestro). Najposlije onu siromašicu djevojku, koja je sama imala pameti u našoj kući, destrigali ste mi

je, neka nije ni nje s vašijeh ludosti i meterbija. Ja ovega života neću, ne, er mi nije drago; jes' me razumjela, moja sestro?

Pera: Bonte si ti *senza giudizio*. Ko bi rekō da nas je ista majka rodila. Činiš mi se sramit tobom; i za me navestit se na nepacijencu, idem zbogom.

Šena druga

Ora i Reno

Ora: Jesi li, dragi, veće dospio? imaš li veće što govorit?

Reno: Imam još, ma neću veće više ovega govorit nego o drugomu poslu. Ti znaš da je naša kći najstarija zakapričala da se neće vjerit; ona je pametna i detestā ove bagatele. Dobro čini, neću progovorit zato ni riječi. Ma ona mlađa vidim da je od drugoga dženija i da se hoće vjerit, zasve ima manje pameti; zato para mi da bi bilo veće vrijeme promislit kako ćemo je akomodat.

Ora: Ja sam to odavna promislila, i hoću ti odkrit moju intencion. Ja sam je namislila vjerit svakako za Jera, džusto za onega koji je onoliko srećan prid tobom i koga ti ne možeš ni čut ni vidjet. Ja znam bolje nego ti što se za nje hoće. *Insomma* prida mnom je stvar učinjena, i nemoj mi ni progovorit više tega. Hoću prije tebe govorit s Anicom i poznat ću jesi li je zallegō kako će mi odgovarat.

Šena treća

Frano i Reno

Frano: *E ben, signor fratello*, sad ti je odovlek izišla žena, jesi li s njom govorio?

Reno: Jesam.

Frano: Da što je novo? Hoćemo li imat Anicu? je li akonsentiškala?

Reno: Ajbo, nije još.

Frano: Da je li rekla da neće?

Reno: Hoće, ma ...

Frano: *Manco male*, tot hoće, ma ali hoće da počeka joštera?

Reno: Ajbo, neće.

Frano: Da što je?

Reno: Neće Džona nego drugoga za zeta.

Frano: Drugoga za zeta!

Reno: Drugoga.

Frano: Koga?

Reno: Jera.

Frano: Kako? onega Jera ...

Reno: E, e! onega sudžeta.

Frano: Da što si joj odgovorio?

Reno: Ništa, i najdraže mi je da nijesam krknuo, da mi ne bi izišla koja riječ od koje bih se paka kajō.

Frano: Ti je razlog veoma lijep i veràmēnte si učinio *un passo da prudente*. Jesi li joj alēmēno umio proponjat Džona?

Reno: Ne; zašto kad sam vidio da je zakapričala drugoga, a ja *zitto*; paralo mi je najbolje mučat kô kami i ne pisnut riječi.

Frano: Eviva! *Certo*, ta tvoja prùdēnca ne ima para. Tako ti zdravlja, sramiš li se tom tvojom slabostim bit kontenat da te žena tako prti i vlada na nje način, i ne ardiškat za kontrestat nigda ono što je ona namislila?

Reno: E, e, moj brate, lasno je govorit, ma ti ne znaš što hoće rijet skandō. Ja gustam prohodit s mirom i ne mogu gledat nose. Moja žena umije lije-po govorit i predikat i bit pametna za družijeh, a za tebe velik je vrag. Ako se jednu mrvicu opriječiš na ono što je začelila, kala grondu i napne nos koliko špirun od galije. Paka za osam dana valja živjet život vražji na taki način, da ja kad bih ti imō deskrievat pakō, ne bih umio s boljijem mezotermnim nego: nosi odovamo, nosi odonamo, u saloči nosi, u kamari nosi, i dje god se obrneš svud nosi. A u svemu te temu kori da je ne ćutiš i da je ne ljubiš. A kako vraški možeš ćutjet onaku grondinu? *Eppure* toliko uzćakalja više tega da valja davat i razumjet i zvat je tvoje »srce« i priko srca.

Frano: Id' otole, kako te nije sram? Ti si sve kriv, i za rijet ti od mene do tebe, tvoja je žena deventala taka, er si ti *bascio de' fianchi*, i nije na drugi način stekla onoliko gospostva, nego er je našla u tebi jednu ovčicu za mustit je kako ona hoće. Kako? tot se ne možeš jednom risolvat bit ćovjek, nego ćeš se sveđ strašit od tezijeh nosā, koliko da je u njima pakō? Imaš znati da je sve to aprension, er kad bi ti umio jedanput uđrit po tezijem nosima, svi bi se ti vragovi od pakla disipali; zašto žena, koja je učinjena samo za slušat muža, ne udre nigda u tu bizariju nego samo onada kad muž ne umije ćinit svoje parti. Zato, *coraggio, signor fratello*; otrasi se jednom i umjej nosit ti gaće, a ne dat da ih ona nosi. Ti govori: »Hoću ovako, er mi je drago«, a ćini da ona govori: »Tako je, imaš razlog«. Ja ne znam kako možeš za vivifikat tvoju kćer mahnitostima ženskijem, i tvojijem dobrima učinit ćestita jednoga sudžeta koga svak drži za smiješna. *E via*, meritaš da ti se smije vas grad na taku slabos.

Reno: *Verissimo, signor fratello*, govoriš kô Salamun: veće valja ukazat zube, neka bude što hoće.

Frano: Sad si dobro rekō.

Reno: Sramota je pustit se ovako vladat.

Frano: *Bravo!*

Reno: Saviše joj se dalo.

Frano: *È vero.*

Reno: Hoću joj danaske ukazat da je moja kći moja kći, i da sam ja gospar izabrat joj koga je meni drago za vjerenika.

Frano: Tako se hoće!

Reno: Ti si prijatelj Džonu; nađi ga, *caro signor fratello*, i reci mu da gustam s njim govorit, ma ončas.

Frano: Idem subito. (*Ide*)

Reno: Veće sam dosta trpio; valja unaprijeda bit ćovjek *a marcio dispetto di chi si sia*.

Šena četvrta

Ora, Pèra, Jèla i Anica

Ora: Ferma'mo se ovdì za primit ga, er para ide.

Jela: Jes, jes, majko, ja sam ga vidjela z džilozije; sad je džusto uljezò u ulicu.

Ora: Anica, dje ćeš, stoj ovdi.

Anica: Ja ću poč onamo u drugu kamaru; što ću ja ovdi?

Ora: Nećeš, nećeš; da se nijesi krenula odtole.

Šena peta

Ora, Pèra, Jèla, Anica, Jero i Marica mala

Marica: Gospo, eto vam gospara Jera, oto ide uz skale.

Ora: Najbrže, daruj stočice. (*Ovdi se svekolike stavljaju u konfuzion za brzo raspredit kamaru; utoliko dohodi Jero*)

Jero: Sluga vam sam. (*Ovdi sve tri ujedno imadu ovo rijet, i još što mu drago, ma sve ujedno*)

Ora, Pera, Jela: Da dobar si došò; da dobar dan; da odkud te evo danas imamo?

Ora (Sama): A nas je bila velika želja od tebe.

Pera: Veće odkad te nije, gosparu Jero, para nam kò da nam nješto manka; lijepo smo kò drvo osječeno.

Jela: A meni se nazbilj snjelo da si došò u nas i da komplimentaš sa mnom ko će prije uljestit u kamaru.

Jero: Netom sam se mogò ukrastit od mjekoliko posala i imbrolja koje sam imò po glavi, najpremuroziji je moj posò bio doć ovdi riveriškati gospođu Oru i gospođu Peru, er znam da gradiškaju moju službu. (*Marica ulazi s dva stočica i stavlja ih Ori i Peri a ne Jeru*)

Ora: Otole, ježu pasji, služi ovdi gospara.

Jero: Ništa, ništa *affatto*, gospo; neka vas služi.

Pera: Prostate za karitāt, gosparu! (*Ovdi Pera uzimlje stočić i stavlja ga Jeru, a on ga uzimlje, pak joj se klanja i zahvaljiva; utoliko Marica donosi još tri stočica*)

Ora: A sad uzmi kudjelju i sjedi tu prid kamaru, er ako se kreneš, nalupat ti ću glavom o mir.

Pera: I razgorjećete na grastici ognja, i zapretat ćete nam u skandalete, da nam služi do do večer. Sjedite, gosparu, ako vam je drago.

Jero: A, gospo, akomodajte se.

Ora: Da, ako vam je drago.

Jero: Nemojte mi, gospo, učinit taku inkreancu, *non lo farò giammai*.

Jela: Majka, sjedi, sjedi; ja znam njega. Ako ti prva ne sjedeš, on neće sjestit, možeš stat i do sutra.

Ora: Da kad zapovijedaš, evo me. (*Sjedaju sve*)

Jero (Sjeda): Koja su ovo stravaganta vremena! *Poter del mondo!* Drugo ne čini nego ili sniježi ili daždi ili puha jedan vjetar za odnijet te. Gospo, kom-

patiška' te, molim vas, ako me vidite u razčevrljanoj peruci; ovo mi vrijeme ne da it s proprijetatim.

Ora: Ne importa ništa, gospodar; nami je sve isto, samo da vas uživamo.

Jero: To je, gospo, vaša dobrotu, ma ja znam što me toka. (*Pogleda na noge*) Na, maloprije, kad sam potrčō za uteć od daždā, pō mi je jedan baruo (*Opeta ga zavija*) A *in veritā*, gospo, rijet ću bez ikakve prezuncioni da za umjet zavit barule ne bih čedō nikomu.

Pera: Ko bi rekō, crna Pere, da nije tako lasno ni barule zavit kako ide. Da, molim vas, gospodaru Jero, što hoće rijeti da si se ovo veće kō pozaboravio od nas?

Jero: Gospo, kad me ne vidite, možete rijet slobodno da me tratenja koji velik impedimenat, i najveće tuđi posli, er ili je od potrebe tratat koju vjēru, ili umirit muža z ženom, ili je koja todurija, sve se to razbija oko moje glave. A *del resto* vjerujte mi da se ne bih odlijepio od vaše konversacioni, a vi znate da meni nijesu seke konversacioni ženske kō i ostalijem. Spomenivate li se, gospo Ora, od nekadašnjijeh našijeh pjadžera?

Ora: Ah, gospodar, ne govori mi ništa; dođe mi za proplakat kad se spomenem.

Pera: Znete li, molim vas, kad smo bili zajedno u Konavlima, paka kad je Nika ogruzila s konja koliko je duga i široka?

Ora: A kad smo se pošli pjadžerat niz Primorje, pak nam je intravenjalo jedan dan ne okusit ni trave ni vode? ono su bili pjadžeri!

Jero: Spomenivam se, gospo, veoma dobro; anci mješte objeda bili smo pošli u onu dubravu na Visočanima i prolegali svega *Pastor fida* naški³ i znam da mi je paralo bit Dubravko, a vi da ste Zagorke i Raklice.⁴

Ora: *Ingenualmente*, gospodar, ja bih propustila i drugi put objed za onaki pjadžer.

Pera: A meni sveđ ovdī stoji oni pjadžer, kad smo pošli na Srđ, pak je došō daž sikiliversi i okisli da nam je bilo mokro i do kōšulje, i veće se ne mogli vratit, nego otišli na Bosanku, i za promijenit se izmaškaravali se njeko u župku a njeko u župljanina, i Marija parala pravi kuljko; paka tu svu noć spali smo po bačvam. Spomenivaš li se, gospodaru Jero?

Jero: Kako ne spomenivam, gospo? Ako znate da sam vam oni večer ja učinio verse više spanja u bačvam, i bio sam vas prilikovō onemu filozofu Diodženu, koji je stō u bačvi i govorio: »Ištem čovjeka«.

Ora: Ma pustimo sada to na bandu. (*Ovdī govoru sve ujedno*) Gospo Jero, čitnite nas, molim Vas, kojom pjesnim, neka se arajdamo od želje.

Pera: Da, da gospodar; ja sam od maloprije pucala za rijet vam.

Jela: Džusto, džusto, neka vas od želje uživamo. (*Anica hoće da pođe*)

Ora: Dje ćeš, dje ćeš, Anica; stoj ovdī. Sjedi tu.

Jero: Gospo Anica, nemoj nam dizat čās tvoje konversacioni.

Anica (Z despetom): Gospo, ja se ne razumijem u verse.

Pera: Pustimo te stvari. Da, gospodar, ne drži nas veće na tōrtūri.

Jero: Pokli mi zapovijedate, gospo, ukazat ću Vam jednu epigramu, to jes jednu pjesan od malo verasa, koja mi *appunto* para kō malahno djetešće koje se stoprva rodilo, er sam je maloprije učinio, i ufam se da će ovo djetešće prid Vašijem srcom *appunto* inkontrat svoju kolijevku.

Pera: Gospo Jero, za da nam to djetešće bude infinito drago, dosta je rijeti da mu si ti čāće.

Jero: Gospo, Vaša aprovacion moće mu bit majka.

Ora: Ah, kako mu svaka riječ ima mjesta!

Jela: Da, ako vam je drago, gospodaru.

Jero (Lega): Epigrama ...

Pera: Čutim lijepo dje mi srce igra od veselja.

Jero: Epigrama ...

Pera: Delektaju me versi *che non si dà*.

Jero: Epigrama gospođi ...

Pera: A partikòlāro kad su njekako fino spretani.

Ora: Ma ako ga sved' uzprisijecamo, nećemo ga čuti nigda.

Pera (Govori Anici): Anica, da nijesi sad progovorila, čuješ!

Anica (Sama sobom): Pođi, griješe, od mene.

Jero: *Pjesan gospođi Sunčanici koja ije cvijeće i njim se hrani.*

*Kad je lačna Sunčanica,
njoj mrzeća svaka je hrana;
nu sâm trator i ružica
jestojska su nje izbrana.*

Ora: Lijepo, certo lijepo!

Pera: »Nu sam trator i ružica, jestojska su nje izabrana«; *pùlito*, crna, *pùlito*. Ma kako mu svaki veras *lascivo* izide!

Jela: Najveće me delektaju one riječi »trator i ružica«, i ono »izabrana«; ma kako lijepo stoje u rimu »ružica izabrana«. Lijepe ove rime!

Jero:

*Nu mi reci, Sunčanice,
cvijeća zimi kad ne bude,
i kad samo tvoje lice
mile uzcapti sred razblude.*

Pera: Polako, polako, dragi gospodaru Jero; pusti me, molim te, malo odahnut. Aaaah!

Ora: Ako ti je drago, daj nam malo kampa za prouživat.

Jela: Rđa me ne ubila, lijepo se arajdavam i izdno peta.

Pera: »Nu mi reci, Sunčanice«, kako mu lijepo izlazi, *natùrālo*, *natùrālo*, *natùrālo*!

Ora: Nā, para džusto da govori s Sunčanicom i da je pita: »Nu mi reci, Sunčanice«.

Jela: Ah, kako je ono lijepo: »Mile uzcapti sred razblude«. — Kašpito! doslek sam cijenila da cvijeće samo capti u grasti ali u džardinu, nijesam znala da capti joštera i sred razblude. Valja mi ovo zapantit.

Ora: Još mi ovdj stoji ono »Nu mi reci, Sunčanice«. Para mi da se više same one tri riječi može skomponjat tisuću verasa.

Pera: Džusto, džusto, Ora, to se najveće i ja čudim. Koliko hoće rijet one tri riječi, a para da su ništa.

Jela: Ma molim te, dragi gospodaru Jero, kad si ono skomponjavō »Nu mi reci, Sunčanice«, jesi li se ti isti stavio koliko si puno rekō s one tri riječi?

Jero: Dakako, gospo, nego nijesam.

Ora: Da, slijedite naprijed, ako vam je drago.

Pera: Nemo', nemo', draga Ora, neka još jedanput ono »Nu mi reci, Sunčanice«.

Jero:

*Nu mi reci, Sunčanice,
cvijeća zimi kad ne bude,
i kad samo tvoje lice
mile uzcapti sred razblude.*

Ora, Pera, Jela (Ovdi sve tri ujedno govore): »Nu mi reci, Sunčanice«; lijepo, lijepo, lijepo.

Pera: »Nu mi reci, Sunčanice«; *bravo, bravo, bravo!*

Jela: »Nu mi reci, Sunčanice«; *bello, bello, bello!*

Jero:

*U tjeskoći od vremena
što ćeš tada učiniti?
uistinu ćeš, mâ ljubjena,
sama sebe izjestiti.*

Ora: Uzovaj lijepo stvari!

Pera: Jeste li se stavili kako je ono lijepo rekō »U tjeskoći od vremena«, to jes u zimu, zašto kad je zima bude dobro stat u tjesnu.

Jela: Da, jeste li se stavili od onega končeta: »Uistinu ćeš, ma ljubjena, sama sebe izjestiti«; er kako je naučna Sunčanica jestit cvijeće, i bivši zimi, neće nigdje nač cvijeća izvan onega koje cavti na nje licu, to je i avizava da će u zimu izjestit sama sebe: »Uistinu ćeš, ma ljubjena, sama sebe izjestiti«. *Viva, viva zaisto, gosparu!*

Ora: Molim te, gosparu Jero, daruj nam te verse, neka ih mi opeta s našom komoditatim prolegamo.

Jero: Služite se.

Anica (*Hoće da otide*)

Ora: Tu stoj, tu stoj; dvadesti i pet.⁹

Anica: Ma što ćete od mene, kad se u to ja ne razumijem?

Jero: Gospo Anica, žô mi je, ako vas moji versi zaglušaju.

Anica: Ne budi vam žô ništa, gosparu, er ih ne slušam.

Ora: Dobro ih ne slušaš, ali stoj ovdi, jesi li čula? i nemoj biti bijena.

Pera: Danu, gosparu Jero, pripoviđi nam je li što novo?

Jero: Prikojučer je došla filjuga iz Mletaka, anci sam se dobavio foljete, ma ih još nijesam prolegō; ako zapovijedate (*Vadi foljete*). Prolegat ćemo ih sad ovdi zajedno.

Jela: Dajte ih, gosparu, tetki Peri, er ona umije vrlo legat.

Pera: Ništa, ništa, gosparu; vi ćete bolje legat.

Jero: Ne, gospo, molim vas, uzmite ih vi.

Ora: (*Ujedno s Jelom persvadava Peru*): Da, Pera, uzmi, uzmi.

Jela: Da, tetka, legaj ti,

Pera: Da kad hoćete (*Uzimlje foljet i lega*): »Londra, ventiquattro detto.«

Jela: Londra? je li ovo, majko, odkle dohodi londrina?

Ora: Jes, da, da li nije. Danu, Pera, prolegaj istom za gus po što dohodi lakat dubrovački.

Jero: Gospo, tega neće ondi bit u foljetu, er su ondi samo nôve koje se događaju u Londri.

⁹ Prijetnja batinama.

Pera: »Londra, ventiquattro detto. Questa mattina è stato all'udienza del re...«

Jela: Re znam da hoće rijet kralj, ma molim vas kako kralj ide obučen?

Pera: A nijesi ga vidjela sto puta upengana all'eròica s krunom na glavi i nješto ovako drži u ruci kô tucanj.

Ora: Sve bih rekla da su u temu mjestu sve poluvjerci.

Jero: Sikūro, gospo, u Ingliteri je erezija.

Jela: To će bit oni koji držu u ormaru njeku glavu od tovara.

Pera: Ja razmišljam, cma Pere, i sva ta tužna čeljad idu u pakō!

Ora: Slijedi, Pera, naprijed, neka čujem što novo.

Pera: »Questa mattina è stato all'udienza del re l'ambasciator di Spagna«.

Ora: Što, što? ambasciator?

Jero: E, gospo, hoće rijet poklisar, i govori da je bio na udijenci kraljevoj poklisar od Španje.

Jela: Da koje će, majko, bit donio mahramice zlatne!

Pera: A jeda to samo! Ma iz Španje koju će bit dovukō pandišpanju!

Ora: Rekla bih da je prem dug foljet. Molimo ovdì gospara Jera da nam ga ostavi; mi ćemo ga među nami prolegat.

Jero: Služite se, gospo, za karitāt; ako hoćete, poslat ću vam i još foljeta koliko hoćete.

Ora: Molit ćemo te, gosparu. A utoliko, Pera, hoćemo li mu ono rijet?

Pera: Što?

Ora: Od onega tvoga libarca.

Pera: Nemo', nemo', draga.

Jero: Gospo, ako je štogod za arajdat se, nemojte me privat od te konsolacioni.

Jela: Tetka, žinti ću mu ja rijet.

Pera (Govori s načinom kô da joj je drago da reče): Da, nemoj.

Jela: Hoću, hoću. Učinila je, gosparu, jedno libarce od rima, sve iz nje pameti, koje služi za moć lašnje činit verse.

Jero: In verità, gospo, to mi je veoma drago, neka se i naš jezik može pohvalit da ima rimario; molim vas, gospo, ako vam nije od inkomoda, činite mi ga vidjet.

Pera: Bit će mi sadar djegod onamo zavržen u dno vestijarija; drugi ću vam ga put ukazat; ma sad, ako ćete, pitajte me više koje riječi, to ću vam možebit i napamet rijet koju rimu.

Jela: Danu, makar iznađi rimu na -vaju.

Pera: Vaju? Manka ih: vaju, rajju, zakantaju, zapuhaju, na kraju, popijevaju; u, u, jes ih mnoštvo.

Anica: Držim da bi se na tu rimu moglo rijet i ludovaju.

Ora: Hoć' mučat tu? neskladnico, muči i uči.

Jero: Ištem, gospo, odavna rimu na srce i ne mogu je iznać; molim vas imate li kojugod?

Pera: Veràmēnte, gosparu, na srce i ja sam trudila cijele pet mjesec dana, i jedva sam skucala samo dvije: mrce i ugrce.

Jero: Da galantuomo, gospo, vaša je konversacion za amirat je. Veće sam danaske naučio nego u toliko dana.

Anica: Za karitāt, koliko će im se bastat izludovat. Majko, pusti mene neka ja pođem onamo.

Ora: Nećeš, nećeš, govorim ti.

Anica: Ma što ću ja ovdje za karitāt? koju potrebu od mene imate?

Ora: Da počekaj. Pokli žudiš znati koju potrebu od tebe imamo, poslušaj me. Imaš znati da sam ja odavna na tormentu za tvoj konat i rečem po sto puta sama u sebi: »Ova će nam bit prikor i prečipit od naše kuće, sva u vjetru i u izvanštinam; kad se što lijepo govori, ne gusta je; kad se što lega, bježi kô od napasti«. Ma sam veće iznašla način kako ću te dat na meštra.

Anica: To se, majko, mnome brinut bez potrebe. Što će meni te vaše stvari? Meni je dosta ne bit smiješna ni šemūnita, i bit kô sve ostale djevojčice od moje vrste.

Ora: Ali nije razlog da ja podnosim taki prikor u mojoj krvi, zato sam namislila da je najbolje za izpunit moju požudu, dat ti jednoga vjerenika koji je kreposan i ima pameti; i ovo je *appunto* ovdje gospodar Jero za koga hoću da se vjeriš.

Anica: Ja, majko?

Ora: Ti, ti, i niko drugi; i dosta riječi.

Pera: Da hodi, ja te razumijem. Strah te je ne prigrabit meni srce gospara Jera, koje s moje ljubavi odavna gori. Ma budi mirna, ja sam kontenta i čedavam ti ga.

Jero: Ja se veselim najveće mojoj sreći, gospo Anica, i ova srećna vjera kojom sam počašćen stavlja me ...

Anica: Polako, gospodaru, ako ti je drago; to nije tako ništa, kako se tebi para.

Ora: Nuti, nuti, kako se ono odgovara! Znaš li ...

Marica mala: Gospo, došo je doli jedan čovjek u feraulu modromu i ište gospara Jera.

Jero: A, gospo, ako vam je drago, dat ćete mi ličencu. Bit će ovo njeko komu sklapam ovako njeku vjeru. Sluga vam sam!

Ora (Sve tri ujedno): Pođite zbogom.

Pera (Sve tri ujedno): Guvernaajte se.

Jela (Sve tri ujedno): *Schiavo*, gospodaru.

Ora: Nazbilj ti ću činit, moja Ane, doć na šes, ne boj se.

Š e n a š e s t a

Jela i Anica

Jela: Majka sva stelava za tebe, i nije ti mogla skladnijega vjerenika ...

Anica: Ako je skladan, uzmi ga ti.

Jela: Ali ga je majka dala tebi a ne meni.

Anica: Ne importa ništa, er ti ga ja čedavam kô starijoj sestri.

Jela: Kad bih željela vjerenika kô i ti, aćetala bih ga dragovoljno i još ti zahvalila.

Anica: A ja kad bih imala u glavi galantarije, verse i krepos, ne bih ga pustila nikomu.

Jela: Utoliko pokli se ne možemo pogodit, trijeba je, moja sestri, slušat starije. Majka više nas ima svukoliku oblas i zaludu je ...

Šena sedma

Frano, Reno, Džono, Anica i Jèla

Reno: Hod' ovamo, Anica, i nemoj mi se nevat. Svuci tu rukavicu. Uzmi ovega gospara za ruku i od sad unaprijeda drži ga za tvoga vjerenika.

Jela: Dobro, džusto se ova hoće.

Anica: Valja, moja sestro, slušat starije, i ćaće ima više nas svukoliku oblas.

Jela: Ali valja slušat i majku, znaš!

Reno: Što, što? što govoriš?

Jela: Ja govorim da je grubo vidjet tebe i majku, dje jedan šija a drugi vozi, i dje u ovemu poslu nijeste od ugodjaja. Ona je drugoga vjerenika...

Reno: Muči tu, govorim ti! Ako te je volja labarat, pođ' labaraj s njom, i pođi joj reci da ovako hoću, er mi je drago; samo je avertiška' da mi veće od sad unaprijeda ništa vele ne govori.

Frano: Manco male, sad te uživam.

Džono: Ah, nebesa! Da me u ovoj sreći san ne vara? Sad s razlogom mogu rijet da sam u portu od najvećijeh mojijeh sreća i požuda.

Reno: Da, uzmi je, Džono, za ruku, i hod'mo. Kako su se djeca razgrijali! Poranebore i meni je vrućina gledajući ih. Para mi da sam se pomladio, i dohodu mi na pamet moje mlade frasketarije.

Svrha drugoga ata

AT TRECI

Šena prva

Ora i Jèla

Jela: Da znaš, majko, da si vidjela! jeda je ona činila koga konta od tebe! Džusto koliko da te nije žive *in rerum natura*. Sve što sam joj ja veće govorila i stavljala prid oči tvoju volju, sve je činila veće feste ti rugala se. Promisli, majko, afetavala je veće veselje što je ne poslušala tebe nego što je poslušala ćaću.

Ora: Ništa, ništa, neka mi se lijepo guverna; naučit ću je ja ali ima slušat ćaću ali mene.

Jela: Almëno je imala za njeku kreancu upitat te je li ti drago. A hoć' da ti rečem, majko, nazbilj je i Džono čudan, koji bi htio bit zet za despet, i para mi da govori: »Ja te hoću, er me ti nećeš«.

Ora: Neka mi ga, neka mi ga. Nazbilj, ako mu se para da je na konju, naće se privaren. Znam i prije kad se s tobom ćutio, ja vam mijesam branila zaisto, ma me majdek nije migda vele delektō; paro mi je svedč jedno ništo džusto ništo; ne umije se ni javit kako valja. Kreancom i komplimentima džusto para da se podrugiva, i para mu se da je spiritoz kad tresne što ovako nesmotrno i neskladno.

Šena druga

Džono, Ora i Jela

Jela: Da sam tobom ne bih bila nikad kapača da bude Aničin vjerenik. I ovo ne govorim er mi ovako komporta; krivo bi m' učinio ko bi to i u snu promislio. Je li mi Džono učinio krivo? jes zajsto! Ma sve to ne uzrokuje u meni najmanju nepacijenciju, znam ja kakve su ove stvari od svijeta, i kako se valja u svemu konsolavat. Kad mi dođe na pamet sved' promislim: Da da me je uzō a paka bio igrc od jutra do noći u betuli, izlazio po večeri, fantastikō i takijeh stvari, koji bi bio s njime moj život? koliko bih trudila za upravit ga? Id', tako ti zdravlja, ko zna da mi je velik pjadžer učinio što me je ovako ostavio. Ma tebi učinit ovaku inkreancu, može li se komportat a, a? Majko, draga majko, za tvoju reputacion imala bih se impenjat suproc' njemu i mrzjet ga do života. Ja sam vidjela odavna (govoreći među nami) da je sved' malu stimu činio od tebe.

Ora: Djetetina!

Jela: Kad god bi došō u mene, sved' bi me pitō: »Što ti čini majka? Je li u nje kundurica? kupuje li vunu, ali rogače prodava«?

Ora: Puzdro!

Jela: Kad bi mu ti što povidjela ali se s njim razgovarala, govorio je da ga sekavaš.

Ora: Njima bo je sve seko dje ne ulaze pasalijerštine.

Jela: Najveći je njegov gus vazda bio tobom se podrugivat i stavljat te na komediju.

Džono: Eh, polako, molim vas; je li malo karitati, gospo? što sam vam učinio? u čemu sam vas uvrijedio za da se toliko mučite za diskreditat me prid gospođom majkom, kojoj mi najveće importa bit u milosti? Govorite, gospo, recite što me persegvitate; neka mi ista gospođa vaša majka ovd' učini pravdu; koje sam vam krivo učinio.

Jela: Kad bih bila u kolori, što nijesam, imala bih tisuću razlogā. Ti si najprve plame od tvoje ljubavi meni posvetio, a prvi plami toliko su sveti i toliko srce vežu, da valja prije izgubit i biće i život, nego ih imalo ockvrnuti s druge ljubavi. Nije na svijetu zlobe sramotnije do nevjernosti i strašivijega monstra do jednoga nevjerna ljubovnika.

Džono: Tot vi zovete nevjernos odluku koju sam obrō po vašoj zapovijedi? Što sam drugo ja učinio nego vas pronto poslužio? Ako ste bili u čemu uvrijedjene, vi ste uzrok temu. Vaša je l'jepost bila zatravila moje srce koje je dva cijela godišta za vami uzdisalo temeljitom ljubavim. Nije stvari koju nijesam učinio za svjedočit vam moju pasion i prignut vas na moje požude. Ma sve moje molbe i svi uzdasi nijesu mogli ništa prid vami, nego ste se sved' protivile mojim najsladijem požudam. Ono dake što vi nijeste htjele, posvetio sam drugoj. Viđ'te je li ovo bit nevjeran, ali je moja krivina, ali vaša, i ali sam ja vas ostavio, ali ste vi mene otjerale.

Jela: Tot ti zoveš da sam bila suprotiva tvojijem požudam što sam ih hotjela izplakat i dovestit na onu čistoću u kojoj konsisti dobrota prave ljubavi i pravoga prijateljstva? Znaš li što govori u *Fior di virtù: Plato dice che ili sensuale amore non è perfetto amore*. A ti nijesi nahodio nijednoga sapura vidjet sjedinjena dva srca ako se i tijelo ne sjedini. Tako se džusto ljube među sobom sve živine i čeljad injoranta, koja ne cijenu da je prava ljubav ako najposlije ne dospije u ženidbu. A ja bih htjela da je ljubav među nami

bjelja nego lijer, svjetlja nego sunce i čistija nego voda, i da se ljubi za ljubav i veće za ništa drugo.

Džono: Ja za mene, gospo, ne budi vam žô, po ne znam kojoj mojoj nesreći imô sam od naravi taku dušu, da za njom i tijelo ide dëlôngo i stvar je *affatto* impôsibila da ih mogu razlučiti. Vi ste verâmënte lijepo govorile, nije l'jepše stvari do te vaše čiste ljubavi, ma nije za mene. Možebit da je od ovega uzrok moja injoranca, i er sam malo tupoglav od naravi na taki način da kad koga ljubim, ljubim ga i z dušom i s tijelom kako se nahodim, i žudim svega onega koga ljubim. Anci, gospo, bez učinit krivo vašijem sentimentima, rijet ću vam da vas svijet slijedi moju skulu a ne vašu, i u ljubavi ženidba je vazda bila *alla moda*; zato, ako sam ja žudio biti vaš vjerenik, para mi da vas nije imala toliko uvrijedit moja požuda.

Jela: Da kad je to tako, gosparu, i kad se hoće verige telesne za prignut vas na vjernu ljubav, i pokli nije načina da vi možete ljubiti za drugu svrhu nego za oženit se, ja bih se kontentala i falit za vašu ljubav, i kad bi htjela majka, ja bih vas uzela . . .

Džono: Nijeste veće na vrijeme, gospo; druga je okúpala mjesto u momu srcu, i ja bih veoma sakrivio kad bih tako uvrijedio onu k kojoj sam bio utekô s vaše nemilosti.

Ora: Ma ti cijeniš, gosparu, da ti je veće sikura ta druga? Brojiš li, molim te, moju balotu? Znaš li da sam ja Ancici odredila drugoga vjerenika?

Džono: Ah, gospo, nemojte me tako ubijati; zašto ćete mi stavljat suproc meni jednoga rivala kojijem se imam toliko sramiti? Što nahodite u gosparu Jeru, te ga cijenate dostojna od tolike časti? Nije mogô dat razumjet svemu Gradu, samo je vas zablještio.

Ora: *Certo*, on bo se ne delekta u što i vi. Vi biste htjeli da svak žive kako vami na pamet dođe.

Š e n a t r e ć a

Jero, Jëla, Óra i Džono

Jero: Sluga vam sam, gospo.

Ora (Zajedno s Jelom): E, e, dobar si došô.

Jela: Sluga, gosparu.

Jero: Nijesam mogô učinit od manje nego doć ovdî riveriškât gospođu Oru i dat joj jednu nôvu koja je *appunto* za nje. Sad sam bio u Akademiji od poklada i uživô izvan načina kreposti našijeh akademika. Među ostalijem jedan je rečitô jednu pjesan naški, u kojoj je složio sve naše antike užance više pirova: kako se imaju regolat pari, kako se imaju izredit sedžete, kako toka prečedenca, što je oficio *Kite i korune*, što su oblegane babice, kako ima otiti funcion od kuželjâ i sve do najmanje dlake, da sam govorio: »Dô bih ne znam što da se može ovdî namjeriti gospođa Ora«. Ma sam stavio svu pomnju i najposlije sam je dobavio za ukazat vam je. Evo je.

Ora: Ostavimo to, gosparu, molim te, za drugi put, ukoliko se ovi gospar ne delekta vele u krepos. Njemu *piüttosto* ide po umoru sve drugo neg se razumjet u stvari kreposne.

Džono: Gospo, ako vam je drago, nemojte toliko alteravat stvari. Spjegavam se. *È vero*, ja mrzim krepos, ma onu krepos koja šteti čeljad. Krepos je u sebi stvar lijepa i izvrsna, ali bih ja veće volio bit kô štivala nego kreposan kô neki ter neki.

Jero: In verità, gosparu Džono, ja ne razumijem kako krepos može ištedit ikoga.

Džono: A ja za mene do tega senja razumijem, da još saviše govorim da vele puta nijedna stvar nije kapača gorega sudžeta učinit što krepos.

Jero: Da galantuomo, ja vas manje razumijem. To je lasno rijet, ma je trudno provat.

Džono: Zasve nijesam vele studijō, para mi da nije lašnje stvari što ovo provat, i kad bi mi kō injorantu primankalo razloga, znam sikūro da mi ne bi mankalo ezempija.

Jero: Gosparu Džono, ja veneram Vaše sentimente, ma molim Vas iznađite mi jedno ezempio, er ga ja ne nahodim.

Džono: Vjeruj mi da ne bih hodio vele daleko za iznać ga.

Jero: Ja ne znam, ma ja ne vidim težijeh ezempija.

Džono: A ja ih toliko vidim, da mi budu oči.

Jero: Doslek u momu paizu vazda je injoranca činila ljudi sudžete a ne krepos.

Džono: Falivaš, prosti mi, er jedan sudžet kreposan veći je sto puta sudžet od jednoga sudžeta injoranta.

Jero: Gosparu Džono, nemoj vam to parat, er vam je vas svijet od kontrarije opinionioni, ukoliko jedan čovjek injorant i sudžet dēboto su sve isto.

Džono: Da, ja sam sudžet, ja! Ma što ćemo od ovijeh malinkonija? Nu mi recite, gosparu Jero: ona galunaća, koju si skoro učinio, koliko ti je dosta frutala gospođa?

Jero: Gosparu, zahvaljivam ti na konfidenci koju imate za burlat me.

Džono: Non burlo da senno. Jedan gospar koji je ideja od galantarije, obučen sveđ *di gala alla parigina*, a nadasve poeta od pjesmi ljuvenijeh, nije čudo da je kalāmīta od djevojčica i gospođa.

Ora: Para mi, gosparu . . .

Džono: Molim vas, gospo, pustite nas; ovi je gospar sam po sebi sufičjent za rezistit da ga niko ne pomaga.

Jela: Ali nije razlog da se ovdj prid nami njime podrugivaš.

Džono: Ecco l'altro, još bi se hotio ko treći.

Ora: U jednu riječ, gosparu Džono, ja nijesam kontenta slušat nekijeh burala koje ne stoju dobro.

Džono: U jednu riječ, gospo, vjerujte mi, ovo njemu nije ništa neobično; on bolje zna što su burle nego iko drugi u gradu, er ih prova ma škini svaki dan.

Jero: Ne čudite se, gospo, er ova mala stima u slaboj čeljadi *ordinariamente* bude efet od invidije. Ja za ne davat mu veće fastidija, sluga vam sam.

Ora: Pođite zbogom, gosparu.

Šena četvrta

Ora, Džono i Jēla

Džono: Ha, ha, ha! Ovo mu se zamlatilo u glavu da mu svak invidijā, er u nikomu nijesu rare kvalitati i kreposti koje su u njemu.

Ora: Ne invidijaš mu zato, gosparu Džono, nego er ti će u ljubavi prigrabit mjesto. Ma tu nije druge, valja da imaš pacijencu.

Džono: Gospo, ako mi dopuštavate, rijet ću vam slobodno da to nije motiv za invidijat njemu nego za začudit se izvan načina na vašu resoluciju, kako ste mogli u snu izabrat za vašega zeta jednoga čovjeka koji je prid svakijem u končetu od smiješna, i koji nemojte cijenit da vam adula i kaže afet za pravu ljubav i cijenu koju ima od vaše kuće, nego samo za moć sutra iza vas prostrijet se više svega vašega bića i osvojiti intijeru ereditat gospara Rena. Ovo vam, gospo, ne govorim iz glave, er ovo najposlije bući vas grad. Je li dake za začudit se da sam od vas istijeh posponjan jednomu ovakomu čljadetu?

Ora: Gleda' samo koje se stvari neće izventat za razvré ovu vjeru! Ali vam ta neće reuškati; u jednu riječ, što bih imala dospjet ovezijeh dana, hoću dospjet večeras. A pokli se, gospodar Džono, ti toliko brineš i kažeš se prijatelj našoj kući i našem biću, za odvratit ti na ljubav, napit ćemo ti večeras na piru. Jela, pošlji ončas po kančilijera i reci Anici da se справи.

Jela: Majko, nije od potrebe da je ja ništa avizavam; to će joj gospodar Džono sad dëlõngo činit znati i dat će joj lekcion, kako će se podnijet da ti ne reuška.

Ora: Je li to tako? Vidjet ćemo ko će je vladat i hoću li je ja umjet dovesti na šes. (*Ide ća*)

Jela: Meni je žõ, gospodar, da vam stvari ne idu kako biste vi htjeli.

Džono: Nemojte se, gospo, ništa brinut, er ću stavit svu pomnju da vam pasa ta žalost.

Jela: Strah me je da ćete trudit zaludu.

Džono: Veoma lasno da će vam pasat strah.

Jela: Meni bi drago bilo.

Džono: Ja vjerujem i ufam se da ćete me i pomoć.

Jela: Dakako, idem vas služit koliko uzmogu.

Džono: *Obbligato alle grazie.*

Šena peta

Reno, Frano, Anica i Džono

Džono: Ako mi vi, gospodar Reno, ne uzbudete prijatelj, izgubio sam afato sve ufanje, er gospođa Ora po nijedan način neće da se prigine a favor mio nego je dža risolvala vjerit gospođu Anicu za Jera.

Reno: Ma za ranebore htio bih da mi reče koga je vraga iznašla u Jeru.

Frano: Ništa drugo nego one afetacioni i sudžetarije koje su u njemu.

Džono: I hoće da se večeras svrší vjera.

Reno: Večeras?

Džono: *Appunto.*

Reno: A ja hoću za despet večeras *appunto* vjerit Anicu za tebe.

Džono: Poslala je po kančilijera za potegnut skritununu.

Reno: Da kad je to tako, i ja ću poslat po kančilijera.

Džono: I poručila je gospođi Anici, po gospođi Jeli, da se za večeras справи.

Reno: A ja govorim mjoj ovdj u glavu da se справи za tebe. Ja ću im ukazat ko je gospodar u mojoj kući. Hod'mo, vidjet ćemo hoće li ovako bit.

Anica: Dundo dragi, nastoj ga mantjenjat od ovega umora.

Franco: Ne brini se, činit ću sve što uzmagu.

Džono: Gospo Anica, najveća pomoć i ufanje u koje se uzdam stoji u vašem srcu.

Anica: Gosparu, od moga srca toliko ste sikuri da možete ne misliti.

Džono: To je toliko meni dosta za učinit me podpuno čestita.

Anica: Vidite li, gosparu, od koliko je suprotiva moje srce smeteno.

Džono: Dokle vaše srce bude za mene, ne imam nijednoga straha.

Anica: Idem činit sve što uzmagu za smirit i vas i samu sebe; i kad mi nijedna stvar ne bi mogla reuškati za moć biti tvoja, kunem ti se da će mi reuškati ne htjet bit ničija.

Džono: Ne bih žudio, gospo, od vas vidjet taku prvu od ljubavi.

Anica: Evo od ovuda Jera, pustite mene samu s njim govorit.

Šena šesta

Anica i Jero

Anica: *Appunto* sam žudjela, gosparu Jero, ja sama s vami govorit više ove vjere koju majka spravja, er ufam da ćete čut pomnjivo moje razloge. Ja znam veoma dobro da vas najveće priteže speranca od velike prćije i ereditati koju bih mogla sa mnogom donijeti. A z druge bande čula sam vazda govorit od pametne čeljadi da krepos i interes ne mogu nigda učinit dobre družbe zajedno. Zato se veoma čudim da vi, koji ste svakomu izgled od kreposti, u ovoj okazionij kažete se toliko interesani.

Jero: Vjerujte mi, gospo, nije nigda interes mene zapanio ni riduko na ovu risolucion. Samo je vaša l'jepos neprocijenjeno blago koje ja ljubim.

Anica: Ja vam veoma zahvaljivam na dobroti i na ljubavi, i konfuza sam videći se u biću takomu da vam ne mogu na nijedan način odvratiti. Ja činim od vas svukoliku cijenu, ma nahodim još, da najveće hoću, da ne bih mogla ljubiti vas. Vi znate da se moje srce ne može razdijeliti na dvoje i da ga je gospar Džono odavna osvojio. Poznam da sam falila izabrat njega, i da bih po razlogu i po pravdi imala prije ljubiti vas nego njega, er vaša krepos ima veće merita negoli on. *Insomma* vidim očito da sam se privarila, ma što ću učinit? Najpametnija stvar koju mogu učinit nije drugo nego mrzjet samu sebe, er sam ovako zasljepjena.

Jero: Ako vam je, gospo, ti sam uzrok, er se vaša ljubav nahodi za gospara Džona impenjana, ništa lašnje, dajte meni ruku, bit ćete se ončas dizimpenjali. A obećavam vam da bih i ja našo paka tisuću načina za činit se od vas ljubiti.

Anica: To je stvar impòsibila. Moje srce ima slijedit do smrti svoju najprvu ljubav i možete govorit što hoćete, govorit ćete sve zaludu. S ovezijem ne činim kriva nijednoga ni vama ni vašoj kreposti, er oganj ljuveni, kako znate, nije drugo nego jedan kaprič i fantazija, koja ne gleda nigda merita li ko bit ljubjen ali ne merita; zato vidimo da ko ljubi da ne bi nigda umio rijeti zašto ljubi. Kad bi se ljubilo za merit i za krepos, asikurajte se da ne bih mogla drugoga izabrat nego vas. Ma bivši se ljubav vlada na drugi način, pustite me, molim vas, u momu sl'jepilu i nemojte pretendžat da činim silom ono što mi je suproc dženiju. Nemojte mi veće majku tantat da me siluje, er ćete mi dat mortifikacioni bez nijedne vaše koristi. Ako žudite bit ljubjeni, iznađite drugu gospođu, a od mene izgubite svu sperancu.

Jero: Gospo, ja bih vas služio sve što bih mogō; zato mi dajte one zapovijedi koje mogu obslužiiti, ma ne ljubiti vas; to je jedna zapovijed ne samo za mene trudna, nego impōsibila. Ili ako žudite da vas pristanem ljubiti, pristanite vi bit lijepe i strijeljati moje srce vašijem ljuvenijem očima.

Anica: Ah, gosparu, što će te visoke riječi. Vi imate toliko Sunčanica i Raklica, koje u vašijem pjesnima toliko pripijevate; ostavite za njih te lijepe riječi.

Jero: Ah, gospo, u pjesnima vele puta sam indženj govori a srce muči. Sunčanice i Raklice ja ljubim kō poeta, a kō ljubovnik zatravljen sam od same vaše l'jeposti.

Anica: Da, molim vas, gosparu . . .

Jero: Ako se ovo zove, gospo, vrijedjat vas, trijeba je da vas do smrti ja vrijeđam. I sada vam se u jednu riječ dikjaravam da me nijedna stvar na svijetu neće ustaviti da vas ne ljubim. Ili vam žō ili drago, činit ću sve što uzmozgu prid gospōdom majkom za imat vas. Nastojat ću da budu smirene moje požude i neću gledat na koji naćin . . .

Anica: Ma znate li da je stvar perikulōza uzimat za ženu jednu djevojćicu nekontentu i uz nje despet? Znate li da se žena mužu može osvetit na njeķi naćin, kako ga ne bi vele delektalo.

Jero: Gospo, ni s tezijem ne može doć na manje moja ljubav. Vjerujte mi da jedan ćovjek pametan spravan je inkontrat dobrovoljno sve najveće dizgracije od svijeta, i osobito za ne uzet dizgusta u nijednoj stvari od koje on nije kriv.

Anica: Zaisto vas, gosparu, ja uživam da vam toliko dopire pamet. Ta vaša krepos meritā da joj se dā okazioni neka je u djelu vas svijet uživa; i bivši se ja ne nahodim podobna za dat vam taku okazion, molim vas iznađite koju drugu koja će činit da vaša krepos izide na svijet i ne stoji zaludu. Ma što okora veće govorit? ja vas neću u jednu riječ, jeste li me ćuli?

Jero: *Ben, ben,* vidjet ćemo; utoliko su još maloprije poslali po kanćilijera.

Š e n a s e d m a

Reno, Džono, Maruša i Anica

Reno: Amo stani, Anica, i vrlo pametuj i otvori oći, da nikoga u kući ne imaš slušat nego mene. *Per vita mia,* naućit ću ja odsad unaprijeda tvoju mater ko ima zapovijedat u mojoj kući; i zato sam doveo Marušu za despet, er hoću da stoji doma.

Anica: Ćaće, to si veoma dobro ućinio, i nemoj promijenit tu misō, molim te. Umjej se mantenjat od iste i nemoj se pustit opeta prigovorit na drugi naćin, neka majci ne revuškava svekoliko što ona misli.

Reno: Kako? kako? ali ti para da sam ja statua u kući?

Anica: Nikako, ćaće!

Reno: Ali sam ja koja ludorija?

Anica: Ja tega ne govorim.

Reno: Tot cijeniš da sam veće ribambiškō?

Anica: Jeoh meni, ćaće!

Reno: Tot veće, er sam od šeset godišta nijesam gospar od moje kuće?

Anica: Jesi, ter jesi.

Reno: Tot veće, er sam od šeset godišta, nijesam gospar od moje kuće?
Anica: Ne, na nijedan način.
Reno: *Manco male;* da što popijevaš?
Anica: Ako sam te uvrijedila, zaisto nijesam imala tu intencion.
Reno: Ono će bit što meni bude drago.
Anica: To, čaće, džusto ja žudim.
Reno: Niko ne ima vladat mojom fameljom nego ja.
Anica: Imaš sto razloga.
Reno: Ja sam glava od kuće.
Anica: Sikūro.
Reno: Mene imadu slušat moje kćeri.
Anica: Da koga drugoga?
Reno: I ti imaš činit što ja govorim, i ne slušat veće nikoga.
Anica: Tako sam držana.
Reno: I navlaštito za obrat vjerenika, imaš slušat oca a ne mater.
Anica: Ako je, čaće, to moja najveća požuda, i za učinit mi pjadžer, molim te čini da te silom u temu poslušam.
Reno: Hoću vidjet hoće li mi ardiškat žena progovorit na drugi način.
Džono: Evo je *appunto*, gosparu, i vodi sobom kančilijera.
Reno: Pomozite i vi svikolici, er je u njoj vrag.
Maruša: Pusti mene, gosparu; ako bi bilo do koje, na vjeru ću i ja prolabarit.

Š e n a o s m a

Ora, Përa, Jèla, Jero, Kančilijer, Reno, Džono, Anica i Maruša

Ora: Bi li umio, *signor cancelliere*, učinit malo skladniju skrituru neg' ono kako vi užate *alla cancelliera*?

Kančilijer: Vrla je ta, gospo, ja ne umijem na drugi način nego kako se užalo odkad je Dubrovnik.

Pera: Ajmeh meni! Čudim ti se. Almeno, ako nećeš drugo, neka nam je gospar Jero skomponja u verse naški, a ti je pripiši.

Kančilijer: Kako, gospo? vi biste htjeli da se paka mnom ruga sva kančilijerija.

Ora: Valja imat pacijencu. Da, sjedi za tavulin. Što je ovo, opeta mi je ona getina došla na oči; ko je je ovdi doveo?

Maruša: Znat ćeš, malo starija budeš, a utoliko nemojte da stoji kandžilijer zaludu.

Kančilijer: Govorite, ako vam je drago; dje je gospođa vjerenica?

Ora: Ima se vjerit mlađa.

Kančilijer: Kako joj je ime?

Reno: Ime joj je Anica.

Kančilijer: Anica, *ben*. Da ko je vjerenik?

Ora (Kaže Jera): Vjerenik je ovi gospar.

Reno (kaže Džona): Ja je hoću vjerit za ovega gospara.

Kančilijer: Tot su dva vjerenika? Prostitute mi, to se ne uža, gosparu.

Ora: Što čekaš? Upiši gospara Jera za zeta.

Reno: Svrši, upiši gospara Džona.

Kančilijer: Ma, gospo i gosparu, akordajte se među vami, ako vam je drago, er dvojica ne mogu bit *sicurissimo*.

Ora: Čini kako ti ja govorim.

Reno: Ti imaš slušat mene, *signor cancelliere*, koji sam glava od kuće.

Kančilijer: Koga ja ovdí sad imam slušat?

Ora: Tot nećeš da pišeš što ja govorim?

Reno: Ja neću zeta koji mi ima žudjet smrt, i koji se za drugo ne vijera nego za ljubav mojijeh dinara.

Ora: Veràmente su vrla stvar tvoji dinari! Ti cijeniš da je svak kò i ti.

Reno: Ili jes ili nije, ja hoću Džona.

Ora: A ja hoću gospara Jera. I dosta riječi, hoću da ovako bude dèlõngo, dèlõngo.

Reno: *Per vita mia*, prem imperijalo govoriš!

Maruša: Znete li koja je? Žena, dokle joj je živ muž, ne ima se prtit u nijedan posò nego mučat ko kami.

Reno: Ima razlog.

Maruša: Kad bih ja imala muža, htjela bih da on zapovijeda i vlada kućom kako je njemu drago, i kad bi mu vele jezičila, da mi ih okine dokle puknem.

Reno: Ali bi se dèboto ovako htjelo.

Maruša: Gospar je Reno razborit i mudar, i hoće vjerit gospođu Anicu za skladna vjerenika.

Reno: Sìkũro.

Maruša: Gospar je Džono mlad, lijep i galanat, džusto kako se za nje pristoji, a ne oni trumalo koji ne zna ni kad je sit. Gospođa Anica hoće muža, a ne ima potrebu od verasa, ne.

Reno: Tako je.

Ora: Stojim i gledam dokle će labarit ova dèzërta.

Maruša: A gospođe se hoće prtit u sve i vladat s njihovom pametim, pak sve to izide naopako. Sto puta dođu zapovijedat djevojci: »Maruša, učinit ćeš ovako i ovako«, a tužna se Maruša u sebi čudi, a ne smije odgovorit ni riječi. A kad bi Maruša smjela odgovorit i rijet nje openion, ne bi se u kući činilo ni deseti dio makarula što se čini.

Ora: Jesi li veće dospjela, smrdeća magaričino, strumbule rogati?

Reno: Ali, *per vita mia*, ima tisuću razloga.

Ora: Hoćemo li veće svršit riječi, ali ne? Anica će se vjerit za gospara Jera, u jednu riječ, i veće sam rekla jedanput za sveđ. Ovako hoću, tu nije remedija; a ako si ti dõ riječ gosparu Džonu, vjeri za njega Jelu koja je starija.

Reno: Poranebore, tako je najbolje, i bit će svak miran; Anica i Džono, jeste li kontenti?

Anica: E, e, ćaće!

Džono: A, a, gosparu!

Pera: Znam ja, što hoće rijet gospar Džono. Da mu je mogla bit njeka druga vjerenica, draže bi mu bilo. Ma može puknut, neće ovancat ništa.

Frano, Reno, Ora, Përa, Anica, Jëla, Jero, Kančilijer, Džono, Vlahuša i Maruša

Frano: Žô mi je smetat vas u najvećemu vašemu veselju. Nosim vam ove dvije knjige i u njima dvije *funestissime*: jedna je tebi, *signora cognata*, iz Napule, a druga je Renu iz Levanta.

Ora: Koja je ta zla nôva koja nas može toliko smestit?

Frano: Prolegaj knjigu, to ćeš i vidjet.

Ora (lega): »Meni je veoma žô donijet vam nôvu od jedne velike vaše dizgracije, ma, za službu koju vam profesam, ne mogu mankat avizat vas neka se umijete vladat. Vaš prokurator od monata falsifikô je sam sebi od vaše strane jednu prokuru da može prodat i činit alto e basso sve što njemu para. Pak je prodô ovdî sve vaše monte za petnes tisuć skuda i utekô s dinarima per le poste put Rima. Neka znate i ostajem — *Devotissimo servitor Marino Bezza.*

Reno: I utekô put Rima?

Ora: Tešto! što si se obulio? valja imat pacijencu i primit dobrovoljno sve suprotive od svijeta; danu vid' što tebi pišu.

Reno (lega): »Od mene Jovadina Zlovečerića gospodinu Renu Džeflendiću vele drago pozdravljenje. A potom toga fali mi se, jesi li dobro zdravo? Ja znadem da si ti podao u ruke Hadži Tripku Prdošačiću mnogo hiljada riala da ti zakupi vune. Zato imadeš znati da je onomadne falio i ostô dužan na toliko mjesta i utekô put Moskovijske. I da mi si zdravo!«

Ajmeh meni tužnu i žalosnu! Izgubit sve biće u jedan kolap! Ajmeh, ajmeh!

Ora: Što si lud jadan, kako te nije sram! Da imaš pameti, ne bi se za ništa desperavô. Što ćeš se smetat? Nećeš s tezijem ništa bolje učinit. Smiri se i dospjemo ovi posô. Biće je gospara Jera, dosta je i za njega i za nas.

Jero: Ništa, ništa, gospo, nemojte se mučit za mene. Ja vidim da mi je vas svijet kontrario. Nazbilj sam odlučio dat gusta svakomu i renunciijat ovu vjeru.

Ora: Što hoće ovo rijet, gosparu, da si to odlučio sad stoprva kad si čuo našu dizgraciju?

Jero: Da vam rečem istinu, veće sam strâk slijedit toliko jedno srce koje me neće.

Ora: To mi reci; sad poznam da je istina što mijesam dosle vjerovala.

Jero: Uzmite je, gospo, kako hoćete. Ja nijesam kontent da gospođa koju ja ljubim meni ovako korisponda. *Insomma*, kad me neće, neću ni ja nju.

Ora: Dobro mi su govorili da je interes vas uzrok od njegove ljubavi. Ko bi rekô!

Džono: Gospo, kad biste se vi kontentali, moja bi bila najveća sreća da se prevaljate i mojom personom i malahnijem bićem od moje kuće.

Ora: Gosparu, tolika je vaša galantarija, da mi je žô infinito da je odprije nijesam zadovoljno spoznala; i zato vas molim aćetat Anicu za vjerenicu.

Anica: Ne, majko, promijenila sam moju misô; nemoj me vjerati.

Džono: Kako? promijenili ste misô? i u doba kad je svak kontent...

Anica: Ja znam, gosparu Džono, vaše biće; ja sam vas prije žudjela za moga vjerenika, cijeneći ne samo smirit naše srce, nu joštera akomodat vaše biće. Ma pokli vidim da mi ne može bit što žudim, primi dobrovoljno od mene i ovu provu od ljubavi s kojom žudim da nijeste udionici od našijeh suprotiva.

Džono: Tot ne znate, gospo, da mi je svaka suprotiva draga s vami, a bez vas mrzim svaku najveću sreću?

Anica: Tako govori ljubav u prvomu svomu plamu. Ma vjerujte mi, gosparu, da je mahnitost oženit se bez podumijente od dobra bića.

Frano: Imaš li, Anica, koji drugi razlog za ne vjerit se za gospara Džona, nego samo ti?

Anica: Kad ne bih imala ovi sam razlog, asikutaj se, dundo, da bih ga sad uzela za vjerenika, i ovo sve činim er ga ljubim.

Frano: Da, kad je to tako, dajte jedno drugomu ruku, er nije ništa istina. One su dvije knjige moja invencion, koju sam iznašō za asikurat vašu ljubav i za činit poznat očito mojoj nevjesti koga je čovjeka htjela izabrat za svoga zeta.

Reno: A, a, a! daruj mi malo odahnut.

Jero: Tot nije ništa istina?

Ora: Sad da mi si se destrigō s oči!

Reno: *Tira via, furfante!* Vlahuša, biljom ga iztjeraj nadvor!

Jero (ide ća).

Ora: Imam infinitu požudu da se ova vjera prije dospije, neka crkne od jeda ovi farfanat.

Reno (Džonu): Ja sam znō da će najposlije bit tvoja.

Jela: Tot ja imam ostat ovako na osekli?

Pera: Što si luda, jadna; tebi je bolje negli Anici sto puta; ti imaš i l'jepšega i skladnijega vjerenika u pameti.

Jela: Neka samo Anica otvori oči, er ona ne zna da je Džono namuran na mene, neka promisli da se lasno vjerit, ma se još lašnje poslije kajati sve dni svoga života.

Reno: Hod'mo veće zbogom. Kančilijeru, učinit ćeš skrituru kako sam ja rekō.

Svrha.

23

NEMOCNIK U PAMETI
Komedija

Le Malade imaginaire

Comédie

1673

Imena koja ulaze¹

Reno, nemoćnik u pameti	Diaforio, liječnik
Križa, druga žena Renova	Tomas Diaforio, njegov sin i
Anica, Renova kći i ljubovnica Džonova	Aničin ljubovnik
Margarita, Renova mala kći i Aničina	Purgonio, Renov liječnik
sestra	Đuro, spičar
Frano, Renov brat	Ivo, kančilijer
Džono, ljubovnik Aničin	Franuša, djevojka ²

AT PRVI³

Šena prva

Reno, *sam*

(Sjedeći, a prid njim tavulin s kontom od spičara; razgovara se sam sobom više rečenijeh konata)

Tri a dva činu pet, a pet činu deset, a deset činu dvadesti. Tri a dva pet. »Saviše na dvadesti i četiri ovega jedan servicijalić insinuativ, preparativ, molifikativ, za omehšat, inumidiškat i razhladit utrobu gosparu«. Ovo je najveće što me delekta od Đura, moga spičara, zašto je sveđ jako čivio u njegovijem kontima. »Utroba gospareva tries dinara«. *Piano, signor Giorgio*, nije sve bit čivio, hoće se bit i razložit i ne odirat nemoćnike. Tries dinara serviciō, *servitor di Vossignoria*. U prijašnjijem kontima nijesi mi ih stavljō nego po dvaes dinara, a dvaes dinara u kontima spičarskijem hoće rijet deset dinara. »Saviše isti dan pobolji serviciō učinjen s medom rusatijem, reubarbarom i *colloquintidom* po ričeti za oplakat i izčistit gosparu donju utrobu, tries dinara«. *Con permissione*, deset dinara. »Saviše isti dan za večera jedan džulep od Španje učinjen za činit spat gosparu, tridesti i pet dinara«. Na ovi se džulep ne tužim, zašto mi je činio postat ljucki. Deset, petnes, šesnes, sedamnes dinara i pō. »Opeta na dvadesti i pet ovega jednu medicinu purgativu i korobo-

¹ U rukopisu dubrovačke preradbe nema tog popisa imena, koji je ovdje rekonstruiran prema tekstu i originalu.

² U originalu: La scène est à Paris.

³ U ovoj preradbi nema prologa, koji se nalazi ispred prvog čina u nekim izdanjima.

45. Gravira u VI knjizi pariškog izdanja 1716.

rativu, učinjenu od kaše s senom levantinom i ostalijem stvarima po ričeti gospodar Purgonija, za iztjerat i evakuat rabiju gospodaru, dva dukata«. *Signor Giorgio*, to se rugat; ne znaš, valja bolje prohodit s nemoćnicima; nije ti liječnik naredio da staviš dva dukata, stavi, ako ti je drago, dukat. »Saviše isti dan jednu pocion koroborantu i astrindžentu za činit počinut gospodaru, tries dinara«. Dobro, petnes. »Joštera na dvadesti i šes jedan serviciō karminativ za iztjerat flati gospodaru, tries dinara«. Deset dinara, *signor Giorgio*. »Na isti način opeta učinjen podvečer, tries dinara«. Kako i prvi, deset, *signor Giorgio*. »Joštera na dvadesti i sedam jednu pobolju medicinu učinjenu za iztjerat zle umore gospodaru, šeset dinara«. Dobro, dvadesti do tries dinara najveće; ja bih htio da si razložit. »Saviše na dvadesti i osam jednu bibitu *scol di latte* procijedjenu za rasladit i razhladit krv gospodaru, dvaes dinara«. Deset dinara. »Na isti način jednu bibitu kordijalu i preservativu s deset grana *belzuara* s širupom od lemuna i šipka ljutoga i ostalijeh stvari, tri dukata«. A, a, *signor Giorgio*, polahše, ako ti je drago; ako tako ti uzprohodiš, veće neće niko htjet bit nemoćan; kontentaj se, dosta su šeset dinara. Tot tri a dva činu pet, a pet činu deset, a deset činu dvadesti, tridesti i jedan dukat, i tridesti i sedam dinar i pô. Tot ovega mjeseca uzeo sam jedna dvije tri četiri pet šes sedam osam medicina i jedan dva tri četiri pet šes sedam osam devet deset jedanes dvanes servicijala, a drugoga mjeseca dvanes medicina i dvaes servicijala. Sad se ne čudim da sam se bolje ćutio onega mjeseca nego ovega. Valja mi rijet gospodar Purgoniju da remedijā ovemu poslu. Dospjemo, neka mi dignu ovo odovle. Nije nikoga. Sveđ me sama ostavljaju, nije načina za činit im stat ovd. (*Zvoni za da dođu*) Ne čuju, a zvonce nije jakoga zveka. (*Zvoni*) Zaludu sve, ogluhli su. (*Zvoni*) Sve isto koliko da i ne zvonim. Magarico, rofijano, kučko! (*Zvoni*) Arabijō sam. (*Ne zvoni nego više*) Karonjo, malan da te zaduši! može li se ovako dat! ostavit ovako samoga jednoga nemoćnika. (*Zvoni*) Ovo je veće zlo do kompasijuna! (*Zvoni*) Ah, Bože! pustit će me ovako da umrem. (*Zvoni*)

Šena druga

Reno i Franuša

Franuša (iza šene): Idem.

Reno: A, kučko, a karonjo!

Franuša (čini kô da je udrila glavom o vrata): Vrag uzō i tvoju prešu, navališ tako zvat da od preše lupla sam glavom u vrata od kamare.

Reno: Ah, magarico ...

Franuša (za prisjeć mu govor finga da plače): A, a, a.

Reno: Jes ...

Franuša (plače): A, a, a.

Reno: Jes ura ...

Franuša: A, a, a.

Reno: Ostavila me si ...

Franuša: A, a, a.

Reno: Muči tu veće, ometino jedna, neka mi se iskarat s tobom.

Franuša: Viči na vjeru, i ja sam od te, iza kako sam ovo dobila.

Reno: Činila mi si se izrevat, karonjo jedna.

Franuša: A ti si meni činio razbit glavu, tot smo *pari*, zato dospjej veće, ako ti je drago.

Reno: Kako? lombro ...

Franuša: Ako se ti uzkaraš, i ja ću plakat.

Reno: Ostavit me, smrdećico ...

Franuša (plače za interompat ga): A, a, a.

Reno: Kučko, ti hoćeš ...

Franuša: A, a, a.

Reno: Kako? tot valja da ne imam sodisfacioni ni iskarat se?

Franuša: Karaj se koliko ti je drago, meni ne importa ništa.

Reno: Ti me smetaš interompavajući me na svakčas.

Franuša: Ako ti imaš gusta karat se, valja da i ja s moje strane uzmem gusta plaćući, i tako čineći ja što mene gusta, a ti što tebe, bit ćemo obodvojica kontenti. (*Plače*) A, a, a.

Reno: *Via*, valja je dospjet. Digni mi ovo, magarico, digni mi ovo. (*Diže se iz stola*) Je li me dobro operō serviciō što sam jutros učinio? je li bilo dosta fleme i žutila?

Franuša: Na vjeru to moj posō nije; tu toka spičara stavljat nos, njegova bo je to koris.

Reno: Neka mi se ima pomnja da mi je spravno vruće juhe, imam i drugoga malo paka učinit.

Franuša: Ti tvoj gospodar spičar i gospodar Purgonio divertiškaju se po tvo-
mu tijelu, našli su u tebi jednu dobru kravu za mustit; i gustala bih samo upitat koja ti je crna nemoć za toliko te liječit.

Reno: Muči tu, geto, tebe ne toka govorit od medičini. Čini mi ončas dovestit Anicu, moju kćer, zašto imam s njom nješto govorit.

Franuša: Evo dje ide sama po sebi. Ugonenula je što misliš.

Š e n a t r e ć a

Anica, Reno i Franuša

Reno: Nuhodi, Ane; došla mi si džusto na pripozit, er imam s tobom govorit.

Anica: Evo me ovdi za čut te što mi zapovijedaš.

Reno (trčeći za otit na skrinjicu): Počekaj, da' mi štap, sad ću se vratit.

Franuša (rugajući se): Trči brzo, gospodaru. Spičar mu je dô oko česa ćemo se zabavit.

Š e n a č e t v r t a

Anica i Franuša

Anica (gledajući Franušu s očima smutjenijem konfidēnto govori joj):
Franuša.

Franuša: Što veliš?

Anica: Nu me malo pogledaj.

Franuša: Da, dobro, gledam te.

Anica: Franuša!

Franuša: Da, dobro, što je »Franuša«?

Anica: Ti se ne stavljaš od čemu ti hoću govorit?

Franuša: Strah me na vjeru da nije od onemu mladomu vlasteličiću; zašto jes šes dana da naši razgovori nijesu od drugomu nego o njemu i ne možeš se proć časa ni ure ako o njemu ne govoriš.

Anica: Pokli ti to poznaš, zašto nećeš prva počēt me s njime razgovarat i dignut mi trud zametajući ončas razgovor o njemu?

Franuša: Ti mi ne daš vremena, pokli imaš toliku pomnju u temu, da nije tako lasno prije tebe o njemu počēt govorit.

Anica: Spovijedam ti da ne bih umjela ne govorit o njemu i da moje srce nahodi dosta pomoći svaki čas u koji se tebi odkrivam. Ma reci mi, draga, huliš li ti ljubav koju imam za njega?

Franuša: Da Bog sačuva!

Anica: I jesam li što kriva spuštāt moje požude na ovako slatku ljubav?

Franuša: Ja tega ne govorim.

Anica: I bi li htjela da sam gluha na ljubav onako veliku kakvu on kaže za mene?

Franuša: Da Bog sačuva!

Anica: Reci mi malo, draga, ne nahodiš li da su sama nebesa nadarili me srećom onega nenadanoga spoznanja?

Franuša: Nahodim.

Anica: Ne nahodiš li da ono djelo, uzet me branit bez bit me prije i poznō, od jednoga je čovjeka u svemu skladna?

Franuša: Tako je.

Anica: I da se nije mogō dženerozije podnijet?

Franuša: S tobom sam.

Anica: I da je ovo sve učinio s jednom gracijom l'jepšom od ovega svijeta?

Franuša: O, o, tako je.

Anica: Ne nahodiš li, draga Franuša, da je u sebi jako lijepo učinjen?

Franuša: Sīkūro.

Anica: Da ima ariju l'jepšu od ovega svijeta?

Franuša: Bez sumnje.

Anica: Da toliko njegovo govorenje koliko njegovo činjenje ima nješto plemenito u sebi?

Franuša: To je istina.

Anica: Da se ne može naći ništa ljubežljivije od svega onega što mi on govori?

Franuša: Istina je.

Anica: I da nije stvari mrzećije nego sila koja zaprječiva put mojoj ljubavi?

Franuša: Imaš razlog.

Anica: Ma, moja draga Franuša, vjeruješ li ti da me on ljubi koliko mi govori?

Franuša: E, e, te stvari veće puta imadu potrebu bit vrlo gledane. Sve stvari u ljubavi prilične su istini; ja sam u ti konat dosta stvari vidjela.

Anica: A, Franuša, što govoriš? ajmeh, a načinom kojijem on govori, bi li se moglo dat da istinito ne govori?

Franuša: Sve ćeš to vidjet neće vele vremena izit; i odluku kako ti je juće pisō koju ima za činit te pitat za vjerenicu stvar je očita za činit ti poznat ali ti govori istinu ali ne. To je veoma dobra prova.

Anica: A, Franuša, ako me on privari, neću veće u život vjerovat nijednomu čovjeku.

Franuša: Evo ti ćaće dje se vraća.

Šena peta

Reno, Anica i Franuša

Reno (u stolu): Amo stani, moja kćerice, idem ti dati jednu nôvu od koje može biti da se nijesi nadala. Pitaju te za vjerenicu. Što je to? Para se smiješ. Ovo je lijepa stvar, a, a, ova riječ »vjerit se«. Veràmante nije stvari koja dava veće gusta mladoj čeljadi. A, naravi, naravi! Po onemu što mogu vidjet, moja kćerice, ja ne imam drugo nego te samo priupitat hoćeš li se vjerit.

Anica: Ćaće, ja imam učiniti sve što mi ti zapoviješ.

Reno: Jako sam konsolan imati jednu kćer ovako poslušnu. Stvar je učinjena, ja sam te obećo.

Anica: Mene toka, ćaće, slijediti sl'jepački svako tvoje hotjenje.

Reno: Moja žena, a tvoja maćeha, imala je svu volju da te obučem dumno; takodjer i tvoju sestru Margaritu malu i sveđ je obigravala oko tega.

Franuša (polako): Ima i ona svoj razlog.

Reno: Ona nije nigda htjela prignut se na ovu vjeru, ma ja sam nasvrhu činio da bude na moju i dô sam moju riječ.

Anica: A, moj ćaće, ja ti sam sasvijem držana na dobrotu koju kažeš za mene.

Franuša: Na vjeru i ja te hvalim, i to mi je jako drago, to je jedno djelo najpametnije koje si učinio za tvoga života.

Reno: Još nijesam vidio ovo čeljade, ma su mi rekli da ćemo biti obodvojica kontěnti od njega.

Anica: Sikūro, ćaće.

Reno: Kako? jesi li ga ti vidjela?

Anica: Pokli tvoje hotjenje dopuštava mi otvorit ti moje srce, neću ni malo tajat za rijet ti koja je sreća dopustila nami spoznat se nazad šes dana, i da to što me je on činio pitat u tebe djelo je od inklinacioni koju onega prvoga puta kad smo se vidjeli uzeo je jedan za drugoga.

Reno: Tega mi nijesu rekli, ma mi je veoma drago, i to toliko bolje da su stvari u temu biću. Govoru da je to jedan hrabren mladić skladno učinjen.

Anica: Jes, ćaće.

Reno: Lijepa talja.

Anica: Tako.

Reno: Ljubežljivo čeljade.

Anica: Zaisto.

Reno: Dobre fizonomije i mile.

Anica: Jako dobre.

Reno: Pametan i vrlo rodjen.

Anica: U svemu podpuno.

Reno: Veoma skladan i častan.

Anica: Sve što se može časniji.

Reno: Borme, koji umije i latino i grčki.

Anica: To je jedna stvar koju ja ne znam.

Renò: I koji će bit primjen za liječnika ova tri dni.

Anica: On, ćaće?

Reno: E, to ti to nije rekò?

Anica: Ne uistinu. Ko je tebi rekò?

Reno: Gospar Purgonio.

Anica: Odkud gospar liječnik njega pozna?

Reno: Veràmēnte vele se hoće za da ga pozna bivši to njegov neput.

Anica: Džono neput gospara liječnika?

Reno: Koji Džono? ja govorim od onemu koji te je pitò za vjerenicu.

Anica: E džusto.

Reno: Džusto, to je neput gospara liječnika, sin njegova brata liječnika gospara Diaforija, a ne Džono; i mi smo jutros dospjeli ovu vjeru, i tu je bio gospar Purgonio, Đuro i ja; i sjutra ovi moj zet ima doć ovdì doveden od svoga oca. Što je? sva si kò izvan sebe?

Anica: To hoće rijet, ćaće, da sam poznala da si ti govorio od jednomu ćeljadetu, a da sam ja cijenila da o drugomu govoriš.

Franuša: Kako, gosparu, ti bi učinio tako nepristojno djelo? i, sa svijem dobrima koja ti imaš, dò kćer jednomu liječniku?

Reno: E, džusto. Što ti imaš činit ovdì, munčibjeie bezočni?

Franuša: Moj Bože, polako. Ončas ti ideš u psovke. Da se ne može porazgovarat malahno bez karnje? Danu malo ma blago i bez kolore, koji imaš razlog, ako ti je drago, za učinit jednu taku vjeru?

Reno: Moj je razlog da, videći se ja nemoćan i nelagodan, hoću jednoga zeta od plemena liječničkoga za naklonit na dobru pomoć moju nemoć i za imat u momu kol'jenu isti vir od lijekā koji su mi potrebni, i imat ko će mi u isto doba i konsultat i naredivat.

Franuša: Na vjeru vrlo, evo ti ko zna što je razlog. Ma, gosparu, stavi ruku na prsi, tot si ti nemoćan?

Reno: Kako, geto, jesam li ja nemoćan? jesam li ja nemoćan, ometino sfaćana?

Franuša: Da, dobro, tako je, gosparu, nemoćan si, me okora se više tega karati. Tako je, ti si veoma nemoćan, ja sam s tobom, i veće nemoćan nego ti cijeniš. Jesi li kontenat? Ma tvoja kći ima uzet jednoga vjerenika koji služi za nje; i ne bivši ona nemoćna, ne ima potrebu od liječnika.

Reno: Ja joj za mene davam liječnika; i jedna kći dobre naravi ima biti konsolana uzimajući jednoga vjerenika korisna zdravlju svoga oca.

Franuša: Na vjeru, gosparu, hoć' da ti ja dam jedan svjět ne kò djevojka nego kò prijatelj?

Reno: Koji, nebogo, svjět?

Franuša: Ne mislit o toj vjeri.

Reno: Ma razlog?

Franuša: Razlog je da se tvoja kći neće nigda prignut na to.

Reno: Neće se prignut?

Franuša: Ne.

Reno: Moja kći?

Franuša: Tvoja kći. Rijet će ti da ona ne ima česa činit ni s gosparom Diaforijom ni s njegovijem sinom Tomom Diaforijom, ni sve što je Diaforija na svijetu.

Reno: Ali imam česa činit ja; osvem što je partit koristan veće nego se može žudjeti, gospar Diaforio ne ima nego ovega jednoga sina u svòj ereditati; i još saviše gospar Purgonio, koji ne ima ni žene ni djece, dariva mu sva njegova dobra u pomoć od ove vjere; a gospar je Purgonio čovjek koji ima tisuću dukata intrate.

Franuša: Valja, žimoči, da je dosta čeljadi pobio za tako obogatiti.

Reno: Tisuća dukat intrate jes štogod rijet, bez stavjat saviše na konat dobra njegova oca.

Franuša: Gosparu, to je sve lijepo i dobro; ma se ja sved na istu povraćam. Ja te ovdj među nami svjetujem da joj iznadješ drugoga vjerenika, i ona nije učinjena za zvat se Anica Diaforiova.

Reno: A ja hoću da ovo bude ovako.

Franuša: Da dospjeh je, ne govori tega.

Reno: Kako, da ja ne govorim ovega?

Franuša: E, ne.

Reno: A zašto neću govoriti?

Franuša: Zašto će svak rijeti da ti ne promišljaš na ono što govoriš.

Reno: Rijet će svak što mu bude drago; ma ja tebi govorim da hoću da ona ima stat na riječi koju sam ja dô.

Franuša: Ništa, ja sam sikura da ona neće tega učinit.

Reno: Ja ću je usilovat.

Franuša: Ja ti opeta govorim da neće tega učinit.

Reno: A ja ti govorim da će učinit, oli ću je spremit u jedan manastijer.

Franuša: Ko? ti?

Reno: Ja.

Franuša: Dobro.

Reno: Kako dobro?

Franuša: Ti je nećeš stavit u manastijer.

Reno: Neću je stavit u manastijer?

Franuša: Ne.

Reno: Ne?

Franuša: Ne.

Reno: *Per vita mia* ova je lijepa. Neću stavit moju kćer u manastijer kad mi drago bude?

Franuša: Ne, govorim ti.

Reno: Ko mi će zabraniti?

Franuša: Ti isti.

Reno: Ja?

Franuša: E, nećeš imat tega srca.

Reno: Imat ću ga.

Franuša: Ti se rugaš.

Reno: Ne rugam se nimalo.

Franuša: Ganut će te ljubav od oca.

Reno: Neće me ganut nimalo.

Franuša: Na vjeru jedna ali dvije suze, metnut se na kol'jena, jedno »moj dragi čaće« rečeno plaćući, bit će zadosta za ganut te.

Reno: To sve neće valjat ništa.

Franuša: Tako je, tako.

Reno: Govorim ti da me sve to neće uzdržat nimalo.

Franuša: To je ništa.

Reno: Ne valja ovdi govorit »to je ništa«.

Franuša: Moj Bože! ja vas poznam, vi ste dobre naravi.

Reno (arabijan): Nijesam dobar, nego sam zô kad hoću bit zô.

Franuša: Polako, gosparu, ne misliš ništa da si nemoćan.

Reno: Zapovijedam joj asòluto da se spravi uzet vjerenika koga sam joj rekô.

Franuša: A ja joj zabranivam asòluto da ništa tega ne čini.

Reno: Dje smo ovo? koja je ovo sfačateca da jedna djevojka ima anima govorit na ovi način prid svojijem gosparom?

Franuša: Kad jedan gospar ne misli na ono što čini, jedna djevojka dobra razborstva ima oblas za uputit ga.

Reno (trči za djevojkom): A, a, magarico, valja da te adžustam.

Franuša (bježi da je ne udre, pak se obrće prema njemu): Držana sam opriječit se na ono što ti može časti štete donijet.

Reno (u kolori trči za njom oko stola): Amo, amo, neka te naučim govorit.

Franuša (trči oko stola): Interesavam se, kako sam držana, za ne pustit te činit mahnitosti.

Reno: Kučko.

Franuša: Ne, neću nigda akonsentiškat na ovu ženidbu.

Reno: Lombro.

Franuša: Neću po nijedan način da se vjeri za tu Diaforiju.

Reno: Rofijano.

Franuša: A ona će me poslušat prije nego tebe.

Reno: Anica, nećeš mi da ustaviš tu getu?

Anica: Ah! ćaće, nemoj se gore razboljet.

Reno: Ako je ne ustaviš, dat ću ti moje proklestvo.

Franuša: A ja, ako te posluša, dizereditat ću je.

Reno (sijeda u stô puhajući): Veće ne mogu. Ovo je za činit mi umrijet.

Š e n a š e s t a

Krila, Franuša, Reno i Anica

Reno: Ah, pristupi, moja ženo.

Krila: Što ti je, moja dušo?

Reno: Hod' me pomoz i hod' me izmijeni.

Krila: A što mi ti je, moj sinko?

Reno: Moja draga.

Krila: Moje dobro.

Reno: Ovo su me stavili u koloru.

Krila: Ko mi ti je jadan što učinio, er će sad vidjet, moja draga.

Reno: Ona tvoja magarica od Franuše svakčas je sfačanija i svakčas je veća labara.

Krila: Nemoj se ti zato apasionavat, er je to veće nego sve ostalo.

Reno: Ona mi je činila arabijat, moja dušo.

Krila: Utaži se, moj sinko.

Reno: Ardiškala je uru intijeru kontrastat suproč meni.

Krila: Polako, polako, dragi.

Reno: Imala je ardimenta rijet da nijesam nemoćan.

Krila: Impertinenta je do mjere.

Reno: Dušo, ti sama znaš što mi je i kompatiškaš mi.

Krila: Tako je, moje srdašce, ona je sve kriva.

Reno: Moja dušo, ona magarica činit će mi umrijet.

Krila: Ne dô Bog, ajmeh, crna! o čemu govoriš!

Reno: Od svega ijeda koji iz mene izlazi ona je kriva.

Krila: Nemoj da ti toliko dava fastidio.

Reno: Jes toliko vremena da sam ti rekō da je iztjeraš, zašto ja veće ne imam snage ni za bit je ni za tjerat je.

Krila: Moj dragi sinko, što ćeš da ti rečem, sad je trudno nač mladjega bez difeta: hoć' uzet jednu kozu koja ne umije ni dut ni kovat? Almēno je Franuša čistijeh ruka i meće ti pomankat u onemu što najveće importa. Što hoćeš drugo? a ti ovo bolje znaš nego ja: valja štogod i kompatiškati. Amo, Franuša!

Franuša: Gospo.

Krila: Zašto, molim te, stavjaš gospara u koloru?

Franuša (s jednijem tonom od glasa podnižijem): Ja, gospo? ajmeh! ne znam o čemu govorite; ja drugo ne nastojim nego kako ću u svakoj stvari bolje ugodit momu gosparu.

Reno: A, a, vraga!

Franuša: Rekō mi je gospar da hoće udat kćer za sina gospara Diaforija; ja sam govorila da bi to komportalo za nju, ma da meni para da bi bolje učinio staviti je u jedan manastijer.

Krila: Tu nije velika zla, ima u ovemu i ona što razloga.

Reno: I ti joj vjeruješ! Ovo je jedna hudoba, rekla mi je tisuću impar-tinenca.

Krila: Da, ja joj ne vjerujem, samo se akvjetaj. Čuj, Franuša, ako igda narabijaš gospara, imam te činit iztjerat nadvor iz kuće. Amo stani, dokući mi njegov ferauo i tuđelā za zaslonit ga u stolu. Smakni dobro tu baretu na glavu da ti pokrije uši: nije gore stvari za nahladit se što kad ti vjetar uši napuha.

Reno: Ah, koliko sam ti držan za sve trude koje uzimlješ za mene!

Krila (načinajući tuđele s kojijem zastavlja Rena): Podigni se, neka ovu postavim poda te. Stavimo ovu da se može naslonit, a ovu na drugu stranu. Stavimo ovu za škinu a ovu za da ti uzdrži glavu.

Franuša (stavjajući mu nesmotrno tuđelu na facu pak bježi): A ovu za čuvat te od serena.

Reno (diže se u kolori i meće sve tuđele za Franušom): A, a, muncibjele, hoć' me zadušit!

Krila: Olà, olà, što vam je to za karitāt?

Reno (umoren i zapijehan meće se u stō): Ah, ah, ah, veće ne mogu.

Krila: Ma što ćeš se tako rabijat? Ona je cijenila učinit za bolje.

Reno: Ti ne poznaš maliciju one krave. Ah, učinila me je izvan sebe; meće bit dosta osam medičina i dvanaes servicijala za reparat na ovo štete što mi je učinila.

Krila: Ah, dragi, akvjetaj se malo.

Reno: Ah, draga, ti si sama sva moja konsolacion.

Krila: Moj sinko!

Reno: Za ukazat ti malo da spoznam ljubav koju mi nosiš, hoću, moja dušo, onako kako sam ti obećo učinit moj testamenat.

Krila: Ah, ne govori mi o temu, molim te. Ne mogu podnijet tu miso, er i samo ime od testamenta lijepo čini mi se cijepat srcu od bolesti.

Reno: Bio sam ti naredio da progovoriš više ovega s jednijem od kančilijera.

Krila: Evo ga ovamo u saloči, dovela sam ga zajedno sa mnom.

Reno: Da čini mu, dušo, da dođe amo.

Krila: Ah, moj dragi, kad žena ljubi nazbilj svoga muža, nije u biću zaništa o temu misliti.

Š e n a s e d m a

Ivo kančilijer, Krila i Reno

Reno: Stani amo bliže, *signor Giovanni*. Uzmi stô, ako ti je drago, i sjedi. Rekla mi je moja žena da si jako častan čoek i da se pozna s vami; a ja sam joj bio naredio da vam govori više jednoga testamenta koga žudim učinit.

Krila: Ajmeh, ja nijesam u biću za o temu govorit.

Ivo: Ona mi je, gosparu, govorila i pripovidjela što vi hoćete i miso koju imate za nju. Ma veoma dobro znate da imate djece od prve žene, to jes dvije kćeri, kojijem je mati donijela, kako mi je rečeno, jednu jaku prćiju, a s ovom nijeste imali ništa; zato, gosparu, što činim konat, ne samo nećete joj moć ostavit sva vaša stabila i mobila, ma ili jaku bagatelu ili ništa, niti će manje ona ni u život moć posedžat vaša dobra, kako nješto činim konat.

Reno: Ma zašto?

Ivo: Zašto vi nijeste dobri disponjat dëboto ničijem imajući dvije kćeri kojijem valja da vratite najprvo prćiju njihove matere, koja će odnijet veći dio vašijeh dobara; paka, ako što ostane iz istijeh vašijeh dobara, izvadit će njihovu prćiju lëgālu, er ste ih vi oblegani dotat, i dokle se udadu imadu se hranit na vašemu. Tot vidite da vašoj ženi ne možete ostavit ni manje ima česa posedžat, meno'te samo da imate štogod dinara kōntānijeh, ter joj ih date još za dobra života iz ruke u ruku, to je što biste najveće mogli.

Reno: To je mizera stvar da ja er imam djece nijesam u biću za ostavit jednoj ženi koja me toliko ljubi i trudi oko mene. Ja bih se htio posvjetoat s kojijem od paraca za vidjet kako bi se ovo moglo učinit.

Ivo: Tu ne služi it u paraca, zašto su ovdı parci u svijem stvarima veoma skropulozi i cijene da je jedna velika krivina učinit išta u predžudicio od zakona; čeljad su jako trudna i ne umijedu njeke izvijače za motat kōnšijencom kako je kad od potrebe. Jes druge čeljadi za svjetoat koji umijedu bolje akomodat kad je kad od šta potreba, koji imadu načina za proć po skorupu od zakona, učinit da je pravedno što nije po nijedan način dopušteno, koji umijedu obrnut najtrudnijem poslom i učinit ga lasna i iznac koji mēzotērmin za privarit i zakon i sve ostalo po putu od koga vāntadža navedena indirek-tijem načinom. Bez tega zašta bismo bili mi? Od potrebe je umjet afačilitat svaku stvar; na drugi način mi bismo stali zaludu, niti bismo mogli živjet s ono žlje salarija što imamo.

Reno: Dobro mi je rekla moja žena da je u tebi velika i abilität i poštenje. Da kako bih mogō ućinit, ako ti je drago, da sva ova dobra koja imam sad budu nje i da se ne imadu kako vāljat moja djeca?

Ivo: Kako bi mogō ućinit? Mogō bi ućinit kćerami todure, paka s gracijom koliko da ti je od potrebe fingat da uzimlješ dinara više baština, ako su *fuori d'astarea*, ako su *in astarea* i bez gracije, i oblegat ih komu rodjaku ali prijatelju tvoje žene. Svako godište te baštine bit će još saviše zadužene, er nećeš plaćat čensa; a pak ti nje rodjak ali prijatelj razumjet će se s njom i kad bude dat joj u ruke sve. Možeš joj, ako imaš dinara, darovat iz ruke u ruku bez išta dikjaravat ili koje kambio koje se ima platit onemu ko ga donese. Možeš podpisat da si primio od nje veliku sumu dinara u prćiju, zasve da nijesi primio ničesa, i dikjarat da svu robu što imaš po kući bolju, zlato i srebro, da je kupjeno *identifice* z dinarima od nje prćije; da ako imaš što dinara na čensima, da su to *pure* dinari od iste prćije; prodat koju baštinu sasvijem na oni način s gracijom i s todurima od kćeri, kako sam maloprije rekō, pak dinare kolokat i dikjarat da su i to dinari *pure* od nje prćije; tako veće u sve ovo ne mogu se vāljat tvoja djeca, sve ostaje tvoje žene.

Krila: A, moj Bože, ne valja da se ti toliko mućiš za sve to. Zaisto kad bi tebi što mu drago bilo, moj sinko, ja bih se živa s tobom zakopala u isti greb.

Reno: Moja dušo!

Krila: Zaisto ne bi bilo nesrećnije i tužnije žene do mene kad bih tebe izgubila.

Reno: Moja draga ženo!

Krila: Što bi mi veće moj život valjō?

Reno: Moja ljubavi!

Krila: Zaisto ako mi ti umreš, ja ću ončas s tobom, neka poznaš kolika je moja ljubav.

Reno: Moja draga dušo, srce mi se na dvoje cijepa, utaži se, molim te.

Ivo: Nijesu sad od potrebe te suze; stvari još nijesu u temu biću.

Krila: A, gosparu, vi ne znate što hoće rijet jedan muž koga nazbilj ljubiš.

Reno: Najveća boles koju bih oćutio ako umrem bila bi er ne imam jedno dijete s tobom. Bio mi je rekō gospar Purgonio da mi će on ćinit ućinit jednoga.

Ivo: To može još bit na vrijeme.

Reno: Valja ućinit za stabila sve onako, moja dušo, kako me je naućio ovdje gospar Ivo; ma utoliko do dobra konta hoću ti dat u ruke dvaes tisuća dukata koje držim onamo pod odrom u kašunu u kamari dje spim, koja imadu bit platjeni onemu koji donese dva kambija⁴; jedan je ućinjen od gospara Damjana Filicai, a drugi od Sima Andrijevića.

Krila: Ne, ne, neću ti tega ničesa. Koliko si ono rekō da ti je onamo u kamari?

Reno: Dvaes tisuć dukata.

Krila: Ne govori mi ništa od dobrima, molim te. A koliko je u ona dva kambija?

Reno: Jedan je od tri tisuće dukata, a drugi od dvije.

Krila: Sve bogastvo od ovega svijeta sve mi je ništa prid tvojijem zdravljom.

⁴ Ovdje je greškom ispušten ovaj odlomak originala, bez čega rećenica nema smisla: et deux billets payables au porteur (str. 317).

Ivo: Zapovijedate li, utoliko dokle učinite ostalo kako sam vam rekō, učinit testamentat i u njemu one dikjaracioni koje se mogu i sada u koris vaše žene?

Reno: Dakako, gosparu, ma će nam bolje bit onamo u mene u kamari dje spim.

Krila: Hod'mo, moj dragi sinko.

Š e n a o s m a

Anica, Franuša i nasvrhu Krila iza šene

Franuša: Uljezi, uljezi, ne straši se, nije ti ćaće, eno ti ih onamo s kančilijerom. Ja sam sad džusto iza vrata čula maćehu dje ti s ocem nješto govori od testamentu; ona ti ne spi nimalo i zaisto ovdj se što spravlja suproč tebi i ona ti navija oca za se, er priviđa da nje ne može bit ništa.

Anica: On je gospar od svojijeh dobara za učinit što hoće, ako će još i od mojijeh koji su prćija moje matere, ali nije gospar od moga srca. Spoznaš, Franuša, kakvu mi silu hoće da učini: sad je vrijeme za ne ostavit me.

Franuša: Kako, gospo? ja tebe ostavit? prije ovdj mrtva pala. Zaludu me je tvoja maćeha mitila da budem od nje suproč tebi; ma zaisto nigda je nije-sam mogla i sveđ sam bila za te. Pusti mene ovom menestrom vladat, sve što mogu za tebe ću činit. Ma za moć te bolje služit i da ti bolje reuška, namislila sam uzet davat razumjet i ocu ti i maćesi i ukazat da sam sva od njihove, ova-ko ću bolje moj posō učinit.

Anica: Nastoj po svaki način da Džono obazna vjeru koju su sklopili.

Franuša: Ne nahodim po komu boljemu poručit nego Pavlića koji me često snahodi i valjat će mu dat dobrijeh riječi da mi pogodi. Večeraska je prem docna; sjutra u jutro u otvorenje dignut ću se za iskat ga i bit će mu drago da...

Krila (iza šene): Franuša!

Franuša: Evo me zovu. Dobar večer. Ja ću se mislit tobom.

Svrha prvoga ata.

AT DRUGI⁵

Š e n a p r v a

Franuša i Džono

Franuša: Što vam je od potrebe, gosparu?

Džono: Što mi je od potrebe?

Franuša: Vi ste, gosparu? što je novo? što imate činit ovdj?

Džono: Znat moj udes, govorit s ljubjenom Anicom, svjetovat se s sentimentima od nje srca i pitat nje odluku više ove nenadane vjere koju sam doćuo.

⁵ Nije preveden »Premier intermède«, koji je u originalu između prvog i drugog čina.

Franuša: Tako je; ma nije tako lasno govorit s Anicom. Nije ovo skočit i uhitit muhu, hoće se dosta za dotle doć; znate veoma dobro s kojom je strážom držana da je ne puštavaju ni izit ni govorit s čeljadetom; i ovo što ste je poznali, nije drugo bilo nego kuriozität jedne nje stare tetke koja joj je dopustila da dođe s njom na onu komediju dje ste imali sreću vidjet se i dje je počela vaša prva ljubav; i mi smo sveđ imali straha i opas za od temu ne progovorit.

Džono: Zato ja ne dohodim ovdí kô Džono, ni kô nje ljubovnik, ma kô prijatelj onega meštra od mužike koji je dohodi učít, a meni je dopustio da rečem da me je poslô na njegovo mjesto.

Franuša: Evo joj oca. Stani zbande i pusti mene govorit, čini da si tu.⁶

Š e n a d r u g a

Reno, Franuša i Džono

Reno: Gospar Purgonio naredio mi je da se u jutro prošetam dvanes puta uz kamaru, a dvanes niz kamaru; ma sam ga zaboravio priupitat ali se to razumije priko diljine ali priko širine.

Franuša: Gosparu, evo jednoga ...

Reno: Polako govori, magarićo! smela mi si moždani, i ne promišljaš da ne valja tako vikat nemoćnicima.

Franuša: Htjela sam rijet, gosparu ...

Reno: Polako govori, prajuh ti.

Franuša: Gosparu ... (*Čini kô da govori*)

Reno: A, a.

Franuša: Prajuh vam da ... (*Čini na isti način*)

Reno: Što prajiš?

Franuša: Govorim da ti evo jednoga čovjeka koji ti hoće nješto rijet.

Reno: Neka ide amo.

Franuša (*Kaže Džonu da pristupi*)

Džono: Gosparu ...

Franuša (*rugajući se*): Ne vika' tako da ne smeteš moždani gosparu.

Džono: Gosparu, drago mi je da vas nahodim na nogami i da ste veće bolji.

Franuša (*fingajući da je u kolori*): Kako, molim vas, »on je bolji«? Tega nigda neće bit: gospar se čuti sveđ rđav.

Džono: Čuo sam rijet da je ovdí gospar tja bolji, a i ja ga nahodim veoma dobre čire.

Franuša: Što hoćete, molim vas, rijet s tom dobrom čirom? Gospar je veoma rđave čire, a to su njeka čeljad impartinenta koji su vam rekli da je bolji. Zaisto, tužan, nije nigda gori bio.

Reno: Ima ona razlog.

Franuša: On se šeta, on spi, ije i pije, i sve čini kako i svak drugi; ma to sve ne smeta da on nije veoma nemoćan.

Reno: Ovo je istina.

⁶ U originalu: Retirez-vous un peu, et me laissez lui dire que vous êtes là (str. 339).

Džono: Kad je tako, gosparu, veoma mi je žô. Dohodim ovdî od strane one-
ga koji uči kantat gospođu vašu kćer kako ste mu zapovijdjeli. On je bio usi-
lovan otit nadvor za koji dan; i bivši ja njegov prijatelj, poslô me na njegovo
mjesto za služit je i slijedit joj lecioni, da ne bi zaboravila i ono što umije, kad
bi propustila udugo.

Reno: To je sve dobro. Zivni Anicu.

Franuša: Držim zaisto, gosparu, da bi bolje bilo odvestit ga u nje u kamaru.

Reno: Ne, ne; čini joj doć ovdî.

Franuša: Neće joj moć dat nauka kako toka ako ne uzbudu sami.

Reno: Neka se čini ovako kako ja govorim.

Franuša: Ali, gosparu, nećete moć od manje nego što zafantastikat i nara-
bijat vas, pak će vam smestit moždani; u biću u komu se nahodite ne valja da
vam najmanja stvar dava fâstidio.

Reno: Ne, ne, ja imam gusta slušat mužiku i drago mi će bit ... A, evo je.
Pođi ti, viđi je li se gospođa obukla.

Šena treća

Anica, Reno i Džono

Reno: Amo stani, moja kćerce. Tvoj meštar od mužike otišô je nadvor, a
evo ti ovega njegova prijatelja koga je poslô na svoje mjesto za ukazat ti što
toka.

Anica: Ah, nebesa!

Reno: Što je? Što hoće rijet ta sôrprêza?

Anica: Ovo je ...

Reno: Kako? Što te je na taki način priuzelo?

Anica: Čaće, ovo je jedna zgoda nenadana koju ovdî nahodim.

Reno: Kako?

Anica: Sn'jelo mi se noćas da se nahodim u jednoj smeći i mucî većoj od
svijeta, i da jedno čeljade puko kô ovi gospar prikažuje mi se, u koga pitajući
pomoć da me je obranio od muka u kojijem sam se nahodila; i stega sam bila
veoma priuzeta videći iznenadne ono što sam svu noć u pameti držala.

Džono: Nije to malahna sreća bit vam u pameti oli obdan oli speći, i moja
sreća bila bi bez sumnje velika da se nahodite u kojoj mucî iz koje za izvadit
vas cijenili biste mene dostojna; er nije stvari koju ne bih učinio za ...

Šena četvrta

Franuša, Anica, Reno i Džono

Franuša (rugajući se): Na vjeru, gosparu, sad sam sva od vaše i veće se
sad poričem od sve što sam juće rekla. Evo vam gospara Diafurija i njegova
sina, koji idu za pohodit vas. Žimoći ćeš imat vrla zeta; ko će s tobom! Vidjet
ćete jednoga mladića l'jepšega i spiritozijega od ovega svijeta. Zaisto nije pro-
govorio nego samo dvije riječi, koje su mu zanijele, a i vaša kći, nazbilj vam
govori, kad ga vidi, zakukurijekat će za njim. Stani i pazi.

Reno (Džonu koji finga da će otit ća): Gosparu, nemojte hodit. Ovo ja vije-
ram moju kćer; evo joj ide vjerenik koga još nije ni vidjela.

Džono: To me je veoma htjet počastit, gosparu, htjet da se ja nađem na jednomu posjedu tako veselu.

Reno: Ovo je sin jednoga vrlo liječnika i bit će pir do ova četir dni.

Džono: To je veoma dobro.

Reno: Poruči i tvomu prijatelju nje meštru od mužike da dođe vidjet festu.

Džono: Bit ćete služeni.

Reno: Na isti način molim i vas.

Džono: Gosparu, vi me veoma častite.

Franuša: Da razredimo se, er ih evo.

Š e n a p e t a

Diaforio, Tomas Diaforio, Reno, Džono i Anica

Reno: Gospar Purgonio, gosparu, naredio mi je da vele ne prikučivam glavu; zato kompatiškajte ako vam se ne poklonim. Vi ste čeljad od mestijera i znate koliko bi mi to moglo nauditi.

Diaforio: Mi smo u svijem našijem vizitam za donijet pomoć ne inkomod nemoćnicima.

Reno: Ja primam, gosparu... (*Ovdi Reno i Diaforio govoru u isto doba i jedan drugoga konfundava*)

Diaforio: Došli smo ovdi, gosparu...

Reno: I dosta veselja...

Diaforio: *Il mio figliuolo Tomaso* i ja...

Reno: Čas koju mi činite...

Diaforio: Ukazat vam, gosparu...

Reno: I žudio bih...

Diaforio: Veselje u komu se nahodimo...

Reno: Moć doć u vas doma...

Diaforio: Za milos koju nam činite...

Reno: Za asikurat vas...

Diaforio: Ovako lijepo primajući nas...

Reno: Ma vi znate, gosparu...

Diaforio: U časti, gosparu...

Reno: Što hoće rijet jedan siromah nemoćnik...

Diaforio: Od vaše parèntele...

Reno: Koji ne može drugo...

Diaforio: I asikurat vas...

Reno: Nego rijet vam ovdi...

Diaforio: Da u stvarima koje uzdipendaju od našega mestijera...

Reno: Da će iskat sve okazioni...

Diaforio: Na isti način kô i u svemu drugomu...

Reno: Za činit vam spoznat, gosparu...

Diaforio: Bit ćemo sveđ pronti...

Reno: Da je vas na vašu zapovijed...

Diaforio: Za ukazat vam *il nostro zelo*. (*Obrće se na sina i govori*): Brzo, Tomaso, pristupi i učini tvoje komplimente.

Tomaso (Ovo je jedan kojun koji je stoprva izišo s skula i sve čini s mala-gracijom i a contrattempo): Toka li najprvo počet s oca?

Diaforio: Dakako.

Tomaso: Gosparu, dohodim poklonit se, poznat, iznać i riveriškat u vami jednoga drugoga ćaću; ma jednoga drugoga ćaću komu mogu rijet da sam veće držan nego prvomu. Istina je da me je prvi po naravnomu putu izveo, ali ste me vi izabrali. On me je primio za nevolju, a vi ste me uzeli za milos. Što ja imam po njemu, ovo je činjenje od njegovu tijela, ma ovo što imam od vas, ovo je činjenje od vašega hotjenstva; i koliko su veća i starija mogućstva duhovna nego mogućstva telesna, toliko veće ja sam vam oblegan i toliko veće držim u cijeni ovo sinovstvo koje mi ima doć, od koga dohodim danas dat vam sa svom umiltātim i podniženstvom prvi harač.

Franuša: Viva skule iz kojijeh izlazu ovako pametna čeljad!

Tomaso: Jesam li se dobro podnio, ćaće?

Diaforio: Optime.

Reno (Anici): Da pokloni se gosparu.

Tomaso: Hoću li je poljubit?

Diaforio: Dakako, dakako.

Tomaso (Anici): Po putu od pravde nebesa su vam dopustili ime od maćehe, bivši...

Reno: To nije moja žena, to je moja kći s kojom govorite.

Tomaso: Da nije ona?

Reno: Sad će doć...

Tomaso: Da hoću li, ćaće, počekat dokle dođe?

Diaforio: Segvitaj kompliment od vjerenice.

Tomaso: Gospo, ni manje ni veće neg je sladko zvečala statua od Memnona u ono doba kad bi bivala od zdraka sunčanijeh prosvijetljena, ma isti način i ja ćutim oživljivat moje ćutjenstvo potom vidim iztjecat sunce od tvojijeh l'jepota i uresa. I kako cvijet, koji *per antonomasia* sunce se zove, po opinionu od svijeh naravnika sveđ se vrti oko nebeskoga sunca, tako i moje srce odsle una-prijeda obraćat će se sveđerica oko zvijezda tvojijeh sunčanijeh oči kako k svomu jedinomu nebu. Kontentajte se dake, gospo, da ja objesim danaske prid pristolje vaše l'jeposti pridavanje ovega srca koje ne uzdiše ni žudi drugu slavu neg bit, gospo, svega svoga života vaša priumiljena, pripodnižena i privijerna sluga i vjerenik.

Franuša (rugajući se): Evo ti, crna Frane, što hoće rijet studija: nauči se lijepijeh stvari govoriti.

Reno (Džonu): Što govoriš ti od ovemu?

Džono: Da gospar čini čudesa, i ako je ovako dobar liječnik kako je dobar oratur, bit će gusta bit njegov nemoćnik.

Franuša: Sīkūro, bit će stvar za začudit se i od mirākula ako on ovako lije-po uzozdravlja kako lijepo govori.

Reno: Ončas moj stô, i svakomu stole. Sjedi ti, Anica, ondi. Vidiš, gosparu, da vas svijet amira vašega sina, a ja te nahodim veoma srećna vidjet da imaš jedno ovako dijete.

Diaforio: Ne, gosparu, er sam ja njegov otac, ma mogu rijet da imam motiva bit kontenat u njemu, i da svak ko ga vidi govori od njemu kô od jednomu čeljadetu nimalo ordinariju. Nije nigda imō jednu imadžinativu živu, ni nekoga brija od spirita koji se vidi u komu drugomu; ma džusto zato *io ho sempre ben augurato che sarà dotato d'una buona giudiziaria qualità* koja se *ricerca per*

esercizio della nostra arte. Kad je bio joštera malahan, nije nigda bio ono što zovu razdriješen i otvoren. Sveđ je bio vidjet jedna kokošica, miran i mućec, bez da bi igda rekō riječi, ni igda se igrō na sve što je onezijekh malijeh igara koje se zovu djetinske. S' *aveva una gran pena* naučit ga legat, i imō je devet godišta i još nije poznavō slova. »Vrlo«, govorio sam sām sobom: »dub koji docna radja dava najbolje voće«. I ovo je u njemu dosta vremena duralo, *e questa lentezza nel comprendere, questa durezza d'immaginazione è la marca d'un lungo giudizio che ha da venire.* Kad sam ga paka poslō u koledžo, bio je jako otuz za kapiškat, ma se je rvō suproč difilkotatima, i njegovi meštri hvalili su mi se od njegova nastojanja i od njegova truda. Nasvrhu, *a forza di batter il ferro*, utukō je za imat *gloriosamente* svoju ličencu za dignut se s skulā; i mogu rijeti bez vanitāti da od nazad dva godišta, odkad je za tavulinom *a tener le conclusioni*, nije nijednoga principijanta koji je učinio veće treske od njega, erbo je on najveće sveđ vikō i skaldavō se u svijem disputam od naše skule, *rendendosi un uomo cocciuto e fermo, costante come un turco nei suoi principj*, neće nigda čedat suproč svojoj opinioni, *e seguita un ragionamento insino a sprofondar le ultime radici della logica.* Ma više svega što me u njemu delekta i u čemu slijedi moje ezempio jes da slijedi sl'jepački opinioni od našijeh anti-kijeh, i da nije nigda htio komprendžat ni gledat razloge i esperijence od modernijeh u onemu što pretendžaju da su sad iznašli, nego sveđ *cocciuto e della sua* još na cijenu od života istoga nemoćnika.

Tomaso (Vadi iz špaga jednu konkluzion koju prezentava Anici govoreći): Sostenjō sam jednu konkluzion, koju s ličencom ovdī gosparevom, uzimljem toliko anima za prezentat je gospođi Anici, kō jedan biljeg koji sam joj držan od prvijeh voćaka moje kreposti.

Anica: Gosparu, to meni zaludu davaš, ja se ne razumijem u te stvari.

Franuša: Da, da, valjat će sveđ za jednu inkunicu; služit će nam za načinit kamaru.

Tomaso: S ličencom gosparevom, invitavam vas da dođete, za divertiškat se, vidjet jednom od ovezijeh dana kad raspavamo jednu ženu, više koje imamo činiti anatomiju i dje imam razložit.

Franuša: Ti će divertimenat bit gustoz. Jes čeljadi koji vodu vjerenice da čuju mužiku, i davaju im mantinate, ma dovestit je dje žene razparivaju stvar je veoma galanta. Nuti, crna Frane, ko ti me bi tu.

Diaforio: *Del resto*, za kvalitati sve koje se ištu za ženidbe i za imat djece, asikuravam vas *secondo le regole dei nostri dottori*, on je taki kakva ga se može najboljega žudjet; asikuravam vas da on posedža dobre mjere *la virtù prolifica*, to jes krepos plodnu, i da je džusto jednoga temperamenta za dženerat i prokreat *dei figliuoli ben condizionati.*

Reno: Imate li, gosparu, intencion iskat mu kōndotu od liječnika?

Diaforio: Za rijet vam pravu istinu, naš mestijer prid velikom čeljadim nije dobro primjen, i sveđ sam nahodio da je za nas bolje služit čeljad doznalu koji su za nas komodni. Ne imaš odgovarat za tvoje acioni nikomu; i samo da obsluživaš njeke ordinarije regule od arti, ne misli se nimalo za ono što može intravenjat. Ma što je trudno prid velikom čeljadim, kad su oni nemoćni hoće da ih liječnici imadu ozdravit.

Franuša: Vele stvari, zaisto ti govorim da su impartinenti htjet da ih vi liječnici ozdravite. Vi nijeste za tega; vi ste za primit vašu platu i naredit im lijeke; a neka oni ozdravljaju ako mogu.

Diaforio: Tako je. Ja nijesam drugo držan nego tratat čeljad *in forma.*

Reno: Gosparu, čini da malo pokanta Anica ovdī prid ovezijem gosparima, neka svi poslušamo.

Džono: Ja sam, gosparu, čekō dokle mi vi zapovijete, i sovenjalo mi je džusto, za divertiškat ove gopare, jedna šena od jedne opere koja se nazad malo vremena učinila. Držite, ovo je vaša part.

Anica: Ja?

Džono: Nemojte se skušavat nimalo, ako vam je drago, nego pustite neka vam činim uhitit što je ova šena koju imamo kantat. Ja ne imam glasa za kanta; ma je dosta ovdī samo da se činim razumjet, i imat ćete dobrotu za kompatiškat mi, er ovo činim za da može ova gospođa kantat.

Reno: Jesu li lijepi versi?

Džono: Ovo je *propriamente* jedna malahna-opera, i nećeš čut kantat nego prozu svojom kadencom, aliti *kō verse sciolte* onako kako bi dvojica namurani u preši počeli ončas sami po sebi govorit.

Reno: Veoma dobro. Da da čujemo.

Džono (pod imenom od pastijera prikaživa Anici svoju ljubav odonada odkad su se prvi put vidjeli, paka sve što kantaju razumijedu jedan drugomu govorit i odkrit što jedan za drugoga čuti): Evo što uzdrži ova šena. Jedan pastijer ukoliko s pomnjom vas zapiždren gleda l'jepotu od jedne feste, koja se tijekom časom ne dobro još počinjala, eto dje smeten od jedne treske i buke koju čuje za sobom. Obrće se i ugleda jednoga čovjeka gore nego da je živina dje s neskladnijem riječima psuje i kara jednu mladu pastjericu. Tijekom trči za dat joj pomoć kō jednom koja je od one vrste kojom se svi ljudi imadu bez srama klanjat; i iza kako je dō onoj živini pedepsu koju je dostojala njegova krivina, postupa k pastjerici i ugleda u njom jedno mlado čeljade koja, iz nje oči l'jepšijeh neg su se igda vidjeli, lijeva rijeke od suza za njega pune uresa i za zatratit srce najtvrdje od ovega svijeta. »Ajmeħ«, tad reče sam sobom: »može li se dat da se iznahodi ko će učinit najmanje krivo jednomu ovako ljubežljivu čeljadetu? I ko je ti koga neće tegnut do živoga ovaki plač?« On dake nastoji utažit te suze od kojijeh je zanesen, i koje toliko lijepe nahodi; a ljubežljiva pastjerica nahodi opeta s nje strane zahvalit mu na malahnoj službi što je primila od njega, ma to u način tako drag, tako sladak i ljubežljiv da pastijer nije mogō veće negli oćutjet svaku riječ, svaki pogled, kō strijele ognjevite koje su prohodile kroz njegovo izranjeno srce. »Je li kojagod stvar na svijetu«, govorio je, »koja je dostojna da joj se zahvali s riječima tako ljubežljivijem? A što se ne bi učinilo, na što se ne bi stavljalo, na koje pogibije ne bi se veselo trčalo za moć samo za jedan čas uživat sladosti jedne duše tako drage i tako harne?« Festa je sva dospjela bez da je na nju ni pogledō; ali se je tužio da je prem brzo dospjela, pokli dospijevajućī razlučio se od njegove lijepe pastjerice; i od ovega prvoga puta što je je vidio, odnio je u svomu srcu ončas za njom sve što može imat u sebi ljubav najmogućija. Evo ti ga ončas dje čuti sve one tuge koje je čute svi oni koji su daleko od čeljadeta koga ljube i nahodi se mućan dje ne može da vidi ono što je imō veoma malo sreće za gledat. Čini sve što zna i može za opet je vidjet držećī dan i noć prid očima nje dragu priliku, ma s pomnjom s kojom je čuvana od svoje čeljadi ova ljubjena pastjerica ne nahodi načina. Sila od njegove ljubavi čini mu da odluči pitat za vjerenicu ovu neizmjernu l'jepos bez koje živjet nahodi da ne može, i uzima i od nje riječ po putu od jedne knjige koju iznadje način da je bude u nje ruke primila. Ma u isto doba govoru mu da otac ove lijepe dospio je vjeru s družijem i da je sve spravno za brzo pir učinit. Promisli smrtne muke od kojijeh je obkruženo srce ovega žalosna pastijera. Evo ga puna smrtnijeh bolesti. Ne može da podnese strahovitu uspomenu da ima vidjet svoje jedino dobro u tuđijem rukami, i njegova ljubav veće bez ikakva ufanja čini mu da iznađe način za doć u kuću ove pastjerice, za čut iz nje istijeh usta što ona misli i zna na koji se udes ima pripravit. Po-

tom je uljezō, nahodi sve one sprave od kojijeh se strašio; vidi njegova nedostojna neprijatelja u ljubavi, koga mu zlocudnos jednoga oca oprječiva njegovoj neizmjerne ljubavi. Vidi ovega njegova smiješnoga neprijatelja dje stoji uz ovu ljubežljivu pastjericu i gleda je kō jednu dobit veće osvojenju. Ovo gledajući uzrokuje mu jednu rasrdžbu u kojoj nije gospar za uzdržat se. Svrće na svak čas oči pune bolesti put one koju adorava, bivši mu zabranjeno od svoga skladstva za govorit joj prid ocom na drugi način osvem s očima. Ma nasvrhu čineći silu samu sebi nahodi se zanesen od svoje ljubavi koja mu čini ovako počēt govorit:

*Odkri, lijepa, mom ljubavi
srce i misli tve gospoje,
čim zatravjen rob sam pravi
ja l'jeposti rajske tvoje.*

*Kakav udes, Zorko mila,
imam ufat na ovem svijeti,
ali tvoga posred krila
srećan živjet, ali umrijeti?*

Anica (odgovara kantajući):

*Toli nijesu, drag Mil'jene,
mê zadosi plačne oči?
lišce koje blijedi i vene
toli misli ne svjedoči?*

*Izčeznuta čim svijes gubim
s pira ki mi nebo prijeti,
nije li ovo da te ljubim
podpuno ti, brače, izrijeti?*

*Reno:*⁷ *Kāšpita, nijesam cijenio da moja kēi toliko umije i da joj basta zakantat ončas a prima vista bez bit prije prividjela i spravila se što ima kantat.*

Džono:

*Ah, nije naći stvari draže
neg diklica u razbludi
kad očito ljubav kaže
nek ljubovnik većma je žudi.*

*Pokli je ljubav tva jedina
uzrok moga nepokoja,
potvrđi mi je li istina
da me ljubiš, dušo moja.*

Anica:

*O, mâ željo uzdisana,
ti si ufanje mê najdraže;
kō da tajim? jaoh, što rana
srca od moga silom kaže.*

*Ja te ljubim proć razlogu,
er ljubit te meni je sila;
ne smijem ljubit, a ne mogu
ne ljubit te, dušo mila.*

⁷ U rukopisu omaškom: Lambro.

Džono:

*O primile mē sladosti,
lijepe česti kâ me sreta;
ako sumnjim, vilo prosti,
ljubiš li me, reci opeta.*

Anica:

*Srce moje pitaj, brače,
koje u tebi sveđ pribiva,
naćeš da te ljubim jače
neg mû dušu kom sam živa.*

Džono:

*Ponavlja' mi tač medene
drage riječi, slatki brače.*

Anica:

*Ja te ljubim, drag Mil'jene,
sve što mogu draže i jače.*

Džono:

*Da se moja, jaoh, ne vara
svijes u sreći uzdignuta;
nu mi, Zorko, odgovara'
da me ljubiš po sto puta.*

Anica:

*Nemoj sumnjiti i prèdati,
ja te ljubim, drag pokoju;
opet ljubim po sto krati
u Mil'jenu dušu moju.*

Džono:

*Ni cesarska dika i slava,
niti vidje nebo ikada,
o mâ Zorko prigizdava,
sličnu sreću mojoj sada.
Er prid zvijezdam tvojijeh oči
dan uživam svjetliji vele,
neg kad sunce iz istoči
pruži zdrake privesele.
Nu sred česti srećna dana
eto hud me vaj susreta,
jedna zgodna nenadana
kâ veselje sve mē smeta.
Udes hoće prem nemili
pastijeru te dat drugomu
i do brzo da te usili
zaplijenit se srcu momu.*

Anica:

*Prije će nazad bistre rike
svoj svrnuti tijekom ozdala
i dubrave svekolike
usred morskijeh poći vala.*

*Nego tebi ja laživa
ne uzdržat danu vjeru,
i drugomu dok sam živa
moju vjeru dat pastijeru.*

Džono:

*Ali nesvijes oca tvoga
pod silu te ki podlaga
da zagriš jaoh drugoga,
grabi mi te, dušo draga.*

Anica:

*Ali tebi uistinu
hoću sveđer vjerna biti
i pod taku vlas očinu
vik se neću podložiti.*

*Ako ijedna zgoda opaka
dio ockvrni mē ljubavi,
nek protivna zvijezda svaka
dušu od tijela mû rastavi.*

Reno: Da što odgovara otac na sve to što oni govore?

Džono: Ne odgovara ništa.

Reno: *Per verità*, to je njeki lud otac, trpjet i slušat u njegove uši sve te ludosti i ne rijet ništa.

Džono: *Ah, ljubavi mâ jedina...*

Reno: Ne, ne, veće je dosta. To je jedna komedija za ne slušat je, er dava jako zô izgled. Ti Mil'jen, to je jedan pastijer koga se ne može trpjet, a ta Zorka pastjerica jedna sfačanica, kad tako govori prid svojim istijem ocom. Danu, da' malo amo to knjige. A ha! Da dje su ovdj upisane riječi koje si govorila? Ovdj nije drugo nego same note.

Džono: To hoće rijet, gosparu, da još ne znate da su iznašli od nazad malo vremena kako će upisat i razumjet riječi zajedno s istijem notam.

Reno: Veoma dobro. Ja ti sam, gosparu, dobar sluga. *A rivederci*. Mi bismo se bili prošli od tvoje impartinente opere.

Džono: Ja sam cijenio divertiškati vas.

Reno: Take ludosti i mahnitosti ne divertiškavaju nimalo. Aah, evo moje žene,

Š e n a š e s t a

Krila, Reno, Franuša, Anica, Diaforio i Tomaso Diaforio

Reno: Krile, pogledaj, ovo je sin gospara Diaforija.

Tomaso (počinje Krili komplimentat koga je naučio napamet, i er ga je zaboravio pometa se): Gospo, s pravdom su vam nebesa dopustili ime od maćehe, pokli se na vašemu licu...

Krila: Drago mi je da sam došla ovdj u vrijeme za imat čas vidjet vas.

Tomaso: Bivši se vidi na vašemu licu... bivši se vidi na vašemu licu... Gospo, vi ste me prisjekli u najbolje doba od moga perioda, to mi se i smela memorija.

Diaforio: Ostavi ga, Tomo, za drugi put.

Reno: Žudio sam, dušo, da si bila malahno prije ovdi.

Franuša: A, gospo, dosta si izgubila, er nijesi bila ni na drugomu ocu, na statui od Memnona i na cvijetu koji se zove eliotrop, tamo njega zlo znalo.

Reno: Da, moja kćerice, uzmi ruku gosparu i daj mu tvoju vjeru kô onemu koji ima bit tvoj muž.

Anica: Čaće.

Reno: Što »čaće«? Što to hoće rijet?

Anica: Molim te nemoj prešit. Almēno daj nam vremena za poznat se prvo, neka se rodi u nami ona ljubav koja je potrebna za učinit jedno dobro sa-druženje.

Tomaso: Koliko u meni, gospo, sva se je veće porodila i nije veće potrebe čekat ništa saviše.

Anica: Ako si ti spravan tako, gosparu, ali nijesam ja, spovijedam vam da vaš merit nije još prida mnom uzrokovō nikakve ljubavi za vami.

Reno: Dobro, dobro, za tega jes vremena kad se budete oženili.

Anica: Ah, dragi čaće, daj mi vremena, molim te. Ženidba je jedno zaveza-nje na koje se jedno srce ne ima silom podložiti; i ako je ovi gospar skladno čeljade i časno, ne bi imō uzimat jednu djevojčicu koja bi silom njegova bila.

Tomaso: *Nego consequentiam*, gospo, ja mogu bit i čovjek častan i primit vas iz ruka gospara čaće.

Anica: Sramotan je način činit se ljubiti od jednoga čeljadeta silu mu čineći.

Tomaso: Mi legamo u antikijem, gospo, da je bila običaj među njima gra-bit silom iz kuća djevojčice koje bi se imale udat, da se ne bi reklo: od svoje dobre volje letu u ruke jednoga čovjeka.

Anica: Antiki su, gosparu, antiki, a mi smo sadanji. Nijesu sad od potrebe istorije; i kad nas jedna ženidba delekta, mi veoma lijepo umijemo i same poč bez da nas ništa silom uzmuče. Ustrpi se; ako me ljubiš, gosparu, imaš htjet sve što ja hoću.

Tomaso: Jes, gospo, izvan samo dje ulazi interes od moje ljubavi.

Anica: Ma velik je biljeg od ljubavi bit podnižen na hotjenje one koje se ljubi.

Tomaso: *Distinguo*, gospo: u ono što ne utišti moj interes, *concedo*, u one-mu što ne utišti, *nego*.

Franuša: Možete vi, gospo, govorit koliko hoćete; gospar je stoprva pro-klicō iz skula, on će vas sveđ nagovorit. Zašto toliko bit ostinana i odvrć od sebe slavu koju ćeš imat kad budeš žena liječnika tako pametna?

Krila: Možebit da ona ima koga drugoga u pameti.

Anica: Da i imam, gospo, stvar bi bila u sebi od take vrste da i razlog i čas mogli bi mi je dopustit.

Reno: *Cuŕpetto de Bacco*, čini mi se da sam ja ovdi izišō smiješan među vami.

Krila: Da sam tobom, moj sinko, ne bih je silovala da se udava; ja znam što bih učinila.

Anica: Znam, gospo, što hoćeš rijet i dobrotu koju imate za mene; ma držim da tvoji svjēti neće biti vele srećni ni imat ono što žude.

Krila: To hoće rijet da djevojčice znane i časne kako si i ti smiju se bit poslušne i podnižit se na hotjenje njihovijeh roditelja. To je njegda tako bilo.

Anica: Držanstvo jedne djevojčice zna se dokle ima doć, a razlog i zakon ne razumijedu je držanu u svijem stvarima.

Krila: To hoće rijet da tvoje misli samo su za udat se, ma da hoćeš izabrat jednoga vjerenika od tvoga gusta.

Anica: Ako mi moj otac neće dat jednoga muža koji mene delekta, zaklijem ga àlměno da me ne siluje uzet jednoga koga ne uzmozgu ljubit.

Reno: Gospari, ja vam pitam prošćenje od svega ovega ovdi.

Anica: Svak ko se udava, udava se za koju svoju svrhu koju ima u glavi. Ma ja za mene, koja ne žudim uzet muža za drugu svrhu nego za istinito ga ljubit, i u samomu njemu svega moga života sve moje požude postavit, spovijedan ti da ištem it s opazom i s očima otvorenijem u ovemu poslu. Jesu njeke djevojčice koje se udavaju samo za iz kuće izit, i vidjet se u onoj slobodi koja im je branjena od svojijeh roditelja, za tako moć činit sve što je njima drago. Jes opet i onezijeh, gospo, koje činu pravu trgovinu od njihove udadbe, koje se ne udavaju za drugo nego za dobit prćiju i obogatit smrćim od onega za koga se udavaju, i koje bez ikakva škropula trće od muža do muža za osvojit i poku-pit što je ostalo za njima. Za rijet ti svu istinu, gospo, te koje ne ištu nego samo svoju koris malo im se haje niti gledaju na ćeljade koga uzimlju.

Krila: Danaske si puna razloga, i htjela bih znat što s tezijem hoć' rijet.

Anica: Ja, gospo, što bih htjela rijet s ovezijem što govorim?

Krila: Toliko si luda da te se veće ne može trpjjet.

Anica: Ti bi htjela, moja gospo, usilovat me da ti što odgovorim, ma znaj da ti ta neće reuškāt.

Krila: Uistinu nijesam vidjela impartinijega ćeljadeta do tebe.

Anica: Ne, gospo, govori sve što ti drago.

Krila: Veće ti se para, a imaš jednu smiješnu oholas i jednu impartinentu prezuncion koja se čini gadit svakomu ko god te ili ćuje ili vidi.

Anica: To ti svekoliko, gospo, neće služit ništa, zašto ja hoću bit pametna džusto za tvoj despet; i za dignut ti sve ufanje da će ti što reuškāt, dignut ću ti se s oči.

Reno (Anici): Poćuj, to ćeš najbolje učinit. Utoliko spravi se u ova ćetr dni oli vjerit se za ovega ovdi gospara ili za manastijer. A ti, dušo, nemoj se ništa inkvjetavat, ja ću je akomodat.

Krila: Žò mi te, ljubjeni, ostavit, ma ne mogu od manje, valja mi otit na njeki posjed koji sam odavna dužna. Potežit ću se k tebi sve što prije uzmozgu.

Reno: Pođi, moja dušo, i pošlji koga po kanćilijera za da dospije ono što znaš.

Krila: Zbogom, moj dragi.

Reno: Zbogom, moj pokoju. Ovo je jedna žena koja me ljubi . . . Ovo se ne može vjerovat.

Diaforio: Molim vas, gosparu, da nam date lićencu.

Reno: Molim vas, gosparu, prvo da mi rećete kako sam.

Diaforio (stavljajući mu ruku na polas): Via, Tomase, uzmi drugu ruku gosparevu za vidjet hoć' umjet dat *un buon giudizio* od njegova polsa. *Quid dicis?*

Tomaso: Dico da polas gosparev polas je od ćeljadeta koji nije zdrav.

Diaforio: Bene.

Tomaso: Da je *duretto*, per non dir duro.

Diaforio: Benissimo.

Tomaso: Adžitan.

Diaforio: Bene.

Tomaso: I da se pruca.

Diaforio: Optime.

Tomaso: To mi čini poznat jednu veliku intemperiju nel paranismo spleneticu, to jes u pluću.

Diaforio: Plus quam optime.

Reno: Nije to; gospar Purgonio govori da je ova moja nemoć sva u jetri.

Diaforio: Tako apūnto, erbo kad se reče paranismo, razumije se i jedno i drugo, a motivo della stretta simpatia koju imadu među sobom po putu del vase breve del pilore, a češće dei meati collidoquini. Zaisto ti on narediva jestit pečeno?

Reno: Nije nego sve vareno.

Diaforio: Apūnto, pečeno, vareno, sve je jedno. On ti sve to narediva jako prūdēnto, i ne bi mogō bit u boljijem rukami.

Reno: Da, gosparu, koliko je od potrebe stavit zrna soli u jedno jaje?

Diaforio: Šes, osam, deset, sveđ takom; kako opeta u medikamentima sveđ lihom.

Reno: Sluga vam sam dokle se opeta vidimo.

Š e n a s e d m a

Reno i Krila

Krila: Prije nego izidem iz kuće došla sam te avizat od jedne stvari više koje valja da vidiš. Sad džusto prohodeći mimo Aničinu kamaru, vidjela sam jednoga mladića s njom, koji se skrio netom me je vidio.

Reno: Jednoga mladića s mojom kćerom?

Krila: Tako. Margarita mala bila je s njima, koja će ti moć štogod pripovidjet.

Reno: Pošlji je, draga, ovd, pošlji je ončas. A, a, sfačаницe! sad se ne čudim da neće vjerenika koga joj ja davam.

Š e n a o s m a

Margarita i Reno

Margarita: Što veliš, ćaće? Rekla mi je maćeha da me zoveš.

Reno: Jes, hod' amo, amo bliže. Obrni se amo, oči uzgori, pogleda' me, pogleda' me ovd, a, a!

Margarita: Što je, ćaće?

Reno: A, a, a!

Margarita: Što je?

Reno: Imaš li mi što pripovidjet?

Margarita: Pripovidjet ću ti, ako ćeš, od Kože od vuka ali njeku od Vrana i od kune, zaisto su lijepe, nije vele da sam ih zapantila.

Reno: To nije što ja pitam.

Margarita: Da što?

Reno: E, pasal'jerico, ti znaš dobro što hoću rijet.

Margarita: Ne znam, ćaće, zaisto.

Reno: I tako me ti slušaš?

Margarita: Ma što?

Reno: Ali ti nijesam naredio da mi dođeš ončas rijet što god vidiš?

Margarita: Jesi.

Reno: Da jesi li mi rekla?

Margarita: Jesam, ćaće. Ja ti sam rekla sve što sam vidjela.

Reno: Tot danas nijesi vidjela ništa?

Margarita: Ne.

Reno: Ne, a?

Margarita: Ne zaisto.

Reno: Zaisto?

Margarita: Zaisto.

Reno: Amo stani! da sad ću te ja naučit da nješto vidiš. (*Ovdi uzimlje prut*).

Margarita: A, a, ćaće, nemoj, moj ćaće!

Reno: A, pasaljericu, nećeš da mi rečeš da si vidjela jedno ćeljade u kamari Aničinoj?

Margarita: Nemoj, moj ćaće.

Reno: Ništa, ništa, evo ko će te naučit da ne lažeš.

Margarita (kleknjiva prid Rena): A, a, pitam ti, ćaće, proštenje. Ona me naučila da ti ništa ne govorim, ma ću ti ja rijet svekoliko.

Reno: Valja da ti ih prvo oparim zašto si slagala, pak ćemo malo pomalo doć na svekoliko.

Margarita (plaće): Prosti mi, dragi ćaće, neću veće nigda.

Reno: Ne, ne.

Margarita: Nemoj me izbit, moj ćaće.

Reno: Imat ćeš ih.

Margarita: Nemo' da ih imam, dragi.

Reno (uzimlje je za bit je): O, tu nije druge.

Margarita: A, ćaće, ubio me si. Poćekaj, ja sam umrla. (*Ćini koliko da je mrtva*).

Reno: Ajmeh, što je ovo? Ah, Bože! Margarita, kćerce moja! Ajmeh meni nesrećnu, što sam tužan učinio? Rđa ubila i prut! Ah, žalosna moja Margarita!

Margarita: La, la, ne plaći, moj ćaće; nijesam džusto umrla.

Reno: Pogledaj ko koliko umije ovolika Da, ovega ti puta praštam sve, samo da mi svekoliko pripoviješ.

Margarita: Hoću sve, ćaće.

Reno: Samo stoj àtento za štogod mi ne slagat, er ću ti poznat po očima, i teško tebi.

Margarita: Ma, dragi ćaće, nemoj rijet Anici da sam ti ja pripovidjela.

Reno: Neću.

Margarita: Došo je kô njeki ćovjek u kamaru Aničinu kad sam bila ja u njom.

Reno: I veće?

Margarita: Ja sam ga pitala što je došo, a on mi je rekō da je on meštar od kantanja.

Reno: Lijepo, lijepo, ovdi je meterbija od svega. A paka?

Margarita: Pak je došla Anica...

Reno: Oho, evo ti posla; da paka?

Margarita: Pak je došla Anica i uljezla.

Reno: Da iza tega?

Margarita: Ona mu je rekla: »Pođi zbogom, pođi, izidi! ti ćeš činit da se ja desperam«.

Reno: Paka?

Margarita: A on nije htio iziti.

Reno: Da što joj je govorio?

Margarita: Govorio joj je toliko stvari.

Reno: Ma što?

Margarita: Govorio joj je to, ovo, ono, da je on ljubi, da je ona najljepša na svijetu.

Reno: A paka?

Margarita: A pak je kleknuo prida nju.

Reno: A paka iza tega?

Margarita: A pak joj je poljubio u ruku.

Reno: A paka?

Margarita: A pak je maćeha došla na vrata, a on je utekō.

Reno: Da je li veće što?

Margarita: Nije ništa zaisto.

Reno (Uzimlje joj ruku): Ma ti poznam po ruci da si još nješto vidjela, ma nećeš da pripoviješ. Vidiš, o, o? ovdje govori ova ruka da si vidjela ...

Margarita: Laže ti ruka, ćaće, zaisto.

Reno: Vid' se dobro.

Margarita: Nije, ćaće, zaisto; ne vjeruj nimalo ruci, er ti laže, kad ti ja govorim.

Reno: Da dobro, vidjet ću ja to. Pođi zbogom i gledaj sve dobro za da mi umiješ pripovijet ... A, a, na koliko stvari valja da mislim! ovo hoće rijet imat kćeri, ne imam kad mislit ni o mojoj nemoći. *Per vita mia*, veće ne mogu, (*I sijeda u stō*)

Šena deveta

Frano i Reno

Frano: E ben! brate, što ti je? kako si?

Reno: Jako zlo, brate.

Frano: Kako »jako zlo«?

Reno: Ajmeh, došla mi je jedna slabos tako jako da se ne može vjerovat.

Frano: To je jako fastidiōzo.

Reno: Ne imam snage za moć govorit.

Frano: Ja sam bio došō ovdje za proponjat ti jedan partit za vjerit Anicu moju nepuču.

Reno (Diže se iz stola u kolori): Brate, ne govori mi, dragi, ništa od one pasaljericice. Ono je jedna sfaćanica, jedna zla peća mesa, mislim je sjutra ončas složit u manastijer.

Frano: O, o, tako se hoće. Drago mi je da ti je snaga došla i da ti je moja vizita pomogla. Govorit ćemo malo poslije više ovega posla što ti sam rekō. Utoliko doveo ti sam ovdje, pokli sam se džusto namjerio, njeke maškare za malo te divertiškat i malo te razfrantat od truda, pak ćeš biti raserenanije glave

za slušat ono više česa imamo govoriti. Ovo su čeljad maškarana od morā, koja balaju na njihov način, i zajedno z balom miješaju i kant. Zaisto ćeš imat gusta, i ovo će ti pomoć najmanje za jedan lijek koji bi ti mogō naredit gospar Purgonio.

*Svrha drugoga ata.*⁸

AT TREĆI

Šena prva

Frano, Reno i Franuša

Frano: E ben, signor fratello! što govoriš? para li ti da ovo valja za jednu kašu što bi uzeo?

Franuša: E, e, dobra kaša dobra je stvar.

Frano: Nu hoćemo li se malo razgovorit zajedno?

Reno: Ustrpi za malo, brate, sad ću se opeta vratit.

Franuša: Na, gosparu, zaboravio si uzet štap; ali se ne spomenivaš da bez njega ne možeš se ni krenut?

Reno: Imaš razlog, daruj mi ga.

Šena druga

Frano i Franuša

Franuša: Molim te, gosparu, nemoj se zaboraviti od tvoje nepuče.

Frano: Ja ću s moje strane nastojat sve što uzmogbudem za činit joj imat što ona žudi.

Franuša: Valja, gosparu, na svaki način smestit ovu smiješnu vjeru što je gospar Reno zabio u glavu, i ja sam bila promislila u meni da bi za tega bio dobar način kad bi se moglo dovestit ovdi jednoga liječnika po vašoj čudi, koji bi bio dobar za dizgustat ga od njegovga liječnika Purgonija i diskreditat mu njegovu pamet. Ma pokli ne imamo nikoga na ruci za tega, ja sam namislila iz moje pameti kalat mu jednu lijepu bertu.

Frano: Što?

Franuša: Veće sam je vrlo namislila. Pusti mene činiti, a ti s tvoje strane čini što možeš. A, evo nam ga.

Šena treća

Reno i Frano

Frano: Prije nego ti išta rečem, molit ću te, brate, da se ne alteravaš na ono što ću s tobom govoriti.

Reno: Dobrovoljno to ću ti pogoditi.

⁸ Nije preveden ni »Second intermède« u originalu između drugog i trećeg čina.

Frano: I da mi odgovaraš, ma mirno na ono što te uzpitam.

Reno: Hoću.

Frano: I da mi odgovaraš, ma mirno na ono što te uzpitam. posla koga sam ti doš' proponjat.

Reno: Ah, Bože! dospjemo je; hoću. Što okora tolike savišnje riječi?

Frano: Što hoće rijet, dragi, da imajući dobro biće i intratu, i nikoga od djece nego jednu kćer, a ne brojimo Maru malu, hoćeš je stavit u manastijer?

Reno: Da što hoće rijet da sam ja gospar vladat mojom kćerom i mojom kućom, i činit svekoliko kako mi para da je dobro?

Frano: Znam da tvoja žena ne manka svjetovat te da se destrigaš od obdviije kćeri, i da ona, za njeku karitat koju ima više njih, uživala bi vidjet ih objedviije z bevicam na glavi.

Reno: Da, razumijem te. Evo ončas moje žalosne žene po srijedi. Na nju se sve sfogava i ona je od svega kriva.

Frano: Tako je, imaš razlog; ono je jedna žena koja ima za tvoju kuću svu dobru intencion, dizinteresana, koja ima i za te i za tvoju djecu jednu ljubav koja se ne može vjerovat. Ma ostavimo nju zbande, dođimo na Anicu, tvoju kćer. Odkud ti je doš' kaprič vijerat je za sina jednoga liječnika?

Reno: Doš' mi je kaprič dobit se jednoga zeta kakav je meni od potrebe.

Frano: Ma to nije nje konat, i njoj se namjera jedan partit vele bolji i korisniji nego koga joj ti davaš.

Reno: Tako je, ma je ovi moj vele korisniji za mene.

Frano: Ma, molim te, apagaj mi kuriozität, ali ti imaš uzet tega vjerenika ali ona?

Reno: Ima bit i za mene i za nju, er ja hoću imat u kući čeljadi od kojijeh imam potrebu.

Frano: Po temu razlogu, kad tvoja Margarita uzraste, valjat će joj dat za vjerenika jednoga spičara.

Reno: A zašto ne?

Frano: Je li mizerija da sveđ imaš vaćelat više tvojijeh liječnika i spičara, i da hoćeš bit nemoćan *per forza* na despet od svega svijeta?

Reno: Kako? kako? što s tezijem hoćeš rijet?

Frano: Hoću rijet da nijesam vidio čeljadeta koji je manje nemoćan do tebe, i da bolje kompleksioni i zdravlja nije do tvoga. Veoma se dobro pozna koliko si jake i vrle naravi, kad sa svijem trudom koga stavljajš za oslabit je, sa svijem tezijem odoljela je na toliko medicina i servicijala pod kojijem razlog je bio da krepajš.

Reno: Ma znaš li da džusto ti servicijali i medicine sami su koji me držu u životu, i da mi je rek' gospar Purgonio da bih otiš' pod greb, kad bi me on za tri dni ostavio?

Frano: Ako ti ne otvoriš vrlo oči, on će tobom vrtjet, dokle te najposlije pošlje na drugi svijet.

Reno: Ma danu malo, brate, da te upitam ma sodo: tot ti ne vjeruješ ništa u medicinu?

Frano: Ja ne *affatto*, brate, niti mi para da je za tvoje zdravlje od potrebe vjerovat.

Reno: Kako? ne vjeruješ u jednu stvar koja je od nazad toliko vremena stekla toliki kredit i končet po svemu svijetu?

Frano: Ne samo da ne vjerujem, ma nahodim da je to jedna od najvećijeh mahnitosti koje se vidu među ljudima; i ako ćemo gledat stvari kako ih ima

gledat jedan dobar filozof, ja ne vidim stvari smješnije, ludje ni impartinentije nego jednoga čovjeka koji hoće da se uklepava ozdraviti drugoga.

Reno: Ma s kojijem razlogom hoćeš da jedan čovjek ne može ozdravit drugoga?

Frano: Za razlog, moj brate, zašto šuste s kojijem se kreće makina od ove- ga našega tijela otajstva su doslek nepoznana i do kojijeh vid ljudski ne do- pire; i oni koji vlada ovom naravim malo je stvari kojijeh je nami ostavio da ih možemo dohitit.

Reno: Tot po tvomu kontu liječnici ne znadu ništa?

Frano: Ja ne govorim tega. Znadu gramatiku, znadu dobro govorit latino, umijedu zazvat grčki svako ime od nemoći, definiškat ih, dividat ih; ma što je za izliječit ih, to je što ne znadu nimalo.

Reno: Ma zašto ne možeš rijet da u ovoj materiji liječnici ne znadu veće od svakoga drugoga?

Frano: Znadu onoliko koliko ti sam ja rekō, ma to ne služi za ozdravljivat; i sva vrlina od njihove arti uzdrži se u nekome afetanom gravitatu i u mnoštvu od nekijeh riječi divjeh i strašivijeh, kojijeh su āposta iznašli za da čeljad ci- jene da je u onemu štogod, a utoliko svi njihovi razlozi nijesu drugo negli sama buka od riječi, a sva njihova djela velika obećanja.

Reno: Ma nasvrhu, moj brate, jes još čeljadi i pametne i koja znadu ko- liko i ti; i vidimo da ko god se razbalja, ište pomoć u liječnika.

Frano: S tezijem drugo ne kažeš nego kakva je slabos ljudcka, a ne koliko je istinita njihova art.

Reno: Ma valja rijet da liječnici vjeruju, vjeruju istinitu njihovu art.

Frano: To je erbo ih jes i među njima koji se jednako varaju, kako i oni od kojijeh se oni okoristivaju; a jes ih koji se samo okoristivaju, ma sami sebe ne varaju. Na priliku tvoj gospodar Purgonio, onako kako ga vidiš, onako ga i piši: sve što govori, sve i on vjeruje. Ono ti je jedan čovjek vas pun me- dičine od vrh glave do dno peta, koji vjeruje u one njegove regule veće nego u sve što je demonstracioni matematikijeh, i cijenio bi sagriješit kad bi uzeo razgledat ali su istinite ali lažive; ne nahodi ništa oškāro u medicīni, ništa du- biōzo, ništa trudno, i koji zanesen kō mahnitac od onega što on vjeruje, bez promišljat ni gledat ali je razlog ali ne, vadi iz špaga ričete na sreću i naredjiva *alla peggio* medicīne i puštavat krvi, što koga dopade da dopade. Sa svijem ovezijem krivo bi mu učinio htjet ga zlo kad god ti u čemu naudi; er kad te bude i ubio, neće ti bit veće učinio nego je učinio i svojoj ženi i svojoj djeci, i ono što će učinit i samu sebi kad god dođe prigoda da uzima potrebu od svoje arti.

Reno: Tako govoriš, er je ti imaš suproc njemu. Ma nasvrhu dođimo malo ondi dje toka. Što se ima učinit onda, kad si nemoćan?

Frano: Ništa.

Reno: Ništa?

Frano: Ništa. Drugo nije od potrebe nego stat s mirom i počivat, i pustit narav da ona čini što je njoj drago; tako malo pomalo ona će se sama po sebi podignut, kako je i pala, i povratit će se u ono isto biće kako je i prije bila. Sve zlo koje nam dohodi u nemoći, dohodi nam erbo nam ončas svaka stvar dodi- jeva i ne možemo da ničesa pritrpimo, to paka s tezijem sve i ištetimo na taki način, da dobar dio od čeljadi veće mre s lijeka koje uzimlje nego s nemoći koja mu dođe.

Reno: Ma valja da budeš od moje da jes koja stvar s kojom se može po- moć ova narav.

Frano: To su njeke stvari koje samo mi gradimo u pameti, da, mogla bi bit i sama sjena od njih, bude nas zamamila. Cijenimo ih istinite zašto imamo veliku požudu da su take. Kad ti na priliku liječnik govori da će ti pomoć i solevat narav, da će joj dignut ono što joj udi i da će joj dat ono što ne ima, da će je povratit u biće da ne ćuti truda u ničemu; kad ti govori da će ti purifikat krv, da će ti razhladiti utrobu, konfortati stomak i prsi, ozdraviti pluće, umiriti vrućinu od jetre, rasladit i pomoć vrućinu naravnu, da on ima sekreta za produljiti život. Znaš što čini s tezijem? drugo ništa nego koliko da ti pripovijeda ali lega koga romanza od medicīne. Ma kad ti se dogodi da imaš potrebu od nje, i kad je staviš u djelo, ne nahodiš u njom ničesa od onega što ti su pripovijedali i obećivali, nego džusto kako kad ti se što lijepo sni, ne imaš drugo kad se probudiš nego boles od onega što si zaludu vjerovō i gledō u snu.

Reno: To hoće rijet da si sam ti pametan na svijetu, i ti hoćeš da znaš veće nego svi liječnici, toliko koji su sad, koliko oni koji su bili u prošasta vremena.

Frano: Svi ti tvoji liječnici jedno govore a drugo čine; od njihovijeh riječi do njihovijeh djela jes dosta za poproč. Počuj ih malo kad govore: nije pametnije ćeljadi do njih. Viđi ih paka kad što djeluju: najinjanantiji od sve što je ljudi.

Reno: *Càppita*, ti si velik doktor po onemu što se vidi, samo bih žudio da je ovdi kojigod od onezijeh gospara za da ti malo odgovori na sve to što si rekō i pokala ti tu tvoju ālbadžiju.

Frano: Ja, *signor fratello*, ne pretendžam hitat se s medicīnom; i svak na svojoj koži može vjerovat što hoće. Ovo što govorim, govorim ovako među nami, i žudio bih na koji način za izvadit te iz prijevare u kojoj se nahodiš, i za raztrestit te malo, odvestit da vidiš više tega koju komediju Molièrovu.

Reno: Svi ti komedijanti s tezijem komedijam Molièrovim i ti Molièr znaš da su impartinenti do senja; to je bit smiješan, htjet se rugat poštenom ćeljadin kako su liječnici.

Frano: Nijesu liječnici kojijem se rugaju nego smiješnos od medicīne.

Reno: Džusto to i jes za njih i za njega, stavljat na palak medicīnu. To je bit impartinent i sfačan rugat se konsultam i ričetam, hitat se s svijem liječnicima i stavljat na šenu ćeljad kojom se svak klanja kako onijem gosparima onamo.

Frano: Mogu li što bolje stavljat na palak nego razlike profesioni od ljudi? Ne vidimo li svaki dan na palku prinčipā i kraljā koji nijesu, držim, ništa gore rodjeni od liječnika?

Reno: Po muku moju, da sam njima, osvetio bih se i od njih i od njega; i kad bi ili on ili koji od njih bio nemoćan, pustio bih ih umrijet bez dat im ikakve pomoći. Mogli bi ćinit i govorit sve što im je drago, ne bih im naredio pustit kaplje krvi, ni najmanjega servicijala, nego bih im rekō: »Krepa', krepa'! to će vas i naučit kako ćete se drugi put rugat medicīnom«.

Frano: Ti si nazbilj u kōlori suroć Molièru i suproč komedijantima od njegovijeh komedija.

Reno: Sīkūro, er vjeruj mi da ni on ni oni ne znadu što čine; i ako liječnici uzimadu pameti, ućinit će džusto onako kako sam ja rekō.

Frano: Ali će oni imat još veće pameti nego tvoji liječnici, er neće iskat njihove pomoći.

Reno: Toliko gore za njih ako ne uzimadu pomoći od lijekā.

Frano: Imadu oni njihove razloge za ne htjet ih, i govore da lijeci nijesu nego za ćeljadi jake koji imadu snage saviše ter mogu podnosit lijeke u slabō-

sti od nemoći; ma da oni ne imadu snage drugo nego toliko koliko im je dosta za podnijeti samu nemoć.

Reno: Koji su ovo ljudi razlozi! Molim te, ne govorimo veće od njima, zašto mi čini rabiju, i činit ćeš da mi se povrati nemoć.

Frano: Volentijeri; i za promijenit diskoras, rijet ću ti sinčero da je tvoja odluka prem vidlenta htjet stavit Anicu u manastijer, er nije sasvijem kontenta uzet za vjerenika koga joj ti davaš. Ne valja za izabrat zeta slijedit sl'jepački ono na što te tvoja pamet zanosi. U ti konat hoće se it štogod za dženijom svoje kćere, pokli joj ima to bit za svega života i od temu joj visi učimit oli srećnu oli do svrhe nesrećnu ženidbu.

Šena četvrta

Duro spičar s strcalicom, Reno i Frano

Reno: A, brate, s ličencom.

Frano: Kako? dje ćeš?

Reno: Učinit ovi malahan serviciō; sad ću se ončas zbrigat.

Frano: Ti se rugaš. Tot ne možeš stat jedan momenat bez servicijala i bez medicina? Da ostavi ga za drugi put, zasad počini malo.

Reno: Da, *signor Giorgio*, molim te ostavimo ga za večeras oli za sjutra u jutro.

Duro (Franu): Prosti mi, gosparu, Frano, odkud se ti impačaš i smetaš da se ne učini ovi moj serviciō gosparu Renu, kako je naredio liječnik? Hoć' da ti rečem, prem si impartinent prtit se u što te ne toka!

Frano: Pođi, molim te, zbogom; vidjet ti je i po faci da nijesi nigda govorio s skladnom čeljadim.

Duro: Ovako se ne ima rugat našijem medikamentima i meni činit gubit vrijeme. Ja sam ovdj došō po zapovijedi liječnikovom i odovleka idem svojijem putom tužit se doktoru Purgoniju kako mi su zabranili izvršit njegove zapovijedi i učinit što me toka. Sad ćeš vidjet, sad ćeš vidjet...

Reno: A, brate, sad ćeš ti bit uzrok od koga velika zla.

Frano: Veliko je zlo ne učinit serviciō koga je naredio doktor Purgonio. Za karitāt, brate, je li način za izliječit te od te tvoje nemoći od liječnikā, da hoćeš svega života bit zakopan u njihovijem lijecima?

Reno: Ah, moj Bože! lasno ti je tako govorit suproč medicini kad se dobro čutiš i kad si zdrav; ma da si u mojoj koži, na vjeru bi na drugi način govorio.

Frano: Tako ti vjere, reci mi koju nemoć imaš.

Reno: Ja vidim da ćeš mi ti činit arabijat. Htio bih da ti imaš moju nemoć za poznat kakva je, vidjeli bismo bi li je aprenđō. Ma evo odovuda doktura Purgonija.

Šena peta

Purgonio, Reno, Frano i Franuša

Purgonio: Lijepijeh nôvā čuo sam sada kad sam htio uljestit u kortu: rekli su mi da se smiju mojijem ričetam i da neće da uzimlju medikamente koje ja naredivam.

Reno: Gosparu, to nijesam...

Purgonio: Nijesam cijenio da se može imati ovoliko anima i da ardiška nemoćnik ribelat se od svoga liječnika.

Franuša: Jaoh, gosparu, to je strašno čuti.

Purgonio: *Caffari*, jedan serviciō s mojijem rukami manipulān!

Reno: Nijesam ja ...

Purgonio: Komponjan i učinjen po svijem regulam od naše profesioni.

Franuša: Ah, gosparu, zaisto si zlo učinio.

Purgonio: I koji je imō izagnat iz utrobe jednijeh umora vituperosisimijeh.

Reno: Moj brat?

Purgonio: I još iztjerat ga s disprecom!

Reno: On je bio ...

Purgonio: Veće se ova ne može trpjati.

Franuša: Tako je.

Purgonio: Jedno bezočanstvo infinīto suproč medicīni.

Reno: On je uzrok ...

Purgonio: *Crimen lesae Facultatis* koji se ne može podpuno pedepsati.

Franuša: Zaisto imaš razlog.

Purgonio: Dikjaravam ti se da veće od tebi neću misliti, i veće za tvoj despet neću uzet libra u ruku, nego ću svijeh zabit čavlīma u kašun.

Reno: Moj brat ...

Purgonio: I veće neću s tobom parēntēle.

Franuša: To ćeš veoma pametno učinit.

Purgonio: I za činit ti vidjet da sam se s tobom nazbilj svadio, razdrijet ću ovu skrituru od donacioni koju sam bio učinio momu neputu za ljubav, er se hotio u tebe vjerit.

Reno: Moj je brat sve kriv, on je zlo učinio.

Purgonio: Sprecat moj serviciō!

Reno: Zapovjed' da ga donesu, ončas ću ga učiniti.

Purgonio: Bio bih te oslobodio od svega do malo vremena.

Franuša: Ne merita ničesa.

Purgonio: Imō ti sam izčistiti sve tijelo i evakuati sve umore suhe, mokre, žitke i guste i *insomma* sve.

Reno: Ah, moj brate, što si učinio!

Purgonio: I nijesam htio dati još nego samu jednu duzinu medicīna za izprazniti sve gnusobe od utrobe.

Franuša: Čerto ne meritā da ga liječiš veće.

Purgonio: Ma pokli nijesi hotio da te ja ozdravim ...

Reno: Zaisto ja nijesam kriv.

Purgonio: Pokli se ti prućaš suproč tvomu liječniku i nećeš da ga slušaš ...

Franuša: Jaoh, to pita osvetu.

Purgonio: Pokle si se ribelō rimedijam koja sam ti ja naredio ...

Reno: Kunem ti se, nijesam zaisto.

Purgonio: Čuj me, ja te abandonavam tvojom perversom konstitucionim i intemperiji od tvojijeh intestina i korucioni tvoje krvi i grčilū tvoje bilē i na smrad od tvojijeh feča.

Franuša: Zaisto ovo je lijepo do mjere.

Reno: Ajmeh meni kukavu!

Purgonio: I hoću da prije ova četrdni diventaš čeljade inkurabilo.
Reno: Smiluj mi se, moj gosparu!
Purgonio: I da ti dođe bradipepsija.
Reno: Gosparu Purgonio.
Purgonio: A iza bradipepsije dispepsija.
Reno: Gosparu Purgonio.
Purgonio: A iza dispepsije apepsija.
Reno: Gosparu Purgonio.
Purgonio: A iza apepsije lijenterija.
Reno: Gosparu Purgonio.
Purgonio: A iza lijenterije dizenterija.
Reno: Gosparu Purgonio.
Purgonio: A iza dizenterije idropizija.
Reno: Gosparu Purgonio.
Purgonio: A iza idropizije na krepacion od života, na koju će te bit dovela tvoja mahnitost.

Š e n a š e s t a

Reno i Frano

Reno: Ajmeh, umrijev! moj brate, činio mi si se izgubit.

Frano: Kako? što ti je?

Reno: Veće ne mogu. Čutim da se je medicina rasrčila i počela osvetivat suproč meni.

Frano: Poranebore, brate, ti si zaludio; i za dosta stvari žô mi te je vidjet da činiš što činiš. Molim te, vrati se u pamet i nemoj se toliko zadubivat u takijem idejam.

Reno: A ne vidiš li toliko teškijeh nemoći s kojijem mi je zamencô?

Frano: Odkud si za karitât toliko simplik!

Reno: Rekô mi je da ću prije četrdni diventati inkurabilo.

Frano: Tot er ti je rekô, zato ima bit? Jeda je u njemu orakuo? Para po tvojijem riječima doktor Purgonio da ima u njegovijem rukami tvoj život i da po njegovoj zapovijedi on ti ga može prodiljit i skratit kako mu je drago. Uglavi se da početak od tvoga života stoji u tebi istomu, i da rabija Purgoniova toliko je malo kapača činit umrijet koliko njegovi lijeci ozdravit te. Sad ću te ja naučit, ako se hoćeš liberat od liječnikā, ili ako si toliko ostinan da se ne možeš proći bez njih, lasno ti je naći koga drugoga s kojijem ćeš manje rizikat.

Reno: Ah, brate, što govoriš? on sam zna moj temperamenat i način s kojijem se imam guvernat.

Frano: Ne mogu ti ne rijeti, ti si jedno čeljade prem têtårdo, i sve ti apariska prid očima difèrento nego je u sebi.

Š e n a s e d m a

Franuša, Reno i Frano

Franuša: Gosparu, evo ovdí jednoga liječnika koji te žudi vidjet.

Reno: Koji je liječnik?

Franuša: Jedan liječnik od medicíne.

Reno: Ja te pitam kako mu je ime.

Franuša: Ja ga ne poznám; ma je priličan meni džusto kô da si jabuku razdrezô, i da nijesam sikura da je moja mati bila časna žena, promislila bih da mi je ovo jedan brat koga mi je mati rodila po smrti očinoj.

Reno: Reci mu da dođe.

Frano: Ovo si služen kako žudiš. Jedan liječnik s mjesta, a drugi na mjesto.

Reno: Strah me da ne budeš ti uzrok od koje moje nesreće.

Frano: A ti se sveđ na isto povraćaš.

Reno: Danu me opipaj po stomku, to ćeš i vidjet dje su me dostigli sva ona proklestva koja mi je dô i koji ne znam ni što su ovi . . .

Š e n a o s m a

Franuša u haljinam od liječnika, Reno i Frano

Franuša: Gosparu, ako ti je drago, imaj za dobro da sam došô ovdí vizitat te i poklonit ti moju službu za sve purge i medicíne koje ti budu od potrebe,

Reno: Gosparu, veoma sam ti oblegan. *Per vita mia* ne bi rekô nego da je ovo Franuša ona ista.

Franuša: Gosparu, molim te da bi mi prostio za malo. Zaboravio sam bio dat jedan orden momu djetícu; sad ću opet bit s vami.

Reno: Na, ne bi rekô da je ona ista isćahna Franuša glavom?

Frano: Istina je da se vele prilikuje. Ma nije ovo prvi put koji se vidi ovaki kaz; i istorije su pune tisuću ovakijeh ačidenata.

Reno: Po život moj ostô sam i . . .

Š e n a d e v e t a

Franuša u haljinam od djevojke, Frano i Reno

Franuša: Gosparu, što zapovijedaš?

Reno: Što?

Franuša: A nijesi zvô?

Reno: Ja? ne.

Franuša: Tot sam ja pričula.

Reno: Postoj ovdí malo, neka vidim koliko ti se prilikuje oni liječnik.

Franuša (idući): Džusto ću ti ja ovdí stat, a imam toliko posala u ognjištu, meni nije od potrebe gledat ga.

Reno: Ma na, da ih nijesam vidio obodvojicu, rekô bih da nije nego jedno isto čeljade.

Frano: Ja sam prolegō u librima više ove vrste od prilika čudnijeh stvari, i za našega doba vidjeli smo čeljadi u kojom se vas grad privario.

Reno: Po život moj, opet govorim da bih se ja u ovemu privario i zakleo bih se da je isto čeljade džusto.

Šena deseta

Franuša od ljičenika, Reno i Frano

Franuša: Gosparu, molim te za karitàt da mi prostiš.

Reno: Žinti je ovo čudno!

Franuša: Ne budi ti mučno, gosparu, ako sam imō kuriozitat doć vas vizitat za vidjeti u vami takoga fāmōza nemoćnika; i vaše ime, koje je svudar poznano, ima skušat slobodu koju sam uzō.

Reno: Gosparu, sluga ti sam.

Franuša: Vidim vas, gosparu, da me prem fiso gledate. Koju etat cijeniš da ja imam?

Reno: Činim konat da nećeš veće imat od dvadesti i šes ali dvadesti i sedam godišta.

Franuša: A, ha, ha, ha! imam ih osamdeset.

Reno: Osamdeset?

Franuša: Certo, i ovo je efet od sekreta koji me čini konservat ovako zdrač-na i vigōrōza.

Reno: Nuti pogledaj face od starca od osamdeset godišta.

Franuša: Ja sam liječnik koji vjadžam od grada do grada, od mjesta do mjesta za iskati nemoći podobnijeh momu znanju i nahoditi nemoćnika dostojnijeh za tratenjat me i impenjat me, za da mogu ezerčitat sekrete koje sam iznašō u mojoj profesioni. Ja se ne denjam liječiti katare, umore salse, guje, čire, flusioni i ostale bagatele; ja ištem nemoći od velike importance, to jes febara malinjijeh koje čine vaćelati, puntura, kankara, srdobolja, trupika i ostalijeh od te vrste; tu sam ja u ćentru, tu ja trionfam i kompjaćam se. I, gosparu, ja bih žudio da vi imate sve ove rećene nemoći, i da si abandonan od svijeh lijećnika, i da si veće dža zanijemio, za moć ti ukazati krepos od mojijeh lijeka i od atencioni koju imam za služit vas.

Reno: Gosparu, ostajem vam oblegan na dobroti koju za mene imate.

Franuša: Daruj mi, neka ti obidem polas, da vidimo kako ti bati. A, a, a, nješto mi se pruca; a žiniti ću ti činiit dobrzo it kako toka. A, majdek mi ovi polas nješto svevolji, efet je ovo er me još dobro ne pozna. Ko je tvoj lijećnik?

Reno: Doktor Purgonio.

Franuša: Doktor Purgonio! Ne nahodim ga upisana u mojoj listi. Što ti govori, koju nemoć imaš?

Reno: On govori da mi je nemoć u jetri, a druži govoru da je u pikatu.

Franuša: Sve ti lažu, to su injorantuni. Tebi je nemoć u pluću.

Reno: U pluću?

Franuša: E, e, u pluću; što ćutiš?

Reno: Kadgod ćutim boles u glavi.

Franuša: Džusto u pluću.

Reno: Para mi se kō da mi se nješto bliješti prid očima.

Franuša: Pluće.

Reno: Kadgod me i srce boli.

Franuša: Pluće *per mia vita*.

Reno: Uhiti me mala snaga i slabos *infinīta* po svemu životu.

Franuša: On, *senza dubbio*.

Reno: I zavijaju mi bolesti po trbuhu kô da mi je kolika.

Franuša: Eh, kolika, to je pluće. Imaš apetit kad iješ?

Reno: Imam gosparu.

Franuša: Pluće. I ne mrzi te napit se vina?

Reno: Ne, gosparu.

Franuša: Pluće, rekô sam ja. I kad večeraš dođe ti san i htio bi zaspat?

Reno: Htio.

Franuša: Pluće, pluće, pluće. Što ti narediva jestit tvoj liječnik?

Reno: Krinčicu podrobjenu.

Franuša: Injorantuna od ništa.

Reno: I koju tičicu.

Franuša: Tovara.

Reno: I koje jaje freško.

Franuša: Goveda.

Reno: I večer mi narediva da uzmem dvije tri četir slive za lubrikat korap.

Franuša: Injorantuna.

Reno: I više svega zaprijetio mi je da ne pijem nego vina jako trempana.

Franuša: *Ignorantus, ignoranta, ignorantum, tovarrus, tovarra, tovarrum*. Hoće se da piješ dosta vina i vina cijela; i za odebelit tvoju krv koja je jako tanahna valja da iješ dobre govedine, kupusa i praščevine, dobra sira vlaškoga, graha i kistanja za konglutinati i kondensati. Tvoj je liječnik velika svinja. Ja ću ti poslat jednoga od moje ruke, i doću te kadgod ter kadgod pohodit dokle uzbudem u ovemu gradu.

Reno: Vi ćete me saviše oblegat.

Franuša: Za koga ti vraga služi ta ruka?

Reno: Kako?

Franuša: To je jedna ruka koja da je moja, sad bih je ončas činio osjeć.

Reno: Ma zašto?

Franuša: A ne vidiš da poteže u se svu sostancu i da ne dava drugoj ništa pomoći?

Reno: Tako je; ma ja imam potrebu od moje ruke.

Franuša: Još imaš jedno oko desno koje bih ja činio izbiti, da sam ja u tebi.

Reno: Izbit jedno oko?

Franuša: A ne vidiš da dava fastidija lijevomu i diže mu nutriment? Vjeruj mi, izbi ga koliko možeš prije, erbo ćeš vidjet bolje s lijevijem okom.

Reno: Ma nije to toliko od preše.

Franuša: Sluga ti sam. Žô mi je da te ovako brzo ostavljam; ma valja da se namjerim na jednoj velikoj konsulti koja se ima učiniti više jednoga čovjeka koji je juče umro.

Reno: Više čovjeka koji je jučer umro.

Franuša: Eh, e, za spoznat i vidjet što se imalo učinit za ozdravit ga. Sluga ti sam.

Reno: Vi znate da je zabranjeno nemoćnicima pratiti.

Frano: *Per verità*, ovo je jedan liječnik koji mi para da je veoma abio.

Reno: Tako je, ma je prem brz.

Frano: Od te su vrste svi velici liječnici.

Reno: Izbij mi jedno oko, i osjeć mi jedno oko⁹ neka je drugomu bolje! Meni je draže da nije toliko dobar. Lijepe operacioni učinit me čorooka i klijenitava!

Šena jedanaesta

Franuša od djevojke, Reno i Frano

Franuša: K sebi ruke, ako ti je drago; drugo je meni na pameti nego burle i smijesi.

Reno: Što je to tamo?

Franuša: Oni tvoj liječnik htio mi je staviti ruke na njedra.

Reno: Gleda' u njemu lijepa starca od osamdeset godišta!

Frano: Orsù, brate, pokli tvoj doktor Purgonio svadio se je s tobom, mogu ti sada proponjati oni partit koji se namjera za moju nepuču, a tvoju kćer?

Reno: Ne, na nijedan način, hoću je spremiti u manastijer, erbo se je ona suprotivila mojoj volji. Ja sam se domislio da je tu posrijedi koji početak od ljubavi i skopriškō sam njeki posjed sekret koji ona ne zna da sam ga ja obaznō.

Frano: Dobro, još da i jes koja malahna inklinacion u njom, tot bi toliko bilo to kriminalo, i kad ona veramēnte ima požudu samo za vjeriti se, nje misli nijesu pasalijske nego časne.

Reno: Kako mu drago, ili časne ili nečasne, ona će bit dumna; tako sam odlučio i tako ima bit.

Frano: Ti s tezijem hoćeš dati komugod gusta.

Reno: Ja te razumijem. Ti mi se na isto sveđ povraćaš, i moja žena sveđ ti je na srcu.

Frano: Džusto si ugonenuo; i pokli ovdje valja govoriti s srcem otvorenijem, to je džusto tvoja žena više koje hoću sad govoriti s tobom; a pustimo ostinacion s kojom si zašō za liječnicima i za medicinom. Ne mogu podnijeti kako sl'jepački srneš za njom, i gledati dje se klanjaš na sve ono što ona čini za bolje te uloviti.

Franuša: A, gosparu, ne govorite od gospođi. Ono je jedna žena kojoj se ne ima česa rijet, jedna žena koju što vidiš, to je piši, naturala i koja ljubi gospara, ljubi... ne može se izrijet koliko ga ljubi.

Reno: Pitajte samo malo što čini za mene i koliko me čuti.

Frano: Tu nije česa rijet, to je istina.

Reno: Koliko se ona muči za moju nemoć!

Franuša: Zaisto sagriješio bi ko bi inako rekō.

Reno: I trude i muke koje podnosi oko mene.

Franuša: Istina je zaisto. Hoćeš li da ti činim sad vidjeti i tegnut rukom koliko gospođa ljubi gospara? Dopusti mi, gosparu, da mu ukažem kako se vara i koliko je lud.

Reno: Kako?

Franuša: Čujem dje se vraća gospođa s posjeda na komu je bila. Stani u ovi stō, prostri se koliko jače možeš i učini koliko da si umro. A pak ćeš vidjeti žalos i boles koju će čutjeti kad joj ja donesem ti glas.

⁹ Omaškom mjesto: jednu ruku; u originalu: me couper un bras, et me crever un oeuil (str. 424).

Reno: Hoću volentijeri.

Franuša: Tako je; ma memo' je ti držat vele u bolesti, er bi ona mogla lasno umrijet od žalosti.

Reno: Ne brini se, pusti mene.

Franuša: A ti, gospodaru Frano, ukloni se i skrij u ti kantun tamo.

Reno: Ma molim te, reci mi, da mi ne bi naudilo činit od mrca?

Franuša: Što govoriš? česa će ti naudit? Samo se ti prostri tu. (*Govori polako*) Imat ćemo nazbilj gusta vidjet ga dje će ostat zabušen. Evo gospođe. Podnesi se dobro.

Š e n a d v a n a e s t a

Franuša, Krila, Reno i Frano zbande

Franuša: Ajmeh meni kukavnoj! ajmeh meni tužnoj! žalosnoj meni, koja mi se dogodila!

Krila: Što ti je, Franuša?

Franuša: A, a, gospo!

Krila: Što je? govori.

Franuša: Umro ti je muž, moja gospo.

Krila: Umro mi je muž?

Franuša: Jes, gospo, umro je jadan.

Krila: Nazbilj?

Franuša: Nazbilj. Još to niko ne zna, ja sam se ovdj sama našla. Izdahō je na mojijem rukami. Pogledaj kako se protegō u stolu.

Krila: Zahvale Bogu da sam se veće oslobodila od teška bremena! Ti si luda toliko se mučit za njegovu smrt.

Franuša: Ja sam cijenila da ga valja plakat.

Krila: Odtole, ne imaš zašto uzimat toliko truda. Što smo izgubili? i što nam je bilo bolje da žive jedan čovjek koji je bio veće svakomu dodio i do-smrdio? jedna neprilika, fantastik, star, na svakčas sad jedan serviciō, sad jednu medicinu, sad jedan dekot, kašljući, hračući i pljujući bez pristanka, za ničesa, bez spirita, dosadljiv, zovući po svu noć i po vaz dan i dodijevajući svom službi.

Franuša (Zbande): Lijepe pohvale u njegovu smrt.

Krila: Od potrebe je, Franuša, da me sad pomožeš za učinit što sam namislila, a možeš vjerovat da ćeš bit od mene plaćena za tvoj trud. Pokli me sreća pomogla da još ovo niko ne zna, prinesimo ga onamo u njega na odar i držimo potajnu njegovu smrt dokle ja učinim moj posō. O, ima kambija, ima dinara, idem ja ončas sve to osvojit; nije pravedno da ja budem zaludu izgubila oko njega sva moja najbolja godišta. Hodi, Franuša, najprvo dignimo sve ključe.

Reno (dižući se brusko): Polako.

Krila (smetena i pripadena): Ajmeh!

Reno: Tot me tako ćutiš, moja gospođe ženo?

Franuša: A, a! tot i mrtvi govore!

Reno (Krili koja ide ća): Drago mi je da sam poznō tvoju ljubav i da sam čuo sve što si rekla u moju pohvalu. Ovo je jedan dobar avertimenat koji će mi dat pameti za unaprijeda i koji će me sačuvat da ne učinim nekoliko stvari koje sam bio ludo namislilo učinit.

Frano (izlazeći odkle je bio skriven): Evo ti! moj brate, jesi li vidio.

Franuša: Zaisto ja ovega ne bih nigda bila vjerovala. Ma evo odovamo tvoje kćere; stani opeta kako si i bio i vidimo kako će ona primit tvojju smrt. Ovo nije zlo provat; i pokle si počeo po ovemu, moćeš poznat unutarnje od sve tvoje kuće.

Šena trinaesta

Anica, Reno, Franuša i Frano

Franuša: Ajmeh meni tužnoj, što mi se danas dogodilo!

Anica: Što ti je, Franuša, što plačeš?

Franuša: A, a, gospo, zlijeh glasa imam ti dat.

Anica: Što?

Franuša: Čaće ti je umro.

Anica: Kako? Franuša, umro je čaće?

Franuša: Jes, a ne vidiš ga ondi prostrta? Maloprije je ovdı izdahō od su-bite s jednoga ačidenta koji mu je došō.

Anica: Ah, Bože! koja mi se dogodila! Tot sam ja izgubila moga oca, naj-dražu stvar što sam imala na svijetu? i za veći moj nemir izgubila sam ga u vrijeme kad je bio rasrčen suproč meni? Što ću tužna od mene i koju konsolacion mogu nać iza kako sam izgubila sve što sam najdraže imala?

Šena četrnaesta

Džono, Anica, Reno, Franuša i Frano

Džono: Što te smeta, lijepa Anica? i koji je uzrok od tvoga plaća?

Anica: Ah, ja plačem ono što sam najdraže imala i mogla živa izgubiti. Ah, plačem smrt moga oca.

Džono: Ah, nebesa! koja je ovo zgoda nenadana! Što mi se dogadja kad sam bio veće umilio tvoga dunda da mi se stavi on posrijedi prid čaćom vam za ovu vjeru. Sad sam ja dohodio *in persona* kleknut mu na kol'jena i na silu od mojijeh podniženijeh molba nastojat priklonit njegovo srce da mi dopusti ono što sam toliko žudio.

Anica: Ah, Džono, nemoj mi veće to spomenivat. Pustimo sve te misli od vjere. Kako sam izgubila moga oca, veće sam se odrekla od svega svijeta za vazda. Tako je, moj dragi čaće, i ako sam se kadgod opriječila tvojoj volji, od-sad unaprijeda kunem ti se da ću svaku najmanju tvoju intencion slijedit, i s tezijem nadomjerit na dizgus koji spovijedam da ti sam kadgod donijela. Dopusti mi zato, ljubjeni čaće, da ti sad za sveđ dam riječ od ovega što ti sam obećala, da te zagrlim u isto doba za ukazat ti moju neizmjernu boles.

Reno (dižući se): Ah, moja draga kćerce!

Anica (pripadena): Ajmeh!

Reno: Hodi amo. Ne straši se, nijesam umro. Hodi veće, ti si moje dobro; sad te poznam da mi si prava kći i da me iz srca hoćeš dobro.

Anica: Ah, moj dragi čaće, što vidim! Koju mi sreću nebo dava videći te živa na svijetu! Molim te dopusti mi neka te klečeći na koljenima molim jednu samu stvar. Ako ti nećeš ugodit požudi moga srca ne dopuštavajući mi ovdı

gospara Džona za vjerenika, àlměno nemoj me silovat za nikoga drugoga. Ovc je sve što te ja mogu moliti.

Džono (klečėci): Ah, molim te, gospodaru, gani se i na moje i na nje molbe, i nemojte se suprotivit našom sjedinjenom ljubavi.

Frano: Brate, i moćeš učinit inako?

Franuša: Tot, ćeš, gospodaru, bit na ovake molbe tvrd koliko da si od kamena?

Reno: Neka se učini liječnik i ja sam kontenat od vjere. Da, učini se liječnik i evo ti moje kćere.

Džono: Più che volentieri, gospodaru: i ako se drugo ne trata nego to za imat sreću bit tvoj zet, ja ću se učinit i liječnik i spičar i sve što zapovijedaš. Ma i to je malo, er bih ja učinio i vele veće za moć imat moju ljubjenu Anicu.

Frano: Na, džusto mi sad dohodi nješto na pamet. Učini se i ti isti liječnik. Imat ćeš tad bolju komoditat, er ćeš prid sobom imat sve ono što ti je od potrebe.

Franuša: To je istina. Evo pravoga načina za brzo ozdravit te. Nije te nemoći, može bit najstrahovitija, koja ima ardimjenta doć na liječnika.

Reno: Meni para, moj brate, da se ti rugaš mnome. Odkud sam ja u biću za veće studijat?

Frano: Odkud studijat! ti si jako pametan i malo ih je tako pametnijeh među njima kako ste vi.

Reno: Valja umjet govorit latino, poznat nemoći i lijeke koja valja davat.

Frano: Kad staviš kolar i klobuk nahero, sve ćeš to naučit, i pak ćeš bit pametniji nego si ti isti žudio.

Franuša: Tako je istina, potom se tako obučeš, ončas umjet ćeš lijepo govorit više nemoći.

Frano: Čerto, ne hoće se drugo nego kolar i klobuk, a paka iste ludosti sve ti su mudrosti, i svi spropoziti najljepši razlozi.

Franuša: Čuj me, gospodaru, kad ne bi drugo bilo nego tvoja brada i to bi bilo dosta, er je u bradi veći dio od liječnika.

Džono: Ja sam na sve spravan.

Frano: Hoćeš li da ti posō opravim dëlōngo?

Reno: Kako to delongo?

Frano: E, e, delongo, i još u tebe u kući.

Reno: U mene u kući?

Frano: Ja poznam jednoga protomedika moga prijatelja koji će u tebe u saloči svu funcion učiniti; i to te neće kostat ništa.

Reno: Ma što ću ja tad odgovarat?

Frano: To je lasno, to ćeš sve u dvije riječi naučit, i dat će ti ispisano sve što imaš odgovarat. Pođi ti utoliko obuci se proprio za jednoga liječnika, a ja ću ga utoliko poslat iskat.

Reno: Hod'mo da i to vidimo.

Džono: Što hoćeš to rijeti s ovijem protomedikom prijateljom?

Franuša: Što si namislio?

Frano: Za divertiškat se malo večeras. Komedijanti su učinili jedan malahan intermez dje adokturavaju jednoga liječnika s malo mužike i bala; zato ja hoću da se zajedno pođemo arajdat i da moj brat učini od najprvoga personadža.

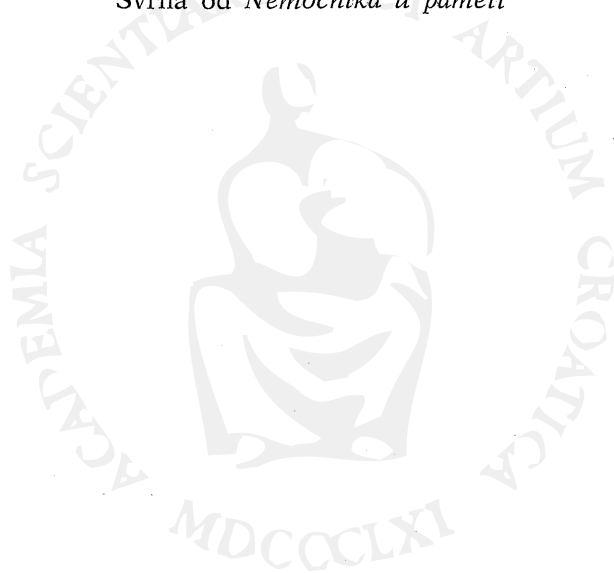
Anica: Nazbilj bih rekla, dundo, da se saviše rugaš mojijem ocem.

Frano: Nije se ovo toliko rugat, koliko se akomodavat na njegove fantazije. Ovo će biti sve među nami samijem, i svaki od nas može uzeti za reprezentat jednoga personadža i rečitat jedan drugomu komediju. Na to nas isti pokladi invitavaju. Hod'mo najbrže spravit sve što je od potrebe.

Džno (Anici): Akonsentiškavaš li ti?

Anica: Ter svakako, pokli hoće moj dundo tako.

Svrha od *Nemoćnika u pameti*¹⁰

¹⁰ Nije preveden ni »Troisième intermède« na kraju komedije.

RJEČNICI

1. Manje poznate riječi

Da se olakoti shvaćanje ovih tekstova, da oni mogu oživjeti u svoj svojoj svježini, navode se ovdje arhaične riječi i neki dubrovački idiotizmi. Ima naime nijansa u tom čudu od jezika, koje lako mogu izbjeći. Osobite poteškoće čine riječi tuđeg porijekla i zato se ovdje baš one najviše navode, osobito one kojih nema u našim rječnicima. U ovim sam tekstovima mogao pobrojiti nekih 260 riječi (domaćeg i stranog porijekla) koje nijesu zabilježne ni u građi historijskog *Rječnika hrvatskog ili srpskoga jezika* Jugoslavenske akademije (od slova »A« do riječi »ukuhati«, do sveska 80, 1970); o njima će biti govora i posebno na drugom mjestu.

Pri tom sam se najviše koristio navedenim *Rječnikom* Jugoslavenske akademije i *Rječnikom* Srpske akademije (I—VII) kao i rječnicima Tommaseo-Bellini (I—VI), P. Petrocchi (I—II), G. Boerio, E. Rosamani, Larousse (I—VI), S. Battaglia (I—VI), etimološkim rječnicima W. Wartburg (I—XXI), Bloch-Wartburg, Battisti-Alessio (I—V), A. Prati, G. Devoto, G. Rohlfs. Pomogli su mi i neki etimološki radovi P. Budmanija, M. Rešetara, P. Skoka, L. Zore, te citirani *Lexique de la langue de Molière* (I—III) od Ch.-L. Liveta i dvojezični rječnici V. Putanca i Deanović-Jernejca te neki talijanski i njemački prijevodi Molièreovih djela. Za turcizme koristio sam se *Turcizmima u srphrv. jeziku* od A. Škaljića (Sarajevo 1965) i *Lessico turco-italiano* od L. Bonellija (Roma 1939).

Akcenti na dubrovačkim riječima postavljeni su ovdje prema današnjem njihovom izgovoru, jer se može pretpostaviti da se u ova dva posljednja vijeka akcenatski sistem u Dubrovniku nije promijenio.

abandonavat — napuštati, t.* abban-
donare

abilitāt — sposobnost, vještina, t.
abilità**

abio, abili — sposoban, vješt, t. àbile
abračat — prigrliti, prihvatiti, t.
abbracciare

abunacat — stišati se, mlet. abonazar
aciōn, -óni — čin, djelo, t. azione

ačēnavat — davati znak, t. accennare
ačetat — prihvatiti, primiti, t. accet-
tare

ačīdenat, -ēnta — gubitak svijesti, t.
accidente

adērēnca — naklonost, t. aderenza

aderiškat, aderiškavat — složiti se, t.
aderire

* Slovo t. označuje talijanski sinonim.

** Znakovi akcenata na talijanskim riječima ne odgovaraju našima: znakom / označuju se otvoreni samoglasnici e, o, dok su znakom / označeni zatvoreni e, o.

adokturat se, adokturavat se — doktorirati, t. addottorarsi
 adombrat se — posumnjati, t. adombrarsi
 adòrat, adoravat — obožavati, t. adorare
 adulaciòn, -óni — laskanje, t. adulazione
 adulat, adulavat — laskati, t. adulare
 adulatur — laskavac, t. adulatore
 adúlterio — preljub, t. adulterio
 adževòleca — učinit komu adževolecu — olakšati, zatvoriti jedno oko, t. usar agevolezza
 àdžitān — nemiran, t. agitato
 adžustāmenat, -ēnta — poravnanje, nagodba, t. aggiustamento
 adžustat — urediti, udesiti, t. aggiustare
 aer — arija, melodija, stt.*** àere
 afačilitat — olakotiti, t. affacilitare
 àfato — sasvim, posve, t. affatto
 aferavat — grabiti, hvatati, t. afferare
 afet — osjećaj, ljubav, t. affetto
 afetat, afetavat — afektirati, hiniti, t. affettare
 afiktat — iznajmiti, t. affittare
 àfligān — rastužen, t. afflitto
 afront — uvreda, t. affronto
 afrontat se — uvrijediti se, prigovoriti, t. affrontarsi
 ājā! — ne nikako
 ājbō — ne nikako, nipošto
 ajer — v. aer
 akomodat (se), akomodavat — poravnati, prilagoditi, izvoljeti, t. accomodare
 akompanjat se s kim — pridružiti se komu, t. accompagnarsi
 akonsentiškat, akonsentiškavat — pristati, t. acconsentire
 akord — dogovor, t. accordo
 akordat se — nagoditi se, složiti se, t. accordarsi
 akordžat se — opaziti, t. accorgersi
 akorteca, imat akortece — biti lukav, spretan, t. accortezza
 akostat — približiti, t. accostare
 akužat — optužiti, t. accusare
 akvistavat — dobijati, t. acquistare
 akvjetat — umiriti, t. acquietare

ala! — valaj, tur. vallahi
 alagramentat — zabaviti, t. allegamento
 alajsi — divan, lijep, tur. alayis
 alamar — dvostruki gajtan, t. alamaro
 albadžija — umišljenost, t. albagia
 alevat, alevavat — odgojiti, t. allevare
 alèvāta — gojenica, t. allevare
 aliman — divljak, t. alemanno
 aliverisat — prodati, tur. aliveriš
 alkancat — v. avanzat
 àlmānko — barem, t. almānco
 àlmēno — barem, t. almēno
 almontavat — dizati, t. montare
 alteravat — iskrivljivati, t. alterare
 amanat, -nta — ljubavnik, t. amante
 amirat, amiravat — diviti se, t. ammirare
 amoroz — ljubavni, t. amoroso
 ana-sem-sitim — turska psovka nase-nasiti
 anci — dapače, štaviše, t. anzi
 andžak — ali, ama, tur. ancak
 ànim — odvažnost, smjelost, t. ànimo
 animō, -āla — životinja, t. animale
 animoz — neustrašiv, t. animoso
 anodin — umirujuće sredstvo, t. anodino
 antikalja — starudija, t. anticaglia
 apàgat — zadovoljiti, t. appagare
 apārēnca — vanjština, izgled, t. apparenza
 aparentat — ući u svojtu, t. apparentare
 apariškat — činiti se, izgledati, t. apparire
 apasionan — zanesen, t. appassionato
 apasionavat se — uzrujavati se, t. appassionarsi
 àpēna — jedva tek, t. appēna
 apēpsija — slaba probava, t. apepsia
 apèrtūra — otvor, t. apertūra
 aplaudiškat — odobravati, t. applaudire
 aplikat — namijeniti, tal. applicare
 àposta — navlaš, baš, t. appòsta
 aprendžat — spoznati, stt. appregiare
 aprension — briga, strah, t. apprensione
 aprovacion — odobravanje, t. approvazione

*** Starotalijanski

aprovat, aprovvat — odobravati, t. approvare
 àpūnto — upravo, baš, t. appunto
 aràbijān — srdit, ljut, t. arrabbiato
 arabijāt (se) — ljutiti (se), t. arrabbiare
 aradžān — bijesan, juž. tal. arragiato
 aradžāt — bjesnjeti, juž. tal. arraggiare
 arajdat se, arajdavāt se — uživati, zabaviti se
 àrāzo — tik uz, t. raso
 arbitrat — suditi, odlučivati, stt. arbitrare
 arbitrio, -trija — samovolja, t. arbitrio
 àrčikontent — prezadovoljan, t. arcicontento
 arcibuža — starinska puška, t. archibúso
 arcibūdžāta — hitac iz arcibuža, t. archibugiata
 ardimenāt, -ēnta — smjelost, t. ardiménto
 ardiškāt — usuditi se, smjeti, t. ardire
 arhibuža — v. arcibuža
 arija — izgled, t. aria
 arivat — stići, prispjeti, t. arrivare
 àrkuo, -ūla — posuda, lat. arculus
 arma — grb, stt. arma
 armiuñ — pluće (izmišljena riječ)
 art — zanimanje, zanat, t. arte
 asasināt, asašināt — umoriti, ubiti, uništiti, t. assassinare
 aspid — zmija, t. aspide
 astarea — najstariji teritorij Dubrovačke republike, gr. astareá
 astrindženāt — koji zatvara, t. astringente
 astut — lukav, t. astuto
 ašašināt, ašašinavāt — v. asasināt
 àt — čin (dio drame), t. atto
 atakavāt — napadati, zadirkivati, t. attaccare
 atedžāmenāt, -ēnta — držanje, stav, t. atteggiamento
 atenciōñ, -óni — pažnja, t. attenzione
 àtēnto — pažljivo, t. attento
 àtilāñ — elegantan, t. attilato
 atrātīva — privlačnost, draž, t. attrattiva
 auguravāt — zaželjeti, t. augurare

avancāt (se) — dobiti, zaslužiti, t. avanzare
 avānija — krivnja, t. avanía
 avantadžāt — favorizirati, t. avvantaggiare
 avēnenāt — ljubak, t. avvenènte
 avērsario, -ija — suparnik, t. avversario
 avertimenāt, -nta — upozorenje, t. avvertiménto
 avertiškāt, avertiškavāt — upozoriti, obavještavati, t. avvertire
 aviliškāt — poniziti, utući, t. avvilito
 aviz — obavijest, upozorenje, t. avviso
 avizat — obavijestiti, t. avvisare
 ažmiráva(t) — ciljati, nišaniiti, t. mirare + žmiriti
 bábit — vabiti
 bacigāt — zastranjivati, mlet. bazigàr
 báčit — baciti
 bagātela, bagātelica — sitnica, t. bagatella
 bal — ples, t. ballo
 balat — plesati, t. ballare
 bālica — snop, rukovet, t. balla
 bālota — kuglica, t. ballotta
 banda — strana, t. banda
 bandusat — lutati, skitati se, stmlet.
 bandizār
 barabanāt, -nta — lopov; stražar, t. barabba
 bàraška — oluja, mlet. boràsca
 Barbarež — čovjek iz Barbarije, stt. Barbarese
 barētīñ — (noćna) kapica, mlet. baretin
 bario, barjela — bačva (mjera), mlet. baril
 baron m., barona f. — lopov, mlet. barón
 barònāta — lopovština, t. baronàta
 bārufa — svađa, tuča, t. baruffa
 barun — v. baron
 baruo, -ula — podveza (na kratkim hlačama), stt. barulè
 bastah — nosač, stt. bastaglio, gr. bastázō
 bastat — imati smjelosti, biti kadar, t. bastare
 bašiji (kompar.) — niži, t. basso
 bat — udarac batinom; vraguta bata — baš ništa, nipošto

bati m.pl. — neka boja u igraćim kar-
 tama
 baziлика — glavna žila na ruci, stt. ba-
 silica (vena)
 bazilisk — fantastična zmiija, t. ba-
 silisco
 belaversi — neka ga vrug nosi, tur.
 belâsim versin
 belžovin — ljeotan, gizdelin, mlet.
 bel zovane
 belzuar — ljekovito sredstvo, stt. bel-
 zuâr
 benava — bedasto čeljade
 berta — poruga, šala, t. berta
 bēšica — nedostatak
 bētula — krčma, t. bēttola
 bevica — veo redovnice
 bezisten — pokriven trg, tur. be-
 sisten
 beztužit se — biti bestužan ili ne-
 osjetljiv
 bībita — napitak, t. bībita
 bigližat — govoriti
 bile f. — žuč, t. bile
 birba — lopov, t. birba
 birbalja — rulja, lopovi, rđa, t. birba
 biti nješto više od sebe — biti rastre-
 sen
 bizar — čudan, nastran, t. bizzarro
 bizarija — nastranost, t. bizzaria
 bizgič — udvarač; ljencina; koketa
 bizgičan — koketan
 bizgičanje — udvaranje, koketiranje,
 vijoglavost
 bjaka — bjelilo, t. biacca
 bjestimat — psovati, t. bestemmiare
 bjestimija — psotka, t. bestemmia
 bjondača — plava vlasulja, t. biondo
 bland — blag, t. blando
 Blaženica — Blažena Gospa (Marija)
 bludit se — maziti se
 bljusti — paziti, čuvati
 boča — kugla (za igru), t. boccia
 bofunarija — lakrdija, t. buffoneria
 bokar, bokarica — vrč, pehar, l. bac-
 carium
 bokun — komad, zalogaj, t. boccone
 bolesan — žalostan
 bonte — bogom te, bogati, bogme
 borke — po rane borke — po rane
 božije
 bošak, -ška — šuma, t. bosco.

bradipepsija — spora probava, t.
 bradipepsia
 brio, -ija — živahnost, polet, t. brio
 arivat — stići, prispjeti, t. arrivare
 brontulat — mrmljati, gundati, t.
 brontolare
 brun — taman, zagasit, t. bruno
 brusa — oštar govor (od brusiti)
 brusko — naglo, t. brusco
 brušak, brušk — osječen, oštar, oso-
 ran, t. brusco
 buče f. pl. (mjesto buće) — prameni,
 čuperci
 budio, -djela — utroba, fig. smjelost,
 drskost, t. budello
 bulentin — odmetac, uzica s udica-
 ma, t. volantino
 bumbak — pamuk, lat. bombax
 buraška — burni događaj, nezgoda,
 t. burrasca
 burla, burlica — šala, t. burla
 burlat se — rugati se, šaliti se, t.
 burlarsi
 burloz — šaljiv, t. burlone
 buškat — dobiti, t. buscare
 butiga — dućan, t. bottega
 butigar — dućandžija, stt. botte-
 garo
 ceka — kovnica, t. zecca
 cičati — cviljeti
 cklo — staklo
 cknjenje — kašnjenje
 crvotočit — mučiti, progoniti, izje-
 dati
 cukar — šećer, t. zùcchero
 cularin — cukarini klobuk — visok
 šešir (kao stožac), t. a pan di
 zùcchero
 čakaljat — razmetati se čim, t. cica-
 lare
 čantrat — švrljati, oblijetati, maziti
 čapet — čapak
 čarobotana — doglasnik (cijev), t.
 dijal. ciarabottana, cerbottana
 čarumunija — v. čarimonija
 čarla — dar govora, t. ciarla
 časom časom — odmah, smjesta
 čedat — ustupiti, popustiti, t. cedere
 čefalika — žila od ruke, stt. (vena)
 cefalica
 čarlone — t. cianlone

čenas, -nsa — prihod, t. censo
 čenturin — podveza, stt. centurino
 čepljuskalo — brbljavac
 čepljuskanje, čepljuskotina — koje-
 štarija, brbljanje
 čepljuskat — brbljati
 čerimūnija — ceremonija, t. cerimò-
 nia
 čerimunijat — cifrati se, t. far ceri-
 monie
 čerki ženski — obruči u suknojama, t.
 cerchi
 čersa — bjelilo, stt. gersa
 čersat se — mazat se bjelilom, stt.
 gersa
 čerti — siguran, t. certo
 čertifikat se — uvjeriti se, t. certifi-
 carsi
 česion — cesija, ustupanje, t. cession-
 ne
 čestitos — sreća
 četirikat — cvrkutati
 četvrljonica — brbljavica
 čihora — radič, t. cicoria
 čin — oblik, lik
 činjavat — činiti
 čira — izgled lica, t. cera
 čirkonspecion — opreznost, t. circo-
 spezione
 čirkonstanca — prilika, okolnost, t.
 circostanza
 čitnut (še) — počastiti jelom i pićem
 čivilo — plemenito, t. civile
 čiviltat — skladnost, iskaz poštova-
 nja, t. civiltà
 čivio, -ila — skladan, t. civile
 člkan — član
 čuveta — sova, fig. mamac, t. civetta
 ča — čak
 čaćara — brbljarija, mlet. ciaciara
 čaćarun — brbljavac, mlet. ciaciarón
 čapit — zgrabiti, ugrabiti, mlet. cia-
 pàr
 čariškat — objasniti, mlet. ciarír
 čehaja — pomoćnik paše, tur. kehaya
 česedžija — džepokradica, tur. kesici
 čućeći — osjetni, čutilni
 čučkat — šuškat
 čulum — buzdovan, tur. kúlúnk
 čurak, -rka — bunda, kaput postav-
 ljen krznom, tur. kúrkk
 čurlin — dosadno čeljade, glupan

čurus — valjda mjesto tur. čuruk —
 pokvaren, patvoren
 čutnja — osjećaj
 dagaca — mač, t. daga + mlet. -aza
 daj — barem
 dākōrdo, bit dakordo — slagati se, t.
 esser d'accordo
 darovat — dati
 debòleća — mana, slabost, t. debo-
 lézza
 deboto — skoro, gotovo, mlet. debòto
 dedženerat — izroditi se, t. degenar-
 rare
 defèrēnca — spor, t. differenza
 definiškat — definirati, t. definire
 dekantavat — veličati, t. decantare
 dekot — uvarak, dekot, t. decotto
 dèkrešit — smanjiti se, opadati, t.
 decréscere
 delektat (se) — ugađati, zabaviti, svi-
 đati se, lat. delectare
 deleskat — ošamariti, roman. *alesc-
 delinkalija — mladić, tur. delikanli
 dèlōngo — odmah, mlet. delōngo
 dèmašak, -ška — damast, t. damasco
 demeritat — postati nevrijedan, t.
 demeritare
 demonstrativ — dokazni, t. dimostrat-
 tivo
 denjat se — udostojati se, t. degnarsi
 depozitat — deponirati, t. depositare
 desak, -ska — stol, t. desco
 deskriyat, deskriyavat — opisati, t.
 descrivere
 desperacion — očaj, t. disperazione
 desperat, desperavat — očajavati, t.
 disperare
 despet — prkos, t. dispetto
 despètōz — prkosan, t. dispettoso
 destinat — odrediti, t. destinare
 destrigat (se) — ukloniti (se), rije-
 šiti se, mlet. destrigarse
 detavat — diktirati, t. dettare
 detersiv — za čišćenje, t. detersivo
 detestat — prezirati, mrziti, t. dete-
 stare
 diventat — postati, t. diventare
 devenjat — pristati, t. divenire
 devertiškat — zabavljati, t. divertire
 devocion — revnost, pobožnost, t. di-
 vozione
 devot — pobožan, t. devoto

devótnica — pobožna žena, t. devota
 devotnik — pobožan čovjek, t. devoto
 dèzèrti — nesretnik, sttal. deserto
 difèndžat — braniti, t. diffèndere
 difèrenat, -nta — različit, t. differente
 difèrenca — razlika, t. differènza
 diferentisim — veoma različit, t. dif-
 ferentíssimo
 difèrènto — različito, t. differente
 difikòltā(t) — poteškoća, t. difficoltà
 difet — mana, t. difetto
 digresìon — zastranjivanje, t. digres-
 sióne
 dijeti pl. — djeca
 dikjaraciòn — očitovanje, t. dichiara-
 zióne
 dikjarat, dikjaravat (se) — očitovati
 se, t. dichiaràrsi
 dilikān — delikatan, osjetljiv, t. deli-
 cato
 dilje — dulje
 diljina — duljina
 diljka — puška
 dinjitat — čast, t. dignità
 dipendat — ovisiti, t. dipendere
 disensìon,-óni — nesuglasica, t. dis-
 sensióne
 disenj — nacrt, t. disegno
 disfàdat — razuvjeriti, t. dissuadére
 disimulat — hiniti, t. dissimulàre
 disipat — raspršati, t. dissipàre
 disipilat — otvoriti (stolicu), t. di-
 soppilare
 diskolàrija — razuzdanost, t. disco-
 lería
 diskoras — razgovor, govor, t. dis-
 córso
 diskòrat — razgovarati, t. discórrere
 diskòstat se — odalečiti se, t. disco-
 stàrsi
 diskreditat — ozloglasiti, t. discredi-
 täre
 dispènsat — osloboditi od čega, t.
 dispensàre
 dispèpsija — teška probava, t. dis-
 pepsía
 dispètòz — prkosan, nemio, t. dispet-
 toso
 disponjat — raspoložiti, mlet. dispo-
 ner
 disprec — prezir, t. disprezzo
 disputa — prepirka, t. dísputa

dispùtat — prepirati se, raspravljati,
 t. disputàre
 distincion — razlika, isticanje, t. dis-
 tinzione
 distingvat se — isticati se, t. distin-
 guersi
 distint — ugledan, otmjen, t. distinto
 dišapit — neslan, fig. glup, stt. dis-
 sapito
 dišerit — otploviti nizdoli, t. discen-
 dere (?)
 dišernimenat — razbor, t. discerni-
 mento
 dišiplina — bič asketa, t. disciplina
 diškolet dem. — v. diškuo, t. disco-
 letto
 diškuo, -ula — razuzdan, t. díscolo
 diventat — postati, t. diventare
 divèrsi — različiti, t. diverso
 divertimenat, -enta — zabava, t. di-
 vertimento
 divertiškat se — zabavljati se, t. di-
 vertirsi
 dividat — razdijeliti, t. dividere
 divociòn — pobožnost, t. divozione
 divona — carinarnica, stt. dovana,
 arap. diwan
 divot — pobožan čovjek, t. divoto
 dizaprovavat — kuditi, t. disappro-
 vare
 dizdikat se — oporeći se, t. disdirsi
 dizereditat — razbaštiniti, stt. disere-
 ditare
 dizgracija — nesreća, t. disgrazia
 dizgracijan — u nemilosti, t. in dis-
 grazia
 dizgus, -sta — neugodnost, t. dis-
 gusto
 dizgustan — ozlovoljen, razočaran, t.
 disgustato
 dizgustat — ozlovoljiti, t. disgustare
 dizimpenjat — osloboditi, t. disim-
 pègnare
 dizinganat — pokazati istinu, t. dis-
 ingannare
 dizinvoltura — prostodušnost, t. dis-
 involtura
 dizordin — nered, t. disordine
 djeberdisat — crknuti, tur. gebermek
 dobitnik — osvajač
 dodurat — dotrajati, do + t. durare
 doglasak, -ska — vijest
 doklat je — uspjeti

dokturat — mudrovati, t. sdottorare
 dolegat — dočitati, t. leggere
 dokturija — učenost, stt. dotturía
 doma, ne biti doma — ne biti pri sebi
 donacion — dar, t. donazione
 dopotezat — navući na se
 dosmrdjet — dogrdjeti
 dotat — dati miraz, t. dotare
 dotegnut — dotaknut
 dotočit se — doteći, ispuniti se
 dozènālī — priprosti, mlet. dozenál
 drap — tkanina, t. drappo
 drijevo — brod
 drito — ravno, upravo, t. dritto
 drnut — taknuti, dirnuti
 drnokun — zmaj, lat. draco
 drugavak, -vka — drukčiji
 držan — zahvalan
 dubioz — sumnjiv, t. dubbioso
 dubitat — sumnjati, t. dubitare
 dūeta — dvica (u kartama), t. duetta
 duplat se — udvostručiti se, lat. du-
 plare
 durat — trajati, t. durare
 dut (duhati), ni dut ni kovat — a ma
 baš ništa
 dūzīna — tucet, t. dozzina
 dvadestin — dvadesetogodišnjak
 dža — već, t. già
 džakulatorija — molitva, t. giaculato-
 ria
 džeferdarijana — bilježnica, tur. cev-
 herdar
 džeferdō — puška, tur. cevherdar
 dželozija — v. džilozija
 dženerat — rađati, t. generare
 dženeroz — plemenit, t. generoso
 dženerozitat — darežljivost, t. gene-
 rosità
 dženio — čud, sklonost, t. genio
 džeomancija — gatanje iz prosute
 zemlje, t. geomanzia
 džes, džesta — gest, kretnja, t. gesto
 džiljoz — ljubomoran, t. geloso
 džiljozija — ljubomor, t. gelosia
 džiljozije pl. — žaluzije, t. gelosia
 džiri pl. — spletke, dovijanje, t. rigiri
 džoiškat — uživati, t. gioire
 džoja — dragi kamen, t. gioia
 džonkata — gruševina, t. giuncata
 džornata — nadnica, t. giornata
 džovin — sluga, djetić, t. giovine

džudicio, -ija — pamet, razbor, t.
 giudizio
 džudicioz — razborit, pametan, t. giu-
 dizioso
 džulep — sirup, stt. giuleppo
 džupet — dečerma, t. giubbetto, tur.
 gūbet
 džupica — ženska gornja haljina, stt.
 giuppa
 džus, -sta — tačan, t. giusto
 džusto — zbilja, baš, t. giusto
 đantiljarija — šala, lakrdija, stt. gen-
 tilia
 didija, đidinština — obješenjak, tur.
 gidi
 đuzel — lijep, tur. gūzel
 ečas — pretjeranost, skrajnost, t.
 eccesso
 edukan — odgojen, t. educato
 efet — efekt, t. effetto
 eko — jeka, odjek, t. eco
 eman! — aman, pobogu, tur. aman
 emendat (se) — popraviti (se), t.
 emendarsi
 endekasilabon — jedanaesterac, t.
 endecasillabo
 ènfatik — zanosan, t. enfático
 ered — baštinič, t. erede
 ereditat — baštiniti, t. ereditare
 ereditāt — nasljedstvo, t. eredità
 eror — pogreška, t. errore
 esap — račun, tur. hisâb
 eskandešenca, davat u eskandešence
 — bješnjeti od jeda, t. dare in
 escandescenze
 eskvizito — odlično, stt. esquisito
 esperijenca — iskustvo, t. esperienza
 esponjavat se — izlagati se, t. esporsi
 esprimat se — izraziti se, t. esprime-
 re
 estrem — skrajnost, t. estremo
 eškero — otvoreno, jasno, tur. aşikar
 etat — dob, t. età
 evakuat — isprazniti, t. evaquare
 evidento — očito, t. evidente
 èvīva — živio!, t. evviva
 ezačerbavat — ljutiti, t. esacerbare
 ezadžeracion — pretjerivanje, t. esa-
 gerazione
 ezalacion — isparivanje, t. esalazione
 ezaminat (se) — ispitati, razvidjeti,
 svjedočiti, t. esaminare

ezateca — tačnost, t. esattezza
 èzēmpio, -ija — primjer, t. esēmpio
 ezentavat — opraštati, t. esentare
 ezerčitat — vršiti, vježbati, staviti na
 kušnju, t. esercitare
 ezibicion — isticanje, t. esibizione
 èzilijan — prognam, t. esiliato
 ezitat — rasprodati, t. esitare

 faca — lice, mlet. faza
 fačica — iron. lice
 fačilitāt — lakoća, stt. facilitate
 falalikat — pjevati, stt. falalella =
 kantilena
 falit — bankrotirati, t. fallire
 fāntastik — nastran, t. fantastico
 fantastikat — bulazniti, t. fantasti-
 care
 fārfanat, -anta — lopov, t. furfante
 farfantārija — lopovluk, t. furfan-
 teria
 fāstidio, -ija — smetnja, t. fastidio
 fastidiōz — neugodan, t. fastidioso
 fatat se za koga — uzeti u obranu
 fātibio, -ila — moguć, t. fattibile
 fātiga — radnja, posao, mlet. fatiga
 fatigat — raditi, mlet. fatigàr
 favor — naklonost, prilog, t. favore
 favoriškāt koga — zadovoljiti, t. fa-
 vorire
 feča — izmetina, ološ, t. feccia
 fede — krštenica, t. fede
 fèdèlo — vjerno, t. fedele
 èviva! — živio! t. evviva
 feličitat — sreća, t. felicità
 fener — fenjer, tur. fener
 ferāuo, -ūla — plašt, t. ferraiolo, arap.
 faryūl
 ferm — čvrst, t. fermo
 fermat — zaustaviti, t. fermare
 fērōč — krvoločan, zvjerski, t. feróce
 fervor — gorljivost, t. fervore
 festa, činit festu — radovati se, t. far
 festa
 fèstīn, -ina — kućna zabava, t. festino
 fetent — odvratan, t. fetente
 fibija — kopča, t. fibbia
 figura, ne činit figuru — ne cijeniti,
 ne držati do čega, t. non far
 figura
 figurat se — zamisliti, t. figurarsi
 filjuga — vrsta broda, stt. filuca,
 arap. filūk

fincion — pretvaranje, himba, t. fin-
 zione
 findrić — lukavac, t. finto
 fineca — nježnost, t. finèzza
 fingat — hiniti, t. fingere
 finti — hinjen, prividan, t. finto
 finut — svršiti, smaknuti, t. finire
 fiso — fiksno, t. fisso
 fjasak, -ska — flaša, t. fiasco
 fjersavat — drzovito gledati, t. sfer-
 zare
 fjoka — traka, uzao, t. fiocca
 fjoret — izvijanje glasom, t. fioretto
 flat — vjetar, t. flato
 flebotomisat — puštati krv, stt. flebo-
 tomare
 flema — sluz, hladnokrvnost, t. flem-
 ma
 flusion — oteklina, t. flussione
 foljet — novine, stt. foglietto
 fondavat — temeljiti, t. fondare
 forastijer — stranac, stt. forastiero
 forestijeri — strani, t. forestiero
 forka — obješenjak, t. forca
 fòrtūna — obilje, mnoštvo, t. fortuna
 frančezārija — oponašanje Francuza,
 stt. franceseria
 frank — smion, t. franco
 frānkeca — iskrenost, t. franchèzza
 franko i sincero — čisto i bistro, t.
 franco e sincero
 frasketarija — vragolija, t. fraschet-
 ta
 fratilja — bratovština, t. fratria
 frèdeca — hladnoća, neosjetljivost, t.
 fredèzza
 firekventavat — posjećivati, t.
 frequentare
 freško — skoro, nedavno, t. di fresco
 frfanterija — lopovština, t. furfante-
 ria
 frici pl. — dosjetke, t. frizzi
 frustijerska, na frustijersku — na
 strani način, t. alla forestiera
 fruštijer — stranac, t. forestiero
 frutat — davati prihod, t. fruttare
 fum — dim, hir, t. fumo
 funjestra — prozor, t. finestra
 furbārija — lukavstvo, mlet. furbaria
 furbi — lukav, t. furbo
 furistijer — stranac, t. forestiero
 fusta — vrsta broda, t. fusta
 fütūrī — budući, t. futuro

gaće, bilo mi je o gaće — morao sam galantàrija — ljubaznost; dragulj, t. galanteria
galantōmo — poštenjak, t. galantōmo
galijot — lopov, mlet. galioto
galun — gajtan, trak, t. gallone
galunača — odijelo s galunima
galunan — s galunima
garbješat — telaliti (garbiješ 'praporac')
garbo, s garbom — uljudno, t. con garbo
geta — geto, židovska četvrt; mala Židovka, t. ghetto
gètina — mala Židovka iz geta, služavka
gizna — gizdava žena (v. i prigizna)
glávit — uglavljivati, uvjeravati
glavocimbo, -ola — klavičembal, t. clavicémbalo
glasatur — tumač, t. glossatore
godegun — vrsta muškog odijela, mlet. codegugno
godišnjica — sluškinja
gof — nezgrapan, t. goffo
godulja — sluškinja (prezriv augment. od godišnjica)
gospa — baka
Gospoda — vijećnici, državna vlast (u Dubrovačkoj republici)
gostanica — staklenka, gr. gastéra
gracija, imat graciju — biti pomilovan, t. aver la grazia
gradimenat, -ēnta — prijaznost, t. gradimento
gradiškat — rado primiti, t. gradire
grah, ne dat se nikomu lasno na grah — ne dat se nadmašiti
grajka — građanka
gran — zrno, t. grano
grasta — lonac za cvijeće, t. grasta
grastica — demin. od grasta
gravitāt — dostojanstvo, t. gravità
grinta — ikrate na glavi, njem.
Grind
grinjica — demin. od grinja, grizlica
grizlica — grižnja savjesti
gronda — namrštenost, mrzovolja, t. gronda
grondina — demin. od gronda i osorna žena
gubina — augmen. od guba, ružan čin

gučula, pastit mi će gučula — udarit će me kap, t. cadere la gócciola
gus, gusta — ukus, užitak, volja, t. gusto
gustat — militi se, uživati, t. gustare
gustit, iimaš česa gustit — našao si se u gustom
gustoz — sladak, zgodan, t. gustoso
guvernāt se — vladati se, t. governarsi
gvacet — ragòut, t. guazzetto, lat. aquatio
gvera — rat, t. guerra
gveredžat — ratovati, t. guerreggiare
handžija — vlasnik hana, tur. hancy
haranzada — lukavac, tur. haramzade
harat se — derati se, trošiti se
harsuz — bezobraznik, tur. arsız
hator — milost, ljubav, tur. hatir
hećim — liječnik, tur. hekim
hesap — račun, tur. hesap
hič — ništa, nikako, tur. hiç
hiromàncija — gatanje u dlan, t. chiromanzia
hitat — shvaćati
hitat se — svađati se; jamčiti
hmiljet — gmizati
hote — hotimice
hrdat se — tući se
huknut — popiti
husur — uživanje, zanos, tur. huzur
hvisnut — udariti
içi, kako ide — kako treba, pošteno, t. come va
idropik — bolesnik od vodene bolesti, t. idròpico
idropizija — vodena bolest, t. idropisía
igličar — mali pilić
igrac — igrač
iluminat — rasvijetliti, t. illuminare
imadžinacion — uobraženje, t. immaginazione
imadžinat se — izmisliti, t. immaginare
imadžinatīva — imaginacija, t. immaginativa
imbrolj — spletkar, t. imbroglio
imbroljavat se — svađati se, t. imbrogliarsi

impàcijenca — nestrpljivost, t. impaziènca
 impančat se — pačati se, t. impacciarsi
 impartinēnca — drzovitost, t. impartinēnza
 impartinenat, -ēnta — drzovit, t. impartinēnte
 impedimenat, -ēnta — zapreka, t. impediménto
 impenj — obaveza, t. impégno
 impenjat se — obavezati se, založiti se, t. imegnarsi
 imperijalo — odrešito, t. imperiàle
 impjastar, -stra — krpež, t. impiàstro
 impjeg — služba, zadaća, t. impiègo
 impjegat — upotrijebiti, t. impiegare
 impjegat se — založiti se, t. impiegarsi
 impòrtānca — važnost, t. importānza
 importat, ne importa — ne smeta, t. non importa
 impòrtūn — nametljiv, t. importúno
 impòsibio — nemoguć, t. impossibile
 imprūdenat, -ēnta — nesmotren, t. imprudente
 imprūdenca — neopreznost, t. imprudenta
 impūdēt — bezobraznik, t. impudente
 inčēndio — požar, t. incēndio
 inčiviltāt — neskladnost, t. inciviltà
 indicio — indicij, t. indizio
 indjāvolan — strašan, t. indiavolào
 indovinat — pogoditi, t. indovinare
 indženj — dosjetljivost, t. ingegno
 indženjoz — spretan, t. ingegnoso
 infajmat — ozloglasiti, t. infamare
 infam — pogrdan, t. infame
 infāmija — niskost, t. infàmia
 inferiōr — manje vrijedan, t. inferiōre
 infinīt — neizmjeran, t. infinito
 infinitā — bezbroj, t. infinità
 ingropan — zauzlan, t. ingroppato
 ingvas, -sta — crnilo, lat. encaustum
 inkantat — začarati, t. incantare
 inkāntezimo — čarolija, t. incantésimo
 inklinacion — sklonost, t. inclinazione
 inklinavat — biti sklon, t. inclinare

inkomōd — smetnja, t. incòmodo
 inkomodat se — potruditi se, t. incomodarsi
 inkontrat — sresti, t. incontrare
 inkōntro — susret, t. incóntro
 inkreānca — neskladnost, t. increānza
 inkunica — svetac (slika), gr. eikóna
 inkurabio — neizlječiv, t. incurabile
 inkvjetàvat — uznemirivati, t. inquietare
 inkvjèteca — nemir, t. inquietezza
 inočēnat, -ēnta — nevin, t. innocēnte
 inočēnca — nevinost, t. innocēnza
 inočētīn, -īna — nedužno čeljade, t. innocentino
 inokupan — opći
 inoridiškat — zgroziti se, t. inorridire
 insinuātīv — blag, t. insinuatīvo
 insolēnca — drskost, t. insolēnza
 inspirat — pobuditi, t. ispirare
 intačit — uporno tražiti
 intalj — gravira, t. intaglio
 intaljat — urezati, t. intagliare
 intēmpērija — smetnja, stt. intemperie
 intenciōn — namjera, t. intenziōne
 inteneriškat — ganuti, t. intenerire
 intercan — obložen, t. interzato
 interesan — koristoljubiv, t. interesato
 interoklit — heteroklit, čudan, t. eteròclito
 interòmpat — prekinuti, t. interrómper
 intijer — cijeli, t. intero
 intijerna — svjetiljka, t. lanterna
 intijernica — demin. od intijerna
 intimat — narediti, t. intimare
 intrata — dohodak, t. entrata
 intràtabio — osoran, t. intrattabile
 intravēnjat — desiti se, mlet. intravegnír
 intrigarija — spletko, t. intrigo
 introdukat — uvesti, t. introdurre
 inumidiškat — pokvasiti, t. inumidire
 invencion — izmišljotina, t. invenzione
 inventat — izmisliti, t. inventare
 investit — napasti, t. investire
 invīdija — zavist, t. invidia
 invidiyat — zavidjeti, t. invidiare
 invitat — pozvati, t. invitare

injoranca — neznanje, t. ignoranza
 ipokrizija — licemjerstvo, t. ipocrisia
 isat — podići, t. issare
 isćahni — v. išćahni
 iskidat se — brzo pobjeći
 iskupsti, -ubem — iščupati
 islaisat, -išem — uspjjeti, ispasti
 ispećit se — iskriviti se
 ispestat — izbiti pestima
 istorije pl. — cifranje, t. storie
 istörnica — pretvorica
 istrapacat — zlostaviti, t. strappaz-
 zare
 išćahni, isti išćahni — identični
 ištom tot — samo tako
 italijanität — duh talijanskog jezika,
 t. italianità
 izazada — straga
 izčakaljat se — izbrbljati se
 izčepljuskat — izbrbljati; napasti ri-
 ječima
 izit — izaći izvan sebe
 izkresat, -ešem — iskidati
 izlizat — šmignuti, pobjeći
 izmahat — brzo izaći, pojuriti
 izmotrit — izmisliti, iznaći
 izmuzvjerit — iskamčiti, tur. müz-
 zevir
 izokola — okolišajući
 izpješit — pobjeći
 izprahan — pun pudera
 izprežat — navaliti, uhvatiti priliku
 izrebrušat — namlatiti
 izrutit i isputit — izgovoriti koješta
 iztiplejen — izlizan (?)
 iztociljit — potanko izložiti
 iztući — naklapati
 izventat — izmisliti, t. inventare
 izvijač — spletkar, izgovor
 izvratit kožu naopako — nešto doži-
 vjeti (?)
 izvrci — izbaciti
 jabàna — ulica; pustinja, tur. yaban
 jacu — dakle; zar
 japundže — vrsta kabanice, tur. ya-
 punca
 jarac, -rca — muž rogonja
 jarčiti — napraviti jarcem
 jatit — sakupiti
 jazija — pismo, tur. yazi
 jednač, u j. — zajedno, složno
 jeftiru — jošter (?)

jemanje — berba
 jestojska — hrana
 jezičnica — jezičara
 judicio — razum, mlet. iudizio
 juha, kô juhe — kao ništa
 kàbala — spletkar, t. càbala
 kàbula — v. kabala
 kàdènca — ritam, takt, t. cadènza
 kaik — kajak, tur. kayak
 kajpica — krletka, stt. caiba
 kalamar — tintarnica, t. calamaro
 kalamita — magnet, t. calamita
 kalašit — moljakati, tražiti
 kalat — spustiti, t. calare
 kalat grondu — namrštit se, t. calar
 la gronda
 kalunija — kleveta, t. calunia
 kàmara — soba, mlet. càmara
 kambio, -ija — mjenica, t. cambio
 kamižola — dio haljine, mlet. cami-
 sola
 kampanjio, -njela — zvonik, t. cam-
 panile
 kanalja — ološ, t. canaglia
 kanat, -anta — pjevanje, t. canto
 kanavac, -vca — pregača, mlet. cana-
 vaza
 kančilijer — pisar, t. cancelliere
 kandža — v. kančilijer
 kankar, -kra — rak (bolest), t. cancro
 kant — v. kanat
 kantat — pjevati, t. cantare
 kantilèna — monoton govor, t. can-
 tilèna
 kantun — ugao, t. cantone
 kanjac, -njca — riba serranus scriba,
 gr. hainō
 kapač — kadar, t. capace
 kàpe(ri) — nuti, do vraga, t. càpperi
 kapiškati — razumjeti, t. capire
 kàpita — v. kaperi
 kapitat — pojaviti se, t. capitare
 kàpituo, -ula — poglavlje, t. capítolo
 kapot — vrsta poteza u igri karata, t.
 cappotto
 kapotavat — sve odnijeti (u igri ka-
 rata)
 kara¹ — karanje
 kàra² — sramna kola, stt. carra pl.
 karag, -rga — teret, mlet. cargo
 karat se — prepirati se
 kàrika — položaj, t. càrica

karità(t) — milost, za karita — zabo-
ga, t. per carità
karitozan, -zna — milosrdan, stt. ca-
ritoso
karminativ — koji istjeruje gasove
(iz tijela), t. carminativo
kàronja — lopov, t. carògna
kartedžat se — dopisivati se, t. car-
teggiare
kastànjin — kestenjast, stt. castagni-
no
kastigat — kazniti, t. castigare
kašija — biljka kasija, t. cassia
kaškàta — vrsta ukrasa na haljini, t.
cascàta
kăšpita — do vraga, nuti, t. càspita
kaštjeli pl. — kule u zraku, t. castèlli
katanac, -nca, — lokot, t. catenaccio
kativat — pridobiti, t. cattivare
kaütèla — jamstvo, stt. cautèla
kautèlat se — osigurati se, stt. cau-
telàrsi
kauza — parnica, t. causa
kaüzàlo — slučajno, t. casuale
kaz — slučaj, t. caso
kàzàta — rod, loza, t. casàta
kćerca, majčina kćerca — bludnica
kèlòvna — stup, dalm. kilauna, lat.
columna
kèrostat — svijetnjak, srlat. cerosta-
tum
kimera — tlapnja, t. chimera
kimerik — varljiv, t. chimèrico
kitàrin, razbit komu kitarin — doja-
diti, t. rompere il chitarrino
kite i korune — kite i vijenci (cvije-
ća), (svadbena pjesma), t. coro-
na
kjarifiškat — objasniti, t. chiarifica-
re
kjar — jasan, t. chiaro
klica larda — kriška slanine, t. lardo
klijenitav — sakat
klopotarija — brbljarija; spletka
klopotat — brbljati; podvaliti
knego — hipokoristik od knez
knjiga — pismo
koadjutur — pomoćnik, t. coadiutore
kočetina — četina
kojonarija — glupost, mlet. coionaría
kojona! — ništa, rog, mlet. coioni
kojònizmo — glupost, mlet. coión
kojun — glupan, mlet. coión

kojonarija — glupost, mlet. coionaría
koke — hipokoristik od kokoš, fig.
cura
kolak — kod
kolap, kolpa — udarac, hitac, t. colpo
kolar — nekoć ovratnik liječnika, t.
collare
kolokat — uložiti (novac), t. collocare
kòlora — jed, stt. còllora
kolòrinja — strojenje ili bojenje ko-
ža, stt. colorina
koloriškat — poljepšati, t. colorire
kòltūra — obrazovanost, t. coltura
kòlūr, -úra, demin. kolurić — boja, t.
colór
koljonarija — v. kojonarija
komandàmenat, -ènta — odluka, pri-
ziv, t. comandamento
komarda — mesarnica, bizan. komàr-
da
komik — glumac, t. comico
komparat — pojaviti se, t. comparire
kompasijun — samilost, t. compas-
sione
kompatiškat — oprostiti, t. compati-
re
kompetent — doličan, t. competente
kompetitur — takmac, t. competitore
kompjačat se — uživati, t. compia-
cersi
komplesion — građa tijela, t. com-
plessione
komplimentat — praviti komplimen-
te, t. complimentare
komponjat — sastaviti, stt. compó-
nere
komportat — konvenirati, t. com-
portare
komposteca — skrušenost, t. com-
postezza
komprèndžat — razumjeti, t. com-
prèndere
komunski — običan, t. comune
konac, čovjek s konca i konopca —
obješenjak
konat, -onta, u ti konat — u tom po-
gledu, t. in conto di
končèdat — dopustiti, t. concèdere
končèat — cijena, misao, t. concetto
kònčijer — neki nakit na glavi, stt.
concièro
kondanat — osuditi, t. condannare

kondensat — zgusnuti, t. condensare
 kondicion — stanje, t. condizione
 kondicionan — udešen, t. condizionato
 kondisat — ležati, tur. kondu
 kondiškat — ušeceriti, t. candire
 kondit — ušecereno voće, t. candito
 kòndota — ugovor; služba, t. condotta
 konesiōn, -ōni — veza, suvislost, t. connessione
 kònetit — uskladiti, t. connettere
 konfeciōn, -iōni — poslastica, t. confezione
 konfermat — potvrditi, t. confermare
 konfidenat, -ēnta — povjerljiv, t. confidente
 konfigan u cukaru — oslađen šećerom, t. confettato
 konfortat — potkrijepiti, t. confortare
 konfundavat — zbunjivati, t. confondere
 konfuz — zbunjen, smeten, t. confuso
 konglutinati — spojiti, t. conglutinare
 konkludžat — zaključiti, t. concludere
 konkluzion — zaključak, t. conclusione
 konkòrdānca — slaganje, t. concordanza
 konkvizitat — osvojiti, t. conquistare
 konošenca — poznanstvo, t. conoscenza
 konseguenca — posljedica, t. conseguenza
 konserva — neki lijek, stt. conserva
 konsideracion — obzir, t. considerazione
 konsiderat — promisliti, t. considerare
 kònsistit — sastojati se, t. consistere
 konsolacion — utjeha, t. consolazione
 konsolat — (u)tješiti, t. consolare
 konstat — biti očito, t. constare
 konstelan prsten — magičan prsten, stt. constellato

konsulta — vijećanje, t. consulta
 konsuman — iskusan, t. consumato
 konšijenca — savjest, t. coscienza
 kontani novac — gotov novac, t. contanto
 kònteja — grofovija, t. contèa
 kontenat, -nta — zadovoljan, t. contento
 kontentat (se) — zadovoljiti, izvoljeti, dopustiti, t. contentar(si)
 kontenteca — zadovoljstvo, t. contentezza
 kontinui — neprestani, t. continuo
 kontradikavat — proturiječiti, t. contraddire
 kontrapos, -sta — antiteza, opreka, t. contrapposto
 kòntrario — protivan, t. contrario
 kontrarjetat — protivnost, t. contrarietà
 kontrastat, kontrestat — prepirati se, t. contrastare
 kontro — protiv, t. contro
 kontumač, sentencijat se kontumač — uglušiti se, t. contumace
 konvenjat — morati, mlet. convergnir
 konvinkat se — uvjeriti se, t. convincersi
 kòpèrta — pokrivač, gunj, t. copèrta
 koradž — odvažnost, t. coraggio
 koradžoz — odvažan, t. coraggioso
 kordekat se — svađati se
 kordun — vrpca, t. cordone
 korap, -rpa — stas, život, t. corpo
 kordijali — okrepljiv, stt. cordiale
 koret — ženska haljina, t. corsetto
 koridur — hodnik, t. corridoio
 korigat — popraviti, t. correggere
 korispondat — uzvratiti, t. corrispondere
 korispondenca — uzvraćanje, t. corrispondenza
 kornič — štukatura, mlet. cornise
 koroborant, koroborativ — okrepljiv, t. corroborativo
 korta — ulaz u kuću, t. corte
 kòrtina — zavjesa, t. cortina
 korucion — pokvarenost, t. corruzione
 kostio, -tjela — kaštel, kula, t. castello
 košjenca — v. konšijenca
 kòtola — haljina, stmlet. còtola

kraguljac, -ljca — kobac, soko
 kraj, do kraja — sasvim, posve
 kralješ — krunica, gr. kýrie
 eléeson
 kreanca — skladnost, t. creanza
 kreditur — vjerovnik, t. creditore
 krepacion — crknuće, prestanak, t.
 crepare
 krepén — jak, krepak
 krepetat se — gušiti se
 krešit — rasti, t. crescere
 krinčica — dubok tanjur, šalica
 krivajica — kriva sablja
 krivnik — krivac
 krklo — nabor na dnu suknje, lat.
 circulum
 krknut — pisnuti
 krošnja — krošnasta žena (pogrdno:
 krupna)
 krovatin — ovratnik, demin. od t.
 cravatta
 krtit se — mučiti se
 krtjet — oklijevati
 kučanica — svilena pređa
 kùkanja — uživanje, t. cuccagna
 kùlika — griza, t. còlica
 kuljko — kuljava ili trudna žena
 kumpar — kum, t. compare
 kundurica — brbljavica, mlet. core-
 dor
 kuntoš — kožuh, tur. kontos
 kunjat — svak, šura, t. cognato
 kùpijerta — krov, stt. coperta
 kùrdjelica — gajtan, mlet. cordèla
 kurjōz — radoznao; čudan; t. curio-
 so
 kuriozitàt — radoznalost, t. curio-
 sità
 kùrit — íci, teći, t. córrere
 kursar — gusar, t. corsaro
 kušinić — jastučić, t. cuscino
 kušpetat — mrmošiti, mlet. cospetàr
 kušpeto! — nuti, t. cospètto
 kušuparenje — škrtarenje
 kütō, -tla — vrč, lat. cotula
 kuželj — kudjelja
 kužín — bratućed, rođak, mlet. cu-
 sín
 kvadar, -dra — slika, t. quadro
 kvahar — bijes
 kvàrat, -àrta — četvrtina, t. quarto
 kvarta — vrsta udarca u mačevanju,
 t. quarta

kvinta — petica (u igraćim karta-
 ma), t. quinta
 kvintàna — figura za gađanje, t.
 quintàna
 kvjèteca — mir, stt. quietezza
 làbara — brbljavica
 labaranje — brbljanje
 labarat, labarit — brbljati
 lačan, -čna — gladan
 láhat — bježati
 làmenat, -ènta — tužba, t. laménto
 lampat — sijevati, stt. lampare
 lanca — motka, mlet. lanza
 lànceta — kirurški nožić, mlet. lan-
 zéta
 landohanit se — kretati se komodno,
 tur. lenduha
 laprdat — brbljati
 larad, -rda — slanina, t. lardo
 largo — daleko, stt. largo
 latin — latinski jezik, t. latino
 lèčito — dopušteno, t. lécito
 lèdžènda — prijekor, bukvice, t. leg-
 gènda
 ledžislatur — zakonodavac, t. legi-
 slatore
 lègālī — zakoniti, t. legàle
 legat — čitati, lat. legère
 lèmōzinica — milostinja, t. lemòsina
 lendrit — ščepati (?)
 lero — mangup, lat. latro (?)
 leto — dio odijela, krilo
 lètrat — 1. slika, portret; 2. slikati,
 t. ritratto, ritrattare
 lètūra — čitanje; štivo, t. lettúra
 leturdija — cerimonija (za liturgija)
 leventuk — junaštvo, tur. levend
 liberat se — osloboditi se, t. liberar-
 si
 libertin — razvratnik, t. libertino
 libero — slobodno, t. líbero
 libèrtàt — sloboda, stt. libertàte
 ličènca — dopuštenje; diploma, t.
 licènza
 ličenciijat se — oprostiti se, t. licen-
 ziansi
 lijentèrija — proljev, t. ljentería, gr.
 lejentería
 likvidisim — veoma jasan, t. liqui-
 díssimo
 lis, lista — pòla, dio tkanine
 listat — pripravititi, t. allestire

listić — spretno čeljade, prepredenjak

lît — spor, parnica, t. lite

litigat — prepirati se, t. litigare

lizubetica — licemjerka

l'jepisim — prelijep

lokanda — za iznajmljivanje, t. locanda

lombra — sjena, strašilo, t. l'ombra

londrina — vrsta sukna iz Londona, t. londrina (Londra)

lotrojtvo — kukavičluk

lubrikat korap — pospješiti stolicu, stt. lubricare il corpo

lûk — neki oblik uskrsnog kruha

lukijernica — svjetiljka, lat. lucerna

lukjerner — vrsta svijećnjaka, lat. lucernarium

lupar — priljepak (školjka)

luzingat (se) — laskati, obmanjivati se, t. lusingare

ljiljak, -ljka — šišmiš

măc kărătă — igraće karte, t. mazzo di carte

maća — mrlja, pjega, mlet. macia

maćica — demin. od maća

madriperla — sedef, t. madreperla

madžištrălo — majstorski, t. magistrale

maèstrō, -străla — sjevero-zapadni vjetar, t. maestràle

măganja — mana, t. magagna

măganjăn — manjkav, t. magagnato

majde(k) — zaista, stt. madiè (mai Dio)

majdeš, za majdeši — bez potrebe; često, stt. madesí, maisí

makăruo, -úla — fig. pogreška, mlet. macarón

malagracija — nespretnost, t. malagrazia

malan — nesreća; vrag, t. malanno

malanski — vražji, t. malanno

malinji — opasni, maligni, t. maligno

malinjitat — opakost, t. malignità

malovijećnik — član Maloga vijeća (Dubrovačke republike)

maltratrat — zlostaviti, t. maltrattare

mànica — kolčak, muf, stt. manizza

manigōče — lopov, t. manigoldo

manigōdo — v. manigoče

manipulat — napraviti, t. manipolare

mântala — vrsta slatkog

mânteka — vrsta pomade, t. manteca

mantenjat (se) — održati (se), t. mantenere

mantināta — jutarnja pjesma, mlet. mantināda

manzarak — sluga, djetić, t. dijal. manzér = kravar (?)

manje, doć na manje — onesvijestiti se, t. venir meno

mànjifik — divan, t. magnífico

marcilijana — vrsta jedrenjače, st. mlet. marziliana

marka — obilježje, t. marca

mărtira — mučenica, t. mărtire

masiç — vrijedan, t. massiccio

măsimă — načelo, t. massima

maskara — šala, ruglo, tur. maskara

maskarit se — šaliti se, rugati se

maškar — maska, obrazina, t. màschera

matačîn — lakrdijaš, t. mattaccino

matačinat — praviti smiješne kretanje, stt. mattaccinare

mătăna — mahnitost, t. mattàna

matarac, -arca — madrac, stt. matorazzo, ar. matrah

mătərija — izmetine, stolica, t. matière pl.

matrikolan — prepreden, t. matricolato

mătürla — 1. ludost, 2. ludov, mlet. matürlo

maturlarija — ludost, mlet. maturlo

matunizat — ludovati, mlet. matizar

mavăsija — vino malvasija, t. malvasía

medik — liječnik, t. medico

međer — dakle, bogme, tur. meger

mekna — lijepa (debela) žena

mènestra — juha, fig. stvar, t. minèstra

merit — zasluga, t. mèrito

meritat — zaslužiti, t. meritare

meritèvō — zaslužan, t. meritèvole

městijer — zanimanje, t. mestière

mètərbija — konfuzija, napulj. catterbia

meterbjat — rovariti, stt. intorbjar

metoposkòpija — gatanje iz crta čela, t. metoposcopia

mez, po mezu — putem, pomoću, t. per mezzo

mezotërmin — izgovor, izlika, t. mez-
 zotèrmine
 mijeh, odrijet na mijeh — skinuti
 kožu s koga
 miljorat — poboljšati se, t. miglio-
 rare
 mimo što — tek što
 mina — izgled, držanje, fran. mine
 minca — sitan dubrovački novac,
 dem. od t. mina
 minčubio, -bjela — hulja, stt. min-
 ciabbio, lat. minxare
 mincónàrija — glupost, mlet. mincio-
 narià
 minčun — glupan, mlet. minción
 minkjonarija — budalaština, t. min-
 chioneria
 minkjonat — sprdati se, t. minchio-
 nare
 mîr — zid, lat. murus; dovestit do
 mira — do skrajnosti
 mirakulo — čudo, t. miracolo
 mirbožit se — pomiriti se
 mirit — zasluga, t. mèrito
 miritat — zaslužiti, t. meritare
 mitit se — izobličiti se
 mizer — bijedan, t. misero
 mjedi, pl. — novci
 mjera, do mjere — posve, potpuno
 mješica, opakljena mješica — fig. li-
 cemjerac
 mòbili — pokretni, t. mòbile
 mòbilo — pokretnina, t. mòbile
 moderat se — svladati se, t. mode-
 rarsi
 moderàteca — umjerenost, t. mode-
 ratèzza
 mòdestija — skromnost, t. modèstia
 molifikanat, -nta — umekšavajući, t.
 mollificànte
 molifikatîv — v. molifikanat
 monat, -nta — zalagaonica; priznani-
 ca, t. monte di pietà
 monstro — nakaza, stt. monstro
 mòntanja — brdo, t. montàgna
 montokus — hir, pomama
 Mor — Crnac, t. Moro
 moralitât — moralna pouka, t. mora-
 lità
 morbid — mekan, t. mòrbido
 mortifikaciòn — muka, t. mortifica-
 ziòne

mortifikat (se) — mučiti (se), t. mor-
 tificàre
 mòrtorio, -ija — zadušnice, t. mor-
 tòrio
 moskatjelica — vrsta kruške, t. mo-
 scatello, lat. muscus
 mostrica — uzorak, ustrižak, t. mo-
 stra
 moš — loš, mlitav, t. moscio
 motrenje — spletkà, mahinacija
 motrit suproč — snovati protiv
 moždan — pametan
 mrce — mrvice, malko
 Mrkan i Bòbara — dva otočića kod
 Dubrovnika
 mrkijenta — hrid, kamen, lat. murice
 mrtav, bit mrtav za što — veoma če-
 znuti za čim, t. esser morto per
 mrvičela — mrvica od tijesta, otpaci
 mrzećstvo — mržnja
 munčubio, -bjela — luda glava, t. mon-
 gibello
 munčjelica — sud za vodu, lat. mo-
 diolus
 munčubio, -bjela — v. munčubio
 munita — kovan novac, t. moneta
 mušket — mušketa, t. moschetto
 muškua, -ula — mišić, t. músculo
 mutanca — promjena (u plesu), stt.
 mutanza
 mutrija — lijenčina, t. mutria
 muzuvijer — lukavac, spletkar, tur.
 müzewvir
 muzuvijerstvo, muzuvijerstina — lu-
 kavština, mahinacija, tur. mü-
 zevvirlik
 muzuvjerit — spletkariti, tur. mü-
 zevvir
 mužik — svirač, t. músico
 nabalestrat očima — očijukati, t. bal-
 lestrare
 nabandavat — gaziti
 nadrt na što — sklon čemu; zabrinut
 nadvor, nadvoru — vani, u prirodi
 nadvornje, -njega — vanjština
 nadvornji — vanjski
 nafa — potrbušina (krzno), tur. nafe
 nagradit se — nakupiti se
 najdišapitiji — superl. od dišapit
 najhonestiji — najpošteniji, lat. ho-
 nestus

najimprudentije — superl. od impru-
 denat
 najinočentiji — superl. od inočenat
 najinjanantiji — superl. od injoranat
 najkonsiderabiliji — veoma važan, t.
 considerabile
 najmanje, za najmanje — bar, t. il
 meno
 najnaturalije — superl. od naturalo
 najpjačevolije — superl. od pjačevolo
 najpremuroziji — superl. od premu-
 roz
 najprudentiji — superl. od prudenat
 najrariji — superl. od rari
 najrispetaniji — superl. od rispetan
 nakolečiti — namlatiti, nasamariti
 namlatiti se — najesti se
 namuranca — ljubav, stt. innamo-
 ranza
 namuravat se — zaljubljavati se, stt.
 namorare
 namurin — zaljubljenik, t. amorino
 naopakoručice — s rukom naopako
 okrenutom
 naoputiti — opraviti
 napa — stolnjak, mlet. napa
 napenduližat — ispričati, (penduližat
 = ribati na pendulu), lat. pinnu-
 la
 napokonji — krajnji
 naprijet — navaliti
 napulitāni — napuljski, stt. napoli-
 tano
 narabijati — naljutiti, mlet. rabiar
 naravina — loša narav
 naricat — predlagati
 naripljenje — navaljivanje
 nastat — početi
 nastavit se — postaviti se
 nastojanstvo — nastojanje
 nastupat — nailaziti
 natančati — napastovati, t. tentare
 naturaleca — prirodnost, t. natura-
 lezza
 naturali — prirodni, t. naturāle
 naturō — v. naturali
 naukijer — zapovjednik broda, gr.
 nauklēros
 navegān, dobro je navegan — dobro
 je prošao, t. navigato
 navestiti se — pasti, posrnuti
 navoditi se — teturati se

navonjavati — zaudarati
 navrći — nabaviti
 nečesariji — nužni, t. neccessario
 nečesitāt — nužda, t. neccessità
 nedospjetan — beskrajan
 nedragos, -sti — neugodnost
 nefanditāt — sramota, stt. nefandi-
 tate
 negocijati — trgovati, t. negoziare
 negocio — trgovina, t. negòzio
 negromanat, -nta — čarobnjak, t. ne-
 gromante
 neka paka — nikako
 neočiti — sakriven, tajnovit
 nepācijenca — nestrpljivost, t. impa-
 zienza
 nepūča — sestrična, lat. nepotia
 neput — nećak, t. nipote
 nevat se — nećkati se
 ni arte ni parte, neću s tobom ni arte
 ni parte — neću da imam posla
 s tobom, t. né arte né parte
 ničiti — htjeti, težiti
 ništo — nitkov
 nobiltāt — vlasteostvo, t. nobiltate
 notat — opaziti, istaći, t. notare
 nôva — novost, t. nova
 novic — novak, t. novizio
 novitāt — novost, t. novitate
 nutriment — hrana, t. nutrimento
 obaditi — obijediti, okriviti
 obatiti — oboriti, t. abbattere
 obić se — ogledati se, okušati se
 obiditi — pokušati
 obiti — opipati (bilo)
 obijetelica — trnokop, čaklja
 objarčiti — napraviti koga jarcem
 obkoliš — kopča
 oblaziti — kušati, pretražiti
 oblazjenje — revnost
 oblegan — obavezan, dužan, t. obbli-
 gato
 oblegat — obavezati, t. obbligare
 oblo — potpuno, čitavo
 obonjati — nanjušiti, doznati
 obuliti se — namrgoditi se
 Ocijnjanin — čovjek iz Ocina (Ulci-
 nja), fig. đavao, barbarin
 odalibavat se — isprazniti se, lat. li-
 bare
 òdijān — mrzak, t. odiato
 odilje — lje, baš

odio, -ija — mržnja, t. odio
odpustit — odvezati
odlargat (se) — odalečiti (se), stt. allargare
odpješit — otići
odsmucat — odvući
odustavit se — odustati
odušit — progovoriti
odvjet — odgovor proroštva
odvrtan, -tna — neljubezan, grub
odžak — ugledna obitelj, tur. ocak
odžakovka — žena iz ugledne obitelji
odžet — objekat, t. oggetto
oferiškavat — nuditi, stt. offerire
òficio, -ija — obred, funkcija, mlet. ofizio
oglasje — jeka, odjek
ogrnačica — ženska haljina
ogruzit — pasti, srušiti se
ohajat se — (o)kaniti se
objbò — ne, nikako
okazion, okažion — prigoda, t. occasione
okinut ih kome — udariti koga
okipjet na vješalima — biti obješen
okolíš — krug
okorat — trebati, t. occorrere
okoriječ, na okoriječ — na riječ, usmeno
okorunat — ukrasiti, t. coronare
òkupan — zauzet, zabavljen, t. occupato
okùpat — zauzeti, zapremiti, t. occupare
ola — hej, t. olà
omahat — prispjeti, stići
ombra — sumnja, t. ombra
òmeta — smetnja
ometina — hulja
ominat se, ominjat se — maziti se
ondan — preksutra
onés, -sta — pošten, t. onesto
oněštāt — poštenje, stt. onestate
opakljen — v. mješica
opas — obzir
openion — v. opinion
opepelit — pisnuti
opera — djelo, t. òpera; na operu — na cvjetove, t. a opera
operat — raditi; pročistiti, t. operare
operacion, činit operacion — djelovati, t. operazione
opicio, -cija — služba, mlet. ofizio

opiniòn — mišljenje, t. opinione
opominjivat se — sjećati se
opònjat — prigovoriti, stt. oppònere
opovjedit — prijaviti
opraštitvat — zavaravati
oprduj (imperativ) — odlazi, tornjaj se, infinit. oprdivat
òpriman — prigušen, izmučen, t. opprimere
òrakuo, -ula — proročište, fig. sveznalica, t. oràcolo
órden — red, naređenje, t. òrdine
ordenanca — svečanost, stt. ordinanza
ordinario — prost, običan, t. ordinario
ordiškavat — snovati, t. ordire
oridžinò, -ála — čudak, t. originale
oror, učinit orora — zgroziti, t. far orrore
Orsan — dubrovački teatar, mlet. arzanà, arap. darsinā'a
orvijetan — neki lijek, t. orvietano (od imena grada Orvieto)
oservacion — napomena, t. osservazione
oservat — opaziti, t. osservare
osidrat se — fig. prilijepiti se
oskačat — otvoriti otpiračem (skačaturom), mlet. scazar
oskubsti — očupati
òskūro — nejasno, t. oscúro
osladžak — magarac, dem. od osao
osprema — pažnja, milovanje
ostat — začuditi se, mlet. restar
ostinan — uporan, t. ostinato
ostinacion — tvrdoglavost, t. ostinazione
ostinat se — biti uporan, t. ostinarsi
ostrondžat — oduzeti, okrnuti, stt. stronzare
osušit — prignjaviti (v. sekeca — dosada)
osvojačiti se — ući u čiju svojtu
ošklopito — barem, samo
ošpedo, -ala — bolnica, t. ospedale
otenjat — postići, t. ottenere
oto — eto
oturak — kuća, stan, tur. oturak
òtūz — tup, t. ottuso
ovancat — dobiti, t. avanzare
ovijat — izbjeći, t. ovviare
ovojipašan, ovojišan — ovolišni

pàcijènca — strpljivost, t. paziènza
 paga — plaća, t. paga
 paiz — zemlja, kraj, t. paese
 pakō, -kla — smola, paklina
 palak, -lka — pozornica, t. palco
 palat — okus, t. palato
 palket — loža, t. palchetto
 paloš — veliki nož, stt. paloscio
 paljavac, -vca — kruh od palja (mekinja)
 palpitacion — uzbuđenost, t. palpitatione
 pandišpanja — neki kolač, t. pan di Spagna
 panèdžirik — hvalospjev, t. panegirico
 panet cukara — glava šećera, t. panetto
 pantovac — krivotvoren novac (s panterom u grbu) t. panterino
 paradžik — komad, dio, tur. parecik
 paragon — poredba, t. paragone
 parangun — neka tkanina
 parat — činiti se, t. parere
 parčica — zaštitnica
 parčit — braniti
 pàrenat, -nta — srodnik, t. parènte
 parèntèla — rodbina, svojta, t. parentèla
 parer — mišljenje, t. parere
 paridžinarija — povodenje za Parižanima, t. Parigiño
 parjat — ostaviti, stt. parare
 parština — parničenje
 part — uloga; stranka, t. parte
 partikōlārī — osobit, t. particulare
 partit — odluka; partija za brak, t. partito
 pās — korak, t. passo
 pasalijer — bezobraznik, stt. passatore
 pasalijeriti — biti nestašan
 pasalijerština — nestašluk, obijest
 pasal'jeričina — obijesna žena, kōketa
 pāsāni — prošli, t. passato
 pasat (se) — proći, biti bez, t. passarsela
 pasta — fig. ćud, narav, t. pasta
 pastit se čim — polagati nadu u što
 pàtetik — tužan, t. patètico
 pàtiga — rad, mlet, fadiga
 pàtrōna — gospodarica, t. patrōna

pātulja — patrola, t. pattùglia
 pavijun — doksat, trijem, stt. paviglione
 pavonedžat se — hvastati se, t. pavoneggiarsi
 pecat — pet stotina, (pet sat)
 pèča — komad, t. pezza, pezzo
 ped — pedalj
 pedanat, -nta — nastavnik, t. pedante
 pèdat — tromo govoriti
 pekoz — veoma osjetljiv, t. pecca
 pelandina — nabor, stt. pelanda
 pelemisanje — hvastanje
 pelemisat se — hvastati se
 Pèline — najsjeverniji predio grada Dubrovnika
 pèna — pero, t. penna
 penatijera — perjanica, t. pennacchiera
 pendžat — trošiti, t. spendere
 pengat — slikati, lat. pingere
 pènilo — kist, kičica, t. pennello
 pènsijēr — misao, t. pensiero
 pentari pl., pastit pentari — pastikrila
 pepeljuha — poskok, otrovna zmija
 perègrīn — elegantan, t. peregrino
 pèrfet — savršen, t. perfetto
 pèrfid — zloban, t. perfido
 pèrfidija — zloba, t. perfidia
 perikulat — biti u pogibelji, t. pericolare
 perikūlōz — pogibeljan, t. pericoloso
 perivojnik — vrtlar, gr. peribolos
 pèrlica — fig. draga, t. perla
 persegvitat — progoniti, t. perseguitare
 persekucion — proganjanje, t. persecuzione
 pèrsōna — osoba, t. persóna
 pèrsōnadž — lice; uloga, t. personaggio
 perspikāč — oštrouman, t. perspicace
 persvadat (se) — uvjeriti se, t. persuadere
 pèrsvāz — uvjeren, t. persuaso
 pèrvērsi — pokvaren, t. perverso
 perversitāt — zloća, t. perversitate
 peset — pedeset
 pestat — udarati pesnicom
 peškeš — dar, tur. peskes

pešteman — ručnik, peškir, tur. pe-
stemal
petin'jērica — toaleta (s češljima),
t. pettiniēra
petōrina — steznik, t. pettorina
pijena — kazna; osuda, t. pena
pikat — džigerica, drob, lat. ficatum
pikat (se) — uvrijediti; ponositi se,
t. piccarsi
piket — neka igra karata, t. picchet-
to
pilastar, -stra — stup, t. pilastro
pilo — kamenica za pranje, t. pila
piljak, -ljka — čekinja, kosa
pīnjula, pīnjulica — pilula, t. pīllola
pītūr, -ūra — slikar, t. pittōre
pītūra — slika, t. pittūra
pizetan, -tna — težak, t. pesante
pjačevol — zabavan, t. piacevole
pjačevol (se) — šaliti se, t. piace-
voleggiare
pjačevoleca — šala, t. piacevolezza
pjadžer — zadovoljstvo; usluga, t.
piacere
pjadžerat se — zabavljati se, stt. pia-
cersi
pjantat (se) — postaviti (se), t. pian-
tarsi
pjanura — ravnica, t. pianura
pjedž — jamac, stt. pieggio
pjedžavat se — jamčiti, stt. pieggiare
pjegat se — popustiti, t. piegars
pješat — pješačiti
pješnik — pješak
pjūtosto — radije, t. piuttosto
placa — trg, lat. platea
plaš — plašt
pleština — bezbrižno čeljade
plitica — plitka zdjela
pl'jeska — pečat
pljeziti — plaziti
pobijestit se — pobješneti, pomami-
ti se
pocion — ljekovit napitak, t. pozione
pocjelica — ženska kapica, lat. facio-
lum
pocukaran — zašeceran, fig. blag, t.
zuccherato
poćutjet — sažaliti
pod — strop, tavanica
podelektat — pozabaviti, svidjeti se,
v. delektat
podkušat — iskušati

podprug — remen
podrugavac, -vca — podrugljivac
podumijenta — temelj, mlet. fonda-
mienta
podumjentat — utvrditi, t. fonda-
mentare
pogiba — tuga, briga
pogodljiv — ljubazan, popustljiv
pogođaj — uvjet, uslov
pogrešpat se — nabrati se, t. ingres-
parsi
pogubivat — ucviliti, rastužiti
pohalabutit — v. pohlabutit
poharan — propao u licu
pohitit — poduzeti
pohlabutit — pograbit
pokalat — spustiti; ukrotiti, t. calare
poklisarština — poruka, glas
pokomolit — pomoliti se, pokazati se
pokrha — šteta, škoda
pokriveno, staviti u pokriveno —
skloniti na sigurno, t. mēttēre al
coperto
polas, -lsa — puls, bilo, t. polso
poluvjerac, -rca — heretik
pōmuo, -ula — jabučica na štapu,
mlet. pōmolo
pompoz — naduven, t. pomposo
ponat, -nta — šav, oko (u čarapi); po-
en, štih (u igri), mlet. ponto
ponta — rt, mlet. punta
popristajat — isprekidati
poranebore — zaista, bogme, (nebo-
re = nebog)
porat, -rta, bit u portu — biti na ci-
lju, t. esser in porto
posedžat¹ — posjedovati, t. possedere
posedžat² — povlađivati
poses — vlasništvo, sposobnost, t.
possesso
pōsibilo — moguće, t. possibile
posijecat — mučiti
posilat — slati
posjed — sijelo, posjet
posponjat — zapostaviti, stt. pospo-
nere
postavljarski stočić — stolica s po-
stavom (platnom)
posvedjet za — živo žudjeti što
posvetilište — iskaz poštovanja
pošulica — v. požuljica
potegnut u što — pogoditi
potezanica — raskalašena žena

potezat — v. potegnut
 pòtežit (se) — požuriti, pospješiti
 potintirikat — podrmuškati, potresa-
 ti, (v. tintirikat)
 potišten — pogrđan, sraman
 potištenost — niskost, kukavičluk
 potolas — sloboda
 potom — netom, čim
 potratenjat — zabaviti, t. trattenere
 potrusit na što — prigovoriti, osuditi
 po turom, poslat po turom — upro-
 pastiti
 pozaniji — komp. od pozan, stalože-
 niji, t. posato
 pozitivo — jamačno; pozitivno obu-
 čen — skromno obučen; stt. po-
 sitivo
 pozitúra — držanje tijela, t. positúra
 požuljica — ožiljak, brazgotina
 prah — puder
 prajit — govoriti, kazati
 prašji — prašči
 pratikat — općiti, t. praticare
 pratikisim — veoma upućen, t. pra-
 tichissimo
 prdeknut — udariti
 prdeljuska — čuška, zaušnica
 precioz — dragocjen, t. prezioso
 precedenca — prednost (u redoslje-
 du), t. precedenza
 prečipit — propast, t. precipizio
 prečipitat — upropastiti, t. precipi-
 tare
 prědat — bojati se, strepiti
 predikat — preporučivati, soliti pa-
 met, t. predicare
 predljica — prelja
 predominant — prevladati, t. predomi-
 nare
 predžudicio, -cija — predrasuda, t.
 pregiudizio
 predžudikat — prejudicirati, t. pre-
 giudicare
 preferiškat — dati prednost, t. pre-
 ferire
 Prěgāt — Vijeće umoljenih, Senat (u
 Dubrovačkoj Republici), t. (Con-
 siglio dei) Pregati
 prema komu — protiv koga
 prēmatika — uredba, propis, stt. pre-
 matica

prēmūra — nastojanje, t. premūra
 premüröz — hitan, t. premuróso
 prèparan — priređen, t. preparato
 preparativ — pripremni, prethodni,
 stt. preparativo
 prerogativa — prednost, t. preroga-
 tiva
 preservativ — zaštitni, t. preservati-
 vo
 presuncion — utvaranje, t. presunzio-
 ne
 preša — žurba, stt. prescia
 prešit — žuriti, stt. presciare
 pretendžat — tražiti, zahtijevati, t.
 pretendere
 pretensjon, -ióni — zahtjev, t. preten-
 sione
 prètest — izlika, t. pretèsto
 pretilo — pretilina, masnoća
 prevaljat se čime — poslužiti se, iz-
 rabiti, t. prevalersi
 prevenjat — preteći, t. prevenire
 preza — čup, čuperak, t. presa
 prezentat(se) — pokazati(se), prika-
 zati, t. presentare
 prezuncion — v. presuncion
 pribričit — obrijati protivnim smje-
 rom
 pricipicio — propast, t. precipizio
 pricucnivanje — klanjanje, naklon
 pričipitat — upropastiti, t. precipi-
 tare
 pridošalac, -šoca — pridošlica, do-
 šljak
 priforat — pretjerati, lat. perfora-
 re (?)
 prigizna — veoma gizdava žena, (v.
 gizna)
 prigovarati — nagovijestiti
 priguzivat za kim — povoditi se, ula-
 givati se
 prihodit — prelaziti
 Prijeci, Prijeki (put) — Prijeko (ime
 ulici u Dubrovniku)
 priklonstvo — poštovanje
 prikomostrat — izobličiti, t. mostro
 priličnos — sličnost
 priliptat, -pćem — sviđati se
 primantenjat — prehraniti, t. mante-
 nere
 primičen — što prijanja za tijelo (od
 primititi)
 primilovat — rado primiti

prīnčip — vladar, knez (Dubrovačke
 Republike), t. *principe*
 prīnčipijanat, -anta — početnik, t.
principiante
 pripendavat — naginjati, t. *propende-
 re*
 pripinjat — podizati
 pripozit, na pripozit — u dobar čas,
 zgodno, t. a *propòsito*
 pripret — fig. dogorjeti, biti sila
 pripreat — fig. dogorjeti, biti sila
 pripreat se za što — izdavati se za
 što
 prisijecat — prekidati
 priskampat — izbjeći, t. *scampare*
 prislōnit zamlatnicu — ćušnuti
 prisotonit — napastovati
 pristelat — destilirati, t. *stillare*
 pritka — batina
 priuzeće — pometenost
 priuzet¹ — obuzeti; iznenaditi
 priuzet² — promijenjen, alteriran
 privat se od čega — odreći se, t. *priv-
 varsi*
 privestit — zavesti
 prividjat — predviđati
 prividjenstvo — prividnost, spoljaš-
 nost
 priviledžan — povlašten, t. *privile-
 giato*
 privodit — zavoditi
 privratit menestrom — fig. pokvariti
 stvar
 privratit se — promijeniti se
 probit — koristiti
 pročedat — postupiti, t. *procèdere*
 pročes — istraga, t. *processo*
 pročesat — parničiti se, t. *processare*
 prodisputat — raspraviti, t. *disputare*
 profanat — profanirati, t. *profanare*
 profesat — iskazivati, t. *professare*
 prohesapiti — proračunati, tur. *he-
 sap*
 prokargat — protegnuti, mlet. *cargàr*
 prokinut — probosti
 prokreat — rađati, t. *procreare*
 prolabarit — progovoriti, (v. *labarit*)
 prolegat — pročitati, lat. *legere*
 proliven — zaljubljen
 prometnut se — zauzeti se
 promijenit se — preobući se
 pronat, -nta — spreman, t. *pronto*
 prōnjostik — prognostički, t. *prognò-
 stico*

propjadžerat (se) — zabaviti (se), t.
compiacersi
 proponjat — predložiti, stt. *propo-
 nere*
 propozicion — sud, izreka, t. *proposi-
 zione*
 proprijetat — adekvatnost, prista-
 lost, stt. *proprietate*
 propurgat — pročititi, t. *purgare*
 prosperitat — blagostanje, stt. *pro-
 speritate*
 prostituiškāt — prostituirati, t. *pro-
 stituire*
 prostorit — prostran
 prošikat — probosti
 prošvenica — kaput, jaka
 protètūr — zaštitnik, t. *protettóre*
 prōto — prvak, t. *pròto*
 prova — dokaz; t. *prova*
 provadija — užitak, radost
 provat — kušati, dokazati, t. *provare*
 providitur — starješina, t. *provvedi-
 tore*
 providjet se — postarati se
 providat — svitati
 prozuncion — v. *presuncion*
 prozuntuoz — uobražen, t. *prosun-
 tuoso*
 pršukat, -tka — pršut, t. *prosciutto*
 prucat se na što — protiviti se
 prucav — prgav
 prudenat, -nta — oprezan, t. *prudente*
 prūdēnca — opreznost, razbor, t. *pru-
 dēnca*
 prug — skakavac
 prūrīt, -īta — pohlepa, požuda, t.
prurīto
 pùbliko — javno, t. *pùbblico*
 pulit — pristojan, t. *pulito*
 punat, -nta — tačka, t. *punto*
 pùntūra — probadi, t. *puntūra*
 púpica — lutka, t. *pupàzza*
 pupùlīn — šmrkavac, mlet. *pupolo*
 purga — čišćenje, t. *purga*
 purgat — pročititi, t. *purgare*
 purgativ — za čišćenje, t. *purgativo*
 pūrī — pravi, čisti, t. *puro*
 pur i simplik — jednostavan, t. *puro
 e semplice*
 purifikat — pročititi, t. *purificare*
 pūt, bit u putu — biti u redu, kako
 treba
 putit i rutit — govoriti koješta

puzdro — fig. djetetina, balavac
 raba — služavka
 ràbēc — bijesan, t. rabbioso
 rabija — gnjev, t. rabbia
 rabijat se — ljutiti se, mlet. rabiarse
 raboš — zarez u drvetu za bilježenje
 brojeva
 rađa — nešto što se prišiva na odijelo
 rajer, areje pod rajere —?
 rančid — v. ranketiv, t. rancido
 ranebore, za ranebore — za rane bo-
 žije
 rânketiv — zastario, lat. rancidus
 raprezentat — predstavljati, t. rap-
 presentare
 rarakat (se) — svađati se, protiviti se
 rari — rijedak, t. raro
 rasèrenān — vedar, t. rasserenato
 raskrs, ruke na raskrs — ruke una-
 krst
 raspa — rasap, uništenje
 raspondžavat — odgovarati, t. rispón-
 dere
 rasprtit se — rasteretiti se
 rasrčivat se — srditi se
 raša — vrsta sukna, t. rascia (Ra-
 ška)
 rašeta — neko tanko sukno, dem. od
 t. rascia
 razagnut — otvoriti
 razbučit — razglasiti
 razčeljupit — rastvoriti čeljusti
 razčevrljan — raščupan
 razčinit — ukloniti, lišiti
 razfrantat — rastresti, t. francare
 razkvartat (se) — raščetvoriti, t.
 squartare
 razladit se — utješiti se
 razložnica — govoruša
 razmazivanca — razmaženost
 razmicat — raznositi
 razmjerat — ispitivati
 razobećat — uskratiti obećanje
 razploštiti se — raširiti se
 razpretiljen — raspretljan, raščinjen
 razrarakat (se) — razigrati (se)
 razsijat se — raširiti se
 razvestit — opružiti (?)
 rebambīt — ishlapio, podjetinio, t.
 ribambito

rebèkin, -ina — neki gudački instru-
 menat, t. ribechino
 rečitati, rečitavat — recitirati, t. reci-
 tare
 redica — kožica (?)
 redukat (se), redukavat — spasti na,
 prisiliti, lat. reducere
 refreškativ — za čišćenje, t. rinfre-
 scativo
 regolat se — ravnati se, t. regolarsi
 rēgula — pravilo, t. rēgola
 rekuperat se — oporaviti se, t. ricu-
 perarsi
 remedijati — doskočiti, t. rimediare
 remedio — pomoć, lijek, t. rimedio
 rēmēngo, otit remengo — propasti,
 mlet. andar remēngo
 renegat — poreći, t. rinnegare
 renunciijat — odreći se, t. rinunziare
 reparat — popraviti, t. riparare
 repik — neki potez u igri piket, t. ri-
 picco
 repikati — učiniti potez u igri piket,
 t. ripicco
 replikat — ponoviti, t. replicare
 retirat se — povući se, t. ritirarsi
 reubarbara — rabarbara, stt. reubar-
 baro
 reuškat — uspjeti, t. riuscire
 reventat — mučiti se
 rezistenca — otpor, t. resistenza
 rēzistiti — oprijeti se, odoljeti, t. re-
 sistere
 rial — real (stari španjolski novac),
 t. reale
 ribambiškati — podjetinjiti, t. ribam-
 bire
 ribelat se — pobuniti se, t. ribellarsi
 ričetavat — pisati recepte, t. ricettare
 ridukat — svesti, t. ridurre
 rìguard — obzir, t. riguardo
 riječ, činiti riječi porad čega — sva-
 đati se, t. venire a parole
 rila, rilica — rilce, iron. usta
 rimario, -ija — rimarij, t. rimario
 rimēdio, -ija — lijek, t. rimedio
 rimetit se — oporaviti se; ponoviti, t.
 riméttersi
 rintanat se — zabit se u kući, t. rin-
 tanarsi
 riparati — doskočiti, t. riparare
 rípijeg — izlaz, izgovor, t. rípiègo

ripjèneca — prenatrpanost, t. ripie-
 nézza
 risolucìon, -óni — odluka, t. risolu-
 zióne
 risolvat (se) — odlučiti (se), t. risol-
 vere
 rispetat — poštovati, t. rispettare
 rispetoz — pun poštovanja, t. rispet-
 toso
 ritirat se — povući se, t. ritirarsi
 ritrat — slika, portret, t. ritratto
 rivāl, -ála — suparnik, t. rivale
 rivenjat se — doći k sebi, mlet. re-
 vegnir
 riverenca — naklon, t. riverenza
 riveriškat — pokloniti se, t. riverire
 rizikat — riskirati, stt. risicare
 rofijana — svodilja, t. ruffiana
 rofijat — svoditi, t. ruffianare
 romazin — halka, zvekir (lat. aera-
 men)
 romijenča — bakren sud (za vodu),
 t. ramina, lat. aeramen
 rompa — rupa, rasparano mjesto, t.
 rómper
 ronda — straža, t. ronda
 ronka — koplje, t. ronca
 rozòlín, -ína — neki liker, mlet. ro-
 solín
 rožac, -šca — poganac
 rožbina — rodbina
 rùdēš, -éša — uvojak
 rufet — ceh, tur. hırfet
 ruka (u kartanju), dat ruku komu —
 pustiti da igra prvi, t. dar la
 mano
 rùsātī — ružin, t. rosàto
 rutinav — otrcan, od rutina 'krpeti-
 na'
 ruvid — neotesan, t. rùvido

 sa — sad
 sahtijan — obojena koža, tur. sahti-
 yan
 sakrifikat — žrtvovati, t. sacrificare
 sàlario, -ija — plaća, t. salàrio
 saldat — podmiriti, isplatiti, t. sal-
 dare
 sàloča — dvorana, predsoblje, stt.
 salotta
 salsi — slani, t. salso
 samorodica — neko sukno prirodne
 crne boje

samovlaštit — neograničen, apsolu-
 tan
 sapur — ukus, užitak, t. sapore
 sastučit (se) — sastaviti, sastati (se)
 satarisat — uništiti
 satirizat — rugati se, t. satirizzare
 savòjārda — neki kolač, t. savojàrdo
 (Savoia)
 sedukat — zavesti, stt. seducere
 sèdžeta — nosiljka, stt. seggèta
 segvitat — nastaviti, t. seguitare
 sek — suhoparan, dosadan, t. secco
 sekātūr — zanovijetalo, t. seccatore
 sekavat — zanovijetati, t. seccare
 sèkeca — dosada, t. secchèzza
 sekondat — udovoljiti, t. secondare
 sèkōndo — prema tome, t. secōndo
 sèkrēt¹ — tajan, t. secréto
 sèkrēt² — tajna, t. secréto
 sekretarica — tamnica, stt. secréta
 sekrèteca — tajnost, t. secretèzza
 sèkrèto¹ — potajno, t. secréto
 sèkrèto² — v. sekret²
 sèkvestar, -stra — zapljena, t. sequè-
 stro
 sekvestrat — zaplijeniti, t. sequestra-
 re
 simpličità, -tāti — v. simpličita
 senča — muka, užas
 sentencijat se — proglasiti se, t. sen-
 tenziare
 senj — znak, t. segno; do senja — do-
 tle, do te mjere, t. a tal segno
 senjavat — bilježiti, t. segnare
 sènjō, -njála — znak, t. segnale
 separat se — odvojiti se, t. separarsi
 seren — večernja vlaga, fran. serein,
 pulj. sarenu
 serio — ozbiljno, t. serio
 servicijàlic — demin. od servizio
 servicìō, -ijála — klistir, stt. servizia-
 le
 setēmāna — sedmica, t. settimàna
 sfačan — bezobrazan, t. sfacciato
 sfāčanica — bezobraznica, t. sfaccia-
 ta
 sfačateca — bezobraznost, t. sfac-
 ciatezza
 sfidat — izazvati, t. sfidare
 sfogar (se) — iskaliti (se), t. sfogare
 sharan — pokvaren, propao, poharan
 shrustat — zdrobiti, razmrskati

sikiliversi daž — kiša kao iz kabla, mlet. piove a sacchi roversi
 sikuramēnte — jamačno, t. sicuramēnte
 sikùreca — sigurnost, t. sicurèzza
 sikurtat — sigurnost, t. sicurtà
 silaba — slog, fig. riječ, t. sillaba
 simpliçità, -āti — jednostavnost, prostodušnost, t. semplicità
 simplik — jednostavan, bezazlen, t. sèmplice
 sinčer — iskren, t. sincero
 sinçeramēnte — iskreno, t. sinceramēnte
 sinçerisim — sasvim iskren, t. sincerissimo
 sinçeritat — iskrenost, t. sincerità
 sindik (u Stonu) — knez, gradski načelnik
 sinojke — sinoć
 sít — sići
 skačatur — otpirač, mlet. scazar
 skaldalet — grijalica, t. scaldaletto
 skalдавat se — uzrujavati se, t. scaldarsi
 skale — stube, t. scale
 skalica — ljestve, t. scale
 skalín — stepenica, t. scalino
 skandalet — v. skaldalet
 skandalizat (se) — sablazniti (se), t. scandalizzarsi
 skàndō, -dàla — skandal, t. scàndalo
 skapriçat — zadovoljiti, t. scapricciare
 skapulāt — spasiti, stt. scapolare
 skarlat — grimizna tkanina, t. scarlatto
 skàrseca — nestašica, t. scarsèzza
 skàrtāta — prigovor, t. scartàta
 skartāvāt — odbacivati (karte u igri), t. scartàre
 skatenavat — bjesnjeti, t. scatenarsi
 skivavat — izbjegavati, t. schivare
 skjava — ropkinja, t. schiava
 skjeto — čisto i bistro, t. schietto
 skladstvo — skladnost
 sklopota — opravit, prevariti
 skodžavat — utjerivati, mlet. scoder
 skompariškavat — nestajati, t. scomparire
 skomponjat — sastaviti, stt. scomporre

skončentran — smućen, t. sconcentrato
 skonkvasavat — tresti, t. sconquassare
 skontat — ispaštiti, t. scontare
 skontrat — provjeriti, stt. scontrare
 skopriškāt — otkriti, t. scoprire
 skosa — udarac (od straha), t. scossa
 skreditavat — diskreditirati, t. screditare
 skrimat se — braniti se, t. schermirsi
 skrinjica — sanduk s noćnom posudom, stt. scrigna
 skritūra — spis, ugovor, t. crittura
 skrivān, skribān — pisar, t. scrivano
 skrok — korak, krok
 skropuo, -ula — skrupula, t. scrúpolo
 skrupša — zvrčka, udarac prstom
 skrupuo, -ula — v. skropuo
 skuđ — škuda, t. scudo
 skula — škola, t. scuola
 skurlat — nasamariti, mlet. scorlār
 skuša — isprika, t. scusa
 skušāt — oprostiti, t. scusare
 skvržulja — jarebica
 sladunižāt — uživati, naslađivati se
 smaknut se — otići, izgubiti se
 smantrat — omamiti, zbuniti
 smeća — muka, neprilika
 smislit — podnijeti
 smijenje — smionstvo
 smješnisisim — veoma smiješan
 smokva na žuci — (žuka), nešto nemoguće
 smrçit — zbrisati, poništiti
 snop — stas
 soçit se — suočiti se
 sod — solidan, t. sodo
 sodat — vojnik, t. soldato
 sodisfacion — zadovoljstvo, zadovoljština, t. soddisfazione
 sodisfavāt — zadovoljavati, t. soddisfare
 sodžecion — obzir, strah, t. soggezione
 sodžet — predmet; nevaljalac, loše čeljade, t. soggetto
 sokliniç — vrećica, lat. sacculus
 solad, -lda — novac, t. soldo
 solevat — podići, olakšati, t. sollevare
 sonat — zvučiti, t. suonare
 sopisavat — crkavati

sopròdžanta — smjena (na straži),
mlet. sopraggiónta
sopràskrito — adresa, stt. soprascrit-
ta
sorprenđžat — iznenaditi, t. sorpren-
dere
sórprěz — iznenađen, t. sorpréso
sórpréza — iznenađenje, t. sorprésa
sospet — sumnja, t. sospetto
sòstànca — srž, t. sostànza
sostenjat — tvrditi, t. sostenere
sotil — delikatan, suptilan, t. sottile
sovenjat se — sjetiti se, t. sovvenire
spačat — rasprodati, t. spacciare
spačavat se — izdavati se za što, t.
spacciarsi
sparat — puknuti (iz puške), t. spa-
rare
sparenjat — štedjeti, mlet. spara-
gnàr
spečija — vrsta; činit spečije — im-
ponirati, t. far specie
spekulàra — znanost o zrcalima,
fran. spéculoire (Molière)
spekulàtorija — interpretacija pri-
rodnih pojava (u okultizmu),
fran. spéculatoire
spendžat — potrošiti, t. spendere
spenza — kupovina, trošak, lat. ex-
pensa
spèràncà — nada, t. sperànza
sperancat — davati made, stt. speran-
zare
spetat — pripadati, t. spettare
spica — komadić drva, trn
spičar — apotekar, mlet. spicièr
spičarija — apoteka, mlet. specieria
spičarski — apotekarski, mlet. spi-
ciero
spijat — uhoditi, t. spiare
spikat — odskočiti, isticati se, t. spic-
care
spineta — spinet, t. spinetta
spirit — duh, duhovitost, t. spírito
spiritoz — duhovit, živahan, t. spiri-
toso
spjegat — protumačiti, objasniti, t.
spiegare
spoljat — lišiti, opljačkati, t. spoglia-
re
sprdanca — sprdnja
sprecat — prezreti, omalovažiti, t.
sprezzare

spretat — složiti
spròpozit — pogreška, t. sproposito
spropozitan — besmislen, t. spropo-
sitato
spuntat — uspjeti, t. spuntarla
spuštavat se — povjeravati se
sputno — razborito
srab — neugodnost
srebro — jedaći pribor od srebra
sriječit se — porječkati se
srijeda, bit na srijedi — biti tu
srmija — srebro, tur. sirma
sršit — stršiti
stàbilo — nepokretnina, t. stàbile
stačun — dućan, lat. statio
stadžon — doba, zeman, t. stagione
staglin — češljugar, njem. Stieglitz
(?)
stanit se — otići
statua — kip, t. statua
stavan — ozbiljan, razborit
stavit se — opaziti, usporediti se
stelavat — briljirati, t. stellare
stendžavat — napisati, sastaviti, t.
stèndere
stenda — udarac u mačevanju
stepen — jak
stima — poštovanje, t. stima
stimat — poštovati, cijeniti, t. stima-
re
stio, -ila — stil, t. stile
stještivat — siliti
sto, -ola — stolac, sjedalica
stracafer — trgovac starim željezom,
fig. odrpanac, mlet. strazzeferút
strak — umoran, t. stracco
strambularija — nastranost, mlet.
strambaleria
strambuškan — smeten, stt. stram-
basciare
stranjac, -njca — sepet, koš na ma-
zgi sa strane
strapac — zlostavljanje, t. strapazzo
strapacat — grditi, zlostavljati, t.
strapazzare
stravaganat, -nta — nastran, t. stra-
vagante
stravàgànca — mastranost, t. strava-
gànza
stravagàntisim — veoma nastran, t.
stravagàntissimo
stravidjet — pričiniti se, t. strave-
dere

streljavac, -vca — strijelac
 strêteca — stega, t. strettezza
 strijež — obješenjak
 strumbularija — razvratnost, t. dijal.
 strómbolo
 strumbuo, -ula — strašilo, t. dijal.
 strómbolo
 stucat — govoriti ludo
 stucotine — lude riječi
 stučit — združiti
 studijati — učiti, t. studiàre
 stupid — glup, t. stupido
 stupidità, -àti — glupost, t. stupidità
 subit — nagao, t. subito
 sučèdat — dogoditi se, t. succèdere
 sudžet — nevaljalac, ludorija, stt.
 suggetto
 sudžetarija — ludost, stt. soggetto
 sufičjent — dovoljan, t. sufficiente
 sufumidžo — kađenje, t. suffumigio
 suhвица, skupiti usta na suhvicu —
 bekeljiti se, duriti se
 superat — postići, t. superare
 sùplika — molbenica, t. súplica
 suspet — sumnja, t. sospetto
 sutil — v. sotil
 sutiljeca — cjepidlačenje, t. sotti-
 gliezza
 svedjet za čim — čeznuti
 svetište — žrtva
 svevoljit — vršiti nasilje
 svevoljnik — nastran čovjek
 svidjet se — urazumjeti se
 svijes, -sti — zdrav razum, pamet
 svijesan — razuman, pametan
 svijetlit — uhodariti, slijediti okom
 svjetan, -tna — pametan

 šejtan — vrag, tur. seytan
 šeleran — opak, t. scellerato
 šempjadžina — glupost, t. scempiàg-
 gine
 šemùnit — bedast, stt. scemuníto
 šena — scena, fig. skandal, t. scena
 šes, -esta — red; vadit iz šesta — po-
 bjesniti, t. sesto
 šijun — vihor, morska pijavica, t.
 scione
 šjèntifikī — znanstveni, t. scientifico
 šjor — gospodin, mlet. sior
 škanj, škanjet — stolica, t. scagno
 škätulica — kutijica, t. scätola
 škina — leđa, t. schiena

škivat — izbjeći, t. schivare
 šklebo — jasno, t. schietto
 škrabica — kutija
 škrima — mačevanje, stt. scrima
 škropuloz — skrupulozan, t. scrupo-
 loso
 škropuo, -ula — v. skropuo
 škripio, -pjela — tvrd kamen, lat.
 scrupulus
 šmaldan — emaljiran, t. smaltato
 šmar — mač, t. scimitarra, tur. šim-
 sır
 šmiglinica — koketa
 šnjurit — njuškati
 špäg — džep
 špicijar — apotekar, mlet. spezièr
 špirün od galije — kljun broda, mlet.
 spirón
 špöta, špötica — šala, njem. spotten
 špotnik — šaljivdžija
 štilet — stilet, bodež, t. stiletto
 štiletàta — ubod bodežom, fig. uda-
 rac, t. stiletàta
 štincat se — uzmaknuti, skriti se, t.
 schizzare (?)
 štivala — čizma, t. stivàle m.
 štökàta — udarac, t. stocàta
 štopele — kućne papuče, friul. šta-
 fets, zopele
 štropijat — osakatiti, t. stroppiare
 šupčica — rupica
 šurinjat — vjetriti, t. soiorinare
 šusta — opruga, pero, t. susta

 tabakarija — kožarnica, tur. tabak-
 hane
 tabulac — drveni nišan, t. tavolazzo
 tabulica — tablica, lat. tabula
 tacun — poslužavnik, t. tazzone
 tačić — mala potperica, t. tacco
 takan — šaren, na pjege, stt. taccato
 talar — talir, stt. tàllaro
 talijer, tal'jerić — talir (novac); ta-
 njur, stt. tagliere
 talj — stas; red, t. taglio
 tamašit se — šaliti se, stt. tamascià,
 tur. temaša
 tamberlin, tambrlinić — bubanj, t.
 tamburlano
 tanak, -nka — škakljiv, pikantan
 tani — tanahni
 tarokat — gundati, buniti se, mlet.
 tarocàr

tastaman — tačno, baš, tur. tasta-
mam
tavlijer — šahovska daska, stt. tavo-
liere
tavlužica — šahovska figura, t. tavo-
letta
tavulin — stol, t. tavolo
tča — čak
tèharica — neki oblik kruha (o Uskr-
su)
telbiz — obmanjivač, arap. telbis
telbizarija — obmanjivanje
tèmpesta — oluja, fig. žestina, t. tem-
pèsta
tendžera — tava, tur. tencere
tenèrecà — nježnost, ljubav, t. tene-
rézza
tentaciōn — napast, t. tentaziōne
tènūta — posjed, t. tenūta
terdživèrsat — zatezati, t. tergiversà-
re
terdžuman — tumač, tur. tercūman
tèribilo — strašno, t. terríbile
terin — zemlja, teren, t. terreno
termin — granica, t. tèrmine
terminat — zaključiti, stt. terminare
terzija — krojač, tur. terzi
testard — svojeglav, t. testardo
testijer — dozvola, tur. testir
tèstijera — drvena glava (model za
perike), t. testièra
tešto — iako, ništa zato, hajde de
tèzōro — blago, t. tesōro
tierca — terca (vrsta udarca u ma-
čevanju), t. terza
timar — njegovanje (konja), njego-
vatelj, tur. timar
timid — plašljiv, t. tímido
tintilin — kućni duh (strašilo), stt.
tentennino
tintirikat — drmuškati, skakati, t.
tentennare
tiorba — neka tambura, t. tiorba
tir od puške — puškomet, t. tiro
tiranidžat — tiranizirati, t. tiranneg-
giare
tiška — zaušnica
tištat — držati u sebi
tja — čak
tkalica — tkalja
tmušav — taman
tociljit — cjepidlačiti, potanko raz-
ložiti

todurija — skrbništvo, stmlet. tudor
tokat — trebati, biti red, t. toccare
tolič — maloprije
tolikoje — tako da
toralica kruha — hljebac u obliku
prstena
tòrmenat, -nta — muka, t. torméto
tormentat se — mučiti se, t. tormen-
tarsi
tòrtūra — mučenje, muka, t. tortúra
tot — dakle
tovijerna — krčma, t. taverna
tovjelica — stoličica, klupica, stt. ta-
vella
tradimenat, -nta — izdaja, t. tradi-
mento
tradiškat — izdati, t. tradire
traditūr — izdajnik, t. traditóre
tradukat — prevesti, lat. traducere
trāga — rod, rasa
trakedžat — zavaravati, t. traccheg-
giare
trasportavat se — zanositi se, t. tra-
sportarsi
trāt — držanje, gesta, t. tratto
trātābio — druževan, prijazan, t. trat-
tābile
tratamenat, -nta — gošćenje, t. trat-
tamento
tratāt — postupati, t. trattare
trātā se — radi se, t. si tratta
tratenjat (se) — zadržat (se), t. trat-
tenersi
travarica — proljetna prepelica
trēmēdo — strašno, t. tremēdo
trempan — razvodnjen, t. temprato
trena — čipka, t. trina, dij. trena
treska — buka, t. tresca
treso — koso, mlet. treso
tril — triler, treperenje glasa, t. trillo
trinčeravat se — zakloniti se, t. trin-
cerarsi
trindohorit — razmetat se
trinket, stat s trinketom — ljutiti se,
t. trinchetto
trionfat — pobijediti, t. trionfare
trkač — tulac, t. turcasso, gr. tarká-
sion
trn, bit na trnu — biti grub ili osoran
Trojić — demin. od Trojan
trud, po velikom trudu — teško, s mu-
kom
trudnica — radnica

trumalo — ludonja
 trùpika — vodena bolest, stt. idròpi-
 ca
 trus — uzvik pri padu
 trusit na koga — ogovarati, opadati
 tùðela — jastuk, srlat. tugulella
 tùnja — povraz (za ribolov), mlet.
 toгна
 tur, poslat po turom — upropastiti

 ubah — nikako, (u bah)
 ubitan — ubitačan
 ubručić — rubac
 udarat — svirati
 udilje — odmah
 udirat se — udarati se, tući se
 ufanca — ufanje
 ufatigat — uraditi, mlet. fatigàr
 uglasje — jeka
 ugoðaj — sloga, sporazum
 ugrk, pl. ugrki — svinja
 ugvjenat, -nta — mast (lijek), t. un-
 guento
 uherezit se — nakresati se
 uhit f. — držanje (tijela)
 uhitit — razumjeti
 ukapačit se — uvjeriti se, t. capaci-
 tarsi
 uklepat se — umiješati se
 uklonište — sklonište
 ulahat — ulagati
 ulak, na ulake — brzo, poput ulaka
 ulajat — laskati, udvarati
 ultimàmènte — nedavno, t. ultima-
 ménte
 ultimi — posljednji, krajni, najgori,
 t. último
 ultimo — najposlije, t. ultimo
 umaljat se — dolaziti u susret, poga-
 ðati
 ùmān — ljudski, human, t. umāno
 umikulit se — skupiti se u se
 umiltāt — poniznost, stt. umiltate
 ùmōr — tekućina; raspoloženje, t.
 umóre
 umuhurat — potvrditi (muhurom),
 tur. mühür
 unetrmit se — biti uporan, ukočiti
 se, zaintačiti
 unik — jedini, t. único
 uniškat se — združiti se, t. unirsi
 univèrsālo — općenito, t. universāle

upengat — naslikati, opisati, lat. pin-
 gere
 uporavit — uputiti se
 upuhnut — udahnut
 urtat — gurnuti, t. urtare
 usičijat — umrijeti od dosade (od
 sičije)
 usidžilatit — utvrditi, zapečatiti, t.
 sigillare
 usion — nemio, surov
 usionstvo — tuga, bol
 uskur — pojas, tur. uçkur
 usparat (se) — činiti se, t. parere
 ustručat — obuzdati
 ušesan — uredan, mlet. inestà
 ušesnos, -sti — urednost, t. sesto
 ušestat — urediti, mlet. inestear
 utarak, -rka — svijeća (?)
 utištīt — tištiti, dirati, zanimati
 utonit se — uzeti ton (u ponašanju),
 t. ìntonarsi
 uvijedat — ujedati
 uzarabijat — uzljutiti se, mlet. ra-
 biarse
 uzbastat — biti kadar, t. bastare
 uzčakaljat — nabrbljati
 uzdipendat — ovisjeti, t. dipèndere
 uzići zaludu — ispasti uzalud
 uzimat je prema komu — srditi se na
 koga
 uzkonsiderat — promisliti, t. conside-
 rare
 uzmeritat — zaslužiti, t. meritare
 uzova(j) — uistinu, zaista
 uzparat — činiti se, t. parere
 uzprezat — ustezat
 uzvilanavat se — podivljati, t. invil-
 lanire
 uzvjeriti — zagledati se
 užānca — običaj, t. usānza
 užat — običavati, t. usare

 vačelat — buncati, stt. vacillare
 vagidžat — udvarati, t. vagheggiare
 vala — koprena, veo, t. velo
 valdrapa — pokrivač preko sedla,
 abajija, mlet. valdrapa
 valèntidža — junaštvo, stt. valentígia
 valica — demin. od vala, šal, t. velo
 valižica — kovčežić, t. valígia
 valjat se u što — koristiti se, t. valer-
 si
 vani — prazan, t. vano

vanitat — taština, t. vanità
vantadž — korist, t. vantaggio
vapa — para, t. vapore
vapur — para, t. vapore
vedòvānca — udovištvo, t. vedovānza
velāta — vrsta kaputa, t. velāta
velēnōz — otrovan, t. velenoso
venēnōz — otrovan, zloban, stt. vene-
noso
venerat — poštovat, t. venerare
vēntreska — intriga, (mjesto treska),
stt. ventrésca
verāmēnte — uistinu, t. veramēnte
veras, -rsa — stih, način, t. verso
versarija — stihotvorstvo, t. verso
versedžat — praviti stihove, t. verseg-
giare
versista — stihotvorac, t. verso
vestijario¹ — ormar (toaleta), stt. ve-
stiario
vestijario² — bestijarij, priče o živo-
tinjama, stt. bestiario
vicio, -ija — mana, t. vizio
viciōz — opak, t. viziōso
vidžilanat, -nta — budan, t. vigilante
vigōrōz — krepak, t. vigoroso
vijeće, Malo vijeće — (u Dubrovač-
koj Republici) vrhovna izvršna
vlast
vijoglav — vrtoglavo čeljade
vila — selo, stt. villa
vilan — seljak, prostak, t. villano
vilanka — seljakinja, t. villana
viltā, -āti — nastranost, t. viltā
viljet — pisamce, t. biglietto
viljetin — pisamce, t. bigliettino
viōla — violina, stt. viōla
viōlenat, -nta — naprasit, t. violento
viōlenca — žestina, t. violēnza
viōlūn — vrsta viole, t. violone
vir — izvor
vitōrija — pobjeda, t. vittoria
vitupērōz — poguban, t. vituperoso
vivifikat — osokoliti, t. vivificare
vizlōn — priviđenje, opsjena, t. visio-
ne
vizita — posjet, t. visita
vizitat — posjetiti, t. visitare
vjadžat — putovati, t. viaggiare
vjeruboru — po vjeru božiju (eufe-
mistički)
vjetrūša — čuk, fig. vjetrogonja
vjōlenca — sila, t. violēnza

vladičina — (prezrivo) stara vladika,
plemkinja
voga, uzet voge — uzeti maha, proši-
riti se, t. prendere voga
volēntijeri — rado, t. volentieri
vomitorio — sredstvo za povraćanje,
t. vomitorio
vōta, činit votu — kružiti, kretati se
u krug, t. far vōlta
vrh, doč vrha komu — pobijediti, t.
venir a capo
vro, vrla — vrli
vrtikljuna — vijoglava žena
zababanit se — zbuniti se
zabalat¹ — zaplesati, zaigrati, t. bal-
lare
zabalat² — spakovati u bale, t. imbal-
lare
zabandavat — udarati nogama
zabava — mana, nedostatak
zabezočen — zbunjen, prevaren
zabjestimat — opsovati, t. bestem-
miare
zabrotat — umočiti, zamiješati, t. im-
brattare
zabušit — zbuniti; zamuknuti
začavarit za kim — zanijeti se
začeknut u pameti — zabiti u glavu
začelit — ukopistiti se, zabiti u glavu
začinka — pjesma
začinjat — pjevati
zač za čim — uzmaknuti
zaer — zar; zaista
zafantastikat — zabuncati, t. fantasti-
care
zafistat se — zabiti se
zaglava — vrhunac
zagnjetivat — sakrivati
zahikat — zaintačiti
zahodit za kim — zanašati se
zahrdat — zabiti (nož)
zahvstat se — zabiti (u glavu)
zakantat — zapjevati, fig. očitati lek-
ciju, t. cantare
zakapričat — zabit u glavu, stt. ca-
pricioiare
zaklad — zalog
zakopečit — zakrenuti
zakučat — načeti, ugroziti, stt. incoc-
ciare
zakukurijekat za čim — pomamiti se
zalatit — latiti se
zalegat — poučiti, t. leggere

zalih — uzaludan
 zal'jepivat — smatrati lijepim
 zaludnji — uzaludni
 zamenecat — zaprijetiti, mlet. mina-
 ziar
 zančica — vješala; lopov
 zapačat — zatrpati, t. impacciare
 zapijehat se — zadihati se
 zapitat se — založiti se, pojesti
 zaplačat — nagrađivati
 zaplantat — zasklijepiti, opčiniti
 zāpostat — nadstojnik (imanja)
 zaprišten — namršten, mrk
 zaputa — zaplet
 zaranebore — za rane božije (eufemi-
 zam)
 zareći — napomenuti
 zasenjat — zabilježiti, t. segnare
 zaskačat — zaključiti, mlet. scazar
 zaskupstit — začuditi
 zastučit — združiti
 zastupat — priječiti
 zasve — premda, mada
 zasvjetljivat koga čim — predbaci-
 vati
 zašake — orukvice, manšete
 zašestat — urediti, t. in sesto
 zatočnik — suparnik, takmac
 zatraviti — očarati
 zaupiti — povikati
 zavržen — zametnut
 zbandat — nakriviti, t. sbandare
 zbande — sa strane, na stranu, t. da
 banda
 zborito — pametno
 zbratat — napustiti, otići, t. sbrattare

zbravužat — razmetati se, t. sbravaz-
 zare
 zbrigat se — pospješiti, t. sbrigarsi
 zbrufat — prasnuti, mlet. sbrufar
 zdračan — svjež, kršan
 zdrušit — propao, oronuo, stt. sdru-
 scito
 zdur — telal, lat. exitor (exire)
 zdvora — izvana
 zelo — revnost, t. zelo
 zgnusit — pobijediti
 zgučulavat — bjesnjeti, t. gocciola
 zloreći — zli jezici
 zmar — mač, v. šmar
 zmorfije — grimase, kreveljenje, t.
 smorfie
 znan — koji zna mnogo
 zvan — osim, izvan
 zvenimenat, -nta — nesvjestica, t. sve-
 niménto
 zvrčoka — čegrtaljka
 ždroknut — proždrijeti
 žejtan — vrag, tur. seytan
 žičica, stat na žičici — držati se reda,
 t. essere in filo
 žig, koga ćete žiga od libara — koga
 ćete vraga
 žignjivat se — planuti, praviti ispa-
 de
 žilica, imat žilicu u glavi — biti na-
 stran, imati mušice
 žimoči — tako mi oči (živih mi oči)
 žinti — bogme (živ mi ti)
 žlje — na nesreću; malo
 žmaidan — v. šmaidan
 žudioski — židovski, t. giudeo
 žutac, -uca — zlatnik, dukat

2. Strane riječi i izrazi

- a capo di due giorni* — u roku od dva dana
 a caso — slučajno
 a cavallo — na konju
 a contrattempo — u nezgodno vrijeme
 adritura — naprosto, mlet. adritura affatto — potpuno; poništa, nikako
 a forza di batter il ferro — (kujući gvožđe), upornim naprezanjem
 al cospetto del gran diavolo — pred velikim đavlom
 al diavolo — k vragu
 al dispetto di tutto il mondo — u prkos cijelomu svijetu
 a lettere di scattola — (debelim slovima), otvoreno
 al fatto — na (samu) stvar
 alla cancelliera — na pisarski (notarski) način
 alla moda — u modi, po modi
 all'antica — na starinski način
 alla peggio — u najgorem slučaju
 alle altre belle — drugim lijepim (ženama)
 alle grazie — na službu; hvala
 all'eròica — na viteški način
 all'erta, stat all'erta — paziti
 all'ordine — u redu
 all'uso — po običaju, na način
 al malanno — k vragu
 almanco — bar
 alto e basso, činit alto e basso — vedriti i oblačiti
 a marcio dispetto di chi si sia — za inad ma tko bio
 amatico, vino amatico — (za emetico) — vino za povraćanje
 amici, ma da lontano — prijatelji, ali iz daleka
 a monte, otić a monte — (u kartanju) početi iznova
 a motivo della stretta simpatia — zbog uske srodnosti
 ànimo! — odvažno, smjelo!
 anzi all'opposto — dapače naprotiv
 appetenza del freddo e dell'úmido — želja za hladnim i mokrim
 appunto — upravo, baš
 a prima vista — s lista, od prve (pjevati)
 a propòsito — u vezi s tim
 argenti — srebrnina
 a rivederci — do viđenja
 arsi d'amore e di sospiri — plam ljubavi i uzdisanja (za koga)
 arte, ne htjet imat s kim ni arte ni parte — ne htjeti imati nikakva posla s kim
 a sangue caldo esco fuori di me — kad mi krv uzavri, poludim, (izadem izvan sebe)
 a tener le conclusioni — pri izvode-nju zaključaka
 a tradimento — iz zasjede
 avanzi fatti durante la sua vedovan-za — uštede učinjene za svog udovstva
 a sufficienza — dovoljno
 a volo, potezat a volo — pucati na letu

* Bez oznake su talijanski izrazi.

bacio le mani a Vossignoria — ljubim
 ruke vašem gospodstvu
 baron disgraziato! — nesretni lopo-
 ve!
 basta — dosta
 bašo de' fianchi — slab (u bokovi-
 ma)
 bazariotto — preprodavalac, mlet.
 beccaro, B caro — (kromatski znak)
 povisilica
 becco cornuto — jarac rogonja
 becco futugo — jebeni rogonja, tal.
 fottuto
 bello — lijepo
 B molle — (kromatski znak) snizili-
 ca (bemolle)
 ben, e ben — pa dobro
 benissimo — veoma dobro
 bimbericatos — po tisuću puta hva-
 la, tur. bericátverisi
 bon — dobro
 bondí — dobar dan, mlet.
 bon partito — dobra partija (za
 udaju)
 bravamente — hrabro, odvažno
 buona sera a tutta la compagnia, si-
 gnori — dobar večer cijelom dru-
 štvu, gospodo
 buona serva di Vossignoria Illustris-
 sima — Vama na službu, Vaše
 presvijetlo gospodstvo
 càfara, càfari! — do vraga!
 capíto — razumio sam
 cappe! — do vraga!
 càppita! — do vraga!
 caro signor fratello — dragi gosparu
 brate
 carta bianca — vrsta poteza u igri ka-
 rata
 casa — kuća
 caštigar quešta offesa — kazniti tu
 uvredu
 cattivo segno — loš znak
 cauto — oprezan
 cazzi! — gle!, nuti!, do vraga!
 certo — zaisto, dakako, jamačno
 che avesci gonfiado un udro — kao
 da si napuhao mješinu
 che debolezze! — kakve slabosti!
 che destino disgraziato! — koje li
 tužne sudbine!

che ha quantità de zerta sceriosità
 nel corpo — što ima mnogo ne-
 kakva seruma u tijelu
 che il suo padre morirà — da će nje-
 gov otac umrijeti
 che lesto fante! — brze li sluge!
 che li pòssino star a fronte — koji se
 mogu s njim usporediti
 che non c'è niente fra di noi — da
 nema ništa među nama
 che negozio. Io mi schiotto de fame,
 non voglio saper altro: jàmoce-
 na! — kakav posao. Ja crkavam
 od glada, neću da ni za šta drugo
 znam: hajdemo onamo, (južno-
 talij. schiattare — crepare)
 che non se può de meglio — da se bo-
 lje ne može
 che non sia cosí per via diagnòstica
 incontrastabile — da ne bude ta-
 ko neosporan po dijagnoškom
 postupku
 che non si dà — uvelike, što se više
 može
 che nova? — što je novo?
 che ogni dilazione ad un amante por-
 ta della pena — da svako odga-
 đanje uzroči muku onome koji
 ljubi
 che ti venga la peste! — kuga te ubi-
 la!
 che una putrèdine di umori — nego
 truljenje humora (tekućina)
 che vas venga! (tj. la peste) — kuga
 vas ubila!
 chiaro e netto — čisto i bistro
 chiusa — završetak
 cocciuto e della sua — tvrdoglav i
 uporan
 cognata — snaha
 coión — testis, fig. glupak, mlet.
 collegazione — čvor (u dramu)
 colloquintida — neka ljekovita biljka
 col nome di Dio — u ime Božje
 come natural flusso e riflusso del
 mar — kao prirodna plima i ose-
 ka morska
 competentemente — shodno
 compiacenza per gli altri — ljubaz-
 nost prema drugima
 composizión fredda — hladan sasta-
 vak

compra adesso un'oca di cera, or una
 cosa, or un'altra — kupuje sada
 oku voska, sada nešto drugo i
 treće
 con bona fortuna — s dobrom sre-
 ćom
 concedo — dozvoljavam
 con pene atrocissime — s groznim
 bolovima
 con perdonanza — s oproštenjem
 con permissione — s dozvolom
 con questo per l'altro mondo — s
 time na drugi svijet
 con riverenza parlando — oprostite
 na izrazu, s dozvolom
 consequenzia — zaključak
 con tutto cargo la mia borsa — (otvo-
 rili su) moju torbu sa svim nje-
 nim teretom
 contro — protiv
 contro le règole — protiv propisa
 con vostre permissione, io star mer-
 canta armena, che vorria diman-
 dar vostra Signoria una piccole
 nuova — s vašom dozvolom, ja
 sam armenski trgovac, koji bi
 htio pitati vaše Gospodstvo za
 jednu malu obavijest
 coraggio! — odvažno!
 cosa pretendo — što tražim
 cospetto di Bacco! — bogati!
 co sto galantuomo semo chiù de nò
 frate carnale — ovaj mi je pošte-
 njak više negoli rođeni brat
 crediàtemi che non son gonzo — vje-
 rujte mi da nijesam glupan
 crimen lesae Facultatis — zločin pre-
 ma Fakultetu, lat.
 cubile — neka vena, (tobože hebrej.)
 cuşpetto de Bacco! — bogati!
 d'accordo — sporazumno
 da amico — kao prijatelj
 da galantuomo — poštenja mi
 dal basso ventre e dalla región infe-
 riore — od donjeg dijela trbuha
 i niže regije
 diavolo, dove m'asconderò? — do
 vraga, gdje ću se sakriti?
 di buon gusto — ukusan
 di buona memoria — blagopokojni
 di certo — zaisto
 dal proprio vizio — od same mane

dal trentaun sino al quaranta-quat-
 tro — od 31 do 44
 da senno — uistinu, zbilja
 da tutto il sangue fatto e rèsosi atra-
 bilare — od krvi koja se cijela
 pretvorila u crnu žuč
 da uno de questi de Zappa — od jed-
 noga od ovih iz Župe (dubrova-
 čke)
 davvero — uistinu
 dei figliuoli ben condizionati — dje-
 ce dobro sačinjene
 del continuo — neprestano
 delle prime cittadine — prvih gra-
 đanka
 delle volte — katkad
 del resto — uostalom, međutim
 del settecento e quindici — godine
 1715
 del trentaun — tridesetiprve (godi-
 ne)
 del vase breve del pilore a češće dei
 meati collidoquini — kratkog do-
 njeg otvora želuca, a češće viju-
 ga žučnog kanala
 depravazione alle funzioni della fa-
 coltà principale — kvarenje
 funkcija glavne sposobnosti
 d'essere fortemente travagliato da
 questa malattia procedente dal
 vizio dell'ipocondria — da je ja-
 ko izmučen od te bolesti koja po-
 tječe od hipokondrije
 d'esser un poco temerario — da sam
 malo drzak
 devotissimo servitor — najodaniji
 sluga
 di botto — odjednom
 di gala alla parigina — svečano po pa-
 riškoj modi
 di grazia! — molim!
 di quando in quando — kadikad
 di quarta, mač di quarta — udarac
 quarta (u mačevanju)
 di questa sorte — take vrste
 disgrazia — nesreća
 disgraziato — nesretan
 distinguo — razlikujem
 dixi — rekoh, lat.
 d'occhio, stati d'occhio — uhoditi, pa-
 ziti na što
 domàname, frate, come muoro, ma
 non come bivo — pitaj me, bra-

te, kako umirem, a ne kako ži-
vim, tal. dijat.
donar turbanta; sonate, sonate — da-
jem ti turban; svirajte, svirajte
donna — koketa
d'una pericolosa conseguenza — zbog
pogibeljne posljedice
durante — za vrijeme
duretto, per non dir duro — tvrđa-
han, da ne kažem tvrd

e ben — pa dobro, dakle
ecco un diagnòstico — evo jednog di-
jagnostičkog podatka
e che può pericolare — i da može bi-
ti u pogibelji
eccettuati gli ori et argenti che sono
stati per ornamento della moglie,
et le suppellettili della casa —
osim zlatnih i srebrenih predme-
ta za ženin nakit i pokućstva
ecco il coión — evo glupana, mlet.
e che potrebbero andar meglio se pi-
gliassero diversa piega — (stvari)
bi mogle proći bolje kad bi se
drukčije razvile

ed altro che so io — i drugo koješta
ed è un uomo di petto — i to je odva-
žan čovjek

e farò tutto il possibìle — i učinit ću
sve što mogu

e non è cosí — a nije tako

e para che tiene grande bisogno — i
čini se da mu veoma treba (no-
vac)

eppure — (a) ipak

e questa lentezza nel comprendere,
questa durezza d'immaginazione è
la marca d'un lungo giudizio che
ha da venire — a ova sporost u
shvaćanju, ova oskudnost imagi-
nacije znak je budućeg razuma

e schiavo — i sluga vam se

e séguita un ragionamento insino a
sprofondar le ultime radici della
logica — i nastavlja raspravlja-
nje dok ne dođe do posljednjih
osnova logike

esposizione del soggetto — izlaganje
predmeta (drame)

espresso — navlaš

esquisito — odlično

et acciocché ogni membro abbia la
sua comodità — i da svaki ud
ima svoju udobnost

ético marcio — sušičav do zadnjeg
stepena

è vero — istina je

e via — dakle, deder

experimentum periculosum — pogi-
beljan eksperimenat, lat.

famo priesto — požurimo, tal. dijat.

fa qualche cosa . . . è attento — radi
ponešto . . . pažljiv je

fatte — na službu, zapovjedite

fa una cosa buona, per vita toja —
učini dobro djelo, zdravlja ti

ferma! — stani!

ferma, kućak od ferme — pas ptičar
finimola, non c'è altro: sinché il mon-
do è mondo, sinché le bestie so-

no bestie, Nicoletta non sarà tua,
no, no certo — svršimo s time,
nema druge: dok je svijet svijet,
dok su životinje životinje, Niko-
leta neće biti tvoja, ne, ne sigur-
no

fio d'un corno! — vražji sine!

fio od stvari — bit stvari

fora — napolje, proč

forche disgraziate — nesretni obje-
šenjaci

fortuna traditora — izdajnička sreća

franchissimamente — najiskrenije

frate, tutto te credo, ma Nicoletta no
— brate, sve ti vjerujem, ali Ni-
koletu ne

funestissimo — veoma nesretan

fuora — van, napolje

furbo disgraziato — nesretni lukavac

furfante — lopov

garbo — finoća

genio, dat u genio komu — ugoditi
čijem ukusu

giacché vedo che non puoi darmi a
mangiare, son in caccia di ragni,
mosche e di locuste per trattener
l'appetito — pošto vidim da mi
ne možeš dati da jedem, lovim
pauke, muhe i guštere da utolim
glad

giusto in persona — upravo ja gla-
vom

gloriosamente — slavno
grande — velik
grazie all'onore di Vostra Signoria
Illustrissima — hvala na počasti
vašeg prejasnog gospodstva

ha torto nelle circostanze — ima kri-
vo s obzirom na okolnosti

identifice — jednako, lat.

ignorante — neznalica

ignoti nulla est curatio morbi — ne-
poznatu bolest nije moguće lije-
čiti, lat.

il ... con riverenza — s dopuštanjem
il nostro zelo — naša revnost

il padrone mi manda a informarmi se
la signora ... come si chiama
... aiutàtemi a dicere ... moglie
di questo signor Tartufolo sia
uscita di casa — gospar me šalje
da saznam da li je gospođa ...
kako se ono zove ... pomozite mi
izgovoriti ... supruža ovog gos-
para T., izašla iz kuće

il quale servirà di preludio e d'intro-
duzione a questi giudiziosi rime-
di — koji će (klistir) poslužiti
kao pristup i uvod ovom pamet-
nom liječenju

il vostro nome e la vostra famiglia,
ma con tutto questo u temu non
c'è gran male — vaše ime i obi-
telj, ali ipak u tome nema mno-
go zla

impertinente — drzovit

in apparenza — naoko, na izgled

in atto — u stvari, uistinu

in bianco — prazno

in buon'ora — molim, pa dobro

incirca — otprilike

in confidenza — povjerljivo

inconsapèvole d'ogni buona discipli-
na e degno d'esser sbandito dalla
repubblica delle lettere — ne-
svjestan da se mora držati discipli-
ne i dostojan da se otjera iz
književne republike

in corpo e in ànima — dušom i tije-
lom, ja glavom

in coscienza — po savjesti

in culo — do vraga

in effetti — uistinu

infatti — uistinu

infezion (mjesto infusion) di jacinto
e porzioni (mjesto pozioni) cor-
diali — infuzije zumbula i napici
za krepljenje

in forma — pravilno, prema pravili-
ma

ingenuamente — nedužno, pravedno

in grazia — molim

in malora, otit in malora — propasti

in ogni sorte d'erudizione — u svakoj
vrsti učenosti

in ogni dovuta e più valeda forma —
u nužnom i ispravnom obliku

in parata, stat in parata — biti spre-
man, biti na oprezu

in persona — lično, glavom

in pubblico — javno

inquietezza — nemir

insomma — napokon, naposljetku

in sostanza — zapravo, u stvari

in specie — osobito

in sto punto — u ovom mjestu

in tanta malora — do vraga

intestini — utroba

in tutto e per tutto — posvema, pot-
puno

in verità — uistinu

in virtù di — na temelju, snagom če-
ga

io ho sempre ben augurato che sarà
dotato d'una buona giudiziaria
qualità koja se ricerca per eser-
cizio della nostra arte — uvijek
sam želio da bude obdaren suda-
čkim kvalitetom koji se traži za
vršenje našeg zanimanja

io lodo e šon della voštra — ja to
hvalim i slažem se s vama

io non mi so acquietare — ne znam
kako ću se smiriti

io non son di quelle — ja nijesam kao
one

jàmocene, sio Patrone — hajdemo
odovle, gosparu

la conclusione di tutto questo — za-
ključak svega toga

la febre quotidiana — svakidašnja o-
gnjica

la forma del contratto — oblik ugo-
vora

la maggiore è inetta, la minore im-
pertinente e la conclusione ridi-

cola — termin major apsurdan,
 minore je neumjestan, a zaključak smiješan

la mia panza non si pasce di parole;
 io non sono vergognoso, quando
 io ho fame, voglio gridar così —
 moj se trbuh ne hrani riječima;
 ja nijesam sramežljiv, kad sam
 gladan vičem ovako

la sua madre è morta — njegova je
 majka umrla

lascia far a me — prepusti ti to meni
 lascivo — lijep

la sua pòvera mare ... sta amalada
 in letto — njegova jadona majka
 ... leži u krevetu

l'avè indovina da jušto come l'è — po-
 godili ste baš kako je

la virtù prolifica — sposobnost ras-
 plođivanja

lei non si dúbiti — vi nemojte sum-
 njati

l'è malada di ipocrisia — bolesna je
 od hipokrizije (mjesto idropizije)

lo credo — vjerujem to

locusta — skakavac

lo mio padrone poverello non ha ...
 non voglio scoprire le sue mise-
 rie. Se sapessi, frate Kovjello! —
 moj jadni gospodar nema ... neću
 otkrivati njegove nevolje. Da ti
 znaš, brate K.!

ma lui vi darà informazione di tutto,
 et il suo omo m'ha assicurato —
 ali on će vas obavijestiti o sve-
 mu, i njegov mi čovjek jamči

ma dato caso — ali u slučaju

manco male — sva sreća, dobro, tek
 što

manibus et pedibus descendo in tuam
 sententiam — rukama i nogama
 pristajem uz tvoje mišljenje, lat.

ma pure — ali još

ma una formalità negletta porta un
 notabile pregiudizio a tutto il
 corpo de' medici — ali jedna za-
 nemarena formalnost veoma ško-
 di cijelom liječničkom korpusu

metodicamente — metodično, po me-
 tadi

metter le vostre cappelle sopra capa,
 Eccellenza, se ti piacer — stavite
 šešir na glavu, Ekscelencijo, ako
 vam je drago

miga — nikako, nipošto, mlet.

mi perdoni — oprostite mi

mi ricordo ... era ai quindici di gen-
 nario — sjećam se ... bilo je to
 15. januara

mi vien una rabbia del diavolo —
 strašno se ljutim, bjesnim

moglie — supruga

mulier possidens lectum, et bona vi-
 ri sui, quidquid acquirat, viro
 acquirat et haeredibus viri sui —
 supruga koja ima krevet i dobra
 svoga muža, ono što steče, stiće
 za svojega muža i njegove bašti-
 nike, lat.

mutuo — uzajaman

nam sine doctrina vita est quasi ima-
 go mortis — jer bez znanja život
 je gotovo slika smrti, lat.

nasmus — moždani (izmišljena, to-
 bože grčka riječ)

nego consequentiam — poričem za-
 ključak, lat.

nel basso ventre — u donjem dijelu
 trbuha

nelle dovute forme — po svim pro-
 pisima

nel paranismo (mjesto parenchyme)
 splenètico — u slezeni

nodo — čvor (u drami)

non bižogna andar coší alla prima —
 ne valja tako na prvi mah reagira-
 rati

non burlo da senno — ne rugam se
 uistinu

non c'è altro — nije kud kamo, ne-
 ma druge

non c'è altro che nò poco d'acqua —
 nema drugoga osim malo vode

non dà fastidio, lustrissimo — ne
 smeta, presvijetli

non è niente, signore — ništa za to,
 gospodar

non lo farò giammài — neću to nigda
 učiniti

non me ne curo, non me ne pento,
 ho bevuto in panza mia, panza
 mia, non paga di zio, e amo per

questa ragione Nicoletta, no, no certo — nije mi stalo, ne kajem se, pio sam za svoj trbuh, ne plaća stric, a ljubim zato Nikolettu, ne, ne zacijelo

non mèrito tanto d'onore — ne zaslužujem toliko časti

non mi potete credere — ne možete mi vjerovati

non posso più. Potete crédermi — ne mogu više. Možete mi vjerovati

non si burli di me — nemojte mi se rugati

non so fedeltà che tenga, aggio fame, me fa iàcovo iàcovo, non so altro, io boglio mangiare — ne znam postojane vjernosti, gladan sam, klecaju mi noge, ne znam drugo, jede mi se

non sono mèriti nostri — nije to naša zasluga

non son tanto coglión — nijesam tako glup

non star furbanta — nijesi ti lopov

non tacete, sonate mo, sonate — nemojte šutjeti, svirajte sada, svirajte

non vale un fistacchio (mjesto pistacchio) — ne vrijedi ni boba (zapravo ni pistacija)

no se pestamo — nemojte se pestati

numero deus impare gaudet — bogu se sviđa neparni broj, lat.

obligato alle grazie — hvala na milosti

oblegado — dužan, zahvalan

occhio, stati d'occhio — paziti, uhditi

olumbrina — crv (za tal. lombrico)

optime — odlično, lat.

ordinariamente — obično

ori — zlatnina

oro potabile — neki lijek 'pitko zlatu'

orsù! — hajde!, deder!

pagar no, no certo, restituirlo sí alle buone, perché io son uomo buono, ragionevole, e se volete súbito, èccolo qua... io non me curo — platiti ne, zacijelo ne, povratiti ga da na lijepi način, jer

sam ja dobar, razložiti čovjek, i ako hoćete odmah... nije mi stalo

pallottola — pilula

paranismo — stanično tkivo (fran. parenchyme)

pari — jednaki

»Parigini« alla moda — moderni »Parizlije«

parte — v. arte

patrone, questa volta nisciuno non mi ha izmrcito, in fallo m'ho izmrcito io stesso cosí, cosí senza avvedermi — gosparu, ovaj put niko me nije izmrcio, nego sam greškom izmrcio sama sebe, a da mi opazio nijesam

pennellate di buon gusto — ukusni potezi, interpretacija

per antonomasia — u pravom smislu

per apparenza — naoko, tobože

per appieno spovidjet né darvi una vera informazione — potpuno ispričati ni dati vam tačno obavještenje

per carità! — zaboga!

perché è un signore che mèrita — jer je gospar koji zaslužuje

perché quello è un affare che divide tutto il nostro corpo — jer je to posao koji razdvaja naš cijeli korpus (liječnika)

perdinci — bogme

per disgrazia — po nesreći

per dissipare le tènebre dei suoi spíriti: album est disgregativum visus — da se raspršu tmine njegova duha: bjelina dovodi do raspada vizije

perdoni vossignoria, bisogna ché io mi ritiri per tempo a casa — neka oprostí vaše gospostvo, valja da ranije pođem doma

per immaginazione — ni u snu, nikako

per le poste — žurno, hitno

per la perfetta curazione della medésima — za savršeno liječenje iste (bolesti)

per mare, per terra — po moru, po kopnu

però — ipak

per ordinario — obično

per questo conto — stoga

per rimediare a questa plètora obturante e questa disposizione lussurianta d'umori malsani per tutto il corpo — da se ukloni ta punokrvnost koja zatvara i ta obilna dispozicija nezdravih tekućina po cijelom tijelu

per sentenza — po sudskoj odluci

per tresso, doć per tresso čemu — isprijječiti se što, zapeti

per ubbidire alla benignità di vossignorìa illustrissima — da udovoljim dobrohotnosti vašega presvijetlog gospodstva

per una birba infame e scelerata — kao zloglasna i opaka lopova

per venir al fatto — da dođemo na stvar

per verità — uistinu, zaista

per via di colagoghi, melangoghi et caetera — pomoću lijeka colagogu, melangogo itd.

per via di donazione ridotta in un contratto formale — putem poklona određena formalnim ugovorom

per vita mia — života mi

piano, piano — polako, polako

piano, piano, che io vengo — polako, polako, evo dolazim

píccolo — malen

pironien — pironijanac, sljedbenik filozofa Pirona

più che di prescia — brže-bolje

più che volentieri — veoma rado

piuttosto — radije, prije

Plato dice che il sensuale amore non è perfetto amore — Platon kaže da sensualna ljubav nije savršena ljubav

plus quam optime — više nego odlično, lat.

pòrtami teo alla taverna, ché poi te saraggio obregato con tutti i discendenti — povedi me sa sobom u krčmu pa ću ti biti zahvalan sa svim potomcima

possedio — posjedovanje

pòssono schiattar, pòssono crepare, pòssono tirar cannoni, tutto sí, ma Nicoletta . . . — mogu puknuti, mogu crknuti, mogu pucati topovima, sve da, ali Nikoletu . . .

poter del mondo — moć svijeta

priesto — brzo

pronto — brzo, odmah

propriamente — uprav, uistinu

proprio — baš, upravo

pròtasi, epítasi e peripezia — uvodni dio drame, čvor i rasplet

protoquamquam — poza od mudrijaša, lat.

pulito, gli voglio restituire carezze per carezze — lijepo, hoću da mu vratim milo za drago

pure — ipak, također

pure supplivo a tutto — ipak bih dopio sve izvršiti

quando verranno i giorni negri — kad dođu crni dani

quarto píccolo . . . quarto grande — mala četvrtina . . . velika četvrtina

quel che še pensa — ono što se misli

questa è bella — to mi se sviđa

questa è una proposizione condannabile in tutte le terre della filosofia — ta je propozicija osuđena na svim poljima filozofije

questa mattina è stato all'udienza del re — jutros je bio u audijenciji u kralja

quest'annotazione ancora è bonissima — ova je opaska još veoma dobra

questo avete ragion — to imate pravo

questo vuol dir qualcosa — to nešto znači

quešto è un punto delicato — to je delikatno pitanje

quid dicis? — što kažeš? lat.

quinta essenza — suština

quinta maggiore — niz 5 karata iste boje (na igri piket)

quondam — pokojni, lat.

rendendosi un uomo cocciuto e fermo, costante come un turco nei suoi principi — postavši tvrdo glav i postojan, ustrajan kao Turčin u svojim načelima

renego tutto il vino che abbiamo bevuto insieme, perché Nicoletta no, no, no, certo no, certo — poričem sve ono vina što smo po-

pili zajedno, jer zacijelo Nikole-
ta ne, ne, ne, zacijelo ne
ringraziamo tutti quanti alla benigni-
tà di vossignoria illustrissima —
zahvaljujemo svi dobroti vašeg
presvijetlog gospodstva.
ringraziandogase voscioria — zahva-
ljujući na tome vašem gospod-
stvu.

saldo — čvrsto

salvo — osim

s'aveva una gran pena — imali smo
mnogo muke

schiaivo! — sluga vam se!

schietto e netto — čisto i bistro

sci, scior sci — da, gosparu, da
sciapientibus et insciapientibus —
onima koji znaju i koji ne znaju

scioglimento — rasplet (u drami)

scior — gospar

scior caro — dragi gosparu

sciorie voštre — vaša gospodstva

scol di latte — surutka

sćeto — jasno

secondo gli ordini — prema propi-
sima

secondo le règole (dei nostri dottori)
— prema propisima (naših liječ-
nika)

se gavessi almeno un pezzo di pane —
kad bih imao bar komad kruha
segni patognòmici et individuali —
patognomični i lični znakovi bo-
lesti

sempre peggio — sve gore

se non havite, et io mo ademano l'ele-
mòsina, lemòsina — ako nemate
(novaca), ja ću odmah zaprositi
milostinju

se non m' inganno — ako se ne varam
senza alcun indugio oppure mínima
dilazione di tempo — bez i naj-
manjeg oklijevanja ili odlaganja
senza dubbio — bez sumnje

senza giudizio — bez glave

servitór di Vossignoria, servitór umi-
líssimo a Vostra Signoria — naj-
ponizniji sluga Vašega Gospod-
stva

sesta — šestica (u igraćim kartama)

sí — da, jest

sicché — tako da

sicuríssimo — sasvim sigurno, daka-
ko

siente che rengrazia a mamata, che
non faccia gli occhi come a mole-
gname — čuješ kako zahvaljuje
majci, da ne gleda kao na mli-
nara (?)

signora — gospođa

signor amico — gosparu prijatelju

signor cancelliere, tanto basta — go-
sparu kandže, sad je dosta

signor cognato — gospar šura

siríaco — sirijski

solamente non sia qualche altra cosa
— samo da se tu ne radi o neče-
mu drugomu

soluzione — rasplet (u drami)

sono indicativi d'un vapor fuliginoso
e mordicante il quale li percuote
le membrane del cervello — to su
znakovi garave i nagrízajuće pa-
re koja pritišta moždane opne

sono servo suo, padrone mio — vaš
sam sluga, moj gosparu

son tre zorni che non ho mangiato
niente; proprio mi senti di voglia
di mangiare un piatto di macca-
roni, quíndeci para di permici, e
quando penso che non aggio ne-
anco na pagnota de pane, me ve-
ne nò deliquio — prošla su tri
dana da nijesam ništa pojeo; baš
osjećam volju da pojedem tanjur
makarona, petnaest para jarebi-
ca, a kad promislim da nemam
ni glavu kruha, padam u nesvi-
jest

sotto man — ispod ruke

spettare — čekati, stati

ste paciugarie — ove krparije

sto bene, . . . sto beníssimo cosí — do-
bro mi je ovako . . . veoma dobro

subitamente — odmah

suppelletille — pokušstvo

supposto dunque tutto questo —
pretpostavivši dakle sve to

še ella cognoše što omo — da li ona
poznata tog čovjeka

šimili mišfatti — slična zlodjela

špade — neka boja u igraćim karta-
ma

tarara, tarara! — brus!, rog!

tira via — bjež
tondini nati de nati — rođeni glupani
traditore — izdajnik
tutto indarno — sve zaludu
tutto sì, ma Nicoletta no — sve da, ali
Nikoletu ne

una bagatella — jedna sitnica
una chiusa bella per il forbimento
d'un bel . . . et caetera — završe-
tak dostojan da njim obrišeš . . .
itd.

un altro diagnòstico — još jedan di-
jagnostički znak

un buon giudizio — tačan sud

un colpo sicuro — siguran potez

un giovine di vaglia e che si porta da
valent'uomo — vrijedan mladić
koji se ponaša kao vrstan čovjek

universalmente — općenito

un passo da prudente — korak opre-
zna čovjeka

un pesto da galantuomo, dati komu
un p. da g. — pošteno izgnjaviti
koga

un sillogismo »in baloro« — loš ili
glupav silogizam (mjesto »in ba-
loro«)

un soggetto il più giusto del mondo
— najpravedniji razlog na svi-
jetu

valentuomo — valjan čovjek

vasàmocene — poljubimo se

ve faria prenner nò sceropo compo-
sto di denti di Kovjelo, guarnuso
guitto cornuto, figlie de na mer-
cata. A me isco la cheba refacce,
a me che m'adaletto de saperla
fare; a lò, a lò che faccio io — u-
činio bih da uzmete sirup sasta-
vljen od zubova Kovjela, od bi-
jednog rogatog . . . (?)

ventiquattro detto — 24. ovoga mje-
seca

veramente vi aveva Nicoletta aggu-
stato per le feste. Il più che me
dà fastidio m'ha svergognato in
presenza del mio padrone, ma
non l' ha fatta a uno che non sa
rifarla — uistinu je Nikoletu bio
udesio. Najviše mi je smetalo što
me je osramotila u prisutnosti
moga gospodara, ali ona nije to
učinila nekome koji ne zna uz-
vratiti

verbo grazia — na primjer

verissimo — to je prava istina

versi sciolti — nerimovani stihovi

verso la regione del cèrebro — prema
predjelu moždana

via! — hajde!, dakle!

via, fora bezzi — hajde, ovamo novac

via, voi siete un impertinente — vi
ste drzak

vi mantenerò con ragioni vive che sei
un ignorante, ignorantissimo et
ignorantificato per tutti li casi e
modi immaginabili — dokazat ću
jakim razlozima da si neznalica,
potpuna neznalica u svim mogu-
ćim stvarima

vi sete lavato quel mustaccio negro.
Parevate proprio nò moro da
Morea — oprali ste taj crni brk.
Izgledali ste baš kao crnac iz Mo-
reje

viva! — živio!

voi avete dipinto assai graficamente,
graphice depinxisti — vi ste veo-
ma grafički prikazali

voi sete un uomo, o che diàvolo di
uomo, uomo del diàvolo — vi ste
čovjek vrug ili vražji čovjek

voler tu esser mamaluka? — hoćeš li
postati mameluk?

zitto! — pst!, šuti!

POPIS SLIKA

I knjiga

	Strana
1. Molière. Gravira u I knjizi pariškog izdanja 1716	iza str. 4
2. Naslovna strana pariškog izdanja 1716	30
3. Naslovna strana II knjige glavnog rukopisa A	30
4. Naslovna strana IV knjige glavnog rukopisa A	30
5. Naslovna strana kasnijeg rukopisa B	30
6. Vodeni znakovi na papiru glavnog rukopisa A	30
7. Vodeni znakovi na papiru glavnog rukopisa A	30
8. Gravira u II knjizi pariškog izdanja 1716	31
9. Prva strana komedije u II knjizi glavnog rukopisa A	31
10. Prva strana komedije kasnijeg prijepisa B	31
11. Prva strana komedije u II knjizi glavnog rukopisa A	85
12. Gravira u II knjizi pariškog izdanja 1716	85
13. Prva strana komedije u II knjizi rukopisa A	113
14. Prva strana komedije u II knjizi rukopisa A	141
15. Prva strana komedije u II knjizi rukopisa A	185
16. Gravira u II knjizi pariškog izdanja 1716.	185
17. Prva strana komedije u II knjizi rukopisa A	209
18. Gravira u II knjizi pariškog izdanja 1716	209
19. Prva strana komedije u II knjizi rukopisa A	227
20. Gravira u II knjizi pariškog izdanja 1716	227
21. Prva strana komedije u IV knjizi rukopisa A	263
22. Gravira u pariškom izdanju 1716	263
23. Dubrovačka kopija pariške gravire u IV knjizi rukopisa A	263
24. Prva strana komedije u I knjizi rukopisa A	359
25. Gravira u III knjizi pariškog izdanja 1716	359
26. Dubrovačka kopija pariške gravire u I knjizi rukopisa A	359
27. Druga dubrovačka verzija pariške gravire u prijepisu JAZU	359
28. Prva strana komedije u I knjizi rukopisa A	399
29. Gravira u II knjizi pariškog izdanja 1716	399
30. Dubrovačka kopija pariške gravire u I knjizi rukopisa A	399

POPIS SLIKA

II knjiga

	Strana
31. Prva strana komedije u I knjizi rukopisa A	iza str. 6
32. Gravira u II knjizi pariškog izdanja 1716	6
33. Dubrovačka kopija pariške gravire u I knjizi rukopisa A	6
34. Prva strana komedije u I knjizi rukopisa A	24
35. Gravira u III knjizi pariškog izdanja 1716	24
36. Dubrovačka kopija pariške gravire u I knjizi rukopisa A	24
37. Prva strana komedije u IV knjizi rukopisa A	60
38. Gravira u pariškom izdanju 1716	60
39. Dubrovačka kopija pariške gravire u IV knjizi rukopisa A	60
40. Prva strana komedije u I knjizi rukopisa A	90
41. Gravira u III knjizi pariškog izdanja 1716	90
42. Dubrovačka kopija pariške gravire u I knjizi rukopisa A	90
43. Prva strana komedije u IV knjizi rukopisa A	140
44. Gravira u VI knjizi pariškog izdanja 1716	262
45. Gravira u VI knjizi pariškog izdanja 1716	310

SADRŽAJ

I knjiga

	Strana
Predgovor	5
1. Molière u povijesti dubrovačkog teatra	5
2. O jeziku tektova	22
3. O ovom izdanju	27
1. Jarac u pameti — Sganarelle ou le Cocu imaginaire	31
2. Don Garcija od Navarre aliti Ljubovnik sumnjiv — Dom Garcie de Navarre ou le Prince jaloux	51
3. Nauk od mužova — L'École des maris	85
4. Dosadni — Les Fâcheux	113
5. Nauk od žena — L'École des femmes	141
6. Suproč onijem koji su zabavili »Nauk od žena« — La Caritique de »L'École des femmes«	
7. Ženidba usilovana — Le Mariage forcé	209
8. Gospodarica od Elide — La Princese d'Élide	227
9. Tartu — Le Tartuffe	263
10. Džono aliti Gos — Dom Juan ou Le Festin de pierre	303
11. Ljubav liječnik — L'Amour médecin	341
12. Mizantrop — Le Misanthrope	359
13. Liječnik i za nevolju — Le Médecin malgré lui	399
Popis slika	425
Sadržaj	427

SADRŽAJ

II knjiga

Strana

14. Vukašin aliti Ljubav pitur — Le Sicilien ou L'Amour peintre	5
15. Amfitrion — Amphitryon	23
16. Ilija aliti muž zabežočen — George Dandin ou Le Mari confondu	59
17. Lakomac — L'Avare	89
18. Jovadin — Monsieur de Pourceaugnac	139
19. Ilija Kuljaš — Le Bourgeois gentilhomme	173
20. Psike — Psyché	205
21. Udovica — Le Comtesse d'Escarbagnas	261
22. Žene pametne — Les Femmes savantes	277
23. Nemoćnik u pameti — Le Malade imaginaire	309
Rječnici	353
1. Manje poznate riječi	353
2. Strane riječi i izrazi	384
Popis slika I knjiga	394
Popis slika II knjiga	395
Sadržaj I knjiga	396
Sadržaj II knjiga	397

